



Antanas Šimėnas



KOVOJE DĖL LIETUVOS LAISVĖS

Antanas Šimėnas

KOVOJE DĖL LIETUVOS LAISVĖS

Panevėžio-Algimanto-Vyčio apygardų
partizanai

Kaunas 1998

UDK 947.45.081/.083
Ši-58

Viršeliai: Arūnas Tarabilda
Aleksandras Tarabilda

© Antanas Šimėnas, 1988
© Aleksandras Tarabilda, 1998
© Arūnas Tarabilda, 1998

ISBN-9986-577-23-3

PRATARMĖ

Aš, Antanas Šimėnas, gimiau 1931 m. vasario 10 d. Panevėžio aps. Subačiaus vls. Eršketynės k., "biedniokų" šeimoje. Krikštytas Subačiaus parapijos bažnyčioje. Nuo jaunų dienų tarnavau pas ūkininkus. Daugiausia pas ūkininką Kazį Kadžių Subačiaus vls. Pelysiu k. Kadžiaus šeima buvo labai religinga, apsišvietusi, beveik visi muzikalūs, turėjo didelę biblioteką. Augau tautiškoje, Tėvynės ir Dievo meilės aplinkoje. Sūnus Alfonsas mokėsi kunigų seminarijoje, o man apsigyvenus pas Kadžius, išventintas į kunigus. Jis mane labai mylėjo.

Vokiečių laikais man teko pusbernio dalia. Jaunesniajam sūnui Kazimierui pasitraukus su vokiečiais, tėvui esant jau senyvo amžiaus ir silpnos sveikatos, dauguma sunkių darbų gulė ant mano ir dukterų pečių. Dukra Kazytė leido mane į mokyklą ir užaugino tokį, koks ir esu. Dabar ji vienuolė.

Kazys Kadžius grįžo į tėviškę 1944 m. rudenį. Iš karto įsijungė į partizaninę veiklą. Su dviem draugais, man padedant, namuose išsikasė slėptuvę, kur kritiniu momentu slėpėsi nuo okupantų. Manimi pasitikėjo. Aš nuo rusų kariuomenės dalinių pririnkdavau ir privogdavau šovinių, net granatų ir atiduodavau partizanams. Vėliau jie mane siūsdavo kaip ryšininką. 1945 m. gegužės mėn. priėmiau priesaiką ir gavau Lietuvinko slapyvardį. Ryšį palaikiau su būrio vadu Petru Masilioniu-Napoleonu. Iš Subačiaus gydytojo Černiausko pristatydavau vaistus ir tvarstomą medžiagą, rinkdavau žinias apie skrebų ir čekistų kariuomenės judėjimą ir t.t.

Su Napoleono būriu palaikiau ryšį iki 1946 m. balandžio mėn. Žuvus vadui Petrui Masilioniui-Napoleonui, palaikiau ryšį su Vytenio ir Kęstučio būriais, vadovaujamais Vytauto Greičiūno-Daktaro ir Juozo Valonio-Merkio. Mane suėmė 1948 m. rugsėjo 22 d.

Šie metai- tai mūsų tautos tragedija ir išbandymas, kada ji kovėsi už laisvę prieš keliasdešimt kartų gausesnį priešą. Visų siekis buvo laisva Lietuva!.. Kraujo upeliai plaukė mūsų brangios tėvynės arimais, vyko žūtbutinė kova. Paskutinį šovinį ar granatą partizanai pasilikdavo sau, kad gyvi nepasiduotų priešui. Partizanų kūnai voliojosi numesti ant grindinio miestelių aikštėse, ir nevalia juos buvo apverkti...

Dar prieš Atgimimą (nuo 1981 m.) pradėjau rinkti medžiagą apie partizaninį sąjūdį Lietuvoje, ypač savo gimtose apylinkėse. Mano didžiausias troškimas, kad apie šias kovas sužinotų jaunimas, be iškraipymų, taip,



Knygos autorius Antanas Šimėnas SKAT tarnyboje

kaip viskas tuo laiku vyko.

Šią knygą sudaro kelios dalys: papildyta ir pataisyta dokumentinė apybraiža "Vilties ir gėlos ūkanose" bei partizanų prisiminimai, buvusio KGB archyve surinkta dokumentinė medžiaga apie laisvės kovas Vidurio Aukštaitijoje, daugiausia buvusioje Algimanto apygardos teritorijoje. Trečioji dalis skirta okupantų bei jų kolaborantų nusikaltimams atskleisti. Pabaigoje - partizanų, tremtinių, politinių kalinių grožinė kūryba.

KĄ PRIMINĖ BUDELIO RAMONO NUOTRAUKA

Taip susiklostė gyvenimas, kad keturiolikos metų tapau partizanų ryšininku. Teko patirti visko: ir šilto, ir šalto, ir juodo, ir balto... 1945 m. priėmiau priesaiką, kurią šventai vykdžiau. Padėjau Antano Slučkos-Šarūno rinktinei, būriui, kurio vadu buvo Petras Masilionis-Napoleonas. Kai 1946 m. jis žuvo, užmezgiau ryšius su Juozo Valonio-Merkio būriu. Talkinau jam, kol 1948 m. rugsėjo 22 d. ankstų sekmadienio rytą, einant į darbą pieninėn, mane suėmė Viešintų MGB viršininkas kpt.Boičenko. Jis perskaitė nutarimą, pasirašytą Kupiškio aps. MGB viršininko v.ltn.Matulaičio. Areštą sankcionavo Lietuvos SSR pasienio karinio prokuroro padėjėjas Slorikovas. Sargybos buvau nuvežtas į Kupiškio saugumą. Tos pačios dienos vakare (20 val.) nuvedė į parengtinį tardymą. Kvotė tardytojas v.ltn.Dulniov, o į lietuvių kalbą vertė j.ltn.Valentinas Petrulis*. Tardė trumpai - iki 22 val. Supažindinę su visomis procedūromis ir pareikalavę, kad pasirašyčiau, paklausė: "Kodėl Jūs parašėt straipsnius, laiškus Ramono vardu, o ne kieno nors kito?" Atsakiau: "Dėl to, kad Ramonas - Subačiaus valsčiaus "liaudies gynėjų" viršininkas". Vėl klausimas: "Na ir kas?" Atsakiau: "Visus skrebus aš laikau lietuvių tautos išdavikais dėl to, kad jie kovoja prieš partizanus, juos ir nekaltus žmones žudo, o aš jų gailiu... Trėmėt nekaltus žmones 1948 m. gegužės mėnesį ir t.t. Laikau juos okupantais. Padedant anglams ir Amerikai, Tarybų Sąjunga bus nugalėta". Po to klausė: "Nuo kada ir dėl kokios priežasties Jūs nusistatėte prieš Tarybų Sąjungą?" Ir dar pakišo popierių pasirašyti. Kai priėjau prie stalo ir pasirašiau, Dulniov kirto nagano rankena į palenktą galvą. Pripuolė ir vertėjas V.Petinis. Mušė tol, kol netekau sąmonės. Ją atgavau tik rytojaus dieną. Galva ir veidas buvo apkrešęje krauju.

Vėliau apie tų laiškų-atsišaukimų rašymą turėjau prisipažinti, nes jie buvo rasti pas žuvusius partizanus Jurgį Labakojį-Rūką ir Florijoną Kulikauską-Liūtą. Buvau įteikęs, kad atspausdintų laikraštėlyje "Gedimino pilis". Ir anksčiau buvau rašęs straipsnių tam laikraščiu.

1948 m. spalio 5 d. pateikta pirmoji kaltinamoji išvada-nutartis, patvirtinta Kupiškio aps. MGB viršininko Matulaičio. Nutartį buvau priverstas pasirašyti, nes mano "kalte" įrodė agentas Miškas. Liudijo Vaišvilienė ir V.Kavaliūnas. Miškas(a.sL) mirė jaunas nuo besaikio gėrimo. Nebėra gyvų ir kitų dviejų mano bylai pakenkusių liudininkų. Iš viso jų

* Prieš pora metų mirė. - *Aut.pastaba.*

buvo apklausta 16, bet kiti man nepakenkė, tik dar padėjo. Pplk. Leonovo pažymoje su nuoroda "visiškai slaptai" pažymima: "Atsižvelgiant į tai, kad šioje byloje pagal operatyvinį planą negalima Miško apklausti, išskelti viešumon ir pasitelkti teisme kaip liudininką, A.Šimėno kaltinamąją medžiagą pateikti svarstyti "Ypatingajam pasitarimui" prie SSRS Saugumo ministerijos". Leonovas siūlė man numatytą taikyti 19-58-8 str. perkvalifikuoti į 17-58-8 str., nes aš neva terore nedalyvavęs, o tik žinojęs apie tai. Tai reiškia, kad karo tribunolas manęs negalėjo teisti. Būčiau gavęs 25 metus, o šiuo atveju man skyrė kalėti 10 metų ypatingojo režimo lageryje.

Buvau tardomas ir dėl ryšio su Merkio būriu, bet tvirtų įrodymų ir liudininkų nebuvo. Įtarė tik pagal agento Juozo pareiškimus. Prisipažinimą bandė išgauti mušimu ir įvairiais psichologinio spaudimo būdais.

Antrą kartą buvau smarkiai sumuštas tardytojo j.ltn.Gusevo, vertėjo vietinio ruso Murnikovo ir Subačiaus vls. skrebų vado Juozo Ramono. Per tardymą 23 val. atėjęs Ramonas, pasisveikinęs su tardytoju ir vertėju, paklausė: "Kak raskryvaetsa?" ("Ar prisipažįsta?") Gusevas atšovė: "Da net, svoloč!" ("Ne, niekšas!") Ramonas priėjęs šveitė man kumščiu į galvą. Aš nuvirtau nuo kėdės, o jie visi trys pradėjo spardyti mane kojomis, kol netekau sąmonės. Nejutau, kaip atsidūriau kameroje. Dieną, kai atgavau sąmonę, visą mėlynėmis išmargitą kūną baisiai skaudėjo.

Juozas Ramonas buvo kilęs iš Panevėžio aps. Subačiaus vls. Pavašakių k. Jo tėvas turėjo 25 ha ūkį. Nuo revoliucijos laikų visa ši šeima buvo kairiųjų pažiūrų. Vokiečių okupacijos metu vieną Ramono brolį Kupiškėje sušaudė. Buvo atėję ir Juozo areštuoti, bet jis apsimetė silpnapročiu, todėl paliko pasakę: "Ką čia su durnium prasidėsi". Po to jis dingio ir slapstėsi. Antrą kartą komunistams okupavus Lietuvą, 1944 m. J.Ramonas vėl atsirado ir tapo skrebų vadu. Brolis Justinas taip pat pasirinko skrebo gyvenimą. Oi daug jie apie Subačių nužudė niekuo nekaltų žmonių! Daug kentėjo nuo šių kolaborantų. Juozas savo ranka nušovė tikrą pusbrolių beginklį Petrą Ramoną, o savo dėdės šeimą ištrėmė į Sibirą.

Budeliai sulaukė šuniško likimo. Juozas buvo didelis kyšininkas ir girtuoklis, menkai išsilavinęs, tik tris skyrius baigęs. Kai skrebų nebereikėjo, nuėjo dirbti į melioraciją. Nukentėję žmonės jį dažnai nugirdę apmušdavo. Taip ir mirė begerdamas - sušalo tik 50 metų sulaukęs. Dukra, komjaunuolė, ištekėjo už saugumiečio Ivanovo ir kartu su juo per 1948 m. trėmimą su automatais varė žmones į vagonus. Vėliau su Ivanovu išsiskyrė

rė, susirado kitą ir vėl išsiskyrė. Sūnus prasigėrė ir prieš pusantrų metų pasikorė.

Man ramybės nedavė ir sugrįžus iš lagerių. Net apsigyventi Lietuvoje neleido. O jeigu kam leido, tai bandė užverbuoti. Mane į šias pinkles norėjo įvilioti Troškūnų saugumietis. Teko su žmona ir tik ką gimusiu vaiku bėgti į Ukrainą, dirbti anglių kasykloje. Galvojau bus ramiau, kai dingsiu iš tų budelių akiračio. Atsikėlus į Panevėžį, po 2,5 metų vėl buvau priverstas ketveriems metams išvažiuoti į Estiją. Ačiū Dievui, nei Ukrainoje, nei Estijoje niekas netrukdė ramiai gyventi. O Lietuvoje nuolat buvau persekiojamas.

Pasakodamas apie kai kuriuos savo praeities vargus, noriu pabrėžti, kad dėl mūsų tautos genocido kalčiausi yra tie, kurie kolaboravo su okupantais, šliaužiojo prieš juos. Nė plaukas nenukrisdavo nuo galvos be pirmųjų sekretorių "palaiminimo". Ne veltui už kiekvieną smulkmeną genocido vykdytojai raštu atsiskaitydavo LKP(b) Centro komiteto pirmajam sekretoriui, Aukščiausios Tarybos pirmininkui, vidaus reikalų ministrui, na, žinoma, ir Maskvos klerkams. Net mano gyvenimo epizodai tai įrodo, o skaitytojams apie tai papasakoti paskatino budelio Ramono nuotrauka.

PRIEDAS 1

Išrašas iš Antano Šimėno baudžiamosios bylos Nr.

Tvirtinu

8 skyrius

LTSR Saugumo ministro pavaduotojas plk. Leonov

1948 gruodžio 8 d.

Tvirtinu

Dėl numatytų priemonių MVD Lietuvos pasienio kariuomenės karinio prokuroro pav[aduotojas]*

1948 12 20

Kaltinamoji išvada

Dėl tardymo bylos Nr. 14915

Pagal kaltinimą: Antano Šimėno, Stepono,

Kaltinime numatyti straipsniai 17-58-la, 19-58-8 ir 58-10 per 1-ą straipsnį RFSSR BK.

* Parašas neįskaitomas

Kupiškio apskrities Lietuvos SSR MGB skyriaus, 1948 m. rugsėjo 23 d. areštuotas Šimėnas Antanas, s.Stepono.

Tardymo nustatyta

Šimėnas A.S. 1944 metų lapkričio mėn. užmezgė nusikalstamą ryšį su ginkluotu nacionalistiniu būriu, kuriam vadovavo Petras Masilionis-Napoleonas (nušautas), į jo slapstymosi vietą pristatydavo maisto produktus, o taip pat pranešinėdavo žinias apie MGB kariuomenės ir liaudies gynėjų pasirodymą tame rajone (asm. bylos lapai: 14-15, 18, 21, 23-24, 28).

1944 m. lapkričio mėn. gavo granatas ir perdavė partizanui* Kadžiui-Karukui (areštuotas) (asm. bylos lapai: 14, 17, 29, 32-33, 53).

1944 metais rudenį Navikų k. Subačiaus vls. Kupiškio aps. Varaškevičiui perdavė priešsietinę knygą "Kaip jie mus sušaudė"**, o 1945 m. vasarą Šimėnas skaitė gautą iš bandito Karuko nelegalų laikraštėlį "Gedimino pilis", kurį po to perdavė Skudų k. Subačiaus vls. Kupiškio aps. pil[iečiui] Kavoliūnui.

Tarp savo aplinkos žmonių dainuodavo priešsietines dainas, išsakydavo juodinančias mintis prieš sietinę valdžią ir bendraudamas su jais girdavo vokišką-fašistinę tvarką (asm. bylos lapai: 21,28-29, 31-33, 47, 53-54).

1947 m. liepos ir rugpjūčio mėn. Šimėnas du kartus susitiko su partizanais Kulikausku ir Labakoju (nušauti) ir su kitais ūkyje Pagrundos k. Subačiaus vls. - pas Vaišvilienę (asm. bylos lapai: 18-19, 38).

1948 m. gegužės, birželio mėn. parašė antisietinius straipsnius-laiškus su teroristinėmis mintimis Subačiaus vls. MGB liaudies gynėjų būrio vado Ramono vardu (asm. bylos lapai: 11-13,15, 25-26, 34-35, 65 ir paketas su daiktiniais įrodymais).

Dėl pateikto kaltinimo Šimėnas kaltu prisipažino (asm. bylos lapai: 28-29) apie tai, kad 1944 m. lapkričio mėn. tapo ryšininku su Masilionio-Napoleono nacionalistinio būrio*** dalyviais, su kuriais susitikdavo ir teikdavo visokeriopą pagalbą. Suteikdavo žinias apie MGB kariuomenės ir liaudies gynėjų judėjimą.

1944 m. spalio mėn. gavo granatas ir perdavė partizanui Karukui. Gy-

* Čia ir kitur rusiško žargono terminas "banditas" yra verčiamas pagal prasmę "partizan". - *Red.pastaba.*

** Petraitis P. Kaip jie mus sušaudė. K. 1942. - *Red.pastaba.*

*** Čia ir kitur rusiško žargono terminas "banda" verčiamas pagal prasmę "būriu". - *Red.pastaba.*

ventojų tarpe platino priešsovietinę spaudą, dainavo priešsovietines dainas, skleidė priešsovietines kalbas.

1948 m. gegužės-birželio mėn. parašė du priešsovietinius su teroristiniais kėslais rašinius liaudies gynėjams.

Apklaustieji paliudijo:

J.J.Ramonas (asm.b. lapai: 35-36) parodė, kad 1948 m. gegužės mėn. pas nušautą partizaną rado Šimėno laiškus, kuriuose buvo parašyti teroristiniai gąsdinimai liaudies gynėjams.

V. J. Vaišvilienė (asm.b. lapas 38) parodė, kad Antanas Šimėnas du kartus jos ūkyje susitiko su partizanais.

V.V.Varaškevičius (asm.b.lap. 53-55) parodė, kad Šimėnas palaikė ryšį su nacionalistinių būrių dalyviais. 1944 m. lapkričio mėn. paėmė pas jį granatas ir perdavė partizanui Karukui. 1944 m. rudenį jam davė skaityti nelegalų laikraštėlį "Gedimino pilis". Be to, susitikinėdamas su juo, Šimėnas teikdavo priešsovietines žinias ir girdavo vokišką-fašistinę valdžią.

V.P.Kavaliūnas (asm.b.lap. 47-48) parodė, kad 1945 m. vasarą Šimėnas jam perdavė nelegalų laikraštuką ir perspėjo, kad perskaitęs perduotų kitiems asmenims.

Be to, apie Šimėno padarytus nusikaltimus įrodoma daiktiniais įrodymais, patalpintais atskiruose paketuose.

Pagal pateiktus įrodymus kaltinamas

Antanas Šimėnas, Stepono, g.1931 m. Eršketynės k. Subačiaus vls. Kupiškio aps. Lietuvos SSR, lietuvis, SSRS pilietis, iš vargingųjų valstiečių, nevedęs, neleistas, išsilavinimas - nebaigtas vidurinis. Iki arešto gyveno Mažonių k. Subačiaus vls., dirbo Viešintų pieninėje laborantu

tuo, kad:

1944 m. lapkričio mėn. užmezgė nusikalstamą ryšį su Masilionio-Napoleono nacionalistinio būrio dalyviais, su kuriais susitikinėdavo, teikdavo maisto produktus ir žvalgybines žinias. Nuo 1944 m. lapkričio mėn. perdavė granatas Kadžiui-Karukui. Gyventojams platino priešsovietinę-nelegalią literatūrą ir vykdė priešsovietinę agitaciją. 1948 m. gegužės-birželio mėn. parašė du priešsovietinius laiškus su teroristiniu gąsdinimu liaudies gynėjams, kareiviams ir jų vadams.

Tai yra kaltinimai pareiškiami pagal RFSSR BK. straipsnius 17-58-la, 19-58-8, pakeičiant 17-58-8, 58-10-1-a dalis. Remiantis RFSSR BK

В-св

«Телеграмма»

ЗАПОВЕДЬ РОДСТВЕННИКАМ

ПРЕДСТАВИТЕЛЬ

(Лично)

« » 1948 года.

ОБЩЕСТВЕННЫЙ ЗАКЛЮЧЕНИЕ

(По следственному делу № 1-215)

ПО ОЖИДАЮ:

ШЕРМАН Александр сын Степанов,

в пост. пенит., предупредительных

ст.ст. 17-38-1 "а", 19-58-8 и 58-10

Ч. 1 Уд. Кодек.

Кутышский уездный отделен ИТБ Литовской ОУР 23 сентября

1948 года арестован ШЕРМАН Александр сын Степанов.

Следствием установлено:

« »

«УТВЕРЖДАЮ»

М. П. КУПИШКОГО УО ИТБ Литовской ОУР.

(подпись)

(И. П. ШЕРМАН)

(подпись)

1 сентября 1948 г.

5 октября 1948 г.

гор. КУПИШКО

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

(о предъявлении обвинения)

М. П. КУПИШКОГО УО ИТБ Литовской ОУР

В. И. ШЕРМАН

рассмотрел следственный материал по делу № 1-215 и принял во внимание, что

ШЕРМАН Александр сын Степанов

(фамилия, имя и отчество)

достаточно изобличается в том, что в ноябре месяца 1944 года УСТИНОВИЧ преступил

против СССР, участвуя в националистической организации и лично главному

организатору "НАЦИОНАЛИСТОВ", для поджигания обязательно оккупировать

или помочь в борьбе с "ОБОРОТНЫМИ" (подпись, все акты обвинения)

ШЕРМАН Александр сын Степанов, народившийся 1944 - 1946 годов, т.е. до или

Кроме того, в совершенных преступлениях ШЕРМАН изобличается вещественными доказательствами - антикоммунистическими листовками и опечатанными документами, относящимися к делу в следственных пакетах

На основании изложенного **ОБЪЯВЛЯЮ:**

ШЕРМАН Александр сын Степанов, 1931 г. рождения, уроженец дер. Брештин, Суважская волость, Кутышского уезда, Литовской ОУР, дворян, крестьянин 1-й, из крестьян-бедняков, жена, не имеет, образован 4 класса начальной школы. До ареста работал в должности машиниста, заводской, вольнослесаря, Кутышского уезда, Литовской ОУР и работал в своем хозяйстве.

В ТОМ, ЧТО:

1. ноября 1944 года участвовал преступную связь с участниками националистической организации "НАЦИОНАЛИСТОВ", с которыми активно встречался, снабжал их продуктами питания и одеждой, а также денежными средствами.

Допрос начался: 20 сентября 1948 года в 20.00 часов.
Допрос окончен: 22 сентября 1948 года в 22.00 часов.

А. Антонис Антонович 2-й Ку-
пийского Узского района М. 26, Литовской ССР -
Содержимый Литовской ССР, допрошен в качестве
свидетеля -

Штемпель Антонович с. Сосно-
ны, 1931 года рождения, урожен-
ец деревни Антонисовичи,
Судавской волости, Купийск-
ского уезда, Литовской ССР,
беспартийный, мещанин, гр.-
СССР, до образования 4 класса
начальной школы, временно
не работал, проживает в
деревне Антоновичи, Судавской
волости, Купийского уезда,
Литовской ССР.

Об ответственности за отказ от
показания и за дачу ложных показаний, в
порядке ст. 102-го УК РСФСР, предупреж-
ден.

Обвинительное заключение пересоставлено "3" декаб-
ря 1948 года, в г. Вильнюсе.

ЗАМ НАЧ ОТД-Я З ОТДЕЛА СЛЕДЧАСТИ
МГБ ЛИТ ССР - КАПИТАН

Тимова (ПЛЕХОВ)

ОТГЛАНЫ: НАЧАЛЬНИК З ОТДЕЛА СЛЕДЧАСТИ МГБ
ЛССР - ПОДПОЛКОВНИК

Тимова (ПЛЕХОВ)

НАЧАЛЬНИК СЛЕДЧАСТИ МГБ ЛССР
ПОДПОЛКОВНИК

Тимова (ПЛЕХОВ)

СПРАВКА

1. Обвиняемый: ШТЕМПУС Антонович сын Стефанис арестован 23 сентября 1948 года купийским Узским отделом МГБ Литовской ССР. Со-
хителю под стражей в тюрьме № 4 (г. Вильнюс) Литовской ССР, г. Вильнюс.
2. Независимые доказательства приобщены к делу в отдельном пак-
те.
3. Личные документы при деле.

ЗАМ НАЧАЛЬНИКА ОТД-Я З ОТДЕЛА СЛЕДЧАСТИ
МГБ ЛССР - КАПИТАН

Тимова (ПЛЕХОВ)

straipsniais 208.

Siūlyčiau: tardomąją bylą 14915 pagal kaltinimą Antanui Šimėnui, Stepono, pasiųsti peržiūrėti SSRS saugumo ministerijos Ypatingajam teismui. Lietuvos SSR valstybės saugumo ministerija siūlo 10 metų griežto režimo.

Kaltinama išvada pristatyta 1948 m. gruodžio 3 d., Vilnius.

MGB 3-io tardymo skyriaus viršininko pav[aduotojas] kpt.Plesov

Sutinka 3-io tardymo skyriaus viršininkas pplk.Guliajev

LSSR MGB tardymo skyriaus viršininkas plk.Salaid

Pažyma

1. Kaltinamasis Šimėnas Antanas, Stepono, areštuotas 1948 m. rugsėjo 23 d. LSSR MGB Kupiškio aps. skyriaus, laikomas su apsauga kalėjime Nr.4 Lietuvos SSR Panevėžyje.

2. Pranešimas prie bylos atskirame pakete.

3. Asmeniniai dokumentai prie bylos.

LSSR MGB 3-io tardymo skyriaus viršininko pav[aduotojas] kpt.Plesov

3-6 B

Ypatingai slaptai

Pažyma

Siunčiamos tardymo bylos Nr.14915 pagal kaltinimą Šimėnui Antanui, Stepono ypatingojo pasitarimo prie SSR Sąjungos valstybės saugumo ministerijos peržiūrėjimui motyvai.

Šimėnas Antanas, Stepono areštuotas už aktyvią nacionalistinių būrių ryšininko veiklą.

Kaltinimas pagrįstas prisipažinimu, liudininkų parodymais, daiktiniais įrodymais ir operatyvine medžiaga.

Atsižvelgiant į tai, kad liudininko V.Varaškevičiaus kvietimas į teismą pagal operatyvinius sumetimus nėra galimas ir viešai neskelbtinas, bylą kaltinamojo Šimėno Antano, Stepono Nr.14915 persiųsti į Ypatingą pasitarimą prie SSRS valstybės saugumo ministerijos.

Lietuvos SSR MGB ministro pavaduotojas pplk.Leonov

1948 m. gruodžio 8 d.

УТВЕРЖДАЮ
 Начальник Куликовского УО МГБ ЛССР
 [Подпись]
 23 сентября 1948 г.

Формы № 7
 Архив Службы безопасности
 23 сентября 1948 г.

Постановление

(на арест)

Гор. Куликовск, Литовской ССР, 22 сентября 1948 г.

Зам. Начальника Отделения 2-Н Куликовского Уездного Отдела
 (должность) Старший Интендант (отдел и орган)
 МГБ Лит. ССР

Ш И М Е Н С
 (имя и фамилия)

Возраст достигший в МГБ Лит. ССР материалы о преступной деятельности ШИМЕНС ИМ -
 род. 1903 года рождения, уроженец деревни Никитинис, Су-
 бачевской волости, Куликовского уезда, Литовской ССР, безгражданин, ли-
 товцы, гр-н СССР, с обрешенными документами, из-за халатности, из-
 за кражи, сединой, по профессии лаборант, призван на работу, про-
 изводит и доставляет Мехони, Субачевской волости, Куликовского уезда.

Мотивы или причины, определяющие необходимость ареста:
 ШИМЕНС ИМ, гражданин СССР, по причине того, что он
 воспитанник и духом извращенности к советской
 сти и не верит в прочность советской вла-
 дения, мечтает о том, что скоро будет война Японии и Америки с СССР,
 результате которой Советский Союз потерпит поражение...

П О С Т А Н О В Л Е Н И Е

Ш И М Е Н С Имя ШИМЕНС ИМ
 (фамилия, имя и отчество)
 проживающего по деревне Мехони, Субачевской волости, Куликовского уезда
 подвергнуть аресту и обыску

Следователь (подпись) Зам. Нач. Отд-ия 2-Н Куликовского УО
 Старший Интендант

Согласен: Нач. Следственного Куликовского УО МГБ ЛССР
 К а д и т е н
 Тим. МГБ ЛССР 3.1.948

Nutarimas

1949 m. vasario 21 d. Maskva

Karinis prokuroras nustatė, kad Šimėno A.S. byloje reikia pakeisti straipsnį 19-58-8 į straipsnį 17-58-8.

Pasirašo: karinės prokuratūros justicijos mjr.Samcilov

Iš rusų kalbos vertė A.Šimėnas*

* Čia ir toliau dokumentus iš rusų kalbos vertė pats autorius. - Red.pastaba.

VILTIES IR GĒLOS ŪKANOSE



Skiriu žuvusiems ir gyviems, kovojusiems vidurio Lietuvoje

IŽANGA

Nuo amžių Lietuva kovojo su pavergėjais. Skaitydami istoriją, matome, kad Lietuva buvo užtvara tarp Vakarų ir Rytų. Niekada Lietuva liek nenukentėjo, kiek per Antrąjį pasaulinį karą. Ją trypė ir mindė svetimos kariuomenės, jos gaudė ir šaudė žmones, trėmė, sodino į kalėjimus ir lagerius. Vakarų Europos ir Amerikos šalys atidavė Lietuvą bolševikiniam slibinui, paliko ją vieną žūtbutinei kovai su raudonuoju genocidu. O kiek mūsų jaunų vyrų ir lietuvių paguldė galvas belaukdami pagalbos iš Amerikos ar iš Vakarų valstybių, bet niekas neištiesė pagalbos rankos.

Bolševikinė propaganda šaukė, kad kovoja vokiečių talkininkų ir buožių likučiai. Tai grynas melas! Kovojo daugiausia mažažemių valstiečių vaikai, daugelis visai iš neturtingųjų, iš "biedniokų". Ir žuvo iš šeimos du, trys, keturi broliai su tėvu, o ir sesės kovojo ir žuvo kartu su savo broliais, su mylimaisiais, su sužadėtiniais, žuvo žmonos su vyrais. Daugybė tokių pavyzdžių! Dalis partizanauti išėjo, keršydami už savo nužudytą tėvą, motiną, brolių, sesutę, už sudegintas sodybas. Jie ėjo ne dėl turto ar garbės, o ėjo ginti savo sodybą, savo tėvynės.

Pagalvokime tik, kiek reikėjo ryžto mūsų kaimiečiams, moksleiviams, tiems, kurie gydė sužeistus, plovė ir taisė jų rūbus, apavą, rėmė juos ir maitino rizikuodami net savo gyvybe. Ir tai, kad bus išstremti, pateks į lagerius, į čekistų nagus, žinojo ir suprato kiekvienas. Partizanai, palyginti su jų rėmėjais, turėjo tam tikrą pranašumą. Jie turėjo ginklus, morališkai buvo drąsesni ir turėjo viltį, kad galbūt dar pavyks prasimušti iš apsupties. O tie kurie juos rėmė, tokios vilties neturėjo.

Šiandien grįžtame į Tautos Namus: vėl Vilniaus Arkikatedroje skamba giesmės, iškilo Laisvės statula, tautai šventose vietose statomi kryžiai, vis plačiau mums atsiveria pati skaudžiausia rezistencijos istorija.

Rašyta apie Dzūkijos ir Suvalkijos partizanus, apie tų kraštų žmonių vargus ir bėdas, apie patirtas kančias iš komunistinių budelių ir visokių mūsų tautos išdavikų. Rašyta ir apie žemaičių kančias bei vargus. Vidurio Lietuvos žmonės taip pat patyrė daug skausmų: daug sugėrė kraujo Panevėžio, Kupiškio ir Anykščių klonių ir miškų žemė.

Nesu didis rašytojas ar labai išsilavinęs, bet drąsos prabilti užteko, nes pirmoji jaunystė praėjo kovų sukuriuose už brangią Tėvynę Lietuvą. Rašau ne trokšdamas garbės, bet jaudindamasis, kad mes numirsime ir nusinešime visą tų milžiniškų kovų, to nepaprasto įtempimo, to pasibaisėti-

no bolševikinio genocido istoriją į nežinią, į amžinybę, ir mūsų jaunosios kartos apie tai nieko nežinos. Į tą kovos sukūrį aš teįdėjau tik labai kuklų indėlį. Tik keturis metus tebuvaу kukliu partizanų ryšininku, rėmėju, patyriau saugumo rūsių kančias, o vėliau šeši su puse metų kalėjimo, lageris Vorkutoje. Ačiū Dievui, neišdaviau nė vieno. Nepabūgau ir šiandien prabilti apie tai, ką žinojau ir ką papasakojo išlikę laisvės kovų dalyviai bei jų pagalbininkai, kurie ryžosi stoti į nelygią žūtbutinę kovą. Šalin baime, ir kalbėkime visu balsu apie tų dienų tiesą!

LIETUVA OKUPUOTA

Grazus buvo 1940-tųjų metų birželis. Visur kvepėjo nupjautu ir džiūstančių šienų, oras pilnas bičių dūzgesio. Jos dirbo savo darbą - nešė medų.

Atrodo, taip nieko netrūksta!... Jau grįžta atostogų mieste besimokantis kaimo jaunimas, prasideda gegužinių ir vakarėlių laikas, bendravimas. Lietuva dirba savo kasdieninį darbą, gyvena dar gražesne viltimi, džiaugiasi atgautu Vilniumi, ir ne visi jaučia, kad artėja bolševizmo šmėkla. Ir štai kaip perkūnas iš giedro dangaus...

Birželio 15-ąją visais Lietuvos keliais jau traukia sovietų kariuomenė, išvargusi, dulkėta. Kareiviai apsiavę "kerziniais" pusbačiais, blauzdos apvyniotos medžiagininiais bintais, palaidinės iki kelių, karininkams ant rankovių didžiulės penkiakampės žvaigždės. Jie irgi ne geriau atrodo: apsiavę brezentiniais batais, politrukai mėlynomis kelnėmis, visi taip pat apdulkėję. O žygiuoja jų be galo, be krašto - ir pėsčių, ir važiuotų. Rieda pabūklai, pakelėmis džeržgia lankai. Visi traukia vakarų link, pro Subačių, į Panevėžį, į Šiaulius, į pajūrį.

Žmonių veidai susirūpinę. Vieni dūsauja, kiti kalba:

- Norėjome Vilniaus. Dabar Vilnius mūsų, o mes rusų! Nieko gero nelaukim iš tokių ubagų...

Kaip vorai iš visų pakampių išlindo tie, kurie tingėjo dirbti Nepriklausomoje Lietuvoje: girtuokliai ir girtuoklėliai, arkliavagiai ir arklių uodegų pjaustytojai, taip pat kai kurie miestelių žydėliai. Tai jie pradėjo kurti sovietinę Lietuvą, pradėjo dirbti savo juodą niekšišką darbą.

Po kaimus ir miestelius pradėjo važinėti visokio plauko agitatoriai, viens už kitą labiau girdami bolševikų "rojų", kviesdami nešti "Stalino saulę", nuo kurios visiems padoriems žmonėms pasidarė labai karšta, o labiausia - kaimo darbuotojams ūkininkams. Prasidėjo žemės "reformos",

per prievartą buvo brukama žemė mažžemiams, nors daugelis jų nenorėjo svetimos žemės imti. Žodžiu, pradėta sovietinti, "lyginti".

Nutilo kaimuose dainos ir vakarėliai, nusiminė, pasimetė žmonės, svarstė, kaip reiks toliau gyventi, ką daryti? Iš miestų į kaimus pradėjo grįžti karininkija ir inteligentija. Tuoju savo juodojo darbo ėmėsi enkavedistai, čekistai, emgebistai ir kitaip pasivadinę sadistai. Prasidėjo žmonių persekiojimai, areštai, ypač inteligentų, naikinimas.

Man buvo dešimt metų. Mokiausi tada Subačiaus valsčiaus Antalinės pradinės mokyklos antrame skyriuje. Dar nepasibaigus atostogoms, pradėjo atvažiuoti iš miestų visokiausi "komsomolcai" ir kvieisti mus į mokyklą, į susirinkimus, o ypač tuos vaikus, kurie buvo iš neturtingų šeimų. Agitavo juos stoti į pionierius, žadėdami aukso kalnus. Kai kuriuos ir suviliojo.

Aš tuo laiku ganiau karves Pelysiu kaime pas ūkininką Kazį Kadžių. Tai buvo pažangi lietuviška šeima. Joje - trys sūnūs ir trys dukterys. Bronius vargoninkavo Lėno bažnyčioje. Alfonsas baigė kunigų seminariją ir ką tik buvo išsventintas į kunigus. Kazys dirbo žemę ūkyje. Dvi vyresnės seserys Zanė ir Kazė bei jaunesnioji Bronė mokėsi gimnazijoje. Visi mėgo muziką. Namuose buvo didžiulė biblioteka, o aš labai mėgau skaityti knygas, tiesiog negalėdavau nuo jų atsitraukti. Zanė ir Kazė giedojo Subačiaus bažnytiniam chore. Visi vaikai aktyviai dalyvavo visuomeniniame gyvenime. Aš toje puikioje lietuviškoje šeimoje augau aštuonerius metus, ten praėjo mano vaikystė. Keturiolikai metų sukakus, pradėjau dirbti visus ūkio darbus.

Pas Kadžių bebūnant, prasidėjo karas, kurio kaimo žmonės laukė kaip saulės užtekėjimo, nes tik jame matė išsigelbėjimą nuo bolševikinio teroro. Gerai prisimenu, kaip vežė žmonės į Sibirą, kaip buvo nukankinti Panevėžio gydytojai ir sušaudyti žmonės Panevėžyje, prie Cukraus fabriko. Gerai prisimenu pasakojimus ir spaudos rašinius apie nužudytus žmones kitose vietovėse. Teko pamatyti Panevėžyje ir "raudonojo teroro" parodą...

Prisimenu vokiečių okupacijos laikotarpį. Valsčiaus valdininkai ir seniūnai buvo savi lietuviai. Gyventojai vieni kitų neskundė, nors ūkininkai buvo apkrauti didelėmis pyliavomis ir duoklėmis, bet jas lengvai atiduodavo, nes dalis gyvulių buvo nesurašyti. O kai atvažiuodavo iš Panevėžio komendantūros vokiečiai gyvulių tikrinti, tai gyventojai tuos neužrašytuosius slėpdavo miške ir niekas jų taip stropiai neieškojo, kaip kad grįžus sovietams. Labai keistai ėmė arklius. Paimdavo maždaug tik dešimtą arklį.

Prasidėjus karui ir užėjus vokiečiams, mūsų apylinkėse suėmė labai

aktyviai veikusius bolševikus. Vieniems tik kailį išpėrė ir paleido, kitiems užteko pabarimo. Iš Subačiaus valsčiaus keturi buvo išvežti į Kupiškį kartu su žydais. Ten juos ir sušaudė.

Prieš prasidedant karui, mūsų apylinkėse susikūrė vadinami baltaraiščiai, partizanai. Iš jų vienas kitas padėjo šaudyti (iš Subačiaus vls. lik 4 žmonės) komjaunuolius ir žydus, bet tokių buvo tik vienetai ir tai tik iš tų šeimų, labai nukentėjusių nuo pirmosios bolševikų okupacijos.

Prieš vokiečiams pasitraukiant, ramybę sudrumstė raudonieji. Jie pradėjo tarp Subačiaus ir Kupiškio nuo bėgių versti traukinius, sprogdinti pienines, sušaudė keletą aktyvesnių partizanų. Todėl pastarieji vėl paėmė ginklus, eidavo saugoti pieninių, kaimų ir geležinkelių.

1943 metais apsisaugojimui nuo raudonųjų buvo sukurta Plechavičiaus armija. Tačiau vokiečiai norėjo ją pasiųsti į frontą. Tada ginkluoti kariai iš jos pasitraukė ir grįžo į namus.

Kai traukėsi vokiečiai, mažai ką matėme: vieškelio pravažiavo dvi mašinos su kariais, kurie Viešintose iš bažnyčios bokšto apšaudė rusų žvalgus ir pasitraukė. Virš mūsų įvyko trumpos lėktuvų kautynės. Tuo laiku sėdėjome žeminėje. Iš jos išlipę pamatėme, kad vieškelio vėl plūsta raudonoji kariuomenė, o kariai, užėję pas ūkininkus, prašo duonos ir "samagono".

Netoli mūsų, miškelyje, apsistojo rusų dalinys, ir išbuvo čia dvi savaites. Neapsiėjo be plėšikavimų. Iš po nakties radome išdraskytas bites. Jas apipylė vandeniu ir išsiėmė medų. Daug ūkininkų arklių iškeitė į suvargusius ir ligotus. Nors žmonės stengėsi arklius slėpti, bet nuo sovietų kareivių to neįmanoma buvo padaryti. Visur jie atrasdavo. Jie viską vogė, o pavogtus daiktus pardavinėjo ir girtuokliavo.

Daug vyrų iš mūsų apylinkės pasitraukė į Vakarus, tarp jų ir šeiminkų jaunesnysis sūnus Kazys.

PASIPRIEŠINIMAS PRASIEDA

*Eikim, broliai, ginti Lietuvos,
Eikim ginti garbę tėviškės brangios!
Kelkis, partizane, imk į ranką ginklą,
Negailėki kraujo, jaunystės savos!*

Daugelis pasitraukusių vyrų apie rugsėjo mėnesį sugrįžo, tik viešai pasirodyti vengė, nes, praėjus frontui, pradėjo vyrus prievarta gaudyti į

sovietinę armiją. Aišku, niekas nenorėjo ten eiti, nenorėjo tarnauti okupantams. Iš fronto ateidavo žinių, kad daug išėjusių žuvo arba sužeisti pateko į ligonines, apie sunkias sąlygas, marinimą badu.

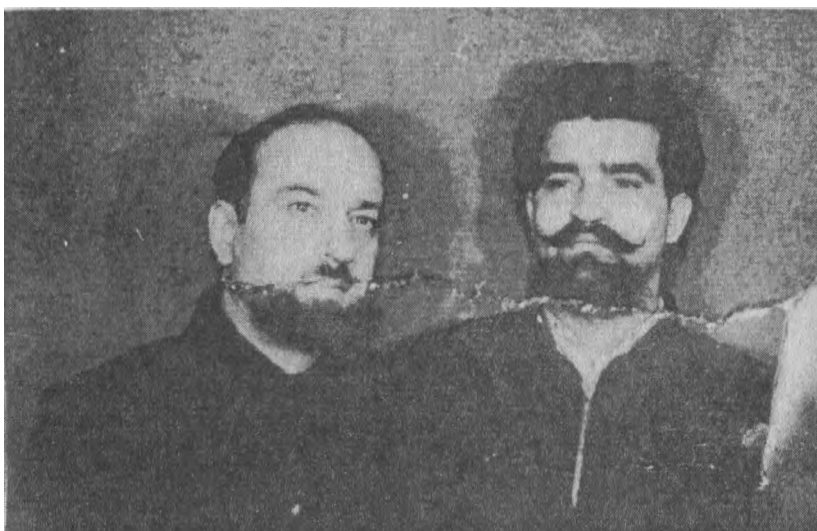
Jau 1944 metų rugsėjo mėnesį valsčiuose pradėjo kurtis "istrebite-liai" - liaudies vadinami skrebai. Jie padėjo okupantų NKVD kariuomenei gaudyti vyrus, įvesti savo okupacinę tvarką, dalyti užgrobtą žemę. Ūkininkams uždėjo didžiules pyliavas.

Gruodžio 23-25 dienomis visoje Lietuvoje buvo surengta bauginimo akcija. Kaimuose šaudė vyrus, degino sodybas. Ši akcija neaplenkė ir Vidurio Lietuvos. Tai paskatino vyrus imti į rankas ginklą ir priešintis. Aktyvesni pradėjo kurti partizanų būrius, o prie grįžusių prisidėjo ir tie, kurie nėjo į okupantų kariuomenę. O saugumiečiai pradėjo juos persekioti.

Susikūrė skrebų būrys ir Subačiaus valsčiuje. Juos suorganizavo Pavašakių kaimo stambaus ūkininko sūnus Juozas Ramonas, kurio valsčiaus jaunimas labai nemėgo už ateistines-bolševikines pažiūras. Į tą pasipriešinimo naikintojų kompaniją įstojo Juozo brolis Justinas Ramonas. Joje buvo išdavikas Alfonsas Stankevičius, Justinas Gobužas, Kurlianskas, Mickūnas, Kavoliūnas, labai žiauri aktyvistė Ivaškevičiūtė-Liepienė, partorgo Liepos žmona, Ramonaitė-Ivanovienė, Subačiaus saugumo viršininko Ivanovo žmona, aktyviai su automatu variusi 1948 m. gegužės 22 d. į vagonus tremtinius. Dar buvo Drąsutis, Bartulis, kuris per tardymus mušdavo žmones, o vėliau lapo Kupiškio milicijos viršininku, partorgas Liepa, valsčiaus pirmininkas Povilas Šulcas, Jonas Vasiliauskas, Alionka Makarovičius, Petras Navarskas, Striukys, Lašinis, Barauskas ir daug kitų, kurie padėjo nužudyti devynis Važdailių kaimo vyrus ir vieną moterį, sudegino 4 sodybas. Tai jie Milaikiškių kaime nušovė Ječių ir sudegino jo sodybą, Surdegyje nušovė brolius Joną ir Vytautą Astravus ir jų pusbrolių Astravą, sušaudė Vytautą Seibutį, šešiolikmetį Alfonsą Švilpą, senuką Povilą Valkavičių, kuris plovė vyteles krepšiams pinti, Gailiūną, Surdegio siuvėją Juozą Belecką, du Pajuodžius, Žiūrą ir Valą, Papilių Ladauską. Visi nužudytieji buvo beginkliai kaimiečiai. Juozas Ramonas savo ranka nušovė tikrą pusbrolių Bronių Ramoną. Koks žiaurumas!

Kaip jau minėjau, šeimininko jaunesnysis sūnus buvo pasitraukęs su vokiečiais. Vieną dieną grįžtu aręs lauką, žiūriu - Kazys sėdi už stalo. Aš pasimečiau, tačiau jis atsistojo, padavė man ranką ir prašneko:

- Sveikas Antanai! Tai kaip laikais? - paklausė.
- Gerai. Tik blogai, kad siaučia okupantai, ir skrebai neduoda gyventi.



Juozas Pilkauskas-Martinas ir Kazys Kadžius-Karukas (suimtas, mirė Vorkutoje)



Subačiaus bažnyčios choras. Sėdi viduryje klebonas Vincentas Beinorius (su akiniais), iš dešinės vikaras Matulis, iš kairės vargonininkas Gimžauskas. Autorius, septyniolikmetis, stovi iš dešinės kampe. 1948 m. Velykos. Tais metais koncertuodavome kaimo mokyklose gyventojams, išdrįsdavome padainuoti partizanines dainas

Prie stalo sėdėjo jo tėvas ir sesuo Kazė, kuri dabar gyvena Panevėžyje. Kazys toliau kalbėjo:

- Reikia, kad niekas nematytų ir nežinotų, kad aš esu Lietuvoje. Mes tave laikome savo šeimos nariu, tavim pasitikime ir tikime, kad laikysi liežuvį už dantų.

- Žinoma, - atsakiau. - Aš viską suprantu ir tylėsiu kaip žemė.

- Teks naktį padirbėti. Tad būk pasiruošęs.

Vakare atėjo dar du vyrai, ir mes keturiose per naktį iškasėme ark-lidėje bunkerį keturiems žmonėms. Rytmetį, auštant, jie padėkojo už talką ir išėjo. Vėliau, kai skrebai ir okupantai siausdavo, jie čia slėpdavosi.

Netoli nuo mūsų, gal už penkių kilometrų, buvo Tylučių dvaras, ku-riame nuomojo žemę Juozas Masilionis. Jų šeima buvo didelė: trys duk-terys ir trys sūnūs - Petras, Antanas ir Vytautas. Tėvas - pažangus žmo-gus, Nepriklausomybės metais buvo šauliu, o prieš vokiečiams užeinant - partizanas. Vokiečių okupacijos metu toliau su sūnumis ir dukterimis dirbo žemę. 1943 metų rudenį, jiems sėjant rugių lauką, atėjo iš miško keturi vyrai. Vienas jų buvo vietinis rusas nuo Viešintų - Ipatovas. Jie nušovė Juozą Masilionį sūnaus Petro akivaizdoje. Tą pačią vasarą už dviejų kilo-metrų buvo nušautas Šarkiškių kaimo gyventojas Kaulakys, kuris prieš vokiečiams užeinant partizanavo.

Masilionio sūnus Petras prieš karą tarnavo Lietuvos kariuomenėje ir paleistas į atsargą su puskarininkio laipsniu. Iš sielvarto, keršydamas už tėvą, jis išėjo savanoriu į vokiečių kariuomenę ir kovėsi rytų fronte su bolševikais iki 1944 metų kovo mėnesio, kol buvo paleistas atostogų su-teikus viršilos laipsnį. Į frontą nebegrįžo, o slapstėsi nuo vokiečių. Kartą policininkai jį buvo pagavę, bet liepė bėgti, pašaudė į orą ir išvažiavo.

Bolševikams sugrįžus, Petras Masilionis pirmasis mūsų krašte suorga-nizavo partizanų būrį. Petro slapyvardis - Napoleonas. Apylinkėje jis pa-sižymėjo savo drąsa ir daug baimės įvarė Subačiaus ir Viešintų valsčių skrebams. Jis pasižadėjo nušauti Ipatovą, tuo atkeršydamas už tėvą. Tai jis ir įvykdė 1945 metų pavasarį.

Per ryšininkus sužinojo, kur gyvena Ipatovas. Šis tuo metu buvo Viešintų valsčiaus partorgu, gyveno su motina virš skrebų būstinės antra-me aukšte. Tąsyk buvo grįžęs iš naktinio žygio ir miegojo.

Napoleonas atėjo į Viešintas, arklių paliko krūmuose prie žydų kapų. Ten pasiliko ir jo draugas - jei reikės pridengti. Drąsiai užlipo pas Ipa-tovą, ir miegantį durklu nudūrė. Nusikabinęs nuo sienos automata, Na-poleonas laiptais nubėgo žemyn. Čia susitiko Ipatovo žmoną. Trinktelėjo



Juozas Masilionis ir sūnūs Petras bei Jonas

jai automato buože, prie skrelių būstinės nukovė sargybinių ir, sėdęs ant arklio, pabėgo. Už tokį aplaidumą iš pareigų buvo pašalintas Viešintų saugumo viršininkas.

Napoleonas, Edmundas Skardžius-Anglas iš Subačiaus ir šeimininko sūnus Kazys Kadžius sudarė būrio branduolį. Kili būrio vyrai daugiausia vietiniai. Tai - Povilas Svirskis-Papartis, Albinas Vičinas-Alksnis iš Marinavo kaimo, Vladas Čepė iš Skudų, Vladas Sankauskas, Juozas Pilkauskas, Dominykas Plėta, Povilas Tomkus, Povilas Masys (vėliau užsiregistravęs) iš Trakininkų kaimo.

1946 metais, išėjęs iš pogrindžio, užsiregistravo Vincas Alasevičius. Jį paėmė Rudilių kaime ir Subačiaus saugume labai žiauriai nukankino. Nupjaustė ausis, nosį, lytinius organus, o jau negyvą numetė Subačiaus aikštėje. O Patkačimas iš Zabelynos kaimo - kitas registrantas - išdavinėjo partizanus. Už tai Navykų miške partizanai jį sušaudė.

1945 metų gegužės mėnesį Navykų miške didelis partizanų būrys, dalyvaujant kunigui, prisiekė kovoti už Lietuvos laisvę, nesigailint nei gyvybės. Tuo metu ir aš daviau priesaiką. Vasarą daug partizanų susirinkdavo į vieną vietą (kai kurie atjodavo raiti) ir traukdavo vykdyti užduočių. Pats Napoleonas dažniausiai būdavo raitas. Tačiau per vienas kautynes

netoli Subačiaus skrebai surado paslėptą jo arklių, kurį paėmė ir ilgą laiką su juo važinėjo.

1944 metų rudenį buvo krečiamas Navykų miškas. Nuo Navykų kaimo pusės pasaloje buvo palikti Subačiaus skrebai. Kadangi Napoleono būrys vengė įsivelti į kautynes su kariuomene, tai nutarė pro Navykų kaimą trauktis Surdegio link ir pro Subatos kaimą pasukti į ten esantį mišką. Partizanai ėjo netoli griovyje gulinčių skrebu, bet tie pabūgo apšaudyti, praleido. Ir tik tada, kai partizanų vora nutolo apie puskilometrį ir jau persikėlė per Viešintos upelį, pradėjo šaudyti. Atskubėję kareiviai pradėjo persekioti. Pasiekę mišką, partizanai pasitiko priešus kulkosvaidžių ir šautuvų ugnimi, nukovė du kareivius ir karininką - operatyvininką, į ranką sužeidė Subačiaus saugumo viršininką Ivanovą.

Napoleono būrys daug kartų kovėsi su Viešintų, Subačiaus ir Kupiškio skrebaus ir garnizonu. Partizanai sunaikino 17 Subačiaus skrebu ir nemažai kareivių, vėliau pasaloje nušovė ir minėtą Ivanovą.

Napoleonas žuvo 1946 m. balandžio 1 d. Žukauskų kaime, bunkeryje pas Juodelį. Kartu žuvo Ėdikas Skardžius-Anglas, Juozas Juodelis, jo motina Ona Juodelienė, Bronius Laureckas ir Žiūra. Domas Plėta, Alfa Pajuodis ir Bronius Ramanauskas pabėgo. Napoleonas, Anglas ir Plėta buvo atėję nusiskusti barzdų, o pasirodė, kad bunkeris buvo išduotas, ir juos apsupo. Napoleonas, Anglas ir Juodelis su Juodeliene buvo palaidoti Žukauskų kapinėse, o dabar jų palaikai perkelti į Panevėžį.

1944-aisiais rudenį mūsų krašte Šarkiškių miške susiorganizavo ir taip vadinamas Žvirblioniečių būrys. Gaidžiupio miškelyje išsikasė labai gerą trijų patalpų bunkerį. Patalpas jungė požeminiai urvai su dviem landomis. Tačiau bunkeris buvo Alfonso Stankevičiaus išduotas. Išdavikas išsinešė kulkosvaidį ir paskambino Ramonui, po to buvo skrebu, išdavė dar du bunkerius.

1945 m. vasario mėn. Gaidžiupio bunkeryje žuvo Saulius Stanykas iš Aukštaičių kaimo, Povilas Tulušis iš Valakų kaimo, Bronius Zuoza iš Žvirblionių (desantininkas), Vladas Urbonas (desantininkas), Povilas Lasėvičius iš Girėnų. O Domui Pietai tada pavyko pabėgti, nes apsupimo metu buvo sargyboje. Jį persekiojo su šunimi apie 6 km. Ir lik nušovus šunį, jis atsiplėšė nuo persekiotojų, nors kulka nukirto dešinės rankos nykštį.

Žuvę žvirblioniečiai partizanai perlaidoti į Strakšių kapines 1990 m. rugpjūčio 28 d.

KOVA

*Palinkę gluosniai tyliai verkė,
Kai, partizane, tu kritai,
Kai tavo akys užsimerkė,
Sustingo sielvarto laukai.*

1945 m. Subačiaus apylinkėse susiorganizavo apie 30 partizanų kovingas Vilko būrys, vadovaujamas Antano Šulskio-Šulo ir Antano Juškos-Vilko iš Bigailių kaimo. 1945 metais partizanai prie Aukštuolių kaimo nukovė 14 skrebtų, tik Juozui Ramonui pavyko pabėgti. Skrebas turėjo laimę: nors daug kartų buvo pakliuvęs į pasalą, bet kiekvieną kartą vis pasprukdavo.

1947 m. žiemą būrys kovėsi Bigailių miške su kareiviais. Tose kautynėse žuvo 10 partizanų, grįžtančių iš Vyties apygardoje įvykusio pasitarimo, tarp jų Albinas Vičinas-Alkšnis. Žuvusieji buvo užkasti prie Panevėžio, Dambavos pušynėlyje, kur 1990 m. pastatė kryžių.

Vilko būryje buvo trys broliai Kapšiai - Mykolas, Andrius ir Bronius iš Nibragalio kaimo, trys Stakės (du broliai ir pusbrolis) iš Aukštuolių kaimo, Antanas Žibikas iš Nibragalio kaimo, Alfonsas Lukštys iš Miežiškių, Kazimieras Padleckas ir Juozas Lupeikis iš Liepų kaimo ir kiti partizanai. 1949 m. Bronių Zarembą iš Ilčiūnų kaimo nušovė saugumo agentas Juozas Kanapeckas, infiltruotas į Vilko būrį. Po to išdavė ir Vilko bunkerį Startų kaime, kur žuvo 9 partizanai kartu su būrio vadu Antanu Juška-Vilku. Jų palaikai 1990 m. rugpjūčio 28 d. buvo perlaidoti į kapines. 1950 m. Kanapeckas savo ranka nušovė paskutinį kovotoją ir vadą Juozą Zarembą ir apie tai pranešė Ramonui. Šis liepė nupjauti jam galvą ir atnešti parodyti, ar tikrai tai Zaremba.

Apie Gelažius ir Lukonis veikė Juodojo Pono būrys. Šiam būriui priklausė Povilas Samuolis-Juodasis Ponas iš Bagdoniškių kaimo, Antanas Antanavičius iš Žiliškių kaimo, Alfonsas Laužikas iš Astravų, Povilas Laužikas, Juozas Vasiliauskas, Juozas Alekna, Jonas Alekna iš Terpeikių, Mataušas Kunčys iš Kunčių. Jie visi žuvo Pakarklių kaimo bunkeryje 1950 ar 1951 m. Jie veikė tarp Gelažių, Lukonių, Terpeikių, Palėvenės, Pakarklių. Didesnės kautynės įvyko Terpeikių miške, kur partizanai nukovė nemažai rusų.

Apie Karsakiškį ir Velniakius kovojo Antano Birbilo būrys. Jis pats buvo iš Ažubalių kaimo. Jo būryje buvo Jonas ir Antanas Balčiūnai iš Velniakių kaimo, Bronius Likerauskas ir broliai Adolfas ir Kazys Gruzdziai



Vilko būrio partizanai broliai Stakės



Stovi: Juozas Kanapeckas (MGB agentas (Dvaska), Juozas Zaremba, Antanas Juška-Vilkas, būrio vadas, sėdi Bronius Zaremba



Vilko būrio partizanai broliai Kapšiai



Algimanto apygardos, Kėstučio būrio žvalgybos skyriaus viršininkas Albinas Milčiukas-Tigras



Juozas Zaremba



Povilas Samuolis-Juodas Ponas, būrio vadas, žuvo 1947 m.

iš Žumbo kaimo, Petras Kopūstas iš Velniakių ir kiti.

Visi šie būriai priklausė Žaliosios rinkinei, kuriai vadovavo Vladas Juozokas-Petraitis, karininkas, desantininkas. Jis su savo keturiais partizanais žuvo 1947 m. netoli Spirakių bažnytkaimio. Jie buvo užkasti Dembavos pušynėlyje, kur 1990 m. pastatytas kryžius.

Žaliosios girios rinktinė buvo gerai organizuota, turėjo savo leidinį, labai gerą ryšininkų tinklą ir ilgai išsilaikė. Kiek žinoma, paskutiniai jos kovotojai žuvo 1954 m. Žaliosios girios rinktinė priklausė Algimanto apygardai, kuri buvo viena iš labiausiai organizuotų apygardų.

1949 m. Algimanto apygarda buvo panaikinta, ir paliko tik rinktinę apie Anykščius, Šimonių girioje, Utenos rajone ir kitur veikusios Vytauto apygardos sudėtyje.

Noriu plačiau papasakoti apie Kęstučio būrį, kuris veikė apie Surdegį ir Troškūnus, buvo kovingas ir gerai organizuotas. Jo vadas Juozas Valonis-Merkys, kilęs iš Troškūnų rajono Jovarų kaimo. Kęstučio būrys priklausė Vytenio rinkinei, vadovaujamai Vytauto Greičiūno-Daktaro, jam žuvus - Viktoro Sabaliausko-Kirvio. Šiai rinkinei priklausė ir Albino Milčiuko-Tigro iš Panevėžio būrys.

Kęstučio būryje kovojo vadas Alfonsas Pajuodis-Radvila, Vladas Sankauskas iš Pelyšių k., trys broliai Labakojai: Povilas-Žaibutis, Jurgis-Rūkas, Bronius-Vilkas iš Umėnų kaimo, kumečiai. Taip pat kovojo Florijonas Kulikauskas iš Pelyšėlių, Kazys Šimėnas iš Papilių, Jonas Šimėnas-Berželis, Povilas Kaminskas-Svyruoklis iš Surdegio miestelio ir kiti. Pranas Petronis-Klevas kautynėse buvo sužeistas, kalėjo lageriuose, gyvena Baltarusijoje.

1946 m. vasarą Povilas Labakojis-Žaibutis raitas jojo į Petkūnų dvarą žvalgybon. Netoli dvaro pastebėjo, kad pasaloje yra kareivių. Apgręžęs arklių bandė pabėgti, bet jis ir arklys buvo kulkosvaidžių serijos pakirsti runkelių lauke, netoli Surdegio geležinkelio stoties.

1947 m. Raguvėlės miške buvo apsupti Merkio būrio partizanai. Įvyko kautynės su Subačiaus skrebais ir garnizonu. Jų metu žuvo Bronius Labakojis-Vilkas. Kitiems pavyko prasiveržti. Ten buvo nukauti 7 kareiviai.

Kitąmet rugpjūčio mėnesį iš Viešintų į Subačių važiavo pilna mašina enkavedistų. Skudų kaime ties Čepienės sodyba ji sustojo, ir du kareiviai, iššokę iš mašinos, pasuko sodybos link. Staiga iš namo išbėgo du partizanai, kurie tuos kareivius nušovė ir pro klojimą pabėgo į nedidelį mišką, vadinamą Skudų girele. Kareiviai pradėjo juos persekioti. Per ra-



Juozas Valonis-Merkys ir Alfonsas Pajuodis-Radvila



Juozo Valonio-Merkio būrio partizanai

diją išsikvietė daugiau kariuomenės, apsupo miškelį, pradėjo jį "šukuoti". Tiedu partizanai norėjo prasiveržti į Dubliškio mišką, bet pamatė, kad jau apsupti, miške nukovė dar du kareivius, o patys apsikabinę susisprogdino granata.

Taip žuvo Jurgis Labakojis-Rūkas, paskutinis iš trijų brolių, ir Florijonas Kulikauskas-Liūtas. Labakojų tėvas jau buvo miręs, liko motina ir viena sesuo. Žuvusius evdavedistai nuvežė į Subačiaus valsčių ir numetė miestelio aikštėje prie akmeninio sandėlio. Į juos baisu buvo žiūrėti, abu sudraskyti granatos. Ryšininkai pasakė, kur juos užkasė. Vėliau žmonės iškasė ir norėjo palaidoti Papilių kapinėse, bet aplinkui siautė kolaborantai, todėl motina paprašė palaidoti jos sklype. Geri žmonės padarė du karstus, miškelyje pašarvojo ir palaidojo netoli ąžuolo, kuris dar ir dabar stovi. Bandėme surasti jų palaikus ir perlaidoti, bet neradome.

1947 m. pavasarį netoli Petkūnų įvyko susišaudymas su skrebais ir garnizono kareiviais. Žuvo Juozas Masilionis-Sidabras, o Florijonas Kulikauskas buvo sužeistas į vidurius. Jį, netekusį sąmonės, paėmė gyvą, nuvežė į Kupiškį, kur operavo ir sugydę patalpino į KPZ (daboklę), buvusią ant Kupos upelio kranto. Gulint ligoninėje per medicinos sesutes buvo sutarta, kad gimnazistai-porgrindininkai padėtų pabėgti. Vieną naktį pagal sutartą ženklą buvo pranešta, kad paruoštas tunelis nuo upės kranto iki išvietės duobės. Kulikauskas pradėjo šaukti sargybinių, kad jį nuvestų į tualetą. Sargybinis, paėmęs šautuvą, nusivarė, įleido į tualetą, ir laukia, kada kalinys išeis. Pagaliau pradėjo šaukti:

- Greičiau baik! Kiek tu ten tupėsi?!

Tačiau niekas neatsiliepė. Sargybinis atidarė duris, o ten nieko nėra. Pakėlė aliarmą, bet nepagavo. F.Kulikauskas tuneliu išlindo į upės vagą, kuri turėjo aukštus krantus ir buvo mažai vandeninga, pabrido upės vaga, kad šuo nesektų pėdomis, ir pabėgo. Sunku buvo bėgti, nes labai silpnas buvo. Nubėgo 11 km, net už Puponių pas pažįstamą žmogų, kuris jį paslėpė ir pranešė ryšininkei. Ji parsivežė jį į namus ir bunkeryje pagydė. Po to jis dar daugiau kaip metus partizanavo, kol žuvo.

Kiek žygdarbių padarė mūsų Tėvynei ir partizaninei kovai atsidavę ryšininkai? Daugiausia tam reikalui aukojosi mūsų brangiosios lietuvaitės, paprastos kaimo mergaitės. Jos slaugydavo sužeistus, nešdavo partizanams maistą ir teikdavo visokeriopą pagalbą. Jų didvyriškumo Lietuva nepamirš!

JŲ NEVALIA PAMIRŠTI

1946 m. buvo nutarta konfiskuoti Surdegio pieninės sviestą, nes visi mitybos sunkumai gulė ant mūsų kaimiečių pečių. Partizanus reikėjo pavalgydinti, aprengti. Taip pat atiduoti didžiules prievoles okupantams. Partizanai nutarė papildyti maisto atsargas, konfiskuojant iš valstybinių ūkių gyvulius, grūdus ir kitokius produktus. Buvo sutartas laikas, kada paruoš sviestą ir supakuos, nes tada jį išveždavo į Kupiškį.

Vienuolikos vyrų būrys, laikydamiesi visų atsargumo priemonių, dienos metu priartėjo prie pieninės. Staiga pastebėjo po gyvatvorių krūmais pasislėpusius rusus. Rusai paleido šunis ir atidengė ugnį. Atsivėrė tikras pragaras, nes Subačiaus skrebai ir kareiviai buvo parengę stiprią pasalą. Viena partizaną nukovė netoli pieninės, kitas žuvo prie klebonijos klojimo. Čia krito Antanas Užsienis, o Vladas Sankauskas, pabėgęs į vidurį lauko arčiau miško, pasistatė kulkosvaidį ir dengė kitų atsitraukimą. Po kurio laiko kulkosvaidis užspringo. Sankauskas skubėjo kliūtį pašalinti, bet tuo pasinaudoję kareiviai prišoko ir iš automato jį nukovė. Dar vienas partizanas buvo sužeistas į petį. Nukauti 4 rusai, o kiek buvo sužeistų, nepavyko sužinoti.

1947 m. gegužės mėnesį Petkūnų miške Raguvo įgulos kareiviai apsupo neišskiriamus draugus Povilą Kaminską-Svyruoklį ir Povilą Švilpą-Eimutį. Ten jie abu ir žuvo, nukovę 4 kareivius. P.Kaminskas turėjo kulkosvaidį. Juos nuvežė ir pametė Raguvo miestelio aikštėje prie saugumo pastato, iš kur ryšininkai lavonus pavogė, nuvežė į Juostinykų kaimą, sukalė karstus ir norėjo palaidoti Vaiždailių kapinėse. Bet prie aplinkinių kapinių visur buvo pasalos, todėl nutarė laidoti Mačiutkalnio miške-lyje, netoli Rokiškio. Iki šiol jų palaikai nesurasti, nes tas eigulys, kuris žinojo laidojimo vietą, jau miręs, o partizanų šeimos tuo metu buvo ištremtos.

Kovoje su okupantais daug nuveikė ryšininkė Kuosa. Ji buvo suimta, bet pabėgo. Po to su ginklu rankose partizanavo. Per vienas kautynės ryšininkė buvo sužeista, norėjo nusišauti, kad nepatektų priešui gyva, deja, užsikirto pistoletas. Tokių žmonių neturime teisės pamiršti niekada. Niekada!

Į Kupiškio ir į Viešintų pusę veikė Viktoro Sabaliausko-Kirvio ir Teofilio Gudo-Eskimo būriai. Pradžioje Vytenio būrio vadas buvo Vytautas Greičiūnas-Daktaras, jam žuvus - Viktoras Sabaliauskas-Kirvis. Kirvio būrys iki 1948 m. smarkiai nukentėjo. Jo brolis Albinas Sabaliauskas, vo-

kiečių laikais buvęs policininku Subačiuje, žuvo Šimonių girioje 1946 m., žuvo broliai Jonas ir Alfonsas Petrilos, Juozas Mekas-Meškinas. 1947 m. žuvo Povilas Gabrėnas, Petras Indriūnas-Bebras, Mykolas Kairys ir kiti.

1948 m. Kirvio būrys pasipildė 8 žmonėmis, tarp jų buvo ir Petras Juodiškis bei Kazys Kregždė-Hitleris (a.sl.Tomas). Tačiau pastarieji apie 1950 ar 1951 m. buvo saugumo užverbuoti ir išdavė daug ryšininkų, partizanų ir šiaip žmonių. Kregždė įdavė Vytautą Vaitekūną-Zubrį ir Kazį Riaubą-Kazoką, du brolius Šimkūnus iš Bajoriškių kaimo Pesliką.

Kirvio būryje buvo ir Vytautas Balna, Lionginas Kubilius, kuris pats nusišovė, Vytautas Žalnieriūnas, kuris dabar gyvena Lenkijoje. 1950 m. suėmė Vytautą Petrauską. Jį įvedė pas tardytoją, o čia sėdi Petras Juodiškis (a.sl.Juozas) ir kartu su tardytoju geria degtinę. Juodiškis ir sako Petrauskui:

- Nekvailiok, o sakyk tardytojui visą teisybę! Juk aš pats mačiau, kaip tu vaikščiojai su šautuvu ir ką tu veikei...

Vytautas Petrauskas griebė kėdutę ir trenkė ja Juodiškiui. Už tai jis buvo sumuštas taip, kad tik kameroje teatgavo sąmonę.

Labai Tėvynei atsidavęs buvo Teofilis Gudas-Eskimas, narsus ir išradingas partizanas. Jo būrys prisilaikė Viešintų ir Šimonių girios. Vieną kartą apsuptas prie Starkonių, Eskimas pusę dienos išbuvo pasislėpęs vandenyje.

Šimonių girioje veikė Antano Starkaus-Monlės rinktinė. Jis pats buvo desantininkas, šaltakraujis, drąsus vadas. Žuvo 1949 m. lapkričio 1 d. bunkeryje prie Pricpodo ežero, kariu su Aleksu Mateliu-Audeniu, Julijonu Burneikiu-Tardytoju, Birute Šniuolyte, Albinu Pajarsku-Bebru, Stase Vigelyte-Ramune ir Algimantu Liesiu. Šiai rinktinei priklausė nemažai narsių partizanų. Šimonių girioje kovojusioje Montės rinktinėje 1945 m. buvo daugiau kaip 300 kovotojų.

Montės būrio partizanas pasakoja:

"Mus enkavedistai apsupo Šimonių girioje, netoli Kinderių kaimo. Čia žuvo du partizanai, o aš buvau sužeistas į šoną. Tačiau laimingai prisimušėme iš apsupties. Mane beveik nešte išnešė. Už pusmečio mus apsupo prie Vaduvos bunkeryje. Du bičiuliai nusišovė iš pistoletų, aš norėjau susisprogdinti granata, bet ji nesprogo. Ką daryti? - Galvoju, šoksiu per angą, kas bus tas! Tyliai atidariau angą, o rusai šaukia: "Zdavaisia!" Staigiai iššokau, paleidau seriją iš automato ir bėgte per apsupties grandinę, šaudydamas trumpomis serijomis. Neliko šovinių. Greit keičiu ra-

gelį, vėl leidžiu seriją ir bėgu. O šūviai traška iš visų pusių. Uždusau. Matyt, Dievo taip jau buvo skirta, kad mane aplenkė visos kulkos. Pabėgau net nesužeistas, tik labai pavargęs.

1946 metais Virburių kaime naktį užėjome ant pasalos. Čia buvau sunkiai sužeistas, sprogstama kulka išnešė gabalą krūtinės, netekau labai daug kraujo. Vos ne vos pabėgau iš apsupties, nuėjau pas pažįstamą žmogų, paprašiau, kad nuvežtų pas Petrą Gižinską. Ten perrišo, sustabdė kraujavimą. Pas tą žmogų ilgai gydžiausi.

...Užėjome trise kartu su Monte į Kvederiškių kaimą. Tačiau mus apsupo garnizono kareiviai. Montė su vokišku kulkosvaidžiu mus abu dengė, paskui mes jį, kad atsitrauktų. Rusai puolė į ugnį. Už tai paklojome net 12 rusų, o patys nei kiek nenukentėjome. Montė buvo drąsus, šaltakraujis kovotojas ir niekad nepasimesdavo.

Tris kartus buvo apsupta visa Šimonių giria, planingai ją krėtė, sunku buvo atsilaikyti. Tačiau giria didžiulė, išilgai tęsiasi net 16 km. Daug ežerėlių, prie jų kelios didelės pelkės, per girią prateka keli upeliai. Buvo kur pasislėpti. Kalneliai ir slėniai, daugiausia pušynai, yra ir lapuočių miško.

1948 m. per siautimą iš visų kovotojų tik mane vieną sužeidė į vidurius, o rusų paguldėme netoli šimto.

Tų metų žiemą mus keturis apsupo Ševelių kaime pas Adamonį. Žuvo Stančikas ir Lapienis, o Špoką vėl sužeidė. Šiaip taip dviese iš apsupties pabėgome. Tada Špokas norėjo nusišauti iš pistoleto, bet pistoletas buvo visas apšerkšnijęs ir neiššovė, kažkokia jėga sulaikė nuo nusižudymo. Su draugu pasimetėme. Einu pagal keliuką, žiūriu - atvažiuoja dvi moterys, susisupę į skaras, matyt, kad važiuoja į Šimonis. Paprašiau, kad mane pavežtų. Įsodinę į roges, susuko į skarą, automatą pakišo po šiaudais ir važiuojam. Taip išvežė iš apsupties net per dvi pasalas. Laimingai nuvažiavome pas Laužikienę į Žiūronis, kur buvo bunkeris.

Po kelių dienų man pakilo temperatūra. Laužikienė ir sako:

- Važiuosiu į Šimonis, parvešiu tau vaistų.
- Važiuok, - atsakiau jai.

Pavakare grįžo su vaistais. Liepė man išgerti tabletes. Kai išgėriau, netekau sąmonės. Ją atgavau jau Kupiškio saugume. Pamačiau, kad esu surakintomis rankomis ir kojomis, pririštas prie kablo su virve. Dešinės rankos plaštaka subintuota, labai skauda. Pasirodo, buvo amputuoti dešinės rankos keturi pirštai. Kai vežė suimtą, tai mano ranka vilkosi per sniegą, o buvo didelis šaltis ir nušalo pirštai.

Kai mane pagydė, prasidėjo žiaurūs tardymai, bet, ačiū Dievui, neišdaviau nė vieno. Tardė ištisus metus. Gavau 25 metus. Buvau sužeistas šešis kartus, bet dėkoju Aukščiausiam, kad likau gyvas... O Laužikienė, kaip teko girdėti, už mano dūšią gavo 20 000 rublių."

Už tai Laužikas ir Laužikienė 1950 m. pabaigoje buvo partizanų sušaudyti.

1952 m. spalio mėn. Čepukonio-Tigro išduoti Šimonių girioje žuvo šeši partizanai: Mykolas Namiejūnas-Mokytojas, Janina Valevičiūtė-Astara, Janina Gečiūnaitė, Vladas Jančys, Teofilis Gudas-Eskimas ir nežinomas. Dabar vieni sako, kad Čepukonis jau miręs, kiti, kad gyvas gyvena Vilniuje. Žuvę partizanai perlaidoti Panevėžio kapinėse į partizanams skirtą plotą 1989 m. vasarą dėka bebaimės ryšininkės, buvusios Tarzano būrio kovotojos Nidos.

Pasakoja kitas likęs gyvas Montės rinktinės partizanas:

"Gyvenome Šimonių valsčiuje Būtėnų kaime. Prie vokiečių 1943 m. žiemą mes, Būtėnų kaimo jaunimas, susirinkę pas Vilimą lošėme kortomis. Vilimas turėjo vėjinę dinamą ir čia buvo gera šviesa. Staiga durys atsidaro ir įeina į vidų ginkluoti vyrai. Surinka:

- Rankas aukštyn!

Mes iškėlėme rankas. Įėjusieji buvo raudonieji. Vienas jų sušuko:

- Kur Vilimas?!

O Vilimas buvo išvažiavęs į Šimonis. Jie riebiai nusikeikė ir pasakė:

- Vis tiek papuls mums į rankas!

Kitas dar paklausė:

- O gal iš jūsų yra stojančių į Plechavičiaus armiją? Nė nebandykit stoti, nes mes tokius sušaudysim!

Pasikolioję, išėjo gąsdindami:

- Žiūrėkit, kad valandą niekur neitumėt iš trobos! Nukepsim!

Kai jie išėjo, mes išsiskirstėme. Mūsų kaimo jaunimas visi buvo pavarininkai. Už tai banditai mūsų kaimą persekiojo. Juozas tą vakarą ir namo nėjo, nes jo brolis tarnavo Plechavičiaus armijoje. Rytojaus dieną grįžo Vilimas, ir mes jam apie tai papasakojome. Jis pasakė:

- Reikia apsiginkluoti ir saugoti kaimą.

Vilimas buvo šaulių būrio vadas. Mums atvežė šiokių tokių ginklų, ir mes iš eilės pradėjome eiti sargybą. Mūsų štabas buvo pas Vytautą Matulionį.

Vieną vėlų vakarą išgirdome sargybinio šūvius. Užlipome ant saikų ir žiūrėjome pro langą. Du vyrai artinosi prie mūsų sodybos. Kai priėjo prie sienos, pradėjo šaudyti į vidų. Pravėręs langą, mečiau granatą, o mano draugas paleido šūvius. Po dešimties minučių šaudymas nutilo, tie du žmonės dingo. Žiūrime, prie kluono guli žmogus. Norėjau prieiti arčiau, bet Vilimas sako:

- Nesiartink, dar gali granatą mesti ar šauti.

Pradėjus aušti to žmogaus neliko, tik kepurė gulėjo pamesta.

Priėjome. Kraujo pėdsakas vedė tolyn. Tarp kiečių radome negyvą žmogų. Pranešėme policijai ir sužinojome, kad buvo nušautas Gogelis, kuris buvo parašytu išmestas į Šimonių girią vadovauti raudonųjų po-grindžiui.

1944 m. rusams sugrįžus, mūsų kaimą labai pradėjo persekioti Šimonių skrebai ir saugumas, o mes 12 vyrų išėjome partizanauti.

Rudenį išmetė iš lėktuvo desantininką Antaną Starkų-Montę. Tai jis mus visus subūrė ir kiek galėdamas apginklavo. Be to, turėjo radiją. Man davė vokišką kulkosvaidį "Bruno", su kuriuo neišsiskyriau, kol partizanavau. Du kartus buvau sužeistas: vieną kartą į ranką, kitą - peršovė šlaunies minkštimą. Iš mūsų kaimo žuvo dešimt vyrų ir viena mergaitė - Matulionaitė.

Vaikščiodavome grupėmis ne daugiau kaip po dešimt žmonių. Tik su tartu laiku susirinkdavome Šimonių miške. Kartais net iki 300 vyrų. Laikydavomės ne lik Šimonių girios, bet nueidavome iki Palevėnytės, Puponių, net Rokiškio apylinkes aplankydavome, pasiekdavome Viešintas, Starkonių ežerą, nueidavome į Anykščių rajoną, iki Troškūnų ir toliau, lankėmės Subačiaus valsčiuje.

Vieną kartą susirinkome Šimonių girioje apie 70 vyrų, kūrenome laužą, ilsėjomės. Puponių Dašukas buvo sargyboje. Staiga pasigirdo šūviai ir baisus riksmas. Pasirodo, nušovė mūsų sargybinių. Mes tuoj išsidėstėme gynybai. Pasistačiau kulkosvaidį. Stebiu. Matome, kad atslenka vora kareivių. Starkus sukomandavo:

- Ugnis!

Ir atsivėrė pragaras. Tada paklojome daug rusų, tačiau reikėjo trauktis. Mus persekiojo visą dieną, gainiojo po visą Šimonių girią. Vakare pasitraukėme Juodpėnų ir Salų kryptimi, atsiplėšėme nuo jų išvargę, išalkę. Užėjome pas vieną ūkininką, mums davė kepalą duonos, lašinių ir beveik pilną bidoną pieno. Pavalgėme. Tą kartą iš mūsų žuvo tik vienas Dašukas. Jį mūsiškiai išnešė iš apsupties, paslėpė, o vėliau palaidojo-

me Puponių kapinėse. Tos kautynės buvo 1945 m. rudenį.

Kitos kautynės buvo Kragų miške. Važiavo Šimonių skrebai. Jie ir pastebėjo mus miškelyje. Pasišaudėm, bet niekas nei jų, nei mūsų nenukentėjo.

Trečios kautynės buvo Paštury, prie Puponių. Čia mus užpuolė ginkluoti dvarelio rusai. Tada peršovė Petrą Vilainiškį. Jį mes paguldėme pas vieną žmogų klojime. Atvežė kunigą. Vakare jis mirė. Palaidojome Kairių kapinėse.

1945 m. gegužės mėn. apsiautė Šimonių girios miškus. Tada žuvo du broliai Sakalai. Kas buvo užklupti Šimonių girioje, mažai kas išsigelbėjo. Net žvėris iššaudė, bėgančius per Šventosios upę. Tuo laiku apie 20 žmonių buvo mažame beržynėlyje Jurgeliškyje, šalia Kvietkausko. Mes visi išlikome, nes jie į tą mažą beržynėlį nėjo. Tada buvo sutraukta labai daug kariuomenės, ir daug partizanų žuvo.

Dar vienos kautynės buvo pas Vizbarą. Mus užklupo besiilsinčius klojime. Vieni spausdino atsišaukimus, kili žaidė kortomis. Staiga įbėgo į klojimą Vizbaras ir sušuko: "Rusai!" Mes tuoj pasitraukėme iš klojimo į miškelį ir sugulėme durpyne, o brolis pro tą miškelį bėgo link Puožo piešinės. Jį ir nukirto. Taip žuvo mano brolis. Mes atidengėme stiprią ugnį iš kulkosvaidžio ir kitų ginklų. Rusai mūsų ugnies neatlaikė, pasitraukė, nusiveždami mano brolių, kurių numetė Šimonyse ant bruko. Iš jų buvo du nukauti ir du sužeisti.

1947 m. pasidariau dokumentus ir, perdavęs Montei ginklus, pasitraukiau į Kėdainių apskritį, bet už pusės metų mane susekė ir suėmė. Kalėjau Intoje. Likau gyvas. O mano draugų žuvo daug, išliko tik mūsų Trečiokas, ir buvęs radistas Puzelis."

KOVOJAM NELYGIOJ KOVOJ

Daug mūsų sūnų ir dukterų žuvo nelygioje, tiesiog beviltiškoje kovoje. Kovoje krito tėvas ir keturi sūnūs Dapšiai, kilę iš Šimonių vls. Vederiškių k. Tėvas žuvo 1945 m., Kazys ir Jurgis 1946 m., Juozas 1947 m. ir Jonelis 1948 m. Teofilis Gudas-Eskimas, nepaprasto narsumo būrio vadas, žuvo 1952 m. bunkeryje. Povilas Švelnys iš Kupiškio vls. Račiupėnų k., per kautynes Šepetos pelkėse neteko kojos. 20 metų kalėjo, būdamas invalidas, dalį bausmės atliko Tobolsko kalėjime. Boleslovas Antanas Urbonavičius-Berželis, per kautynes gavo į savo kūną net šešias kulkas. Jam



Viktoro Sabaliausko-Kirvio būrys žygyje



Viktoras Sabaliauskas (dešinėje) su Šimonių girios partizanais: Domu Matuliausku, Matuliauskaite, Janina Valevičiūte-Astra

buvo persauti plaučiai. Algirdas Treigofas-Margis, buvo sužeistas. Vėliau pasitraukė į Lenkiją, tačiau ten buvo suimtas.

Ir vis tik ta kova nebuvo beprasmė. Tik didvyrių kančių ir kraujo kaina mūsų brangi Tėvynė galėjo pakilti ir vėl atgimti, nusimesti baimę ir visas bolševikinių laikų nuosėdas.

Daug partizanų veikė apie Troškūnus, Viešintas ir Anykščius. Algimanto apygardos vadas Antanas Slučka-Šarūnas gimė ir augo Troškūnų miestelyje. Jo tėvas ilgus metus buvo bažnyčios zakristijonu, motina kilusi iš turtingų ūkininkų šeimos. Antanas Slučka Lietuvos kariuomenėje užsitarnavo viršilos laipsnį. Buvo baigęs gimnaziją ir Kauno universiteto medicinos fakulteto tris kursus. Per vokiečių okupaciją dirbo geležinkelio Panevėžys-Švenčionėliai ruožo komendantu. Antrą kartą bolševikams okupavus Lietuvą, iš karto išėjo partizanauti. Suorganizavo partizanų būrius apie Troškūnus ir Anykščius, 1945 m. sukūrė rinktinę, kuriai ir vadovavo. 1946 m. sukūrė Algimanto apygardą. Apygardos štabo raštvedybą iš pradžių tvarkė aviacijos lttn. Vacys Girdėnas-Girdijauskas-Lakūnas, o jam žuvus - Slučkos žmona Janina Railaitė-Neringa. Šarūno bunkeris buvo netoli Andrioniškio, Bikiškių kaime pas Jovaišą. Čia 1949 m. spalio mėn. išduoti provokatoriaus Antanas Slučka su žmona, sudeginę dokumentus, susisprogdino. Kartu žuvo Juozas Jovaiša-Lokys. Šiuo metu bunkerio vietoje pastatytas paminklas.

Šarūno pavaduotojas, partizaninės spaudos redaktorius, Jurgis Urbonas-Lakštutis, buvęs Niūronių pradžios mokyklos mokytojas, mėgo rašyti eilėraščius. Parašė eilėraščių rinkinį "Neįveiksi, sūnų šiaurės!". Lakštutis žuvo 1948 metų pabaigoje.

Žuvus štabui, Algimanto apygardos padaliniai veikė kaip rinktinė Vytauto apygardos sudėtyje. Dėl Šarūno bunkerio išdavystės yra bent trys spėjimai. Pagal vieną - išdavė Vildžiūnas-Vijoklis, kurį ir Rūgštymą išdavė agentas Vytautas Kučys, užmigdę juos preperatu "Neptun-24".

Apie Troškūnus veikė Gražinos kuopa, kuriai vadovavo Jonas Stanevičius-Vaitkus. Jo bunkeris buvo Mažionių kaime. Kuopoje kovojo Stasys Slučka-Bistrūnas (Šarūno brolis), Pranas Pakšys-Mokytojas, žuvęs prie Šilų kaimo, Raguvos vls., Albinas Kubilius-Rūgštymas.

Rūgštymas partizanavo nuo 1944 m., apie du metus buvo būrio vadas, vėliau Algimanto apygardos ryšių skyriaus vadas. Jį paėmė gyvą 1949 m. spalio mėn. Saugumo agentas Vytautas Kučys įdėjo į degtinę migdomųjų vaistų ir po žygio davė gerti. Nors Rūgštymas svaigalų negerdavo, bet buvo išvargęs, tad prikalbino išgerti. Užmigo. O atsibudo jau Kauno sau-

gume...

Partizanas Kisielius-Sakalas žuvo 1947 m. prie Šventosios upės, netoli Andrioniškio, Augustas Paplovas-Ažuolas, kilęs nuo Biržų, ir Malinauskas-Margis iš Vildiškių žuvo Dangulių kaime pas Dominyką Morkūną. Julius Griška, Stasys Aviža ir Benediktas Pabarška-Audra žuvo Girelės miške netoli Troškūnų, apsupti susisprogdino granata. Didvyriškai žuvo daug narsių partizanų.

Prie Troškūnų kapinių palaidoti šie Algimanto apygardos kovotojai: Jurgis Mačiulis-Dūdutis, Antanas Karvelis-Vachmistras, Steponas Jočys-Barzdyla, Kazimieras Jočys, būrio vadai Juozas Jočys ir Juozas Gailiušis, rinktinės vadas Juozas Valonis.

Pasakoja Rūgštymas:

"1945 m. prie Dabužių patekome miške į pasalą. Partizanų buvo 10, o žmonių, ir kariuomenės gana daug. Mūšis vyko apie porą valandų, kol mes nuo jų atsiplėšėme. Tada žuvo 5 kareiviai, o mūsų vienas. Tai- Šarūno brolis Jonas Slučka.

Didžiausias mūšis įvyko 1949 m. vasarą prie Traupio Serbentavo miške, kur mūsų buvo 15 žmonių. Buvome nužygiavę į susitikimą su Žaibo būriu. Apsinakvojome miške, palapinėse. Apie 8 valandą pranešė, kad arėja labai didelė kareivių grandinė. Tuoju nuėmėme palapines ir pasiruošėme mūšiui, nes jau buvo girdėti rusiškos komandos. Mums vadovavo Starkus-Montė. Jis davė komandą išsidėstyti. Turėjome keturis kulkosvaidžius: tris rusiškus "degteriojus" ir čekoslovakiską "bruno". Prisileidome rusus visai arti ir atidengėme, Montei sukomandavus, ugnį. Tai pirmas atvejis, kai rusai nespėjo nė iššauti. Tik pratisai maišėsi jų rikšmai, keiksmi ir komandos. Po ugnies pradėjome trauktis.

Traukiantis patekome į kitą pasalą. Čia žuvo partizanas Jogėla. Vėl įvyko aršus mūšis, ir antrą kartą atitrūkome nuo persekiojimo. O pereinant kvartalinę liniją, netekome dar dviejų kovotojų. Žodžiu, maždaug per keturias kautynių valandas išsiveržėme iš apsupties Dabužių link. Tą pačią dieną turėjo kautynes ir Žaibo būrys, kuris neteko dviejų kovotojų. O iš rusų kariuomenės per tas kautynes žuvo apie 80 žmonių.

Tikslios datos neprisimenu, bet tai buvo apie 1947 m. pavasarį. Anksčiau rytą, dar buvo tamsu, bet jau brėško, mes, Antanas Galuveikis-Skirmantas, Balys Žukauskas-Princas, Juozas Gailiušis ir aš, Rūgštymas, atėjome prie Šimonių girios į Sedeikų kaimą. Patekome į pasalą. Kai pradėjo leisti raketas, viskas matėsi kaip dieną. Mus atkirto nuo miško ir pradėjo

spausti prie Šventosios upės. Ten ir susikovėme. Gailiūšis su Princu surizikavo plaukti per Šventąją, nors vandens daug ir jis buvo šaltas. Mudu su Skirmantu pasinaudoję tamsa, prasiveržėme į Šimonių girią. Kiek karėivių žuvo - nesužinojome.

Du kartus buvome užėmę Troškūnus. Pirmąkart 1945 m. pavasarį pavakare mūsų visa šimtinė pražygiavo per miestelį. Visi skrebai išsislapstė ir nė nebandė užkabinti. Antrą kartą užėmėme Troškūnus vėl pavakare tais pačiais metais. Tada žuvo vienas parlizanas, bet skrebus suvijome į bažnyčios rūšį ir, pastatę kulkosvaidį, neleidome iš ten išeiti. Kiti tuo tarpu sunaikino valsčiaus popierius, prievolių sąrašus išsinešėme.

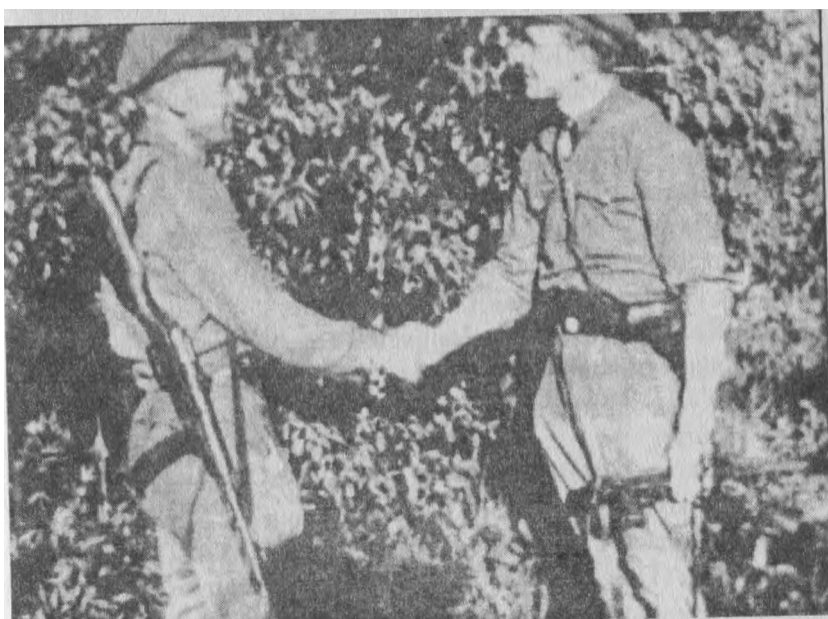
Vytauto apygardos Dūmo būrys daugiausia veikė apie Andrioniškį, šiaurus Anykščių. Jie ateidavo į Algimanto ribas, į Šimonių girią. Būrio vadas Antanas Bagočiūnas-Dūmas žuvo 1951 m. balandžio mėn. Kartu su juo žuvo Justinas Puodžiūnas-Garsas. Būryje buvo Jonas Kelmclis-Tauras, Petras Bočiulis-Medžiotojas, Alfonsas Jakštonis, Juozas Benys-Šūvis ir kiti. Povilas Gumbinas-Ažuolas žuvo 1949 m. rugsėjo mėn., Juozas Gražys-Viesulas - 1947 m. balandžio mėn., Jonas Staškevičius-Aušra ir Jonas Povilionis-Gimnazistas - 1949 m. balandžio mėn. Rubikių kaime.

Apie Surdegį, Troškūnus ir Viešintas veikė Milčiuko-Tigro būrys. Pats Tigras mėgdavo vaikščioti dviese su Joneliu iš Umėnų kaimo, slapyvardžiu Tūzas. Nemėgdavo sėdėti bunkeryje, o žiemos metu lankydavosi sodybose. Du kartus buvo paimtas gyvas. Vieną kartą pabėgo, o suimtas antrą kartą mirė lageryje. 1947 m. žiemą per rinkimus Tigro būrys apsistojo Deparacijos miške ir norėjo užpulti Papilių rinkimų apylinkę, bet susidūrė su Vašakėnų rinkimų apsauga, kuri plavinėjo po kaimą. Kai užgirdo šaudymą, atskubėjo ir Papilių rinkimų apylinkės apsauga. Tigro vyrai maskuodamiesi pasitraukė į mišką, o skrebai susišaudė tarp savęs ir du nukirto, kol išsiaiškino, kad patys apsižioplino."

Su Albinu Kubiliumi-Rūgštymu teko būti kartu lageryje, o anksčiau, dar ryšininkaujant, įteikti ne vieną paketą.



Trimito būrio partizanai



Danielius Vaitelis-Briedis ir Antanas Žilys-Žaibas

KAUTYNĖS PO KAUTYNIŲ

*Partizanai nelygiam mūši krite,
Turgaus aikštėje išniekinti kūnai,
Partizanai duobėse suguldyti -
Tai jūs, narsieji Tėvynės sūnūs!*

Partizanų Vyčio apygarda apėmė Panevėžio ir dalį Ukmergės apskričių. Tai buvo kovinga apygarda. Be to, ji pasižymėjo labai griežta drausme, net buvo atvejų, kad už girtavimą partizaną bausdavo mirties bausme. Vyčio apygardai vadovavo Lietuvos kariuomenės pėstininkų leitenantas Danielius Vaitelis-Briedis, kovotojų gerbiamas ir mylimas, bet griežtas vadas. Jam 1948 m. žuvus, vadovavo buvęs jo pavaduotojas Alfonsas Smetona-Žygaudas.

Algimanto apygardai priklausė Žaliosios girios rinktinė. Žaibo būrys, vadovaujamas Antano Žilio, taip pat pasižymėjo drausme ir kovingumu. Šį būrį žmonės gerbė, o vadą partizanai mylėjo. Jie stengdavosi padėti žmonėms kuo galėdami: šienauti, nuimti derlių ir kita. Stiprus buvo Baltušniko-Vienulio būrys, taip pat Vaičekonio-Šermukšnio, Aliuko-Kuprio, Tumšio, Dabrovolksio-Čeponio būriai. Žaibo veikimo zona buvo Taujėnai, Levaniškiai. Kiti kovojo apie Raguva.

Apie Ėriškius, Vadoklius ir Ramygalą veikė Rūpūžėno rinktinė, Vėtros būrys, kuriam vadovavo Kazys Vaznonis. Po jo žūties - Vladas Drąsutis, žuvęs 1950 m.

Apie Uliūnus ir Upytę veikė majoro Petro Januškevičiaus-Tėvo būrys. Jie bazavosi Papojaus miške. 1945 m. rugsėjo 17 d. čia žuvo 10 vyrų, buvo ir sužeistų. Jų palaikus iškasėme Panevėžyje Tulpių kvartale ir perlaidojome į partizanų kapines 1989 m.

Apie Krekenavą ir Naujamiestį veikė Trimito būrys, vadovaujamas Ipolito Lukoševičiaus-Baublio. Jam pastatytas paminklas Naujamiesčio kapinėse. Čia pat kovojo Karžygio būrys. Apie Krekenavą veikė ir Varnakalnio būrys.

1945 m. kovo 27 d. Eimuliškių-Ažagų miškuose (į šiaurės vakarus nuo Spirakių) įvyko didelės kautynės, kuriose žuvo apie 72 partizanus, o rusų buvo paklota gana daug. Tose kautynėse žuvę beveik visi palaidoti Panevėžio rajono Dragonių kaimo kapinėse, išskyrus tik tuos, kuriuos artimieji pasivogė ir palaidojo prie savo artimųjų. Tose kautynėse žuvo ką tik įšventintas kunigas Povilas Blynas. Tai buvo vienos didžiausių kauty-

nių Panevėžio rajone.

Tuo laiku apie Pušalotą, Žaliąją girią ir kitus Pasvalio rajono miškus siautė generolo Vetrovo divizija. Partizanai, išvengdami didesnių susidūrimų, traukėsi Jakubavo, Eimuliškio ir Ažagų miškų link.

Ypač daug partizanų susikonsolidavo Eimuliškio miške. Čia jų buvo apie 350. Persekiotojų išvarginti partizanai nuo jų atsiplėšę organizavo Eimuliškio miške tris stovyklas, ir kovo 27 d. ramiai ilsėjosi. Matyt, neapsieita be išdavystės. Penktą valandą ryto partizanus apsupo ir, pašalinę sargybas, netikėtai užpuolė stovyklose ramiai miegančius. Gerai, kad kažkas pastebėjo, kad aplink jau rusai, ir suriko: "Vyrai, už ginklų!" Rusai atidengė kryžminę ugnį, kuri ir pakirto daugelį partizanų. Pirmąjį puolimą, su dideliais nuostoliais pavyko atremti. Pasinaudojus kovos pertrauka, partizanai organizavo žiedinę gynybą, net išsikasė apkasus. Visą dieną rusai puolė, ir aršios kautynės tęsėsi iki nakties. Pasinaudodami vakaro sutema, partizanai prasiveržė Jakubavos mišku Pakruojo link. Povilas Blynas su vyrų daliniu jau buvo prasiveržę iš apsupties, bet pagauti kautynių įkarščio, puolė padėti dar likusiems apsuptyje ir garbingai žuvo.

Marytė Tutinaitė-Pundienė iš Dragonių kaimo (partizanų ryšininkė Laimutė) rytojaus dieną po kautynių išėjo į mišką ieškoti savo brolio Povilo. Surado jį su kitais 18 vyrų, numestus ant miško kvartalinės linijos. Pasinaudodama tuo, kad arti nebuvo skrebų ir rusų kareivių, nes kariuomenė persekiojo tuos partizanus, kurie išsiveržė iš apsupimo, nutempė savo brolių į šalį ir pakišo po šakomis. Vėliau, pasiėmusi arklį, brolių parsivežė į klotį, pašarvojo ir palaidojo Spirakių kapinėse, savo šeimos kape. Ir tik po Atgimimo ant paminklo įamžino pavardę. Laimutė šį žygį atliko neturėdama nė 18 metų, vėliau suimta ir kalėjo Vorkutoje 2-os plytinės lageryje.

Šiose kautynėse žuvo Kazimieras Misiūnas, Antanas Šliogeris, Ignas Krivickas, Stasys Baranauskas (16 metų), Leonas Janeliūnas, Povilas Blynas, Juozas Kazlauskas ir kiti. Iš viso 76 žmonės. Dauguma ilsisi užkasti be karstų Dragonių kapinėse, kurias 1990 m. rugpjūčio 28 d. labai iškilmingai pašventino, dalyvaujant trims kunigams.

VYRAI IŠ VYČIO APYGARDOS

1945 m. rugsėjo 17 diena buvo labai graži. Jau ruduo, bet saulutė, kaip sakoma, žeme ridinėja. Pažeme draikėsi voratinkliai, pilni laukai

žmonių. Vieni bulves kasė, pavėlavusieji ėmė derlių, vežė į klojimus javus, kiti arė laukus. Netoli Upytės, virš Papojaus miško, staiga pasirodė lėktuvas, žmonių vadinamas "kukurūzniku". Pasisukiojo, pasisukiojo ir nuskrido. O pasirodo, kad iš lėktuvo stebėjo Papojaus mišką. Vos lėktuvas nusileido į aerodromą, ankstų rytą, kitą dieną miško link patraukė vora mašinų, pilnų ginkluotų enkavedistų.

Kariuomenė apsupo iš visų pusių tą mišką, kur sodyboje ramiai ilsėjosi Vyčio apygardos majoro Petro Januškevičiaus-Tėvo būrio partizanai. Vieni miegojo, kiti rašė, tretieji taisė suplyšusius drabužius, ilsėjosi. Ankstų rytą, vienu metu prapliumpa iš įvairių ginklų šūviai, krenta nukauti ir sužeisti vyrai, prasideda nelygus mūšis, kurį, žinoma, laimi kareiviai, nors ir jų krenta daug. Mūšis vyko apie valandą. Dalis partizanų pabėgo, bet dešimt iš aštuoniolikos nudažė savo krauju miško uogienojus ir samanas. Kareiviai dar ilgai medžiojo pavienius partizanus, įniršę juos vijosi, bet pasprukusių iš apsupties nebepavijo. Iš pykčio nušovė visai nekaltą einantį per lauką Uliūnų kaimo gyventoją Antaną Bebinską, kaimo batsiuvį, kuris ir partizanams sutaisydavo batus.

Tose kautynėse žuvo majoras Petras Januškevičius, būrio vadas, kilęs iš Utenos, jo sūnus studentas Eugenijus Januškevičius, Antanas Tarulis, Kazys Balčiūnas, kiti narsūs vyrai.

Bolševikiniai žmogžudžiai nušautus vienuolika vyrų nuvežė į Panevėžį ir numetė prie saugumo, o po kelių dienų užkasė lauke už miesto, kur vėliau užsistatė Tulpių kvartalas. Žuvusiųjų partizanų artimųjų ir gerų žmonių dėka, Sąjūdis, Politinių kalinių ir tremtinių Panevėžio skyrius 1989 m. vasarą iškasė partizanų palaikus ir iškilmingai su bažnytinėmis apeigomis palaidojo į partizanams skirtą plotą Katedros kapinėse. Čia, pašventintoje žemėje, jie ilsėsis iki pasaulio pabaigos, kol Viešpaties trimitas juos prikels iš mirties miego...

Vyčio apygardos vadas Danielius Vaitelis-Briedis gimė 1913 m. rugpjūčio 5 d. Vadoklių vls. Gelažių k. Jo tėvai nusipirko Pagiriuose Anilavo dvarelyje 4 ha žemės. Danielius baigė Šėtos vidurinę mokyklą, įstojo į Kėdainių kultūrtechnikos mokyklą, bet jam ten nepatiko. Už metų ją metė ir įstojo į karo mokyklą, kurią baigė 1938 m. ir įsigijo artilerijos karininko specialybę. Tai buvo 19-oji karininkų laida ir priešpaskutinė Nepriklausomoje Lietuvoje. Bolševikams okupavus kraštą, 1940 m. jis, kaip nepageidautinas, buvo paleistas į atsargą, turėdamas vyresniojo leitenanto laipsnį. Kai išleido, kareiviai jį iki vartų nešė ant rankų. Iš to matyti, kad karininkas buvo pavaldinių mylimas. D.Vaitelį pradėjo per-



Jonas Baltušnikas-Vienuolis Raguvos partizanų būrio, o nuo 1948 m. Krištaponio rinktinės vadas



Mykolas Grinius ir Bronius Juospaitis-Direktorius



Vėtros būrio partizanai: sėdi Bronius Juospaitis-Direktorius ir Antanas Velikonis-Slivka, stovi Mykolas Grinius (antras) ir kiti

sekioti enkavedistai. Draugams padedant, jis perėjo sieną į Vokietiją ir aktyviai veikė Lietuvos labui. Prasidėjus karui su bolševikais, Danielius grįžo su specialiu daliniu saugoti tiltų ir gamyklų, kad traukdamiesi bolševikai neišsprogdintų. Vėliau įstojo į Plechavičiaus armiją. Kai vokiečiai norėjo pasiūsti į frontą, jiems pasipriešino ir pasitraukė iš armijos. Vokiečiams traukiantis, gavo ginklų, juos kaupė partizaninei kovai su bolševikais, slėpė Pagirių miškuose. Vos užėjus rusams, organizavo partizaninį pasipriešinimą.

Dar besimokydamas karo mokykloje ir dirbdamas finansų patarėju, susipažino su Markuliu, kuris vėliau buvo užverbuotas saugumo ir jam buvo duota užduotis sunaikinti partizaninio judėjimo vadovybę. Lieka klausimas, ar Vaitelis nesuprato, kad Markulis provokatorius, kai šis pasiūlė padaryti jam dokumentus ir legalizuotis? Net perspėjus Vaitelį - nepatikėjo. O kad Markulis-Erelis išdavikas, vėliau ir jis įsitikino. Reikia dėkoti Juozui Lukšai-Skirmantui, kad išaiškino išdaviką Markulį-Erelį. Tik gaila, kad nepavyko jo likviduoti. Gudrus buvo.

Dėl Markulio Vaitelio žmonai ir vaikams teko patirti didžiules kančias. Areštuojant jo žmoną, dalyvavo skrebas Janavičius, kuris visaip tyčiojosi iš Vaitelio žmonos, mušė ją ir apspjaudė. Janavičius ir dabar gyvena Panevėžyje.

Vaitelis buvo vienas iš drausmingiausių vadų. Tačiau nepaisant griežtumo, partizanai jį mylėjo ir gerbė. Jis nesitaikstė su girtuokliais ir drausmės pažeidėjais, bausdavo net mirties bausme, o ypač tuos, kurie prisidengę partizanų vardu plėšikavo. Vaitelio žmona, iškentėjusi skrebų patyčias ir didžiules Sibiro kančias, pasiligojusi gyvena Panevėžyje.

Apie Naujamiestį ir Krekenavą veikė Trimito būrys. Tai buvo gerai ginkluotas ir kovingas būrys, didelį dėmesį skyręs partizaninei spaudai. Jų būryje buvo poetas, kuris rašydavo gerus eilėraščius. Būrio vadas (desantininkas) Ipolitas Lukoševičius-Baublys žuvo 1948 m. Pavaduotoju buvo Vincas Grinkus-Kariūnas. Partizanai Stasys Kulikauskas-Putinas žuvo 1948 m., Jurgis Kulikauskas - 1945 m. vasario 17 d., Leonas Kulikauskas - 1945 m. rugpjūčio mėn., Aleksas Sirdikauskas - 1945 m., Kazys Sirdikauskas-Daktaras - 1946 m.

Būrys dalyvavo daugelyje kautynių. Skilvonių miške kovėsi žiemą sunkiomis sąlygomis. Buvo daug sniego, palikdavo pėdsakai. Čia žuvo du partizanai, o rusų - penki. Viktoriškių miške 1948 m. gegužės mėn. įvyko didelės kautynės, kuriose žuvo 4 partizanai ir 30 priešų.

Apie Krekenavą veikusio Varnakalnio būrio partizanai pasiekdavo

Upytę ir Ėriškius. Žuvo šie būrio kovotojai: kilę iš Ičiūnų kaimo buvo būrio vadas Antanas Astrauskas 1948 m. Jakubonių k. ir Kazys Astrauskas 1947 m. prie Ėriškių, Augustas Astrauskas 1947 m., Jeronimas Nekrošius 1946 m. prie Ėriškių k. Garbingoje kovoje krito daug kitų drąsių kovotojų.

Tose apylinkėse veikė ir Karžygio būrys, kurio gretose buvo Jokūbas Petraitis-Gegužis, Mykolas Krikščiūnas-Valstietis, Vladas Krikščiūnas-Balandis. Vėtros būryje buvo ir Leonas Krikščiūnas, užverbuotas saugumo. Turime žinių, kad jis palaikė ryšį su Panevėžio saugumu. Kiti sako, kad jis palikdavęs saugumui laiškučius sutartoje vietoje, ir taip pražudęs daug vyrų.

Dauguma Skilvonių būrio partizanų palaidoti Krekenavoje. 1989 m. vasarą jiems pastatytas paminklas. Tai vieno mokytojo nuopelnas. Skilvonių miške. 1990 m. toje vietoje, kur buvo bunkeris, pastatytas kryžius.

Krekenavos valsčiuje buvo daug skrebių ir kareivių. Saugumo viršininkas buvo Tichomirovas, kuris gyvena Utenoje. Jo pavaduotoju buvo Volkov, vietinis rusas iš Pempų kaimo. Tardydami jie labai kankino žmones. Ant galvos uždėdavo metalinį lanką ir verždavo, pirštus traiškydavo tarp durų, žmones tiesiog užmušdavo.

KUR NARSUOLIŲ KAPAI?

Panevėžio apskrityje apie Ėriškius, Raguvą, Radikonių ir Rodų miškuose, apie Vadoklius ir Uliūnus veikė Rupūžėno rinktinė, kurios vadas Kazimieras Blika. Toje rinktinėje garsus buvo Vėtros būrys, kuriam iki 1947 m. sausio 6 d. vadovavo Kazys Vaznonis. Jis buvo sužeistas ir paimtas gyvas 1948 m., nuteistas mirties bausme ir sušaudytas. Vėliau būriui vadovavo Vladas Drąsutis, žuvęs 1950 m. Po jo būriui vadovavo Bronius Juospaitis-Direktorius. Kovoje jį sunkiai sužeidė ir galvodami, kad jau negyvas, kartu su kitais žuvusiais numetė Ramygalos aikštėje, tačiau pastebėjo, kad dar kvėpuoja, išvežė į ligoninę ir išgydė. Po to buvo nuteistas sušaudyti, bet išliko gyvas.

Kazys Vaznonis žuvo per kautynes Radikonių miške ir savųjų buvo palaidotas Ėriškių kapinėse. Vladas Drąsutis žuvo Naujasodės lauke. O kur jis buvo užkastas - neaišku. Antanas Žygis, desantininkas, buvo sužeistas Radikonių miške. Suimtas, nuteistas sušaudyti. Kazys Drąsutis žuvo 1948 m. Baukštonių kaime. Kur užkastas - neaišku. Antanas Drąsutis

žuvo 1948 m. Rimaisių kaime. Kur užkastas - neaišku. Anicetas Vazonis žuvo 1947 m. sausio 6 d. Radikonių miške, palaidotas Ėriškių kapinėse. Rapolas Vazonis, žuvęs 1950 m. Čudžių kaime, palaidotas Ramygalos kapinėse. Viktoras Mažeika žuvo 1952 m. Šilagalio kaime. Kartu su juo žuvo Bronius Karbočius-Bitė, paskutinis Vyčio apygardos vadas. Kur užkasti - neaišku. Antanas Mažeika žuvo 1947 m. Kur užkastas - neaišku. Nežinomi dar ne vieno narsaus kovotojo kapai.

Gasparą Piliponį paėmė sužeistą 1948 m. liepos 25 d. Pririšo jį netoli kelio prie medžio ir nukankino. Vytautas Grinius žuvo 1947 m. Girelės miške. Kur užkastas - neaišku. Jadvyga Žardinskaitė iš Barklainių kaimo, IV kurso medicinos studentė paimta gyva. 1949 m. ji buvo ryšininkė, o vėliau partizanė. Jos slapyvardis Daktaras Dolitlis. Mykolą Krikščiūną ir jo brolių iš Žvirblių kaimo nukankino Griškiuose ir ten palaidojo.

Panevėžio rajone, Ramygalos apylinkėje, Uliūnų kaime 1990 m. vasarą pastatytas paminklas-ansamblis Vėtros ir Tėvo būrių partizanams. Jame - pavardės čia kovojusių partizanų.

Vėtros būrio didžiausios kautynės buvo Ramygalos-Lančiūnavos miškuose 1952 m. Keturiolika partizanų apsupo rusų kareiviai su tanketėmis. Mūšis vyko visą dieną. Daug žuvo partizanų ir rusų. Tokia kaina atiduodavo savo gyvybę, kovodami už Tėvynės laisvę mūsų partizanai. Garbė jiems per amžius!

Drąsūs buvo nuo Krekenavos kilę broliai Nemeikšiai. Ipolitas ir Jonas žuvo kartu, o Vincas Nemeikšis buvo paršautas ir suimtas. Išvežtas į Norilsko lagerius, dirbo kasyklose. Mirė grįžęs į Tėvynę 1981 m.

Nemažai partizanų veikė apie Upytę, Uliūnus, Barklainius, Ramygalą ir Velykius. Paminėtini Antano Nemeikšio ir Mykolo Nemeikšio-Stumbro būriai.

Juozas Kučys žuvo 1952 m. Papojaus miške. Vyras pasižymėjo narsumu, vieną kartą pabėgęs iš Panevėžio ligoninės, kur jį gydė po sužeidimo. Petras Barauskas žuvo 1948 m., gelbėdamas iš ligoninės Juozą Kučį. Joną Andriūną 1945 m. enkavedistai užmušė namuose, kur jis slapstėsi be ginklo. Tas pat atsitiko ir su Vincu Smalinsku, Antanu Nevuliu ir kai kuriais kitais partizanais. Mykolą Daniūną Pabalio baloje kareiviai subadė durtuvais. Antanas Sutkevičius Rajūnėliuose buvo paimtas gyvas. Jį pririšo prie mašinos ir vilko iki plento, kol mirė. Paliutė Želnytė 1947 m. gruodžio 29 d. nušauta namuose, gelbėdama bėgantį partizaną Kazį Drąsutį. 1945 m. žuvo Povilas Pcleckas Šilagalyje. Jį kareiviai nušovė bunkeryje namuose ir iki mašinos tempė, nuvežė į Panevėžį, kartu motiną. Jai neleido



Petras Smilga Krekenavos NKVD

sūnaus palaidoti, o patys užkasė nežinia kur.

Partizanas Petras Smilga pabėgęs iš ligoninės žuvo miške. Jo brolis taip pat žuvo. O tėvas, eigulys, už sūnus buvo suimtas ir Krekenavoje tardant užmuštas. Jo žmonai kieme peršovė kojas. Duktė bėgo ir jai Krekenavoje skrebai peršovė krūtinę. Smilgaitę patys nuvežė į Panevėžio ligoninę ir čia sugydė. Šiuo metu Smilgaitė-Kareivienė gyvena Barklainiuose. Jos motiną peršautomis kojomis areštavo, sugydę kojas teisė ir išsiuntė į lagerius Vorkutoje. Smilgienė prieš 7 metus mirė.

Raguvos partizanai priklausė Antano Aliuko-Kuprio, Jono Baltušniko-Vienuolio ir Antano Vaičekonio-Šermukšnio būriams. Vaičekonis-Šermukšnis veikė apie Miežiškius ir Raguvėlę, Baltušnikas-Vienuolis veikė apie Šilus ir Raguvą. Tai buvo labai kovingi būriai, pavaldūs Vyčio apygardai. Juose narsiai kovojo Ignas Abraškevičius, Petras Alkauskas, Stasys Alkauskas, Antanas Aliukas-Kuprys, Bronius Blauzdys, Stasys Blauzdys, Antanas Blauzdys-Konkurentas, Kazimieras Baltušnikas, Jonas Baltušnikas-Vienuolis, Kazimieras Bernatonis-Melagis ir daugelis kitų.

Žaibo būrys veikė apie Traupį, Taujėnus, Šilus, Levaniškį ir turėjo didelį autoritetą tarp vietinių gyventojų. Partizanai mylėjo savo būrio vadą

Žilį. Būryje kovėsi Juozas Mincė-Liepa, Kazys Riauba, Antanas Rimkevičius-Griausmas, Stasys Bareika-Krienas, Kleopas Timinskas-Maras, Antanas Vanagas ir kiti.

Žilys-Žaibas mūšiuose buvo drąsus ir blaivaus proto. 1945 m. vasarą Biržytės miške jo būrys buvo apsuptas, o priešo sunkusis kulkosvaidis "maksimas" neleido jiems net galvų pakelti, nes buvo pastatytas labai geroje pozicijoje - keturių miško linijų sankryžoje. Žaibas prišliaužė ir metė granatą. Nukovė kulkosvaidžio komandą, o pats atsigulė už kulkosvaidžio ir dengė vyrų atsitraukimą. Pasišaukęs pagalbon kitus, Žaibas kulkosvaidį išvilko iš apsupties ir su juo ilgą laiką naikino priešus. Žaibas nemėgo laikytis bunkeriuose, nors jų buvo įsirengęs nemažai. Net du bunkeriai buvo įrengti šuliniuose. Bunkeriuose paprastai laikydavo tik sužeistuosius.

1945 m. vasarą Žaibo būrys buvo paėmęs Siesikų miestelį. Tų pačių metų vasarą didelės kautynės vyko Varlėnų miške, kuriame partizanai buvo apsupti kariuomenės. Iš apsupties jie laimingai prasiveržė. Žuvo tik du, o rusų išklojo daug. Didelės kautynės buvo Juodgiryje. Tačiau nuo 1948 m. prasidėjo nesėkmės, nes į būrį buvo infiltruotas išdavikas, kuris nušovė patį vadą Žilį-Žaibą. Savo vadą palaidojo patys partizanai. Žilio žmona Klajūnė buvo aktyvi ryšininkė, tikra savo vyro kovą ir gyvenimą draugė. Vėliau ji buvo nuteista. Gyvena Palangoje.

Prie Lėno susikūręs Juozo Krikštaponio, Lietuvos kariuomenės kapitono, būrys greitai žuvo. Tai buvo 1945 m. sausio 18 d. Žuvo daug partizanų ir rusų kareivių.

Apie Siesikus, prisidengę partizanų vardu, žmones apiplėšinėjo Eglinskio šutvė. Tą patį darė Klajūnų ir Džiuvėnų komanda. Jie plėšikavo ir žudė žmones. Juos sunaikino D.Vaitelio vyrai. Dar buvo atsiradusi Šluotos kompanija, kurią sunaikino Žaibo būrys.

Apie Žaliąją veikė Briedžio būrys, vadovaujamas Stasio Kulio. Su juo kartu veikė Petras Dunkevičius-Juokdarys, Antanas Žygas-Aptiekorius, Juozas Šomka-Čerčilis, nenuilstamos ryšininkės Apolonija Černaitė, Anelė Černaitė ir Genovaitė Valkūnaitė-Žvaigždė. Jie daugiau veikė apie Pajstrį ir Piniavą.

Nors sovietiniai istorikai ir stengėsi sumenkinti Lietuvoje vykusią rezistencijos kovą reikšmę, bet to padaryti jiems nepavyko. Nelygioje kovoje žuvo apie 34-40 tūkstančių partizanų, o į tą kovą stojo apie 70 tūkstančių mūsų sūnų ir dukterų.

Jau 1945 m. balandžio mėn. kovojo 34 tūkstančiai partizanų. Po to jų

gretos 1948 m. pradėjo mažėti, nes į partizanų junginius buvo prisiūsta daug provokatorių ir išdavikų, vyrai pradėjo netekti vilties, sumažėjo drausmė. Apie 36 tūkstančiai užsiregistravo.

Man būnant Vorkutos lageriuose, etapais pradėjo atvežti buvusių partizanų, kurių daug patekdavo į saugumo rankas dėl išdavikų. Tai buvo pastebima visuose lageriuose, apie tai pasakojo buvę politiniai kaliniai. Partizanai stengdavosi save sunaikinti, kad nepatektų gyvi okupantams į nagus. Specialiai susižalodavo veidus, kad priešai jų neatpažintų ir kad neužtrauktų persekiojimo savo artimiesiems.

Partizanų gretose kovėsi nemažai ir moterų. Buvo atvejų, kai moterys vadovavo būriui. Apie Kupiškį veikė būrys, vadovaujamas moters, kurios slapyvardis Liepsna. Ji ir jos būrys ne kartą Kupiškio skrebams įkretė į kailį. Važiuojant keliu į Alizavą, nukovė 4 Kupiškio skrebus, tik vienas Petrusis išliko gyvas.

PROVOKACIJOS PO PROVOKACIJŲ

*Atėjo kacapai iš rytų,
Paplūdo Lietuva krauju...
O tu, - kas esi - pamiršai
Ir su kacapais girtavai.*

Keturiasdešimt penktųjų pavasarį iš Skapiškio miškų Žaliosios link prie Panevėžio patraukė gerai ginkluotų vokiečių kuopos. Praeidami jie vis klausinėjo žmonių, kaip susitikti su partizanais, prašė nakvynės, kalbėjo, kad prasiveržę ir nori eiti partizanauti. Vėliau išaiškėjo, kad tai specialiai suorganizuotas saugumiečių dalinys, išsiųstas sunaikinti partizanus.

Albino Tindžiulio-Dėdės būrys veikė apie Salamiestį. Jo būryje buvo Alfonsas Valentėlis-Bankininkas Vailokaitis, Jonas Baltušis-Trimitas, Steponas Giedrikas-Girietis, Romas Styra-Rėksnys, Alesiukas ir kiti partizanai. Vėliau jie sudarė Pilėnų tėvūnijos branduolį.

Dėdės būrio ryšininkai apytiksliai nustatė, kas čia per "vokiečiai" ir ėmėsi priemonių nutverti iš tų "vokiečių" bent vieną. Tai jiems pavyko padaryti. Apie Salamiestį po sodybas slankiojo keturi tokie "vokiečiai". Partizanai patykojo ir visus keturis sugavo gyvus. Juos ištardė ir sunaikino, sužinoję, kas jie ištikrųjų yra.

"Vokiečių" komanda patraukė į Žaliosios girią, kur jiems Žaliosios rinktinė nutarė užkurti gerą pirtį. Kautynėse "vokiečių" sumažėjo. Taip



Matas Birbilas



Antanas Birbilas-Baltušis

buvo suduotas smūgis provokatoriams. Žinoma, dėl jų buvo areštuota ir nemažai nekaltų žmonių. Po tos "pirties" likusieji patraukė pro Radviliškį į Šiaulius ir į Plungę, kur tas provokatorių dalinys buvo išformuotas.

Į Panevėžio apskrities Geležių kaimo gyventoją Povilą Navaslauską kreipėsi partizanai. P.Navaslauskas buvęs Lietuvos karininkas, todėl partizanai kalbino jį, kad imtų vadovauti. Jis pasakė:

- Pagalvosiu. Tikriausiai sutiksiu jums vadovauti.

Spėjama, kad tarp tų partizanų buvo provokatorius, nes už kelių dienų P.Navaslauską areštavo. Kartu su Navaslausku buvo suimtas Antanas Birbilas-Baltušis ir jo sesuo. Jie dingę be žinios. A.Birbilas buvo sušaudytas Butyrkų kalėjime.

Dėdės būryje buvo ir išdavikas. Dėl jo būrys pateko į pasalą ir smarkiai nukentėjo. Po mūšio Tadas Kalinda kartu su žmona, Bijūnėliu ir Užu parsikėlė už Subačiaus į Šarkiškių kaimą ir netoli Gurklio sodybos pasidarė bunkerį. Pats Gurlklys buvo pasitraukęs gyventi į Subačių, nes per savo ilgą liežuvį partizanų buvo luptas. Tame krašte gyveno Kalindienės broliai ir sesuo. Bunkeryje jie praleido apie metus, kol 1950 m. jis buvo sunaikintas, ir visi 4 partizanai žuvo. Spėjama, kad jie žuvo Gurklio išduoti,

nes jis buvo pastebėtas slankiojant apie tą kraštą ir sodybą.

Į partizanų būrius buvo siunčiami provokatoriai. Saugumas daug iš jų tikėjosi. Taip jiems pavykdavo daug partizanų sunaikinti. Tačiau partizanai buvo atsargūs.

Apie Skapiškį siautė plėšikų gauja, kuri turėjo užduotį kompromituoti partizanus. Gaujai vadovavo Meška, kurio pavardė nežinoma. Gaujai priklausė ir du broliai Šlapeliai, taip pat Kylius. Juos 1945 m. pabaigoje partizanai išaiškino ir sunaikino.

Troškūnų valsčiuje apie Raguvėlę taip pat ištisus metus siautė banditų gauja, apiplėšinėjo gyventojus, gąsdino juos ir terorizavo. Tai gaujai priklausė Antanas Mačėnas, Julius Urbonas, Kazimieras Zdanavičius, Kazys Skeiverys, Stasys Janelionis. To krašto žmogus Juknevičius pavakare grįžo iš malūno. Staiga iš Rukiškio žvyrduobių ties kapinėmis iššoko keturi ginkluoti vyrai, du griebė arklį už apynasrio, o du puolė prie vežimo ir liepė važiuoti jiems reikiama kryptimi. Arklys buvo jaunas, o ir Juknevičius nepėsčias. Jį sušėrė arkliui botagu, tas šoko ir partrenkė jį laikiusius, ratais partrenkė ir tuos, kurie buvo prie vežimo. Jį, bėgantį, apšaudė ir sužeidė į ranką, bet jam pavyko pabėgti. Visus penkis sušaudė Merkio būrio partizanai.

Apie Subačių į partizanų gretas irgi buvo įjungti saugumo agentai - išdavikai. Vienas jų - Alfonsas Stankevičius, išdavęs Šarkiškių miške bunkerį. Alfonsas Stankevičius vėliau buvo skrebu, tačiau už girtuokliavimą ir iš skrebų būrio buvo pašalintas. Daugiausia pasižymėjo Juozas Kanapecas iš Pakryžės kaimo, per kurio išdavystę buvo sunaikintas Vilko būrys.

Raguvėlės miške slapstėsi Juozo Masilionio-Sidabro būrys. Sidabras žuvo netoli Petkūnų, su juo buvo sužeistas ir paimtas Florijonas Kulikauskas. Jurgis Bartulis išdavė net savo brolių. Juozą Galiauską, Antaną Kulį irgi išdavė, bet neminėsiu kas. Tegul tai pasilieka ant jo sąžinės. Gebelsas išdavęs tuos du partizanus, vaikšto tarp mūsų, buvo pasirodęs Panevėžyje, bet dingo.

Tokie buvo laikai. Viskas buvo persipynę, net brolis brolių išduodavo, kaimynas kaimyną. Saugumas irgi nesnaudė, veikė, visiškai nesivaržydamas dėl priemonių. Saugumo kabinetuose sėdėjo emgebistai, kurie turėjo pateisinti jiems mokamas dideles algas. Tai jie kūrė įvairiausius projektus, kaip sunaikinti Tėvynės kovotojus, kaip užgniaužti rezistenciją. Saugumas naudojo pačius žvėriškiausius kankinimo metodus, įvairius preparatus ir elektros kėdes. Buvo ir tokių, kurie tų žvėriškų kankinimo metodų neišlaikė...

RAUDONŲJŲ ŽIAURUMAS

Dar neseniai buvo pavasaris. Dulkėjo siauri keliai, o laukai žaliavo, kaip ir visuomet tokiu laiku. Peslių kaimas prie vieškelio. Pamiškėje slankiojo rusų belaisvis, matyt, pabėgo iš silpnai saugomos belaisvių kolonos. Žmonės pastebėjo, kad jis lankosi Pagirio valsčiuje, Peslių kaime, pas Pakeičiu. Jų trobelėje gyveno moteris su nuskurusia mergaite, kuri plaudavo raudoniesiems baltinius. Kitos dienos pavakare to kaimo gyventojas Pranas Eiva, pasiėmęs medžioklinį šautuvą, suėmė minėtą valkatą ir nuvarė į Pagirio policiją.

Policijoje ją ištardė, bet tardymas rimtesnių rezultatų nedavė, nes sumintasis tylėjo. Tada ją perdavė gestapui. Kitą pavakarį, vos saulei nusileidus, Peslių kaime Eivos sodybą apsupo iš miško atėję raudonieji, apieškojo namus ir nieko neradę, keikdamiesi pasišalino.

Po kelių dienų ir vėl pačiame vidurdienyje, kuomet Danielius dirbinėjo šį bei tą namuose, girti banditai vėl apsupo namą, bet Danieliui ir šį kartą pasisekė, sugebėjo pabėgti. Tada atėjūnai išvarė visus žmones iš namų, gyvenamąjį namą uždegė, nepagailėjo ir tvarto su visais gyvuliais. Kai atvažiavo policija, jau visi trobesiai buvo sudegę, o raudonieji pasitraukę į mišką. Daug žalos pridarė tie gaivalai mūsų Tėvynei, išžudė daugybę nekaltų žmonių, sudegino daugelį sodybų. Sugrįžus sovietams, tie banditai buvo patys aktyviausi kankintojai.

*Kraujuose guli štai jisai,
Krūtinė plienu perdurta.
Širdis nurimusi visai -
Sudiev, svajone užburta...*

Noriu pateikti keletą įvykių iš Trimito būrio partizanų gyvenimo, kuriuos radau buvusio **partizano Poeto užrašuose**:

"Pradėjo pūsti šaltas rudens vėjas, kaskart vis labiau draskydamas nuo medžių paskutinius pageltusius lapus, juos sėdamas po laukus, šiurendamas sausomis ir trumpomis rugienomis, plikais krūmais, kurie styrojo dvaro lauke nuogi ir pavėjui lenkėsi savo plonomis ir lanksčiomis šakomis. Per dienų dienas vis storiau klostėsi dangus tirštais ir juodais, lietaus pritvinkusiais debesimis ir neišlaikydamas pradėjo purkšti ir smarkiau lyti. Keliai pabjurdavo ir vietomis likdavo neišbrendami, o visi laukų grioviai ir upeliai patvindavo.

Likusi vieniša traktorininko-mechaniko Žeromskio žmonelė klausy-



Žuvę Juozas Gauranskis-Kepurė ir Jokūbas Gritėnas-Poetas

davosi dejuojančio rudens vėjo ir liūdėdavo. Suskausdavo jai širdis ir lik ramindavosi, pažvelgusi į savo mažą sūnelį. O kartais ją aplankydavo jauni, pilni energijos partizanai, kurie ją nuramindavo, paguosdami netolimos laisvės viltimi. Ir tada jos veidas praskaidrėdavo, nuslinkdavo nuo jo tamsaus liūdesio rūkas, o kartais ir šypsena veide atsirasdavo.

Vieną dieną ji tarė būrio vadui:

- Aš gyvenu ant aukštoko kalniuko. Jeigu norit pasidarykit čia bunkerį, galėsite per žiemą šilčiau gyventi. Juk nebetoli žiema su savo šalčiais ir siego pūgomis.
- O ar nebijai, kad gali nukentėti?
- Juk reikia jums padėti. Čia pas mane niekas neužaina, tik su maistu blogiau. Aš neturtinga dvaro darbininkė.
- Gerai, - pasakė Baublys.
- Ačiū jums už gerą širdį. Pasidarysime tokį bunkerį, kurio niekas negalės nė surasti, nė suuosti.

Nutarė bunkerį įrengti tvarte. Darbas buvo nelengvas. Pirma reikėjo pašalinti mėšlą, kurio buvo daug, o po juo srutą liūnas. Vyrai dirbo sunkiai ir įtemptai. Vėjas šiureno pro išdaužtus kiaurus langus. Po didelio

vargo džiaugėmės iškasę žemes. Tada sudėjo storus balkius, ant jų uždėjo bent kiek šiaudų, o pabaigai nestorą, bet neperšaunamą žemių sluoksnį, o paskui sudėjo ir buvusį mėšlą, kuris nenustojo dvokęs. Žinoma, paliko ir angą. Viskas pavyko gerai.

Laikas bėgo, oras kaskartėjo šaltyn, upeliai pasidengė plonu, traškančiu ledu, o vėliau ant tvenkinių ir upelių ledas sustorėjo, žemė pasidengė puriu baltu sniegu. Partizanai apsigyveno savo bunkeryje, o nenorėdami palikti pėdsakų, nevaikščiojo tol, kol kiti žmonės nepramins takų. Tas bunkeris buvo tikra kalno tvirtovė.

Taip beleidžiant laiką ir begyvenant, greitai atėjo ir pas mus brangios Šv.Kalėdos, Naujieji metai, vėliau Trys Karaliai. Visas šventes atšventėm gana triukšmingai ir laimingai, lauždami prie stalo baltą plotkelę, palaimintą kunigo ir šv.Bažnyčios. Bėgo labai šaltas ir varginantis sausas. Naktimis poškėdavo tvoros ir mediniai slogai. O rytai išaušdavo balti ir pasiūsoję šarmomis, ir tik pakilęs vėjas nuberdavo šerkšną nuo medžių.

Prisnigo daug sniego, ir rogių kelias tapo geresnis. Partizanams reikėdavo eiti keliais, o ne laukais, kad neliktų pėdsakų. Jau kuris laikas jie negalėjo aplankyti savųjų, o labiausiai savo mylimųjų mergaičių, bet ką padarysi...

- Palauk! Sustokim ir paklausykim, kur loja šunės!

Girdisi smarkus šunų lojimas priekyje, o nuo vieškelio girgžda einančiųjų žingsniai. Žiūronus prisidėjo prie akių pamatė, kad vieškelio viduriu eina ginkluoti ir baltai apsirengę rusai, kurie pastebėję partizanus sušoko į griovius ir rėkė: "Svaji!" Nubėgome pro storus miegančius medžius saviems pranešti, kad pavojus.

- Vyrai, rusai! Mes juos pamatėme ant kelio visai netoli, ir jie mus pastebėjo, o gal matė, kur nuėjom... Bėkim iš čia!

Reikėjo skubėti, nes čia pat buvo pavojus. Visi pasinėšė, kur kas žinojo, kad nepakliūtų rusams. Tą kartą rusai nieko nelaimėjo.

Vėl išaušo rytas, bet jau su dideliais nemalonumais. Po laukus vaikščiojo rusai su skrebais, ieškodami partizanų pėdsakų ir krėsdami iš eilės kiekvieną ūkininką, kiekvieną kiemą, kiekvieną tvartą ir daržinę, versdami šiaudus, šieną, malkas, daužydami ir kasinėdami trobose ir jų pasieniuose žemes, piešdami ir gręždami grindis. Maigydavo ir šaudydavo į pasienius, medžiojo mus kaip išalkę ir nužvėrėję vilkai, žiemos šaltyje tykodami grobio, nepamiršdami paieškoti "banditų" ir stalčiuose bei dėžėse, radę laikrodėlį ar žiedą, kišdavosi į kišenes džiaugdamiesi radę. Nepeikdavo geresnių batų ar rūbų, kuriuos išsitempdavo su savimi.

Aušo vėl sunkus priespaudos pavasaris. Aušo jis visur, bet nevienodai. Saulė jau aukštai pakildavo, pasruvo upeliai, ištežo laukai.

Išaušus rytui, atsikėlusį šeimininkę pastebėjo aplink savo namelį slankiojančius juodus šešėlius ir pajutusi, kad grėsia pavojus partizanams, įbėgo pro duris į tvartelį ir užmetusi šiek tiek mėšlo ant bunkerio durelių, kad užmaskuotų, atsigręžė eiti ir pamatė, kad rusas žiūri pro langelį į ją/ Bunkeryje tuomet buvo tik du partizanai. Įbėgusi per koridorių pas vyrą, griebė paltą ir šoko ant aukšto, šaukdama:

- Antanai, mes pražuvome!

O vyras nežinojo, kad ją pamatė rusas maskuojant bunkerį. Visai išaušo. Skrebai puolė ieškoti, šaukdami:

- Čia kas nors yra! Boba kažką paslėpė, kampe užkrata mėšlu.

- Durk durtuvu! - rėkė kitas skrebas, stovėdamas lauke už lango.

- Durk, durk! - šaukė kiti.

Greit su durtuvu sudavė į dureles, o pajutęs medį, skrebas atšoko prie sienos. Bunkeryje buvęs Kariūnas su Kepuriuku pabudo iš miego. Greit juosėsi diržus, stvėrė ginklus į rankas ir laukė progos, ką toliau daryti. O skrebai šaukė:

- Bunkeris! Banditai!..

Tvarte avelės šokinėjo po užtvirtą gardelį ir liūdnei bliovė. Karvė neramiai karpė ausimis, lyg nujausdama nelaimę tiems žmonėms ir namams. Pasigirdo komandos:

- Ugnis! Šaudyt!

Ir pradėjo pliekti į bunkerio dureles. Dūmai ir dulkės su mėšlu rūko ir tiško aukštyn, tačiau į vidų kulkos neįlėkė, nes jie šaudė iš toliau. Kulkos tik šokinėjo ir rikošetavo.

Kiek aprimus šūviams ir vos tik pajudinus dureles, tuoj vėl prapliupo švino lietus be atvangos į dureles. Kepuriukas persižegnojo:

- Viešpatie, priimk mano sielą, - ir prikišo pistoleto vamzdį prie ausies.

Kariūnas griebė jam už rankos:

- Nekvailiok! Suspėsi dar...

Paleisdamas Kepuriuko ranką, ištarė žodžius:

- Jėzau, pasitikiu Tavimi!

Atsuko granatos dangtelį, puolė prie durelių, sukdamas vokiškos granatos medinį kaušelį ir ruošdamasis ją greit išmesti. Pradarė bunkerio dureles ir paleido šūvius iš "Bruno" kulkosvaidžio. Tačiau šis užsikimšo ir veikė tik po vieną ar du šūvius, nes spyna buvo pribyrėjusi žemių.

Po antrojo ilgesnio šaudymo dureles pridarė, atrėmė į jas galvą ir, sukandęs dantis, truktelėjo granatos virvutę. Prie pat veido iš jos koto pūkštelėjo jam į akis dūmai su maža liepsna. Staiga pakėlė dureles ir sviedė jau šniokščiančią granatą, kuri laito ir sprogo su didžiausiu trenksmu, kad net visas bunkeris sudrebėjo. Sunkiai sužeidė tuo laiku einantį taip pat su granata skrebą, kuris norėjo ją įmesti į bunkerį ir juos ten pribaugti. Tačiau jam nepavyko, turėjo trauktis iš tvartelio.

Kariūnas iškišo ranką su parabeliu, gaiduką spausdamas pasuko į visas puses, bet jau pasipriešinimo negirdėjo. Buvo tylu, tik išgirdo duslų Kepuriuko balsą:

- Kariūnai! Bėk! Greičiau bėkim!

Kepuriukas laikė rankose kulkosvaidį. Abu šoko pro dureles į lauką, apkurtinti, bet pasiruošę dar labiau kautis ir mirti, bet nepasiduoti. Tvirtelis buvo pilnas mėlynų dūmų ir parako kvapo, o dūmai per langus veržėsi lauk.

Skrebai, pabūgę granatos sprogimo, pasitraukė, vieni guldami į netoliese iškastas duobes, kiti glaustydami už medinio namo kampo, o dar kiti bėgo skambinti telefonu, kad daugiau prisišauktų į kautynes. Be to, jie nežinojo, kiek čia yra partizanų ir bijojo pulti, nes jau ne kartą buvo pažinę šių vyrų karišką ryžtingumą kautynėse už Lietuvos laisvę.

Svaigdamas dūmuose, tačiau nepametęs drąsos, Kariūnas tvirtai laikydamas rankose automatą, priėjęs prie lauko durų, jas pastūmė ir priešais išvydo stovintį rusą, kuris buvo nusisukęs į vieškelį. Pasigirdo trumpa serija, ir rusas sukniubo vietoje. Duris privėrė, bet tuoj vėl pradarė. Užmatė dar du pasislėpusius rusus, kuriuos pasveikino savo "mašinkos" serija, juos nukaudamas vietoje. Tuo laiku ir Kepuriukas kelis kartus iššovė ir buvo pasiruošęs bet ką sutikti.

Kariūnas pradarė kitas duris ir išėjo į lauką, kur lyg ir nieko nesimatė. Tačiau už kampo išvydo prieš save rusų pulkelį, kurio kovotojai buvo apsisiautę palapinsiaustėmis ir tyliai tarp savęs kalbėjosi. Staiga jie išvydo partizaną, kuris, jų akimis, pasirodė baisus lyg velnias: be kepurės, sutaršytais plaukais, ryžtu degančiomis akimis, be frenčiaus, palaidinę apsijuosęs diržu su parabeliu ir atsarginiais šovinių ragais. Tuojau vieni iškėlė rankas ir traukėsi atgal, o kiti klaupėsi ant kelių ir iš "mašinkos" leido šūvius pro mūro kampą. Tačiau Kariūnas spėjo pirmiau atidengti ugnį į priešą ir smukti už kampo.

Tokia jau buvo Dievo valia: Kepuriuką kliudė trys kulkos į kelnes. Kojos nekliudė, o tik šiltai nudegino. Ištraukęs ragelį iš "mašinkos" sviedė

jį į kiemą ir įsidėjęs ripką, vėl grįžo į vidų, vėl žvilgtelėjo pro pravertas duris į lauką ir pastebėjo vieną skrebę, kuris pasirėmęs į duobės kraštą šalia pušynėlio, žiūrėjo į tvartelį. Prieš jį stovėjo lėkštinis kulkosvaidis ant kojelių.

Kariūnas žvilgtelėjo pro mūrinio tvarto langą, gerai nusitaikė ir paleido iš "mašinkos" seriją į priešą. Šis virsdamas šonu atgal, išmetęs aukštyn rankas, riktelėjo žvėrišku balsu ir visai nugriuvo į seną, šlapia, apgriuvusią bulvių duobę. Tuo momentu prie kulkosvaidžio nieko nebuvo. Kariūnas jau norėjo bėgti pasiimti kulkosvaidį, tačiau iššokęs į lauką vėl pamatė du rusus. Spustelėjo "mašinką". Ši nesuveikė, užsikirto, o Žeromskis, stovėdamas prieš duris, riktelėjo:

- Bėk, Kariuke! Bėk!

Šis pribėgo prie Kepuriuko, pajutęs, kad diskas lengvėja, suriko jam:

- Bėkim greičiau!

Abu išbėgo į lauką, o iš paskos bėgo Žeromskis. Skrebai pamatė, kad partizanai bėga į lauką pagal du medžius, norėjo užbėgti jiems už akių per platų dvaro sodą, palei tekančią upelį. Bet partizanai laiku pastebėjo ir metėsi kairėn keliuku per klampų lauką į ūkininko kiemą. Iš paskos vijosi keli skrebai, o kiti bėgo toliau dideliu lauku, norėdami užbėgti už akių. Tai matydami partizanai įbėgo į kiemą ir prie durų sutiko savininką, kuris, juos pamatęs, suprato, kas yra, išsigando ir stovėjo vietoje kaip stulpas, nė žodžio netardamas.

- Duok greičiau arklius! Arklius duok! Ko žiopsai? Greičiau, greičiau! - rėkdamis trypė kojomis abu paraudusiais veidais nuo bėgimo, rankose spaudė ginklus, juos atsukę į šeimininką. Šis tekinas nė žodžio nedaręs smuko į vidų...

- Kur bėgi?! Arklius!

Šis po kelių sekundžių išniro iš trobos, laikydamas rankose apynasrius. Nubėgę į tvartą movė arkliams apynasrius ant galvų, abu sėdo ant jų ir batų kulnėmis ragino arklius, daužydamas juos per sulysusius grobus. Arkliai iš pradžių bėgo gerai, bet greit pailso ir visai nebeklausė.

- Klausyk! Meskim arklius! Gali mus greitai pavyti. Pėsti greičiau palėksime! - šūktelėjo Kariūnas.

- Tai bėkim pėsti, miškas jau nebetoli! - šaukė pritardamas jodamas iš paskos Kepuriukas.

Nušoko vyrai nuo arklių ir bėgo uždusę, jau pailsę, purvini, apsitaškę, per veidus sruvo juodas prakaitas. Nuo kalnelio pliūptelėjo į sraunai bėgantį upelį, kuris šniokštė, pakilęs virš vagos.

Šlapi išbrido iš upelio ir traukė toliau, vos atsikvėpdami, tiesiai į Garšvių mišką. O ir pievos buvo patvinusios ir per jas reikėjo bristi.

Brido per jas iki kelių, prisilaikydami krūmų, kur ne taip gilų. Išbridę iš pievų, toj vietoj, kurioje prasidėjo miškas, pamatė kelyje netoli Baidokų kapinių du stovinčius rusus, kurie jau buvo atėję pastoti partizanams kelio. Pastebėję partizanus, susigūžę slinko pagrioviais taip pat visai purvini, apsitaškę, norėdami kelią pastoti. Partizanai metėsi kaimo link ir prisidengdami trobesiais laimingai pabėgo.

Saulė jau smego į vakarus, bet dar savo meiliais spinduliais glostė tą dieną visai suvargusius partizanus, kurie buvo miške prie ugniakuro ir tarpusavyje kalbėjosi:

- Aš manau, kad mes jau buvome bebaigę savo gyvenimo dienas, bet gerasis Viešpats parodė mums, kad reikia tikėti ir melstis. Tada niekuomet nežūsi, nors ir šimtai priešų pultų...

Prieš dvi dienas partizanai paprašė Vadaktėlių klebono Jono Gritėno aukoti šv. Mišias. Tuo laiku, kai už Nevėžio upės pamiškėje vyko mūšis, traškėjo šūviai ir sprogo granatos, Vadaktėlių klebonas laikė šv. Mišias už partizanus. Tuo laiku partizanai laimingai pabėgo iš apsupties. Tik nepavyko pabėgti savininkui, kurio sodyboje buvo bunkeris, Antanui Žeromskiui, kurį skrebai ir kareiviai iš pykčio, kad pabėgo partizanai, žiauriai nukankino, įmetė stačia galva į bulvių duobę ir užkasė taip, kad jo kojos kyšojo iš žemės. Jo žmonai per kautynes pavyko pabėgti."

PASAKOJA MĖLYNOS RUPŪŽĖS RINKTINĖS PARTIZANAI

***Nebelaukei tu laimės iš nieko,
Išvykai su žara rytine.***

***Pasakei: vergas vergu tepalieka,
O aš kovosiu savo krūtine.***

1945 m. ankstyvą pavasarį, prieš Verbų sekmadienį, Jodikonių kaime, už Ramygalos, Liaušės eglynėlyje susirinko Mėlynosios Rupūžės rinktinės vyrai. Tai daugiausia Ramygalos apylinkių kovotojai, kuriems vadovavo Stasys Eidminavičius.

Tai rinktinei priklausė Vėtros, Paukštelio ir Niemčiaus būriai. Pasi-skirstę pirmieji du būriai išžygiavo. Liaušės eglynėlyje pasiliko rinktinės vadas su Niemčiaus 11 žmonių grupe. Apsinakvojo to eglynėlio žeminėje.

Kadangi eglynėlis buvo nedidelis, tad stengdavosi išvirti valgį anksti



Vincas Grinkus-Kariūnas, Trimito būrio partizanas. 2.-



Antanas Velikonis-Slivka ir Bronius Juospaitis-Direktorius



Antanas Velikonis-Slipvka, Kazimieras Budrys-Kriaučius, Antanas Kadžys-Šešiapūdis, Mykolas Grinius ir Bronius Juospaitis-Direktorius

ryte, kol tebėra rūkas. Laužui naudojo sausas malkas, kad būtų mažiau dūmų. Virėju dirbo labai stropus pagyvenęs Nepriklausomybės kovų dalyvis Narsutis. Du jo sūnūs slapstėsi, nestojo sovietinėn armijon, bet partizanauti nėjo, tik kartais ateidavo pas tėvą ir pas savo draugus Rimaičius - Joną ir Antaną.

Anksti atsikėlė partizanas Direktorius. Jis mėgdavo anksčiau už kitus atsikelti. Nuėjo pažiūrėti, kaip sekasi Narsučiui virti pusryčius. Virėjas tarė:

- Gali kelti vyrus pusryčių!

Jis sukomandavo:

- Kelt! Pusryčiai ant stalo!

Direktorius, pasiėmęs katiliuką ir šaukštą, nuėjo pasiimti pusryčių sau. Virėjas paklausė:

- Ar įdėti mėsos?

- Dėk! - atsakė Direktorius. Apsidairė aplinkui ir staiga pamatė du rusus, atsukusius į jį automatus. Rusai riktelėjo:

- Ei, parni!

Direktorius staiga krito ant žemės. Pasigirdo automato serija. Narsutis sukritė ant katilo. Direktorius išsitraukė turėtą prie savęs pistoletą ir visus aštuonis šūvius paleido į rusus. Jie parkrito ant žemės, nustojo šaudę. Jis tuo pasinaudodamas puolė į žeminę ir suriko:

- Rusai!

Visi griebė ginklus. Antanas Rimaitis iškišo pro duris kulkosvaidį, pats atsigulė prie jo. Tačiau nespėjo iššauti, buvo nukautas į galvą. Tada jo brolis Jonas jį atitraukė, pats atsigulė ir pradėjo šaudyti į rusus. Tuo pasinaudodami, mes visi iššokome iš žeminės, o rusai jau arti. Stasys Eidminavičius sukomandavo:

- Mest granatas!

Rusai spėjo sviesti mums irgi vieną granatą, vadinamą "blėšine", kuri tačiau nesprogo į skeveldras, bet atplėšė vieną galą ir paskleidė daug dūmų. Atsišaudydami per pelkę traukėmės miško link. Turėjome perbėgti pelkę su retomis pušaitėmis. Už jos jau didelis miškas. Pelkės plotis apie 150 metrų. Iš paskos puolė rusai. Mes, vieni kitus dengdami, pasitraukėme. Tada žuvo Narsutis-Pociukas, Antanas Rimavičius-Valentinas ir Vladas Čonys-Cigas. Rusų žuvo dvylika. Vėliau sužinojome, kas mus išdavė. Narsučio sūnūs: Zenonas ir Vladas. Jiems leido tėvą palaidoti, o paskui jie nuėjo pas Ramygalos skrebus. Tai toks buvo mūsų kovos krikštas, gana pamokantis.

Vėtros būrio pirmasis vadas Kazys Vaznonis žuvo 1947 m. sausio 6 d. Radikonų miške netoli Ėriškių. Palaidotas Ėriškių kapinėse. Antrasis būrio vadas Kazys Drąsutis žuvo 1947 m. vėlai rudenį Nausodės lauke už Ramygalos. Jis ėjo šviesią mėnesienos naktį per lauką. Rusai per žiūroną jį pamatė ir nušovė. Būrio vadu liko Vladas Drąsutis, kuris žuvo 1959 m. Tada vadovavo Direktorius.

1948 m. rugsėjo mėnuo buvo labai gražus. Tikra bobų vasara. Nauja-rūdžio miške stovyklavo Vėtros būrio partizanai. Kai kurie išėjo aplankyti savo namiškių, kiti nukeliavo pas savo mylimąsias ir sužadėtines. Prieš rytą visi grįžo į stovyklą ir sugulė ilsėtis. Anksti rytą atbėgo sargyba ir pranešė būrio vadui, kad miško pievoje apie daržinę vaikšto rusai. Staiga buvo visi pakelti. Vytenis paliepė apleisti stovyklą, nes ji galėjo būti išduota. Jau žengdami per kvartalinę liniją, buvome apšaudyti ir turėjome trauktis gilyn į mišką. Besiveržiant per pylimą, žuvo trys partizanai, kurių pavardžių neprisimenu. Iš rusų tada žuvo 15 karių, o kiek sužeista - neaišku.

1949 m. rugsėjo 8 d. Kazys Drąsutis (?), Jonas Juospaitis, Julius Surba ir du broliai Garuckai - Vincas ir Juozas stovyklavo sename tvartelyje prie miškelio tarp Jodikonių ir Gudelių. Jie buvo apsupti ir visi penki nukauti, kadangi buvo išduoti Felikso Petkevičiaus iš Jodikonių kaimo. Pastarasis partizanų karo teismo buvo nuteistas mirties bausme ir ji buvo įvykdyta.

1947 m. liepos mėn. Pašilių girioje buvo didelės kautynės. Rusai laikė apsupę girią tris dienas, ją krėtė, žvalgymui panaudojo malūnsparnius ir "kukurūznikus".

Anksti rytą Rupūžėno būrio sargyba pranešė, kad nuo Gudelių kaimo traukia didelė vilkstinė rusų kariuomenės. Kadangi stovykla buvo siaurame miško ruože tarp girios ir miškelio, buvo įsakyta pirmam ir antram skyriui užimti gynimosi poziciją prie kvartalinės linijos. Jau eidami per kvartalinę, pastebėjome krūmų prižėlusią grioviu artėjant rusus. Kadangi anksti einant per rasotą žolę buvo likę pėdsakai, rusai juos pastebėjo ir artėjo prie mūsų. Palypėję ant griovio krašto jie ėmė dairytis, o mes pagal komandą iš šešių kulkosvaidžių atidengėme ugnį. Tokia uraganinė ugnis juos pūste nupūtė.

Viena mūsų būrio dalis buvo perėjusi per kvartalinę liniją, o kiti liko stovykloje. Į perėjusius liniją rusai atidengė stiprią šoninę ugnį, persekiojo ir juos apsupo. Besitraukiant buvo sužeistas Viesuliukas, kuris negalėdamas pasitraukti gynėsi iki paskutinio, paklodamas 13 kareivių. Įniršę



Nežinomo partizano kapas Šimonių girioje

rusai jo lavoną pririšo prie mašinos ir vilko žeme iki Ramygalos. Dalis būrio per mišką pasitraukė į Rodų pušyną ir išvengė mūšio. Kiti buvo persekiojami tris dienas, bet daugiau nežuvo nei vienas partizanas.

Naktį bandėme prasiveržti iš apsupimo. Pirmą liniją pralaužėme, o antros neįveikėme, nes ji buvo apšviečiama raketomis. Antrą ir trečią dieną žuvo dar trys partizanai - Sušinskas, Valdininkas ir Viršila. Trečios dienos vakare rusai pasitraukė, palikdami pasalas, bet jos mums nepakenkė. Rusų tose kautynėse žuvo apie du šimtus.

Dar vienas mūšis buvo Pašilių girioje 1946 m. rudenį, iškritus pirmam sniegui. Tose kautynėse dalyvavo Rupūžėno, Užkuraičio ir Antano Žuko būriai. Juose mes mažai patyrėme nuostolių, o rusai gavo stipriai į kailį.

Tuo aš ir baigiu pokario metų savo istorinę apybraižą apie mūsų tautos partizaninę nelygią kovą su stipriu priešu, kuris nesilaikė jokių teisiinių ir moralinių įstatymų, pasižymėjo savo brutalumu ir žiaurumu. Labiausiai gaila, kad prie tautos naikinimo prisidėjo ir mūsų tautiečiai, taip vadinami kolaborantai. Šimtai tūkstančių mūsų jaunimo, kaimo ir miesto žmonių davė priesaiką negailestingai kovoti prieš mūsų tautos genocidą.

Partizano priesaika

Prisiekiu Visagallo Dievo akivaizdoje, kad ištikimai ir sąžiningai vykdysiu Lietuvos Laisvės Kovų Sąjūdžio nario pareigas, kovosiu dėl Lietuvos laisvės ir Nepriklausomybės atstatymo, nesigailėdamas nei savo turto, nei sveikatos, nei gyvybės, tiksliai vykdysiu Sąjūdžio įstatus, statutus ir savo viršininkų įsakymus, šventai laikysiu visas man patikėtas paslaptis, niekada su Lietuvos priešais nesitarsiu, jokių žinių jiems neteiksiu ir visa, ką tik apie juos sužinosiu, tuoj savo viršininkams pranešiu. Saugosiu šalies gerovę ir visur elgsiuos, kaip pridera doram, klusniam ir narsiam laisvės kovotojui.

Gera žinau, kad už sąmoningą uždavinių nevykdymą ir paslapties išdavimą man grėsia mirties bausmė.

Tepadeda man Viešpats Dievas mano darbuose Tėvynei Lietuvai!

Iškilmingas pasižadėjimas

Iškilmingai pasižadu, kad ištikimai ir sąžiningai vykdysiu Lietuvos Laisvės Sąjūdžio nario pareigas, kovosiu dėl Lietuvos laisvės ir Nepriklausomybės atstatymo, nesigailėdamas nei savo turto, nei sveikatos, nei gyvybės, tiksliai vykdysiu Sąjūdžio įstatus, statutus ir savo viršininkų įsakymus, šven-

tai laikysiu ir saugosiu visas man patikėtas paslaptis, niekada su Lietuvos priešais nesitarsiu, jokių žinių jiems neteiksiu ir visa, ką tik apie juos sužinosiu, tuojau pranešiu savo viršininkams, saugosiu šalies gerovę, visada atsidėjęs dirbsiu Tėvynei Lietuvai ir visur elgsiuos, kaip doram, klusniam ir narsiam laisvės kovotojui pridera.

Gerai žinau, kad už sąmoningą uždavinių nevykdymą ir paslapties išdavimą man gresia mirties bausmė.

Tebūna mano valia stipri šį pasižadėjimą garbingai ištesėti!

Malda prieš kautynes

Gyvybės ir mirties Viešpatie! Tu suskaitei mano dienas pirma, negu aš ėmiau gyventi. Tu esi mano Gaivintojas ir Gynėjas nuo pat mano jaunų dienų. Nepridera man šiandien bijoti, kada neištiriamojo galia veda mane, ištikimą Tėvynės sūnų, į kruvinas kautynes. Jeigu norėsi Tu mane iš mirties pavojų išgelbėti, mano gyvybę ir sveikatą apsaugosi, tai šlovinsiu aš Tavo garbę.

Jeigu Tu kitaip nusprendei - teįvyksta Tavo šventoji valia. Tau atsiduodu aš, priimk mane į savo amžinąją ramybę.

Leisk man, Viešpatie, kaip garbės vyrui, kaip geram krikščioniui, kaip narsybės paveldėtojui, narsiai kovoti su kovojančiu, žmogiškai elgtis su nugalėtu.

Laimink mūsų vadų akylumą ir patyrimą. Apdovanok pasisekimu jųjų sumanymus bei žygius. Suteik man ir mano broliams drąsos, narsumo ir ištikimybės dvasios, o mūsų partizanams - garbingąjį laimėjimą! Amen.

*Malda už žuvusius partizanus**

Gyvyjų ir mirusiųjų Dieve! Daugelis iš mūsų paaukojo už Tėvynę savo kraują ir gyvybę kautynių lauke. Savo širdingiausia meile bei dėkingumu mes apgailestaujame jų žuvimą, tačiau mes pasitikime, kad Tu, gerasis Dieve, atlyginsi jiems už tai, ką jie dėl mūsų ir Tėvynės užsitarnavo.

Būk jiems maloningas ir priimk jų gyvybes kaip auką, atlyginimą už nusikaltimus.

Amžinąjį atilsį duok mirusiems partizanams, Viešpatie, ir amžinoji šviesa jiems tešviečia (3 kartus).

Tegul jie ilsisi ramybėje. Amen.

* Paulavičius A. Kraujo upeliai tekėjo. 1991.

LAISVĒS KOVOTOJŪ LIKIMAI



Nuotraukoje Vyčio apygardos vadas Danielius Vaitelis-Briedis ir Algimanto apygardos vadas Antanas Slučka-Šarūnas

AUKŠTAITIJOS PARTIZANAI

Šiaurės Rytų Lietuvos - Karaliaus Mindaugo sritis įkurta 1947 m. gruodžio mėn. 2 d. Apie ją turima mažiausia žinių, nes archyvų išliko labai nedaug.

Aukštaitijos partizanų kovų ypatybės skiriasi nuo kitų Lietuvoje veikusių pasipriešinimo veiksmų. Čia anksčiau prasidėjo antroji sovietinė okupacija ir partizanų kovos. Aukštaitijos partizanai perėmė Lietuvos Laisvės Armijos (LLA) tradicijas. Į Aukštaitiją buvo nuleisti vokiečių žvalgybos mokyklose paruošti desantininkų būriai, sudaryti iš LLA narių, aktyviai įsijungę į partizaninę kovą. Iš Vilniaus nuolat atvykdavo LLA Vilniaus apygardos štabo pareigūnai.

Aukštaitijos partizanai turėjo galimybę, prasidėjus rusų kariuomenės siautimams, pereiti į gretimus Latvijos ir Baltarusijos miškus, o tai buvo neparanku teritoriniu principu sudarytoms baudėjų struktūroms.

Taktikos požiūriu Šiaurės Rytų Lietuvoje, kaip ir kitur, pirmaisiais okupacijos metais vyravo aktyvūs kovos veiksmai: miestelių užpuolimai, suimtųjų išvadavimai. Iš pradžių partizanai nevengė atvirų kautynių su NKVD kariuomene ir stribais, baudė šnipus ir kolaborantus. Aktyvią kovą skatino ir tarptautinė padėtis: dar tebevyko karas, Lietuva buvo perkirsta fronto linijos ir viltis, kad Sovietų Sąjunga bus priversta pasitraukti iš okupuotų kraštų, buvo visai reali.

Partizaninių kovų pradžioje štabuose netrūko Lietuvos kariuomenės karininkų, inteligentų. Tačiau po NKVD-NKGB smūgių dauguma jų žuvo nespėję sukurti ryškesnių dokumentų, susisteminančių partizaninę veiklą ir nušviečiančių politinę padėtį, nubrėžiančių Lietuvos pasipriešinimo strategiją.

Šios srities partizanų likimas buvo dramatiškiausias partizaninio karo istorijoje. Nors visoje Lietuvoje netrūko žiaurių išdavysčių ir smurto, tačiau daugiausia rafinuočiausių NKGB "kombinacijų" prasidėjo būtent čia, Šiaurės Rytų Lietuvos srityje. Sunaikinę šią sritį, išsiplėtė po visą Lietuvą. Jau 1945 m. buvo sukurta pirmoji agentų-smogikų grupė. Iš čia, gavęs Aukštaitijos partizanų įgaliojimus, J.Markulis prisistatė Tauro apygardos partizanams, inicijuodamas MGB valdomo BDPS sukūrimą. Pagaliau čia buvo užverbuotas aukščiausio rango partizaninių struktūrų pareigūnas, LLKS Tarybos prezidiumo narys Jonas Kimštas ir agentai smogikai Kalytis, Radzevičius ir kiti.

Markulis, patyręs, kad Pietų Lietuvos partizanai atskleidė MGB pro-



Algimanto apygardos ir Vytauto vadai po pasitarimo Šimonių girioje 1948 m.

vokaciją, perrašė (BDPS) komiteto įsakymą Nr.3, pagal kurį J.Kimštas vadovavo Vytauto apygardai. Žinodami, kad ryšiai tarp atskirų partizanų junginių nereguliarūs, čekistai stengėsi; savo įtakoje išlaikyti nors dalį Lietuvos. Kadangi Didžiosios Kovos apygarda jau buvo valdoma MGB, suplanuota per J.Kimštą valdyti ir Vytauto bei Vyčio apygardas. Todėl reikėjo J.Kimštui suteikti srities vado įgaliojimus. Tačiau sritis buvo įkurta, ir tolesnė jos veikla vyko be MGB įtakos.

1947 m. birželio 13 d. Šimonių vls. vyko Aukštaitijos partizanų vadų pasitarimas, kuriame buvo bandyta suformuoti srities vadovybę. Dėl didelio organizacinio darbo krūvio J.Kimštas norėjo likti vien srities vadu, todėl vadovavimą Vytauto apygardai perdavė Vincui Kauliniui-Miškiniui.

Birželio 24 d. Šimonių girioje J.Markulis buvo paskyręs partizanų vadų suvažiavimą. Girių apsupo stambūs NKVD kariuomenės daliniai - apie 3 tūkst. kareivių. Partizanams pavyko išvengti provokacijos, tačiau pasitikėjimas J.Markuliu-Ereliu susvyravo. Tuo metu Tauro ir Kęstučio apygardos jau buvo atsiuntusios Markulį demaskuojančius laiškus. Ryšininkė, juos atnešusi, norėjo asmeniškai perspėti Algimanto ir Vyčio apygardų vadus, tačiau iš to J.Kimštas tik pasijuokė - toks stiprus buvo jo pasitikėjimas atstovu iš "centro". 1947 m. sausio 16 d., dėkodamas Markuliui už paskyrimą srities vadu, J.Kimštas rašė: "Didžiai gerbiamas pone, jūsų parašytas laiškas, tai mano trijų kovos dėl laisvės metų svajonė... Jei kada

buvau laimingas, tai tik šiuo momentu. Iš laiško turinio supratau, kad šiuo metu Tėvynei sunkiu momentu yra lietuvių patriotų, kuriems Tėvynės reikalai yra brangesni už viską, net už asmens gyvybę". Tačiau rugpjūčio mėnesį J.Markulis priekaištavo Kimštui, kad šis nepranešęs apie naujos apygardos sukūrimą. 1947 m. rugpjūčio 27-28 d. MGB organizuoja Adomynėje "Karinę Tarybą", žinoma, šešėlinę, o rugsėjo mėn. J.Markulis dar susitinka su Vyčio apygardos vadu D.Vaiteliu-Briedžiu, tačiau tai jau paskutinis agento susitikimas., 1947 m. rugsėjo 20 d. srities vadas J.Kimštas įsako nutraukti visus ryšius su Vilniumi ir nepriimti iš "centro" atvykusių asmenų.

Srities vadovybės kūrimas sutapo su visos Lietuvos partizanų siekiu sukurti vieningą vadovybę. 1948 m. pradžioje Tauro apygardos vadas A.Baltūsis-Žvejys nurodė J.Kimštui, kad iki šiol konsultavosi ir palaikė tiesioginius ryšius su apygardų vadais (konkrečiai su 3 LLA Vytauto apygarda), nes sritys Lietuvoje dar nėra pakankamai organizuotos.

Iš tikrųjų A.Baltūsis buvo nusivylęs tuo, kad nepaisant jo perspėjimo, J.Kimštas taip ilgai tikėjo Ereliu. Ir nors Vytauto ir Algimanto apygardų vadai teigė, kad "dabartiniu metu, kai viso pasaulio tautos susivienijo kovai prieš žmonijos nelaimę - komunizmą, mums būtina nesvarstant nukreipti savo veiksmus viena kryptimi", - tačiau srities viduje tai sunkiai sekėsi. Vyčio apygardos vadas D. Vaitelis 1948 m. dar visiškai pasitikėjo Markuliu ir srities kūrimo darbe nedalyvavo.

1948 m. gegužės 1 d. įvyko Šiaurės Rytų Lietuvos kovinių dalinių vadų sąskrydis, kurį galima laikyti srities vadovybės darbo pradžia. Pasitarime buvo išaiškintos ir pasmerktos J.Markulio vykdytos provokacijos, svarstyti organizaciniai klausimai. Šiaurės Rytų (nuo 1948 lapkričio - Rytų Lietuvos) sritį nutarta pavadinti Karaliaus Mindaugo vardu; rašytiniuose dokumentuose priimtas kriptonimas "Kalnų sritis".

Pasitarime dalyvavo srities vadas J.Kimštas-Žalgiris, Vytauto apygardos vadas V.Kaulinis-Miškinis, Algimanto apygardos vadas A.Slučka-Šarūnas, Didžiosios Kovos apygardos B rinktinės štabo viršininkas J.Šibaila-Merainis. Sąskrydyje Didžiosios Kovos B rinktinei suteiktos apygardos teisės, nes tuo metu A rinktinę jau kontroliavo MGB, o J.Misiūnas-Žaliasis Velnias buvo suimtas. Taip pat nutarta į Lietuvos partizanų vyr.vadovybę deleguoti srities vadą J.Kimštą-Žalgirį ir DKA štabo viršininką J.Šibailą-Merainį. Srities vadovybėje buvo taip pasiskirstyta vaidmenimis: politinėje srityje vadovavo Vytauto apygarda, o karinėje - Algimanto. Kitų vadų sąskrydis įvyko rugpjūčio 1-4 d.

Srities oficiozu tapo Vytauto apygardoje leidžiamas laikraštis "Aukštaičių kova", redaguojamas Broniaus Kazicko-Sauliaus, Krivaičio. J.Kimštui išvykus į vyriausiąją vadovybę, srities vadu tapo Antanas Slučka-Šarūnas, jo pavaduotoju Vincas Kaulinis-Miškinis, Utenis. Visuomeninės dalies viršininku buvo paskirtas Bronius Kazickas, ryšių skyriaus viršininku - Albinas Kubilius-Rūgštimas, adjutantu - Balys Žukauskas-Komendantas, Princas, Kiaulė.

1949 m. - aktyviausi štabo veiklos metai. Per J.Kimštą, palaikydama glaudžius ryšius su LLKS vadovybe, sritis gauna visus LLKS tarybos prezidiumo nutarimus, statutus, instrukcijas. Ryšys palaikomas per Prisikėlimo apygardą, LLKS sprendimu kuopos pertvarkomos į rajonus-tėvūnijas. Srities štabas duoda nurodymus apygardoms kurti legaliai gyvenančių organizacinio sektoriaus (OS) narių tinklą, įtraukiant į pagrindinę veiklą inteligentiją ir miestų gyventojus. Nurodoma priešintis kolektyvizacijai, keičiama kovos strategija: partizanai atsisako aktyvių kovos veiksmų, tausodami jėgas lemiamam kovos momentui - ginkluotam sukilimui, kilus konfliktui tarp Rytų ir Vakarų. 1947 m., prasidėjus masiniams NKVD siautimams, partizanai vengė išpuolių ir vykdė akcijas tik siekdami apsirūpinti ginklais.

1949 m. gegužės mėn. įvyko srities vadų pasitarimas, kuriame apsvarstyti organizaciniai klausimai. Norint pagerinti vadovavimą atskiriems partizanų būriams, prie Algimanto apygardos prijungiami Dusetų, Užpalių, Antalieptės vls. partizanai. Taip pat svarstyti karo lauko teismo ir šnipų baudimo klausimai. Apie gegužės pabaigą Antanas Starkus-Montė, Blinda ir Antanas Slučka-Šarūnas vizitavo partizanų dalinius teismų klausimais.

1949 m. rugsėjo mėn. Šimonių girioje įvyko Rytų Lietuvos partizanų vadų sąskrydis. Dalyvavo srities vadas A.Slučka-Šarūnas, Algimanto apygardos vadas A.Starkus-Montė, Blinda, Šarūno rinktinės vadas Stasys Gimbutis-Tarzanas ir kiti. Svarstytas pasirengimas sukilimui ir mobilizacijos galimybė. Tai buvo paskutinis srities vadų pasitarimas partizanų veiklos strategijos klausimais.

1949 m. MGB pavyko įterpti agentą Miką (Vytautą Kučą) ryšininku tarp Rytų Lietuvos štabo ir Algimanto apygardos. Spalio 23 d. į agento namus atvyko srities štabo ryšių skyriaus viršininkas Albinas Kubilius-Rūgštimas, Eimutis ir partizanas Vijoklis (šiuo metu gyvena Kaliningrado sr.). Mikas pavaišino partizanus "spec.preparatu" ir sumigusius įdavė čekistams. Išdaviką dengdami, čekistai suėmė daug apylinkės žmonių -

partizanų rėmėjų ir ryšininkų. Neatlaikęs tardymų, Vijoklis parodė čekistams srities vado bunkerį prie Andrioniškio.

1949 m. spalio 28 d. štabo bunkeryje Butkiškių k. prie Andrioniškio, Jovaišų sodyboje susisprogdino Karaliaus Mindaugo srities vadas Antanas Slučka-Šarūnas. Kartu su juo gyvybės siūlą nutraukė jo žmona Joana Railaitė-Neringa, tvarkiusi štabo raštvedybą ir finansinius reikalus, ir partizanas Juozas Jovaiša-Lokys. Štabo adjutantas buvo paimtas gyvas. Vedžiojamas už lyties organų pririšta viela, čekistams parodė srities štabo bunkerius. Viename iš jų žuvo LLKS vyr.vadovybės specialus atstovas Henrikas Danilevičius-Vidmantas, Šamas, Danila, Kerštas.

A.Slučkaitis ir daugumai srities pareigūnų žuvus, organizacinis darbas nenutrūko. 1950 m. pradžioje LLKS vyr.vadovybė ir Vytauto apygarda stengėsi atkurti srities štabą. 1950 m. sausio 10 d. vyr.vadovybės narys J.Kimštas-Žalgiris, Žygūnas parašė laiškus Vytauto, Algimanto, Vyčio ir Didžiosios Kovos apygardų vadams apie būtinybę atnaujinti ryšius tarp apygardų, taip pat su vyr.vadovybė bei atkurti srities štabą. Srities vadu J.Kimštas siūlė Vytauto apygardos štabo narį Vincą Žaliaduonį-Tigrą, Djakoną. Ši kandidatūra buvo suderinta su Vyčio ir Didžiosios Kovos apygardų vadovybe, tačiau Vytauto apygardos vadas Bronius Kalytis-Siaubas, Liutauras 1950 m. kovo 10 d. J.Kimštui pareiškė, kad vargu, ar V.Žaliaduonis sutiks iš savo bazės Baltarusijos Svyrių aps. keltis į srities centrą, kuris visą laiką buvo Algimanto apygardos Šarūno rinktinės ribose. Srities centrą įkurdinti jos pakraštyje - V.Žaliaduonio veiklos erdvėje - buvo neparanku dėl blogų ryšių. B.Kalytis siūlė srities vadu skirti Vyčio apygardos vadą A.Smetoną-Žygaudą.

Laiške B.Kalytis pareiškė, kad srityje negalimas keturių apygardų egzistavimas, nes nebėra tinkamų kandidatūrų darbui štabuose. Jis siūlė panaikinti Algimanto ir Didžiosios Kovos apygardas, o šiose apygardose veikusius partizanus rekomendavo prijungti prie Vytauto ir Vyčio apygardų. Rudenį tokia reforma buvo įvykdyta.

1950 m. liepos mėn., nepaisant išdavysčių ir netekčių, štabas buvo atkurtas. Srities štabo darbui kaip LLKS tarybos 3-os sekcijos vadas ir vyr.vadovybės atstovas vadovavo J.Kimštas. Srities vado pavaduotojais tapo apygardų vadai: B.Kalytis-Siaubas ir B.Karbočius-Algimantas. Visuomeninės dalies viršininku buvo paskirtas Bronius Krivickas-Vilnius, organizacinio skyriaus - Viktoras Sabaliauskas-Kirvis. Kimštui išvykus, vado pareigas ėjo vienas iš jo pavaduotojų. Štabo viršininku buvo paskirtas Vytauto apygardos štabo viršininkas Vytautas Pakštas-Gintvytis (žuvo

1951 03 19), vėliau - J.Kemeklis-Rimtutis. Srities laikraščiu tapo "Laisvės kova", kurią nuo 1950 m. iki pat žūties redagavo poetas B.Krivickas-Vilnius.

1950 m. lapkričio mėn. buvo panaikintos Algimanto ir Didžiosios Kovos apygardos. Srities štabas vadovavo dviem likusioms apygardoms: Vytauto ir Vyčio. Jų veiklos erdvė apėmė Rokiškio, Kupiškio, Panevėžio, Vabalninko, Biržų, Ramygalos, Obelių, Dotnuvos, Anykščių, Dusetų, Utenos, Molėtų, Švenčionių, Švenčionėlių, Širvintų, Ukmergės, Zarasų rajonus.

1951 m. sausio mėn. LLKS prezidiumo narys J.Kimštas lankėsi Vyčio apygardoje, kur iš dviejų rinktinių suformavo vieną. Vis sunkiau buvo atkurti naikinamas organizacines struktūras. 1951 m. gruodžio mėn., suėmus B.Kalytį, MGB atsivėrė neribotos galimybės naikinti partizanų judėjimą. 1952 m. K.Mindaugo srityje dar veikė daugiau kaip 200 partizanų. 1952 m. gegužės mėn. srities vado pareigas vėl ėjo J.Kimštas. Tuo tarpu užverbuotas B.Kalytis-Siaubas pradėjo didįjį MGB žaidimą, savo mastais prilygstantį J.Markulio išdavystei.

1952 m. vasario mėn. B.Kalytis užmezgė ryšį su Švenčionių r. veikusiu Tigro rinktinės vadu V.Žaliaduoniu-Roku ir pasiūlė susitikti. Rokas nepatikėjo kvietimu, tačiau palies Kalyčio nebijojo: sutiko asmeniškai pasimatyti ir paskyrė susitikimą Ignalinos r. Bijutiškio vnk. Čia 1952 m. kovo 27 d., apsuptas gausių karinių MGB dalinių, žuvo srities vado pavaduotojas V.Žaliaduonis-Rokas ir jo adjutantas Mykolas Cicėnas.

1952 m. vasarą J.Kimštas bandė atnaujinti nutrūkusius ryšius. Tai darė ir MGB su B.Kalyčio pagalba. Po J.Kemeklio žūties (1952 m. rugpjūčio 22 d.) B.Kalytis tapo agentu-smogiku Ramojumi. Išsiuntinėjo laiškus jam žinomiems būrių vadams, kviesdamas į susitikimą, kuriame numatyta atkurti šešėlinį srities štabą. Iš Mokytojo būrio partizanų, agentas Ramojus sužinojo apie J.Kimšto organizuojamą pasitarimą Šimonių girioje. 1952 m. rugpjūčio 14 d. šiame pasitarime dalyvavo J.Kimštas, lydimas 19-os Kirvio, Tigro, Mokytojo ir Eskimo būrių partizanų ir 7-ių MGB agentų-smogikų grupė, vadovaujama B.Kalyčio, vaidinusio Vytauto apygardos vadą. Jis turėjo paruoštus dokumentus ir užduotį suimti J.Kimštą-Žalgirį. Dvi dienas partizanai ir agentai praleido kartu svarstydami organizacinius klausimus. Šiame susitikime J.Kimštas paskyrė srities štabo pareigūnus B.Kalytį - agentą Ramojų - srities štabo viršininku, o Radzevičių - agentą Alfą - skyriaus viršininku. Agentai susipažino su visais į susirinkimą atvykusiais partizanais, kartu su jais nusifotografavo, sužinojo ryšių punk-

lūs ir slaptažodžius. Dėl didelės partizanų persvaros vykdyti akciją iki galo smogikai nesiryžo. Todėl B.Kalytis pasiūlė srities vadui J.Kimštui vyksti kartu su juo inspektuoti Vytauto apygardos, o kartu ir persikelti žiemojimui į jo "veiklos rajoną".

Rugpjūčio 16 d., atsisveikinęs su partizanais, J.Kimštas kartu su agentų-smogikų grupe išvyko į naują rajoną. Už 10 km nuo susitikimo vietos smogikai J.Kimštą suėmė ir pristatė netoliese laukusiam J.Bartašiūnui.

J.Kimštas po beveik mėnesį trukusio tardymo rugsėjo 13 d. palūžo ir parodė MGB Troškūnų r. Raguvos miške buvusią partizanų slėptuvę, kurioje slėpėsi visuomeninės dalies viršininkas, laikraščių "Aukštaičių kova" ir "Laisvės kova" redaktorius B.Krivickas-Vilnius. Manoma, kad J.Kimštui išdavus, žuvo ir buvo suimta 20 partizanų. Įdomu tai, kad J.Kimštas arba nežinojo daugiau slėptuvių, arba apsimetė nežinąs: saugumiečiai organizavo apie 1000 kareivių, kurie, slinkdami dviem vorom, išsidėstę šachmatų tvarka, badė Raguvos ir Eigirdų girininkijų miškus tol, kol surado tai, ko jiems reikėjo. MGB provokacijos buvo vykdomos dviem kryptimis: "žemyn" - ieškant likusių būrių ir pavienių partizanų - ir "aukštyn" - per J.Kimštą - iki vyriausiosios partizanų vadovybės.

J.Kimštas - agentas Jurginas - ir toliau dėjosi LLKS Prezidiumo nariu. B.Kalytis legendiniame ŠRL srities štabe ėjo šešėlinio štabo viršininko pareigas, o netrukus J.Kimšto buvo "paskirtas" srities vadu. Agentas Bimba, buvęs partizanas J.Buika, tapo Vytauto apygardos vadu, o agentas Mokytojas (buvęs Didžiosios Kovos apygardos partizanas P.Puodžiūnas-Žeruolis) - Vyčio apygardos vadu. Pastarasis turėjo užduotį ne tik naikinti Vyčio apygardos partizanus, bet ir užmegzti ryšį su J.Šibaila-Merainiu, vyr.vadovybės nariu, kurį pažinojo iš bendros kovos laikų Didžiosios Kovos apygardoje.

1952 m. birželio mėn. suimtas ir užverbuotas Tigro rinktinės vadas. MGB numatė paskirti J.Kimštą Tarybos Prezidiumo pirmininku. Buvo planuojama sukviesti į pasitarimą partizanų vadus V.Montvydą, P.Morkūną, V.Žemaitį ir juos sunaikinti, taip sudarant galimybę J.Kimštui užimti aukščiausią postą partizanų vadovybėje. Tačiau šie planai pasikeitė.

1953 m. sausio-liepos mėn. daugelis vadų žuvo arba buvo suimti: Prezidiumo pirmininko pavaduotojas, Pietų Lietuvos srities vadas S.Staniškis, Vakarų srities vadas A.Bakšys, Vyčio apygardos vadas B.Karbočius, Kęstučio apygardos vadas P.Morkūnas. 1953 m. gegužės mėn. suimtas ir LLKS Prezidiumo pirmininkas J.Žemaitis.

J.Kimštas tapo nereikalingas. Jis kaip įtakos agentas "auklėjo" savo

pavyzdžiu ir įtikinėjimais suimtus partizanus, kad pasipriešinimas beprasmiškas.

MGB darbas tęsėsi. 1953 m. gegužės mėn. Aukštaitijoje dar slapstėsi mažomis grupelėmis ar pavieniui, tačiau kai kurios organizacinės struktūros dar egzistavo: Tumo Vaižganto rinktinė Biržų krašte, Pilėnų tėvūnija iš 13-os partizanų, Ramygalos apylinkėse slapstėsi Trimito būrio-tėvūnijos vyrai.

J.Kimšto ir B.Kalyčio pagalba buvo suimtas srities štabo organizacinio skyriaus viršininkas Viktoras Sabaliauskas-Kirvis, Tautietis, Vytauto apygardos Vaižganto rinktinės vadas Vaclovas Čepukonis-Tigras. Pastarąjį užverbavus, buvo suimtas Vyčio apygardos Gedimino rinktinės, Aušros tėvūnijos vadas Kazys Kregždė-Hitleris, Piršlys. Jis išdavė tėvūnijos vadą Kazimierą Riaubą-Kazoką, o šis - Trimito tėvūnijos būrio vadą Kazį Janonį-Šnektų. MGB panaudojo Šnektų ir su jo pagalba suėmė Vyčio apygardos Trimito tėvūnijas vadą Grigalių Štarolį-Plieną, kuris, neatlaikęs MGB spaudimo, iškviatė į susitikimą Gedimino rinktinės vadovybę. Smogikai nušovė rinktinės vadą Edvardą Daučiūną-Rimantą, tačiau partizanai suspėjo pasipriešinti ir, nors jie visi žuvo, bet nušovė ir smogikus atvedusį G.Štarolį-Plieną.

Paskutiniai Vyčio apygardos Gedimino rinktinės partizanai žuvo rudenį: 1953 m. spalio 26 d. nušautas Jokūbas Petraitis, o Mykolas Krikščiūnas-Valstietis suimtas ir sušaudytas.

Nors B.Kalyčiui pavyko užmegzti ryšį su trylika partizanų, tačiau ne visus iš karto pavyko sunaikinti. Liepos 13 d. smogikai nušovė pasipriešinusį Pilėnų tėvūnijos visuomeninės dalies viršininką Alfonsą Valentą-Milžiną; rugpjūčio mėn. buvo nušautas Čerčilio būrio vadas ir trys Algirdo būrio partizanai; lapkričio mėn. žuvo Žaliosios rinktinės štabo viršininkas Juozas Šomka-Čerčilis. 1953 m. spalio mėn. Aukštaitijoje dar veikė šešių būrių likučiai: Širvintų r. - 2 partizanai, Molėtų-Anykščių r. - 2 (vienas iš jų A.Kraujalis-Siaubūnas), Zarasų-Dūkšto - 2, Biržų r. - 6, Pandėlio r. - 5, Obelių r. - 8. Iki metų pabaigos Šiaurės Rytų Lietuvos srities ribose liko tik 17 vyrų.

1954 m. rugsėjo 25 d. Biržų girioje žuvo paskutinis Pilėnų tėvūnijos vadas Steponas Giedrikas-Girietis, o 1956 m. liepos 15 d. Pandėlio apylinkėse žuvo paskutiniai Pilėnų tėvūnijos partizanai - Mykolas Suveizdis-Budrys ir Edvardas Žilinskas-Vanagas.

1958 m. liepos mėn. pasidavė trys Juozapo Streikaus-Stumbro vadovaujami partizanai.

Aukštaitijoje liko tik A.Kraujalis ir Stasys Guiga-Tarzasas. Nors B.Kalyčiui ne kartą buvo įsakyta surasti Siaubūną - šiam pavyko išsislapyti iki 1965 m.

Stasio Guigos didvyriška ir tragiška epopėja tęsėsi iki pat jo mirties 1986 m. Tai buvo paskutinis Lietuvos partizanas.

KAIP KŪRĖSI ALGIMANTO APYGARDA IR JOS ŽŪTIS

1944 m., sovietams antrą kartą okupavus Lietuvą, Panevėžio aps. Troškūnų vls. iš besislapstančių, buvusių plechavičių Antano Slučkos-Šarūno ir kitų bendraminčių pastangomis kūrėsi Šarūno rinktinė.

Antanas Slučka buvo Troškūnų zakristijono ir ūkininko dukters sūnus. Daugiavaikėje Slučkų šeimoje augo 6 sūnūs ir 3 dukros. Tai buvo labai religinga šeima, sekmadieniais visi eidavo į mišias, vaikai patarnaudavo joms. Penki sūnūs tapo Lietuvos partizanais. 1945 m. birželio mėn. netoli Dabužių bažnytkaimio kautynių metu su Anykščių skreblais žuvo Jonas Slučka. Jiems gerai atlygino jų brolis Stasys-Bistrūnas, nukovė rusų snaiperį. Šių kautynių metu buvo sužeistas Bronius Slučka-Jurginas. Jis buvo rinktinės ūkio dalies vedėjas, žuvo 1947 m. - sužeistas susisprogdino. Vladas Slučka dirbo Ariogalos pašte, jis pasiklausydavo enkavedistų pokalbių telefonais ir išgirstas žinias perduodavo partizanams, o kartais net išjungdavo jų pokalbius. Vladas perspėtas gerų žmonių pasitraukė pas partizanus. Tačiau partizanauti neilgai teko, jį suėmė gyvą ir nuteisė sušaudyti. Emilija Slučkaitė-Darasevičienė mokytojavo.

Antanas Slučka, Lietuvos kariuomenės viršila, studentas medikas, iš trečio kurso išstojo (sumaišė karas). Vokiečių okupacijos laikotarpiu dirbo siaurojo geležinkelio Panevėžys-Švenčionėliai komendantu. Plechavičiaus Vietinės rinktinės Marijampolės karininkų kursuose gavo leitenanto laipsnį.

A.Slučka-Šarūnas tapo pirmuoju Algimanto apygardos vadu, kartu jis buvo paskirtas Šiaurės-rytų srities vado Jono Kimšto pavaduotoju, štabo karinio sektoriaus viršininku. A.Slučka neeilinė asmenybė, drąsus partizanų vadas, tris kartus sužeistas. Pirmą kartą sužeistas į ranką Marijampolėje, per susidūrimą su vokiečių SS, antrą kartą susidūręs su skreblais ir Traupio karo komendantu netoli Traupio; čia vėl buvo peršauta dešinė ranka. 1948 m. vasarą Šarūnui vaikstant su Kisieliumi-Sakalu po Gumbinų ir Padvarninkų vienkiemius Viešintų skreblai iš pasalų ėmė šaudyti.

Šarūnui peršovė plaučius, bet Sakalas išnešė sužeistąjį į šalia esantį miškelį, o iš kulkosvaidžio davė gerą atkirtį; skrebai pasitraukė. Iš pradžių Šarūno rinktinės vado pavaduotoju buvo Urbonas-Lakštutis, poetas, daug sukūręs eilėraščių apie partizanus; jis buvo mokinių mylimas mokytojas, bet turėjo paimti ginklą į rankas.

Antanui Slučkai kurti rinktinę padėjo ltn.Vacys Girdėnas-Lakūnas, ats. ltn.Alfonsas Palavenis-Skirmantas, chirurgas (jis su Šarūnu darydavo sužeistiems partizanams operacijas), Malinauskas-Margis, Augustas Pplovvas-Ažuolas, Jonas Stanevičius-Dėdė ir kt.

Nuo 1947 m. pradžios rinktinė buvo perorganizuota į apygardą, pavadintą Algimanto vardu. Šarūno rinktinė veikė Troškūnų, Viešintų, Dabužių, Anykščių, Kavarsko, Šimonių, Subačiaus, Kupiškio, Skapiškio, Aukštupėnų ir Svėdasų apylinkėse. 1946 m. rinktinėje buvo dvi kuopos: Gražinos ir Butigeidžio. Gražinos kuopa veikė Troškūnų, Viešintų, Šimonių, Subačiaus, Kupiškio ir Skapiškio vls. Butigeidžio kuopa veikė Kavarsko, Anykščių, Traupio ir Dabužių vls. Vėliau į Šarūno rinktinę įsijungė trečioji Jovaro kuopa. Ji veikė Anykščių, Debeikių, Svėdasų, Šimonių, Viešintų, Adomynės ir Kamajų vls.

Šarūnas turėjo gerus ryšius su Troškūnų saugumu. Visas žinias perduodavo MGB ltn.Leonas Giniuotis, partizanų pagalbininkas. Jis buvo išaiškintas ir nuteistas 25 metams. 1946 m. pasitarimo metu, buvo bandyta Giniočio pagalba susprogdinti Troškūnų skrebyną, bet, deja, granata nesprogo. Apseita tik dideliu saugumiečių išgąsčiu. Tai bandė Gražinos kuopos partizanai Stasys Slučka-Bistrūnas, Bronius Slučka-Jurginas, Jonas Stanevičius-Dėdė ir Kisieliūs-Sakalas.

Antanas Slučka-Šarūnas buvo drausmingas ir to reikalavo iš partizanų. Ypatingai bausdavo už girtavimą ir savivaliavimą. Už lai buvo sušaudytas partizanas Bubinas ir kiti: viso net 5 partizanai. Apygarda veikė iki 1949 m. spalio 27 d. Jai priklausė Šimonių girios rinktinė, kur veikė apie 8 būrius. Rinktinės vadas - Antanas Starkus-Montė, o vėliau, sunaikinus Algimanto štabo bunkerį, tapęs Algimanto apygardos vadu.

Dar viena šeima, viską kas brangiausia atidavusi Tėvynei Lietuvai - Railos. Antanas Raila kilęs iš Ukmergės aps. Pagirių vls. Margių kaimo, vedęs Kotriną Brazauskaitę, apsigyveno to paties valsčiaus Čerelių kaime 1942 m. Tai neišpasakytai darbštūs žmonės. Šeimoje buvo aštuoni vaikai, penkios dukros ir trys sūnai. Šeima buvo religinga, vaikams iš mažų dienų buvo diegiami tautos meilės daigai. Dvi Railų dukros partizanės paaukojo kas žmogui brangiausia - gyvybę.

Pirmaisiais okupacijos metais suimamas brolis Juozas, Zuzana Railaitė baigusi mokslus, tampa mokytoja Seneikių mokykloje, Viešintų valsčiuje: aplink Šimonių giria, partizanai - kasdieniai svečiai. Zuzana-Lakštingala žuvo 1948 m. rugpjūčio 2 d. Prieš tai buvo sužeista į koją, o jos kūnas buvo išdarytas Šimonių miestelio aikštėje, bet kur užkasė - nežinia.

Joana Railaitė ištekėjo, bet neužilgo, dar vokiečių okupacijos laikais, bolševikų kulka pakirto jos vyrą. 1947 m. pradžioje Joana įsijungė į partizanų gretas. Gyvenimas suvedė Antaną Slučką ir Joaną Railaitę - Šarūną ir Neringą. Jie 1948 m. pradžioje susituokė, koja kojon ėjo sunkiais partizanų kovų keliais, kartu ir žuvo.

Ryšininė Milda iš Rūgštymo būrio, po laikino arešto, apgyvendinama pas išdaviko (aišku, apie tai niekas nežinojo) Vytauto Kučio šeimą. Vytautas saugumo užverbuotas, jis seka Mildą kiekviename žingsnyje. Jo užduotis susekti Šarūno žeminę, bet Šarūnas atsargus. Priešai nutaria, kad reikia pradėti nuo Rūgštymo, kadangi jis apygardos vado pavaduotojas ryšių reikalams. Ir štai po vieno varginančio žygio Albiną Kubilių-Rūgštyką ir Vildžiūną-Vijoklį (dabar gyvena Karaliaučiaus srityje) pavaišina su migdomaisiais preparatais, užmigdytus suriša ir jie atsibunda Kauno saugume. Vijoklis neišlaikęs kankinimų išdavė Šarūno bunkerį.

1949 m. spalio 27 d. rusai apsupo Juozo Jovaišos sodybą. Kučio atlydėti enkavedistai atidaro rūsio sienoje užmaskuotą angą. Rankas iškėlęs išlenda barzdotas vyras - Balys Žukauskas-Princas, netikras šeimininko brolis. Jis ištare l'raze: jeigu mane paėmėt, imkit ir Šarūną! Jis randasi giliau! Antroje slėptuvėje buvo vadas Antanas Slučka-Šarūnas su žmona partizane Neringa. Juos įkalbėti, kad pasiduotų, siunčiamas šeimininko sūnus Juozas Jovaiša-Lokys. Jis pasiliko bunkeryje kartu žūti. Dar buvo įkišę Jovaišų dukterį, kad įkalbėtų pasiduoti, bet pasirinko mirtį. Taip žuvo partizanai Antanas Slučka, Joana Railaitė, J.Jovaiša.

Algimanto apygardoje buvo nutarta įkurti tris rinktines: Šarūno, Kun.Margio ir Žaliają. Šarūno rinktinei priskirtos trys kuopos: Butigeidžio, Gražinos ir Plechavičiaus. K.Margio rinktinei taip pat trys: Gedimino, Tumo Vaižganto" bei Dariaus ir Girėno. Žaliają rinktinę sudarė ne kuopos, bet rajonai: Vienybės, Vytauto, Mindaugo ir Užupio.

Įkūrus apygardą išsiplėtė ir veikimo zona. Jai priklausė didžioji dalis Panevėžio, Biržų, Rokiškio, Kupiškio, Anykščių aps.

Butigeidžio kuopai vadovavo Antanas Jogėla-Ažuolas iš Kovarsko vls.,

Repšėnų k., žuvęs 1948 m. lapkričio 13 d. Antras vadas Aleksas Velanis suimtas gyvas 1948 m. Kuopoje buvo trys būriai: Lokio, Liūto ir Tigro. Lokio būrio partizanai veikė Kavarsko, Dabužių apylinkėse. Vadas Liudas Sudeikis-Klajūnas suimtas 1948 m. liepos 18 d. ir nuteistas 25 metams.

Liūto būrio partizanai bazavosi Traupio, Jūsiškių apyl. Būrio vadas Antanas Juozukėnas-Liūtas žuvo 1948 m. gegužės 3 d. Tigro būrio partizanai veikė Kavarsko, Repšėnų apylinkėse. Būrio vadas Aleksas Velanis suimtas 1948 m. lapkričio 1 d. Vėliau būriui vadovavo panevėžietis Albinas Milčiukas-Tigras, suimtas 1950 m.

Gražinos kuopos pirmasis vadas Jonas Stanevičius-Dėdė Vaitkus buvo suimtas 1948 m. lapkričio 23 d. Antrasis vadas Albinas Kubilius-Rūgštymas 1949 m. spalio 7 d. užnuodytas preparatais ir suimtas, trečiasis - Povilas Tunkevičius-Kostas žuvo 1950 m. rugsėjo 30 d. Kuopoje buvo Traidenio, Vytenio, Lengvenio, Drąsučio ir Jauniaus būriai. Traidenio būrys veikė Troškūnų, Milaikiškių, Nakonių, Vaidlonių kaimų apylinkėse. Būrių vadai buvo broliai Steponas ir Juozas Jočiai. Vytenio būrio partizanai veikė Viešintų, Šimonių ir Šepetos apylinkėse. Pirmasis būrio vadas Petras Indriūnas-Vebras žuvo 1946 m. rudenį. Antrasis vadas Anicetas Laužikas-Švitrigaila žuvo 1948 m. sausio 1 d. Trečiasis būrio vadas Juozas Valonis-Merkys žuvo 1952 m. sausio 27 d. Lengvenio būrio partizanai veikė Andrioniškio, Zabelynių apylinkėse. Pirmas būrio vadas Jonas Baltakys-Vilkas žuvo 1949 m. balandžio 27 d. Antrasis vadas Jonas Marcinkevičius-Jokeris žuvo 1952 m. gegužės 26 d. Drąsučio būrio partizanai veikė tarp Troškūnų ir Anykščių. Būrio vadas Albinas Kubilius-Rūgštymas buvo apygardos vado pavaduotojas ryšių reikalams. Jauniaus būrio partizanai veikė Sedeikių, Žiobiškio, Šilagaliu ir Viešintų apylinkėse.

Plechavičiaus kuopa buvo sukurta 1949 m. pradžioje. Kuopos pirmasis vadas Stasys Gimbutis-Tarzanas iš Svėdasų vls. Liepagirio k. suimtas 1949 m. sausio 1 d. ir nuteistas sušaudyti. Antrasis vadas buvo Vladas Karosas-Vilkas; suimtas, nuteistas. Kuopoje buvo šie būriai: Žalgirio, Margio, Herkaus. Žalgirio būrys veikė Šimonių girioje Sliepsiškio, Denionių kaimų apylinkėse. Pirmasis būrio vadas Povilas Baronas-Briedis žuvo 1948 m. rugsėjo 24 d., antrasis - Albertas Žilys-Kęstutis iš Svėdasų vls. Čiukų k. žuvo 1949 m. lapkričio 1 d. Margio būrio partizanai veikė Adomynės, Alotų, Taraldžių kaimų apylinkėse. Būrio vadas Vaclovas Čepukonis-Tigras iš Kamajų vls. Taraldžių k. suimtas 1952 m. spalio mėn.

Mirė 1993 m. Herkaus būrio partizanai veikė Svėdasų, Vaitkūnų, Kuniškių apylinkėse. Būrio vadas Alfonsas Budreika-Bukšys iš Svėdasų vls., Vaitkūnų k. žuvo 1948 m. kovo 29 d.

1949 m. gegužės 31 d. žuvo Algimanto apygardos Gražinos kuopos Lengvenio būrys: Albertas Stanevičius-Čičinskas, Albinas Poška-Saturnas, Balys Ramanauskas-Narsutis, Petras Levandavičius-Vyturys (paimtas gyvas), Romas Levandavičius-Atsiskyrėlis, Juozas Marcinkevičius-Siaubas. Jie žuvo Troškūnų valsčiuje, prie Pajuostinio kaimo.

Juozas Gailiušis iš Troškūnų vls. buvo būrio vadas, veikęs netoli Troškūnų ir apie Pajuostį, žuvęs.

Antano Juškos-Vilko būrys veikė Subačiaus, Karsakiškio ir Panevėžio vls., Taruškų, Ilčiūnų ir Bigailių miškuose. Vilkas žuvo 1949 m. netoli Karsakiškio, bunkeryje, išduotas vidaus agento Kanapecko (ag.sl.Dvas-ka), kuris vaikščiojo kartu su būriu. Būrys buvo pavaldus Algimanto apygardos Vytenio rinktinei iki 1949 m. spalio mėn., po to perėjo Vyčio apygardos Žaliosios rinktinės žinion.

Algimanto apygardos Vytenio rinktinei priklausė Povilo Labakojo-Žaibo būrys, kuris susikūrė 1944 m. rudenį. 1945 m. žiemą po pirmų didesnių susidūrimų su NKVD daliniais dalis vyrų užsiregistravo, kili perėjo į kilus būrius. Šis būrys veikė Troškūnų ir Subačiaus vls. ribose ir laikėsi daugiausia Juostininkų miške. Ypatingu kovingumu nepasižymėjo.

Vėliau iš to būrio susikūrė Juozo Masilionio-Sidabro būrys, kuris veikė plačiau, dar ir apie Raguvėlę, Petkūnus iki Surdegio apylinkių. Jis žuvo 1947 m. Būrys pasižymėjo keliose kautynėse. Juozas Masilionis-Sidabras iš Ramanavos k. buvo būrio vadas ir žuvo Barsiukynės miške. Juozas Bernadišius iš Ramanavos k. žuvo Petkūnuose, Bronius Urbonas iš Pašilių k. žuvo Rekstino miške, Bronius Ramanauskas iš Žukauskių k. žuvo apie Anykščius, Pranas Pajuodis iš Margavonės k. žuvo savo kaime. Feliksą-Griausmą iš Rukutėnų k. Kregždė pasikvietė susitikimui ir šis nebesugrįžo į namus. Vladas Žibikas iš Lapkalnių k. buvo Kregždės būryje, kur jį padėjo - taip ir nežinom. Kregždė pasiuntė ryšininką, kad nuvažiuotų į Šikšnalaukių k. pas Mykolą Čekatauską, kuris laikė kitą partizaną, iškvietė susitikimui su Kregžde, iš kurio tas nebesugrįžo (partizano pavardės ir vardo sužinoti nepavyko, nes Čekatauskas jau 6 metai kaip miręs).

Apie Surdegio ir Subačiaus apylinkes laikėsi Juozo Valonio-Merkio būrys (jis vadovavo ir Vytenio rinktinei, kuriai priklausė Troškūnų, Subačiaus, dalis Raguvos vls., Kupiškio ir Panevėžio aps.). Merkys ilgai išsi-

laikė. 1952 m. sausio mėn. agento-provokatoriaus buvo nukautas (1952 m. sausio 22 d. operatyvinė suvestinė Nr.21 //LVA. F.3. B.48/49, L.4).

Subačiaus valsčiuje būrį sukūrė Petras Masilionis-Napoleonas. Napoleono būrys, į kurį buvau įtrauktas ryšininku, veikė iki 1946 m. gegužės mėn. Jis daug kovėsi su okupantais ir jų pakalikais skrebais.

Vlado Urbono (desantininko) Žvirblioniečių būrys 1944 m. rudenį pasidarė bunkerį Šarkiškio miške, netoli nuo Subačiaus vls. miestelio, kuris 1945 m. pradžioje išdaviko Stankevičiaus buvo išduotas ir Subačiaus garnizono sunaikintas. Tik vienam Domui Pietai pavyko pabėgti. Žvirblionių kaime Subačiaus vls. ūkininko Plėtos trys sūnai žuvo partizaninėje kovoje už Lietuvos laisvę.

Kupiškio aps. Algimanto apygardoje veikė Viktoro Sabaliausko-Kirvio jaunų vyrų būrys, kuris priklausė Vaižganto rinktinei. Daugiausia laikėsi apie Šepetos pelkes, Palėvenę, Viešintas. Gana judrus būrys, turėjo daug susirėmimų. Jie buvo Algimanto apygardos partizanų teismo nuosprendžių pagrindiniai vykdytojai. Turbūt per tai būryje buvo užverbuoti net trys provokatoriai-smogikai, kurie ir padėjo 1953 m. suimti ir sunaikinti beveik vienu metu visą būrį. Jo vadą Viktorą Sabaliauską-Kirvį surišo gyvą ir jis buvo nuteistas mirties bausme sušaudant.

Vytenio rinktinėje buvo nedidelis, bet kovingas panevėžiečio Algio Milčiuko-Tigro būrys, veikęs apie Viešintas, Troškūnus, Vašakėnus ir Subačių, Surdegį. Tigras buvo Vytenio rinktinės ir Algimanto apygardos žvalgybos skyriaus vadas. Atliekant žvalgybinę užduotį Anykščių miestyje suimtas ir nuteistas 25 metams griežto režimo lagerių. Mirė Karagandos krašte.

Tadas Kalinda-Bijūnėlis į mūsų kraštus atsikraustė nuo Pumpėnų. Bijūnėlio būrys buvo iš trijų vyrų ir 2 merginų, kurie įsirengė bunkerį prie Šarkiškio miškelyje, to pačio pavadinimo kaimo vienkiemyje, Gurklio sodyboje ir ten išsilaikė apie pusantros metų.

Apie Viešintas dar veikė Teofilio Gudo-Eskimo vadovaujamas būrys. Eskimas žuvo bunkeryje Šimonių girioje 1952 m., o jo brolis gyvas ir gyvena Latvijoje.

Daug Kupiškio, Panevėžio ir Anykščių-Utenos apskričių žemė sugėrė partizanų ir okupantų kraujo. Kas kada mūsų tautai atlygins tuos nuostolius, kas žuvusius laisvės kovotojus apdovanos?...

ANTANO SLUČKOS-ŠARŪNO MIESTELIS TROŠKŪNAI

Troškūnų valsčius priklausė Panevėžio apskrčiai. Nuo 1950 m. buvo rajonas, o šiuo metu priklauso Anykščių rajonui. Troškūnų apylinkės išaugino daug Lietuvos didvyrių partizanų. Čia 1944 m. vėly rudenį buvo įkurta Šarūno rinktinė: Jos branduolį sudarė Lietuvos Laisvės Kovotojai, vadovaujami kpt.Švilpos. Pagrindiniai įkūrėjai - Antanas Slučka-Šarūnas, ltн.Vacys Girdėnas-Lakūnas, medicinos atsargos ltн.Alfonsas Palavenis-Skirmantas ir kt. 1947 m. iš Šarūno rinktinės įkurta Algimanto apygarda, kurioje dauguma kovotojų iš Troškūnų valsčiaus.

Troškūnų vis. 1944 m. gruodžio mėn. smarkiai nukentėjo nuo sovietinių okupantų ir skrebų bauginimo akcijų. Degė kaimai, žuvo beginkliai žmonės...

Troškūnų vls. partizanai

1. Liudvikas Bajoriūnas-Kilbukas, Troškūnų mstl. Ž.1949 04 06.
2. Jonas Balčiūnas-Deleika, Kalnelių k. Susisprogdino 1945 04
3. Jonas Baltakys-Vilkas, Zabielynės k. Ž.1949 04 27.
4. Baltušnikas, Pajuostinio k. Ž.1944 12.
5. Antanas Bernatavičius-Šeškas, Laudagalio k. Z.1947 05 17.
6. Jonas Biliūnas-Žilinas, Nakonių k. Ž.1945 06.
7. Jonas Binkys, Židonių k. Ž.1946 06 24.
8. Albinas Birkus, Pajuostinio k. Ž.1946 01 13.
9. Alfonsas Blažys, Pelyšėlių k. Ž.1944 12 24.
10. Alfonsas Bubinas-Sturmas, Umėnų k. Z.
11. Stasys Bubinas, Umėnų k. Sušaudė partizanai 1946 06.
12. Povilas Budreika-Debesis, Ramaškonių k. Ž.1951 04 14.
13. Vincas Butrimas-Kiškis, Troškūnų mstl., mokytojas, desantininkas išmestas 1944 11 07 į Panevėžio aps. Suimtas.
14. Antanas Čerkauskas-Kardas, Kamarokų k. Ž.1945 02.
15. Leonas Dilka-Briedis, Latvelių k. Ž.1944.
16. Gaidukas-Aras. Ž.1946 02.
17. Juozas Gailiušis, Beržynės k. Ž.1946 11 15.
18. Vytautas Gailiušis-Buožė, Beržytės k. Ž.
19. Baltramiejus Gasiūnas-Davaibis, Pelyšėlių k. Ž.1949.
20. Viktoras Gasiūnas, Pelyšėlių k. Ž.1944 12 24.
21. Alfonsas Gindrenas, Zabielynės k. Ž.1945 06 25.
22. Vacys Girdėnas-Lakūnas. Ž.1946.
23. Julius Griška. Ž.1948.



Antanas Slučka-Šarūnas



Stovi Jonas Šimėnas-Berželis, Albinas Milčiukas-Tigras. Sėdi Vytautas Petronis-Klevas.



Juozo Karvelio-Šerno būrys

24. Povilas Gumbinas-Ažuolas. Ž.1946 06.
25. Algimantas Ikamas, Kvitkų k. Ž.1954 06.
26. Adolfas Jasiūnas.
27. Stasys Jasiūnas.
28. Kazimieras Jočys, Milaikiškių k. Ž.1946.
29. Steponas Jočys-Barzdyla, Milaikiškių k. Ž.1948.
30. Juozas Jočys-Uosis, Milaikiškių k. Ž.1949 07 16.
31. Vytautas Jonelis-Vilkas, Umėnų k. Ž.1949.
32. Povilas Jonelis-Tuzas, Umėnų k. Ž.1949.
33. Kazys Judrelė-Starsas (?)
34. Antanas Juzėnas-Vaikas, Šikšnalaukio k. Ž.1949.
35. Vytautas Juzėnas, Šikšnalaukio k. Ž.
36. Petras Kalumba, Pajuostinės k. Ž.1946.
37. Kazys Kaminskas-Kaziunė, Butkus. Desantininkas, išmestas 1944 11 07 į Panevėžio aps.
38. Antanas Karvelis-Vachmistras, Survilų k. Ž.1950 04 16.
39. Ona Talautaitė Katinienė-Jonukas. Ž.1949 04 27.
40. Antanas Kubilius, Pajuostinės k.
41. Albinas Kubilius-Rūgštimas, Pajuostinės k. Miręs.
42. Antanas Kujalavičius.
43. Antanas Kisielius-Sakalas, Zabielynės k. Ž.1948 02 08.
44. Povilas Labakojis-Žaibas, Umėnų k. Ž.1946.
45. Bronius Labakojis-Vilkas, Umėnų k. Ž.1945.
46. Jurgis Labakojis-Rūkas, Umėnų k. Ž.1947.
47. Pranas Levandavičius-Vyturis, Pajuostinės k. Ž.1949 05 30.
48. Antanas Mačionis, Juostininkų k. Paimtas gyvas 1951.
49. Jurgis Mačiulis-Dudutis, Lausargėlių k.
50. Edvardas Miškinis, Pamirienio k. Ž.1946 02.
51. Petras Mamaniškis-Girėnas. Ž.1949 02 13.
52. Bronė Maldaikytė-Ramunėlė, Pakapės k. Ž.1948 08.
53. Pakalnis-Beržas. Ž.1950 02 16.
54. Pranas Pakštys-Mokytojas, Bareišių k. Ž.
55. Augustas Paplovas-Ažuolas. Ž.1947.
56. Antanas Pasmakys, Girelės k. Susisprogdino 1945 04.
57. Benediktas Patarška, Mažonių k. Ž.1947 07.
58. Peliokas, Pajuostinės k. Susisprogdino 1944.
59. Jonas Peslikas, Zabielynės k. Ž.1944 12 23.
60. Povilas Peslikas, Zabielynės k. Ž.1944 12 23.
61. Vincas Peslikas-Griausmas, Rakutėnų k. Ž.1953.
62. Jonas Petrauskas-Cvirka, Pašilių k. Ž.1949 04 18.

63. Albinas Poška-Saturnas, Gerkiškių k. Ž.1949 05 31.
64. Antanas Sadauskas, Zabielynės k. Ž.1947 06 13.
65. Antanas Sadauskas-Skaistutis, Užukarčių k. Ž.1947 06 13.
66. Antanas Slučka-Šarūnas, Troškūnų mstl., Algimanto apyg. vadas. Ž.1949 10 27.
67. Jonas Slučka, Dabužių k. Ž.1945 06 24.
68. Stasys Slučka-Bistrūnas, Troškūnų mstl. Paimtas gyvas 1947.
69. Jonas Stanevičius-Vaitkus, Nevežnikų k. Ž.1948 11 23.
70. Bronius Strolė-Naktis, Piktagalio k. Ž.1950 09 30.
71. Petras Šakėnas-Šauksmas, Girelės k. Ž.1945 02 02.
72. Stasys Šakėnas, Girelės k. Ž.1945 02 02.
73. Kazys Šmočiukas, Gudelių k. Ž.1944 10 04.
74. Antanas Taujanskas, Laukagalių k. Ž.1949 02 15.
75. Kazimieras Talanta, Kaupiniškio k. Ž.1944.
76. Antanas Tunkevičius, Stukonių k. Ž.1946.
77. Edmundas Urbonas, Pamiričios k. Ž.1946 02.
78. Adomas Vaičiūnas-Kovas, Troškūnų mstl. Ž.1947 07 23.
79. Albinas Valaika, Vaidlonių k. Ž.1945 0202.
80. Bronius Vanagas, Nausėdėlės k. Ž.?
81. Mykolas Zaranka-Papartis, Šiltalaukio k. Ž.1951 08 14.

ŠIMONIŲ VALSČIUS IR GIRIA - PARTIZANŲ BAZĖ

Šimonių, Debeikių ir Anykščių valsčiuose driekėsi Šimonių giria, kurioje nuo okupantų ir kolaborantų rado prieglobstį partizanai. Čia veikė Algimanto apygarda, ateidavo Vytauto apygardos partizanai. Juos globojo ir maitino šių valsčių žmonės.

1944 m. lapkričio 9 d. Šimonių miestelis buvo užimtas partizanų. Šimonių girioje ir jos apylinkėse vyko dideli mūšiai su okupantų kariuomene, o skrebai be NKVD dalinių bijojo kišti nosį į girią.

1948 m. gegužės 22 d., vadovaujant rinktinės vadui desantininkui Antanui Starkui-Montei, buvo suruošta pasala prie kelio Svėdasai-Kupiškis. Žuvo visi važiaavę mašina rusų kareiviai ir dviem pastotėmis jiems į pagalbą atskubėję skrebai. Tą kartą partizanus mirtis aplenkė - nežuvo nė vienas.

Būta ir skaudžių netekčių. 1949 11 1-2 d. agentų pagalba sunaikintos 5 slėptuvės, žuvo 33 partizanai, suimta 9 partizanai ir ryšininkai. Tai - didžiausia netektis. 1952 m. žuvo dar 12 partizanų.

Šimonių vls. partizanai

1. Antanas Aidukas (g.1917 m.), Ažunavos k. Ž.1947 09 29.
2. Jonas Aidukas-Bronislavas (g.1921 m.), Ažunavos k. Ž.1947 09 29.
3. Jonas Bačiulis-Dragūnas, Kinderių k. Vytenio būrys. Ž.1948 12 13.
4. Petras Bočiulis-Viršila, Nociūnų k. Ž.1948 11 10.
5. Aleksas Bočiulis-Medžiotojas, Nociūnų k. Ž.1948 11 10.
6. Vilius Bugailiškis-Drąsutis, Starkonių k. Eskimo būrys. Ž.1952 08 13.
7. Julijonas Burneika-Tardytojas, Šimonių mstl. Montės būrys. Ž.1949 11 01.
8. Antanas Burokas-Mokytojas, Nociūnų k. Vytenio būrys. Ž.1952 11 12.
9. Juozas Černius, Butėnų k. Paimtas gyvas 1946 06.
10. Petras Černius-Špokas, Kinderių k. Paimtas gyvas 1951 01 13.
11. Jonas Dapšys, Vederiškių k. Montės būrys. Ž.1948.
12. Jonas Dapšys (tėvas), Vederiškių k. Montės būrys. Ž.1945.
13. Juozas Dapšys, Vederiškių k. Ž.1947.
14. Jurgis Dapšys, Vederiškių k. Montės būrys. Ž.1946.
15. Kazys Dapšys, Vederiškių k. Ž.1946.
16. Julius Daugėla, Nociūnų k. Ž.1945.
17. Aleksas Daukas-Onutė, Nociūnų k. Ž.1948 02.
18. Povilas Daukas, Nociūnų k. Ž.?
19. Ona Gabrėnaitė-Našlaitė, Migonių k.
20. Povilas Gabrėnas, Migonių k. Montės būrys. Ž.1947.
21. Povilas Gaigalas-Žukovas, Puronių k. Ž.1947 04 07.
22. Petras Gaigalas-Vilkas.
23. Bronius Gimbutis, Nečionių k. Ž.1945.
24. Juozas Gogelis. Blindos būrys. Ž.1946.
25. Petras Grigas, Puronių k. Blindos būrys.
26. Jonas Grižas, Puronių k. Blindos būrys. Ž.1946.
27. Kazys Grucė, Vytenio būrys. Ž.1946.
28. Bronius Gružas, Puronių k. Blindos būrys. Ž.1946 12 13.
29. Juozas Gudas, Nociūnų k. Ž.1944.11.
30. Teofilis Gudas-Eskimas, Nociūnų k. Būrio vadas. Ž.1952 08 13.
31. Albinas Inčiūra, Zubiškio k. Blindos būrys. Ž.?
32. Antanas Inčiūra, Zubiškio k. Blindos būrys.
33. Petras Indriūnas-Vebras, Pelyšių k. Vytenio būrys. Ž.1947.
34. Valerijonas Jackevičius-Valteris, Migonių k. Ž. 1948 11 10.
35. Anicetas Jančys, Naujikių k. Liūto b. Ž.1949.
36. Antanas Jančys-Žaibas, Puronių k. f.1949.
37. Alfonsas Janulis-Papartis, Puronių k. Blindos būrys. Ž.1948 02 01.
38. Bronė Karvelytė-Snaigė, Plikiškių k. Ž.1952 08 13.



Ltn. Bronius Girdauskas-Girdėnas-Lakūnas



J. Urbonas-Lakštutis

39. Mykolas Kairys, Migonių k. Ž.1946.
40. Viktoras Kavaliūnas-Graudinis, Pelyšių k. Vytenio būrys.
41. Jonas Lapienis-Jokeris, Vardonių k. Montės būrys. Ž.1949 11.
42. Petras Mackevičius-Jurgis, Juodpėnų k. Ž.1948 01 03.
43. Juozas Marcinkevičius-Šernas, Čiunkių k.
44. Vytautas Mašauskas, Čedesų k. Ž.1946 12 13.
45. Jonas Matuliauskas-Adaska, Dapšių k. Sušaudytas 1953.
46. Antanas Matulionis-Adabra, Būtėnų k. Ž.1952 10 18.
47. Domas Matulionis-Eimutis, Būtėnų k. Ž.1949 01 07.
48. Vlada Matulionytė, Būtėnų k. Šerno būrys. Ž.1949 01 27.
49. Juozas Matuzevičius-Briedis, Naujikų k. Ž. 1949 11 02.
50. Juozas Mazurevičius-Briedis, Naujikų k. Ž.1949 11 02.
51. Liudas Mikšys, Čedesų k. Ž.1944.
52. Vladas Mikšys, Čedesų k. Ž.1944.
53. Liudvikas Montrimas, Dapšių k. Ž.1947 05 17.
54. Mykolas Namejūnas-Rimantas, Naciūnų k. Ž.1952 10 17.
55. Bronius Paškevičius, Žeinorių k. Liūto būrys. Ž.1947 07 01.
56. Jonas Palavinskas, Obuonių k. Montės būrys.
57. Vytautas Palavinskas, Obuonių k.
58. Mataušas Pavilonis, Šilagalių k. Ž.1945.
59. Alfonsas Petrauskas, Girėno būrys. Ž.1948 11.
60. Viktoras Plėta-Tranas, Migonių k. Traidenio būrys.
61. Jonas Pranskūnas, Naujikų k. Liūto būrys.
62. Antanas Rimkūnas-Topolis, Migonių k. Ž.1949 01.
63. Viktoras Sabaliauskas, Gaigalių k. Ž.1945 07 18.
64. Albinas Sabaliauskas-Morkuška, Nočiūnų k. Ž.1945 06 30.
65. Juozas Sakalas, Jukliūnų k. Ž.1945 07 18.
66. Antanas Starkus-Montė, Blinda, Zubiškio k. Apygardos vadas. Ž.1949 11 01.
67. Feliksas Starkus, Zubiškio k. Ž.1947 09 29.
68. Aldona Stukaitė, Nočiūnų k.
69. Bronius Stukas-Saulius, Nočiūnų k. Ž.1947.
70. Vladas Stukas, Nočiūnų k. Nukankintas.
71. Albinas Šilys, Mieliūnų k. Vytenio būrys. Ž.1947.
72. Jonas Šilys, Mieliūnų k. Vytenio būrys. Ž.1947.
73. Albinas Teižinickas, Gaigalių k. Ž.1947 01 19.
74. Alfonsas Tubys, Siunūnų k. Legalizavosi.
75. Anicetas Vaitekūnas-Vanagas, Stukų k. Ž.1949.
76. Stasė Varanavičiūtė-Paukštytė, Pelyšių k. Daktarų būrys.
77. Juozas Varbavičius, Pelyšių k.
78. Alfonsas Vildžiūnas-Erodas, Uldukių k. Ž.1949 02 03.



Šarūno rn. Gražinos kuopa žygyje, balta suknele Liuda Kaminskaitė-Kuosa



Stovi: 1 .Antanas Pajarskas-Bebbras. 2.Janina Gečiūnaitė-Nindra. 3.-. 4.Janina Valevičiūtė-Astra. 5.Mykolas Namejūnas-Mokytojas. 6.Teofilis Gudas-Eskimas



1 .Teofilis Gudas-Eskimas. 2.Vilius Bugailiškis-Drąsutis



Julius Strolė-Savanoris, Algimanto apyg. Šarūno rn. Jauniaus būrio partizanas



Šimonių girios partizanas Dainius



Jonas Stanevičius-Dėdė

79. Antanas Vilnonis-Stiklas, Nociūnų k. Ž.1949 10 13.
80. Povilas Vilnonis-Ignas, Migonių k. Vytenio būrys. Ž.1948.
81. Ona Vitkauskaitė, Pelyšiu k. Ž.1948 11 10.
82. Povilas Vitkevičius, Tumasonių k. Ž.1947 01 14.
83. Antanas Vizbaras, Miliūnų k. Liūto būrys. Ž.1949.
84. Alfonsas Zabulis, Beregiu k. Ž.1945.
85. Petras Zuoza, Šileikių k. Ž.1946.
86. Juozas Žagrakalis. Ž.1945.
87. Bernardas Žekonis, Tumasonių k. Desantininkas.
88. Juozas Žilėnas. Vytenio būrys.
89. Bronius Žilėnas. Vytenio būrys. \

Subačiaus valsčiaus partizanai

1. Povilas Alavičius-Muzikantas, Girėnų k., 1946 m. nukankintas.
2. Petras Alekna-Meškinas, Gegužinės k., desantininkas, ž.1946 m.
3. Juozas Alekna, Terpeikių k., desantininkas.
4. Jonas Alekna, Terpeikių k., desantininkas.
5. Kazimieras Astravas, Kanapynės k.
6. Stasys Astravas-Rytojus, Kanapynės k., ž.1950 10 26.
7. Antanas Balčiūnas-Būrys, Palaukių k., ž.1945 01.
8. Antanas Balčiūnas-Kokas, Valuckių k.
9. Vytautas Balna, Bajoriškių k., ž. 1952 m.
10. Juozas Barauskas, Pajuodžiu k., pabėgo iš Žviliūnų būrio 1946 i
11. Antanas Bartulis ?
12. Bronius Baušys, Bajoriško k., ž.1945 m. Kirvio būryje.
13. Juozas Bernadišius, Ramonavos k., ž.1946 06.
14. Antanas Birbilas-Baltušis, Virsnio k., sušaudytas 1946 m.
15. Bronius Birbilas-Sakalas, Prūselių k., ž.1946 01 06.
16. Matas Birbilas, Virsnio k., ž.1945 m.
17. Vladas Čepė, Skudų k., ž.1945 m.
18. Antanas Čeponis-Klajūnas, Pavašakių k., ž.1945 m.
19. Petras Čereška, Terpeikių k.
20. Jonas Čeriauka-Cirkas, Terpeikių k., ž.1947 01 28 Geležių k.
21. Česlovas Damoševičius, Nibragalio k.
22. Danutė Davidėnaitė, Skaistkalnio k., ž.1950 m. Merkio b.
23. Bronius Dobilas-Jasiūnas, Gelažių k.
24. Petras Dzvonka, ? ž.1949 11 25.

25. Petras Gurklys, Šarkiškių k.
26. Kazys Ivaškevičius-Šaibka, Surdegis, ž.1948 m.
27. Vladas Ivaškevičius-Snaiba, Surdegis, ž.1947 04 12.
28. Jonas Jakonis-Molis, Zavadiškio k., ž.'1945 10.
29. Povilas Jakonis-Meška, Zavadiškio k.
30. Jonas Jocys-Barzda, Terpeikių k., ž.1946 06 13.
31. Ona Juodelienė, Žviliūnų k., ž.1946 04 11.
32. Antanas Juodelė (sūnus), Žviliūnų k.
33. Antanas Juška-Vilkas, Ašgalių k., ž.1949 11 25.
34. Kazimieras Juškevičius-Parabelis
35. Kazys Kadžius-Karukas, Pelyšų k., paimtas gyvas 1947 m.
36. Kazys Katelis, Putėnų k., ž.1948 01 23 Merkio b.
37. Povilas Kaminskas-Svyruoklis, Putėnų k., ž.1947
38. Liuda Kaminskaitė-Kuosa, Surdegis.
39. Juozas Kanapeckas, Pakryžės k. (išdavikas "Dostov").
40. Vladas Kapšys-Katinas, Nibragalio k., ž.1940 11 27.
41. Andrius Kapšys-Lionginas, Nibragalio k., ž.1949 10 13.
42. Bronius Kapšys, Nibragalio k.
43. Lionginas Kapšys (tėvas), Nibragalio k., Panevėžyje užmuštas per tardymą.
44. Mykolas Kapšys, Nibragalio k.
45. Liuda Kapšytė, Nibragalio k., 1945 m. nušauta prie namų.
46. Kazys Kiškis (desantininkas) ?
47. Antanas Kulvaitis, Nibragalio k., ž.1945 m.
48. Jurgis Kulvaitis, Nibragalio k., (išduoti Kanapecko).
49. Povilas Lasevičius, Girėnų k., ž.1950 m. Vilko b.
50. Bronius Laureckas, Ilčiūnų k., ž.1946 m. Napoleono b.
51. Algirdas Laužikas (tėvas), Astravų k.
52. Anicetas Laužikas-Švitrigaila, Astravų k., ž.1948 01 01.
53. Juozas Laužikas, Astravų k.
54. Povilas Laužikas-Liudas, Astravų k., ž. 195 1 02 24.
55. Vytautas Laužikas, Astravų k., ž.1947 07 25.
56. Stasys Lukšys Vareikių k. (desantininkas).
57. Lupcikas, Raguvėlės k., ž.1949 11 25.
58. Dominykas Marcinkevičius, Šarkiškių k., ž.1950 m. Kirvio b.
59. Jonas Marcinkevičius-Matelionis, Liudvinavos k., ž.1945 07 Šulo b.
60. Alfonsas Masilionis-Burna, Akmenių k., ž.1947 08 02.
61. Juozas Masilionis-Sidabras, Surdegis, ž.1946 08 26.
62. Povilas Masys, Trakininkų k. prisiregistravo, (miręs).

63. Silvestras Maselis, Nibragalio k., ž.išduotas Kanapecko.
64. Petras Meškėnas, Subačiaus gel.st., ž.1947 02 25.
65. Ignas Misiūnas, Pamarneckų k., ž.1946 02.
66. Juozas Misiūnas, Tiltagalio k., ž.1948 01 23.
67. Vincas Navickas-Dobilas, Tiltagalių k., ž.1946 02 17.
68. Kazimieras Padleckas, ž.1949 m.
69. Alfonsas Pajuodis-Radvila, Pajuodžių k., ž.1951 m.
70. Pranas Pajuodis, Pajuodžių k., ž.1948 m.
71. Gintautas Patkačimas, Zabelynės k., 1946 m. sušaudytas už grobstymą.
72. Juozas Pilkauskas-Martynas, Pelyšelių k., suimtas 1950 m.
73. Edmundas Plėta, Žvirblionių k., ž.1945 m.
74. Vytautas Plėta-Nemunas, Žvirblionių y, susisprogdino 1950 m.
75. Steponas Radeckas, Navikų k., legalizavosi 1945 m.
76. Petras Ramonas, Navasadų k., ž.1945 m.
77. Lionginas Rudys-Klumpė, Nibragalio k., ž.1949 08 12.
78. Jonas Rudokas, Skaistkalnio k., ž.1946 m.
79. Povilas Samuolis-Juodas Ponas, Bagdomiškių k., ž.1947 09 25.
80. Vladas Sankauskas, Pelyšų k., ž.1946 m.
81. Antanas Sargevičius-Kardas, Bečernikų k., ž.1946 02.
82. Ėdikas Skardžius-Anglas, ž.1947 m.
83. Alfonsas Skrebė-Klajūnas, Žukauskų k., ž.1949 m.
84. Bronius Sluška-Vanagas, Petkūnų k., ž.1946 10.
85. Petras Slučka-Strazdas, Pelkūnų k., ž.1945 12.
86. Povilas Slučka-Ūdra, Petkūnų k., ž.1946 10.
87. Julius Stakė-Žydas, Aukštuolių k., ž.1949 11 29.
88. Saulius Stonikas, Aukštaičių k., ž.1945 02.
89. Stasys Stravinskas, Važdailių k., ž.1950 01.
90. Povilas Svirkis-Papartis, Pelyšų k., ž.1946 m.
91. Antanas Šakys, Geležių k.
92. Vincas Šakys, Gelažių k.
93. Jonas Šarkinas, Petrakių k., ž.1947 03.
94. Kazys Šiaučiūnas, Žvilionių k., ž.1944 12 24.
95. Antanas Šilas-Kovas, Lukonių k., desantininkas.
96. Jonas Šimėnas-Berželis, Papilių k., ž.1949 m.
97. Kazys Šimėnas, Papilių k., ž.1945 m.
98. Povilas Šimkus, Bagdoniškių k., desantininkas.
99. Bronius Šimkūnas-Uošvis, Bajoriškių k., ž.1952 12 23.
100. Vytautas Šimkūnas-Kariūnas, Bajoriškių k., ž.1952 10 02.

101. Antanas Špokas-Bartulis, Daukšėnų k., ž. 1945 01 22.
102. Antanas Šulskis-Šulas, Lindruvėnų k., ž.1946 08 03.
103. Povilas Šulskus, Liudvinavos k., desantininkas.
104. Povilas Švilpa-Gimbulis, Važdailių k., ž.1947 m.
105. Vladas Švilpa, Nibragalio k.
106. Talaška, Bilėnų k.
107. Povilas Tolusis-Varnas, Valakų k., ž.1945 12 07, desantininkas.
108. Povilas Užsienis-Smauglys, Važdailių k., ž.1948 m.
109. Antanas Ūzusiems, Važdailių k., ž.1948.
110. Juozas Vaicekauskas, Terpeikių k., legalizavosi 1947 m.
111. Albinas Vaičiūnas-Alksnis, Marinavos k., ž.1947 m.
112. Stasys Valma-Grybas, Bajoriškių k., ž.1950 01 21.
113. Juozas Valonis-Merkys, Jovarų k., ž.1952 01 14.
114. Jonas Vėtra, Akmenių k., desantininkas.
115. Vytautas Vingelis, Strakšnių k.
116. Algimantas Vogulis, Radžiūnų k.
117. Vytautas Vogulis, Radžiūnų k.
118. Bronius Zaremba, Ilčiūnų k., ž.1951 m.
119. Juozas Zaremba, Ilčiūnų k., ž.1949 m. desantininkas
120. Lionginas Zaremba, Ilčiūnų k., ž.1950 m.
121. Stasys Zimnickas, Pasubatės k., ž.1945 m.
122. Antanas Žibikas, Nibragalio k.
123. Bronius Žibikas, ? ž.1949 m.

ALGIMANTO APYGARDOS ŽALIOSIOS RINKTINĖ

Žaliosios rinktinė susikūrė 1945 m. pavasari ir sujungė Baisiogalos, Radviliškio, Pakruojo, Smilgių ir Šeduvos vls. Panevėžio apylinkėse. Rinktinės įkūrėjas kpt.Izidorius Pucevičius-Radvila.

Pradiniame etape rinktinės centru buvo Radvilonių ir Liaudiškių miškai. Jau 1945 m. balandžio mėn. rinktinės branduolį sudarė virš šimto gerai ginkluotų vyrų, kurie bandė susisiekti su šiaurės-rytuose veikusiais partizanais - lttn.Vlado Juozoko-Petraičio daliniu.

1945 m. rugpjūčio 25 d. pagrindinis Žaliosios rinktinės dalinys, vadovaujamas Radvilos turėjo pereiti į Pušaloto miškus ir ten toliau vykdyti organizacinius darbus. Perėjimo metu netikėtai pateko į pasalą ir žuvo rinktinės vadas kpt.Izidorius Pucevičius-Radvila.

Vėliau visos Panevėžio LLA apygardos vadovavimą perėmė lln.Vladas Juozokas-Petraitis. Jis žuvo 1946 m. prie Ažagų miško.

1947 m. gegužės 1 d. buvo įkurta Algimanto apygarda, prie kurios prijungtas Žaliosios rinktinės dalinys, veikęs Panevėžio aps., tarp Gelažių ir Rozalimo valsčių, o likusioji didžioji dalis - prie Prisikėlimo apygardos (1948 m. pradžioje).

Žaliosios rinktinę sudarė keturi rajonai: Vienybės, Vytauto, Mindaugo ir Užupio, o rajonai skirstėsi į kuopas, o kuopos į būrius. Stipriausia kuopa buvo Margio, kitos - Balsio, Valo, Kerpės, Marijošiaus ir Vanago. 1946 m. Vanago kuopa NKVD dalinių sutriuškinta.

Dokumentai teigia, kad ta dalis rinktinės, kuri buvo prijungta prie Prisikėlimo apygardos sutriuškinta ir sunyko greičiau, nes ten įvyko daugiau išdavysčių. Prisijungę prie Algimanto apygardos išsilaikė ilgiau.

1951 m. sukurta Pilėnų tėvūnija išsilaikė iki 1954 m. pabaigos.

Po Petraičio žuvimo, Žaliosios vakarinės dalies vadu buvo išrinktas P.Masilaitis-Virpša, Giria. Algimanto apygardai priklausančios Žaliosios rinktinės vadu - Vytautas Česnakavičius-Daujotas, Valas (desantininkas).

1947 m. liepos 1 d. Algimanto apygarda išleidžia įsakymą Nr.5, kuriuo Žaliosios rinktinė įjungiama į Algimanto apygardą. Tos pačios dienos Nr.6. įsakymu štabo viršininku skiriamas Jonas Januševičius-Rakšnys, Vilkas. Skyriaus viršininku - Bražiūnas ir rinktinės adjutantu - Algirdas Meškauskas-Vanagaitis. Tą pačią dieną įsakymu Nr.7 žvalgybos skyriaus viršininku Daukša-Šipulskis, Maratonas, organizacinio skyriaus viršininku - Jonaitis, ūkio dalies vadu Šarūnas ir apsaugos skyriaus - Repšys.

Daujotui energingai vadovaujant Žaliosios rinktinė išvystė stiprią organizacinę veiklą. Rinktinės vadovybė vykdė žygius į pietines apylinkes, lankė atskirai veikiančius partizanus ir juos organizavo bei jungė į kovos vienetus. Buvo suformuoti ir į rinktinę įjungti keturi organizaciniai vienetai - rajonai: Vienybės, Vytauto, Mindaugo ir Užupio. Žaliosios rinktinė jungė net septynis valsčius.

1946 m. rugpjūčio 11 d. Žaliosios rinktinė išleido įsakymą Nr.13, kuriuo paskiriami rajonų vadai: Vienybės - Borisas, Vytauto - Drąsutis, Mindaugo - A.Kulys-Briedis ir Užupio - Povilaitis. Buvo paruošti sąjūdžio statutai ir instrukcijos. 1948 m. gegužės 15 d. Algimanto apygardos įsakymu Nr.18 Daujotas buvo paskirtas Algimanto apygardos štabo viršininku, kartu paliekant ir Žaliosios rinktinės vado pareigas.

Gabus organizatorius ir drąsus vadas Daujotas žuvo 1949 m. kovo 18 d. įnirtingose kautynėse.



Klevo būrio Žaliosios partizanai: Sėdi: 1 .Antanas Liukpetris-Žiogas. 2.-. 3.-. Stovi: 1.-. 2.-. 3.-. 4.-. 5.-. 6.Pertas Kairys-Gegužis. 7.-.

1950 m. birželio 26 d. Žalioji prijungiama prie Vyčio apygardos. 1951 m. balandžio 4 d. Žaliosios rinktinė patyrė skaudų smūgį: karžygiškai besikaudami žuvo Žaliosios vadas Rakšnys, Vienybės rajono vadas Drąsutis ir Vytauto r. vadas Borisas.

Po skaudžių nelaimių Žaliosios rinktinė nesusvyravo. Savo iniciatyva rinktinei vadovauti ėmėsi Rimvydas. 1951 m. gegužės 27 d. buvo sušauktas partizanų sąskrydis. Jame dalyvavo Žaliosios rinktinės vadas, Mindaugo rajono vadas ir štabo viršininkas, "B" kovos dalinių atstovas ir kt. Sąskrydžio dalyviai apsvarstė Žaliosios rinktinės padėtį ir nusprendė, kad Žaliosios rinktinė yra pajėgi ir gali toliau veiksmingai veikti. Buvo nutarta į Žaliosios rinktinės sudėtį įjungti "B" kovos dalinius. Tą pačią dieną Aukštaitijos vadas savo raštu Nr.120 Žaliosios rinktinės vadu paskyrė Mindaugo rajono vadą Visvaldą. 1951 m. lapkričio 13 d. Mindaugo srities vado raštu Nr.97, Mindaugo tėvūnijos iš Žaliosios rinktinės sudėties buvo išjungta tiesioginiam srities vado pavaldumui. Po visų persiformavimų Žaliosios rinktinei teko 18 valsčių.

DOKUMENTAI

1.-2. Šiaurės Rytų Srities partizanų sąskrydžio 1948 05 1 protokolas bei LLKS įstatų projektas

Šiaurės-Rytų Lietuvos Partizanų kovos dalinių Vadų, Vadovybės narių
ir atstovų sąskrydžio protokolas

1948 m. gegužės mėn. 1 d. N. miške įvyko Šiaurės-Rytų Lietuvos kovos dalinių Vadų, Vadovybės narių ir atstovų sąskrydis.

Sąskrydyje dalyvavo: ŠRS [Šiaurės Rytų Srities] Vadas Žalgiris, Adjutantas Laisvūnas, Ryšių karininkas Siaubas; Jung[tinės] Kęstučio Apygardos ryšininkė Stirna, Vytauto Apygardos Vadas Miškinis, Adjutantas Rimtautas, OS Viršininkas Rokas, Apygardos organo "Laisvės Šauklys" redaktorius Saulius, Tigro Rinktinės Vadas Švyturys, Lokio Rinktinės Vado Pavaduotojas Žaibas, Liūto Rinktinės Vadas Šiaurys, Rinktinės Ūkio Skyriaus Viršininkas Kirvis, Beržo Kuopos Vadas Ūsas, Žalgirio Būrio Vadas Briedis; Algimanto Apygardos Vadas Šarūnas, Adjutantas Audeinis, Apygardos Štabo Viršininkas Skirmantas, Apygardos organo "Partizanų Kova" redaktorius Ramunis, Šarūno Rinktinės Vadas Montė, Žaliosios Rinktinės Vadas Daujotas, K.Margio Rinktinės Vadas Rimtautas (Rimtutis), Mindaugo Kuopos Vadas Vilkas, Vytenio Būrio Vadas Eskimas; Didžiosios Kovos Apygardos "B" Rinktinės Vadas Plienas, Rinktinės Štabo Viršininkas Diedukas, Rinktinės Spaudos-Švietimo Skyriaus Viršininkas Žilvinis.

Posėdžiui pirmininkavo Algimanto Apygardos Vadas Šarūnas, sekretoriavo "Partizanų Kovos" redaktorius Ramunis.

Posėdis pradėtas bendra malda už žuvusius dėl Laisvės kovų brolius-partizanus.

Buvo pasiūlyta tokia darbotvarkė:

1. Vytauto Apygardos Vado Miškinio pranešimas: "Kovojom, kovosim ir laimėsime".
2. Šarūno ir Miškinio pranešimai apie žygį į Karinės Kolegijos sąskrydį.
3. Dalinių Vadų pranešimai.
4. Diskusijos:
 - a) dr.Erelio veikla;
 - b) centralizacijos organizacijos reikalu.

5. Einamieji reikalai.

6. Posėdžio pabaiga. Himnas.

Darbotvarkė buvo priimta be pakeitimų.

1. Vytauto apygardos Vadas Miškinis kalbėjo apie neapsakomai sunkią kovą, kurią mūsų tauta turi vesti prieš žiauriuosius okupantus-rusus. Sunki nūdieninė lietuvių dalia pavergtoji Lietuvoj, ir dar sunkesnė Sibiro taigose, darbo stovyklose, kalėjimuose. Tačiau dabartinė pasaulio politinė padėtis diena iš dienos teikia mums tikresnių vilčių. Visos kultūringojo pasaulio tautos jungiasi bendron kovon prieš komunizmą, kaip žmonijos nelaimę. Santykiai tarp Vakarų ir Rytų nuolat aštrėja ir, atsižvelgiant į dabartinį rengimąsi karui ir karinių pajėgų santykį, aiškėja, kad totalitarinis režimas gyvena paskutines savo dienas. Mes, Lietuvos partizanai, esame pirmieji, kurie pradėjome aktyvią kovą prieš komunizmą. Šia kryptimi rikiuojasi dabar visos valstybės, kurios pripažįsta tikrąsias demokratinio valdymosi formas, nes vis labiau įsitikinama: tol nebus pasaulyje taikos, kol nebus sunaikintas komunizmas. Tikėkime, kad komunizmas greit liks praėityje, kaip slogus raudonojo teroro prisiminimas.

Argi mes neturime teisės ginti tai, ką amžiais gynė mūsų protėviai, kas yra brangiausia kiekvienam žmogui: laisvę, tiesą, krikščioniškosios moralės principus, savo gimtąją žemę... Mes šventai tikime, kad mūsų pasirinktas kelias yra tikras. Kartu su mumis - visa tauta: tik maža dalelė pasirinko Judo kelią. Mes šventai tikime, kad dėl Laisvės kritusiųjų brolių ir seserų pralietas kraujas, išvežtųjų ir kalėjimuose uždarytųjų kančios ir ašaros, mūsų žygiai ir pasiaukojimas - geriau mirti negu vergauti - atneš mūsų kraštui Laisvę ir Nepriklausomybę.

2. Vytauto ir Algimanto Apygardų Vadai nurodė dr. Erelį (Markulį) 1947 m. rugpjūčio 28 d. suruoštą klastą, tariamame Apygardų Vadų suvažiavime, kur Apygardų Vadai jau buvo atiduoti į enkavedistų rankas. Tik dėka jų apsukrumo ir drąsumo, pergyvenus didelius pavojus, sužeistiems pavyko grįžti į savo būstines.

3. Dalinių Vadai savo pranešimuose nurodė, kaip kovojama ir dirbama atskirose apylinkėse, kaip persekioja okupantai-rusai, kaip kovojama su šnipais ir pasidavėliais. Taip pat nurodė tas klaidas, kurios dar pasitaiko partizanų tarpe ir ateityje yra vengtinės.

4. Diskusijose buvo gyvai aptariami tie veiksniai, kurie trukdo centralizuotai Lietuvos partizanų veiklai. Nekalbant jau apie didelius sekimus ir persekiojimus, siekiančius paralyžiuoti bet kokią konspiratyvų veikimą, atsiranda ir iš "savųjų", kurie patarnauja priešui. Išdavikiška

dr. Erelio veikla, ne tik kad pareikalavo aukų, sudarė nemažą pavojų, bet taip pat sukėlė nepasitikėjimą BDPS Komitetu. Šiuo metu dėl išdavimų ir suėmimų BDPS veikla nėra aiški. Kadangi dabartinis gyvenamasis momentas neleidžia delsti, sąskrydžio dalyviai nutarė siekti skubios centralizacijos. Anksčiau buvusi Vyr. Karinė Vyriausybė nepateisino vilčių. Vyr. Karinę Vyriausybę turėtų sudaryti žinomi, visą laiką pagrindyje dirbę, turį pasitikėjimą asmenys. Esame įsitikinę, kad visus kovojančius partizanus tampa vienas tikslas - kova dėl Laisvės ir jokių nei politinių, nei kitokių nuomonių skirtumų nėra.

Jung[tinės] Kęstučio Apygardos ryš[inkė] Stirna perdavė linkėjimus nuo kovos brolių - Žemaičių ir (nors neįgalioji) painformavo posėdžio dalyvius apie jų kovas ir siekimus.

Nutarta daryti skubių žygių artimiau susiršti su Jung[tinės] Kęstučio ir kitomis Žemaičių Apygardomis ir rasti kelius susiršti su visais kitais aktyviai veikiančiais daliniais Lietuvos teritorijoje. Pasikeisti nutarimais ir pageidavimais su Jung[tinės] Kęstučio ir kitomis Apygardomis centralizacijos, Vyr. Vadovybės sudarymo reikalais ir kt.

5. Einamuose reikaluose buvo tartasi ryšių palaikymo, spaudos platinimo, laikymosi taktikos, žvalgybos ir kt. klausimais.

6. Sąskrydžio metu padaryti nutarimai buvo perskaityti, visų priimti ir įgaliotų asmenų pasirašyti.

7. Posėdžiui baigiantis, sugiedotas Lietuvos Himnas.

Susirinkimo pirmininkas (Šarūnas)

Dalyviai: Žalgiris, Laisvūnas, Miškinis, Rimtautas, Rokas, Saulius, Švyturys, Žaibas, Šiaurys, Kirvis, Briedis, Audenis, Skirmantas, Montė, Daujotas, Rimtutis,

Vilkas, Eskimas, Plienai, Diedukas, Žilvinis.

Sekretorius Ramunis

Nuorašas tikras

Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Įstatų projektas

Projektas II

I. BENDRIEJI NUOSTATAI, SĄJŪDŽIO TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

1. Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdis yra karinė visuomeninė savanorių organizacija.

2 Sąjūdis iki paskutinės laisvės kovos veikia slapta, karo stovyje.

3. Sąjūdžio tikslas - atstatyti laisvą, nepriklausomą demokratinę Lietuvos Respubliką.

4. Sąjūdis:

1) kovoja su okupantų ir savų pasidavėlių kraštui pragaištinga dvasia ir veikla,

2) stiprina tautos atsparumą ir siekia išlaikyti kuo didžiausią krašto potencialą lemiamam laisvės kovos ryžtui,

3) organizuoja ir rengia tautą laisvės kovai,

4) siekia, kad kuo didžiausias gyventojų skaičius įneštų maksimalų įnašą krašto laisvės kovon,

5) siekia įamžinti tautos atmintyje sąjūdžio vedamą kovą ir tos kovos epochą,

6) lemiamu laisvės kovos momentu laikinai perima į savo rankas krašto karinę ir civilinę valdžią,

7) propaguoja, organizuoja ir betarpiškai vykdo [globą?] asmenų, nukentėjusių dėl dalyvavimo laisvės kovoje,

8) kovoja su nusikaltimais, įmatytais Baudžiamajame Statute.

II SANTVARKA

5. Sąjūdžio bei jo organizacinių vienetų santvarką nustato statutai. Statutus priima, papildo, taiso ir skelbia S-džio Tarybos prezidiumas.

6. S-džiui atstovauja S-džio Tarybos Prezidiumo P-kas.

III VALDYMAS

7. Sąjūdį valdo S-džio Taryba per savo Prezidiumą, kuris yra S-džio Tarybos Vykdomasis organas. S-džio Tarybos prezidiumo santvarka, jo paskirų prezidiumo narių funkcijas, teises ir kompetencijas nustato atitinkamas statutas.

8. S-džio tarybą sudaro:

1) S-džio Tarybos Prezidiumo P-kas,

2) " " " nariai,

3) Sričių Vadai,

4) Sričių Tarybų nariai, ne žemesnių kaip Apygardos Vado teisių.

9. S-džio Taryba:

1) nustato S-džio veikimo gaires,

2) svarsto ir sprendžia svarbiausius S-džio organizacijos, veiklos, politinius ir taktinius bei strateginius klausimus,

3) renka S-džio Tarybos Prezidiumo branduolio narius,

4) renka S-džio garbės laisvės kovotojus.

Pastaba: S-džio Tarybos Prezidiumo branduolį sudaro: Prezidiumo Pirmininkas, S-džio Gynybos Pajėgų Vadas ir S-džio Visuomeninės Dalies Viršininkas.

10. S-džio Taryba turi teisę:

1) atleisti S-džio Tarybos Prezidiumą,

2) atleisti S-džio Tarybos Prezidiumo Pirmininką ir paskirus Prezidiumo narius.

11. S-džio Tarybai pirmininkauja, jos reikalus tvarko ir Tarybos narių apskaitą vedą S-džio Tarybos prezidiumo Pirmininkas.

12. S-džio Tarybos nutarimai laikomi teisėtais, jei jie yra priimti dalyvaujant ne mažiau, kaip pusei Tarybos narių.

13. S-džio Tarybos nutarimai normaliai priimami jų priėmimo dalyvaujančių Tarybos narių paprasta balsų dauguma.

14. S-džio Tarybos Prezidiumo branduolio nariai renkami ne mažesne, kaip jų rinkime dalyvaujančių tarybos narių 2-3 balsų dauguma.

15. Jei dalis S-džio narių (ne mažiau kaip trys) netenka galimumo susižinoti su S-džio Tarybos narių dauguma, tai ji, jai priklausančių organizacinių vienetų atžvilgiu turi S-džio Tarybos teises bei kompetenciją ir vykdo S-džio Tarybos funkcijas, vadovaudamosi šių įstatų 9-16 straipsniais. Tuo atveju minimi S-džio Tarybos nariai, jei jų tarpe nėra Prezidiumo Pirmininko arba jo pavaduotojo, renkami iš savo tarpo pirmininkaujantį.

16. Šešių mėnesių laikotarpyje nesusidarant reikiamam kvorumui, S-džio Tarybos nutarimai laikomi teisėtais, jei jų priėmimo dalyvauja ne mažiau kaip 2 Tarybos nariai.

IV. DALYVIAI

17. S-džio dalyviai skirstomi:

1) Sąjūdžio narius ir

2) Sąjūdžio bičiulius.

18. S-džio nariais laikomi asmenys, davę nustatyto turinio priesaiką ar iškilmingą pasižadėjimą. Priesaikos ar iškilmingo pasižadėjimo tekstus nustato S-džio statulas.

19. S-džio nariai vadinami Laisvės Kovotojais. Laisvės Kovotojai skirstomi į:

1) laisvės kovotojus partizanus,

2) laisvės kovotojus slapukus,

3) laisvės kovotojus kandidatus ir

4) laisvės kovotojus talkininkus bei

5) garbės laisvės kovotojus.

20. S-džio nariu gali būti kiekvienas doras, santūrus ir susipratęs Lietuvos gyventojas, savo noru sutikęs ir galįs vykdyti atitinkamas S-džio nario pareigas.

21. S-džio nariu negali būti:

1) kas yra įvykdęs nusikaltimą, už kurį S-džio Baudžiamajame Statute numatyta pašalinimas iš S-džio ar aukštesnė bausmė,

2) nepilnaprotis,

3) kas yra jaunesnis kaip 18 metų amžiaus.

22. Už priesaikos ir iškilmingo pasižadėjimo sulaužymą ir už kitus nusikaltimus bei nusižengimus S-džio nariai atsako prieš atitinkamą S-džio teisumą arba baudžiami bausmės pabaudomis.

23. S-džio bičiuliais laikomi asmenys, savanoriškai įvykdantieji teisėtos laisvės kovotojų partizanų pageidavimus, siekiančius S-džio tikslų įgyvendinimo.

24. Pasižymėję S-džio dalyviai atžymimi S-džio statuto nustatyta tvarka.

25. S-džio dalyviai privalo laikytis visų konspiracijos reikalavimų.

V. ŪKIS

26. S-dis gali turėti ūkines gėrybes:

1) paimtas, kaip karo grobį,

2) konfiskuotas,

3) rekvizuotas,

4) aukotas bei kitaip gautas.

27. Ūkinės gėrybės tvarkomos ir naudojamos pagal S-džio statuto bei aukštesnės vadovybės nurodymus.

28. Ūkinių gėrybių naudojimą ir sąskaitybą kontroliuoja aukšt.Vdv. [aukštesnioji Vadovybė]

VI. BAIGIAMIEJI NUOSTATAI

29. S-džio veikla gali būti sustabdoma S-džio Tarybos narių 2/3 balsų daugumos nutarimu, tik pašalinus iš Lietuvos okupantus ir sudarius tautos pasitikėjimą turinčią Lietuvos vyriausybę.

30. S-dis gali būti likviduojamas įstatų nustatyta tvarka.

31. S-dį likvidavus, jo turtas perduodamas Lietuvos Vyriausybei.

32. Šie įstatai gali būti pakeičiami S-džio Tarybos nutarimu, priimti jos narių 2/3 balsų dauguma. Jei dėl kurių neįveikiamų kliūčių reikalingas Tarybos kvorumas negali būti sudarytas, šie įstatai gali būti pakeičiami Tarybos nutarimu, priimtu paprasta Tarybos narių balsų dauguma.

33. Nebegaliuoja LLKS Statuto I ir II skyrių tie nuostatai, kur liečiamieji klausimai išspręsti šiuose nuostatuose.

3. Šarūno rinktinės 1946 12 16 įsakymas Nr.16

3-ji Vytauto apygarda
Šarūno rinktinės Štabas
1946 m. gruodžio mėn. 16 d.
Nr.46/310

Įsakymas Rinktinei Nr.46

Už parodytą drąsą ir ypatingus atsižymėjimus kovoje su vietiniais ir užsienio šnipais, išgamomis-istrebiteliais, rusais bei vietiniais civilinės valdžios skiriamais pareigūnais ir atliktais diversantiniais veiksmais mūsų Tėvynės labui, reiškiu pagyrimą ir padėką šiems partizanams:

I-sios, Gražinos kuopos, Traidienio būrio vadui partiz[anui] Bistrūnui už sunaikinimą L[eitenanto] Gel[ežinkelio] NKVD Kuzevenkos asmeninio šnipo pil[ietės] G.Morkūnaitės, per kurią buvo suimta apie 40 taurių Lietuvos piliečių. Traidienio būrio vadui partiz[anui] Bistrūnui, įvykdžiusiam itin pavojingą Troškūnų mst. uždavinį, išplėšiant banką ir paimant šešis (6000) tūkstančius červ[onų] 46 XI17, už ką reiškiu padėką ir pagyrimą pakeliant iš būrio vado į ROSV-kus*.

ROSV partiz[anui] Bistrūnui, I-sios Gražinos kuopos vadui partiz[anui] J.Vaitkui, p[avaduoto]jui partiz[anui] Sakalui ir partiz[anui] Jurginui įvykdžiusiems miesto užpuolimą susprogdinant milicijos būstinę - pasekoje penki skrebai sunkiai sužeisti, iš kurių vienas vietoje mirė ir kartu kariškas šuo.

II-sios kuopos Jauniaus būrio partiz[anui] Bukšiui už kautynėse parodytą ypatingą drąsą ir sumanumą nušaudant rusų komanduojančią karininką ir tuo pagerinus kitų partizanų kautynių poziciją planingai atsitraukti

Herkaus būrio vadą partiz[aną] Vilką su kitais broliais-partiz[anais] už parodytą aktyvumą bei sumanumą Kupiškio mst. sunaikinant NKVD majorą ir ginkluotą sribitelį ir jo šeimą, ir tuo pririšant juos **[okupantus A.S.]** prie miesto.

Algirdo kuopos vadui partiz[anui] Blindai, Jauniaus būrio vadu partiz[anui] Šernui ir partiz[anui] Bukšiui už pakartotinus ypatingai drąsius ir pavojingus žygius užimant Šimonių mst. reiškiu pakartotiną padėką.

*** Rajono organizacinio skyriaus viršininkas**

ir Kuopos vadą partiz[aną] Blindą skiriu I-sios Šarūno rinktinės vado padėjėju, pildant tiesioginiai ir Kuopos vado pareigas.

R[inkti]nės vado padėjėjui partiz[anui] Blindai, būrio vadui Šernui ir partiz[anui] Vėtrai už sumanumą ir drąsumą, parodytą sunaikinant rusus seržantą ir karį, reiškiu padėką.

Vytenio būrio partizanams Špokui, Dainiui ir Kudirkai, sunaikinus ypatingai svarbų Tėvynės išdaviką ir aktyvų taryb[inį] darbuotoją, paruošų ginkluotą agentą pil[ietį] St[asį] Rašymą, reiškiu pagyrimą ir padėką.

Jauniaus būrio vadui partiz[anui] Šernui, p[avaduoto]jui partiz[anui] Lazdynui, partiz[anui] Vilkui ir partiz[anui] Katinui už užėmimą Skapiškio gelež[inkelio] s[oties].

Rinktinės vadas Šarūnas

4. MGB 1949 m. spalio 28 d.pranešimas apie A.Starkaus-Montės žūtį*

**Valdyba 2N 1949 m. spalio 28 d.
Nr.23/213249**

**SSSR MGB Vyriausiosios valdybos
2N skyriaus viršininko pavaduotojui
papulkininkiui drg.Prudko
Maskva**

Nr.2/N/79379 1949 10 28

Po įvykdyto partizanų 1949 10 17 teroro akto prieš Lietuvos SSR Kupiškio SR MVD 40 Šimonių VO darbuotojus, suimtas aktyvus partizanų rėmėjas Pajeda, prie kurio namų organizuota partizanų pasala.

Tardymo ir agentų pagalba buvo nustatyta, kad teroro akte dalyvavo Algimanto apygardos vadas Antanas Starkus, slapyvardžiu Montė su apsaugos partizanų grupe.

Partizanų ir likusio gyvo milicininko susišaudymo metu partizanas Starkus buvo sužeistas.

Likviduojant Algimanto apygardos partizanus nuo šių metų lapkričio 1 iki 3 d. buvo užmušta 19 partizanų, tarp jų partizanų apygardos vadas Starkus ir paimti gyvi 9 partizanai, tarp kurių Šarūno rinktinės vadas Gimbutis, slapyvardžiu Tarzanas.

Paimtas Tarzanas patvirtino, kad nukaunant Šimonių MVD VO viršininką leitenantą Janiną ir kitus MVD darbuotojus dalyvavo pats Starkus, kuris susišaudymo metu automato serijos buvo sužeistas į koją. Apžiūrint nušauto partizano Starkaus lavoną, buvo rastos šautinės žaizdos kojoje.

*** Versta iš rusų k.**

НАЧАЛЬНИК УПРАВЛЕНИЯ 2-Н
2-й ЛИТОВСКОЙ МГБ СССР
ПОЧКАК

Управление 2-Н
26 ноября 1949 г.
№ 23/23249

гос.пр.1540
гос.Москва.

На 2- 2/Н/75379 от 28.X-1949 года

После совершенного бандитами 17/X-с/года теракта над работниками Шимонского ВО Кулижского УО МВД Литовской ССР арестован активный бандпособник КОЕМА, у дома которого была заложена бандитская база.

Следственным и оперативным путем установлено, что в теракте принимал участие главарь бандокруга "Альгимантас" - СТАРКУС, по кличке "Монте" с окрестной бандгруппой.

Во время перестрелки бандитов с оставшимися в живых милиционером бандит СТАРКУС был ранен.

При ликвидации с 1 по 3 ноября с/года бандитов бандокруга "Альгимантас" было убито бандитов 19, в том числе главарь бандокруга СТАРКУС и захвачено живыми 9 бандитов, в числе которых главарь бандбригады "Барунас" - ГИМБУТИС по кличке "Тарзанас".

Захваченный "Тарзанас" подтвердил, что при убийстве начальника Шимонского ВО МВД лейтенанта ЯНИНА и других работников МВД участвовал сам СТАРКУС, который во время перестрелки очередь из автомата был ранен в ногу. При осмотре трупа убитого бандита СТАРКУС, были обнаружены на ноге пулевые ранения.

Таким образом, банда совершившая теракт над работниками Шимонского ВО Кулижского УО МВД ЯНИНОМ и другими, полностью ликвидирована.

НАЧАЛЬНИК УПРАВЛЕНИЯ 2-Н МГБ ЛИТОВСКОЙ ССР
ПОЛКОВНИК
(ПОЧКАК).

отп. 2 экз.
1 - в адрес,
2 в дело
инсп. Повилайтис
эсп. Плуденко.

Tokių būrys, dalyvavęs teroristiniame akte prieš Kupiškio MVD VO Šimonių VO darbuotoją Janiną ir kitus, visiškai likviduotas.

Atsp.2 egz.

1 - pagal adresą,

Lietuvos SSR MGB 2N valdybos viršininkas /Počkaj/

2 - į bylą,

vyk. Povilaitis

atsp. Gluščenko

S.: F. 3. B.40117. T.2.

**5-6. MGB pažymos Kupiškio r. suimtus bei žuvusius partizanus ir apie
Viktoro Sabaliausko-Kirvio būrio partizanus 1953 01 21***

Pažyma apie Viktoro Sabaliausko būrį

1953 m. sausio 21 d.

Vytenio būrys anksčiau priklausė Šarūno rinktinei. Iš pradžių Vytenio būrios vadas buvo Vytautas Greičiūnas-Daktaras. Būrį sudarė:

1. Vytautas Greičiūnas-Daktaras. Ž.1949 m.
2. Viktoras Sabaliauskas-Kirvis. Paimtas gyvas 1952 m.
3. Antanas Musteika-Kiškis. Ž.1949 01.
4. Pranas Zlotkus-Kilogramas. Ž.1949 01.
5. Vladas Magila-Bimba. Ž.1946 01 13.
6. Juozas Vosylius-Dainius. Ž.1949 m.
7. Jonas Vosylius-? Ž.1947 m.
8. Jadzė Vosyliūtė-Rapolas. Suimta 1951 03 25.
9. Alfonsas Pajuodis-Radvila. Ž.1951 06 22.
10. Pranas Petronis-Alksnis. Suimtas 1949 m.
11. Pranas Juodiškis-Samuolis. Suimtas 1950 12 29.
12. Vytautas Šimkūnas-Kariūnas. Ž.1952 10 03.
13. Bronius Šimkūnas-Uošvis. Ž.1952 12 23.
14. Vytautas Balna-Savanoris. Ž.1952 10.
15. Kazys Kregždė-Hitleris, Sausis. Suimtas. Tapo agentu.
16. Lionginas Kubilius-Siaubas. Nusišovė.
17. Vaclovas Stančikas-Šernas. Ž.1951 03 25.
18. Julius Garbauskas-Aitvaras. Ž.?
19. Juzė Vosyliūtė-? Ž.?

1949 m. būrį iš dalies likvidavus ir žuvus V.Greičiūnui, vadu buvo paskirtas Viktoras Sabaliauskas-Kirvis.

Kupiškio MGB viršininkas plk.Zudinas

* Versta iš rusų k.

Pažyma

Žuvę ir paimti gyvi Kupiškio r. partizanai:

1. Petras Masilionis-Napoleonas. Ž.1946 m.
2. Mykolas Namiejūnas-Rimantas. Ž.1952 05.
3. Juozas Adamonis-Ričkus. Ž.1949 02 02.
4. Marakauskas-Tigras. Ž.1948 m.
5. Pranas Vaira-Klevas. Ž.1948 m.
6. Jonas Petryla-Dobilas. Ž.1945 m.
7. Petras Miškinis-Šarūnas. Ž.1949 11 02.
8. Alfonsas Skrebė-Klajūnas. Ž.1950 m.
9. Alfonsas Petrila-Tilvikas. Ž.1947 m.
10. Vladas Matuliauskas-Riešutas. Ž.1951 m.
11. Valerijonas Jackevičius-Valteris. Ž.1948 m.
12. Antanas Vilnonis-Ignas. Ž.1949 m.
13. Jonas Burneika-Lempa. Ž.1947 m.
14. Petras Bočiulis-Viršila. Ž.1948 m.
15. Stasys Kriaučionis-Siaubas, Liutauras. Paimtas gyvas 1949 m.
16. Balys Šulnys. Pasidavė Kupiškio MGB 1951 12 14.
17. Kazys Bernatonis. Pasidavė Kupiškio MGB 1951 12 14.
18. Povilas Masys, Subačiaus vls. Trakininkų k. Legalizavosi 1945 m.
19. Steponas Radeckas. Legalizavosi 1946 m.
20. Kazys Kadžius-Karukas. Paimtas gyvas 1946 m.
21. Povilas Tomkus, Kupiškio vls. Mažionių k. Ž.1944 m.

Kupiškio MGB viršininkas pplk.Zudinas

7. Istorinė pažyma

Anykščių rajono Viešintų, Troškūnų, Andrioniškio, Svėdasų apylinkėse 1947-1949 m. veikė Algimanto apygardos Šarūno rinktinės Gražinos, Plechavičiaus ir Vaižganto kuopų partizanai.

Žuvę 1949 m. balandžio 27 d. Šimonių girioje partizanai priklausė Jauniaus būriui, kurio vadas buvo Juozas Karvelis, kilęs iš Viešintų vis., Šilagaliu k. Tam pačiam būriui priklausė Steponas Karosas, Jonas Vosylius, žuvęs 1948 m. (?), beje, nušautas snaiperio tiesiai į akį, priklausė Gražinos kuopos V.Graičiūno-Daklaro būriui.



Viešintose prie skrebyno išniekinti Jauniaus būrio partizanai. 1993 m. perlaidoti į kapines, pastatytas paminklas

Minėtiems partizanams žuvus, Jauniaus būrys buvo išformuotas, likusieji partizanai įsijungė į Šarūno rinktinės Vytenio būrį. Paskutiniai būriai, veikusieji Šimonių ir Viešintų apylinkėse, buvo Vytenio (būrio vadas T.Gudas-Eskimas) ir A.Buroko-Mokytojo: abu jie sunaikinti 1952 m. spalio mėn. Šimonių girioje. 1991 m. jų palaikai perkelti iš Šimonių girios į Panevėžio miesto senąsias kapines.

Ši informacija surinkta iš likusių gyvų partizanų V.Apšegos, J.Trečioko, V.Karoso, neseniai mirusio A.Kubiliaus ir buvusio KGB archyvo 3-ojo fondo Panevėžio ir Kupiškio apskrities MGB bylų.

Spėjama, kad minėtų partizanų palaikų, kurių rengiamasi ieškoti Viešintose, užkasimo vietoje gali būti ir daugiau žuvusių partizanų palaikų. Visi Viešintų apylinkėse veikę partizanai nuo 1945 m. iki 1949 m. priklausė Šarūno rinktinei.

Genocido aukų muziejaus direktorius istorikas G. Vaičiūnas

1997 07 26

8-16. Lietuvos Valstybinio Genocido tyrimo centro atsakymai į užklausimus. (Spausdinama pasakojamoji dalis; visi dokumentai patvirtinti Centro direktoriaus parašu bei antspaudu)

1994 04 25 Nr. 1324

Atsakydami į Jūsų paklausimą dėl 1949 m. Kupiškio aps. Viešintų vis. žuvusių partizanų, pranešame, kad pagal Kupiškio aps. MGB skyriaus operatyvinius dokumentus (F.3. B.40/17. T.l.ir 2) Jūsų minimi partizanai Juozas Karvelis-Šernas, g.1921 m. Kupiškio aps. Šimonių vis. Šilagaliu k., Jauniaus būrio vadas, Birutė Railaitė-Karsakovaitė, g.1930 m., buvusi Kupiškio aps. Viešintų vls. Sodeikių k. pradinės mokyklos mokytoja ir dar 4 neatpažinti žuvo 1949 m. balandžio 27 d. Šimonių girioje, netoli Žliabiškių k. (T.l. L.57).

(...) Velikonis (ne Juozas, o Vladas)-Šernas, 2-osios Algirdo kuopos ir Šarūno rinktinės apsaugos būrio vadas, kartu su savo kovos draugais Bonifacu Duoba (ar Dūda)-Pisariu, Domu Matulioniu-Eimučiu, Vlada Matulionyte, Steponu Bulovu ir nežinomu partizanu Kęstučiu (iš viso 6 asmenys) žuvo 1949 m. sausio 27 d. Pažgirių miške (Ten pat. T.l. L.5-6; F.3. B.38/18. L.47). Apie grupinį partizanų žuvimą Kupiškio apskrityje 1949 m. spalio mėn. žinių nėra.

Parengė S.Narbutas

1994 02 9 Nr.1244

Antanui Šimėnui. Atsakydami į užklausimą dėl Algimanto apygardos Vytenio rinktinės vado Juozo Valonio-Merkio žuvimo 1952 m. sausio 22 d. aplinkybių, pranešame:

Troškūnų r. MGB skyriaus pranešime (F.3. B.63/26. L.20) yra toks įrašas: "Realizuojant informatoriaus Senaro davinius 1952 m. sausio 22 d. Šiaulių srities Troškūnų rajone operatyvinė-Kovinė MGB grupė Petkūnų miške surado ir susišaudymo metu nukovė būrio vadą Juozą Valonį-Merkį, gimusį 1923 m., Troškūnų r., iš buožių, būryje buvo nuo 1947 m."

Tokio pat turinio pranešimas yra ir 1952 m. sausio 22 d. operatyvinėje suvestinėje Nr.21 (F.3. B.48/49. L.4), tik partizanavimo pradžios metai nurodyti 1944-ieji.

Tikrosios žuvimo aplinkybės aprašomos Troškūnų r. MGB skyriaus ataskaitoje už 1952 m. sausio mėn. (F.16. B.210/58. L.6.), t.y. informato-

rius Inkaras užmezgė tiesioginį ryšį su būrio vadu, kuris įpareigojo Inkara paruošti jam 500 kg kolchozo grūdų ir pasakė, kad atsiimti grūdų atvyks jis pats - Merkys.

1952 m. sausio 22 d. apie 6 val. ryto į Inkaro butą atėjo gaujos vadas Valonis-Merkys, ginkluotas automatu ir pistoletu, ir paklausė ar paruošti grūdai. Į tai Inkaras atsakė, kad grūdai paruošti. Merkys pasiūlė informatoriui Inkarui eiti su juo kartu ir išduoti jam grūdus. Informatorius Inkaras, vykdydamas mūsų užduotį - fiziškai sunaikinti vadą Merkį (šiuo tikslu jam buvo duotas sistemos "Nagan" revolveris), greitai apsirengė ir išėjo kartu su vadu Merkiu į Troškūnų miškus. Inkaras ėjo pirmas, o vadas Merkys kiek atsilikęs už jo. Įėjus į Paškūnų mišką, Merkys išėjo į priekį, laikydamas paruoštą ginklą, o informatorius Inkaras - užpakalyje.

Nutiekęs patogų momentą, informatorius Inkaras vienu revolverio šūviu likvidavo vadą Merkį ir pagal nustatytą su mumis ryšį pranešė MGB organams, kurie tuoj pat pasiuntė į ten operatyvinę grupę, surengusią atitinkamą inscenizaciją.

(...)

Parengė S.Narbutas

1993 03 24 Nr.946

Bronislavai Markevičienei. Pranešame, kad apie Jūsų brolio žuvimą yra specpranešimas buv.KGB archyvų F. 16. B.224/43. L.215, kuriame rašoma:

"1953 m. vasario 25 d. (...) Panevėžio MGB Gitėnų miške (57 kvartale) netoli Vižikių k. Panevėžio r. vykdė čekistinę-karinę operaciją, kurios metu likviduoti:

Vyties apyg[ardos] vado pavaduotojas, Žaliosios rinkt[inės] vadas Stasys Kulys, Jono-Briedis, Visvaldas, g.1914 m. Leningrade, iš prekybininkų, partizanauja nuo 1944 m., išsilavinimas 4 gimnazijos klasės, vokiečių okupacijos metu buvo Pumpėnų policijos vachmistru, part[izanų] laipsnis - leitenantas.

Žaliosios rinkt[inės] štabo organizacinės-ūkinės dalies viršininkas Juozas Galiauskas, Alekso-Juozas, Martynas, Audris, g.1922 m. Venslaviškių k. Panevėžio r., iš buožių, 1949 m. pabėgo iš sulaikymo ir įstojo į partizanų būrį, part[izanų] laipsnis - j.viršila.

Paimta: du automatai, du pistoletai, dvi granatos, 187 patronai, maisto produktai, įvairūs daiktai (tarp jų pranešėjo puskailiniai).

Agento Žibutė pranešimu vadai Briedis ir Martynas po to, kai išėjo iš ryšininko Želdoko-Vėjo bunkerio, nuėjo slėptis į Gitėnų mišką, kur slapstėsi iki žiemos.

(...) Sutinkamai su paruoštu planu 2 diviziono 7 dalinio MGB kareivių jėgomis, vadovaujant 2N MGB skyr[iaus] I poskyrio viršininkui Popovui, pavaduotojui Pridoroznui vasario 25 d. buvo įvykdyta operacija.

Šukuojant Gitėnų miško 57 kvartalą, apsupimo grupės eilinis Šišlovas pastebėjo du partizanus, apsirengusius baltais maskavimosi chalatais, kurie, pamatę kareivius, pasislėpė miške.

Partizanų persekiojimui buvo pasiūsta rezervinė kareivių grupė su tarnybiniu šunimi (...). Maždaug 100 m atstumu nuo miško kalvelės partizanai iš priedangos apšaudė tarnybinio šuns instruktorių seržantą Vinogradovą, jį lengvai sužeidė, bet buvo apsupti ir, jiems priešinantis, likviduoti".

Tai tiek archyvuose duomenų apie Jūsų brolio žuvimą.

(...)

L.e. Valstybinio Lietuvos gyventojų genocido tyrimo centro
vadovo pareigas J.Starkauskas



1.Bronius Karbočius-Algimantas, Bitė. 2.Teofilis Vaitekūnas-Zubris. 3.Šemežys.
4.Šemežys. 5.-.

1994 08 26 Nr.

Joanai Valentinavičiūtei-Karbočienei. Atsakydami į Jūsų pareiškimą dėl Broniaus Karbočiaus, Simano, žuvimo aplinkybių, pranešame:

Bronius Karbočius-Bitė, Algimantas, Vyties apygardos vadas, Šiaurės-Rytų partizanų srities štabo narys, žuvo Panevėžio r. Šilgalių k. gyventojų Dombrauskų sodyboje 1953 m. sausio 26 d. (F.10. B. 224/27. L.101). Kartu su juo kovojęs partizanas Viktoras Mažeika-Vanagas mirė nuo žaizdų. Susišaudymo metu sužeisti MGB būrio vadas vyr.ltn.Smirnov ir serž.Akimov (ten pat, L.75,79).

Nustatyti asmenybę Jūsų laiške minimo MGB agento "Ulio", kurio duomenimis buvo įvykdyta ši karinė operacija, neturime jokios galimybės. (...)

Parengė R.Vensaitė

1994 02 02 Nr.1233

Antanui Šimėnui. Aiškindamiesi Jūsų prašymu Vyties apygardos Žaibo būrio vado Antano Žilio-Žaibo žuvimo faktą 1948 m. gegužės mėn. Ukmergės aps. Taujėnų vis., nustatėme (F.3. B.41/70. T.I. L.170-174):

Agentų Audra (Buria) ir Savas (Svoj) duomenimis, buvo nustatyta, kad Žaibo būrys stovyklauja Bobelių miško balose, esančiose netoli Levaniškių k., ant Ukmergės aps. Raguvos vis. ir Panevėžio aps. Raguvos vis. susidūrimo ribos. Nustačius galimus įėjimo į balą takus, 1949 m. gegužės 7 d. buvo atlikta čekistinė-karinė operacija, kurios metu žuvo partizanai: Marijonas Paciukas-Erdvė, Juozas Kirkus-Plienas, Petras Šimkus, buvę tuo metu stovykloje.

Būrio vadas Antanas Žilys-Žaibas su kitais partizanais tuo metu buvo kitoje ežero pusėje, Šilo miške.

Gegužės 14-15 d. naktį, grįžtant iš Dumblių kaimo į stovyklavietę, vadas Žaibas buvo pasalūniškai nušautas 2 šūviais į nugarą. Jo automatas gulėjo šalia, o žiūronai kabojo medyje.

Agento Savas manymu, būrio vadas Žaibas buvo nušautas saviškių, kurie jį neva apkaltinę dėl trijų partizanų žuvimo Levaniškių pelkėse. Tikėtina, jog tai buvo MGB provokacija.

Žaibui žuvus, jo būriui, esą vadovavęs Vladas Jakubauskas-Vermachtas. Kitur teigiama (F.3. B.41/70. T.I. L.288) - Bareika (vardas ir slapyvardis nenurodomi).

Apie partizaną Bronių Medelskį-Krieną, grupės vadą, šioje situacijoje niekur neužsimenama.

Parengė S.Narbutas

199406 29 Nr.1340

Antanui Šimėnui. Atsakydami į 1994 06 27 užklausimą dėl Vyties apygardos štabo žuvimo Šilų miške, pranešame, kad remiantis Panevėžio aps. MVD-MGB skyrių dokumentų įrašais, Šilo miške 1949 m. liepos 30-31 d. karinių operacijų metu žuvo 6 ir suimtas gyvas vienas partizanas.

Žuvo:

1. Kostas Tvaska-Rugelis, apygardos štabo viršininkas.
2. Jonas Dumšis-Kytras, štabo narys.
3. Jonas Baltušnikas-Vienuolis, rinktinės vadas.

Tarp kitų tomis dienomis žuvusių minimi:

Simonas Tumšis-Zenonas, Vyties apygardos ūkio dalies viršininkas (žuvo 07 22 d. - F.3. B.56/10. L.145);

Antanas (kitur Stasys) Bareika-Krienas, apsaugos būrio vadas;

Edvardas Vingris-Justinas;

Antanas Tvaska-Tėvas (F.3. B.40/15. L. 114).

Tos pačios bylos (40/15) p.121: liepos 31 d. žuvusiais štabo darbuotojais nurodomi Kostas Tvaska-Rugelis, Jonas Baltušnikas-Vienuolis ir Antanas Tvaska-Tėvas (Jonas Dumšis-Kytras neminimas).

Parengė S.Narbutas

1994 06 09 Nr.1381

Mortai Rinkevičicnei. Atsakydami į Jūsų paklausimą dėl brolio Mykolo Krikščiūno, g.1928 m., likimo, pranešame:

Jūsų brolis Mykolas Krikščiūnas-Valstietis, Vyčio apygardos Trimito tėvūnijos, Lukšio būrio vadas, buvo klastingai 1953 m. spalio 23 d. suimtas agento Nemunas(KGB slapyvardis) vadovaujamos agentūrinės grupės, kai, nežinodamas apie jų išdavystę, atėjo susitikti į sutartą vietą Ramygalos r. Mičiūnų miške. Suėmimo metu jo draugas Jokūbas Petraitis-Gegužis buvo nukautas (F.3. B.51/26. L.321).

1954 m. rugsėjo 4 d. jis buvo teisiamas kartu su buvusiu būrio vadu

Alfonso Vaičiūnu-Parašiutu bei bunkerio, kuriame slapstėsi, šeimininke Zita Briedelyte-Aldona, Šambalių k. gyventoja, Karinio Tribunolo nuteistas pagal RTFSR Baudžiamojo kodekso straipsnius 58-la, 58-11 ir 58-8 mirties bausme. Nuosprendis įvykdytas 1955 m. sausio 3 d. Maskvos Butyrkų kalėjime (B.b.34086. T.6. L.35).

Jūsų brolis, dalyvavęs partizaniniame judėjime nuo 1945 m., t.y. aštuonerius metus, buvo kaltinamas ginkluotu pasipriešinimu okupacinei valdžiai, partizanų įvykdytomis baudžiamosiomis akcijomis bei antitarybiniais rašiniais. Jis užrašinėjo partizanų dainas, kūrė eilėraščius bei rašė prisiminimus iš partizanų kovų ir kasdienybės. Rašiniai, patekę į KGB rankas, yra išlikę kaip kaltinamoji medžiaga. Jie yra įdomūs, parašyti sklandžia kalba, tad manome, kad paredaguotus, juos būtų galima paskelbti "Laisvės kovų archyve".*

(...)

Parengė S.Narbutas

1995 01 10 Nr.15

Kultūros Paveldo Inspekcijos Panevėžio apygardai. Atsakydami į Jūsų 1994m. spalio 11d. raštą Nr.194-A dėl 12-os partizanų, žuvusių Panevėžio r. Vadoklių apylinkėse 1945-1953 m., pateikiame šiuos duomenis:

Pasinaudama agentūros duomenimis, 10-ies kareivių grupė 1952 m. vasario mėn. 16 d. Alančių miške aptiko bunkerį. Pasiūlius bunkeryje buvusiems partizanams pasiduoti, jie pasipriešino ir buvo sunaikinti (vienas žuvo nuo granatos, kiti užduso nuo signalinių raketų dūmų).

Žuvo:

1. Alfonsas Augulis-Balandis, Simono, g.1923 m., gyvenęs Ramygalos r. Alančių k. Būrio vadas;
2. Petras Kartanas, Jono, g.1923 m., gyvenęs Ramygalos r. Keliugalių k. Slapyvardis nenustatytas;
3. Jonas Krištaponis, Kazio, gyvenęs Kovarsko r. Paežerio k. Slapyvardis nenustatytas;
4. Neatpažintas. (F.16. B.224/33. L.158-161, 170-171).

Pasinaudodami agentūros duomenimis, generolo Vietrovo kareiviai ir sribai 1946 m. sausio 4-9 d. nukovė 11 partizanų, tarp jų ir būrio vadą

* Minimi M.Krikščiūno-Valstiečio rašiniai buvo atspausdinti partizanų dienoraščių rinkinyje "**Tada, kai žuvom dėl Tėvynės**" (K.1996).

Vaclovą Juospaitį, Raguvos vls. Traupio k. gyventoją,-buvusį Lietuvos karininką (F.3. B.24/12. L.3). Tuo pačiu metu buvo nukautas ir kitas jo būrio partizanas, kurio pavardė nenurodoma (Ten pat. L.116, 131, 188).

Pasinaudodama agentūros duomenimis, operatyvinė-karinė grupė 1947 m. liepos 22 d. naktį Vadoklių vls. Keliugalių k. gyventoją Petro Kartano vienkiemyje nušovė Simoną Tumšį-Zenoną, Mykolo, g.1919 m., Vyties apygardos ūkio dalies viršininką (F.3. B.40/15. L.119-120).

1947 m. sausio mėn. 9 d., realizuojant agentūros žinias, Machačkalos karinės mokyklos ir MVD 25-o šaulių pulko I bataliono jėgomis Ramygalos vls. Senujų Stebeikių k. apylinkėse įvykdyta karinė operacija, kurios metu buvo nukauti 9 partizanai:

1. Jonas Jermolka, Simo, g.1909 m. Ramygalos vls. Senujų Stebeikių k. gyventojas;
2. Rapolas Nabora, Kazio, g.1908 m., Vadoklių vls. Šakių k. gyventojas, buvęs "liaudies gynėjas";
3. Povilas Linkūnas, Rapolo, g.1908 m., Vadoklių vls. Būtėnų k. gyventojas, 1945 m. vasarą pabėgęs iš "liaudies gynėjų" būrio;
4. Vladas Kraujalis, apie 30 m. amžiaus, Ramygalos vls. Garauckų k. gyventojas;
5. Antanas Kraujalis, Ramygalos vls. Garauckų k. gyventojas;
6. Juozas Kintas, Pagirių vls. Maulių k. gyventojas;
7. Maselis, Vadoklių vls. Sodeliškių k. gyventojas;
8. Vladas Šviežika's, Ramygalos vls. Klevainių k. gyventojas.
9. Neatpažintas. (F.3. B.23/5. L.89-90).

Apie kitų Jūsų rašte minimų partizanų žuvimą žinių nepavyko rasti.

Archyvinės bylos, apie kurias Jūs užsimenate, būdavo vedamos tik partizanų junginiams ar išymiausiems partizanų vadams, bet ir jų nebėra išlikusių. Visos čia Jums pateiktos žinios surinktos iš operatyvinių NKGB-MGB bylų. Paieškas būtų palengvinusios išsamesnės žinios apie Jūsų minimus partizanus.

Parengė S.Narbutas

1995 07 31 Nr.705

Antanui Šimėnui. Atsakome į Jūsų paklausimą dėl Vytauto apygardos Vaižganto rinktinės Vilties tėvūnijos partizanų, veikusių Kupiškio ir aplinkiniuose rajonuose, likimo.

1951-1952 m., užverbavus Siaubą (ag.Ramojus) ir Žygūną (ag.Jur-

ginas), prasidėjo grandininė tos srities partizanų likvidavimo ar agentūrinio jų apdorojimo eiga.

1952 m. rugsėjo 21 d. Troškūnų r. miškų masyve ag.Ramojaus ir Jurgino nurodytame bunkeryje žuvo LLKS Prezidiumo narys, srities štabo narys bei partizanų laikraščių redaktorius Bronius Krivickas-Vilnius (g.1920 m.) ir štabo narys, Šermukšniui rinktinės vadas Mykolas Blinkevičius, Juozo-Nemunas, Nemunėlis (g.1924 m.).

Pakludamas provokaciniam Siaubo ir Žygūno įsakymui persikelti žiemojimui į Labanoro girią, 1952 m. spalio 3 d. Ukmergės r. Beržės miške buvo suimtas Šiaurės-Rytų Lietuvos srities štabo viršininkas (nuo 1952 08 15) Viktoras Sabaliauskas, Jono-Tautietis, Kirvis (g.1925 m. Kupiškio r. Gaigalų k.). Jį lydėjusieji Kęstučio būrio vadas Vytautas Šimkūnas, Jono-Kariūnas (g.1929 m. Kupiškio r. Bajoriškių k.) ir Vytautas Balna-Savanoris (g.1930 m. Bajoriškių k.) buvo nukauti. V.Sabaliauskas-Kirvis 1953 m. birželio 18 d. nuteistas mirties bausme ir 1953 m. pabaigoje sušaudytas Butyrkų kalėjime.

V.Sabaliausko-Kirvio bendražygiai, nepaklusę provokaciniam įsakymui ir pasilikę Vidugirio miške, buvo suvilioti ir 1952 m. gruodžio 23 d. Vilties tėvūnijos vadas Kazimieras Kregždė, Povilo-Hitleris, Sausis (g.1924 m. Kupiškio r. Byčių k.) bei būrio vadas Bronius Šimkūnas, Jono-Uošvis, Laimutis (g.1927 m. Bajoriškių k.) buvo suimti, o Albinas Vogulis, Liongino-Sakalas (g.1928 m. Žegunių k.) ir Vladas Živeika-Dagilis (g.1931 m.) nukauti.

Panaudodami suimtuosius Sausį ir Laimutį, MGB agentai Ramojus, Alfa ir kt. 1953 m. sausio mėn. suėmė Vyties apygardos vadą Kazį Riaubą-Kazoką, o 1953 m. kovo 11d. Eimučio tėvūnijos vadą Tautvydą Vaitiekūną, Kazio-Zubrį (g.1921 m. Likalaukių k.) ir Vytautą Vagulį, Prano-Dagilį (g.1930 m. Žegunių k.). Zubriui ir Dagiliui padedant buvo likviduojami Eimučio tėvūnijos partizanai, suimti Gedimino tėvūnijos vadai, prieita prie Žaliosios rinktinės sunaikinimo.

Prie šių ir kitų MGB akcijų likviduojant Šiaurės-Rytų Lietuvos partizanų likučius, ypač prisidėjo Vaižganto rinktinės vado (vėliau smogiko) Vaclovo Čepukonio-Tigro suėmimas 1952 m. spalio 17 d.

Parengė S.Narbutas

Š.: F.3. B.63/26, 48/49, 51/26; F.10. B.13/8; F.16. B.224/1. T.1,2; B.b.25473/3 ir kt.

KAD ŠVIESTŲ ATEITIES KARTOMS

Pasakoja Antanas Kubilius-Arūnas

Gimiau 1927 m. birželio 13 d. Troškūnų vls., Pajuostinio k. Iki 1944m. vasaros mokiausi Anykščių gimnazijoje. Priartėjus sovietinei armijai, su broliu Broniumi ir kitais pažįstamais organizuotai pasitraukėme į Vokietiją. Vadovavo kapitonas Švilpa, buvęs gen.Plechavičiaus pulkuose, o Panevėžyje - bataliono vadas. Visi tikėjome, kad greit pasibaigs karas, grįšime, o Lietuvos valstybingumas vėl bus atstatytas.

Karui baigiantis patekau "išvaduotojams". Atgabeno į Ukrainą, Ravauską miestą, kur buvo filtracijos lageris. Ten visus išstardydavo: vienus su antrankiais išveždavo į kalėjimus, kitus - į tremtį, o likusius paleisdavo.

1945 m. rugsėjo mėn. grįžau namo. Čia vėl šaukinėdavo tardyti arba skrebai, su kareiviais užėję, nusivarydavo, klausinėdavo, kaip papuoliau į Vokietiją, ką ten veikiau ir pan. Išdavė laikiną leidimą ir reikėjo kas dvi savaites registruotis. Apie mane manė kaip apie legalizavusį, bet, neturėdami jokių įrodymų, vis paleisdavo.

Susitikinėjau su partizanais Albinu Kubiliumi-Rūgštymu, Eimučiu, Antanu Slučka-Šarūnu (tada jis buvo rinktinės vadas), Broniumi Slučka, Alfonsu Palaveniu-Barzda, Povilu Tunkevičiumi-Kostantu, Jonu Stanevičiumi-Vaitkumi ir kt. Partizanų nuotaika buvo pakili. Visi tikėjo, kad greit prasidės karas su amerikonais.

Rusų lageriuose teko susitikti su anglais, prancūzais, italais, amerikiečiais, kitų tautybių žmonėmis iš vakarų ir vidurio Europos. Mačiau, kaip jie džiaugėsi karo pabaiga, o apie karą su Tarybų sąjunga niekas net negalvojo. Rusus laikė sąjungininkais, su kuriais nugalėjo fašizmą. Jie stebėdavosi, kad nerodau entuziazmo. Įrodinėdavau, kad Tarybų Sąjunga mums nėra kiek negeriau už vokiečius, o jie mane įtikinėjo, kad pagal sąjungininkų susitarimą visos Europos valstybės atgaus savo nepriklausomybę ir bus laisvos. Kada tai papasakojau partizanams, jie atsakė, kad tai eilinių žmonių nuomonė, o karas turi įvykti.

Partizanai tuo metu laikėsi didesnėmis grupėmis. Į vieną vietą susirinkdavo po keliasdešimt ir daugiau. Dalis legalizavosi, bet labai mažai. Daugiausia tie, kurie slapstėsi atskirai. Tie, apie kuriuos saugumas neturėjo jokių skundų ir įrodymų, išvengė bausmės, o tie, kurie turėjo ginklą, vėliau buvo surinkti ir nuteisti pagal principą "vyriausybė dovanojo, bet liaudis ne".

Didesnes grupės greičiau susekdavo, o taip pat ir maistu aprūpinti buvo sunkiau. Todėl partizanai išsiskirstė mažom grupelėm.

Laikas ėjo, o karo vis nebuvo. Legalizuotis nebebuvo jokių galimybių, nes MGB jau apie visus turėjo informaciją. Būtų tekę pasirinkti arba išdavystės kelią, arba kančių. O žmonės, ypačiai kaime, partizanus rėmė beveik visi, kas kaip galėjo. Tarybų valdžia kaime būdavo tol, kol būdavo kareiviai. Išdavikų buvo labai mažai, o ir iš tų - dalis gąsdinimų ir prievartos būdu užverbuoti. Partizanai net dieną praeidavo ir niekas "nematydavo".

Mieste buvo kiek kitaip. Ten rado prieglobstį ir pabėgę nuo partizanų skrebai ir visas represinis aparatas. Todėl žmonės buvo priversti tylėti arba prisimetinėti, nes visi buvo įbauginti represijų. Atsirado, žinoma, tokių, kurie patys lindo prie valdžios lovio. Jie jautėsi visagaliai ir lėmė žmonių likimus.

Skrebai ir kiti aktyvistai terorizavo kaimo ir miesto žmones arba, kaip sakydavo, kūrė šviesią ateitį. Iš vežamų žmonių atimdavo turtus, butus, namus ir kt. Viską išsidalindavo, pasiimtus gyvulius papjaudavo ir vėl dairydavosi naujos aukos. Taip atsitiko ir su mano tėvų ūkiu vien už tai, kad mes su broliu buvome pasitraukę į Vokietiją. Tėvai kurį laiką slapstėsi, vėliau grįžo į namus, bet kadangi turtas buvo konfiskuotas, tai, matyt, ir nebebuvo tikslo juos išstremti. Aš, kaip ir visi kiti, partizanams padėdavau.

1946 m. mane ir kitus, 1927-iais gimusius, iš kaimų paėmė į darbo batalionus. Statėme tiltą Tilžėje per Nemuną. Išbuvus beveik metus, paleido į namus. Prisiregistravau Panevėžyje ir Algimanto apygardos vado Šarūno nurodymu suorganizavau organizacinio skyriaus (OS) apylinkę pavadinimu "Juostinas". Vėliau - Juoslinos rajoną. Man vadovavo apygardos vadas Šarūnas, o vėliau - 1948 m. perėmė Daujotas (Česnakavičius). Paskutinį kartą su Daujotu teko susitikti 1948 m. žiemą. Iš jo gavau naują šifrą ir instrukciją. Daujotas vyko į partizanų pasitarimą, bet iš ten nebegrįžo, žuvo.

Organizacinėje veikloje dalyvavo ir davė priesaiką:

1. Antanas Kubilius-Arūnas, Jono, g. 1927 06 13 Troškūnų vls., Pajuostinio k., rajono vadas.

2. Kazimieras Kavaliūnas-Dagilis, Kaziukas, Anupro, g. 1926 m. Anykščių vls., Piktagalio k., apylinkės vadas (žuvęs).

3. Juozas Marcinkevičius-Siaubas, g. 1926 m. Troškūnų vls., Pajuostinio k., gyveno Panevėžyje, (žuvęs).

4. Povilas Samuolis-Pacas, g.193(?) m. Panevėžyje.
5. Bronius Samanas-Šernas, g.1927 m. Troškūnų vls., Samanų k., gyveno Anykščiuose.
6. Zofija Kubiliūtė-Stepukienė-Žibutė II, g.1930 m. Troškūnų vls., Pajuostinio k., gyvena Panevėžyje.
7. Albertas Jakubka, g.1918 m. Troškūnų vls., Pajuostinio k., gyveno Panevėžyje.
8. Jonas Kaminskas, g.1928 m. nuo Surdegio, gyveno Panevėžyje.
9. Antanas Morkūnas, g.1927 m. Troškūnų vls., gyveno Anykščiuose.

Kiti, kurie nepriėmė priesaikos, čia nesuminėti. Daug buvo gerų žmonių, kurie, reikalui esant, neatsisakydavo padėti. Zofija Kubiliūtė-Stepukienė, kai mane areštavo, ginklus (pistoletą, kulkosvaidį, šautuvą) ir dokumentus perdavė partizanams.

Mūsų veiklos užduotys buvo tokios:

1. Išaiškinti MGB agentus.
2. Gauti ginklų.
3. Gauti rašymo priemonių.
4. Rinkti aukas.
5. Padėti nelegaliai gyvenantiems gauti dokumentus.
6. Suderinti patikimų žmonių sąrašus, kuriuos reikiamu momentu galima būtų pašaukti (mobilizuoti).

Atgavę Lietuvos nepriklausomybę, privalome viską padaryti, kad tie žmonės, kurie negailėdami savo gyvybės aukojosi dėl savo Tėvynės, priešinosi okupantų ir kolaborantų santvarkai, žuvo nelygioje kovoje arba buvo repressuoti ir mirė nuo bado, išsekimo lageriuose, nenugrimztų užmarštin, o šviestų ateities kartoms, kaip švyturiai. Būdamas pasipriešinimo dalyvis jaučiu pareigą, kiek prisimenu, praskleisti tą užuolaidą ir apie tuos, su kuriais teko dirbti.

Kazimieras Kavaliūnas-Dagilis, vėliau - Kaziukas gimė 1926 m. Anykščių vls., Piktagalio k. Su juo mokėmės Anykščių gimnazijoje. 1944 m. jis įstojo į kunigų seminariją, bet, mažinant klierikų skaičių, buvo pašalintas. Grįžęs baigė gimnaziją ir dirbo Janušavos pradinėje mokykloje mokytoju.

MGB išaiškino, kad Kavaliūno mokykloje yra partizanų bunkeris ir atvyko suimti, bet nerado namuose. Tokiu būdu Kavaliūnas išvengė arešto. Mokyklą turėjo palikti. Pas jo tėvus, name buvo slėptuvė, kur kai kada buvodavo ir Algimanto apyg. vadas Šarūnas. Taip pat dar buvo slėptuvė ir malkinėje, kur jis pats pasislėpdavo. Kartais ir su partizanais miške.

Tuo metu aš jau gyvenau Panevėžyje. Nuvažiavęs į susitikimą su Šarūnu Troškūnų vls., tarp Pasmodų k. ir Pajuostinio, miške stovykloje radau ir Kavaliūną-Kaziuką. Nutarėme, kad jis atvažiuos į Panevėžį. Kada jis atvyko, Šarūno nurodymu išitraukė į mūsų organizacinio skyriaus (OS) veiklą. Jis pasirinko slapyvardį Kaziukas (anksčiau jo slapyvardis buvo Dagilis).

Nors jis prisiregistruoti ir negalėjo, padėjau įsidarbinti agentu į apskrities draudimo inspekciją. Tuo laiku ir aš ten dirbau. Čia jo niekas nepažino ir jis laisvai galėjo vaikščioti po kaimus.

Vėliau partizanai atsiuntė irgi klasės draugą Aloyzą Keibą. Jis irgi slapstėsi, nes buvo pabėgęs iš kalėjimo. Vežant traukiniu paprašė į tualetą ir iššoko. Keiba buvo neteisingai apkaltintas dėl Anykščių gimnazijos komsorgo Ubagevičiaus nužudymo. Mat, Anykščiuose suorganizavęs pagrindinę grupę iš mokinių ir pasikėsino prieš komsorgą: į jo lovą įmetė granatą, bet tik kojas apdraskė. Vėliau Ubagevičių sunaikino partizanai.

Atvažiuodavo legaliai gyvenantys pagrindininkai iš Keibos grupės: Antanas Pakštys ir Antanas Balaišis. Gavau tuščių blankų su antspaudais iš inspekcijos ir Keibai parašiau pažymėjimą, kad jis inspekcijoje dirba stažuotoju-praktikantu. Taip jie abu su Kavaliūnu ir važinėjo po valsčius "draudimo" reikalais.

Vieną kartą visi trys nuvykome į Smilgius. K.Kavaliūnas ir Keiba išėjo į kaimą, o aš buvau pas draudimo inspektorių. Kaime jie užėjo į susirinkimą, kurį buvo suorganizavęs iš valsčiaus atvykęs aktyvistas. Kai jis užsipuolė žmones dėl prievolių nevykdymo, K.Kavaliūnas ir Keiba su juo susiginčijo. Aktyvistas iš susirinkimo atlėkė į valsčių, pradėjo skusti dėl susirinkimo sutrukdyto. Nelaukdamas išėjau, galvojau perspėti dėl pavojaus, bet jų nesutikau. Kada sugrįžo, juos jau pasitiko saugumiečiai ir nusivedė į MGB išsiaiškinimui.

2-e aukšte įleido į tuščią kambarį. Kavaliūną išvedė apklausimui pas viršininką, o Keibą paliko. Pastarasis jau buvo bėglys, be to, turėjo pistoletą. Tai paslėpė jį, įkišęs į stovėjusią krosnį. Prasidaręs duris į koridorių ir pamatęs, kad nieko nėra, greit išėjo ir, laiptais nusileidęs pro sargybinių, pasišalino iš miestelio. Kavaliūną apklausė, iškratė ir liepė iš kambario pašaukti Keibą, o pačiam laukti. Kai jis kambaryje Keibos nerado, tai irgi nulipo ir, išėjęs į lauką, dingo. Aš, nuėjęs apie 12 km ir jų neradęs, laukiau, gal kokia mašina pravažiuos. Po kurio laiko pamačiau atvažiuojant žmogų su arkliu, o šalia sėdintį Kavaliūną. Jis, pamatęs mane, išlipo ir papasakojo visą istoriją. O apie Keibą sužinojome tik rytojaus

dieną, kai jis laimingai grįžo. Pasišalinęs iš Smilgių miestelio, Keiba kaime, slėptuvėje pas vieną rėmėją pernakvojo, ir rytą pasiekė Panevėžį. Šį kartą MGB apsimulkino, bet dokumentai liko saugume. Kitą dieną buvo pranešta į įstaigą. Nutarėme, kad jiems iš Panevėžio reikia pasišalinti.

Kavaliūnas-Kaziukas išvyko, o už poros dienų mes su Keiba irgi išvažiavome susitikti su partizanais. Keibai pažįstamas geležinkelietis Biliūnas nuo Anykščių nupirko bilietą ir, kaip vėliau išaiškėjo, pranešė MGB. Aš į stotį nuėjau vėliau. Keiba, praeidamas perspėjo, jog jį seka. Buvome susitarę susitikti Troškūnų stotyje. Traukiniui išvažiavus, pradėjo tikrinti dokumentus. Keiba bandė pereiti į kitą vagoną, bet jį sulaikė. Sustojus traukiniui Troškūnuose, ten jau laukė "varanokas". Pamačiau, kaip Keibą su antrankiais nuveda.

Biliūnas iš Panevėžio išsikėlė. Mano butą irgi pradėjo sekti. Netoli namų buvo sulaikyta sesuo Zofija. Apklausta, kas pas mus užėina, ir paleista. Aš kurį laiką į Panevėžį negrįžau. Gavau ligonlapį. Vėliau gyvenau pas pažįstamus ir į butą neidavau. Vieną kartą sugalvojau ten nueiti. Netoli namų pastebėjau du saugumiečius, kurie žiūrėjo į mano namą ir tarėsi. Aš pasukau į kitą gatvės pusę - prie kioskelio, bet jie mane irgi pastebėjo ir pradėjo artintis. Pagreitinau žingsnius, pasukau į kitą gatvę. Jie irgi neatsiliko. Kiek paėjęs, vėl pasukau už kampo ir kiek pabėgęs pastebėjau, kad ir jie iš paskos. Vėl už kampo ir, greit nubėgęs, įsukau į pažįstamų draugų kiemą. Saugumiečiams dingau iš akiračio, bet jie jau-tė, kad esu kažkur netoli. Namo durys buvo užrakintos. Kaimynų kiemas buvo aptvertas 2 m aukščio lentų tvora, per kurią persivertęs, įsmukau į tualetą ir iš ten stebėjau, kas aplink darosi. Pasirodo, ten gyveno du broliai, dirbę sribais. Jie mane pastebėjo ir, išėję į kiemą, sunerimę žiūrėjo į tualetą. Aš nebegalėjau ilgiau pasilikti, todėl išėjęs atsiprašiau už pasinaudojimą ir daržo taku vėl grįžau prie draugų buto. Durys jau buvo atrakintos.

Pasirodo, tuo metu, kai buvau tualete, draugas grįžo, ir, jam berakinant duris, įlėkė į kiemą saugumiečiai ir pradėjo klausinėti, kas čia įlėkė? Draugas pasakė, kad grįžta iš darbo ir nieko nematė. Per daržą ėjo takas, kuriuo jie ir nubėgo. Kada iš darbo grįžo ir kiti čia gyvenantys, jie mane užrakino ir išėjo. Pro langą puikiai mačiau, kaip saugumiečiai vaikštinėja gatve pirmyn ir atgal, stebėdami aplinką. Kai sutemo, nuėjau pas kitus draugus. O kitą dieną įvyko žmonių vežimas. Pėsčias nuėjau į Taruškų stotį ir išvažiavau.

Kai Keibos byla buvo baigta, grįžau. Persikėliau į kitą butą ir apsi-

raminau. Bet nuo to laiko mane intensyviai pradėjo sekti, kai tik išeidavau į gatvę. Po kiek laiko pastebėjau "uodegą". Nueinu į parduotuvę, ir ten iš jų kažkas atsiranda. Tlirguje irgi juos matau. Bet kada žinai ir matai, tai nepavojinga. Taip pat, kaip vėliau išaiškėjo, pristatė ir užverbuotą agentą - Joną Kadžių.

Kitoje gatvės pusėje, žmonių darže, buvo sukrautos lentos. Tik sugrįžęs iš lagerių sužinojau, kad vakare, sutemus, jis iš ten sekdamas. Kadžius buvo draugų pažįstamas. Pradėjo pas mane lankytis, siūlydamas paslaugas. Klausinėjo, gal pažįstu partizanus, ir jis nori padėti. Neva jo draugas dirba pasų skyriuje ir galėtų padaryti pasus, arba priregistruoti fiktyviai. Jeigu sutikčiau partizanus, tai jie tegul rašo, ko reikia, jis gaus.

Aš pats surašiau tą raštelį ir padaviau kaip nuo partizanų. Vienas pažįstamas, gyvenantis legaliai, norėjo gauti atskirą namų knygą, tai išbandymui paprašiau, kad parodytų. Padarė viską, kaip reikiant.

Kuopos vadas Tunkevičius-Kostas paprašė, kad jo žmonai padarytų fiktyvų pasą. Gavau vienos sunaikintos aktyvistės pasą su perdarytu adresu ir nuotrauka. Viską padarė, bet po kelių dienų toje gatvėje visuose namuose naktį milicija tikrino dokumentus. Pradėjau Kadžių įtarti, bet, kaip sakoma, nepagautas - ne vagis. O gaila!

Nuvykęs į kaimą, partizanų stovykloje susitikau apygardos vadą Šarūną ir Joną Stanevičių-Vaitkų, kuris buvo pasidaręs fiktyvius dokumentus Jankausko pavarde, gyveno Kaune. Miške jam jau buvo sunku: sužeista koja (šlubavo) ir ranka. Jonas Stanevičius pakvietė Kaziuką į Kauną, bet pastarasis neturėjo jokio dokumento. Anykščiuose, per karinio stalo viršininką (nors ir rusą) gavo karinį bilietą ir išvyko į Kauną. Įsidarbino mokykloje mokytoju.

1948 m. vasarą Stanevičių-Vaitkų išdavė draugas S., kuris irgi gyveno pasidaręs dokumentus, bet saugumo buvo išaiškintas ir užverbuotas. Kada Vaitkų areštavo, jo bute paliko pasalą. Kai vieną kartą Kaziukas užėjo, lai jį sulaikė ir nusivedė į saugumą, tardė, klausinėjo, ką turi bendrą su Vaitkumi. Kaziukas aiškino, kad susipažino mašinoje važiuojant, tai tiek ir pažįsta. Iš jo nieko gero neišpešė - paleido, bet dokumentus pas save pasiliko ir liepė po trijų dienų užėti. Kaziukas viską paliko ir vėl grįžo pas tėvus į slėptuvę. Jį tardymas taip paveikė, kad pasakė, jog gyvo jau nebepaims. Vėliau taip ir įvyko.

Rudenį jis vėl atvažiavo į Panevėžį pas mane. Partizanams daug ko reikėjo, o pinigų nebuvo. Iš apygardos štabo atsuntė aukų lapelių (su tekstu ir apygardos antspaudu). Kavaliūnas-Kaziukas ėmėsi šio darbo su

dviem mūsų organizacinio skyriaus vaikinais: Povilu Samuoliu-Pacu ir Algiu Užusieniu-Katinu.

Bet kartą Velžio gatvėje vienas gyventojas - Skačkauskas paprašė, kad užeitų po trijų dienų, nes dabar neturi pinigų. Perspėjau, kad ten daugiau nebeeitų, bet Kaziukas įrodinėjo, kad juo pasitiki. Po penkių dienų nuėjo. Kaziukas įėjo į vidų, o Pacas su Katinu stebėjo iš toliau. Įėjus į vidų, iš kito kambario išėjo su saugumiečiai ir pareikalavo dokumentų. Kaziukas išsitraukė pistoletą, paleido du šūvius ir išbėgo, bet laiptinėje buvo pasala. Nuo automato serijos Kaziukas krito. Abu saugumiečiai buvo tik sužeisti. Po keliolikos minučių atvažiavo mašina ir jį nuga beno į ligoninę.

Mūsų vyrai pasišalino. Rytojaus dieną sužinojau, kad Kaziukas 3 val. ligoninėje mirė. Prašė, kad jo negydytų. Netekome gero draugo ir veikiau vyro.

Organizaciniam skyriui priklausė ir taip pat miške buvo Juozą Marcinkevičius iš Troškūnų vis., Pajuostinės k., slapyvardžiu Siaubas. Gimė 1926 m., 1944 m. rudenį buvo suimtas ir nuteistas 10-čiai metų dėl to kad slapstėsi nuo šaukimo į armiją. Karui pasibaigus - paleido, apsigyveno Panevėžyje, dirbo spaustuvėje. Jų ūkis buvo likviduotas. Patėvis Pranas Levandavičius-Klajūnas ir brolis Pranas Levandavičius-Vieversys buvo partizanai. Kada mane areštavo, Marcinkevičius išėjo į mišką ir 1949 m. gegužės 31 d. žuvo Pajuostinio miške prie savo gimtojo kaimo. Su juo žuvo dar keturi ir vieną paėmė gyvą. Tai buvo Algimanto apygardos Gražinos kuopos Lengvenio būrio partizanai: Albertas Stanevičius-Čičinskas, Albinas Poška-Saturnas, Balys Ramanauskas-Narutis, Pranas Levandavičius, Prano (sūnus)-Vyturys, Juozas Marcinkevičius-Siaubas ir Pranas Levandavičius (tėvas)-Klajūnas, paimtas gyvas, nuteistas (miręs).

1949 m. vasario 15 d. vakare mane užvedė ant parengtos saugumo pasalos Smetonos gatvėje apmokamas provokatorius Jonas Kadžius. Einant su juo gatve, iš visų pusių puolė MGB operatyviniai darbuotojai, suspaudė į glėbį, o iššokę iš už tvoros kareiviai pradėjo šaudyti į viršų iš automatų. Kadžius atšoko į šoną ir ramiai žiūrėjo. Man surišo rankas ant galvos užmetė palapinę, aprišę virve nusivedė į saugumą pas viršininką Jis jau laukė. Operatyvininkų paklausė - o kur kitas? Tie atsakė, kad nors ir šaudė, bet pabėgo. Kelias valandas tęsė pokalbį. Pasakojo, kad visą laiką mane sekė ir viską apie mane žino, tik leidžia viską pačiam prisipažinti geruoju, į tai teismas atsižvelgs, o jei ne, tai pavartos jėgą. Po to perdavė tardytojui.

Tardytojas tardė visą parą. Ir naktį su porą kareivių nuvedė į kalėjimą. Ten iškratė ir įstūmė į tamsią kamerą. Patamsyje susiradau stalą ir ant jo atsiguliau, miegas neėmė. Rytą mane vėl nuvedė į saugumą tardyti.

Pradžioje kalbėjo gražiuoju, o vėliau iškvietė kitą tardytoją, surišo rankas, pargriovė ant grindų ir pradėjo mušti. Vienas atsisėdo ant nugaros ir šeria su guminiu kabeliu į sprandą, pečius, o kitas - su pagaliu muša per padus, kulnus, blauzdas ir užpakalį. Kada pavargsta - paleidžia. Ir vėl tardo, ir taip iki vakaro 17.30 val. Tada veda į kalėjimą. Vakare 22 val. liepia gulti, o 22.30 val. vėl šaukia į tardymą. Ir vėl ta pati procedūra iki 5.30 val. Ką teko pergyventi per pusės metų tardymo laikotarpį, nelinkėčiau ir priešui.

Tardydavo visokiausiais būdais ir priemonėmis. Ir dieną, ir naktį, tik rytą gaunu užvalgyti ir vakare. Daugiausia cukrinių išspaudų sriuba ir duona. Visą laiką mintys sukasi apie tardymą.

Miegoti visai negalima, nes naktį tardo, dieną irgi, o vakare iki 22 val. irgi neleidžia. Tai vogčia, sėdėdamas ant taburetės, kad nepamatytų prižiūrėtojas, kiek nusnaudi, tai ir viskas. O jeigu prižiūrėtojas pastebi, kad sėdėdamas miegi, tuojau duoda 5 paras karcerio už režimo pažeidimą. Pirmą kartą užsidirbau 5 paras, antrą kartą - jau 7 paras.

Karceryje cementinės grindys ir žiemą nekūrena. Viduryje cementinis kalnelis, ant kurio galima pasėdėti, bet ilgai nepasėdėsi, nes labai šalta. Tai arba stovi, arba vaikštai. Visus šiltesnius rūbus atima. Po penkių parų, kai nuveda atgal į kamerą, tai toks drebulys paima, kad net dantys braška.

Tardymo metu, kada surišdavo rankas ir parversdavo ant grindų, stengdavausi priešintis ir nevirsdavau ant nugaros, o kojas stengdavausi pakišti po sofa, kuri buvo tardytojo kambaryje. Kojas ištiesdavau ir užkabindavau už jos ir visokiais būdais nesiduodavau parverčiamas ant pilvo, nes kada guli ant nugaros, tai į pilvą nemuša. Bijo, kad netrūktų žarnynas, nes tada prisieina gydyti ir susitrukdo tardymas. Nors, aišku, būdavo visokių atvejų, bet jie stengdavosi neužmušti, kad būtum tinkamas tardymui. Taigi, pakol mane parversdavo ant pilvo, tai tempdavo į vidurį su visa sofa. Na, kada parversdavo, tada jau mušdavo, kol pavargdavo. Po visų "procedūrų" būdavau išsunktas, bet ir jie nusivarė. Kada pavargdavo, gauni poilsį. Blauzdos ir užpakalis sutino, pasidarė mėlynos ir geltonos spalvos. O vėliau, kai per tas pačias vietas muša, tai oda pratrūksta ir labai skauda. Atsisėsti visai negalima.

Vieną kartą, atėjus išsivesti tardyti, atsisakiau eiti ir pareikalavau gy-

dytojo arba prokuroro. Atėjo kalėjimo gydytojas, apžiūrėjo. Paklausė, ar nėra sulaužymų, o tos paviršutinės žaizdos sugis.

Tardymą labai apsunkino rastas mano švarko atlake įsiūtas asmens pažymėjimas, išduotas Algimanto apygardos vado, su slapyvardžio nurodymu. Taip pat namuose kratos metu sofoje rastas juodraštis laiško, rašyto į štabą. Aš gyniausi, kad organizacinio skyriaus rajonui vadovavo Kaziukas, kuris prieš porą savaičių buvo žuvęs, o pažymėjimą gavau, bet organizacijos dar nėra sukurta. Bet jie nenorėjo ir klausyti.

Į kamerą, atrodo Nr.25, su manim pasodino ir kitą kalinį, kuris sakėsi pabėgęs iš Šiaurės lagerių, slapstėsi kaime, bet buvo sugautas. Dabar kuo ilgiau nori pratraukti čia, kalėjime, pakol nuves į lagerį. O aš prašiau Dievo, kad kuo greičiau baigtųsi tardymai ir išvežtų į lagerį (nors ir badas, bet nekankina). Apie save viską atvirai išsipasakojo, bet liko nepatenkintas, kad jam nieko nepasipasakoju. Sakau, kad sėdžiu už nieką. Grįždamas iš armijos atsivežiau pistoletą, už tai ir pasodino. Į tardymus kaimyno niekada nešaukdavo. Vieną vakarą, mane nuvedė iš korpuso į priėmimo kiemą, ir kaip visuomet, įgrūdė į geležinę spintą, kol tardytojas sutvarkys dokumentus. Išgirdau, kaip iš korpuso atsidarė durys ir pro plyšelį pamačiau, kad mano kaimyną atvedė į viršų, o po 10-15 min. išvedė atgal. Paskui jį ir mano tardytojas išėjo, pasiėmė mane. Tada jau pasidarė visiškai aišku, su koku tipu kartu sėdžiu. Kitą dieną mane iš jo iškėlė. Mato, kad naudos nėra.

Mane perkėlė į kitą kamerą. Ten stovėjo du rusai. Vienas, atrodė, kad vagis (pagal visą jo elgesį), o kitas - panašus daugiau į kariškį (kelnės kariškos - mėlynos). Iš ryto su tuo vagiu išnešėme "parašą" į tualetą, tas trečias nėjo. Tualete vagišius sako: "Manęs nebijok, aš vagis ir politika neužsiimu, o to kito saugokis, nes jis karinės dalies tardytojas, sėdi už išprievartavimą!"

Tardymas tęsėsi, atrodo nebus ir galo. Kiekvieną dieną tie patys klausimai, tik kitaip pateikti. Kadangi neduoda nei pailsėti, nei pamiegoti, tai pasidarai abejingas, ką apie tave berašytų. Finalas aiškus - 25 metai, tik svarbu neįvelti draugų.

Pagaliau bylą užbaigė, pasirašiau 203 str. (bylos užbaigimas). Per tą laiką pasikeitė net keli tardytojai. Bylą išsiuntė į ministeriją patvirtinti. Mane pervedė į bendrą kamerą, atrodo Nr.18. Čia pasijaučiau, kaip danguje. Kameroje buvo apie 17-19 kalinių. Visų bylos užbaigtos. Į tardymą nebekviečia, gali pailsėti, kiek nori. Daug kas gauna siuntinių. Man iki tol buvo uždrausti. Susitikau vieną partizaną nuo Anykščių, Šeimininkų

kaimo - Staškevičių. Juos bunkeryje išdavė buvęs partizanas Šiaučiulis. Jie buvo keturiese: jis pats, brolis Staškevičius-Aušra su žmona ir dar vienas draugas. Žmona išėjo, o jie susiprogdino. Brolis su draugu žuvo, o jam granata nukapojo pirštus tos rankos, kurioje ją laikė, privarė skeveldrų į kaklą ir galvą. Liko gyvas ir jį suėmė be sąmonės; pirštai dar laikėsi ant mėsos. Nors ranką aprišo, bet tardymo metu negydė, tai pirštai priaugo visaip iškraipyti ir nesilankstė. Galvos ir kaklo žaizdos buvo negilios, tai irgi užgijo. Jau buvo praėję metai nuo sužeidimo, bet Staškevičius dar buvo išblyškęs, kaip popierius ir beveik plikas.

Neilgai teko ten pabūti, nes birželio 14 d. bylą atnaujino, atsiradus papildomos medžiagos. Mane išvežė į Kupiškį. Šimonyse per gegužės 1-os minėjimą į salę buvo įmesta granata, užmušti ar sužeisti keli aktyvistai. Saugumas įtarė, kad tai organizacinio skyriaus darbas. Bylą atnaujino, nes ten daug žmonių areštavo ir tardė. Atvažiavo saugumo ministro pavaduotojas Dušanskis. Jis man pasakė, kad čia OS darbas, klausė, ką pažįstu ir kokius turėjau ryšius. Gana ilgai aiškino, kad reikia prisipažinti, nes jie vis viena viską išaiškins, o jeigu prisipažinsiu ir viską pasakysiu, tai teismas sumažins bausmę. Baigęs monologą, paklausė - ar supratau? Atsakiau, kad supratau. Tada paklausė - ką aš supratau? Atsakiau, kad supratau, jog reikia visus draugus išduoti, už tai teismas sumažins bausmę. Dušanskis labai supyko, šėrė man į ausį ir išeidamas pasakė - tu nieko nesupratai! Tardytojui liepė išvesti.

Kameroje sėdėjome trise: aš, iš Šimonių girios paimtas partizanas S. ir nuo Andrioniškio jaunas vaikinai. Jis iš tardymo atėjo labai sumuštas, pasakojo, jog tardytojas reikalauja prisipažinti, jei prisipažins - žada paleisti. Aš jam sakau: "Nebūk kvailas, jeigu prisipažinsi, tai tikrai nuteis - turės įrodymą! Tik jeigu išsiginsi - gali išeiti".

Buvęs partizanas S. pasipasakojo, kad jis viską prisipažino, parodė bunkerį, tai žadėjo jo neteisti, pakeisti trėmimu. Aš jau neiškenčiau, sakau: "Kvaily, tu kvaily, už duonos kepalą nuteisia 10 metų, o tu buvai miške!" Jis nieko neatsakė, kadangi jau šaukštai popiet. Vakare, kai vedė į tualelą, jis nėjo. Mes išėjome dviese.

Naktį mane iššaukė į tardymą. Išsikvietė skrebę ir, net nepradėję tardyti, ėmė taip mušti, kad paliko gulintį ant grindų. Daugiausiai spardė skrebas. Rytą prasiblaiviau gulintis, sargybinis su automatu sėdi prie durų. Atėjo tardytojas, liepė išvesti į kamerą. Išeinant pasakė, kad šį kartą mušė ne už bylą, o "pats žinai už ką". Atsakiau, kad nežinau. Sakė: "Už ilgą liežuvį!"

Dieną mane išvežė į Anykščius, nes ten gegužės 31 d., prie mano tėviškės, miške, nušovė penkis partizanus ir vieną partizaną paėmė gyvą. Pas juos rado pistoletą, kurį po mano arešto sesuo perdavė partizanams. O tas pistoletas buvo gautas iš P.Samuolio-Katino ir priklausė Panevėžio kariniam komisariatui. Saugumas tai nustatė pagal numerį. Pistoletą parodė atpažinimui.

Žuvus Gražinos kuopos, Lengvenio būrio partizanams mano tėviškėje penkių kilometrų spinduliu buvo apklausinėjami visi kaimynai - nuo kada mane pažįsta, kiek kartu buvo susitikę, kur ir kada paskutinį kartą matė. Vienas kaimynas paliudijo, kad su juo kalbėjau, prašiau padėti partizanams. Kai pamatys skrebus - iškelti baltą vėliavą. Kitas - kad sakęs, jog greit bus karas ir reikia miškiniams padėti. Nors tokių kalbų tarp mūsų visai nebuvo. Kaip vėliau išsiaiškinome, jie galvojo, kad senai nuteistas ir išvežtas, pasakę, kad nemuštų. Jie dar buvo kaltinami, kad vakaruškose gėrė kartu su partizanais (banditais), kaip užrašyta - prisipažino.

Iš manęs reikalavo prisipažinti, jog taip kalbėjau. Nežinojau, kad jie prisipažįsta, galvojau, kad tardytojai nori mane išprovokuoti, kad liudyčiau. Atsisakiau patvirtinti. Atvesti į akistatą jie tai vėl pasakė. Tada atsakiau - nors taip ir nebuvo, bet jei nori - tegul užrašo. Vienu žodžiu, juos nuteisė po 10 metų, nežinau, ką jiems dar "prirašė". Po kelių metų jie parašė skundą, kad juos prisipažinti priverstė panaudoję fizinę jėgą (teko skaityti bylą). Byloje užrašyta taip - kadangi nėra liudytojų, o patys ant savęs prisišnekėjo, tai likusią bausmę nuimti ir paleisti.

Anykščiuose tardė kitais metodais. Surišo rankas, pasodino ant grindų ir liepė rankas uždėti ant kelių. Tada vienas rankas paspaudė žemyn, o kitas tuo pačiu metu per pakinklius perkišo lazda. Buvau suriestas. Tada pavertė į priekį, ant kelių, o kakta atsirėmė į grindis. Lazda nedavė nuvirsti į šoną. Likau visai bejėgis. Tada pradėjo mušti. Vis liepė "sakyti": sakau - sakysiu. Na, sakyk. Pirma - paleiskite! Ištraukė lazda ir pasodino ant kėdės. Na, sakyk! Sakau, ką jūs norite, tą ir rašykite, pasirašysiu, o teismo metu pasakysiu, kad viskas netiesa, ką prirašėte. Sako - netiesos mums nereikia, sakyk tiesą! Aš nieko pridėti neturiu ir negaliu. Tada pastatė į kampą stovėti. Keletą valandų prastovėjus, pasidarė silpna. Tardytojas pažiūrėjo į akis, įpylė vandens į stiklinę, davė truputį atsigerti, o likusį vandenį išpylė ant galvos. Mane išmušė prakaitas ir prašviesėjo akyse. Po to liepė nusivilkti švarką ir vėl pastatė. Aš stovėjau per naktį, per dieną, vėl per naktį ir dieną. Nuvesdavo į kamerą tik pavalgyti. Kojos pasidarė, kaip medinės, visos išbrinko, o rankos - kaip bulkos sutinusios.

Pasidarė tokios sunkios, kad atrodo, jog svarsčiai būtų prikabinėti. Trečią naktį pradėjau miegoti. Tardytojas su kumščiu suduoda per stalą, o aš jau nebegirdžiu. Priėjęs šeria į veidą - tik tada prabundu. Kol jis atsisėda - vėl užmiegu. Pamatęs, kad su manimi negalima susišnekėti, nes ir žiūrėdamas miegu, paleido į kamerą. Kitą dieną išvežė į Vilniaus MGB požemius (ministerijos). Tardytojas pasakė, kad "ten tu per 15 min. viską pasakysi".

Vilniuje kameroje sėdėjome tryse: Turmanto klebonas, dar vienas labai senas 75 m. kunigas-altarista ir aš. Juos mažai tardydavo. Kai rytą grįždavau iš tardymo ir norėdavau šiek tiek nusnausti, tai klebonas atsisėdavo ant taburetės nugara į duris, o prieš mane, ant taburetės, pasistatydavo šachmatų. Aš miegodavau, o jis sekdamas durų akutę. Kai tik prižiūrėtojas pažiūrėdavo pro akutę, jis imdavo figūrą ir sakydavo man "šachas!" Prabudęs griebdavau už bet kurios figūros ir taip išvengdavau karcerio.

1949 m. rugsėjo pradžioje visgi tardymą užbaigė ir išvežė į Lukiškių kalėjimą. Papuoliau į bendrą kamerą. Visiems bylos buvo užbaigtos ir laukėme: kai kurie teismo sprendimo, o kiti jau buvo nuteisti. Kai kurie gaudavo ir siuntinius. Man per visą tardymą buvo uždėta prokuroro sankcija: "siuntiniai uždrausti!" Mane ėmė vaišinti, o į tardymus irgi niekas nebevarė, tai pasijaučiau beveik laimingas.

Po poros savaičių išvežė į rūsį, korpusinis perskaitė Maskvos ypatingo pasitarimo nuosprendį - 25 metai. Tokį nuosprendį išgirsti buvo menkinėkis, palyginus su 6 mėnesių tardymu. Kitą dieną išvežė į persiuntimo punktą, o po savaitės - į Džezskazganą.

JŲ KANČIA IR KRAUJAS PRIKĖLĖ LIETUVĄ

Pasakoja Juozas Žiburys

Šiurpu prisiminti pokarį. Be kaltės buvome apkaltinti, be teismo tremiami ir žudomi.

Iki antrosios bolševikų okupacijos mūsų šeima gyveno Eimuliškių kaime (Pušaloto vls.) Turėjome 29 ha žemės. Tėvams prižiūrint ir padėdant, žemę dirbo broliai Motiejus, Feliksas, Petras ir sesuo Eugenija. Aš vokiečių okupacijos metais dirbau Pušaloto savivaldybėje, o Juozas mokėsi Panevėžio berniukų gimnazijos 6-oje klasėje.

Praūžus frontui, tuoj pat 1944 m. rugpjūčio 10 d. buvo paskelbta mobilizacija. Asmeninių pakvietimų registruotis neįteikino, bet ant sienų ir stulpų priklijuotuose skelbimuose reikalavo, kad visi šaukiamojo amžiaus vyrai nedelsiant užsiregistruotų į Raudonąją armiją. Sumerimo visi eimuliškičiai, o ypač jaunimas. Jie nematė tikslo tarnauti armijoje ir žūti kare. Kaip pasielgti, svarstė ir Žiburių šeima. Pirmasis apsisprendė Jonas:

- Aš tai tikrai neisiu tam slibinui tarnauti. Geriau žūsiu, bet jiems netarnausiu.

- Turbūt nesiregistruosime nei vienas, - tarė Motiejus, bet kur dėtis. Bepigu tėtui ir Pranui - vienas per senas, o kitas dar per jaunas. Mums reikia galvoti kur slėptis.

Apie slėpimąsi miške tada dar negalvojome. Už keletos dienų po mobilizacijos paskelbimo prasidėjo "medžioklė" tų, kurie neužsiregistravo. Buvo girdėti, kad kai kuriuos pažįstamus rusai jau sugavę ir surištus išsivežę. Reikėjo skubiai apsispręsti, kur slėptis. Netrukus apsispręsti padėjo pas mus atvykęs giminaitis Juozas Kazlauskas. Jis pasiūlė jungtis prie partizanų, kurių būrys jau formavosi Eimuliškių miške. Miške buvo pažįstamų vyrų, kurie mumis pasitikėjo ir prižadėjo priimti į savo būrį. Pas partizanus į mišką išėjo broliai Motiejus, Feliksas ir Jonas. Aš nusprendžiau slapstytis namuose. Reikėjo nors vienam pasilikti prie namų, padėti tėvams. Slėptuvę įsirengiau po kambario grindimis. Niekas, išskyrus namiškius nežinojo, kur aš buvau. Tiems, kas teiravosi apie mane, namiškiai sakydavo, kad esu dingęs per karą.

Partizanų būrys laikėsi Eimuliškio miške, nepertoliausiai nuo mūsų namų. Broliai kartu su draugais užeidavo į namus pasikeisti rūbų, pasiimti maisto. Mama su seserimi skalbdavo baltinius ne tik savųjų, bet ir visų kitų, kas tik atnešdavo. Išsiaiškinę, kad jokie pavojai negresia, prašydavo sesę Augutę prikūrenti pirtį, kad visiems užtektų garo. Kai vieni maudydavosi, kiti prie pirties budėdavo, kad netikėtai kas neužpultų. Gyvenimas miške buvo sunkus ir pavojingas. Nelengva buvo ir mums namiškiams. Mes naktimis pusiau miegodavome, pusiau budėdavome, vis laukdavome kada jie pasibels į langą sutartu ženklu. Dienomis taip pat daurėmės į visas puses, stebėjome ar kur nors nevažinėja enkavedistų ar kareivių mašinos. Širdis apmirdavo, kai pamatydavome į kiemą atvažiuojančius sribus ar enkavedistus. Tėvai nuolatos galvodavo ir kalbėdavosi, kur saugiau paslėpti vaikus. Vieną kartą mama pakalbino savuosius, kad grįžtų iš miško namo ir slapstyti namuose. Tačiau Jonas pasakė:

- Mamyte, mes suprantame, kad Jums sunku ir baisu dėl mūsų, bet mes partizanų būryje jau priėmėme priesaiką Tėvynei, todėl iš būrio nebesitrauksime.

Broliai, priėmę priesaiką, gavo slapyvardžius: Motiejus - Lūšio, Feliksas - Aro, o Jonas pasivadino Šviesa. Pusmetį broliai pragyveno beveik ramiai. Tačiau 1945 m. kovo 27 d. teko susidurti su kareiviais ir sribais, kurie "košė" mišką ieškodami partizanų. Įvyko susišaudymas. Daug nukauta priešų, daug žuvo ir mūsų. Mano broliai ir giminaitis Juozas išliko gyvi.

Aš visas dienas stengdavausi būti kambaryje arba slėptuvėje. Kartą persirengęs moteriškais drabužiais išėjau patalkininkauti tėtei. Jis sėjo rugius, o aš biržijau. Bedirbdami pamatėme, kad mūsų kieme vaikščioja kareiviai, o kai kurie eina link mūsų. Sprukau link miško, o kareiviai vijosi ir šaudė. Nepataikė. Nuo to laiko jau tik naktimis išeidavau į lauką pakvėpuoti grynu oru. Nebeilgai man teko slapstytis savo namuose. 1945m, rugpjūčio 31 d. į sodybą privažiavo daugybė enkavedistų ir sribų. Apie trobas pasistatė kulkosvaidžius, o kareiviai apsupo namus. Pirmiausia areštavo tėtę. Nusivedę seklyčion jį kvotė, kur yra sūnus.

- Jei pasakysi, - sakė enkavedistas, - nevešime, o jei nepasakysi - tuojau pat išgrūsime pas baltasias meškas.

Tėvas persigandęs atsakė, kad nuo karo sūnų nebematęs ir nežinąs, kur jie yra. Jam buvo aišku, ar pasakys ar nepasakys, kur yra sūnūs, vistiek išveš. Jei atvažiavo vežti, tušti negrįš.

- Meluoji, - rėkė enkavedistas, - stok prie sienos. Pasakyk kur banditai, jeigu nepasakysi, tuojau šausiu.

Tėvas drebančius balsu atsakė:

- Nežinau jokių banditų.

Būdamas slėptuvėje, viską girdėjau: kaip enkavedistas gąsdino tėvą, kaip mama su vaikais nešėsi į sunkvežimį daiktus, kaip atvartieji kaimynai sribų prižiūrėti į savo vežimus krovė nurodomus daiktus ir maisto produktus ir vežė į sribų būstinę.

Išvežus tėvus, nebesaugu buvo slapstytis namuose. Sekančią dieną nuėjau pas kaimynę Eleną Aleliūniene, kad ši suvestų su partizanais. Netrukus jau buvau miške kartu su savo broliais. Tapau partizanų. Neilgai buvau miške, susiradau prieglobstį pas savo tetas. Ten mane paglobojo Lietuvos rusas girininkas Jonas. Po karo paskelbus amnestiją, nors ir labai nepasitikėdamas ir bijodamas, ryžausi prisiregistruoti. Brolis ir giminaitis Juozas pasiliko miške.

Dauguma miško brolių buvo kaimo vaikai, ūkininkų sūnūs. Raudonieji žinojo, kad Tėvai ir giminės juos remia, todėl pirmiausia stengėsi sunaikinti arba išstremti šį gyventojų sluoksnį. Partizanams netekus artimųjų, prasidėjo sunkios dienos. Dabar sunkiau jiems buvo gauti palikimą informaciją, sunkiau gauti maisto, drabužių, apavo.

Visi būrio vaikinai buvo kilę iš religingų šeimų. Motinos, išleisdamos sūnus į mišką, įdėjo jiems maldaknyges, rožančius, ar šiaip kokio šventojo paveikslėlį. Turėjo ir patys susikūrę (o gal iš kur kitur gavę) maldą, kurią vakarais susėdę palapinėje ar slėptuvėje visi garsiai kalbėdavo. Maldos tekstas buvo toks: "Mano Dieve, Tave garbinu, Tave iš visos širdies myliu, dėkodamas, kad mane sutvėrei, atpirkai, Kristaus bažnyčion pašaukei ir iki šiol išlaikei. Atleisk, Viešpatie, jei ką nors blogo padariau ir teikis priimti visa, ką gero įvykdžiau, saugok mano poilsį ir gelbėk pavojuose. Savo malonėje laikyk mane ir mano artimuosius. 1945 08 30." Šį lapelį, kuriame surašyti maldos žodžiai, kaip brangiausią relikviją, prie kurios lietėsi brolių ir kilų partizanų rankos, ir dabar pagarbiai tebesaugoju. Rytais vaikinai kalbėdavo šv. Mergelės Marijos litanią. Jų tarpe nebuvo nei kriminalinių nusikaltėlių, nei žydžudžių. Čia buvo susirinkę tikri Lietuvos patriotai, kurie sunkiausiu momentu neišdavė Tėvynės: nenuėjo į svetimą armiją, neprisidėjo prie sribų, neužsiverbavo sovietiniam saugumui. Jie atsižadėję savo asmeninės gerovės, pasirinko sunkią, bet garbingą partizano dalį. Jų tikslas buvo gintis, taip pat ginti ir kitus Lietuvos žmones nuo priešų. Sunku buvo kovoti su iki dantų ginkluotu slibinu. Daug vaikinių atidavė savo jaunas gyvybes dėl Lietuvos laisvės ir Nepriklausomybės.

1946 m. vasario 13 d. ankstų rytą būrio vadas Petraitis, mano broliai Motiejus ir Jonas, taip pat Šležas ir Duoba grįžo į mišką, į savo būstą. Pamiškėje jų laukė kariuomenė. Susišaudymo metu žuvo visi 5 miško broliai. Žuvus vadui ir jo pavaduotojui - mano broliui Jonui, būrys prarado savo archyvus, nes dokumentų saugyklą žinojo tik jie abu. Netekus vado ir brolių, likęs gyvas brolis Feliksas, taip pat ir kiti partizanai, įsijungė į kitą būrį. Čia taip pat nebuvo ramybės. 1949 m. rugsėjo 5 d. kariuomenei apsupus partizanus per susišaudymą Smališkio miškelyje žuvo ir trečiasis brolis Feliksas ir dar penki jo draugai.

Vietinių gyventojų, žuvusiųjų giminių, tremtinių ir sąjūdžio pastangomis, 1989 m. lapkričio mėn. buvo surastos trys partizanų kapavietės netoli Naujamiesčio (Panevėžio r.). Felikso Žiburio, Juozo Januškos, Stepono Druseikos, Jono Baliukonio, Jono Kudoko ir Leono Kulikausko palai-

kai buvo surasti griovyje prie karaimų kapinių. Nustatyta, kad trijų, matyt, dar gyvų, kūnai buvo kartu surišti spygliuota viela. 1989m. lapkričio 18 d. jie iškilmingai palaidoti Naujamiesčio kapinėse.

Nelengvai klostėsi gyvenimas ir kitiems Žiburių šeimos nariams. Jiems teko sunki Sibiro tremtinių dalia. Apie tai pasakoja **Petras Žiburys**.

Iš namų mus išvežė į Pušalotą, o iš ten į Subačių. Visur buvome apvaigiami. Nedaug ką leido pasiimti iš namų. Jei ką nors geresnio pasiimdavome, enkavedistai tuojau atimdavo. Jie sakė, kad tų daiktų jums ten nereikės. Subačiaus stotyje vėl apie trečdalį daiktų enkavedistai pasiliko sau - nebeleido įsinešti į vagoną. Radviliškyje buvome perkeliama iš "siauruko traukinio" į specialiai tam reikalui skirtus vagonus. Vežant spėliojome, kur mus veža, ką su mumis darys. Pesimistai sakė, kad pavežus toliau nuo Lietuvos sušaudys. Optimistai tikėjosi, kad kur apie Vilnių mus išvaduos partizanai. Ir vieni, ir kiti nenuspėjo. Traukinys jau riedėjo Baltarusijos laukais. Dabar kai kurie drąsesnieji nusprendė bėgti. Galbūt bėgimą jie iš anksto buvo suplanavę, nes su savimi vežėsi kirvius ir pjūklus. Su šiais įrankiais jie vagono grindyse pasidarė skylę ir pro ją paklodėmis buvo nuleisti ant bėgių. Taip pabėgo keletas jaunų vyrų. Enkavedistai sužinoję apie tremtinių pabėgimą, iš visų atėmė kirvius ir pjūklus, o skylę grindyse užkalė. Nuo dabar vežamieji buvo dar įdėmiau saugojami. Maisto tremtiniai dar turėjo pakankamai, bet labiausiai trūko vandens ir oro. Tik gerokai pavažiavus nuo Maskvos, atidarė vagonų langočius. Atsiradus daugiau oro pradėjo atsigausti širdininkai, astmininkai ir tie, kurie iš namų vežant buvo paimti iš lovų.

Po dviejų kelionės savaitių, Vereščagino stotyje pirmą kartą išleido iš vagonų ir nuvežė į pirtį. Ne visi suspėjo išsimaudyti, nes skubiai turėjome vykti tolyn. Netrukus traukinys sustojo Mendelejevo stotyje (Permės sritis). Dabar tremtinių prižiūrėtojai liepė mums apleisti vagonus, kartu išsinešti ir savo daiktus. Tačiau prieš išleidžiant, visą traukinio sąstatą apsupo ginkluoti kareiviai. Savo daiktus žmonės susikrovė geležinkelio aikštėje ir, susėdę ant jų, laukė tolimesnių nurodymų.

Netrukus atvažiavo "vergų pirkliai". Pirmiausia jie išsirinko jaunos, darbingus žmones ir išsivežė į Kudimkaro perkėlimo punktą. Moteris su mažais vaikais, senukus, invalidus ir ligonius išvežė kiek vėliau. Mūsų šeima, jų akimis žiūrint buvo menkavertė: tėvai seni, aš, brolis Petras dar mažas, o taip pat jauna sesuo. Todėl mūsų šeimą atvežė paskutinę. Kaip

ir visus kitus, pirmiausia - į Kudimkarą. Čia užregistravo ir išvežė už 85 km į Timiro apylinkes kolūkį. Čia buvo pastatyti 4 barakai. Viename jų apgyvendino mūsų ir Žalgių (iš Raguvos) šeimas. Barake buvo tik 4 metalinės lovos, o mūsų buvome aštuoni, todėl jauniausiems teko gulėti ant grindų. Ir čia mes buvome ypatingai saugomi. Visi 4 barakai buvo aptverti lentų tvora, o ant kiekvieno kampo buvo bokštelis, kuriame sėdėjo sargybiniai. Nė vienas tremtinys be patikimo palydovo neturėjo teisės išeiti iš gyvenvietės. Kolūkiečiai į atvežtuosius žiūrėjo labai įtariai, kai kurie net įžeidinėdavo, mat jiems buvo pasakyta, kad čia atvežti vokiečių šnipai ir kitokie pavojingi nusikaltėliai. Jau sekančią dieną po atvežimo kolūkį, mus arkliais išvežė už 15 km kasti bulvių. Ten žemė gera, tiktai, kai palyja, būna klampiai kaip šlynas. Lietingomis dienomis žmonės tiek aplipdavo purvu, kad tik akių plyšeliai likdavo švarūs. Grįžtant namo, leisdavo pasiimti po kelias bulves. Visi nešdavosi, nes reikėjo pasipildyti skurdų dienos davinių. Kiekvienas dirbantysis per dieną gaudavo po 0,5 kg duonos. Visi būdavome alkani.

Mažiau darbingus, motinas su mažais vaikais ir senelius nuvežė už 8 km nuo gyvenvietės į Komsomolską, apgyvendino barakuose kur, sako, anksčiau gyvenę Karelijos suomia. Neaišku, ar šie kur išvyko, ar išmirė, bet atvykusieji rado barakus tuščius, stovinčius miške. Čia tremtiniai rišdavo šluotas, t.y. ruošdavo pašarą kolūkio gyvuliams. Kadangi darbas buvo nesunkus, todėl ir maisto davinys buvo pats mažiausias - gaudavo tik po 200 g duonos.

Stipriausieji kirtė mišką. Miško kirtėjai per dieną gaudavo po 600 g duonos ir du kartus per dieną kažką panašaus į sriubą. Medkirčių grupei priklausė ir sesuo Eugenija.

Be galo sunkūs buvo pirmieji tremties metai. Žmonės, kaip kas išmąnydami, gynėsi nuo bado: pardavinėjo savo drabužius ir visa, ką tik turėjo. Už gerą vyrišką kostiumą duodavo 3 kibirus bulvių. Brangiausi buvo laikrodžiai - už juos duodavo nuo 4 iki 6 kibirų bulvių. Žmonės badaudami visiškai išseko, pradėjo plisti ligos, pradėjo masiškai mirti. Pirmasis mirė mūsų tėvelis. Jis, grįžtant iš darbo, norėdamas numalšinti alkį, užvalgė šermukšnių uogų. Nuo jų pradėjo viduriuoti. Vaistų nebuvo. Nusilpęs organizmas nebeatlaikė. Mirė 1945 m. lapkričio 2 d. po dviejų tremties mėnesių. Tremtinys Uogintas (iš Pušaloto vls. Šermukšnių k.) iš barakus supusios tvoros lentų padarė karstą ir pašarvojo barake. Lietuviai susirinkę pasimeldė, apverkė, norėjo dar palydėti į kapus, bet vietos valdžia neleido. Lydėjome tik savieji. Kadangi aš kolūkyje vežiojau malkas,

pašarus, mėšlą iš tvartų, tai man kolūkio valdžia leido pasinaudoti tuo pačiu arkliu ir vežimu ir į kapus nuvežti tėvą. Palaidojome Tuchačiovo kapinėse. Po 12 tremties metų, prieš išvykstant į Lietuvą, pastatėme ant tėtės kapo geležinį kryžių, aptverėme medine tvorele, pasodinome gėlių ir palikome ten amžinam poilsiui.

Po tėtės mirties, netrukus pradėjo mirti ir kiti. Dabar jau tremtinių nebesaugojo sargyba, nes žinojo, kad tokie paliegėliai toli nenubėgs. Dabar visos tvoros lentos buvo naudojamos karstų gamybai, o jų reikėjo labai daug. Karui pasibaigus į gyvenvietę dar atvežė apie 300 vokiečių ir rusų, buvusių vokiečių belaisviais. Šie taip pat masiškai mirdavo. Tikintieji tremtiniai pergyveno, kad reikia mirti be bažnyčios palaiminimo. Būtų ėję jie ir į cerkvę melstis, bet ir tos nebuvo. Ji buvo paversta grūdų sandėliu. Dauguma vietinių gyventojų dar buvo tikintys, nes matėsi, kaip vyrai, eidami pro buvusią cerkvę, nusiima kepurę, o moterys persižegnoja.

Sekančiais metais, praleidus ilgą ir sunkią žiemą, kai kurie tremtiniai rizikavo bėgti. Juos vietiniai gyventojai už pinigų nuveždavo į Maikarą (Karnos upės prieplauką), iš čia garlaiviu pasiekdavo Rudničnajos geležinkelio stotį ir traukiniu vykdavo namų link. Taip sugrįžti namo sumanė ir mano sesuo Eugenija su savo drauge Gailiušyte, Panevėžio gydytojo dukra. 1946 m. abi draugės, tėvynės ilgesio šaukiamos, tais pačiais keliais grįžo į Lietuvą. Grįžusios neturėjo ramaus gyvenimo, teko slapstyti. Po 2 metų, grįžtant iš bažnyčios, saugumas seserį areštavo, o už pabėgimą iš tremties vietos nuteisė tris metus kalėjimo. Bausmę atliko Krasnojarsko krašto šiaurėje - Norilske, mirtininkų lageryje. Badas ir sunkus fizinis darbas vieną po kito guldė Baltijos, Ukrainos ir kitų respublikų politinius kalinius. Eugenija atlaikė. Atlikusi bausmę sugrįžo tėvynėn.

Stalinui mirus, palengvėjo tremtinių gyvenimas. Per keletą metų visi vietiniai gyventojai įsitikino, kad čia atvežtieji lietuviai nėra nei vagys, nei vokiečių šnipai, bet priešingai - geri ir sąžiningi darbininkai. Dabar ir tremtiniais jau leido auginti paukščius, gyvulius. Vietiniai gyventojai taip pat laikė paukščių, kiaulių, ožkų. Lietuvius stebino vietinių gyventojų neūkiškumas, o juos mūsiškių taupumas. Vietiniai iš tremtinių išmoko pasigaminti dešras, skilandžius, nors kol neparagavo netikėjo, kad iš tokių niekų, kuriuos jie išmesdavo lauk, galima pasigaminti skanių patiekalų.

Kadangi gyvenvietėje nebuvo nei popo, nei kunigo, tai lietuvių ir rusų vaikus krikštydavo mūsų mama. Kai kartą po krikšto pasveiko vienas

sunkiai sergantis rusų vaikelis, tada daugelis vietinių gyventojų pranešė, kad ir jų vaikus pakrikštytų, o sirgusio vaikelio mama net mūsų mamą apgyvendino pas save.

Dešimtaisiais tremties metais visi apylinkės tremtiniai susitarė beržynėlyje suruošti gegužinę. Visi išsipuošė, nešini valgiais ir gėrimais pirmą kartą susirinkome draugėn. Niekas netrukdė nei šokti, nei dainuoti, nors tie, kam buvo pavesta, mus iš tolo stebėjo.

VLADO JUOZOKO-PETRAIČIO ŽŪTIS

1945 m. rugpjūčio 25 d. žuvo pirmasis Žaliosios rinktinės vadas kpt. Izidorius Pucevičius-Radvila.

Rugsėjo mėn. Žaliosios rinktinės vadovavimą perėmė lt. Vladas Juozokas-Petraitis, g. 1920 m., kilęs iš Pasvalio. Jis energingai ėmėsi atstatyti pakrikusią rinktinės padėtį ir surinkti išsiblaškiusius partizanus. Tai buvo veiklus ir energingas Žaliosios rinktinės vadas, kuris sutelkė rinktinę, ne kartą kovėsi su okupantų kariuomene. NKVD pajuto stiprią jėgą ir nutarė sunaikinti - prieš partizanus buvo sutelkta apie 12000 kareivių. Šioje operacijoje panaudotos tanketės ir kavalerija¹.

1946 m. vasario 13 d. netoli Ažagų (Panevėžio aps.) septyni partizanai, grįždami į stovyklą, susidūrė su NKVD daliniu. Enkavedistai, pastebėję partizanus, ėmė pragariškai šaudyti iš automatinių šautuvų. Po pirmųjų šūvių serijų nukautas partizanas Duoba, o lt. Petraičiui buvo sužeista ranka ir sulaužytas automatas. Partizanai nesitraukė, kovėsi. Žuvo partizanas Jonas Žiburys-Šviesa, labai taikliai šaudęs į priešą. Lt. Vladas Juozokas-Petraitis atsišaudė pistoletu, bet priešo kulkos pataikė į pistoletą ir perskrodė Petraičio krūtinę. Žuvo partizanai Motiejus Žiburys-Lūšis ir Šležas-Sakalas. Likusiems gyviems Rakšniui-Vilkui ir Marcinkui pavyko pasitraukti.

1996 m. vasario 10 d. Vilniuje Šv. Petro ir Povilo bažnyčioje už šiuos partizanus buvo atlaikytos mišios. Dalyvavo buvę partizanai, ryšininkai, giminės. Vasario mėn. 15 d. organizuotas jų pagerbimas Dembavos mokykloje, prie kurios pušynėlyje užkasti šių partizanų palaikai.

¹ LVA. F.3. B.15792-LI. T.6. L.222.

KAIP KŪRĖSI TRIMITO BŪRYS

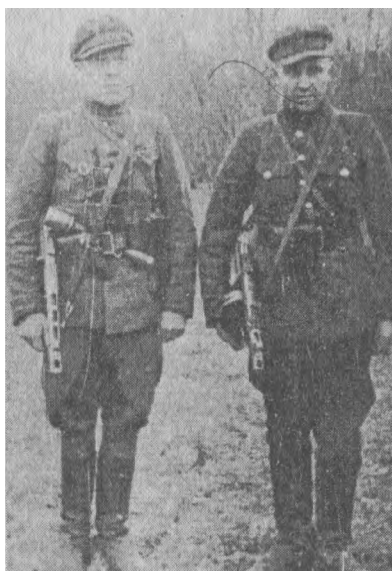
Vyčio apygardos Trimito būrys veikė tarp Krekenavos ir Naujamiesčio vls., iki Kėdainių aps. Sis būrys pradėjo kurtis Krekenavos vls. Baibokų k. aktyvus jaunimo dėka. Pradžią sudarė devyni šio kaimo jaunuoliai. Būrys pasivadino Trimito vardu, nes didžioji dauguma jaunuolių buvę šauktiniai. Vietiniai gyventojai juos vadindavo dar Baublio būriu, kadangi vadu buvo išrinktas Ipolitas Lukoševičius (desantininkas), slapyvarde Baublys. Jis turėjo viršilos karinį laipsnį. Sis pasakojimas yra sutrumpinti išlikusio gyvo partizano Vinco Grinkaus-Kariūno, gyvenančio Vilniuje, užrašai.

Vokiečių okupacijos metu mūsų Baibokų kaimas laikėsi neutraliai, buvo vieningas. 1943 m. raudonieji partizanai užpuolė kaimą, apiplėšė, sužeidė du vyrus - Kazį Gauranskį ir Kostą Rudoką. Nuo tos dienos kaimo jaunimas apsiginklavo, o raudonieji grasino.

1944 m., užėjus rusams, pirmas enkavedistų puolimas įvyko rugpjūčio 15 d. Vakare patikimas žmogus iš Krekenavos mums pranešė, kad rusai puls kaimą. Kitą dieną, auštant buvo užpultas: kratė, purtė, bet be dešrų ir kumpių nieko nerado. Pirmas mūsų susidūrimas įvyko 1944 m. rugsėjo mėn. Viktoriškių miške: nukautas enkavedistų leitenantas, o iš mūsų išliko pakliuvo gyvas Jonas Širmulis, kurį Margių kaime sušaudė. Kaip nekeista, rytojaus dieną eidami suradome leitenanto lavoną, kurį paliko enkavedistai, gavę į kailį ir pabėgę. Jo planšetėje radome užrašų knygutę, kurioje buvo surašytos mūsų būrio kovotojų pavardės...

Žiemos pradžioje mūsų būryje jau buvo 20 kovotojų. Organizavome du skyrius. Vieno skyriaus vadu paskyrėme Ipolitą Nemeikšį, buvusį inžinierinio bataliono j.puskarininkį. Jo skyriuje dauguma vyrų buvo iš Židelių kaimo. Antrajame skyriuje - daugiausia iš Baibokų kaimo. Vadu paskyrė mane, Kariūną, kaip buvusį šarvuočių rinktinės j.puskarininkį. Tuo metu Krekenavoje buvęs siuvėjas Adomas Grigas suorganizavo 150 skrebų. Be enkavedistų skrebai bijojo kaime pasirodyti, nes mes po vieną juos nugalabydavome.

Atėjo gili žiema. Laikydavomės visas būrys kartu. Stovyklavome miške. Užmezgėme tamprų ryšį su Šeduvos būriu, vadovaujamu Bliekos, buvusio artilerijos viršilos. Jo brolis Petras Blieka, karininkas, buvo Vyties apygardos štabo viršininkas. Užmezgėme ryšį su Upytiečiais, bet jie buvo J. išduoti ir 5 žuvo. Taip pat palaikėme ryšį su Raguvos apylinkės partizanais.



Stasys Kulikauskas-Putinas ir Ipolitas Lukoševičius-Baublys, Vyčio apygardos Trimito būrio vadas



Trimito būrio partizanai





Jonas Krikštaponis



Vyčio apygardos būrio vadas Petras Blieka.



12.Alfonsas Smetona-Žygaudas, nuo 1948 m. Vyčio apyg. vadas. 3.-. 4.-. 5.-
• 6.Bronė Tarulytė-Berniukas, štabo raštvedė. 7.Alfonsas Gritėnas-Skalikas, pavaduotojas ūkio reikalams. Vyčio štabo apsaugos kuopa

Buvo nutarta užmegzti ryšį su Žaliosios ir Šimonių girių partizanais. Buvome pasiūsti keturi vyrai: aš - Kariūnas, Gabrys-Totoris, Nemeikšis-Šarūnas ir Deveikis-Skirmantas. Sniego buvo mažai, mus sutiko suvesti raguviečiai. Perėję geležinkelio ruožą Panevėžys-Daugpilis, susitikome su vyrais, kurie palaikė ryšį su Žaliosios partizanais. Ėjome, lindome per eglynus, bridome per pelkes, nes ledas buvo plonas ir vietomis lūžinėjo. Priėjome kalnelius, kur turėjo būti bunkeris, bet ėjęs pirmas staiga atšoko atgal pamatęs prie bunkerio lavoną. Iš po eglaičių pasipylė serijos, mes sugulėme ir pradėjome atsišaudyti. Sprogo dvi ar trys granatos. Mūsų vadovas suriko: atgal! Tuo metu man tvojo į krūtinę tarsi akmeniu. Visi šokome bėgti. Mus vijo, šaudė, bet atsiplėšėme tolokai ir staiga išbėgome į lauką. Viduryje jo sodyba, aplink miškas. Vienas iš lydėjusių, kuris dengė iš kulkosvaidžio, suriko, kad aš sužeistas, kad jus dengiu, jūs bėkite! Pamatę, kad sodybą supa daug rusų, atsišaudydami traukėmės link miško. Miškas buvo čia pat, perbėgimais į jį sulindome. Tada tik pajutau, kad iš krūtinės bėga kraujas ir sulaužytas šonkaulis. Vyrai nustatė, kad granatos skeveldra tvojo man į krūtinę, net matosi lūžęs šonkaulis, gerai, kad plaučiai neperšauti. Aprišo bintais ir visi kartu tempė mane, kol man dingo jėgos. Jei ne pastotė, būčiau neparėjęs į savo kraštą, kur teko tris savaites gydytis.

Pasirodo Žaliojoje tą bunkerį prieš dieną sulikvidavo, rusai pasalavo, o mes užkliopinom. Mūsų kulkosvaidininkas žuvo. Taip pirmasis ryšys su Žaliaja nepavyko. Vėliau ten neteko būti.

Mūsų apygarda susitvėrė Ukmergės aps. Užulėnio, Vadoklių apylinkėse. Per tą laiką privertė sniego, kad mūsų gyvenimas labai pasunkėjo. Užmaskavome bunkerį, parsinešėme iš kaimo duonos, lašinių. Pagrindinis maistas buvo stirniena: nupjaudavome drebulių, stirnos ateidavo graužti žievės, o mes su kilpomis jų pasigaudavome. Vaikščioti vengėme, kad nepridarytume pėdų.

Mus aplankė šeduviškiai, jiems labai patiko stovykla. 1945 m. vasario 7 d. mus užsiauė didelis kariuomenės dalinys. Pasitraukėme iš miško pas J. Čia jau gyveno Upytiečių užuomazga - Kirdulis, Želnys, Sadauskas, Žygas ir Meškauskas. Išėjome iš namo, o čia rusai aplink, tik gulasi ant sniego ir šaukia: zdavaisia! Mūsų buvo 10 vyrų, staiga šokome į sodą, atsišaudydami pasitraukėme į mišką. Tada gyvą paėmė Vladą Meškauską, kuris taip ir negrižo, nežinia kur jo kaulėliai. Jo brolis Bronius Meškauskas apsigyveno pas Vytautą Z., Kirdulis su Želniu - Stultiškių k. pas Smailį, o Juška tarp jų palaikė ryšį. Po kurio laiko, nakčia garnizonas apsupo

Vytauto Z. sodybą, ištraukė iš bunkerio Jušką ir Vytautą, surišo, įmetė į skirtingas mašinas. Bronius Meškauskas spėjo nusišauti. Taip pat išvežė ir Vytauto tėvus. Po kelių dienų sugavo ir Kirdulį su Želniu Smailio sodyboje Stultiškėse. Juška pabėgęs toliau slapstėsi, tik kai per laidotuves sribai saliotavo ir prakalbas sakė, tada tik žmonės patikėjo Juškos niekšybe!

Mums Naujamiškio miške pasidarė karšta, nes po J. išdavystės pradėjo siausti Krekenavos skrebai su garnizonu. Pasitraukėme į Skilvonių mišką už Krekenavos, kur susiradome Žibertonių-Devinduonių būrį. Jam vadovavo puikus, energingas, turintis aukštąjį išsilavinimą Jurgis Gailiūnas su broliu, neseniai pabėgęs iš Kėdainių kalėjimo. Jie mus pasikvietė į savo stovyklą, kur išbuvome 15 dienų. Stovykla įrengta ant kalniuko. Kelios žeminės buvo iškastos tankmėje, nemaskuotos. Aplink iškasti apkasai, stovi septyni lengvieji kulkosvaidžiai. Sargyba įsitvirtinusi apkasuose. Pradėjome kritikuoti tokį neatsargumą ir patarėme keisti stovyklavimo vietą. Gailiūnas sakė turįs patikimą ryšį su Krekenavos skrebais ir jeigu kas - mums praneš. Be to, gydosį jo sužeistas brolis.

Palikę stovykloje keturis savo vyrus, po penkiolikos dienų išsikrausėme kitur.

Užpuolimo metu jie buvo numatę planą - pasitraukti į Rytų mišką. Tai žinojo tik skyrininkai (penketukas). Taip gyveno iki tos nelemtos 1945 m. vasario 18 dienos.

Ankstų rytą dar prieš aušrą Gailiūno būrį apsupo rusų kariuomenė ir skrebai. Užvirė žūtbūtinės kautynės. Gailiūno vyrai atrėmė tris rusų puolimus. Per tuos mūšius neteko dviejų partizanų. Rusų paklojo daug, bet baigiantis šoviniams ir granatoms, nutarė trauktis. Rusai ant kulnų neliupo - žinojo jų atsitraukimo planą. Partizanų laukė klastinga pasala. Buvo kryžmiškai išstatyti sunkieji kulkosvaidžiai. Besitraukiantiems partizanams patekus į tą sumaištį, kryžmine kulkosvaidžių ugnimi buvo pakloti 22 partizanai. Žuvo du iš Trimito būrio.

Po Gailiūno būrio tragedijos, aplankėme kautynių vietą. Garnizono pozicijose vaizdas buvo baisus: visur mėtėsi kruvinų rūbų likučiai, granatų ir kulų nukapati medžiai, ant sutrypto sniego telkšojo sukrešėjus kraujas. Pagal krekenaviečių pasakojimą - labai daug ir sužeistų priešų, nukautų galėjo būti virš šimto.

Buvo išaiškinta, kad stovyklą išdavė Robertas Bandžiulis. Po išdavystės jis turėjo mūrą, saugomą Krekenavos skrebų, bet atpildo neišvengė - nė mūrai nepadėjo.

Mūsų miškai beveik visi pelkėti, baltmiškis, su bunkeriais sunku. Jei išsikasdavome kur, tai tik pasilenkus galėdavome tilpti, giliau atsiranda vandens. Apsirūpinti maistu padėdavo daugiausia mūsų šeimos nariai, ryšininkai. Maskuodami pėdas pasikrauname roges šakų ir pravažiuojame, Stengdavomės bunkerius įrengti pas neutralius žmones, kad kuo mažiau būtų įtarimo, bet kai krato, bado - labai nejauku. Tačiau kai vyksta miškų siautimas, o juos praveda daugiausia čekistų kariuomenė, be aukų neapsieiname.

Už Nevėžio, kitoje pusėje Krekenavos susitvėrė būrys Varnakalnis. Jam vadovavo A.Vaičiūnas-Parašiutas (desantininkas). Juos aštuonis ant šviežio sniego užčiupo, per miško siautimą ir išvijo į lauką. Persiskyrė po keturis, vienai ketveriukei pavyko pasičiupti arklius - paspruko. Kitus įvijo į Žvirbliukų kaimą, mūrinį tvartą ir užvirė kautynės. Tvartą sudegino kartu su partizana. Ten žuvo Antanas Biliūnas, Ipolitas Kadžys, Edvardas Plištys ir Stasys Antanaitis, visi krekenaviečiai. Tai įvyko 1945 m. kovo 28 d.

Nors tuo laiku sąlygos buvo labai sunkios, bet atsirasdavo kas papildė mūsų gretas. Labai jaunimą paveikė mūsų krašte iššaudyti nekalti žmonės, ypač Zdanuskų šeimos žūti.

Pagaliau sniegas nutirpo ir mes pajudėjome. Sudarėme veiklos planus tarp būrių, kaip palaikyti ryšį, nustatėme būrių ribas, paroles, centrinius ryšininkus ir paskelbėme skrebus karą. Prieš karo pabaigą kariuomenės buvo mažai, o skrebai po kaimus užė, gėrė, plėšikavo. Iki 1945 m. birželio mėn. Krekenavoje palaidojo 39 skrebus, kiti su šeimomis subėgo į miestelį. Susisiekė su apygardos štabu, apygardos vadu ltn.Danieliu Vaite-liu, jo štabo viršininku ltn.Petru Blika. Gavome instrukcijas, nurodymus, pamokymus, pabarimus, ypač nuo apygardos vado. Pasijutome tikri kovotojai. Griežtai reikalavo drausmės, ypatingai griežtai buvo uždrausta naudoti alkoholį. Sustiprinome ginkluotę: atsisakėme prastų šautuvų, kiekvienam turėti dvi granatas, pistoletą arba nagą, žiūronus ir kuo daugiau šovinių. Tokie nurodymai buvo ir iš apygardos štabo.

Birželio pradžioje į Krekenavą atvažiavo toks pasiutęs leitenantas, sribų vadą Adomą Grigą iškėlė į Šeduvą. Suaktyvėję skrebai, naktimis pasalauja visuose praėjimuose. Nėra tos nakties, kad nesusišaudytume, bet nakties mes nelabai bijojome, ji mus gelbėjo.

Atėjo pas mus Savanorio būrys, kuriam vadovavo Kazys Šniutė, apie 50 metų Nepriklausomybės kovų savanoris, kilęs iš Krekenavos miestelio. Sutarėme gaudyti tą leitenantą, skrebus "karalių". Pora dienų gulė-

jome prie Krekenavos miestelio, bet vis tiek tą leitenantą sukąpojome. Krekenavos skrebai prisišaukė iš Panevėžio garnizoną, girdi, banditai miestelį puola.

Mes spėjome pasitraukti į Skilvonių mišką ir čia su garnizonu užvirė kautynės. Laimė, buvo birželio mėnuo, nes rusų apie porą šimtų, ir sribų netoli pusantro šimto. Mūsų žuvo keturi vyrai, tarp jų Adolfas Mūžas, mano geriausias draugas, ir du sužeidė - Juozą Mūžą ir Petrą Deveikį. Šniutės būrio žuvo trys partizanai. Mums padėjo naujai sužaliavęs miškas ir artėjantis vakaras. Savanorio būrys pasitraukė į savo rajoną, Pašilių mišką. Mes persikėlėme į Naujamiesčio pusę, Viktorišio mišką, prie Baibokų kaimo. Maždaug už pusės kilometro buvo mano sodyba. Susiriošome su gyventojais, kurie mus maitino, palaikė ryšį, susitarėme, jei pastebėtų pavojų, tvarto skliaute pasukti atplėštą lentą, kurią per žiūronus gerai matydavome.

Visai vakarop sesuo pamatė, kad nuo Naujamiesčio atvažiavo trys sunkvežimiai. Sesuo atbėgo per rugius ir mums pranešė. Po vakarykščios "pirties" tvarkėmės. Staigiai griebėmės už ginklų ir bandėme bėgti į miško gilumą, bei pasitiko automatų serijos. Mūsų buvo apie 20 vyrų, o rusų tirstai, tad šokom atgal ir atsidūrėm rugių lauke. Persiskyrėme į dvi grupes ir pasileidome laukais, šaudymas buvo silpnas ir netikslus, ir gana tolokai. Mūsų viena grupė nubėgo į mišką ir nukūrė apie 3 km, perbrido Nevėžį ir į pušyną. Kita grupė krūmų priedanga, pakeitė kryptį ir persekiotojai pasimetė. Aukų nebuvo. Kas išdavė stovyklą - nenustatėme. Gal kas pasekė, kada sužeistus gabeno į bunkerį? Garnizone buvo ir skreby, todėl rytojaus dieną buvo areštuota sesuo. Pastebėjo, kad mano batus, kuriuos palikau stovykloje, nešiojo skreby vadas Volkovas. Apylinkės šeimas suvežė į Krekenavos žydų sinagogą ir išlaikė kelias dienas, paleido tik iš Baibokų k. Stasį Mūžą po tardymo išvežė į Panevėžio kalėjimą, po to į lagerius, nes jo du sūnai buvo mūsų būryje. Jo duktė ir mano jaunesnioji sesuo Julė buvo žiauriai tardomos, kol privertė pasirašyti, kad jiems dirbs. Mano sesuo Julė mane susirado miške, viską mums papasakojo ir atsisveikinusi slapstėsi pas gimines prie Šimonių. Mūžaitė bandė enkavedistams dirbti ir mums nepakenkti, bet tas nesigavo. Liepėme išvažiuoti iš to krašto, o kada žuvo jos antras brolis, ji pasidarė mums ir kitiems pavojinga, bet ką daryti, kada du broliai savo krauju aplaistė Tėvynės dirvonus? Griebėmės įspėjimų ir grasinimų, po kurių, matyt, ji nutraukė su čekistais ryšį, nes 1948 m. ją ištrėmė į Sibirą. Labai daug į visus valsčius privažiavo kariuomenės, suglaudę ausis kasėmės bunkerius

ir stengėmės juose lindėti. Daugiau stengėmės užverbuoti ryšininkų, nes buvo sunku palaikyti ryšį su apygardos štabu. Pradėjo smarkiai persekio-
ti Varnakalnio Vaičiūno-Parašiuoto būrį. Žuvo vienas iš keturių Petraičių,
Adolfas Krikščiūnas ir Danielius Grinkas.

Upytės būrys sustiprėjo. Jam vadovauti pradėjo Antanas Žygas-Ap-
tiekorius, o pavaduotojų, buvo paskirtas Kučys-Finka, atkariautas iš
Panevėžio ligoninės.

Atėjo pas mus keturi Šeduvos partizanai ir su vadu Blieka. Prašė padėti
pasiekti Vyties apygardos štabą. Jų keturi ir mūsų keturi patraukėme per
būrius. Eiti tiesiogiai buvo griežtai draudžiama, kad nesusišaudytų tarp
savęs. Nuvykome pas Upytės Aptiekorių ir su jais pas Petrą Januškevičių-
Tėvą. Jo rajonas tarp Panevėžio ir Ramygalos. Nuo Molainių iki Vadoklių
miškai silpni, bet vyrai kaip ažuolai. Petras Januškevičius apie 60 metų
amžiaus, jo laipsnis majoras, jo sūnus Eugenijus Januškevičius - 4-o kur-
so studentas, kartu su tėvu partizanavo, jie kilę nuo Rozamlimo. Būryje
apie 30 vyrų, drausmė kariška, tik vienas, mūsų nuomone, trūkumas, per-
daug drąsos. Pas jį stovyklavome dvi paras, sekmadienį tik praušus sar-
gyba pranešė, kad pamiškėje rusai. Visiems pasiruošti, o Tėvas išėjo
pasižvalgyti. Po kurio laiko vadas grįžo - komanda pavojų atšaukti! Val-
gyti pusryčius. Klausiam kokia padėtis. Tėvas sako, kad miško nepuls, jie
naktį pasalavo, dabar būreliais grįžta į Panevėžį. Sakydavo, kad Tėvas
turėjo su Panevėžio garnizonu gerą ryšį, visi partizanai Tėvą gerbė. Bet
vienas kartas nemelavo: buvo užpultas ir Tėvo būrys, žuvo jo sūnus, iš
viso vienuolika vyrų, buvo ir daug sužeistų. Likusiems vadovavo Vana-
gas, jis daugiau laikėsi apie Vadoklius.

Tą sekmadienio vakarą mes ir Tėvas su visu būriu patraukėme Uliū-
nų pusėn, ir kitą naktį jau buvome prie Užulienio. Susitiko abu broliai
Bliekos, Vaitelio neradome. Gavome įsakymą, kad bus tiek kariuome-
nės - prapulti, kad visi galvotų, jog partizanų nebėra, jokių veiksmų ir
grupėmis nevaikščioti. Dar vienas išbarimas man nuo leitenanto Bliekos:
neseniai vienas Parašiuoto būrio partizanas susisprogdino granata. Įsaky-
mas: granatas nešioti tik kaburuose, dažnai tikrinti, ypač "rupūžines" ar
nepadilęs kaištis. Ką gi klausau, čia labai teisingi reikalavimai. Trumpai
pasibuvom ir naktį pasipylėme į visas puses, nes enkavedistai visur slankio-
ja.

Grįžome į savo kraštą, o čia naujas smūgis, išvežė mano ir kaimyno
šeimas. Iš Krekenavos vls. išvežė 7 šeimas, tai 1945 m. vasaros vežimas.
Po karo pirmasis ir mažas. Rudoko sūnus Kostas iš karto buvo su mumis,

bet po sužeidimo jo dešinė ranka tapo nevaldoma, prikalbėjome išeiti iš miško. Jam padarė dokumentus ir Kėdainių aps. mokytojavu, bet jį 1948 m. susekė ir areštavo. Pavykus pabėgti, partizanavo slapyvardžiu Diemedis, Prisikėlimo apygardoje, ir 1951 m. žuvo.

Persekiojo mus enkavedistai, nedavė nei pajudėti ir su maistu pasidarė sunku. Naktimis kaimuose kareiviai su sribais šnipinėjo, pasalavo. O čia dar paskelbė amnestiją, kas išeis iš miško, priduos ginklą ir prisiregistruos, viskas bus dovanota. Bet taip nebuvo, kas prisiregistravo, visi kiek laiko buvo suimti ir nuteisti. Kaip visuomet komunistai melavo.

Iš apygardos atėjo įsakymas, kas miške dar naujokas ir slapstosi namuose be ginklo, tokiems netrukdyti registruotis. Už savavališką registravimąsi ir ginklo pridavimą bausti mirtimi. Ir vistiek iš Parašiuoto Varnakalnio būrio atsirado kas slapta nuėjo su ginklu ir prisiregistravo. Kai papurtė juos čekistai ir skrebai, tuoj prasidėjo areštai, viską išdavė, ką žinojo. Palaikė juos kokią savaitę ir paleido mėlynais snukiais. Kaip viskas nusistovėjo, štabo įsakymu tris pagavo ir sušaudė. Vienas pabėgo į miestą ir dabar gyvena lazdele pasiramsčiuodamas.

Viena mūsų ryšininkė Jūlytė gyveno tik su motina, broliai pasitraukė į Ameriką, bet kai tik mes pasirodome tame krašte, tuoj be prašymo pristato mums maisto, tikra patrijotė. Naujamiesčio apylinkėje buvo gera ryšininkė Olė, vienas jos brolis pasitraukęs į vakarus, kitas kalėjime, bet mūsų ji niekada neužmiršdavo. Slapyvardė - Marytė, ją žinojo visi aplinkiniai būriai, svečiams norint mus surasti, tik per ją buvo galima. Kitam mūsų rajono gale prie Surviliškio, Skilvonių miško, turėjome tokią pat ryšininkę. Nors jas saugodavome, bet vis tiek pastebėdavo, kad užeinam. Kuo tolyn tuo darėsi sunkiau maisto gauti, nesibaigiančios kratos. Mūsų krašte daug dvarų, kur buvo įsteigti valstybiniai ūkiai, tai stengdavomės iš jų konfiskuoti grūdų ir gyvulių maistui. Po kiek laiko pradėjo saugoti ginkluota sargyba, bet mes juos apšaudydavome, paimdavome kiek mums priklausio. Pora šūvių paleisdavome ir sargyba jau laukuose. Vėliau sutarėme: mes jų neliesime, jūs mūsų!

Dar viena bėda: batai greit susidėvėdavo. Pagaliau suradome žmogų, daugiau biznierių, negu patrijotą. Atvedam jaučioką ar gražią karvę, svarbu kad iš toli. Jis nulupa odą, nuveža į Šiaulius, ir yra odos ir padų. Ir dar bėda, už ką mus štabas vanodavo, tai spausdintas žodis. Kol Tėvas gyveno, tai ir mus spauda maitino, o paskui reikėdavo patiems organizuoti spausdinimą. Popieriaus sunku buvo gauti, bet vis tiek spausdinome atsišaukimus ir laikraštėlius. Tą darbą darė Jokūnas Gritėnas-Poetas. Iki 1946 m.

vasaros štabas griežtai draudė fotografuotis, o vėliau atvirkščiai liepė daryti nuotraukas, kad išliktų istorinei atminčiai.

Iš pradžių parolė tarp būrių nepasiteisino, nes kai ką nors nušauna, arba šiaip sužino, žiūrėk ir yra aukų. Mūsų būryje buvo keturi broliai Petraičiai, vėliau vienas nuėjo į Parašiuoto būrį. Ir štai Adomas parėjo namo į Geršvių kaimą, garnizonas pačiupo gyvą ir vedžiojo už kojos pririšę po mišką: vieną bunkerį parodė, kuriame jau niekas negyveno, o mes ką žinom, o gal išduos ir gerą? Per metus sutvarkė mūsų partizanų, Vorkutoje mirė. Labai stengdavomės, neprarasti gero vardo, nes be gerų žmonių vieni tuoj prapulsime. Bet žiūrėk ir vėl kalbos. Pavyzdžiui, pagavo vyrai išgėrusį vaikną: pasirodo sribų šnipelis, kuriam buvo duota užduotis mus kompromituoti. Apsiriko, palaikė partizanus savais, parodė ginklą, pasipasakojo kas ir kaip, tėvas sribas, jis vykdomojo komiteto darbuotojas. Žygiavo vyrai keliu ir pasuko į mišką, tada šnipelis suprato, kas esame, krito ant žemės ir rėkia nosį įbedęs į žemę. Vienas prikišo automatą ir purptelėjo. Buvo būryje pora mėgėjų kokį bokalą viršaus išmaukti, o tuo metu pas žmones dar alaus pasitaikydavo. Tokius prilaikydavome, po vieną neleidavome.

Mūsų būryje visi vyrai tikintys, meldavosi prieš žygį, arba išvykdami į uždavinį, sustoję ratu sukalbėdavome maldą, kurią atmintinai mokėjome. Tai kažkaip moraliai stiprino.

1945-1946 m. žiema nešalta, ir sniego iki Naujųjų metų beveik nebuvo. Visą rudenį sąžiningai vykdėme štabo įsakymus, lyg visai "prapuolėme". Nors garnizonai nemažėjo, bet ir jų veikla lyg prigeso. Suėjome į "krūvą" apie 25 vyrai ir apsigyvenome Namiškių miške. Pasistatėme karčių, apkrovėme sena žole, apkasėme žemėmis, per abu galus išėjimas, jeigu šaltis stipresnis, prie išėjimų kūrenome nedidelę ugnį, ir visi neblogai gyveno. Parsinešėme katilą, keptuvę ir visą kitą, valgyti verdame vietoje, laikomės atsargiai ir tikimės peržiemoti.

Vokiečių okupacijos metu, netoli Pociūnėlių Butrimų šeima išslėpė Krekenavos žydą Šolumą. Tai miestelio prekybininkas, jaunas vyras, nevedęs, prie raudonųjų partizanų neprisidėjo. 1944 m. užėjus rusams, Šolumas pasikeitė pavardę, tapo Grigonis, apsivedė Butrimaitę ir apsigyveno pabėgusio lietuvio ūkyje. Dar 1944 m. Gailiūno būrio vyrai užėjo pas jį pasiimti maisto. Vyrai nežinojo, kad čia žydėlis gyvena, o tas vietoj maisto seriją paleido. Sužeidė į krūtinę Gailiūno brolių, kiti du sugriebė savo draugą ir sužeistą išnešė iš apšaudymo zonos, išgydė, bet veltui, Skilvonių miške žuvo, tarpe 22-jų.

Žydas tą pačią naktį išbėgo į Krekenavą, paliko ūkį, berną ir tarnaitę. Dienomis jis pats atvažiuodavo, jau su skrebų apsauga. Su skrebaus po kaimus nevaikščiojo, bet su automatu nesiskyrė. Svarbiausias jo užsiėmimas buvo dalyvauti žmonių tardyme, vertėjo bendrininko, budelio pareigose. Grįžę iš daboklės visi minėdavo Tichomirovo, Volkovo ir Sotumo pavardes. Net ir mano tardymo byloje įrašyta jo pavardė.

Mums gyvenant Namiškių miške, vienas pamiškės gyventojas pranešė, kad Šolumas nuvažiavo į savo ūkį. Apsupome sodybą ir šnypšt: žydas spėjo išvažiuoti. Jo tarnai mus beveik visus pažinojo, sugyvenome geruokiu, nušovėme keturias kiaules, apsilvilkome žydo kailinius ir pasitraukėme atgal į mišką. Jo tarnai iš ten irgi pasitraukė.

Pavasariį laukus apsėti turėdavo per prievartą suvaryti aplinkiniai žmonės. Rudenį sribai suvarė aplinkinius žmones iškulti javų. Pats žydelis jau kūlimui prasidėjus atvažiavo pas ūkininką kaimynystėje, atvežė alaus bačką ir maisto kūlimo apsaugai. Per lauką atėjo toks apsuseš "bernas" su šakėmis ant pečių ir paklausė Šolumo, ar dar reikia talkininkų? Keli šūviai ir šis ant grindų negyvas. Nusikabinęs nuo sienos žydo automatą ir ištraukęs iš kabūros parabelį, nuėjo sau į mišką atgal. Kūlimo apsauga, jų buvo 20, net negirdėjo ir nematė. Atstumas apie pusė kilometro. Stribams nusibodo laukti, kada Šolumas ant alaus pavadins, atėjo patys. Kada pakilo triukšmas, "berno" su šakėmis jau buvo pėdos atšalę.

Begyvenant Namiškių miške ir bevalgant, prieš pat šv.Kalėdas, pietų metu staiga užbėgo ant stovyklos šernų pulkas. Griebėmės už automatų: iš patirties žinojome, kad šerno einant su būriu niekuomet nepamatysi. Jeigu šernai užbėgo ant žmonių, tai reiškia juos kažkas išbaidė. Tuojau pasirodė sargybinis ir pranešė: rusai siaučia. Išbėgę iš stovyklos išsidėstėme kautynių linijon, grandine. Rusai prislinkę stovyklon dairosi, ugnis kūrėnasi, katilė "žydiškas" kumpis verda. Mes pradėjome atsargiai šliaužti, repečkom trauktis, rusai atsilikę mus seka, be lapų, matomumas didelis, stebime, kad mūsų iš šonų nesuptų. Mums staigmena, kodėl rusai nepuola? Pasirodo jie mus norėjo įvaryti į spąstus. Iščiuožėm į pamiškę, o ten siaurame ruože ties Marosynės kaimeliu prasideda Viktoriškių miškas, stovi kulkosvaidžiai! Staiga pasinaudojame tankiomis eglaitėmis, keičiame kryptį ir į šoną. Per vieną kvartalą, kitą žygiuojame su priešakine ir šonine žvalgyba. Rusų atsikratėme ir staiga pakeitėme kryptį, pasukome į ten, iš kur rusai atėjo.

Mūsų žvalgybai praneša, kad ant kvartalinės stovi kulkosvaidis. Apsikaisėme kepure žolėmis ir šliaužėme, žiūrime - prie kulkosvaidininkų

stovi rusų karininkai, kažką pamojuoja, užsideda kareiviai kulkosvaidžius ant pečių ir nueina mūsų buvusios stovyklos link. Atėję patruliai iš pamiškės praneša, kad toje pusėje kareiviai atšaukti. Buvo sulaikę moterį, kuri papasakojo, kad pamiškėje gulinėjo kareiviai, dabar išžygiavo. Siautimas baigtas be šūvių. Sužinojome, kad buvo Naujamiesčio ir Krekenavos garnizonai - kareivių penkios mašinos - apstatė mišką ir būriais mus medžiojo. Tikėjosi išvaryti ant pasalų. Išvada - buvome išduoti, bet tiksliai stovykla nebuvo nurodyta.

Garnizonai suaktyvėjo, tad įsakyta lįsti į bunkerius ir tupėti. Apie 15 vyrų pasitraukėme į Baisogalos pusę, Varno būrio rajoną. Susiradome Vabalių k. apylinkėse Varnelį, tupintį su 20-čia vyrų tvarte. Pas juos trys vokiečiai prisidėjo: buvo atvežti vokiečių belaisviai miško kirsti, juos išvadavo, kiti pakriko kur kas. Dar trys vokiečiai prisiglaudė pas šeduviškius.

Sugrįžę, savo rajoną radome lyg po audros: miške sutryptas sniegas, kaimų sodybose išvartaliotas šienas ir šiaudai, tvartuose mėšlas, o mūsų šiečiai sveiki gyvi, kaip nieko nebūta. Į Ramygalos pusę Savanorio ir Rupūžėno būriuose būta aukų. Iš tarybinių ūkių nusavinome porą rogių ir arklių, ir, pasidalinę po dešimt vyrų, manevravome po miškus. Stribai pradėjo klausinėti, ar nepravažiavo banditai. Teko vėl pėsčia.

Bandėm stovyklauti sodybose, bet gaila žmonių! Vaikšto išbalę, kalba: išeiti jums bepigu, su viena galva, o mums šeimos. Lyg mes tų šeimų neturėjome, bet jų jau neliko...

Mūsų kaime buvo Gauranskų šeima, motina ir keturi vaikai, penkta dukterė jau ištekėjusi, vyras pasitraukė į Vakarus, du išėjo į mišką, o motina su jaunesne dukrele išėjo kur akys mato. Ūkis stambus, dar 1944 m. viską skrebai išvežiojo. Ten persikėlė gyventi mūsų kaimo ūkininkėlis su krūva vaikų - Jonas Kiaunė. Gauranskai iš pradžių lyg draugavo, užeidavo iš miško. O Kiaunė pasikvietė stribus, Gauranskius apšaudė, Juzui ginklą sudaužė. Tie Kiaunei pagrasino. Išsigandęs Kiaunė susikrovė vaikus ir į Krekenavą. Mes Gauranskius pjaut - patys padirbot stribą, Jonas žino mūsų visas gimines, visus mūsų keliukus. O ir privargę Gauranskėliai, kol "sumedžiojo" Kiaunę.

Sniegą nuleidus vėl slampinėjome po pelkes, pas mus šlapi miškai. Už Nevėžio yra pušynų, bet ten Aptiekoriaus rajonas, ten galėdavome pabūti tik svečiais.

Po kaimus vis dar slankiojo badaujantieji rusai "kolkoznikai". Taip žmonės juos vadino. Sykį mūsų vyrai gulėjo palaukėje. Atėjo iš sodybos

berniukas, papasakojo, kad buvo užėjęs jaunas "kolkoznikas", paklausinėjęs ir išėjęs toliau. Pagal pasakojimą atrodė įtartinas. Vyrai jį atsivarė ir išklausinėjo, lyg ir nieko. Tačiau vienas pastebėjo, kad po viršutiniiais drabužiais pavilkta nauja kariška palaidinė. Liepė nusivilkti. "Kolkoznikas" nusivilkdamas, kišo ranką po pažastimi. Vyrai griebė, susikabino, šiaip taip užlaužė rankas. Rado naujutėlį TT pistoletą, ir karo lakūno dokumentus. Tai buvo mums pamoka ateičiai.

Stovyklavome Naujamiesčio apylinkėje. Rusai varlinėjo po miškus, mes apsistojome vienoje sodyboje, toliau nuo miško. Du vyrai atsiskyrė - Kazys Gauranskis-Bernas ir Jonas Mūžas-Klevas pasiliko sodyboje prie miško. Pavakarį pamatė, kad du skrebai atvažiavo su dviračiais į savo namus. Tai mūsų drąsuoliai dienos metu, pagūžom, priedangom prislinko ir stribams: rankas aukšyn! Užspringo automatas, stribai subėgo į gryčią ir atidarė ugnį. Mūsiškiai įmetė granatą, bet ta nesprogo, veržėsi į vidų ir buvo sužeisti. Klevui kliudė į šoną, o Bernui per koją, bet kaulo nepažeidė. Niekada mes negalvojome, kad dviese ir dar dienos metu puls skrebus! Po savaitės sužeistieji pradėjo taisyti. Po keletos dienų Gauranskui pradėjo paralyžiuoti gerklę, negali nuryti. Pasikvietė mediką, nustatė stabo ligą. Padėtis beviltiška, taip per penkias dienas mirė toks vyras kaip ažuolas. Turėjome nešdintis iš tos vietos, nes prasidėjo siautimas. Stabo liga užsikrečia nuo arklių prakaito, arba nuo arklių mėšlo. Mes nutarėme, kad vyrukai buvo alaus patraukę, dienos metu užpulti stribus jų namuose, tiesiog savižudybė!

Galų gale grįžo mūsų vadas iš pasitarimo (komandiruotės). Draugai traukė jį per dantį, gal tupėjai po angeliuko sparnu? Na, štabui geriau matyti. Pas mus vado kėdės niekas netrokšdavo. Čia ne kariuomenė, laisvas susiklausymas.

1944-1946 m. drausmė buvo kariška, vėliau darėsi sunkiau. Drausmė aukštame lygyje, kur aukšta moralė, patriotizmas, pasiaukojimas ir tikslo supratimas. Bet kaip tą įtikinti, kuris mirties nebijo, ir žino tikrai, kad žus ne šiandien, tai rytoj? Ką tu mali, šią vasarą ar žiemą vistiek ant turgavietės gulėsiu, tokia kalba. Ateitį apgaubė miglos, žmonės, kurie pradžioje mus tiesiog gerbė, tikėjo mumis, globojo, dabar pradeda susigūžti, baisus persekiojimas juos palaužė. Kaip tu jam viltį sustiprinsi, kad pas tave baigia ištirpti. Mūsų tikslas - neprarasti žmonių pasitikėjimo, neprarasti gero vardo, kaldavome vienas kitam.

Gretimame Šniutės-Savanorio būryje buvo Vincas Rabačiauskas, kilęs iš Krekenavos, vedęs. Jo sesuo mūsų kaimo gyventoja, pradžioje jis parti-

zanavo pas mus, vyras puikus. 1945 m. pradėjo gerti, atsiskyrė tryse, visokie nusikaltimai. Štabas pareikalavo nuginkluoti ir pristatyti. Atskaitė jiems pamokslą, prigrasino ir vėl į būrį. Jo draugai laikėsi drausmingai, bet Rabačiauskas pabėgo iš būrio pas neaiškias pijokes, moteris. Jo žmona irgi slapstėsi. Savanoris nenorėjo štabui pranešti, tą padarė Rabačiausko žmona. Jį pradėjo gaudyti, o jis žmoną persekioti. Matyt, vyrai nenorėjo Rabačiausko suimti, žinojo kuo viskas baigsis. Jis pas čekistus nebėgo ir nepasidavė. Kada Rabačiauskas girtas pasigavo savo žmoną ir ją nušovė, tada vyrai iškart jį pristatė būrin. Parodė, vargšas, kur žmona ir pats ten atsigulė. Jis buvo sušaudytas. Visiems Krekenavos būriams tai buvo tragedija, tiek gerai, kad išdaviku netapo.

Tokia kasdienybė, bet susikabinti su skrebais vyrams tiesiog nagai niežti. Už Vadaktų bažnytkaimio yra Genių miškas, priklauso mūsų rajonams, aplinkiniai gyventojai dauguma lenkuojantys, bet su sribais atrodo nebendrauja. Tačiau keletą dienų pabūsi ir neškis iš Genių miško. Sykį stovyklavome gal 10 dienų ir jau apie mišką pasalos. Nakčia išžygiavome Naujamiesčio kryptimi, o čia priešais viena po kitos mašinos be šviesų mauroja, visos Genių miško link. Panevėžio aps. sutelkti garnizonai. Purtė mišką skersai ir išilgai, o mes iki aušros spėjome per Nevėžį perplaukti į Upytės miškus, sukaite, šlapi, bet patenkinti ištrūkė. Žmonės stebėjosi, kaip mes taip greit pajuntame pavojų. O tai priklausė nuo geros ryšių sistemos, ryšių skyriaus darbo, ryšininkų aktyvumo. Iššnipinėjome, kad Genių kaime gyvena trys bobos: rusė, atbėgusi nuo bado ("biežanca"), ta nieko, kita sribų aktyvistė, trečia žemos moralės su maža mergyte. Pas trečią dažnokai lankosi aršus sribas Cinka Murnikovas. Susiorganizavo mūsų grupelė aršių vyrukų, pagulinėjo pusbadžiai apie savaitę ir sribą su aktyviste pasiuntė pas Abraomą. Tačiau ir toliau Genių miškas liko nepatikimas, vengėme jo.

Patikimiausias miškas - Viktoriškių, Naujamiesčio ribose. Jį dažnai krėsdavo, bet ten turėjome du gerai patikimus bunkerius, sulendame sausakimšai. Enkavedistai pramauroja kaip drambliai dundėdami, ir nei karto nerado.

1947 m. gegužės 15 d., auštant, pastebėjome - bus krata. Rusai dar tamsoje perkirto mišką, visoje linijoje išsidėstė. Mūsiškiai traukdamiesi į bunkerį, eidami per kvartalinę užlipo ant pasalų ir Jonas Deveikis-Stulginskas žuvo. Dar vieną kartą, 1948 m. gegužės 15 d. Viktorišchio miške vyrai siautimo nesitikėjo, rusai supo stovyklą, įvyko kautynės. Mūsiškių žuvo trys: Juozas Gauranskis-Kepuriukas, Petras Deveikis-Skirmantas ir

Jokūbas Gritėnas-Poetas, o Povilą Deveikį-Rickų sužeidė ir paėmė gyvą. Kiek priešas turėdavo aukų, mes niekuomet tiksliai nesužinodavome, nes labai saugojo paslaptį, ypatingai apie kareivius. Žinoma, jų žūdavo kur kas daugiau.

Tame krašte turėjome labai daug gerų, pasiaukojančių žmonių, net paaugliai mums labai nuoširdžiai padėdavo ir juos mažai čekistai įtardavo. Jie buvo kaip gyvas sidabras. Nenorime be jų sutikimo juos vardyti, liek jų buvo daug. Labai aktyvi ryšininkė buvo Marytė, vos ne štabas, visi ryšiai su kitais būriais, su ryšininkais, su Panevėžio pagrindžiu, per ją.

Puorių-Miekemės apylinkių seniūnu buvo Račys, senas komunistas, nedurnas, prieš karą dirbo prie statybų. Vokiečių okupacijos metu sėdėjo kalėjime, kaip 1941 m. veikėjas. Užėjus antrą kartą rusams, pasiruošė savo namuose gynybai, atseit, nuo banditų. Palei gyvenamą namą išsikasė bunkerį su šaudymo angomis, padarė iš kambario požeminį įėjimą, suverbavo savo švogerių, tris vietinius rusus, jei tik pajunta pavojų, tuoj į bunkerį ir sėdi. Gyveno toli nuo miško, palei kelią Panevėžys-Kėdainiai. Pasiskyrė sau dešimtkiemiais, tokius žmones, kurių žino partizanai nelies, skelbė visiems, jeigu jo nelies miškiniai, jis saugos seniūniją nuo areštų. Prisiverbavo šnipelių, kad jam praneštų. Jo sekretorius gyveno kaimynystėje, susirado mus ir klausė kas daryti? Ar dirbti? Mes pasakėme, dirbk, tik nepersistenk! Račys užvedė žurnalą - "juodą knygą", ten registravo, kur ir pas ką užaina partizanai, perspėjo, kol jie manės neliečia, niekas nežinos, palies - tas žurnalas atsidurs Naujamiestyje NKVD. Taip mes su juo ir gyvenome.

Paėmė mūsų vieną partizaną Petraitį gyvą tėvų namuose, areštavo ir jo uošvį D. iš Puorių 'kaimo. Tas per tardymą išsipasakojo, kad jo kaimynė L.J. renka partizanams maistą. Ją areštavo. Maždaug po keturių mėnesių Račys nuvažiavo į Panevėžį. Paliudijo, kad L. renka maistą parapijos klebonui prieš atlaidus, o ne miškiniams, L. beveik po pusės metų paleido, neteisė. Net ir kratos seniūnijoje buvo retas dalykas, kol Račys buvo seniūnu. 1947 m. liepos mėn. pranešė, kad jis paskirtas Naujamiesčio vykdomojo komiteto pirmininku ir išvažiuoja ten gyventi su visa juoda knyga. Po jo išvažiavimo prasidėjo baisios kratos ir areštai. Nutarėme veikti senu savo metodu. Vieną dieną atvažiavo Račys pas sekretorių tvarkyti dokumentų. Pas juos atėjo "kaimo žmogelis" karvės pirkti, o to žmogelio apsauga, apsirengę skrebais, darė kaimynystėje kratas. Taip staugiai buvo paimtas ir nuginkluotas Račys, ir jis dingo. Kai NKVD susigriebė, "karvės pirkėjo" ir "skrebų" pėdos ataušo. Tą pačią dieną miškuose

apie Naujamiestį darbavosi Panevėžio garnizonas, bet nieko nepešė: net juodoji knyga atsidūrė pas mus, oi ten daug buvo prirašyta!

Gavom žinią, kad Varnelio grupę labai sukapojo Vabalių miške. Žuvo dešimt vyrų. Mus surado Varno būrio ryšininkė M.J. Pranešė, kad jos šeima ištremta, tėvas nužudytas Kėdainių kalėjime, brolis žuvo. Ji susirijo su mūsų būriu, apsigyveno Panevėžyje, ir daug reikalų tvarkėme per ją. Visokie fiktyvūs dokumentai, priregistravimai, ėjo per ją. Panevėžio pagrindžio pagalba - tik per ją. Buvo labai aktyvi, drąsi, energinga ryšininkė-rėmėja. Laiku paspruko iš Panevėžio, apsigyveno Joniškėlyje. Ir ten ryšys nenutrūko. Turėjo plačias pažintis, daug rizikavo, kol 1949 m. buvo suimta.

Mūsų antro skyriaus skyrininkas Nemeikšys-Šarūnas su keliais vyrukais apsistojo Stirnynės miške, prie savo tėviškės. Užgulė mišką garnizonas, vyrai įsivėlė į kautynes ir abu broliai Nemeikšiai žuvo.

Tirpsta mūsų būrys, kaip besikraipytume. Štabas kala mums į galvą - stenkitės išvengti kautynių, staigi ugnis ir greitos kojos vienintelis išsigelbėjimas. Bet ne visuomet tas įmanoma. Jeigu mišką siaubia "skysta banga", toks patarimas pritaikomas, o jeigu "kieta banga"? Kada rusai košia mišką išsirikiavę į grandinę, tuo atveju užsimaskuojame. Siaurame ruože, prisileidžiame (jeigu šunų nėra) kiek galima arčiau, tada staigi ugnis ir pirmyn, perkertame grandinę, o kartais jos ir nelieta, jeigu stipri ugnis. Aukų būna iš abiejų pusių nedaug. Rusų taktika - pasigirdus šūviams priekiniai sugula, o šoniniai šaudo ir bėga apsupti. Uždelsi ir viskas! Jeigu siautimas "kieta banga", t.y. eina skyriai išsidėstę gilumon: pirma automatininkas, už jo keletą metrų atsilikę dviese, toliau už kelių metrų kulkosvaidininkas, dar du skyriai palaiko tvarką, tarp savęs turi akių ryšį, tokios grandinės nepermuši. Tokiu atveju ugnis tik priešakiniais ir bėk atgal! Toks siautimas labai pavojingas. Panaši rikiuotė sumušė Tėvo būrį. Jeigu didelė - pelkėje suguldavome vandenyje prie kupstų, karklynų. Per vandenį breną rusai prasisklaido ir po pirmų serijų krenta į vandenį, sušlampa ginklai. Be to, šunys cypia, nenori pirma bristi, ir taip įspėja kur priešas.

Dar iš pavasario mūsų trys vyrai užėjo į sodybą prie Skilvonių miško, sodyba buvo apsupta, vyrai kapojosi, išmetė granatas. Kazį Sirdikauską-Daktarą nukirto, o Juozą Mūžą-Klevą ir Stasį Kulikauską-Putiną sužeidė, Jiems pavyko pasprukti. Per mėnesį pataisė sveikatą, grįžo abu į būrį toliau kovoti. Kaulų jeigu nesutrupinai, žaizdos greit užgyja. Turėjome tam reikalui gerą bunkerį Ūdrų dvare pas Ž. Vaisiais aprūpindavo gero-

sios lietuvaits. Dvi mūsų rėmėjos už vaistus sėdėjo po 10 metų. Tai Zabutė ir Kazytė Palionytė nuo Naujamiesčio, labai gaila jų, bet ką daryti? Pas Zabutę per kratą rado dienoraštį, jame aprašyti išpūdžiai miške. To čekistams užteko. Per vasarą mūsų būrys dar praretėjo, nors du atėjo iš Varnakalnio - broliai Astrauskai, o iš Savanorio - Ambruožas ir Lukoševičius.

Dėl spausdinto žodžio reikalai nekokie, retkarčiais atklysta nuo štabo pusės koks laikraštėlis, bet jame propagandos daug, vyrai raukosi, girdi - užtenka apgaudinėti, prisiklausėme. Tikrai kartais skaudu, klausai iš vakarų, ten mūsų geriausi patrijotai, tik ir girdisi - laikykitės vyrai! Tuoj mes išvaduosime. Ateina žadėtos Kalėdos ir Velykos, o išvaduotojų nei kvapo, vėl skelbiamos datos. Dar nuo 1945 m. susiradome puikų informatorių Juozą Vaičiūną, Panevėžio miesto mokytoją. Jo tėviškė Ustronis netoli Vadaktėlių bažnytkaimio. Dabar tai knygnešių ir Tumo Vaižganto muziejus. Sekmadieniais Vaičiūnas parvažiudavo į namus, keletą kartų susitikome, susitarėme bendrauti. Jis pasirinko Kaziuko slapvarde, bet mes jį praminėm gandonešiu. Vadakties upelio krante įrengėme po dideliu augančiu beržu pašto dėžutę (slėptuvę), kur padėdavo spausdintos medžiagos, apie tarptautinę padėtį ir kitas žinias.

Mes aprūpindavome radijo batarėjomis, jis mums padarydavo žinių suvestinę. Stengdavosi pateikti tikrą informaciją, ir mus apraminti, paguosti. Bet mes vistiek matėme, kad didžiųjų politikų parduoti, lieka viena - žūti!

Dar 1944-1945 m. žiemą teko pašalti, čekistai slampinėjo, ugnies nesukursi, o žiemos metas. Susirgo Jonas Nemeikšis plaučių uždegimu ir Benediktas Petraitis-Vanagas. Patalpinome Ustronėje Petraitienės bunkeryje, iškvietėme iš Šiaulių gydytoją. Nemeikšis pasveiko, Vanagas po truputį pakosėjo, vyras ugnis, neėmė į galvą. Bet kosulys vis daugiau kankino, sublogo. Patalpinome Žydelių kaime pas žmoną bunkeryje, vėl iškvietėme gydytoją, pasirodo gerklės tuberkuliozė. Netekome puikaus vyro! Žmona slapta palaidojo. Ir vėl pas mus tylą, net Gauranskis-Kepuriukas ir tas savo jumorą prarijęs vaikšto.

1946 m. rudenį nuėjo per būrius į štabą Šeduvos partizanų grupelė. Keturi vyrai su Balsiu priešakyje ir viena moteris Korilė. Pro mūsų būrio rajoną, atrodo, nepraėjo. Grįžtant iš štabo nakties metu užėjo pas ūkininką Savicką Tvanksties k., Krekenavos apyl., ir klojime apsinakvojo. Auštant garnizonas apsupo keliais žiedais. Kautynės vyko ilgos, žiaurios, sudegė visa Savickų sodyba. Šeduviškius du vedė Varnakalnio būrio partizanai,

vienas Jurgis Grinkas, antro nežinau. Žuvo visi septyni partizanai. Savus čekistai slapta palaidojo, o mūsiškius visaip išdraikė turgavietėje, Krekenavoje, ypač partizanę Korilę. Kas juos išdavė nepavyko išaiškinti. Savicų šeimą susodino į lagerį.

1946 m. lankėmės, pas Smilgių partizanus, netoli Labos geležinkelio stoties, vyrai mūrai, nesikarščiuoja, tad vienas vyrukas pasiliko pas juos. Juozas Sirdikauskas-Perkūnas ten giminių turėjo, užsibuvo vyras. Nepraėjo nei metų, užėjo ant pasalos, sužeidė, nusivežė į Panevėžį, paėmė gyvą. Kadangi mirties bausmė buvo jau panaikinta, atsėdėjo 15 metų, sugrįžęs apsigyveno Ukmergėje, ten ir mirė.

1946 m. rudenį palei Skilvonių miškąėjo trys partizanai: Daktaras, Putinas ir Alfonsas Masiliūnas-Visockis. Pirmieji su nuėjo toliau, Visockis užėjo į Jakaičių sodybą. Ten buvo pasala, susišaudymo metu buvo nukautas skrebas, Visockio liko tik žiūronai ant kiemo, bet jis į būrį negrįžo, kiek ieškojome, klausinėjome, veltui. Po kiek laiko, vaikai gandydami karves rado šautuvą, dešimt šovinių ir diržą, sudraskytus kruvinus baltinius. Iškratėme tuos miškelius, apklausinėjome gyventojus, niekas nieko nežino. Toje pamiškėje gyveno tokia nepatikima šeima, pas kurią, pasakė žmonės, Visockis buvo užėjęs. Toje šeimoje visi gynėsi, kad nieko nežino. Vėliau vadas Baublys, žiemos metu su keliais vyrukais pričiupo toje pamiškėje Budriuką su skrebu iš Krekenavos. Budrys nešiojo Visockio šaliką, draugai atpažino. Visaip tardė, bet jis įrodinėjo, kad šaliką jam padovanojo. Taip ir nesužinojo, kur šio partizano kapas.

Kariūno ir Kepuriuko kautynės aprašytos Poeto užrašuose (žr. Vilties ir gėlos ūkanose - A.Š.). Ona Žcromskienė vėliau buvo suimta, kalėjo Mordovijos lageriuose. Šiuo metu gyvena Šeduvoje, o sūnus Panevėžyje. Bunkeryje liko mano užrašų knygutė su mamos adresu ir dviem nuotraukom. Iš ko arklius išjojome, tas pasakė apie mus, kas tokie.

Krekenavoje per skrebą ir kareivių laidotuves mus jau linksniavo ir keikė. Nieko nelaukę išbridome per purvus į Jabutonių pusę, kur pasitraukė mūsų būrys. Juozas Mūžas-Klevas sirguliavo ir buvo pasilikęs Puorių kaime pas Adomaitienę. Jos vyras prieš pusmetį žuvo gana neaiškio-mis aplinkybėmis, Biručiuose pas Juozaitį. Adomaitienė su dukra mums buvo labai artima, nuoširdi, tikra motina. Pas ją buvo virš koridoriaus, lubose toks užlindimas. Po trijų dienų auštant, garnizonas iš Ūdrų apsupo Adomaitienės sodybą. Vieni gulėjo žiedu apsupę, kiti rausė trobas, vertė šiaudus, nešė iš tvartų mėšlą ir tik vakarop uždūrė koridoriuje lubas, kad geležinės. Plėšė lubas ir mūsų Klevą sušaudė, kaip rėtį. Jis dar spėjo

garnizono kapitonui plaučius peršauti iš pistoleto, automatu veikti jau nebuvo vietos. Partizaną numetė Naujamiesčio turgavietėje. Adomaitienę su dukra nuteisė po dešimt metų. Šiuo metu Adomaitienė mirus, o dukra Janytė ištekėjus, gyvena su tokio pat likimo draugu Liberiškio kaime.

Gegužės pradžioje mes keturi atėjome į tą kraštą, kur žuvo Klevas ir pas Marytę sužinojome, kad nuo Ūdrų kautynių garnizonas kasdien lankosi daugiausia sodybose, pasalauja pamiškėje. Apsiklausinę pasukome atgal Pociūnėlių link, kur visi kiti stovyklavo. Truputį linksmiau. Miškas sužaliuoja. Iš Namiškių miško visi keturi patraukėme prie Vadaktų į būrį. Prie Vadaktų bažnytkaimio sužinojome, kad į Vadaktus sutemus atvažiavo mašina su kareiviais. Aplenkėme bažnytkaimį ir prie Genių pamiškės užėjome į mažą sodybėlę. Buvome alkani. Priėję pamatėme, kad langinės įdėtos iš vidaus, kas retai būna, viduje degė šviesa ir girdisi vyriški balsai. Pasibeldėme, šviesa užgeso ir nutilo. Atidarėme langą, pastūmėm ir langinę įkrito į vidų. Pasišviesdamas prožektoriumi išokau į kambarį, pradariau kitas duris, ten radau mergaitę ir jauną vyrą. Paklausinėjau, pavardė Janiliauskas, neleidžia kad bijo. Meluoja, kad daugiau nieko nėra. Mergaitę uždegė lempą, atidarė duris, nuo lempos koridorius apšviestas. Gabriui einant į kambarį - šūviai nuo aukšto. Gabrys krito negyvas vietoje. Aš iššokau per langą lauk, ir prasidėjo šaudymai. Pastebėjau kabant karišką milinę, Gabrio perspėti nespėjau. Namas uždengtas lentelėmis, uždegti nepavyko. Mūsų šaudymas netikslus, nes nervuojamės, čia pat Vadaktai. Kepuriukui liepiu pridengti mane, vėl šoku į koridorių, Gabrį ištraukiu, tarpduryje gaunu į petį ir virstu atgal. Mūsų draugai pasimetė, traukia mane. Taip ir palikome brangų draugą Feliksą Totorių-Gabriuką koridoriuje. Man kaulo nelietė, bet kulka pataikė kur tai į pažastį, pradžioje užčiuopdavau, dabar prapuolė. Žmonės pasakojo visai. Tikriausiai tai, kad vyresnysis Janiliauskas grįžo iš armijos ir spėjo, kuo tai įsidarbinti Krekenavoje, skrebyne, buvo ginkluotas, kartu buvo ir iš Krekenavos ginkluotas draugas. Per susišaudymą žuvo viena Janiliauskaitė, o Krekenavos skrebynas pasipildė dviem judais. Mano žaizda gijo gerai, nesitraukiau iš būrio. Gabriuko netekimas mums buvo labai skaudus, ypač man ir Kepuriukui. Iš Ūdrų bunkerio išsiplėšėm, o čia taip kvailai vyrą įkišome.

Dar 1946 m. rudenį Gabrys paprašė mane ir Kepuriuką nueiti į Druoseikių kaimą pas Pabedinskienę. Sekmadienį jis susitarė susitikti su broliu, kuris gyveno Panevėžyje. Brolis atvažiuos traukiniu į Gustonių stotį ir iki Druoseikių netoli. Nuo Pabedinskienės iki miško arti, prie sodybos

Kiršino upelis, bet Naujamiestis irgi čia pat. Prieš pat aušrą nuėjome visi trys. Šeimininkė jau laukė, jos vyras metai kaip kalėjime, ūkis didelis, gyvena su seserimi ir šeši vaikai, vyriausiajai 12 metų. Tik išaušus atėjo Gabriuko brolis su mergaite, apsikabino broliai, apsiverkė. Štai pamatome per langą ateina keturi ginkluoti automatai, su jais kapitonas ir seniūnas Račys. Mes visi penki susigrūdome į kampinį kambarį ir užsirakinome. Jie suėjo į virtuvę, tuoj pareikalavo alaus ir valgyti. Šeimininkė labai energinga - tik neša alų ir užkandžius, vaikai specialiai kelia trukšmą, kad neužgirstų, kad esama svetimų. Jie atėjo patikrinti, ar atiduotos prievolės, trūksta dar pusės tonos. Karininkas gąsdina, darys krata, bet šeimininkė užkalbėjo ir visaip vaišino, kad lik nedarytų. Mums niežti delnai jiems paspraginti, bet šeimininkė įpuolusi pradėjo maldauti: berniukai nelieskite! Saulei leidžiantis visi išgužėjo namo, į Naujamiestį. Mūsų panevėžiečiai išskubėjo į stotį, taip ir neteko paskutiniame susitikime pasikalbėti.

Ranka beveik užgijo, miškas sužaliavo, atnaujinome su visais kaimynais ryšius. Žiauriai išretėjo mūsų gretos. Štabas bara: nedrumskite kiekvieną naktį, neerzinkite garnizono! Bet susidaro situacijos, kad niekaip negalima išvengti susidūrimų, kurie iššaukia stambias garnizonų akcijas.

Du mūsų drąsuoliai Petras Deveikis-Skirmantas ir Kazys Lukoševičius-Vakarietis nuslinko nakčia į patį Krekenavos miestelį. Prabuavę per dieną, sutemus patraukė atgal. Štai susitinka sribą Kisielių, pravardžiuojamą "baroninku": eina, arklį perkėlęs namo, šautuvas ant nugaros. Žaisti nėra kada, šautuvą nusikabino, bet mes iš pistoleto pokšt per galvą, ir nuvirto į griovį. Ir abu į kojas. Pasirodo tik dantis išpylėme ir veidą pagražinome. Stribas pats pakėlė ant kojų garnizoną. Mus visi už tai per dantį traukė. Neapsikentę vėlai rudenį nujojome raiti ir per langą nukepėme Kisielių, nes pasidarė nepakenčiamas savo įžūlumu. Pabėgome apšviesti raketomis ir apšaudomi. Po to skrebai pirmame aukšte nebegyveno ir tapo atsargesni.

Pradėjome svarstyti, kaip toliau gyventi? Kokios taktikos laikytis per vasarą? Pasidalinome į grupes po penkis vyrus. Man teko šeši. Pasiskirstėme vietovėmis, aptarėme ryšių sistemą ir nutarėme laikytis kuo ilgiau. Pabandykim! Mūsų šešetukui teko Namišių miškas į Baisiogalos pusę. Atsisveikinome ir visi išsiskirstėme po savo vietas. Vasarą truputį atsigavome, gal kiek spaudimas sumažėjo, o gal pasidarėme gudresni, atsargesni. Bandome surasti lėšų maistui ir batams. Nusibodo pas geruosius žmones prašinėti, matau jiems ir sunkiau darosi gyventi, prievoles

valdžia vis didina. Nesibaigiančios kratos, kas nepaslėpta - viską susiglemžia.

Direktorius ir kitokius pareigūnus ir mes apdedame mokesčiais miško sąjūdžiui. Pradėjome vis daugiau spausti valstybinius ūkius, kurie įkurti dvaruose ir išvežtųjų sodybose. Kai kurie direktoriai ir ūkvedžiai patys prašo, kad atvažiutume apkraustyti, nes prasiskolinę ir prasigėrę: kai tik mes konfiskuojame, jie viską nurašo mūsų sąskaita.

Partizanų šeimų jau visai neliko, ištremtos, areštuotos, kiti patys pasitraukė į miestus, sukombinavę dokumentus ir prisiregistravę. Tuščios sodybos, dirvonuoja nederbti laukai. Apsigyventi išvežtųjų ir pabėgusių partizanų ūkiuose daug kas nori, ypač rusų elgetos. Mes kai kuriuos prašome patys, kad apsigyventų, bet tuoj prisistato skrebai, apšaukia banditų rėmėjais; o jeigu apsigyvena blogi žmonės, tokius išvejame.

1947 m. rudenį stovyklavome Namiškių miške. Tryse buvome išėję į kaimus, po pusiaunakčio grįždami į mišką per Puorių kaimą pasukome pro ryšininkės J.L. sodybą, pas ją visada būdavo reikalų. Nešėmės maisto, tai draugai liko ant keliuko, aš užėjau į sodybą. Aplink gyvatvorę tamsu. Pastovėjau, paklausiau ir žioplino į kiemą. Staiga, kad suriks iš visų pusių: "ruki vierch". Mečiau prie akmenų krūvos, gindamasis paleidau seriją, nesvarbu kur. Šaudymas, riksmas dar didesnis. Pastebėjau, kad tarp tvarto ir klojimo tvoros nėra, mečiau į ten granatą ir jai sprogušokau pro ten bėgti. Kol nebėgau raketų nebuvo. Kada esi apsuptas, jie šaudyti negali, nes gali save nušauti, tokiu atveju puolama nuginkluoti, Jie kažkodėl nesiryžo. Pakilus bėgti, raketos švietė visą laiką. Išbėgus už tvoros, pajutau, kad kažkas už kairės rankos patraukė, pabėgus dar kokius 50 m - serijos ir riksmas dar sustiprėjo. Kritau į suartos žemės purvą, griebiau iš kairės rankos automatą, kad pripločiau persekiotojus - keista, su dešine nepaimu, graibau, kad tos rankos nėra, užgriebiu kaulus ir šokstu bėgti. Priešais krūmais apžėlęs griovys. Perbėgęs krūmų uždangoje, staiga pasukau į kairę. O rusai metėsi miško kryptimi. Atsiplėšus nuo raketų bėgu laukais vėl kryptį keisdamas. Toliau jau tik einu, rusai rėkia, po šūvių išsauna, dar raketos nušvinta, bet jau už gero puskiometrio. Juntu silpstu, žinau draugai pamiškėje laukia manęs atbėgant. Ilgas šaudymas ir raketos miško link, jiems aišku, kad ištrūkau, bet manęs kojos nebeneša. Užėinu pas Krikščiūną, mūsų rėmėją. Jie nuo šaudymo pabudę stovi prie langų. Mane pažinęs, tuoj išbėga šeimininkas su dukrele. Paprašau, kad išneštų rankšluostį ir kokią virvutę. Apčiupinėjau kairę ranką žemiau alkūnės: kaba tik ant mėsos, abu kaulai išlindę aštrūs, švar-

ko ir megztinio rankovės nėra. Pradėjo svaigti galva, atsisėdau už svirno, ant griovio krašto. Antosė man ranką apvyniojo ir virvute pririšo prie diržo perpetinės. "Ancite! - sakau - nuvesk mane iki Stepo Mūžo (apie pusė kilometro), aš jau kaip girtas". Palauk, sako, apsirengsiu, esu vienas baltiniais, kruvina. Krikščionas vis ragina: Ance, greičiau! Rusai gali užėti, girdi šunys visur loja. Bandau stotis, nebeprasikeliu, bandau užvesti parabelį ("kuprį") - negaliu. Šiaip taip, dantis sukandęs užvedu. Viena mintis, kad čia rusai suras. Persižegnojau, kažkokios mintys užplūsta, nebeatmenu, lyg pabundu, ranka braukiu per burokų lapus ir šlapinu galvą, susigraibau parabelį. Pabandžiau atsistoti, iš kelinto karto pavyko ir nusverdėjau per lauką. Pasibeldžiau pas Steponą Mūžą, jie irgi nemiegojo, paprašiau, kad nuvestų pas Igną Škutą. Man vis norėjosi toliau nuo miško, žinau, mano ginklą rado rusai, žino, kad sužeidė, dabar dūžia pamiškėm. Ignas gyvena prie Vadaktėlių. Miškas toli, čia pat Nevėžis. Stepas griebė arklį kinkyti, sakau - nereikia, dar paeinu. Sesuo Adelė pati nutempė pas Štuką. Uždengė langus, uždegė šviesą, nusigando žmonės: aš purvinas, ir kruvinas, lyg tyčia nudažytas. Igno motina mane paguldė. Ignas nubėgo per laukus, atvedė ryšininkę Marytę, mane apiplovė, tą ranką naujai perrišo ir perkėlė valtimi per Nevėžį, paguldė Jakutonio klojime ant šieno. Tada tik pradėjo žvėriškai skaudėti. Jakutonio berniukai vis apie mane maišėsi, duodavo vandens, pranešė, kad sribai malūne čia pat prie jų sodybos. Nuramino, kad nuvažiavo toliau.

Vakare atėjo kovos draugai, ir su Maryte atvažiavo iš Panevėžio med.sesuo Sp. Atvežė vaistų, kokių tai ampulių, išskarpė iš rankos sausgysles, iš piršto ištraukė švino "blyną". Nykštys nuo rankos atplyšęs - sutvarkė, aprišo, draugai įsikėlė į valtį, perplaukė Nevėžį į ratus ir per naktį nubeldė Pociūnėlių link. Čia prigužėjo kariuomenės. Kitą naktį atvežė iš Pociūnėlių felčerį, tas liepė kuo greičiau amputuoti ranką. Aš jaučiausi labai silpnas, vandens išgeriu ir išvemių, atmenu ir neatmenu. Draugai šnibždasi, atrodo baigta. Rankos mėsgaliai sutino, dvokia. Felčeris prižadino gangreną. Draugai antrą dieną laukia Marytės pasirodymo, nežinome ar keliauti Kėdainių link? Jų tikslas gauti chirurgą, bet gali gauti tik terapeutą. Panevėžyje patikimas chirurgas Šerkšnas tardomas ir sekamas, vilčių jokių. Man draugai nieko nepasakojo, o aš labai abejingas, kokie čigoniukai akyse matosi: felčeris sako, kad pavojingai nukraujavęs. Už poros dienų atvažiuoja Marytė, liepė naktį pristatyti į Vaskonių kaimą pas Vytą Jutelį, veš į Panevėžį. Sutemus įkrovė į ratus, vyrai apsėdo, veža laukais ir keliais. Vaskonyse jau laukė sunkvežimis su trimis vyrais

ir Maryte. Vairuotojai sėda į kabiną ir mane įsodino viduryje, padėjo ant kelių užvestą pistoletą. Susitarėm taip: Marytė ir Kęstutis (Panevėžio pogrindininkas) važiuoja mašinos kėbule. Reikia pervaziuoti Naujamiesčio miestelį, ten garnizonas, sargyba. Nutaria: jeigu stabdys - nestoti, sušaudys, mašiną palikus bėgti, o man nusišauti. Buvo pats vidurnaktis. Dar gerokai prieš Naujamiestį susitikome garnizoną, mašinos išsirikiavę kelio pakraštyje, kareivių pilnas kelias. Mašina važiuoja lėtai, kareiviai skiriasi, praleidžia. Marytė su Kęstučiu kvatojasi. Pravažiuojam laimingai, nesulaikė ir Naujamiestyje. Panevėžyje mane iškrovė pas Gandonešį. Čia Sp. su Rita N. pradėjo leisti vaistus, peniciliną, pastatė lašelinę. Atvažiavo chirurgas Šerkšnas. Maždaug po savaitės pasijutau geriau, jau ant kojų išsilaikau, temperatūra nukrito. Nuveža pas kitą daktarą, uždaro langines. Daktaras pasiūto rėkti, kam atvežėt banditą. Mane Marytė su Gandonešiu kuo greičiau į mašiną ir pas Marytės dėdę. Vaičiūnas, bijodamas chirurgo išdavimo, pabėgo į Vilnių. Pas Marytės dėdę gydymą tęsia, ateina suleisti vaistų tos pačios seselės.

Po mėnesio sustiprėjau, žaizdos gyja. Įsitvirtinau koridoriuje, ten padaro užlindimą, savininkas bijo - penki maži vaikai. Aš prižadu nesi-priešinti, atiduoti jam ginklą. Kartais aplanko Marytė, papasakoja apie draugus ir nuveža jiems žinių apie mane.

Prieš naujus metus atvažiuoja Marytė pas dėdę, nakvoja, rytojaus dieną jos šeimą ištremia. Vakare skrebai sugriuvo Marytės ieškoti. Spėjau pasislėpti, Marytę išsivedė. Tuo pat mane perveda pas Spirikavičių, pas seselę, kuri mane gydo. Ten pagyvenau gal porą savaitių ir ryšininkės L. Matulytės padedamas pasiekiu Šiaulius. Ten Jadzė gauna kambariuką pas Vilkauską priemiestyje. Apsigyvenau, susiradau sesę Julę, ji nuo Kupiškio atvažiuoja, mane prižiūri, taip per žiemą tupiu. Perrišimus jau pats su sese pasidarau, nors žaizda ant rankos dar labai ilga, abiejų kaulų 10 cm nėra, bet gyja gerai. Pas pažįstamą gydytoją apsilankau: jis mane pristato pas chirurgą. Tas sako reikia operuoti, bandyti surišti kaulus, kaulai turėtų sugyti, tik dar reikia palaukti, kad žaizda nustotų pūliuoti. Buvau sutikęs su sesele Navickiene, kuri mane Panevėžyje gydė. Pasakoją, kad dirba chirurgijoje, pas tą, kuris nusigando manęs. Jai atrodo, kad geras lietuvis, ir prašė mane apžiūrėti. Šis sutiko ir tuo į pas jį nuvažiavome. Rytojaus dieną pasišaukė Navickienę ir pasakė: "Mano kaltė, kad tada nepranešiau kur reikia! Dabar tegu taip praeina, nutylėsiu. Bet - kad tokie dalykai daugiau nepasikartotų. Aš jau pasiskyrčiau kitą vyr. seselę, jai viską perduok".

Nesugebam mes atskirti pelų nuo grūdų. Seselė liko bedarbė, man gera darydama. Į pavasarį sveikata pablogėjo, ranka sutino, paraudonavo, keliose vietose atsivėrė žaizdelės, bėga rudas skystis, temperatūra iki 38, skausmas, ypač naktimis, stiprus. Gydytojas sako: reikia rentgeno nuotraukos. Šiauliuose ta paslauga komunistų rankose. Ryšininkė Jadžė Matulytė supažindino mane su Vale Dulkaite, turinčia ryšį su Kaunu. Nuvažiuojam ten per pagrindį padaro rentgeno nuotrauką. Sutvarko kauniečiai fiktyvius dokumentus. Dabar tapau Kostas Butrimas, didžiojo tėvynės karo invalidas. Puikūs vyrai kauniškiai. Susitariame su jais palaikyti ryšį. Sugrįžęs į Šiaulius parodžiau pažįstamui gydytojui chirurgui nuotrauką, tas pasakė, rankos raumenyse užaugę net penkios kaulo nuolaužos, kurios pradėjo gesti. Reikia būtinai operuoti, bet kaip tai padaryti, kai gydytojai apie panašias operacijas turi pranešti MGB. Šiauliškiai mane guldyti į ligoninę atsisakė. Yra galimybė Kaune, bet ten neturiu kur apsigyventi. Susirišome su ryšininke Maryte, kuri pabėgusi iš tremties apsigyveno Vilniuje Gandonešiui-Vaičiūnui padedant. Dar viena šeima lyg sava, tai Meškauskienė su seserim Jutiliene ir keturiais mažais vaikais ir senute motina. Tai bėgliai, mūsų krašto gerieji žmonės. Nuvažiuoju į Vilnių, susirandu visus prietelius.

Globoja mane Vaičiūnas. Jis tik prieš pusmetį pabėgęs iš Panevėžio, mažai ką Vilniuje pažįsta. Man su ta ranka bėda, reikia ką nors daryti, Vaičiūnas girdėjęs apie vieną profesorių-chirurgą, gerą lietuvį, bet nepažįsta asmeniškai ir negauna iš niekur rekomendacijos. Žino, kur jis gyvena ir vakarais vieną kitą ligonį namuose priima. Vieną kartą nueinu pas jį į priėmimo kambarį, viską papasakoju. Parodau ranką ir prašau pagalbos. Profesorius apžiūri nuotrauką, patvirtina, kad operacija reikalinga, dar su replėmis ištraukia kaulo gabaliuką. Nieko man nesako, parašo laišką į Raudonojo Kryžiaus ligoninę chirurgui Sočylai, kad mane paguldytų operacijai. Ten, sako, komunistų mažiau. Ką ten sužinosi, man pranešk. Išėjau su viltimi ir Gandonešiui pasidžiaugiau. Pas Sočylą nieko nepešiau, vyras jaunas, bet bailus. Grįžtu pas profesorių. Tas liepia ateiti šeštadienio vakare į namus, operuos. Nueinu, senutę su dviem vaikais pasiunčia į kiemą, liepia užrakinti duris, jei kas klaus, sakyti - nieko nėra namuose. Paguldo ant kušetės, jo žmona suleidžia keliose vietose vaistų ir tą vargšę ranką vėl mėsina. Parodo penkis kauliukus visokio dydžio, apriša ranką ir pasodina prie lango. Jau sutemus, liepia pereiti keletą kartų per kambarį, ir atsisveikina, liepia už keletos dienų ateiti perrišimui. Po kiek laiko išsikviečia mane Jokūbo ligoninėn, ten padaro gip-

sinį lovelį ir parodo kaip naudotis, kaip gydytis ir gerai maitintis. Kai žaizdos visai užgis - ateiti vėl. Dėkoju, su ašaromis stebiuosi, kad man padėjo be rekomendacijos. Profesorius atsakė: jūsų rekomendacija ranka, tokioje padėtyje provokatoriai nevaikšto. Apie koki atsilyginimą neleido net kalbėti. Jeigu turi lėšų, geriau maitinkis. Sugis. Tikiuosi sutvarkysim!

1948 m. gegužės 22 d. didysis šeimų vežimas, prieš tą dieną jautėsi mieste įtampa, žmonės klaidžiojo priemiesčiuose, nakvojo bažnyčiose. Vyko dokumentų kontrolė, ar nėra neprisiregistravusių? Pasprukęs sėdau į traukinį ir miškan.

Tris su puse mėnesio vėl būryje. Nors koks iš manęs karys: ant kojų stiprus, bet ranka nedirba. Kad geri žmonės dėl manęs nerizikuotų, vienas pistoletas kabure, kitas kišenėje, kaip bus, taip bus. Rankos nebeskauda, žaizdos užgijo, tik į gipsinį lovelį įdėta, kad nemaskatuotų, ir landau su visais po krūmus. Būrio su manimi belikę tik aštuoni. Žmonės išvežti. Vyrai iškapoti. Ištaisais kaimais tuščios sodybos. Žmonės moraliai palūžę. Kaip pasikeitė padėtis - net baisu! Viktoriško miške, kol manęs nebuvo, krito 4 vyrai. Pradėjo vyrai stengtis įsigyti dokumentus ir per žiemą kur nors mieste glaustis.

Erdvesnių bunkerių neapsimoka rengti, nes įlindai koki kartą ir kaskis kitą, nes pilna seklių slampinėja po miškus. Pas žmones bunkerius rengti - gaila žmonių. Putinas su Skirmantu planavo iš miško pasitraukti. Putinas kokiais tai reikalais užėjo Puorių kaime pas Mūžą, vadintą Čerkasiuku. Kur tai arti buvo skrebai, juos savininkas nubėgęs pasikvietė ir Putinas buvo nukautas.

Deveikis-Skirmantas buvo prisiglaudęs Joniškėlyje, po to apie mėnesį pabuvo Biržuose. Jis žinojo mano adresą Šiauliuose, žadėjo grįždamas pavasari į mišką mane aplankyti. Tuo metu Joniškėlio stotyje dirbo milicininku iš Vadaktų Vladas Luniauskas, jis stotyje sekdamas keleivius. Turėjo milicininkai MGB išduotas mūsų nuotraukas. Ryšininkė Jadzė Matulytė tuo laiku dirbo stotyje, ir perspėjo, mačiusi jas pas milicininką. Skirmantas perspėjimo nepaisė ir važiavo per Joniškėlį pas mane. Stotyje Luniauskas su draugu stengėsi jį sulaikyti. Skirmantas, pastūmęs Luniauską, ėmė bėgti, šūviai buvo netikslūs. Skirmantas pačiupęs arklių, palikęs portfelį ir paltą, paspruko. Po mėnesio, 1948 m. gegužės 15 d. Viktoriško miške žuvo su trimis draugais.

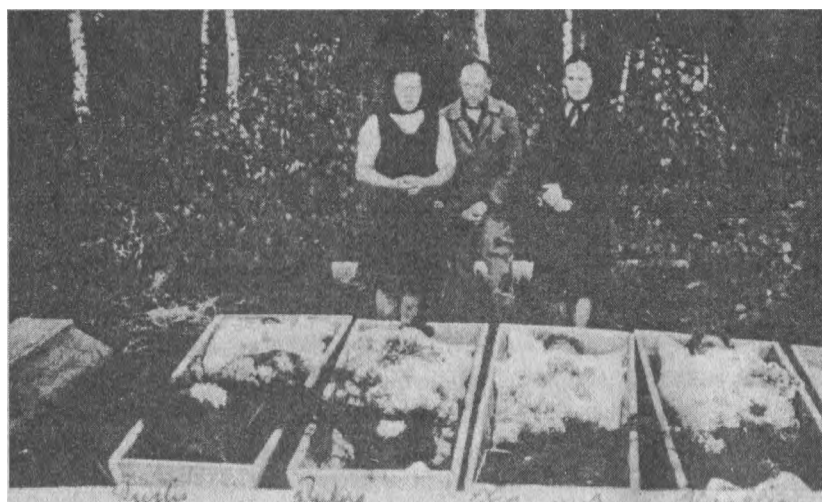
Aš užsiauginau ūsus, dažiau plaukus, nešiojau akinius, nebepažįsta ir savi. Susitikau iš Šeduvos Girdžiūną, jis manęs nepažino, o kartu dirbę



Sėdi: 1 .Mykolas Grinius. 2.Bronius Juospaitis-Direktorius. Stovi: 1 .Antanas Drąsutis-Medžiotojas. 2.Kazimieras Budrys-Kriaučius



Vyčio apygardos Kpt.Juozo Krikštaponio vardo rinktinės štabo virš.Kostas Tvaska-Rugelis su motina. 1947 06 10, Šilo miške prie Raguvos, Panevėžio : aps.



Laidojami šešių partizanų palaikai. Jie palaidoti Šapių kapinaitėse. Stovi prie karsto Vienuolio motina, tėvas ir sesuo - Baltušnikai. 1949 m. Šilo miške



Vytautas Vepštas-Berņiukas. Paukštelio brolis. Išėjo partizanauti 16 metų



Jonas Vepštas-Paukštelis



J.Vepšto-Paukštelio būrio partizanai stiprinasi alučiu

prieš karą Šarvučių rinktinėje. Po karo jis NKVD dirbo vairuotoju, priklausė pagrindžiui, bet iššifravo ir pasodino.

Trys vyrai 1948 m. birželio mėn. žuvo prie Krekenavos, palei Kudabos sodybą, o mūsų būrio vadas prigėrė plaukdamas per Nevėžį, vėliau mes ištraukėme ir patys palaidojome. 1948 m. gruodžio pabaigoje žuvo prie Vaškonių kaimo Stasys Kulikauskas-Putinas, paskutinis iš trijų brolių. Neberadau Juozo Gauranskio-Kepuriuko, savo geriausio draugo. Radau vieną naują jauną vaikiną, atėjusį į mūsų būrį. Gaila jo - dar žalias para-ko nematęs. Pasunkėję reikalai dėl maisto, padaugėjo išdavysčių. Prasidėjo kolektyvizacija, dar pasunkėjo mūsų padėtis. Būryje buvo iš fronto ir visą laiką aktyvus, drąsus partizanas iš Jurgailių kaimo Stasys Liukenskas-Uosis. Vyresnysis brolis plechavičiukas, sėdėjo kalėjime. Jaunesnysis gyveno su motina. Paėjo kalbos, kad jaunesnysis užverbuotas, pasitikslinome, įtarimų yra, faktų trūksta. Uosis prisižadėjo sekti brolių.

Pradėjo tarybinių ūkių darbininkams atvežti algas su kelių skrebu apsauga, mes užkurdavome jiems pirtį, o pinigų konfiskuodavome, bet viskas buvo surišta su didele rizika. Bet ką daryti, reikia apsiauti, rūbų ir kitokių reikmenų, o rėmėjų beveik neliko, prisėjo rizikuoti. Rudenį skrebai saugojo kuliant javus, netoliese stovyklavo Savanorio būrys. Mato skrebai girti, nutarė jiems užkurti pirtį, bet pasirodo tie tik vaizdavo. Temstant patyliukais atslinko Krekenavos garnizonas, apstatė kulkosvaidžiais dainuojančius skrebus. Šniutė atvedė vyrus, ruošėsi užpulti, bet patys pateko į apsuptį. Taip tragiškai žuvo stipraus būrio vadas Kazys Šniutė-Savanoris.

Siunčia mane būrys į Kauną, prisirinko reikalų, nebeturime gero ryšio su štabu, reikia paso štampos, nuotraukai įspausti. Aš jiems pažadėjau, žinojau gerą specialistą. Persirengiau civiliniais rūbais, prisisegiau medalių juostą, draugai palydėjo iki Skėmių geležinkelio stoties ir išvažiuoju "Tėvynės karo invalidas". Susiradau Švirkštą (Ramarauską) pabūnu pora dienų Kaune, jokių prošvaisčių jie nežino. Aptariam su Švirkštu kaip suk-tis, jeigu pakliuūvam.

Grįžtu į būrį ir vėl pilka kasdienybė. Staiga gauname baisią žinią: prie Ramygalos žuvo Vyties apygardos vadas lt.n. Danielius Vaitelis. Sako Ramygalos garnizonas ir skrebai trečią dieną iš džiaugsmo geria, staugia. Smulkesnių žinių sunku sugauti, jos prieštaringos. Upytės Aptiekoriaus būrys išsiformavo. Varnakalnio būrys jau be vado Parašiuto, vadovauja Vladas Krikščiūnas-Žuvelė. Parašius buvo kažin kur išvažiuojęs ir pakliuvo. Mūsų būrio vadas nepaskirtas. Buvo nuėję pasiuntiniai į štabą, iš

ten liepė patiems išsirinkti ir pranešti. Tinkamiausias būtų Astrauskas-Viksva, bet jis prieš porą metų atėjęs iš Varnakalnio būrio, sako: aš čia dar svečias. Nelabai kas nori būti vadu, patariau balsuoti už Klierą-Sakalą, kadangi Vakarietis mėgsta išmesti čerką, aš į kareivius jau netinkamas, jeigu ranka ir pilnai sugytų, bet kas iš to, kaulo nėra. Reikia kokios išeities ieškoti, kol čekistai nesutvarkė. Su kauniškiais ieškojau visokių varijantų. Pasirinkau panašiausią: nuo spalio mėn. prasideda buhalterių kursai, tęsis 6-8 mėnesius. Reikia gauti siuntimą į tuos kursus ir bandyti Vilniuje prisiregistruoti. Atsisveikinęs su draugais nuvažiuoju į Šiaulius pas seserį, aplankiau dėdę Labanauską, savo gydytoją Petraitį ir vėl į Vilnių. Susirašiau su buhalterių mokykla, važiuoju į Kauną, padaro man fiktyvinį siuntimą iš Liberiškio tarybinio ūkio, dar visokias ten špagalkes ir priima mane į tą mokyklą. Gaunu pažymą, esu mokinys ir šiaip taip prisiregistruoju.

Spalio mėn. lankau mokyklą, labai keistai atrodo, visai ne tas rūpi, svarbiausia prisiregistruoti. Lapkričio 7 d. nuvažiuoju į Kauną, Švirkšto nesurandu, tik jo seserį, kuri man papasakojo: lapkričio pirmą atvažiavo iš miško du partizanai, vieno slapyvardė Smilga, eina jis pavakary Laisvės alėja, sutinka majorą ir leitenantą, kurie veda jo draugą. Smilga iš užpakalio jiems padalina po kulką, ir bėga Žaliakalnio link. Draugas meta si į kitą pusę, žmonių ir kariškių gatvėse daug, Smilgą bėgantį persekioja ir Kauko laiptuose į Žaliakalnį peršauna per vidurius. Užbėgęs laiptais pasuko į Raudonosios armijos prospektą, prie kino teatro įsimaišė tarp minios žmonių, persekiotojai pasimetė. Smilga lies Minties ratu užbėga pas Šidlauską - pagrindininką, ten rado ir Ramarauską-Švirkštą. Įbėgęs išgriūna: toliau nebėgaliau, sako - pribaukit. Tie vyrukai pasigavo "gaziką" ir nuvežė pas chirurgą Zaikiną. Tas pasakė, peršautas per smulkių žarnų sritį, reikia skubios operacijos. Vyrai bandė per ąžuolyną išvažiuoti už miesto, bet buvo jau visur apstota. Nuvažiavo prie šv. Antano bažnyčios Žaliakalnyje pas Mikalauskus visai sutemus, paliko sužeistąjį ir išbėgiojo kur kas. Ten pas Mikalauską buvo bunkeris, slapstėsi kunigas Želnys, šv. Antano bažnyčios klebonas, Kliukas, Mikalauskienė su sūnumi, irgi pagrindininku. Naktį partizanas mirė, lavoną išnešė į sandėliuką ir užkrovė malkomis. Auštant namą apsupo čekistai, vertė, kratė, rado lavoną, rado bunkerį, suėmė Mikalauskienę su sūnumi, kunigą Želnią, Kliuką, visus sugrūdė į saugumą. Areštavo Kamarauską-Švirkštą, einantį Šančių gatve, taip pat Šidlauską, Beinorienę, viso 10 pagrindininkų, vadino teroristų grupe. Tą man papasakojo Švirkšto sesuo.

Sugrįžau į Vilnių ir gyvenau kaip zuikis, nežinojau kaip Švirkštas perneš tardymą. Kursus baigiau, gyvenau pas pažįstamus, Marytę. Jau įsidarbinau žemės ūkio technikume, išsinuomavome privačiai kamariuką, prisiregistravau. Mūsų likimai susipynė, abu pažįstami, abu be šeimų. Gandonešiui su Meškauskiene padedant apsivedėme. Tokia seniai buvo svajonė, vis tikėjomės sulaukti laisvės. Deja, viltis blėso, žinojome, kad vieną kartą vistiek pakliūsime, sujungs likimas, gal abiems bus lengviau lagerius pergyventi. Tik po mano sužeidimo gaunu žinią Panevėžyje, kad pabėgo mama ir sesuo Morta iš tremties. Dar vasarą prikalbinau švogerių Vladą Kudarauską nuvažiuoti pas tremtines, nuvežti maisto ir fiktyvius pasus. Nuotraukas suieškojome pas gimines, pasus sutvarkė Panevėžio pogrindininkai, Jadzės Matulytės grupė, ryšiai kaip visada per Marytę. Vėlai rudenį joms pavyksta pasprukti iš tremties. Mama prisiglaudė Kupiškyje pas marčios gimines, sesuo Ukmergėje. Mamą areštavo už metų, seserį truputį vėliau, sukišo abi į Panevėžio kalėjimą, nuteisė už pabėgimą po 3 metus lagerio. Mama bausmę atliko Šilutės kalėjime, buvo susirgusi - paeiti negalėjo. 1958 m. paleido abi į Lietuvą.

Jau girdėjau apie naujas aukas mūsų būryje: Kazys Lukoševičius-Vakarietis žuvo palei Užupės mišką, sodyboje, nuvežtas į Surviliškį. Buvo kariuomenės siautimas netoli Pociūnėlių prie Ratakenio miškeliuose. Vyras išvijo į laukus, du partizanai žuvo, Vincas Deveikis-Burokas ir Jonas Povilonis-Jūra, tai tas pats jaunas berniokas neseniai atėjęs į būrį. Jau vėl trijų nebėra, pasėdėjome nuleidę galvas su Uosiu. Parvažiavęs į Vilnių dėl kauniškių apsiraminau, apsigyvenau kambarėlyje pas žmoną. Aplančiau savo geradarį profesorių, rankos nebeskauda, žaizdos sugijo. Profesorius patarė stengtis, kad ji per tą dirbtiną sąnarį kuo mažiau judėtų, stipriau lovelį subintuoti. Kaulai pradeda susikabinti, gyjant priartėja. Jau ranka 10 cm trumpesnė. Pasiūlė už mėnesio vėl pas jį apsilankyti.

Gaunu liūdną žinią, kad mano mama jau Panevėžio kalėjime uždaryta. Taip pat jame pasodintas Marytės brolis Stasys-Ryšininkas. Jis neseniai grįžo iš lagerio ir ruošiamas sudaryti bylą. Gaunu anoniminių laišką, kad čia pavojinga gyventi, turiu pasitraukti. Pogrindyje vienoje vietoje apsiplunksnuoti neleidžiama, čia jau per daug išsiplėtė pažinčių ratas. Dar surizikavau, įstojau į Lietuvos kooperatyvų sąjungos žuvininkystės Zarasų skyrių. Išvažiuoju į Zarasus ir pradedu ten dirbti ekonomistu, bet neilgai.

1949 m. sausio 26 d. atėjo direktorius, liepė man nunešti žurnalą į mokymo kombinatą. Pasikeliu į ketvirtą aukštą, koridoriuje matau kažkoks



Tarutė, Stankevičius, Burbulis-Grėblys



Paukštelio būrys

tipas skaitinėja plakatus, o du stovi prie laiptų, rūko ir kalbasi, įeinu į raštinę: ten sėdi tipas, kuris mane pasitikusiam mokymo kombinato direktoriui liepia išeiti, o iš manęs pareikalauja dokumentų. Iš ketvirto aukšto šokti nėra vilčių. Paima dokumentus, patraukia rankomis per kišenes, įpuola į vidų dar vienas tipas. Taip aš ir suimamas. Atsiranda ir keletas skrebu, kurie uždeda antrankius ir vedasi į geležinkelio stotį. Karininkas eina šaligatviu. Nesveikoji ranka pamėlinuoja, pradėjo skaudėti, imu šaukti, kad nuimtų grandinę. Karininkas liepė nuo nesveikos rankos nuimti, bet vienam skrebui užsidėti sau ant rankos, tai ir veda mane surakintus su skrebu. Nuvežė į Kauno saugumą, kad apstojo koridoriuje saugumiečiai! Perdavė tardytojui Kamarauskui, prasideda tardymas. Suveda akistaton su Ramanausku-Švirkštu. Ta akistata man brangiai kainavo, du kartus po tardymų buvome vilkte nuvilkti į kamerą. Švirkštas apie mane papasakojo tardytojui visas smulkmenas, ką tik žinojo, kad su juo mane supažindino Valė Dulkaitė. Aš reikalavau su ja akistatos, o kadangi nedavė, viską gyniausi. Po baisių tardymų sugebėjau įrodyti, net ir gydytojui komisijai, kad ranką susigydžiau be medikų pagalbos. Pagaliau nuvedė į teismą ir nuteisė 25 ir 5 metams.

Lageryje sužinojau, kad Lukiauską-Uosį sušaudė draugai, nes jis tapo provokatoriumi. Iš būrio po mano arešto buvo belikę tik keli. Vadu tapo Kliorė-Sakalas. Dar buvo naujai prisdėjusių, tai Paulauskas-Eigulys, Jonas Matuzevičius ir iš mūsų kaimo Kostas Kudokas-Diemedis, kuris prieš pabaigą perėjo į Prisikėlimo apygardą. Krikščiūnas-Žuvelė žuvo 1949 m. Paulauską-Valstietį areštavo provokatoriai, pasivadinę štabo ryšininkais, jis buvo nuteistas mirties bausme. Jokūbą Petraitį-Gaspadorių sušaudė bunkeryje Mūčiūnų kaime 1951 m. Sakalas žuvo 1951 m. Prievočkos kaime. Trimito ir Varnakalnio būrių likučiai paskutiniaisiais metais susijungė, kol visi žuvo.

1949-1951 m. Krekenavos ir Ramygalos apylinkėse dar stipriai veikė Paukštelio būrys, tai Savanorio, Vėtros nuo Ėriškių ir Upytiečių liekanos, apie 15 žmonių. Ten buvo net dvi lietuvaitės M.Štarolytė ir Jadzė Žardinskaitė, kartu su savo dviem broliais partizanavo. Kada žuvo tie paskutiniai, buvau jau lageryje. Jadzė Žardinskaitė iki 1947 m. dirbo Panevėžio ligoninėje, jos drąsa ir pastangomis iš ligoninės buvo išvaduotas Kučys-Finka; vaduojant žuvo partizanas Gerbenis. 1951 m. kovo 11d. Paukštelio būrys apsistojo pas Mykolą Juozapaitį Viržuonių kaime. Tai labai gera lietuviška šeima, mažžemiai, gyveno vargingai. Auštant sodyba buvo apsupta. Kautynės buvo žiaurios, sodybą sudegino, žuvo aštuoni vyrai,

Štarolytė sužeista, paimta, taip pat paimta ir Žardinskaitė, tik septyni vyrai pabėgo. Kiek žinau, buvo išdavystė. Tai buvo paskutinės reikšmingesnės kautynės. Iš Krekenavos valsčiaus apytiksliai žuvo 104 partizanai.

Daug kraujo sugėrė Krekenavos valsčiaus žemelė. Dar yra gyvų kolaborantų, kurie gyvena ir gauna didžiules pensijas, kaip karo veteranai. Gyvena miestuose patogiuose butuose ir turi net po kelis: du Volkovai gyvena Panevėžio mieste, buvęs saugumo viršininkas Tichomirov gyvena Utenoje.

JIE LIETUVOS ŽEMĘ APLAISTĖ SAVO KRAUJU

Kupiškio r. netoli Salamiesčio yra Astravų kaimas, kuriame per stebuklą išliko didelė Antano Laužiko sodyba (daugumą tokių sodybų komunistai sunaikino).

Tai buvo didelė lietuviška šeima: penki sūnūs ir trys dukros. Šeima buvo labai darbšti ir tvarkinga. Nuo mažų dienų dirbo 40 ha ūkyje: vieni ganė gyvulius, kiti jau dirbo visus žemės ūkio darbus. Sodyba apsodinta medžiais, užveisė gražų sodą, laikė bitutes. Dukros nuo mažens puoselėjo ir prižiūrėjo gražų lietuvišką darželį, lietuvių apdainuotą, bernelių lankytą... Gyvenimas tekėjo įprasta tėkme.

Sūnus Adolfas, g.1912 m. tapo karininku. Jau 1938 m. gegužės 15-16d. su savo būrio kariais per kariuomenės ir visuomenės dieną prازیguoja Marijampolės gatvėmis, o su žirgu Mauru sporto šventėje užima prizinę vietą.

1940 m. Lietuvą okupuojama. Didelė dalis Lietuvos "patriotų", vyresniųjų karininkų, be jokio pasipriešinimo pabėgo į Vakarus. Dalis jaunesniųjų karininkų ir jaunimas organizuojasi pasipriešinimui okupantams ir kolaborantams.

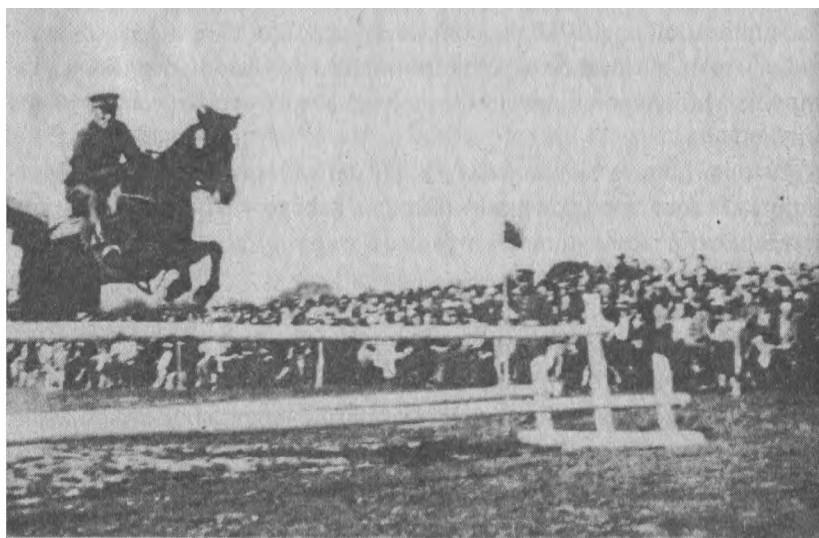
Adolfas Laužikas organizuoja pagrindį Vabalninke bei brolio Povilo (g.1914 m.) padedamas - Salamiestyje ir Antašavoje.

Prasidėjus karui su vokiečiais, kilo sukilimas Lietuvoje prieš bolševikus. 1941 m. birželio 27 d. Adolfas pirmasis žuvo nuo bolševiko kulkos.

Vėl grįžus raudoniesiems okupantams ir jų pakalikams, visi keturi Laužikų sūnūs: Povilas, Juozas (g.1921 06 05), Albertas (1923 01 09) ir Vytautas (g.1925 m.) išėjo partizanais kovoti už Lietuvos laisvę. Namuose liko 3 sesutės, viena dar visai jauna. Šeima išstremiama į Sibirą, iš kur ne visi sugrįžo.

1945 m. vasario 5 d. Juozas pirmasis krauju aplaistė gimtuosius laukus: sunkiai sužeistas, be sąmonės pateko skrebams į nagus. Jį žiauriai kankino ir nuteisė 25 metams lagerio. 1949 kovo 18 d. Rūdikų k. žuvo Povilas. 1950 m. birželio 13 d. prie Medinės miško, netoli Pauliuko sodybos - būrio vadas sūnus Algirdas. Broliai Laužikai priklausė Žaliosios rinktinėi, vėliau - Pilėnų tėvūnijai. Visi jie savo krauju palaistė Lietuvos žemelę.

1958 m., praėjęs visas lagerių kančias, į savo gimtąjį kaimą grįžo Juozas. Gimtojoje sodyboje šeimininkavo svetimi, sukurtas "Nemuno" kolchozas. Juozas iš karto ėmė dirbti sąžiningai, kaip tėvų išmokytas. Rankas turėjo auksines: ir šaltkalvis, ir kalvis, ir visų galų meistras, mėgdavęs žerti tiesą į akis. Sąžiningai dirbdamas šiaip taip išsikovojo vietą savo namuose. Ėmė prižiūrėti sodą, auginti bitutes, įsirengė staliaus dirbtuvėles. Algis Navikas, to krašto kolūkietis, įstojo į komunistų partiją, Juozas ir sako: "O ko ir šis įstojo pas tuos bolševikus. Rodos, gimė lietuviu, krikščioniu, o dabar tik pamanyk, raudonuoju tapo..." Navikas tapo ne tik raudonuoju, bet ir kolūkio pirminės partinės organizacijos sekretoriumi. Pasodino Juozą 15-ai parų už jo tiesų žodį, pasitelkė Kupiškio r. "Kommunizmo keliu" laikraščio žurnalistą A.Orentą, kuris sukūrė šmeižikišką straipsnį "Štai jis, Laužikas, Lietuvos vaiduotojas". Daug pamazgų ir de-



Adolfas Laužikas su savo Mauru užima pirmą vietą varžybose 1938 06 15 Marjampolėje.



Vytautas Laužikas, žuvęs 1947 08



Povilas Laužikas, žuvęs 1949 03 18



Adolfas Laužikas 1938 m. rugsėjo 15 d. Marijampolėje



Tautvydas Vaitekūnas-Zubris ir Algirdas Laužikas, žuvęs 1950 m.

guto buvo išpilta ant Laužikų šeimos, bet Juozo nepalaužė. Jis tvirtai laikėsi gimtosios žemės ir tikėjo - Lietuva prisikels.

MŪSŲ KOVOS

Partizano ir vėliau jų ryšininko Kazimiero Juknevičiaus (g.1912 m.) prisiminimai apie Šiaurės Lietuvos partizanų kovas

1940 m. dirbau Papilio valsčiaus Kvetkų kooperatyve. Prieš pat okupaciją sapnuoju sapną. Stoviu kieme ir staiga šiaurėje pamatau iš dangaus besileidžiančią Dievo Motiną. Ji visa spindi, bet nuliūdusi. Šaukiu tėvams:

- Greit eikite žiūrėti! Marija apsireiškė!

Pabudau. Galvoju - ką tai reiškia? O Ji man davė suprasti, kad globos mane tais sunkiais, pilnais žiaurumo metais, nes buvau ištikimas Dievui ir Tėvynei.

Vieškeliai dulka - tai raudonoji armija traukia Lietuvos okupuoti. Burliokai ir komunistėliai, kurių mūsų krašte netrūko, su džiaugsmu pasitiko "išvaduotojus". O mūsų širdyse - išgąstis ir skausmas.

- Tėvyne, Tėvyne, kas bus su tavim?

Rinkimai. Vieni balsavo, kiti ne, vieni tiesiog mesdavo į urnas biuletenius, kiti užsukdavo į marškomis uždangstytas kabinas. O atidarius urnas, ko tik nerasdavo! Biuleteniuose visko pripiešta, o kai kuriuose ir bjaurumų pridėta.

Prasidėjo teroras. Ir dieną, ir naktį. Komunistas Gasiūnas ir jo draugeliai, būdavo, įsibrauna į mano kambarį, pasirausia ir grasina:

- Tu mums netinki! Bus tau!

1941 m. birželio 14-toji. Ir vėl vieškeliai dulka. Važiuoja link Rokiškio pilnos raudančių žmonių mašinos. Tai pirmasis trėmimas. Aš jau namuose nenakvoju. Naktį atvažiavo enkavedistai manęs suimti, tačiau nerado. O sekmadienį - karas!

Susirinkę keli draugai tariamės, ką daryti.

- Važiuok, - sako, - į Panemunį, parvežk žinių.

Sėdau ant motociklo, nubirbiau į Panemunį. Tuoį pat prisistatė tie, kuriems tapo karšta. Paliepė man:

- Lipk nuo motociklo! Jis mums reikalingesnis.

Teko paaukoti motociklą vargšams Stalino vaikams, o pačiam pėsčiomis grįžti.

Birželio 23-čią, pirmadienį, ir vėl atvažiavo iš Rokiškio čekistai manęs ieškoti, bet pro užpakalines duris spėjau pabėgti. Peršokau per šventoriaus tvorą ir pasislėpiau alyvų krūme. Vakare išėjau į miškelį, o iš jo - į Švedų vienkiemį. Čia susirinkome šeši vyrai. Klausome radiją - Kaunas jau laisvas, džiūgauja!

- Ačiū Tau, Viešpatie, už laisvę, - dėkojame Dievui.

Pas Švedus stovėjo autobusas. Mes jauni, drąsūs, bet neatsargūs.

- Važiukime autobusu į Kvetkus, - sakau, - pabandysime išlaisvinti savo miestelį.

Apsiginklavę pistoletais, nes kitų ginklų nebuvo, penktadienį atvažiavome į Kvetkus. Bet čia tebėra besitraukiančių rusų kareivių. Sakau draugams:

- Likite čia, už sandėlio, žiūrėkite ir mane paremkite. Bandysime nuginkluoti rusus.

Pasišaukiau vertėją, išėjau prieš kareivius. Jiems vadovavo mėlynakelnis politrukas. Paliepiu jam:

- Mesk ginklą! Esate apsupti!

Šis numetė pistoletą. Tačiau netoliese stovėję kareiviai sušoko į griovį ir išsidėstė. Jau dabar man tapo karšta. Smukau už sandėlio ir autobusu išvažiavome. Trys draugai dar liko miestelyje. Tuo laiku atvažiavo dviračiais besitraukiantys apie 20 milicininkų. Mano draugai su jais susišaudė. Išgirdęs šūvius, vėl bėgau į miestelį jų paremti. Tada vieškelyje pasirodė vokiečių mašinos. Milicininkai, metę dviračius ir ginklus, šoko į Nemunėlio upę ir ją perplaukę pabėgo.

Vokiečiai ginkluotus mano draugus, neturėjusius ant rankų baltų raiščių, sulaikė, pasodino pievoje. Pamatęs mane vokietis šūktelėjo:

- Halt! Hande hoch!

Atėmė pistoletą ir mane prie draugų pasodino. Vokiečių kalbos nemokėjau. Jiems parodžiau pasą, karinį bilietą ir ant kaklo pakabintą kryžių. Žmonės pašaukė žydą, kad išverstų mūsų paaiškinimą, bet vokiečių karo žandarai pravarė jį:

- Weg, Jude!

Pakvietė vertėju komunistuojantį mokyklos vedėją Vilimą. Nežinau, kaip jis vertė mūsų paaiškinimus, bet vokiečiai paleido tik mane, o mano draugų nepaleido. Jie ilgai tarėsi. Karo žandarai dar kelis kartusėjo pas Vilimą į mokyklą ir kalbėjosi su juo. Pagaliau mano draugus nusivedė ir vokiečių žandarai juos sušaudė. Nuo vokiečių kulų žuvo tikri lietuviai patriotai, pakilę į kovą su bolševikais: šaulių būrio vadas Povilonis, Šve-

das, Morkūnas ir studentas, gyvenęs vienkiemyje netoli Kvetkų (pavarde užmiršau). Vilimas pykosi su Poviloniu, greičiausiai jis aiškino vokiečiams, kad suimtieji yra komunistai. Po mėnesio Vilimas buvo suimtas, išvežtas į Rokiškį ir po kurio laiko sušaudytas.

Keturių jaunų vyrų beprasmė žūtis buvo baisus įvykis, kuris nepaprastai sukrėtė. Supratau, kad ne tik bolševikai, bet ir vokiečiai yra mūsų priešai. Labai pergyvenau dėl šio įvykio. Gi mane išgelbėjo tik turėtas rožančius.

Karo metais vėl dirbau kooperatyve. 1944 m. vėl grįžus Lietuvon bolševikams, nuvykau pas brolių Juozą į Pandėlio valsčiaus Vozgutų kaimą. Pradėjo rinkti vyrus rusų kariuomenėn. Tada persikėliau pas dėdę Steponą Juknevičių į Pandėlio vls., Stasiuniečių kaimą, prie Skapagirio miško. Šalia buvo Notigalos pelkė ir keli ežerai. Bet dėdės marti Marė Juknevičienė buvo manimi nepatenkinta, tad išėjau į mišką.

Čia susirinko ir daugiau vyrų: du broliai Rasiuliai, du broliai Petroniai, Puluitis, Pienocentro direktoriaus Glemžos sūnus su draugu, medicinos studentu. Išsikasėme bunkerius. Pradėjome veikli, bet trūko patirties.

Tarp Kupreliškio ir Pandėlio sutikome Papilio partizanus. Su jais nutarėme užpuli skrebus, kurie dažnai lankydavosi į prie Papilio esantį rusų kaimą. Bet tą kartą ryšininkai pranešė, kad skrebai neatvyko. Vėl grįžome į savo mišką. Mes buvome ginkluoti šautuvais, turėjome lengvąjį kulkosvaidį ir šautuvinį granatsvaidį.

Po kurio laiko pas mus atvyko ats.leitenantas Milaknis. Tuo pačiu metu ryšininkas pranešė, kad vienkiemyje netoli Notigalos apsistojo skrebai. Nutarėme juos užpulti. Puolimui vadovavo Milaknis. Jis pasiuntė vieną vyrą žvalgybon. Šis beeidamas susidūrė su skrebais ir susišaudė. Supome skrebus laukais. Tačiau gerai ginkluoti skrebai paleido ugnį iš kulkosvaidžių. Jiems vadovavo patyręs viršininkas, anksčiau tarnavęs vokiečių savisaugos daliniuose. Ir kiti skrebai buvo geriau patyrę kovotojai, negu mes.

Tą dieną kovoje žuvo du mūsų kulkosvaidininkai, o vadą Milaknį sunkiai sužeidė - peršovė kaklą ir paėmė nelaisvėn. Keletą skrebus ir mes sužeidėme. Milaknis skrebams teisinosi, kad netikėtai pakliuvęs į susišaudymą. Jo žmona nuvežė Rokiškio skrebams partizano Krišiūno parūpintą statinaitę medaus ir sužeistąjį savo vyrą išpirko.

1944 m. rudenį vykdėme Skapiškio miestelio puolimą. Pavakaryje susitelkė apie 20 partizanų būrys viename vienkiemyje, esančiame netoli Skapiškio miestelio. Būriui vadovavo buvęs policininkas Kazimieras Krišiūnas. Vienkiemyje sudarėme puolimo planą. Planavome nuginkluo-

ti skrebus ir išlaisvinti kalinius. Naktįėjome į miestelį laukais ir daržais, prisilaikydami vieškelio Pandėlis-Skapiškis. Lipant per tvorą, vienas neatsargus partizanas iššovė. O išgirdę šūvį skrebai spėjo pasiruošti ir iš savo būstinės - mūrinio namo paleido vieškelio kryptimi kulkosvaidžio seriją.

Prisiartinome prie jų būstinės. Sargybinis įbėgo į vidų ir užsidarė. Skrebai pradėjo per langus atsišaudyti. Krišiūnas ir aš prisiartinome prie namo iš kiemo pusės. Atsigulęs už pradėto statyti tvartuko, paleidau iš granatsvaidžio granatą, kuri sprogo ant kelio. Vėliau miestelėnai kalbėjo, kad skrebus puolė Šimonių partizanai ir šaudė iš patrankos, nes granata paliko didelę duobę.

Nutaikiau į langą granatsvaidį, bet šis užsikirto, nes pakliuvo į vamzdį žemių. Krišiūnas leido šūvius į langus. Norėjome išlaisvinti iš rūsio suimtuosius. Krišiūnas šaukė skrebams:

- Pasiduokite! Meskite ginklus! Išeikite!

O skrebų vadas Perkūnas stovėjo su pistoletu prie durų ir nė vieno skrebo neišleido. Kova tęsėsi. Pradėjo aušti. Telefono ryšys nebuvo nutrauktas. Apsuptieji galėjo prisišaukti kaimyninių miestelių skrebus ir mums būtų buvę riesta.

Paėmę iš valsčiaus raštinės dokumentų bylas ir rašomąją mašinėlę, pasitraukėme. Kito būrio partizanai grįžo į savo vietovę, o mes į savo bunkerius. Puolime dalyvavo: du broliai Rasiuliai, Glemža su savo draugu, du broliai Matūzai iš Skapiškio, Šakalys, Čiurlys ir kiti.

Prasidėjo žiema. Vienu metu į mūsų stovyklą susirinko apie šimtą partizanų. Buvo atėję partizanai iš Kaziliškių ir kitų apylinkių. Atbėgo Stefanija ir pranešė, kad rusai supa mišką. Nutarėme pasipriešinti. Mums vadovavo Rokiškio mokytojas - atsargos karininkas. Paskirstė pozicijas. Mano būriui davė užduotį - saugoti iš kitos miško pusės. Mano būrelyje buvo Glemža su draugu, Pulaikis ir kiti.

Kautynės prasidėjo nuo Tverų kaimo. Slinkdami miškan rusai suliko mūsų ugnį. Mes saugojome užnugarį ir girdėjome smarkų šaudymą. Pasiunčiau Glemžą su draugu pas vadą gauti tolimesnių nurodymų ir ištirti padėtį. Jėgos buvo nelygios. Skaitlingos rusų pajėgos pradėjo mūsų kovotojus supti. Jau traukėsi iš apsupimo Kiaulėno būrys. O kulkos prie mūsų jau kapojo medžių šakas. Nesulaukdami savo ryšininkų, pradėjome trauktis į iš anksto numatytą vietą, Notigalos kryptimi. Ties savo bunkeriu radome kraujo. Kvartalinėje linijoje buvo daugiau pasitraukusių.

Susirinkome Notigalos pakraštyje. Čia jau buvo vadas rokiškėnas

Krisiūnas su savo partizanais ir kili. Glemžos ir jo draugo nesulaukėme. Vadas pasakė:

- Vyrų, jėgos labai nelygios. Reikia trauktis.

Naktį traukėmės Kaziliškio link. Pakelėje užėjome į vieną sodybą pavalgyti. Pasiekėme miškus tarp Rokiškio ir Kaziliškio. Mūšyje dalyvavę kaziliškėnai parsivedė mus į savo bunkeriuose. Buvome išvargę, peršalę, sušalę... Dieną praleidome bunkeriuose, pavalgėme, pailsėjome.

Tačiau netoliese vienkiemiuose vėl pasirodė rusų kariuomenė. Išgirdę kulkosvaidžių serijas, pašokome ir krūmais nubėgome į miškelį netoli vienkiemio. To vienkiemio ūkininko sūnus buvo parėjęs namo ir dabar bėgo, o jį vijosi raitas rusų karininkas ir šaudė. Rusai tą vienkiemį padegė, sudegino gyvulius ir visą turtą. Girdėjome žmonių klyksmą, bet čia pat buvo pilna rusų ir negalėjome gelbėti.

Sutemus susirinkome į vieną vietą ir žygiavome savo miškan. Naktį sugrįžome į savo atsarginį bunkerį. Išaušus susikūrėme laužą, nes reikėjo išsidžiovinti. Tuo metu labai šalto, net kojines buvo prišalę prie batų.

Rytą apžiūrėjome kautynių lauką. Atradome Glemžą ir jo draugą nužudytus. Jie buvo žiauriai nukankinti: nupjauti lytiniai organai, burnos prikimštos šovinių gilzių. Radome ir Rasiulį, kuris pats susisprogdino granata. Jo galva buvo sprogdimo nunešta. Taip pat žuvo partizanas Valenta iš Kiaulėno būrio. Jo sesuo atvažiavo su arkliu ir pasiėmė žuvusįjį.

Radome sušaudytus du žmones iš Tverų kaimo: Tijušą ir Belecką, o iš Aičionių kaimo buvo nušautas Kirstukas. Visus tris rusai vedėsi ir nušovė iš arti, smilkiniuose buvo kulkų padarytos skylutės.

Žuvusius Glemžą ir jo draugą paguldėme savo bunkeryje ir pranešėme pastarojo tėvams, kad žuvusiuosius pasiimtų. Rasiulio brolis vienkiemyje prie miško padarė karstą ir palaidojo žuvusįjį savo kaimo kapinėse.

Rusų kareiviai, atėję pas mano dėdę Steponą Juknevičių į Stasiuniečių vienkiemį, jį nušovė. Dėdės sūnų Praną Juknevičių rusai suėmė ir išvežė į Rokiškį. Jį irgi įskundė jo žmona - dėdės marti Marė; vėliau ji pasigyрė:

- Jei būčiau norėjusi, būtų nušovę ir uošvienę.

Pusbrolį Praną čekistai nukankino Rokiškyje.

Kitoje miško pusėje buvo Žiobų vienkiemis. Ten slapstėsi du broliai Žiobos ir jų pusbrolis. Siaučiant rusams, jie buvo bunkeryje. Jie buvo neginkluoti ir slapstėsi nuo kariuomenės. Tačiau ir jie buvo įskusti dėdės Stepono marčios brolio Antano. Tą pačią dieną, kai vyko kautynės, atvažiavę rusai užkimšo šiaudais bunkerio angą, apipylė benzinu ir padegė. Abu broliai Žiobos ir jų pusbroliai sudegė, teliko tik jų kauliukai.

Paskui ta dėdės marti susimetusi gyveno su kitu vyru. Po poros metų kito būrio partizanai atėję į mano dėdės ūkį už išdavystę norėjo sušaudyti jo marčią ir jos sugyventinį. Virtuvėje paleido į juos automato seriją, bet sugyventinis griuvo pro duris ir pabėgo, o pati buvo sužeista, vėliau išgijo.

1945 m. žiemą kai kurie partizanai pradėjo legalizuotis, legalizavosi du broliai Petroniai, o Puluikis stojo rusų kariuomenėn. Aš likau vienas.

Įsigijęs fiktyvius dokumentus, 1945 m. balandžio mėn. atvykau su žmona į Kupiškio rajono Skodinių kaimą pas pažįstamus Melnikus. Įsidarbinau Šepetos durpių kraiko fabrike. Čia tada buvo direktoriumi Lietuvos karininkas Bronislavas Vaitiekūnas. Jis priėmė mane į darbą.

Balandžio mėnesį atėjo pas Melnikus dešimt partizanų, jų tarpe buvo Viktoras Sabaliauskas-Kirvis, trys broliai Apšegos ir kiti. Nuo tada tapau partizanų ryšininku. Pavasarį iš Melnikų persikėliau gyventi į Šepetą.

Papilių kaime pas ūkininką Jurėną vėl susitikau su kitu partizanų būriu. Jų tarpe buvo vienas pažįstamas skapiškėnas, vėliau žuvęs.

Tapęs ryšininku, atlikinėčiau svarbias partizanų užduotis, supirkdavau maistą, ne kartą vykau į Panevėžį ir Kauną pas gydytojus Morkūną ir Skruopskolį partizano desantininko Starkaus reikalais. O kelionė tais laikais buvo sunki. Važiuodavau traukiniu per Radviliškį.

Partizanas Baltakis buvo sužeistas sprogstama kulka į koją. Kupiškio ligoninėje jį operavo, nupjovė pėdą. Gydytojas Morkūnas rekomendavo tartis su specialistu dėl protezo. Susitariau su specialistu, kuris pažadėjo priimti Baltakį ir padaryti protezą. Per ryšininką Julijų Augustinaitį susitariau su partizanais, kada pas mane atveš Baltakį. Patikimas vairuotojas iš Panevėžio viščiukų peryklos, kuris atvažiuodavo pas mus durpių, pažadėjo Baltakį nuvežti Panevėžin, o paskui Kaunan. Tačiau sutartą valandą jų nesulaukiau. Paaiškėjo, kad Baltakį išvežė Rygon ir ten jam padarė protezą.

Kupiškio-Šepetos partizanų tarpe buvo labai drąsus partizanas Kaladė, kurio skrebai bijojo. Jis rekvizuodavo Puožos pieninėje sviestą ir telefonu apie tai pranešdavo Kupiškio skrebams. Vėliau Kaladė žuvo.

Prie mūsų fabriko buvo pušynėlis. Čia keturi partizanai, kurių tarpe buvo Kaladė, Tūbelis ir Greičiūnas, suruošė Viešintų skrebams pasalas. Įvyko susišaudymas, skrebai paspruko. Tą pušynėlį jie gerai įsiminė ir kas kartą pravažiuodami atidengdavo ugnį.

Kirsdami Šepetoje medžius, dažnai sutikdavome Šimonių partizaną Gudą ir kitus. Lt. Viktoras Sabaliauskas-Kirvis 1951 m. įsiruošė bun-

kerį. Tačiau trūko medžiagų. Jis atsiuntė pas mane ryšininką Žalį, kuriam daviau du rulonus suomiško ruberoido, parūpinau baterijinį radijo aparatą, primusą, žibalo ir kt. Viską ryšininkas nuvežė į vietą.

Su Skodinėlių kaimo batsiuviu Petru Gurkliu važiovome į Šiaulius pirkti partizanų batams odos. Ten turgaus tualete nupirkau iš "Elnio" fabriko darbininko chromo odos ir padų. Gurkllys apšivyniojo odą apie savo kūną ir laimingai grįžė, odas perdavėme partizanams.

Bunkerį partizanai gerai įsirengė. Tačiau vienas jų pasidavė Šimonių saugumui ir parodė skrebams bunkerį. Partizanai spėjo pasitraukti, bet skrebai surado čia mano parūpintą medžiagą. Radę suomišką ruberoidą, suprato, kas jį parūpino, nes niekur kitur tokio nebuvo, tik mūsų fabrike.

Pajutęs, kad man gresia suėmimas, iš Šepetos pasitraukiau. 1952 m. mane paskyrė Linkuvos rajono Dučių durpyno vedėju. Vieną liepos mėnesio naktį Kupiškio saugumiečiai kartu su Linkuvos skrebais įsiveržė į butą ir mane suėmė. Buvau apkaltintas "banditų gaujos organizavimu". Teisė Šiauliuose Karo tribunolas pagal 58 straipsnį, "davė" negailėdamas 25 metus. Kartu nuteistas Šepetos durpių fabriko direktorius Vaitiekūnas, inž. Navickas, ryšininkas Žalys ir kiti.

Po Šiaulių kalėjimo sekė Vilniaus persiuntimo kalėjimas prie Vilnelės, Kirovo srities bei Mordovijos lageriai...

Prisiminimus užrašė Juozas Bičkūnas

JŲ UŽDUOTIS BUVO LEISTI PARTIZANINĘ SPAUDĄ

1950-1954 m. buvo patys sunkiausi. Prasidėjo išdavystės. Buvo aktyviai pajungti agentai-smogikai, kurie veikė pačiais šlykščiausiais metodais.

1952 m. Raguvos miške buvo išduotas Šiaurės Rytų srities visuomeninės dalies vadas Bronius Krivickas-Vilnius su bendražygiu. Jie gyvi raudoniesiems okupantams nepasidavė - susisprogdino.

Nebedaug jau buvo likę Panevėžio apylinkėse gyvų partizanų. Žaliosios rinktinėje Klevo būryje buvo jaunas, nuo 1948 m. atėjęs partizanauti, baigęs vidurinę mokyklą ir turintis gabumų literatūros srityje partizanas Valerijonas Kairys-Gegutis, Petro, g.1931 m. Jam buvo pavesta leisti partizaninę spaudą. Padėjėju buvo paskirtas Antanas Liupketris-Džiugas, g.1917 m., partizanaujantis nuo 1944 m. Jie buvo apgyvendinti Panevėžio

priemiestyje, Pelkių gatvėje, Nr.35, pas fotografą Gediminą Čeputį. Ten buvo įrengta tinkama slėptuvė. Bet būryje būta niekšo, užverbuoto agento, kuris nugirdo, kad šie partizanai bus apgyvendinami būtent tame rajone. Apie tai buvo pranešta Panevėžio NKGB mjr.Kišonui. Buvo organizuota operatyvinė grupė partizanų paieškai. Paieškos vyko beveik savaitę visomis tuo metu turėtomis priemonėmis. Pastoviai už geležinkelio sankasos stovėjo ryšių mašina su iškelta antena. Operatyvinės paieškos grupei vadovavo MGB apsaugos kpt.Vlasenko, kuris vėliau per susišaudymą Gegužio buvo mirtinai sužeistas.

1953 m. sausio 28 d. partizanų slėptuvė buvo aptikta. Pirmas šoko per langą A.Liukpetris-Džiugas ir bėgo Vaivodų miškelio kryptimi, bet prie Pelkių gatvės buvo mirtinai sužeistas. Ten dabar pasodinta eglė, prie dviaukščio mūrinio namo Nr.45. V.Kairys bėgo miesto link ir buvo sunkiai sužeistas greta Žibučių g. namo Nr.20, už garažų. Dar gyvą atnešė į namą (Žibučių 18), bet greit mirė nieko nepasakęs. Fotografas Čepulis ir jo žmona buvo saugumiečių suimti, taip pat partizano motina Kairienė ir jo sesuo Leontina Kairienė. Motina su dviem dukromis buvo pabėgę nuo tremties ir gyveno Pušynų gatvėje. Valerijaus Kairio brolis Jonas žuvo partizanaudamas Žaliosios rinktinėje 1946 m.

JAUNAS IŠĖJAU KAUTIS SU PRIEŠU

Pasakoja Vytautas Pivoriūnas-Perkūnas apie savo gyvenimą 1941-1949 m.

Kada 1941 m. kilo karas, man buvo tik 14 metų. Tuomet gyvenau Rokiškio mieste. 1940-1941 m. okupacijos laikotarpį prisimenu gerai. Teko matyti, kaip buvo vykdomas žmonių trėmimas, kai veždavo į Rokiškio geležinkelio stotį, kur stovėjo paruošti trėmimui vagonai, apkalti spygliuota viela, saugomi NKVD kariuomenės. Mūsų šeimos tuo metu trėmimas nepalietė, bet netekome daug gerų pažįstamų, daug artimų bendraminčių.

Prieš pasitraukdami rusų okupantai su vietinių žydų pagalba žudė nekaltus Lietuvos žmones. Mačiau žiauriai nužudytą Rokiškio kunigą - altaristą senuką.

Žydų tautai neapykantos neturiu. Buvo atskiri žydai - komunistai, kurie nekentė lietuvių, ir žudė. Nedaug beturėjo laiko, nes nuo smarkaus vokiečių puolimo buvo priversti sprukti į plačiąją "tėvynę".

Karas prasidėjo birželio 22 d. - sekmadienį, o jau penktadienį Rokiškyje pasirodė, pirmieji vokiečių tankai.

Tuo metu visi džiaugėmės, kad taip greit "išvadavo", nes jau nuo sovietinės okupacijos buvo daug nukentėjusių: nužudytų, nukankintų ir ištremtų. Apie vokiečių žiaurumus tuomet dar nieko nežinojome.

Kada buvo šaukiama stoti į Plechavičiaus kariuomenę, su savo draugais kartu nuvykau į priėmimo punktą, bet gaila, kad ir kaip prašiausi - nepriėmė. Prisimenu, gražiai, mandagiai išdėstė būsimums pavojus. Karininkas, pasitaręs su kitais, liepė dar metus - kitus palaukti, kol turėsiu 17 metų. Išėjau iš priėmimo punkto su puse ašaros, bet susivaldžiau ir neverkiau.

1944 m. pavasarį rytuose smarkiau ir smarkiau pradėjo dundėti. Sklido kalbos, kad grįžta raudonieji. Buvo tokių, kurie susidėjo su vokiečių okupantais, ir jautėsi kalti. Pradėjo iš Rokiškio po kelis ir pavieniui trauktis į vakarus. Tai viena, tai kita šeima išvažiuoja.

Mano dėdė kilimo buvo iš Kretingos aps., Mosėdžio vls., Šauklių k. Rokiškyje dirbo gaisrininku. Artėjant iš Rytų frontui, nutarė savo šeimą išsiųsti į tėviškę, į Šauklių kaimą Alsėdžių vls. Paprašė mane, kad kartu važiuočiau. Sutikau. Buvau nusiteikęs prieš rusų sugrįžimą, nors nusikaltęs nesijaučiau. Gerai prisiminiau, kaip išbėgdami skubėjo vežti, žudyti nekalčius lietuvius, o sugrįžę juk tą patį darys.

1944 m. pavasaryje iš Rokiškio su teta ir pusesere išvykome į Kretingos apskritį, Šauklių kaimą. Ūkis didelis, šeima gausi, dar turėjo pas save iš Rusijos vokiečių išvežtą rusę su vaiku, dar mes atvažiavome keturi žmonės. Susidarė virš dešimt žmonių - baisu, kiek reikia maisto.

Dėdės brolis, tikras žemaitis, į akis nieko nesakydavo, bet jautėsi, kad nelabai patenkintas. Puseserė greitai išvyko toliau į vakarus. Sužinojau, kad formuojamas pirmas Lietuvos pulkas, ir stojau savanoriu Mosėdyje.

Mosėdyje mokymas vyko kuopoje. Buvau vienas aukštaitis, kiti - žemaičiai. Prisimenu, labai geri buvo karininkai, visi jautėme vieną pavojų. Mokymas vyko skubotai. Frontas artėjo prie Šiaulių. Pradėjo išmetinėti rusų šnipų. Nutraukę mokymus, gavę pranešimą iš gyventojų, valydavome miškus. Vieną dieną pranešė, kad frontas jau Žemaitijoje - prie Ventos. Gavome įsakymą pasiruošti žygiui.

Išžygiavome iš Mosėdžio per Salantus link Sedos. Sedoje gavome uniformas. Žinoma, vokiškas, tik turėjome ant rankovių prisisiūti lietuviškas vėliavėles (trispalves). Nebepažinojome vieni kitų, nes su uniformomis

labai keistai atrodėme. Po aprangos keletą dienų praleidau Sedos apylinkėse ir, po to, buvau paskirtas į kitą suformuotą kuopą vykti į frontą: netoli Papilės, prie Ventos. Mes buvome apkasuose vienoje upės pusėje, o ruskiai - kitoje pusėje. Per trijų savaičių laikotarpį, išbūtą pirmose linijose, didelių kautynių nebuvo. Vykdamo smulkus tarpusavio susišaudymas. Užskrisdavo ant apkasų lėktuvai, numesdavo bombų, apšaudydavo kulkosvaidžiais. Mes jiems atsakydavome tuo pačiu, išeidavome naktį per Ventą į priešų pozicijas žvalkais. Vieną kartą parsivedėme rusų kareivį.

Po trijų savaičių, naktį mus pakeitė vokiečių kariuomenė. Iš apkasų išžygiavome link Sedos. Ten radome dar daug mūsų pirmojo pulko kareivių, kurie nebuvo pirmose linijose. Iš Sedos išžygiavome link Barstyčių miestelio. Apsistojome netoli - kaime.

Būdami prie Barstyčių, dienomis kasėme prieštankinius griovius, o gyvenome pas ūkininkus. Gerai neprisimenu, kiek laiko ten ilsėjomės ir kasėme, tik žinau, kad neilgai - gal savaitę, gal ir mažiau.

Vieną rytą gavome įsakymą pasiruošti žygiui. Į darbą nebeišėjome. Iš karininkų nuotaikos buvo aišku, kad žygiuosime link Sedos. Sužinojome, kad priešas pralaužė fronto liniją. Iš Barstyčių išžygiavome rytą. Ėjome šalikėliais, per miškus, krūmokšnius, saugodamiesi žvalgybinių lėktuvų "kukurūznikų". Prie Sedos, miškelyje sustojome, laukėme ligi sutemos. Sutemus išžygiavome į Sedą.

Buvo aišku, kad reikalai fronte klostėsi ne kaip. Visą naktį, be perstojo, keliu nuo Mažeikių per Sedą link Kretingos nenutrūkstamomis kolumnomis traukėsi vokiečiai. Mums buvo įsakyta pasipriešinti Sedos apylinkėse ir pačioje Sedoje, pridengti vokiečių atsitraukimą.

Tai įvyko 1944 m. spalio pradžioje, gal 7 val. ryto. Buvau iškvieistas į kuopos štabą. Būrio vadas davė nurodymą su skyriumi vykti iš pagrindinių apkasų ir susitikti su kitu skyriumi, kuris buvo žvalgyboje, arčiau priešų pozicijų.

Išėjome iš apkasų, net gaila - visą naktį kasėme, maskavome, įrengėme kulkosvaidžių lizdus. Beveik aušo, nuo Mažeikių nesiliovė nenutrūkstamos besitraukiančios vokiečių kolonos. Kelias arklių gurguolėmis užsi-prūdijęs. Mūsų skyriui reikėjo pasukti už Sedos keliu, link Mažeikių, Pievėnų kryžkelės, kur kitas skyrius laukė pamainos.

Išėję į vieškelį, ieškojome priemonių, kaip greičiau nuvykti, nes atstumas - keletas kilometrų.

Pamatėme važiuojantį vokiečių, vieną, su mašina. Sustabdėme, liepėme

pasukti atgal. Vokietis prašėsi, kad praleistume, bet kariškai pakluso, apsigrėžė, susėdome ir į priešo pozicijas - pirmyn!

Važiavome iki tilto, kuris pastatytas per upelį, ištekantį, rodos, iš Sedos ežero, gal Varduvos. Už tilto - malūnas ir žvyro karjeras. Vokietį paleidome, o mes nuėjome ieškoti skyriaus, kuris buvo nakties žvalgyboje. Už žvyro karjero - kryžkelė: iš Mažeikių kelio į Pievėnų bažnytkaimį, link Tryškių. Savo naktinius žvalgus susiradome greitai, išsiaiškinome esamą padėtį. Iš žvalgų sužinojome, kad naktį girdėjo didelį motorų ūžesį link Pievėnų. Tačiau arti įtartino nieko nebuvo.

Mums besvarstant, besitariant buvo gal 9.30 ar 10 val. ryto. Prasidėjo smarkus Sedos apšaudymas. Tai mūsų pagrindinės pozicijos ir apkasai, kuriuos prieš gerą valandą palikome. Sviediniai lėkė per mūsų galvas, o priedangoje, žvyro karjere, jau abu skyriai sprendėme kuo skubiau trauktis į savo pagrindines pozicijas.

Per du skyrius turėjome du lengvuosius kulkosvaidžius, buvo 2 "pancerfaustai" (prieštankinės lazdos - granatos), kiti - paprasti "prancūzų" šautuvai. Aptilus šaudymui, pasigirdo smarkus motorų ūžimas, ir pamatėme, kad nuo Pievėnų pusės link karjero važiuoja tankai. Suskaičiavome penkis. Gintis nėra prasmės, nes tik dvi prieštankinės "lazdos". Nusprendžiame skubiai trauktis link upelio ir pereiti į kitą pusę. Krantai aukšti, o upelis panašus į prieštankinį griovį.

Nuo žvyro karjero bėgte abu skyriai link upelio, tačiau prieš jį pasiekiant, tankai mus pastebėjo ir pradėjo iš kulkosvaidžių apšaudyti. Sukri- tome į upelį. Viskas aptilo. Tankai sustojo, nes pervažiuoti jį buvo neįmanoma. Būdami iki pažastų vandenyje, prisidengę nendrėmis, girdime, kaip iš tankų kalbasi rusų tankistai, motorai užgesinti. Neilgai trukus užgirdome - užsivedė vienas tankas ir nuvažiavo link vieškelio, prie tilto, per tiltą šaudydamas - link Sedos. Taip suskaičiavome visus penkis, kuriuos buvome matę.

Nusprendėme upeliu trauktis, nes jis vinguriavo kažkur tolyn nuo Mažeikių pagrindinio kelio. Iš pradžių gal kokį puskilometrį traukėmės beveik vandeniui, paskui išlipome į krantą. Priedangoje upelio, apaugusio krūmais, visi šlapi (apie porą kilometrų) - iki pirmos sodybos. Bandėme pasiekti pagrindines pozicijas, Sedą apeiti iš vakarų pusės. Traukėmės mišku. Užėjome rusų tankus, du kartus apšaudė iš kulkosvaidžių. Likome gyvi visi.

Aptilo šaudymas Sedos pusėje, nežinojome, kokia padėtis. Ryšio neturėjome. Nusprendėme užėti pas artimiausią ūkininką prie miško.

Užėjome dviese. Namuose buvo vaikai ir moteriškė. Labai išsigando, pasakė, kad netoli yra rusų lankai, Seda jau užimta, mūsų pirmasis pulkas pasitraukęs link Kretingos. Paprašėme drabužių. Moteriškė, kiek galėdama surinko, persivilkome. Ginklus ir kariškus drabužius paslėpė jos vaikai. Moteriškės vyras buvo išvartytas kasti apkasų ties Barstyčiais ir dar negrįžęs.

Labai keistai atrodėme, nebepažinome vienas kito. Moteris davė maisto: lašinių, duonos, pieno puodynę. Nusinešėme - užvalgėme, išsiaiškinome fronto padėtį. Visi vieningai nusprendėme, kad pagrindinių pulko dalinių pasiekti neįmanoma, ir reikia visiems gauti drabužius, nes pradėjo važiuoti rusų gurguolės, pėstininkai. Prie fronto bus neįmanoma išsislapstyti kariškais drabužiais.

Atsisveikinome su likusiais draugais. Jie sakė, kad po du eis į kitas sodybas, iki visi pasidarys civiliai. Mes su draugu parnešėme šeimnininkei puodynę ir susitarėme, kad sakysime kasę apkasus.

Rusai ėjo ir ėjo, bet į sodybą, kurioje mes buvome, neužėjo.

Naktį pabudome nuo smarkaus beldimo. Suėjo rusų kareiviai, apžiūrėję visus kambarius, liepė susirinkti į vieną kambarį, o čia, pasakė, bus štabas. Kada galutinai įsikūrė, šeimnininkės paklausė, kas tie du vyrai? Šeimnininkė atsakė, kad pasiprašė nakvynės nepažįstami, grįžtantys iš apkasų kasimo.

Vienas iš vyresniųjų, neprisimenu kokio laipsnio, bet karininkas, pradėjo tardyti: kaip ir kada, iš kur atvežė prie apkasų kasimo? Paaiškinau - maždaug iš kur, pasakiau iš Rokiškio, apie tą ir tą laiką. Karininko būta neblogo "frontoviko", kas jam - patikėjo. Parašė laišką savo pažįstamam Rokiškyje ir liepė eiti. Jei kas bus, tai vietinė valdžia susitvarkys. Tas pats ir mano draugui: -apklausė, o jis nuo Tryškių, tai liepė eiti namo.

Ėjome per tas vietas, kur buvo užpuolę tankai. Matėme nušautų kareivių, bet tik vokiečių. Mano draugas gyveno netoli Tryškių. Pasirodo jo tėvelis buvo policijoje ir jau slapstėsi. Pamatęs labai apsidžiaugė, kad sūnus sveikas gyvas sugrįžo.

Slapstėsi didelis būrys pas vieną ūkininką, žinoma, visi žemaičiai. Tik aš aukštaitis. Kažkaip nepatiko, nusprendžiau keliauti į savo kraštą. Po kelių dienų, atsisveikinome, be ginklo, vengdamas didesnių kelių, kuriais daugiau judėjo kariuomenė, per šešias dienas pasiekiau Rokiškio apskritį. Į patį Rokiškį negrįžau, o apsigyvenau pas savo dėdę Salų parapijoje, Kamajų vls.

Iš karto dar nėjau slapstytis ir manęs nelabai kas ir ieškojo.

1944 m. vėlyvą rudenį, desantu išmetamas Antanas Starkus, su keliais baigusiais žvalgybos mokyklą Vokietijoje. O kartu su jais ir konteineris su ginklais ir šaudmenimis. Jis imasi kurti Šimonių girioje partizanų būrius. Po kurio laiko sužino ir apie mane, kad tarnavau I Žemaičių pulke. Starkus sutikęs ėmė kalbinti, kad eičiau partizanauti. Sutikau ir 1945 m. pabaigoje-1946 m. pradžioje išėjau į partizanų gretas. Starkus mums patarė kaip įsirengti bunkerius, kad priešas nesurastų. Ir duodavo kitus patarimus apie partizaninės kovos gudrybes. Jis buvo be galo gabus vadas, labai taikliai šaudydavo, buvo drąsus, ko ir mus mokė.

Buvau paskirtas į Jauniaus būrį, kuriame apie 30 partizanų. Pradžioje dar laikėmės būriais, bet kai prasidėjo kariuomenės siautimai, tai mus išskirtė mažomis grupelėmis, kurios turėjo savo gerai užmaskuotus bunkerius. Stengdavomės nežinoti vieni kitų slėptuvių: kur jos randasi, žinodavo tik būrio vadas ir jo ryšininkas.

Vieną bunkerį turėjome įrengę labai gerą, po namu, kuriame galėjo gyventi apie 6 žmones. Buvo labai gerai užmaskuotas, du išėjimai, vienas iš jų sode po krūmu, išvesta ventiliacija ir nudrenuotas. Jame dažnai nakvodavo A.Starkus-Montė.

Buvau iš viso būrio jauniausias, tai man pavesdavo daug visokių užduočių, net reikėdavo nuvykti į miestą, parvežti vaistų, tvarstomosios medžiagos ir kitų reikmenų. Mus sušaukdavo pagal reikalą, einant į užduotis. Starkus nemėgdavo daug žmonių naudoti kovinėje užduotyje. Visuomet imdavo tik savanorius ir iš jų dar pasirinkdavo geriausius.

Prie Kurkliečių 1946 m. buvo labai smarkiai krečiamos apylinkės: po susišaudymo su skrebais vienoje sodyboje surado maskuojančius žiemą rūbus. Aišku, tuos šeimininkus areštavo, o apylinkę smarkiai krėtė. Bijodami, kad nesurastų mūsų bunkerio (kas žino, gali būti išduotas), mes labai jį užmaskavome ir pasitraukėme į Šimonių girią. Maždaug už pusės metų vėl grįžome. Ilgesniam laikui jame apsigyveno Montė, su juo ir Jurgis Šimkūnas, nes ten buvo labai rami vieta ir nuošali nuo žmonių akių, išskyrus šeimininką.

Apie mane jau daug sužinojo saugumas ir turėjau dar giliau pasitraukti į pogrindį. Jau nebeleisdavo į miestą važiuoti, turėjau mažiau rodytis pažįstamiems žmonėms.

Po 1947-1948 m. trėmimų buvo sunkiau apsirūpinti maistu, nes buvo išstremta nemažai gerų ūkininkų, kurie mus šelpė. Nuspręsta maistu apsirūpinti konfiskuojant iš pieninių sviestą, iš valstybinių ūkių gyvulius ir

grūdus, ir net užimant miestelius, konfiskuojant ko reikia iš sandėlių ir parduotuvių. Gyventi tai reikėjo!

Buvo organizuota stipri grupė iš 15 partizanų, vadu tai operacijai paskirtas Viesulas, užduotis užimti Rokiškio apskrityje Salų valsčiaus miestelį. Nakties metu Salos sėkmingai užimtos, skrebai visi išsilakstė ir išsislapstė. Mes pakrovėme tris porinius vežimus įvairiausių prekių, miltų, cukraus ir kitokių prekių. Buvome nutraukę ryšį su kitais miestais, bet buvo prisišaukta pagalbos ir maždaug už 15 km mus pradėjo persekioti apie 60 kareivių garnizonas. Netoli Guokiškio pradėjo pusračiu supti. Turėjome išsidėstyti ant kalvos patogioje pozicijoje, prisileidę kiek galima arčiau, sukirtome iš trijų kulkosvaidžių ir kitų rūšių ginklų. Stiprios ir taiklios ugnies priešai neišlaikė ir prasitraukė, palikę 3 užmuštus, o kiek buvo sužeistų priešų nepavyko nustatyti. Mes be nuostolių traukėmės toliau link Šimonių girios.

Sadeikių kaime apsistoję poilsui, staiga pamatėme, kad vėl mus supa, dengiami sodybų. Mes nesnaudėme ir, taip pat namais, prisidengdami, pradėjome trauktis, priekin praleisdami pastotes su produktais ir jas dengdami. Pamatę, kad mūsų taip pigiai nepaims, dar kartą gavę stiprios ugnies, vėl atsilikę nuo mūsų, rusai išsikvietė iš Kupiškio dar pagalbos ir bandė su naujom jėgom kirsti iš priekio.

Jau netoli miško, vėl pasirinkę už kaimo kalniuką užėmėme gerą poziciją. Rinktinės vadas Viesulas liepė puolantiems suduoti dar kartą stiprią ugnimi ir pasitraukti į mišką. Mus puolė gana veržliai (matyt. azijatai) su riksmiais "ura". Čia mes netekome vieno partizano: žuvo Tubelis-Panceris, iš kurio tik paėmėme ginklą, o lavono nesugebėjome išnešti, nes buvo sužeistas, bandęs tai atlikti partizanas. Visgi sugebėjome pasitraukti į mišką, nepraradę nei vienos pastotės su produktais. Rusai bandė brautis į mišką, bet sutikę ugnį toliau nelindo. Jau viską sutvarkius ir padedant kitam būriui suslėpus ir patiems gerai pasislėpus, labai didelis dalinys šukavo Šimonių girią, bet apsėjome be nuostolių.

Buvome suruošę pasalą prie Kribų eglyno. Buvo pranešta, kad pravažiuos apie 16 skrebus. Norėjome grįžtantiems atgal užkepinti ugnies. Bet ryšininkas pranešė, kad tie grįžta kitu keliu. Mes tiesiai, užuolankom užbėgome už akių ir užėmėme pasalai naują poziciją. Skrebai čia gerai gavo į kailį, buvo nukauti keturi, kitiems pavyko pabėgti. Vėliau sužinojome, du buvo sužeisti, užmuštas vienas pastotės arklys, nemažai bėgdami pametė ginklų, kuriuos pasiėmėme. Nors prisišaukėme stiprų kariuomenės siautimą.

Žmonės skundėsi, kad neduoda ramybės du įžūlūs skrebai: Bušujevas ir kitas aktyvistas, pavardės neprisimenu, važinėja po kaimus, plėšikauja, ima kyšius, visokiom apgaulėm. Nutarėme juos sunaikinti. Gauname pranešimą, kad jie atvažiuoja su dviejų skrebų apsauga. Prie Virsnio kaimo surengėme pasalą ir juos nušovėme, tik skrebams pavyko pabėgti. Už tai žmonės labai dėkojo.

Turėjome bunkerį netoli Kamajų, bet kadangi Joninės, atlaidai, o tokiom dienom landžiojo skrebai ir visokie sekliai, nutarėme pasitraukti prie Svėdasų. Birželio 23 d. nutarėme išeiti. 24-ą atėjome prie Svėdasų į bunkerį, kuris buvo nedideliame miškelyje. Galvojome, kad čia bus ramiau. Tais metais jau buvom labai sekami provokatorių ir reikėjo labai gerai sumėtyti pėdas, kad nepastebėtų agentai. Paskutinėmis dienomis jaučiausi prislėgtas. Net turėjau temperatūros. Mes buvome tryse. Petras sako: eisiu į kaimą parinksiu maisto, nes rytoj Petro ir Povilo atlaidai Svėdasuose. O Jurgis sako: eisiu pas ūkininką, kuris mūsų ryšininkas, užmaskuodamas bunkerį, kortom pažaisti. Aš likau. Kiek gulėjau nežinau. Išgirdęs signalą, atidariau bunkerį. Grįžta Jurgis. Jau temsta, uždariau angą ir sugulam, prisnūstu. Kiek miegojau nežinau. Per miegą girdžiu kas dungsi, pabudinu Jurgį, paklausiu ar girdi? Gal, sako, karvės vaikšto. Bet dėl visko užsijuosiamė diržus, pasiruošiamė ginklus, žiūriu keliasi dangtis, šoku prie sienos, pasipila automato serijos, bet mūsų nekliudo ir tiesiai prie Jurgio sprando sprogsta granata*. Aš netekau sąmonės... Kada atgaunu sąmonę guliu prie krašto bunkerio duobės, bunkeris be viršaus ir vėl netekau sąmonės. Atgaunu Kupiškio saugumo rūsyje, subintuota dešinės ir kairės kojų šlaunys, jaučiu skausmą.

Tai įvyko 1949 m. birželio 28 d., Jurgis Šimkūnas buvo užmuštas, mane paėmė gyvą, o Petras tuo laiku išliko, bet vėliau žuvo.

Prasidėjo tardymai, neduok Dieve kiek teko iškentėti, neišdaviau nei vieno. Vėliau teismas, patekau į Vorkutą. Dirbau anglių kasykloje.

APIE POVILĄ PELECKĄ-TARZANĄ

Povilas Peleckas-Tarzanas, gimė 1924 m. sausio 24 d. Panevėžio vls. Šilagalio kaime, ūkininko šeimoje. Baigė Šilagalio pradžios mokyklą.

* Bunkerį išdavė agentas Smelij. Granatos užtaisai buvo paruoštas su paralyžuojančiomis dujomis. - A.Š.

Vėliau padėjo tėvams ūkininkauti. 1944 m. sovietams antrą kartą okupavus Lietuvą, buvo šaukiamas tarnauti okupantų armijoje. Povilas atsisakė. Susikūrus partizanų būriui, vadovaujamam mjr. Januškevičiaus, Povilas įstojo į jo kovotojų gretas. 1945 m. rugsėjo mėn. žuvo daugelis būrio kovotojų, gruodžio pradžioje dar trys partizanai. Likę gyvi nutarė jungtis prie didesnio būrio. Tik tai nebuvo lemta.

1945 m. gruodžio 22 d. Povilas anksti rytą parėjo į namus persirengti, pasiimti šiltesnių rūbų ir vieną dieną pabūti namuose. Tą dieną pasiimti Panevėžyje besimokančios dukros ir sūnaus Kalėdų šventėms tėvas išvažiavo į miestą. Povilas likęs su motina namuose. Ryte jie šėrė gyvulius. Grįždamas iš tvarto Povilas uždainavo: "Jaunystėj mirti yra sunku, bet už Tėvynę - tai smagu, už gimtą žemę Lietuvos negaila gyvybės man jaunos". Motina subarė: "Žinai, advento metas, o tu dainuoji". Jau troboje išgirdo lojant šunį. Pro langą buvo matyti, kaip nuo miško pusės namus supa kareiviai. Kareiviai buvo dar toli, todėl Povilui užteko laiko pasislėpti bunkeryje, o motinai jį užmaskuoti. Atrodė, kad bunkeris patikimas, nes ne kartą ir ne vienas partizanas čia išsigelbėjo.

Kareivius motina sutiko kieme. Pirmas klausimas buvo, ar sūnus namie ir kas yra kartu su juo. Suėję į trobą kareiviai iš karto pradėjo kratą. Pirmiausia šaudė į grindis. Paskui išplėšė didžiojo kambario grindis. Po jomis nieko nerado. Virtuvėje kareiviai atitraukė spintą, išpylė bulves. Jie suvokė, kad čia gali būti bunkeris, nors įėjimo į jį nerado. Kareiviai pradėjo kasti grindis. Čia pat laikė motiną. Jeigu kas nors priešintųsi, jie ją būtų nušovę. Kada atkasė bunkerį, paleido į angą automato seriją. Motiną išvarė į lauką, o vėliau atvilko Povilo lavoną. Kareiviai klausė motinos ar tai jos sūnus. Ji atsakė, kad taip. Viskas truko penkias valandas.

Nuo kelio iki Peleckų namų yra beveik 500 metrų. Į sodybą privažiuoti mašina nebuvo galima. Kareiviai surado grandines, surišo jomis Povilo kūną ir vilko jį iki kelio. Iš paskos varė motiną. Paskui lavoną įmetė į mašiną, motiną pasodino šalia. Vežė į Panevėžio saugumą. Atvežę Povilą paliko kieme, o motiną pasodino saugumo rūsiuose. Povilo lavonas taip išgulėjo beveik dvi savaites. Kasdien pro šalį vesdavo motiną tardyti. Po dviejų savaitių ją paleido ir grįžusi papasakojo kaip viskas atsitiko.

Šeima sužinojo, kad Povilo ir jo draugų lavonai numesti Kaizerlingo miškelyje. Tėvai padedami gerų žmonių, surado sūnaus kūną, nakčia persivežė ir palaidojo Šilagalio kaimo kapinėse.

Povilas Peleckas turėjo dvidešimt vienerius metus.

SULAUŽYTAS GYVENIMAS

Pasakoja Joana Valentinavičiūtė-Karbočienė

Mūsų šeimos ir artimųjų tragedija buvo tokia, po tiek metų viską jau ne mano galvelei surašyti, tai nors dalelę tos skriaudos.

Kadangi tėtis buvo 1919 metų savanoris, labai Lietuvą mylėjo, bolševikų bijojo kaip maro, tai kitokie ir mes negalėjome būti.

Kada 1940 m. Lietuvą okupavo, labai pergyvenome, nes tik pradėjome žmoniškai gyventi. Nors dar vaikai buvome, bet girdėjome kaip žudė, kankino, trėmė į Sibirą. Mes išvengėme tų baisybių, bet mūsų širdelės buvo pilnos neapykantos nerimo ir baimės.

1941-ieji. Užėjo vokiečiai. Vėl šlavė aruodus,ėjo į tvartus, ėmė gyvulius. Vėl nuoskauda kaupėsi mūsų širdyse.

1945-ieji. Grįžo tas okupantas, kurio žiaurumus žinojome visi. Vėl prasidėjo sekimai, skundimai, trėmimai. Šį kartą tas siaubas neaplenkė ir mūsų giminės. Kadangi gyvenome pamiškėje, dar buvome apšaukti buožėmis. Nors niekas nepaklausė iš kur visa tai turėjome.

Kadangi mes ir darbą, ir tėvynę mylėjome, kitokio likimo ir nesitikėjome iš "išvaduotojų". Visi slapstėsi - ir kaimynai, ir giminės. Pas mus tarnavęs iš Krakenavos Valerijonas Stasevičius irgi išėjo į mišką. Vėliau visi ėmėsi ginklų. Mes juos globojome, maitinome, gelbėjome nuo pavojaus, nes jie buvo geri, dori kaimo artojai ir niekuo nekalti. Jie nenorėjo ginklo imti, bet juos privertė, nes žmonės namuose nebegalėjo išsilaikyti dėl sekimo. Moterys ir vaikai bijojome visų, nes nežinojome, kuris išdavikas praneš priešui.

Daugiausia mus persekiojo tie, kuriems mes žemės davėme ir duonos negailėjome. Jiems dar to buvo mažai, dar reikėjo kitokio turto ir aukų.

1947-ieji. Apsistojo mūsų krašte partizanai. Kitą rytą Bronius Lukšys (apylinkės pirmininkas) iš Vidulaukių pranešė, kad privažiavo daug rusų, sups mišką. Aš greitai pasiėmiau krepšėlį, peilį, gal grybą kokį rasiu. Tėtis išleido iš tvarto karves, piemuovė vedė paskui mane, kad pėdas užmaskuotų.

Partizanams pranešiau. Eidama atgal sutikau rusus. Turėjau krepšelyje keletą grybų, kurie kiek pagelbėjo. Čia ir galvijų banda po vieną vaikščiojo. Mane paleido ir nuėjo tiesiai stovyklos link.

Rusai neradę partizanų, tik jų dar šiltą iš šakų guolį, grįždami užėjo pas mus. Mes niekuo neprisipažinome, tėtį suėmė, vėliau paleido. Daug gyvenime panašių tokių įvykių buvo, bet tik laimingai baigdavosi.

Ką mes matėme - baisu prisiminti. Skilvonių miške žuvo 22 partizanai, tarp kurių tėvo pusbrolis Vytautas Valentinavičius. Jo brolis Antanas Valentinavičius žuvo prie namų Bujanų miške kartu su Vaičiūnu. Vėliau žuvo ir Bronislavas Valentinavičius: Bučionių kaime, kada apsupo sodybą pats susisprogdino, nes gyvas nenorėjo pasiduoti.

Truskavos apylinkėje Vidulaukių k. pas Tauginą sudeginus sodybą žuvo ar 4 vyrai. Kiek visokių areštų!, Iš Vidulaukių buvo areštuota Kiškių šeima. Kiškienė su dukra bandė bėgti. Bronytė pabėgo, tik skarelė buvo peršauta. Kiškienėi peršovė koją ir pagavo. Tada nuvežė į Kėdainius ir numetė kieme ant gatvės kruviną, apiplėšytą, kaip partizanę. Iš jų šeimos nei vienas nebuvo miške, tik sūnus buvo Amerikoje. Taip tęsėsi tas baisus teroras. Vieną rytą atėjo kaimynė ir sako, prie Šventybrasčio peršovė žmogų, pririšo už kojų prie ratų ir vilko Kėdainių link. Ar begali žiauriau būti?

1948 m. gegužės 22-osios rytas. Rusai apsupo ir mūsų sodybą. Perskaitė rusiškai "vy kulaki bandpasdobniki" ir t.t. Ruoškitės, tiek ir tiek pasiimkit, per tiek ir tiek laiko pasiruošti.

Aš, sesuo, mama ir tėtis taip ir sustingome. Kaip dabar į tokią kecionę, nuo ko pradėti? Tėtis visai nesiruošia važiuoti - tik prašo nušauti.

Kiek atsigavę pradėjome į maišą dėti daiktus. Vieną dedame, kitą išimame, nes sakė, kad neviršytų svorio normos. Mama sako: išskirs mus kaip 1941 m. Man dingtelėjo mintis bėgti. Mama tik pasakė, žiūrėk, kad nenušautų. Pasiėmiau iš sandėliuko krepšį ir einu į klojimą. Jei sulaukys, sakysiu, einu bulvių pasiimti. Per kiemą nuėjau laimingai, atsidariau vienas duris, antras, persižegnojau ir duok Dieve kojas. Kaip bėgau greitai ar ne, bet kai mane pastebėjo, buvau gal už kilometro. Ten jau nepertoli krūmai. Pastebėjau, kad vejasi. Prabėgau Rutkūnų sodybą, nusiaviau, palikau batus ir bėgau iki Lukšio sodybos. Tik įėjau į kambarį, girdžiu - Rutkūno šunys loja, ten apieškojo, neradę vijosi toliau. Aš išėjau į miškelį, tik atsisėdau ant kelmelio, išgirdau Lukšio šunį lojant ir rusiškus balsus. Tada mišku bėgau iki Šenmužio sodybos, bet toliau nebesivijo. Taip tą visą dieną laisčiau ašaromis Narusių miškelį. Sulaukus pavakario, dar su šviesute Lukšys palydėjo.

Einant pro savo sodybą atrodė širdis pliš, paskutinį kartą iš tolo pamaciau tuščius savo tėviškės namus, užėti bijojau. Vakare nuėjau pas patikimus žmones Padvarninkų kaime. Pas Krikštapavičių praleidus keletą dienų, vakare, kad niekas nematytų,ėjau į Pašilius pas Juozą Butę. Jis sutiko labai maloniai. Po kelių dienų norėjau eiti registruotis, bet, ar



Antanas Motekaitis 1944 05 5. Žuvęs
1945 08 Tėvo būryje



Stanislovas Mikėnas, žuvęs 1946 m.
prie Pašilių miško, prie Butės. Žuvo
su Albinu Šlyku



Vyčio apygardos Molainių būrio partizanai

mano laimei ar nelaimei, per žmones pranešė buvęs tarybinis valdininkas Černiauskas iš Kėdainių, kad mane nepaleis ir neičiau registruotis.

Po tų baisių įvykių likau slapstytis. Pirmus metus dar ėjau su Antute Geruckaite siūti, tik neilgai, ją įskundė, suėmė, tardė Truskavos sribų viršininkas Janavičius. Vėl grįžau pas savo gimines į Pašilius. Čia daug laiko praleidau, kol sužinojo.

Vieną kartą buvo radę Ramygalos sribai, bet išsisukau. Po savaitės žiūriu nuo kaimo ateina per lauką: gal tie patys, o tada nepameluosi. Mano sesė sako: lįsk po pečium. Taip ir padariau, pečių uždengė, puodais užstatė ir kepa. Girdžiu su triukšmu ateina, bet ilgai neužsibuvo. Kitaip būčiau iškepus, nors pečius buvo pravėšęs.

Kai išsikrapsčiau, abi verkėme ir bučiavomės, tai juokiamės, buvo lyg sapne. Vėliau naktimis kambaryje nemiegodavau, eidavau gulti ant tvarto ir kopėčias užsitraukdavau, kad neužliptų. Buvo atvažiavęs dėdė, sakė, kad ateičiau pas juos, partizanai padės surasti saugesnę vietą, bet dar vis neskubėjau išeiti. Vieną dieną pas kaimynus buvo kūlimas, ten dirbo ir puseserės vyras. Užėjo pulkas sribų ir rusų. Vienas ruselis paklausė Juozo Butės, apie mane ir liepė pasakyti, kad suims, tad pas jį nebūčiau. Aš išėjau, o kitą rytą apsupo sodybą ir klausė, kur ta mergaitė? Vėliau prasidėjo giminių tardymai. Puseserei Čimulskaitėi iš Daukšinos kaimo Truskavos Janavičius tardant rodė mano nuotraukas. Jau tam antikristui pakliūti į rankas - neduok Dieve!

Galvojau - mano ateitis ir kelias aiškus. Su Ramygalos ir Truskavos apylinke reikia atsisveikinti. Mieste buvo giminių ir pažįstamų, bet kas ten laukia? Neturėjau nei paso, nei pinigų, o ir mieste milicija tada eidavo po butus, tikrindavo dokumentus. Pasą tėvai išsivežė į Sibirą. Taip beklaidžiojant, mano padėtį sužinojo būsimas mano vyras. Atsiuntė ryšininkę ir pasakė, kada ateis mane pasiimti, vėliau parūpins saugesnę vietą, kur niekas nepažįsta. Nors tos vietos tol būdavo saugios, kol neužuodžia blogas kaimynas.

Nemiegojau tą naktį. Sunku buvo išeiti iš savo krašto. Jei paimtų ir vežtų į Sibirą, tai dar gerai būtų, bet dabar kankins, kad išduočiau kitus. Kitą vakarą atėjo partizanai. Nors ir laukiau, bet tada manęs tai nedžiugino.

Susitarėme rytojaus dieną susitikti girioje. Paskutinę naktį pernakuojau pas savo gimines. Rytojaus dieną puseserė mane palydėjo, atsisveikinant sakė, jei vėliau aprims tie sribai, vėl ateiti pas juos. Bronius pajuokavo ir pažadėjo atvežti. Taip ir išsiskyrėme.

Taip ir tęsėsi nemigo naktys bei dienos. Tai pas vienus, tai pas kitus pabūdavau. Išrūpino man netikrą pasą savo vardu. Bijoju svetimos pavardės. Galvojau, jei pakliūsiu ir dar svetima pavarde, tai papildoma kilpa ant kaklo.

1948 m. birželio mėn. buvau, atrodo, tokioje saugioje vietoje Šventabarsčio apylinkėje pas Malakauskienę. Čia praleidau nemažai laiko, bet ir vėl kaip perkūnas iš giedro dangaus trenkė. Vieną ankstų rytą išgirdau triukšmą kieme: beldžia į namo, vėliau į klėties duris. Mes - aš, sesuo, Malakauskaitės Janina ir Veronika ir ryšininkas Sagaitis - miegojome klėtyje. Jie visi išėjo į kiemą, o aš likau ten slėptis, nors nebuvo kur. Pasiėmiau rožančių į rankas. Radau kailinius, prisidengiau, vilnomis į viršų, prisiglaudžiau aruodo kamputyje ir tupėjau. Susigrūdau su triukšmu, išmėtė patalus iš lovų, iš gretimo aruodo, kur mes gulėjome pasikloję.

Girdžiu, kaip sribas lipa ant aruodo krašto, kur sėdžiu. Širdis plaka taip, kad atrodė tuoj ir jie išgirs. Badė stogą su durtuvais, ieškojo ginklų. Šiaudai byrėjo ant kailinių, bet manęs taip ir nepastebėjo.

Suėmė šeimininką Vacį Malakauską, labai kankino, po to išsivarė į Surviliškį. Po kelių dienų iškankintą vėl buvo atsivedę į namus ieškoti ginklo, kurio neturėjo. Neradę, vėl išsivežė į Surviliškį. Iš ten Malakauskas bėgo. Sako, sribas Striukis, raitas ant arklio pavijęs nušovė. Rado tada mano pasą ant rankšluostinės maldaknygėje.

Tuo pačiu metu areštavo dėdę - tėvo brolių Antaną Valentinavičių. Sako, irgi ginklo ieškojo. Jį taip sumušė, kad galvoje trys žaizdos buvo. Kaip varėsi per gatvę, matė iš Bakainių Padrilykis, sakė, kad vos gyvasėjo. Vėliau pamatė, kad nebeišlaikys kančių, sribai su diržu ant durų rankenos pakabino, o sakė visiems, kad pats pasikorė. Kaip galėjo tai padaryti pats, kada iš visų atima diržus, net batų raištelius paima... Tad iš kur pas tokius žiaurius Surviliškio sribus tokia mielaširdystė diržą palikti?

Šis nekaltas beginklis žmogus, vargšas kaimo artojas buvo ketvirta auka iš Valentinavičių giminės. Viską galiu pamiršti, bet šito baisaus žvėriškumo negaliu, nes nei vienoje laidotuvėse negalėjau dalyvauti. Tegul Dievas juos teisia, tuos nužmogėjusius išdavikus ir sribus! Kai nuvažiuoju į Surviliškį, tai kur tik sutinku kokį pijoką ir baisų senį, lai vis galvoju, gal ten sribas. Ten dar gyvena Žvybas. Klišas, du broliai Rozembergai irgi buvo žiaurūs niekšai.

Dar tik 1949-ieji, o kiek jau skriaudų, ašarų. Aš vėl be paso, ir vėl netekau geros žmonių šilumos ir pastogės, kuri man buvo taip brangi.

Kur dabar eiti, kur važiuoti? Bet ir pasaulio gale suras šnipai su savo gera uosle.

Malakausko moterys manęs nevarė, sakė - būkim visos kartu. Malakauskienė buvo tikra motina mums visiems. Veronika ir Janina buvo ryšininkės, visos jos mums daug padėjo, bet likimas lėmė skirtis, nes čia jau nesaugu.

Vėl mano laimei, ar nelaimei, po dienos atėjo partizanai manęs gelbėti. Šį kartą jau buvo aišku, kad kitos išeities nėra: į mišką, arba ir toliau slėptis su Dievo pagalba. Čia atėjo ir mano busimasis vyras Bronius Karbočius, su kuriuo anksčiau kartais susitikę kalbėdavome, kad kai būsimе laisvi, tada švęsime vestuves, bet kad šitokiom sąlygomis tai nei sapne nesapnavome. Tada iš viso apie tai negalvojome. Bet taip skirta, likimas mus suvedė, tegul ir nebeišskiria, tik bijojome, kad nesusižinotų, nors man tas pats. 1949 m. spalio 28 d. Šventybrasčio kunigas Švambaris mus sutuokė. Prisiekėme neišduoti vieni kitų priešui, nors ir kaip bekan-kintų. Taip atrodė viskas paprasta, lyg ir niekas nepasikeitė gyvenime. Nuo tada pasitraukiau iš to krašto. Sužinoję, kad sribai mažiau siunta, vėl grįždavau.

Gyvenimas bėga, bėgam ir mes, tolyn nuo nepriteklių. Partizanai sura-do man ramesnį kampelį apie Gudžiūnus. Ėjome keturiose - Pavasarėlis, Jokeris, Bronius ir aš Miegėnų link. Vieni eidavo daugiau miškais, lau-kais, bet mane vedė geresniais keliais. Prieš Sosių mišką netoli Užupės kryžkelės pasalavo sribai ir apšaudė.

Nenukentėjome nei vienas, tik man truputį kliudė dešinės rankos pirštą, bet baimės tai užteko. Vėliau praėjus pavojui, šposino, kad mane "prirašė" į partizanus su krauju. Bronius sakė, jei gyvi liksime, visą gyve-nimą prisiminsime tą povestuvinę kelionę.

Iš penkių slapstymosi metų, 1949 m. paliko man skaudžiausius prisiminimus. (Išskyrus 1953 m., kada žuvo mano vyras).

Laikas bėgo, skriaudas palikdamas užmarštyje. Įvykių mažiau buvo, bet tolesnė ateitis gero irgi nežadėjo. Daugiausia gyvenau Gudžiūnų apy-linkėse pas gerus žmones, kurių net pavardžių nebepprisimenu. Trumpai pabuvau Vipalių kaime pas Ledzinskus, kuriuos 1949 m. ištrėmė į Sibirą. Vėliau kaimynystėje susipažinau su Stasio Juknos šeima, neturtingais, bet labai maloniais gerais žmonėmis. Bronytė man sakydavo: "Genute (mane taip vadino) tu niekur neik, būk pas mus". Bet čia ilgai neužsibuvau, nes kažkas pastebėjo iš pašalinių nepatikimų kaimynų. Taip irėjau kaip Palangos Juzė. Buvau dar jauna, energinga, bet ginklo tai nenorėjau imti

į rankas. Mano ginklas buvo rožančius ir malda prie Marijos. Tikiu, kad mane ir gelbėjo tariaimi žodžiai: "Tavo apgynimo šaukiamės, ir gelbėk mus nuo visokių pavojų".

Prisimenu vieną nepamirštamą pokalbį su Broniu. Apsistojo jis ir dar 34 partizanai Vypalų miškelyje keletai dienų praleisti. Tai buvo liepos sekmadienis, mišių laikas. Partizanai išsiskirstė po vieną maldai. Susėdome ant kelmelio. Bronius man ir sako: "Susitariame kalbėti rožančių taip - tu už mane, aš už tave". Vėliau, kai žuvo, dažnai prisimindavau, kad už mane išsimeldė ir nepakliuvau į priešų rankas, o aš ne, nes jis žuvo. Kartais galvodavau: Dieve, už ką mus baudi? Tada prisimindavau a.a.Kiškienės žodžius: ką Dievas myli, tam kryželį duoda. Gal ir tiesa.

1949-ųjų žiemą mano likimas dar sprendžiasi. Rudenį susipažinau per vyro draugus su Girininkijos darbuotojais, su pavaduotojo žmona, pradėjome važinėti į Šiaulius laimės ieškoti. Ji dėl namo, aš dėl paso. Mums tarpininkavo toks nugieriantis Petrauskas ir milicijos darbuotojas Vytautas. Na ir tvarkė tas Vytukas mums tuos dokumentus, apsaugok Dieve, nuo tokių tvarkytojų. Vargais negalais susitvarkėme, liepė atvažiuoti po dviejų savaitių. Grįžusi papasakojau apie tai, bet vyras manęs nebeleido važiuoti. Supratome, kad per tą laiką surinks žinias, išaiškės visos gudrybės, kurias sukūriau. Šitiek nervų ir sveikatos prarasta! Taip ir atsisveikinau su savo antru pasu. Tikriausia gerai padariau, nes būčiau pati įkišusi galvą į kilpą.

Iš Šiaulių grįžtu į Dotnuvos r., į Šlapaberžio ir Bakainių kaimus pas pažįstamus pas gimines, čia vėl sutinku tuos prakeiktus sribus, kuriuos pamačius šiurpas iki padų nueina. Vieną dieną ateina nuo Bakainių Šlapaberžės link tiesiai palei griovį į Zalvecko sodybą. Aš greitai įsistoju guminius batus, nes buvo šlapia, užsivilkau šimtasiulę ir drožiu irgi pirmyn į Šlapaberžės kaimą. Paėjus pastebėjau, kad vejasi. Ėjau greitai, bet neatsisukau, kad neįtartų. Girdėjau kaip šaukė, pavijo mane tik įėjus į Šlapaberžės kaimą. Sušilęs, įpykęs sribas klausė: ko nesustojai? Atsakiau - negirdėjau ir nemačiau; klausė - ko bėgai; atsakiau - skubėjau pas veterinarijos gydytoją ir pas pirmininką Bložę. Pasivadinau Šukyte, nes žinojau, kad tokia šeima gyvena Bakainiuose. Sribas patikėjo. Vijosi vienas, kiti laukė toli pasilikę. Taip šį kartą niekas nenukentėjo ir neišaiškėjo kas aš. Vakare grįžau pas Zalieckus, bet jau čia neberamu. Nuėjau dar pas Pupkus, praleidau savaitę. Labai daug aš sutikau gerų žmonių tais kruvinais laikais. Su daug kuo supažindino partizanai, daug ir pati pažinau. Ėjau tais pačiais partizanų pramintais takais per gerus žmones.

1950-ųjų pavasaris. Saulutei švystelėjus, lengviau atsikvėpdavome! Prabėgo dar viena žiema, ištirpo partizanų pėdos. Tą vasarą teko būti pas Padrilykį. Vieną rytą pranešė, kad sribai vaikšto po kaimą. Tuo metu buvau nuėjus pas ryšininką Liudą Augą-Lažuką. Jis mane nuvedė į miške buvusią seną slėptuvę, kol praeis kratos. Slėptuvėje buvo vandens ir šlapio šieno. Nors nemalonu buvo vandenyje gulėti, bet saugu. Pasiėmiau žadintuvą, bet jis įkrito į vandenį ir sustojo. Čia pat suokė lakštingala, ypač garsiai, kai prisiglaudi prie dangčio angos, bet ji nelinksmo, rūpėjo, kodėl taip ilgai manęs neateina išleisti. Diena atrodė labai ilga, atsibodo vartytis ant šlapio šieno. Vienas šonas permirko, verčiuos ant kito. Bandžiau kelti dangtį, bet vos truputį pajudinau, negalėjau atidaryti. Kadangi žadėjo ateiti išleisti, pradėjo visokios mintys lįsti į galvą, o baimės, sako, akys didelės. Galvojau gal areštavo, nejaugi čia reikės gyvai supūti. Ir vėl tenka tik malda šauktis Dievo pagalbos. Jau buvo naktis, išgirdau žingsnius. Pagaliau išgelbėjo nuo tų baisių minčių: vargšas Liudas irgi buvo įtariamasis, kaip vyro giminė ir ryšininkas, tad jis išvažiavo į Kėdainius, kad tik nesusitiktų su sribais, ir grįžo vakare.

Liudo mama buvo labai gera moteris, visiems kaip motina. Buvo gaila, kai vėliau ir Liudas turėjo išeiti į mišką. Nuo tada Liudo mama Augienė irgi slapstėsi. Abi buvome Kaune pas gimines. Vėliau išsiskyrėme, nors ir labai gaila buvo. Taip mes gyvenome, toje Lietuvos padangėje, ašarų pakalnėje. Savo ašarose galėčiau paskęsti. Mano laimei, gerų žmonių dėka neišprotėjau, nes jie guodė, glaudė, ramino šiltu žodžiu ir kukliu rūbu dengė, tuo pačiu kąsniu dalijosi, nors jiems už tai grėsė kalėjimas, Sibiras. Žinojome, kad tų gerų žmonių vis mažėjo, vienus areštavo, kiti buvo įtariamais, sekami. Tokia jau buvo mūsų dalis. Bet vis tik mes dar gyvi žmonės, kalbėdavome ir apie gyvenimą, apie ateitį, nors jos mažai tikėjomės sulaukti. Kalbėdavome, kaip mes tiems žmonėms atsidėkosime už tokį pasiaukojimą. Kurie mus globojo, maitino, rizikavo savo gyvenimu. Bet neilgai tas mūsų optimizmas tęsdavosi, vėl grimzdavom į kasdienybę. Tais pačiais metais buvo pas mus atvykęs apygardos vadas Žygūnas. Keletą dienų kartu praleisdavome. Aš ruošiausi važiuoti į Kauną gydymui. Tai žinoma, irgi nebuvo linksmos kalbos. Vyras man pasakė, kad gyventi tai abiem, jei žūti, tai irgi geriau būtų abiem. Šitiek iškentėta, nevalia skirtis. Žygūnas mus išbarė už tokias liūdnas kalbas, taip ir išsiskyrėme.

Štai jau 1950-ųjų metų rudenėlis. Dar matyt mažai vargo buvo. Dievas dar vieną bausmę uždėjo. Galvojau gal už kitus, o gal ir to verta buvau. Sutikau, beveik ramiai, dar vieną savo likimo tragediją. Nors buvau

labai jautri, ašarose skęsdavau, bet šį kartą jų pritrūko, reikėjo tik galvoti, kaip gintis nuo visų bėdų, ligų ir apsisaugoti nuo priešų. Aplankė mane ligos, kurių reikėjo tikėtis iš tokio įtempto gyvenimo, pilno pavojų ir baimės. Skaudėjo nugarą, kojas. Gydžiausi nuo nervų. Koks ten gyvenimas, vis su svetimais pasais, kur pakliūva ir su baime, kad nesužinotų. Vėliau gavau siuntimą į Kauno klinikas. Čia staiga paguldo. Padaro tyrimus, pripažįsta piktybinį vėžį. Šis smūgis jau buvo per didelis, bet čia jau nepasipriešinsi ir į mišką nepabėgsi. Sudie gyvenime - bet už vis labiausiai bijojau, kad nesužinotų, nesusektų priešas, nes gydžiausi su svetimu pasu. Taip man begalvojant, atėjo operacijos diena. Gijau laimingai. Po to švitino ir per tai dar vieną bėdą įtaisė, sukietėjo raumenys.

Ta labai ilga sudėtinga istorija tęsėsi kelis metus. Susipažinau su viena ligoninės sesele ir kita darbuotoja Gumauskiene. Jos vyras irgi buvo teistas. Matyt, širdys jautė palankumą vieną kitai. Vėliau, kada reikėjo atlikti švitinimo procedūras, gyvenau pas ją bute. Neėmė nei pinigų, o jos dukra Laimutė mane lankydavo, valgyti atnešdavo. Vėliau turėjau labai gerus globėjus ir gimines - senelius Padvilykius iš Bakainių. Jie buvo man antrieji tėvai, labai daug padėjo. Mano laimei, kad mokėjau visokių dailės darbų, kurie ramino, ir kitiems nors maža dalelė atsidėkojimo buvo. Mezgiau, siuvinėjau, audžiau raštus...

1950-1951-ųjų žiema. Mano sveikata neblogo. Gyvenau tada netoli Dotnuvos stoties, pas Žukauskienės motiną Župerkienę. Bronius Sereika ir, atrodo, Lukšys gyveno Bakainiuose pas Povilą Kažukauską. Teko vieną kitą kartą susitikti, nes buvo pavojinga vaikščioti. Tą žiemą praleidome laimingai. Laukiu pavasario, susirašinėju retkarčiais, laiškais. Atėjo vasara, pasijutome laisvesni. Partizanai išėjo iš slėptuvių į miškus, nes po žeme irgi ne gyvenimas, nors vasara irgi gero nežada: tai iš pasalių apšaudydavo, tai apsupdavo kur žmonių sodybose. Šnipai įlindę rugiuose stebėdavo pas ką ateidavo vakare vakarieniauti. Jei kokį šnipelį kas sunaikindavo, tada šaukdavo, kad nekaltai, prasidėdavo areštai, kankinimai. Jei partizanų vietoje būtų stribai, tai mažai kas gyvas kaime būtų likęs.

1951-ųjų metų liepa. Turėjau važiuoti į Kauną tęsti gydymo. Staiga sužinojau, kad prie Bakainių Sosių miške buvo labai didelės kautynės. Nedidelį mišką supo garnizonas, kareiviai per 2 m vienas nuo kilo. Miške buvo 5-6 Bitės būrio partizanai. Niekas nesitikėjo, kad kas gali iš apsupimo pabėgti. Vaikė, šaudė visą dieną. Žuvo Liudas Auga, Vincas Serei-

ka ir Pavasarėlis (lyg Rabačauskas). Gyvą paėmė Jocių, kuris neper-seniausiai buvo atėjęs į mišką. Pabėgo tik Bronius-Bitė. Netikėjau, kad gyvas, bet kadangi jis daugelyje kautynių išgyveno, tai dar buvo vilties, o po dienos ryšininkė Veronika pranešė, kad ir net nesužeistas.

Nuo tada dar daugiau pasiuto sribai ir išdavikai: pabėgo tas, už kurį buvo šitiek premijos žadėta. Apie išdaviką visa apylinkė kalbėjo. Tegul baigia savo amžių su juoda sąžine. Kadangi paėmė gyvą Jocių, tai tas irgi privirė sočiai košės. Prasidėjo žmonių areštai. Areštavo Zaleckienę iš Šlapaberžės, pas juos rado slėptuvę, nors tenai partizanai beveik negyveno. Tardoma Zaleckienė prisipažino, kas aš pas juos buvau. Ji nurodė ryšininkę V.Malakauskaitę-Tulpę. Pastarąją šaukdavo kas savaite į Dotnuvą tardyti, sribai davė jai mano nuotrauką, nors ji mane pažinojo ir be jos. Siuntė pas mano seserį į Berčiūnus, siuntinėjo ir kitur, liepė ieškoti, bet ji ir jos sesuo Janina manęs neišdavė. Malakauskų šeimą jau antrą kartą palietė žiaurūs įvykiai. Prieš du metus nušovė jų brolį Vincą Malakauską.

Po tų kautynių ir visų išdavysčių į mišką išėjo buvęs Sosių miško eigulyš Mataušas Povilaitis, kuris buvo išduotas savo žemiečių. Mes su Povilaitiene dar kartu slėpėmės Ėriškių apylinkėje. Vėliau išsiskyrėme. Jos vyrą ir kitus partizanus vėliau išdavė Šnekutis. Tai buvo sudėtinga, žiauri ir paini istorija, kurią jau sunku išnarplioti.

Kadangi po tų kautynių Bronius liko vienas, nes žuvo paskutiniai jo būrio partizanai, mes persikėlėme į Panevėžio rajoną. Toje apylinkėje dar buvo Štaruolis-Plienai, Janonis-Šnekutis, Aleksas Vaitelis-Rimtulis, Viktoras Mažeika-Anūkas, Faifaras Trakimavičius-Senagabas. Ėriškių apylinkėje ir man surado gerų žmonių, nes čia niekas manęs nepažįsta. Buvau daugiausia apie Mingelionis, Ėriškius. Būnant pas Vaznonienę, pas kitą Vaznonienę įvyko susišaudymas: apsupo, sudegino, ir žuvo partizanas Vytautas Vepštas, peršovė savininkę Stasę Vaznonienę. Šį kartą aš nelaimės išvengiau.

Po kiek laiko įsidarbinau, pradėjau slapta atvažiuoti į Panevėžį. Čia irgi vieną kitą pažinojau: Šnieškienę, kurios brolis irgi buvo žuvęs ir kt. Panevėžyje ilgai nepabūdavau, nes milicija tikrindavo butus, jei neregistruotą randa, blogai. Broniaus ir kitų dėka turėjau daug gerų žmonių

1951-ųjų vasarą teko gyventi Panevėžio rajone pas Katiną. Ten irgi neaplenkė sribai. Vieną gražią dieną pamatėme, kad nuo Vadoklių ateina. Norėjau išeiti, bet šunų lojimas čia pat. Šeimininkė sako, kad pasi-slėpčiau šiauduose, slėptuvėje. Žiūriu pro lentų plyšius sienoje, sribai

per kiemą ateina, pirma į kambarį, vėliau į kluoną. Matau ant šautuvų ilgus durtuvus. Girdžiu kaip bado tuos šiaudus, atrodo, kad visai netoli manęs. Prisiglaudžiau prie sienos. Kaip visada griebiausi savo ginklo - maldos. Seimininkas vėliau sakė, kad šiaudus mažai badė, nes sribų viršininkas liepė kitoje pusėje šieną gerai išbadyti. Kai išlindau, negalėjau paeiti.

Juo tolyn tuo buvo sunkyn slėptis, nes jau ir žmonės buvo nusivylę, pavargę, baimės iškankinti. Šitiek metų nesulaukę vaduotojų iš Amerikos. Bet gal ir gerai, kad tokie gandai sklido, vistiek mums kito kelio nebuvo, vis šiek tiek ramino. Taip ir vėl slenka ilgos pilkos nerimo dienos, rudenį kaip visada vėl važiavau į Šiluvą, nors nelabai partizanai mane norėjo išleisti, nes galiu pakliūti. Buvau įsitikinusi, kad mane Dievas saugos. Tą ir partizanai pripažino. Jei būčiau buvusi netikinti, tai būčiau pradėjusi tikėti.

Štai jau vėl žiema artėja. Baigiasi 1951-ieji metai. Pas žmonės būdavo nebesaugu, nes žinojo, kad mes dar gyvi. Tardant Augienę sribas sakė: "Karbočiaus negaliu nušauti, o tos bobos negalim pagauti. Padėk Augiene, mes tave aprūpinsime visam amžiui". Iš visur visokie gandeliai sklido, tai vis mums ne į sveikatą. Tą žiemą apsigyvenome prie Vadoklių pas Aleksioną. Gyvenome trise: aš, Aleksas Vaitelis ir Bronius. Gyvenimas nepavydėtinas. Slėptuvė buvo po klėtimi. Vištos užkapsto oro angas ir dusk be oro. Aš dar kartais pernakvodavau kambaryje, o jie nei dieną, nei naktį neišeidavo. Vaitelis ir Bronius rašydavo su mašinėle naktimis. Dieną bijodavo, kad tarškėjimo neišgirstų. Spausdindavo apdovanojimų, laipsnių raštus ir laikraštėlius "Vytis". Daug buvo dokumentų, bet per tiek metų nieko nebeliko, ką rado, nebeišskaitomi. Keitė vyrai vietas, keitė slapyvardes. Kol laikėsi Kėdainių rajone, Karbočius turėjo slapyvardę Bitė, vėliau Skrajūnas, o paskutiniu metu, kada buvo apygardos vadu - Algimantas.

Žiema prabėgo laimingai, sulaukėme pavasario, nors ir jis nežadėjo nieko naujo. Kai išėjau iš požeminių namų, bijojau net vėjo stipresnio, kad nepargriautų. Kojos linko, galva svaigo nuo dienos šviesos. Vasarą po truputį, kaip vabalai atsigavome.

Vasarą laimingai praleidau apie Panevėžį. Vyrai Molainių pušyne turėjo slėptuvę, kur praleido nemažai laiko. Partizanams čia nebuvo ypatinai saugi vieta, nes uogautojų ir grybautojų pilnas miškas. Vyras eidavo į susitikimus su kitais partizanais, nors jų nebedaug buvo. Man lai patiko tas Molainių miškas, nes uogauti ir grybauti buvo nebaisu, be to, neįta-

riamas. Per vasarą nemačiau nei vieno stribo, bet saugotis ir bijoti reikėjo, nes nežinai kas ir iš kur pastebės. Tai buvo 1952 metai. Penktoji neri-
mo ir baimės savaitė. Atrodo pagal skaičių tai nedaug, bet man atrodė
kad dešimtoji, o gal ir daugiau. Man kartais būdavo labai liūdna, bet
susitikdavome, vyras vis kartodavo, nenusiminti, sakydavo, šitiek pavoju,
o mes vis dar gyvi. Arba sakydavo, gyvensim, kol kacapai užmuš. Buvo
optimistas, rasdavo kaip paguosti ir nuraminti.

Štai jau 1952 metų ruduo. Partizanai parūpino man dvi naujas vietas
pas gerus žmones. Vieną prie Panevėžio Lepšiuose, kitą prie Upytės.
Pasiruošė Česlovas Zalagubas, Viktoras Mažeika ir Bronislovas Karbočius
ir sau žiemojimui slėptuvę Šilagalyje pas Dambrauskus. Netikėjau aš,
netikėjo ir jie, kad šiuos namus stato paskutinius. Susitikome su Broniu
Molainių kaime po Naujų metų. Pirmą kartą jo veide mačiau tokį liūdesį.
Sako, kažkas neramu mūsų padangėje, lyg pastebėjo einant pro kluoną
įtariamą asmenį. Sako, dar pažiūrėsime, o man liepė nebūti pas Onytę,
nes čia nesaugi vieta. Paliko vestuvinį žiedą, kurį taip brangino. Sako, gal
aš negyvensiu, tegul tau lieka prisiminimui. Nenorėjau žiedo imti, atsikal-
binėjau. Plonas buvo tas žiedelis, nes iš vieno du pasidarėme. Kaip niekada
išsiskyrėme su skausmu širdyje.

Netikėjau ir tada, kad amžinai. Gal po savaitės Viktoras atnešė
paskutinį laišką. Neskubėjau išeiti, nors jis sakė man, kad čia nesaugi
vieta. Galvojau - čia visi invalidai, kas pas juos gali ateiti ar įtarti. Taip
man begalvojant sulaukiau sausio 26 vakaro. Naktį apie 12 val. užbėgo
Česlovas, ištrūkęs iš įvykio vietos, sako: apie 10 valandą vakarienįaujant
apsupo sodybą, vadas tai pastebėjęs sušuko - vyrai, bėkim, pavojus!

Klausiu: ar kas žuvo? Atsakė: nežinau, tik tiek mačiau, kad baltai
apsirengę kareiviai apsupę sodybą labai šaudė. Tada jau mano širdis pa-
jautė, kad vyras žuvo, nes prie plento, žiema, kur išbėgti. Tačiau visada,
kai likdavo gyvas, Bronius kuo skubiausiai pranešdavo man, tad laukiau ir
dabar. Nemiegojau visą naktį, gal kas užbėgs, tylu. Taip bebūnant, 27 d.
rytą kareiviai apsupo Onytės sodybą. Pamačiau pro langą iš tolo ir supra-
tau - dabar jau viskas. Ką daryti? Žinojau, kad sandėliuke yra maža slėp-
tuvė sėdėti vienam žmogui. Ten buvo spausdinimo mašinėlė, dokumen-
tai. Norėjau lįsti į tą slėptuvę, bet pabijojau, kad nespėsiu. Onytei pasa-
kiau, kad sakytų, jog aš sava, gal kartais nežino kiek šeimos narių. Nu-
sprendžiau apsimesti nenormalia invalide. Močiutei liepiu gulti į lovą,
apmečiau skudurais. Kitoje lovoje gulėjo dar viena invalidė. Griebiausi
darbo, apsiskarmaliavau, apsiaviau medines klumpes ir einu į kiemą.

Pirmiausia puolė prie Onytės, nes ji buvo sveikiausia, po to pradėjo visur kasti, daužyti žemę. Rado sandėliuke tą slėptuvę su dokumentais. Vedė ir mane rodyti, bet žiūrėjau, išsivėpusi, tarsi nieko nesuprasdama, o mintyse vis kartočiau: Marija, gelbėk! Kol jie darbavosi, užkūriau krosnį, atsinešiau baisų, juodą puodą ir dirbu savo kvailą darbą. Prisipyliu vandens, galvoju ką virti, bet, matyt, išsigandus nieko nesugebėjau. Papuo- lė po ranka pelenų puodas, atsinešiau, pilu ir verdu, maišau, o jie vis knisa, visur verčia. Priėjęs prie manęs ruselis klausia: ką čia verdi? Aš rodau, kad nieko nesuprantu. Pasisėmiau šaukštą to balzgano skystimo, pati paragavau, siūlau ir jam paragauti. Spjovė jis man į veidą, susikeikė. Laimė, buvo rusai, jei lietuviai - būtų išnarplioję tą spektaklį.

Klojime rado dar nuo kovo pradžios likusią seną slėptuvę. Vedė ir mane ją rodyti, bet aš nepalikau ir to savo puodo su pelenais. Tas puodas buvo kaip kibiras su lanku. Ėjau iš paskos, užkliuvau koją už slenksčio ir griuvau tiesiai ruseliui ant kulnų. Na ir užpyko jie tada ant manęs: vienas iš priekio, kitas iš užpakalio spyrė, bet per tuos kailinius nelabai ką pajau- tau. Laimė, kad nedaug užpyliau ruskiui ant batų to šarmo, tik pati sau ranką nusiplikiau. Neskubėjau keltis iš balos, tad mane paliko, nebevedė rodyti to bunkerio. Taip jie mane paliko per apsirikimą, o Onytę išsivežė ir teisė.

Ilgai nelaukus persirengiau ir išėjau Upytės link pas Motiekaitį. Ten sužinojau, kad du partizanai žuvo. Pasidarė aišku, kad Broniaus ir Vikto- ro nebėra, nes Česlovas pabėgo. 1953-ųjų sausio 27-oji man buvo pati baisiausia. Kaip toliau gyventi? Netekusi artimo žmogaus, nei sveikatos, bei laisvės.

Po kurio laiko susitaikiau su likimu. Ėjau dar apie metus tais pačiais pramintais takais, tie patys žmonės mane, atrodo dar labiau užjautė, šelpė, bet aš gyvenau tik kad reikėjo gyventi, gyva žemėn nelįsi. Sako laikas gydo žaizdas, bet ši žaizda liko nepagydoma. Sunku aprašyti, sunku kal- bėti, apie praeitį, bet dar sunkiau nutylėti. Per tiek metų patyrėme daug skriaudų, nepelnytų nuoskaudų. Kiekviena mūsų gyvenimo akimirka ly- dėjo nuolatinę baimę, riziką - būti ar žūti. Sunku prisiminti visą tų dienų kasdienybę ir vargų, kuriuos patyrėm per tuos metus, be savo pastogės, be namų, be laisvės. Tai siaubo metai. Toks buvo tas mūsų gyvenimas, tik egzistavimas. Dieną ir naktį baimė. Kaip zuikeliai: - lapas krito - nuo to krūptelėdavom, šakelė nuo medžio krito - išsigandęs akis išpūtęs dairai- si. Kaime šunys loja - vėl klausaisi su nerimu. Įlindai į šieną, čia vėl su durtuvais bado. Po grindimis, žemėse - ir čia su šautuvo buože daužo,

barškina - ar neskamba. Važiuoji į miestą - ten dokumentus tikrina, irgi ilgai neužsibūsi. Be to, visur negeros akys mato. Taip slinko dienos, metai, bet kryžiaus keliai dar tęsėsi.

Po 1953 metų jau Stalino saulė nebešvietė, bet aš vis dar bijojau eiti registruotis. Pasijutau laisvesnė, važiavau į Kauną pasitikrinti sveikatos. Nuvažiavau laimingai. Tą pačią dieną grįžau į Panevėžį. Biržų autobusas ilgai stovėjo aikštelėje, kadangi žadėjo sesuo pasitikti, tad neskubėjau išlipti. Belaukiant prisistatė milicija. Šalia sėdėjo trys keleiviai iš Kauno su vilnų maišais. Juos suėmė. Nepaleido ir manęs, nes galvojo, kad ir aš iš tos kompanijos. Ėjome visi į miliciją. Sesuo irgi ėjo, manęs nepaliko. Ten įrodinėjau, kad tų spekuliantų nepažįstu. Patikėjo, bet reikalavo paso. Rodžiau receptus visokių, popiergalių, kur gydžiausi. Niekas, sako, nereikia, tik kur pasas. Tada prisipažinau, kad paso neturiu. Liepė rašyti pareiškimą, kur buvai, ko buvai ir t.t.

Prisimenu gerai ir šiandien tą pareiškimą. Tai buvo ne raštas, o baisi teplionė, rankos kojos dreba. Daugiausia rašiau apie ligas, kurių pas mane buvo, o kurių gal ir nebuvo. Bet apie praeitį nė žodžio. Kai pasakiau, kad paso seniai neturiu, tai paklausė kur buvai, gal miške? Užsirašė sesers adresą ir paleido. Tik liepė kuo greičiau susitvarkyti dokumentus, pasą. Per naktį nemiegojau, galva svaigo nuo visokių minčių. Rytą važiavau į Ramygalą, nes priklausė registruotis toje apylinkėje. Pasų stalo viršininkas buvo Stasiūnas, apie kurį buvau neblogos nuomonės, nes žmonės atsiliepdavo apie jį teigiamai. Papasakojau savo padėtį, kad tiek metų gyvenau be paso. Kad pabėgau nuo vežimo į Sibirą. Manęs daug nebeklausinėjo, tik pasakė, kad gerai padariau neišėjusi į mišką, būtų pagavę ar nušovę.

Liepė man pristatyti metrikus, visas pažymas iš apylinkės. Ir vėl labai nemalonūs rūpesčiai. Bet kadangi tiek išvargta, tiek išgyventa, gal jau buvau užgrūdinta, todėl dėl viso šito labai nepergyvenau, galvojau, kur mane dės tokią invalidę, išduoti irgi jau nebėra ko. Po keletos dienų pristaciau visus dokumentus. Tada pasakė ateiti po savaitės. Per tą savaitę visko prisigalvojau. Savaitei prabėgus važiuoju vėl į Ramygalą. Pasų skyriuje prie langelio eilutė. Laukiu ir aš. Vis dairausi iš įpročio kaip zuikis. Viršininkas mane pakvietė į vidų. Širdis tik suvirpėjo, pradėjo smarkiau plakti, galvoju, kodėl ne taip kaip visus - iš eilės? Gal, kad atrodo apgailėtina? Viršininkas paklausė, kur padėjau pasą, kurį Šiauliai išdavė. Pasakiau tiesą, kad iš Šiaulių nepasiėmiau, o kitą Surviliškio sribai paėmė. Supratau, kad jau surinko dalį mano griekų, o kas bus toliau!?

Bet kadangi kabinete buvo vienas viršininkas, aš irgi buvau drąsesnė. Tuo ir baigėsi mūsų pokalbis. Išdavė man pasą. Taip šeštais metais, po nuolatinės baimės ir nerimo, išėjau į laisvę. Tik ne į tokią laisvę, kurios taip laukėme. Teko dar golgotos kelius praeiti.

Dėl rimtos spindulinės ligos norėjau su tėvais pasimatyti, kol dar kiek sveikata leidžia. Mano laimei 1956 m. iš Sibiro atvažiavo paviešėti pusbrolis Vytautas Slivka. Kai jis grįžo, susigundžiau ir aš važiuoti į Sibirą aplankyti tėvų. Nors iš Sibiro po vieną leisdavo grįžti, bet tėvai dar nebuvo laisvi.

Prieš važiuojant aplankiau savo gerus prietelius gimines. Sušelpė jie man kelionei iki Krasnojarsko 30 rublių. Kelionė į Sibirą, nors ir savo noru, mano sveikatai nebuvo lengva. Važiuom žiemos metu. Iki Daurisko tai neblogas susisiekimasis, o vėliau nuo vieno iki kito "učastko", teko ir rogėm, ir pėsčiom, įvairiu transportu. Ėjome į kalną pėsti, gal kilometrą, sniego virš kelių, vos užlipau, o paskui, nuo kalno žemyn dar sunkiau, vos nušliaužiau. Prisiminiau kaip sesuo rašė iš Sibiro laišką, kad birželio 13 d. per šv. Antaną lipo į tą patį kalną. Jiems buvo sunkiau, nes jie buvo varomi. Mano tėvai gyveno Beriozovoje. Tą dieną Beriozovos nepasiekėm, apsistojau Zabaznoje, pas buvusius kaimynus Rankeles. Čia susirgau, pakilo aukšta temperatūra, teko praleisti keletą dienų. Savieji, sužinoję, parsivežė. Kai susitikome, buvo labai daug džiaugsmo ašarų. Sibire išbuvau daugiau kaip pusę metų. Per vasaros atostogas atvažiavo ir sesuo, vėliau kartu grįžome į Lietuvą. Gera buvo būti kartu visiems, nors ir Sibire, bet kai reikėjo išvažiuoti, tai neduok Dieve. Mama išleisdama taip verkė ant upės kranto, atrodė, kad gyvos laidotuvės. Sulipome ant plauto ir nuplaukėme pasroviui Sisimo upe. Palikome tą baisųjį Sibirą su viltimi pasimatyti Lietuvoje. Važiuodamos į Lietuvą, parsivežėme mamos brolių Julijų Slivką, kuris buvo labai silpnos sveikatos ir bijojo Sibire numirti.

1957 m. tėvams grįžus iš Sibiro, apsigyvenau Panevėžio rajone pas seserį, kur ji mokytojavo. Kaime nebuvo lengvų darbų. Tat reikėjo kaip nors suktis, gerai, kad siūti galėjau, tai tas darbas gyvenime daug padėjo. Norėjau į miestą pakliūti, bet čia reikėjo šimtelių. Jų neturėjau, taip ir laukiau šviesesnės dienos. Štai ir sulaukiau 1966 m. Leido iš rajono dirbti mieste. Buvo tais laikais daug problemų, teko ir nuoskaudų ir skriaudų patirti, bet viskas praeityje.

Kadangi trūko darbo stažo, išėjau į pensiją turėdama 61 metus. Bet ačiū Dievui ir už tai. Turėjau dvi avarijas, buvo galvos trauma, bet viską

nugalėjau. Nors Dievas mane baudė, bet dar ir pagailėjo: pabėgau nuo tremties; išsisaugojau nuo kalėjimo, nepakliuvau į priešų kruvinas rankas; "Stalino saulė" švitino, bet nesudegino; Kauno rentgenas švitino, bet likau, nors daugelis tų metų ligonių jau seniai kapuose.

Metai bėgo, aš vis kapsčiausi tam liūne, iš kurio nesitikėjau išbristi. Nesitikėjau, kad galėsiu išlieti nors dalelę savo nuoskaudos, kuri slėgė šitiek metų... Netikėjau, kad sulauksiu po tiek metų laisvės, kurią mes dabar turime. (Tikiu, kad dar didesnę turėsime ateityje). Netikėjau, kad po tokio ilgo tylėjimo suspėsiu pasakyti visą tiesą bolševikams į akis. Dar norisi sulaukti pilnos laisvės. Tada galėčiau ramiai keliauti į aną pasaulį pas savo likimo brolius ir seses. Ir pasakyti, ne veltui jūs kovojote ir žuvote. Tik gaila, kad per didele kaina.

Dabar, jei man duotų pasirinkti iš tų dviejų kelių vieną, neabejodama pasirinkčiau tą patį, sunkų kančiomis ir ašaromis aplaistytą savo nueitą kelią. Klausiu savęs, kada buvau laiminga? Mes buvome laimingiausi tada, kai po pavojų išlikę gyvi susitikdavome ir džiaugsmo ašarą nubraukdavome.!

Broniaus Karbočiaus-Bitės, Skrajūno, Algimanto paskutinis laiškas žmonai

Brangioji žmonele,

Kam ir beįrodinėti, kaip išsiilgau tavo žodžių, kuriuos, pilnai tikiu, galėjau vėl išgirsti iš tavo lūpų, bet deja tokia Aukščiausiojo valia... Ir pirmų pirmausia per laišką karštai bučiuoju tavo karštas lūpas, begaliniu karščiu. Brangute, prisimink tuos karštus bučinius ir priglausk juos nors viename širdies kampelyje. Gerai?

Slenka nuobodžios ilgos, ilgesingos ir prailgę laukimo dienos, būna tokių valandų, kad nors numirk, eiti, kad ir į pasaulio galą, kad tik sutikti Tave, atrodo tad nebaisūs jokie pavojai, kad ir viskas griūtų. Tačiau po tokių valandų grįžtu į normalią realybę. Persigalvoju: privalau gyventi. O gyventi reikia tau. Tikrai tau. Viskas kitas nulis.

Viskas, kas paveikia mane, be galo giliai paveikia, kartais kaip kad[...] mažam. Šiaip normaliai aš ir tu buvome skirtingais žmonėmis, o dabar? Kaip gaila, kad tuos aukso žodžius, kuriuos tave prisimindamas kalbėjau. Dieve, kaip [...], tikrai ne. Viskas, viskas prabėgo, laikas nusinešdamas visas blogybes, juk tikiu maldą priims Jis, Jis nulems valios kryptį, po kurios mes žinom gerai, kad Jo rankose esame. Tad[...] Dieve! Oi norėčiau

daug rašyti, sakyti, girtis, tik viskas galvoje užia, kaukia, tankiai aplanko didžiausias chaosas. Dar 51-ais metais žiemą rašiau, kad nereikia pulti į prisiminimą, tačiau, kada upeliais bėga ašaros, tik susitvardai, kai pagalvoji, reikia, nugalėti liūdesį, pagalvoju reikia kažkam aukotis... ar gali žmogus gyventi vien tik žemėse... O pavojai seka kiekvieną žingsnį žengiant, žiūri į akis, bet kaip norėčiau - vėl viskas yra Dievo valioje. Dieve, nepagalvok labai blogai. Dar mes turime neprarasti vilties. Ta kova ateičiai labai reikalinga!

Kad ir daugiausia prirašyčiau - visiškai visko neišsakysiu, nes reikėtų būti neblogam galvočiui. Tačiau pilnai tikiu, mūsų pergalė mummyse pačiuose, jeigu numirti, tai, kad mus amžių amžiais minėtų! Suprantu tai gyvenimo sąlygos diktuoja giliai įeiti ir į anų amžius, kurių aš neišsakiau iki pabaigos. Jis laimins mus.

Na šiek tiek apie savo padėtį. Kol kas svarbiausia - saugumas neblogas ir žinoma nepavirsiu debesėliu...

Ši tą gavau iš Žygūno, tikriausiai jam sekasi neblogiausiai. Žinai, nepamirštu ir tavęs mylimoji, ir siunčiu geriausius linkėjimus ir prašau Dievo sveikatėlės Tau ir bučiuoju, bučiuoju.

Dėl sveikatos skūstis negaliu, nes jaučiuosi neblogai. Kartais širdužę spaudžia, bet praeina. Manau iki pavasario tikrai išsilaikys. O pavasarį gydysiuos.

Jeigu laimingai peržiemosime, tai pavasarį bus linksmiau gyventi. Kas svarbiausia, pavasarį būsiu su tavim! Tiesa? Jeigu matysis, kad gresia pavojus, būtinai persikelkite į naują vietą, kur mes buvome numatę. Žinai, ką noriu pasakyti, jeigu galėtume būti kartu, tai būtų didžiausia laimė. Bet ką daryti, Dievo valia[...]

Bron[ius]

Bučiuoju[...] Pabučiuok ir ją.

Šis laiškas saugomas Laisvės Kovų Dalyvių muziejuje Panevėžyje. Parašytas labai smulkiu braižu, sunkiai išskaitomas, pabaigoje keleto eilučių negalima buvo išskaityti. Kamputyje yra dvi datos: "53.01.24" ir "53.01.26 žuvo - (parašas neišskaitomas)".

MOTERYS IR MERGINOS, KOVOJUSIOS ALGIMANTO IR VYČIO APYGARDŲ PARTIZANŲ GRETOSE

Lietuvą okupavus sovietams antrą kartą, vyrai stojo į nelygią kovą su bolševikiniais okupantais. Į šventą kovą įsijungė Lietuvos moterys ir merginos. Jos tapo ryšininkėmis, kurių reikėjo ypatingai daug - ryšio palaikymui, vaistų pristatymui, pagrindžio spaudos išleidimui.

Mano surinktomis žiniomis Algimanto apygardoje iš 1500 partizanų su ginklu rankoje kovojo 59 moterys, o ryšininkėmis buvo apie 175. Iš jų 41 proc. buvę mokytojos. Vyčio apygardoje padėtis buvo panaši.

Daugelis paaukojo gyvybes už tėvynę, kitos, negalėdamos nusišauti ar susisprogdinti, gyvos pateko į priešo rankas ir atkentėjo lageriuose.

Pateikiamas Algimanto ir Vyčio apygardų moterų kovotojų sąrašas nėra išsamus. Jame nurodoma gimimo, kilmės ar gyvenamoji vieta, žūties ar suėmimo data.

Algimanto apygarda

1. Anelė Andiškėvičiūtė, Obelių vls. Kumpoliškio k.
2. Teklė Andriuškevičiūtė, Obelių vls. Kumpoliškio k.
3. Zofija Avižaitė-Tulpė, Anykščių vls. Kupreliškio k. mokytoja. Šarūno rinkt. Žuvo 1952 02 20.
4. Ona Bugienė. Žuvo 1953 04 23.
5. Danutė Davidėnaitė, Subačiaus vls. Skaistkalnio k. mokytoja. Žuvo 1950 m.
6. Aldona Diržytė-Vilnelė, Rokiškio vls. Juodupės k. Žuvo 1947 03 15.
7. Ona Dudienė, Rokiškio vls. Panemunėlio k. Žuvo 1947 06 04 kartu su vyru.
8. Valentina Čerkuvienė, Svėdasų vls. Skaistkalnio k. mokytoja. Žuvo 1950 m.
9. Ona Gabrėnaitė-Našlaitė, Šimonių vls. Migonių k. Paimta gyva.
10. Janina Gečiūnaitė-Nindra, Svėdasų vls. Kušlių k. mokytoja. Žuvo 1952 08 13.
11. Marytė Gečiūnaitė-Dalia, Svėdasų vls. Kušlių k. Žuvo 1947 m.
12. Malvina Gečiūnaitė-Sesutė, Svėdasų vls. Kušlių k. Žuvo 1948 m.
13. Diana Glemžaitė-Romualda, Kupiškio vls. Aukštupėnų k. mokytoja-poetė. Žuvo.
14. Regina Jančytė, Svėdasų vls. Liepagirių k. Žuvo 1949 02 02.
15. Anelė Jarašiūnaitė, Vikiškių k. mokytoja. Žuvo 1948 12 24.
16. Genė Jogėlaitė-Žibutė, Anykščių vls. Kurklių k. Paimta gyva.
17. Ona Juodelienė, Subačiaus vls. Žukauskų k. Žuvo 1946 04 12 (kartu su sūnumi).
18. Bronė Jurgelionienė-Kregždė, Panemunėlio vls, Ažuolių k. Žuvo 1948 12 10.

19. Liuda Kaminskaitė-Kuosa, Subačiaus vls. Surdegio k. Liko gyva (norėjo nu-sišauti, bet užsikirto pistoletas).
20. Anelė Karvelytė-Burdienė, Viešintų vls. Šilagalio k. Žuvo 1952 08 13. Brolis būrio vadas.
21. Bronė Karvelytė-Snaigė, Viešintų vls. Šilagalio k. mokytoja. Žuvo 1952 08 13. Brolis būrio vadas.
22. Birutė Kevlevičiūtė-Neužmirštuolė, Anykščių vls. Andrioniškio k. mokytoja. Žuvo 1949 04 27.
23. Vanda Laurinavičiūtė-Žvaigždutė, mokytoja. Ažuolo būrys. Žuvo 1951 12 22.
24. Janina Laužikaitė Vingrienė-Undinė, mokytoja. Vytenio rinkt. Žuvo 1948 01 01.
25. Emilija Lujanienė-Rūta, Joniškio vls. Lujėnų k. mokytoja. Kirvio būrys. Žuvo
26. Liuda Kapšytė, Subačiaus vls. Nibragalio k. Nužudyta skrebų.
27. Vlada Magilaitė-Našlaitė, mokytoja. Perkūno būrys. Žuvo 1949 03 08.
28. Bronė Mat daikytė-Ramunėlė, Troškūnų vls. Pakapės k. Šarūno rinkt, ry-šininkė. Žuvo 1948 08.
29. Felicija Matušauskaitė Kalendienė-Tadienė, Pumpėnų vls. Kriklionių k. Žuvo 1951 01.
30. Bronė Matuliauskaitė-Rožė.
31. Vlada Matulionytė, Šimonių vls., mokytoja. Šerno būrys. Žuvo 1949 01 27.
32. Emilija Mieliauskaitė, Anykščių vls. Niūronių k. mokytoja. Perkūno būrys. Žuvo 1951 04 14.
33. Ona Mieliauskaitė, Anykščių vls. Niūronių k. Perkūno būrys. Žuvo 1951 04.
34. Ona Navickaitė, Rokiškio vls. Akmenių k. Žuvo 1947 03 15.
35. Valerija Navickaitė, Rokiškio vls. Akmenių k. Žuvo 1947 03 15.
36. Elena Pajėdaitė, Svėdasų vls. Šedrailių k. Tarzano būrys. Žuvo 1945 09 30.
37. Ona Pranskūnaitė, Svėdasų vls. Tarzano būrys. Žuvo 1945 09 30.
38. Joana Railaitė Slučkienė-Neringa, mokytoja. Žuvo 1949 10.
39. Zuzana Railaitė-Lakštingala, mokytoja. Žuvo 1949 08 02.
40. Aldona Repšytė-Senutė, Svėdasų vls. Denionių k., mokytoja. Šimonių girios partizanė. Žuvo 1950 02.
41. Ona Rimantienė-Žibutė, Ažuolo būrys. Paimta gyva 1951 12.
42. Elena Rukuižienė-Bimba, Panevėžio m. Žuvo 1946 m.
43. Anelė Semaškaitė Juozukėnienė-Liūtė, Raguvos vls. Sedaikių k., mokytoja, būrio vado Liūto žmona. Žuvo 1949 m.
44. Ona Stakienė-Motina, Dusetų vls. Vaizbų rų k. Audros būrys. Žuvo 1951 09 28.
45. Veronika Strelčiūnaitė?, Dusetų vls. Audros būrys. Legalizavosi 1952 02 17.
46. Albina Stukaitė, Dusetų vls. Vaiskūnų k. Audros būrys. Žuvo 1950 m.
47. Emilija Šimonienė, Biržų vls. Lapakritų k. Žuvo 1948 m.



Danielius Krikščiūnas-Liubka, Jadvyga Žardinskaitė-Daktaras Dolitlis, Bronius Juospaitis-Direktorius, Viktoras Mažeika-Vanagas



Jokeris su Birute Šniolyte-Ida ir Stase Vigelyte-Živile



Vyčio ir Algimanto apygardos vadų ir partizanų susitikimas



1 .Alfonsas Gritėnas-Skalikas. 2.Alfonsas Smetona-Žygaudas. 3.Bronė Tarutytė-Berņiukas



1. Bronė Ginetienė. 2.Veronika Zalagerienė, Šermukšnio žmona



Ona Gabrėnaitė-Našlaitė, Šimonių krašto jaunimas

48. Birutė Šniuolytė-Rožytė, Radviliškio vls., mokytoja. Montės būrys. Žuvo 1949 02 01.
49. Ona Talantaitė Katinienė-Jonukas, Andrioniškio mstl. mokytoja. Žuvo 1949 04 27.
50. Rozalija Trečiokaitė-Rožė, Svėdasų vls. Jotkonių k. Paimta gyva 1949 11 02.
51. Elena Valevičiūtė-Nida. Paimta gyva 1949 01 02.
52. Janina Valevičiūtė-Astra, Svėdasų vls. Galvydžių k. mokytoja. Eskimo būrys. Žuvo 1952 08 13.
53. Stasė Varavičiūtė-Paukštytė, Šimonių vls. Pelyšių k. mokytoja. Daktaro? būrys. Žuvo.
54. Stasė Vigelytė-Živilė, Svėdasų vls. Sliepsiškio k. mokytoja. Montės būrys. Žuvo 1949 02 01.
55. Uršulė Vidžiūnienė-Motinėlė. Šarūno rinktinė. Žuvo.
56. Ona Vitkauskaitė, Šimonių vls. Pelyšių k. Herkaus būrys. Žuvo 1948 02 10.
57. Vlada Vizbarienė-Gražina, Anykščių vls. Drulėnų k. mokytoja. Žuvo 1949 02 01.
58. Eleonora Žvirblienė, Joniškėlio vls. Žvirblių k.. Briedžio būrys. Žuvo 1948 m. kartu su vyru.

Vyčio apygarda

1. Kazė Bučinskaitė, Krekenavos vls. Žuvo 1945 m.
2. Aleksandra Budrytė, Ramygalos mstl. Žuvo 1946 09 30.
3. Birutė Čepaitė, Krekenavos vls. Paliukonių k. Žuvo 1950 m.
4. Ona Černytė, Ramygalos mstl. Žuvo 1944 07 25 Pašilių miške.
5. Birutė Dalidėnaitė, Troškūnų vls. Navadolio k. Žuvo kartu su broliu.
6. Birutė Dautartienė, Šlekų k. mokytoja. Nušauta su vyru, išniekinta nėsčia.
7. Morta Gauranskaitė. Išliko gyva. Gyvena Krekenavoje.
8. Janina Gelumbauskaitė. Žuvo 1945 03 27.
9. Genė Juškaitė-Cigonėlė, Panevėžio m. Žuvo.
10. Emilija Juškaitė, Panevėžio m. Žuvo.
11. Ona Karneckaitė, Žydėlių k.
12. Aleksandra Kentraitė, Šėtos mstl. Nušovė skrabas Vaitkevičius 1946 02 04.
13. Stasė Kiseliauskaitė-Stirna, medicinos sesuo. Žuvo.
14. Danutė Kiseliauskaitė, medicinos sesuo. Gyva.
15. Julija Kolaitytė, Šėtos mstl. Nušauta 1946 02 04.
16. Stasė Kuncytė, Ramygalos mstl. Nušovė traukdamiesi rusai 1941 m.
17. Emilija Lajanienė, Pilėnų tėvūnija. Žuvo 1952 m.
18. Adelė Lindaitė. Žuvo 1945 03 27 Eimuliškių-Ažagų kautynėse. Palaidota Jakubonių kapinėse.



Eskimo būrio partizano Povilo Gabrėno-Rimtučio laidotuvės, išvogus jo palai-
kus iš Šimonių aikštės Šimonių girioje. Nuotrauka saliuoto metu



Eskimo būrys. II eilėje 3-čias Povilas Gabrėnas-Rimtutis

19. Janina Morkūnaitė, Vabalninko vls. Unciškio k. Žuvo 1950 m.
20. Rimutė Šeputė, Ramygalos vls. Palinkuvės k. Žuvo 1945 m.
21. Vladislava Sirkienė. Partizano žmona. Žuvo 1946 m.
22. Marytė Starolytė-Marytė, Ramygalos vls. Paimta gyva.
23. Julija Ulytė (g.1924 m.), Vadoklių vls. Užugojų k. Paimta gyva.
24. Veronika Ulytė (g.1925 m.), Vadoklių vls. Užugojų k. Žuvo.
25. Bronė Tarulytė-Berniukas, Raguvos vls. Šilų k. Štabo raštvedė. Žuvo 1950 07 05.
26. Birutė Važikauskaitė, Vadoklių vls. Šambalioniškio k. Nužudyta ir sudeginta su tėvais.
27. Juzė Vėžytė, Raguvos vls. Žuvo.
28. Izabelė Vilimaitė-Stirna, Šeduvos vls. Šiaurės Rytų srities ryšininkė.
29. Marytė Viržikauskienė, Vadoklių vls. Šambalioniškio k. Vyras, žmona ir duktė nužudyti ir sudeginti.
30. Jadvyga Žardinskaitė Balaišienė-Daktaras Dolitlis. Paimta gyva 1951 03 14.
31. Paliutė Želnytė (g.1924 m.), Ramygalos vls. Juodkonių k. Žuvo 1948 m. gelbėdama partizaną Drąsutį.

Algimanto apygardos partizanų sąrašai

- A
1. Jonas Abukauskas-Siaubas, Užpalių vls., Norvaišių k., Audros b. 1952 02 07 (suimtas KGB).
 2. Vytautas Abukauskas-Širdis, Užpalių vls., Norvaišių k., Audros b. 1952 02 07 (suimtas KGB).
 3. Vladas Adomėnas-Titnagas, Anykščių vls., Paurėnų k., Rėdos b.
 4. Bronius Adomonis, Panemunėlio vls., Maišėnų k. Ž.1946.
 5. Jonas Adomonis-Rickus, Viešintų vls., Žliobiškio k., Vytenio b. Ž.1949 02 03.
 6. Jonas Adomonis-Rytas, Pasvalio vls., Meldučių k., Mindaugo b. Ž.1949 03 15.
 7. Pranas Adomonis, Panemunio vls., Bitės b. Ž. 1945 03 25.
 8. Adulis, Kalniečiai. Nušautas miške pjaunant malkas.
 9. Povilas Aglinskis, Užpalių vls., Puodžių k., Audros b. Ž.1946.
 10. Antanas Aidukas-Bronislavas, Šimonių vls., Ažunavos k., Blindos b. Ž.1947 09 29
 11. Jonas Aidukas, Šimonių vls., Ažunavos k., Blindos b. Ž.1947 09 29.
 12. Stasys Aidukas, Šimonių vls., Aluonų k., Vytenio b. Ž.
 13. Povilas Alavičius-Muzikantas, Subačiaus vls., Girėnų k. 1946 nukankintas KGB agento Kirvio.
 14. Jonas Aleliūnas, Panevėžio vls., Sodeliškio k., Lampeo b. Ž.

* Sąrašai provizoriniai. Nurodomas vardas, pavardė, slapyvardis, gimimo, kilmės ar gyvenamoji vieta, būrio pavadinimas, žūties ar suėmimo data.

15. Lionginas Aleliūnas, Panevėžio vls., Sodcliškio k., Lampeo b. Ž.
16. Jonas Alekna, Subačiaus vls., Terpeikių k. (desantininkas). Ž.
17. Juozas Alekna, Subačiaus vls., Terpeikių k. (desantininkas). Ž.
18. Pranas Alekna-Meškinas, Subačiaus mstl., Gegužio kuopa, buvęs radistas.
19. Jonas Alenčikas-Kelmas, Pasvalio vls., Žadeikių k., Mindaugo b. Ž.1946 02 06.
20. Juozas Ališauskas-Beržas, Skiemonių vls., Kilčiūnų k., Algirdo b. Ž.1946 07 19.
21. Juozas Ališauskas-Beržas, Skiemonių vls., Spirčiūnų k., Algirdo b. Ž.1946 07 03.
22. Antanas Aliukas-Kuprys, Raguvos vls., Nausodės k., Gražinos k.v. Ž.1948 03 21.
23. Jurgis Andrijauskas, Anykščių vls., Stakių k., Perkūno b. Ž.1946.
24. Petras Andriuškevičius-Šiaučius(?), Rokiškio vls., Uzdūnų k., Kęstučio b. Ž.1949 11 14.
25. Anelė Andriuškevičiūtė, Obelių vls., Kumpoliškio k., Vyties k. Ž.
26. Teklė Andriuškevičiūtė, Obelių vls., Kumpoliškio k., Vyties k. Ž.
27. Antanas Antanavičius-Dalia, Liepos b. Ž.1947 04.
28. Antanas Antanėlis, Viešintų vls., Meldaikų k. Ž.1945 12 (pats netyčia nusišovė).
29. Bronius Antanėlis, Viešintų vls., Meldaikų k. Ž.1946 02 (17 kv. Šimonių g.).
30. Albertas Apšega-Raišys, Kupiškio vis, Bartašiškių k., Šarūno b. Ž.1950 01 21.
31. Juozas Apšega-Strausas, Kupiškio vls., Bartiškių k., Montės b. Ž.1948 12.
32. Petras Apšega-Vilkas, Kupiškio vls., Bartiškių k., Herkaus b. Ž.1948 12.
33. Vytautas Apšega-Jurkštas, Kupiškio vls., Bartašiškių k., Algirdo b. Ž.1949 12.
34. Kazimieras Astravas, Subačiaus vls., Kanapynės k., Vytenio b.
35. Stasys Astravas-Rytojus, Subačiaus vls., Kanapynės k., Vytenio b. Ž.1950 10 26.
36. Alfonsas Augutis-Šeškas, Anykščių vls., Pavarnių k., Tigro b. Ž.1950.
37. Alfonsas Augulis, Skapiškio vls., Mirniūnų k. Ž.1946 08 16.
38. Augustinavičius, Kalpoko b. Ž.1944.
39. Povilas Aukštikalnis, Unčiškių vls., Valduokų k., Morkūno b.
40. Bronius Audickas, Užiančių vls., Žadeikių k. Ž.
41. Stasys Aviža, Anykščių vls., Kateliškių k. Drusų b. Ž.1948 08.
42. Zofija Avižaitė-Tulpė, Anykščių vls., Kateliškių k., Rėdos b. Ž.1952 02 02.

B

43. Petras Bacenis, Tindžiulio b.
44. Aloyzas Bačiulis, Kupiškio vls., Mikniūnų k. Ž.1945 Dudiškių k.
45. Jonas Bačiulis-Dragūnas, Šimonių vls., Kinderių k. Ž.1948 12 13.
46. Povilas Bačiulis, Kupiškio vls., Mikniūnų k. Ž.1945 Dudiškių k.
47. Povilas Bačiulis-Medžiotas, Šimonių vls., Nociūnų k., Vytenio b. Ž.1945.
48. Petras Bačiulis-Viršila, Šimonių vls., Nociūnų k., Vytenio b. Ž.1945.
49. Alfonsas Bačkys, Dusetų vls., Padusetėlių k. Ž.1945.
50. Alfonsas Bačkys, Dusetų vls., Padusetėlių k. Ž.1945 Plunksnuočių miške. „
51. Adolfas Bagdonas-Beržas, Pumpėnų vls., Kalnų k. Ž.1945 10 05.

52. Petras Bagdonas-Mondaugas, Biržų vls., Kuldūnų k., Vėtros b. Ž.?
53. Romas Bagdonas, Svėdasų mstl. Ž.1945 06 25.
54. Antanas Bagočiūnas-Dūmas, Anykščių vls., Smalynos k., Tigro b. Ž.1951 04 19.
55. Juozas Bagočiūnas-Užugiris, Užugirio vls., Dūdos b. Ž.1946 03 25.
56. Alfonsas Bajoras, Ežerokšnės (?), Ž.1944 Vilkolių k.(?).
57. Napalis Bajoras, Rokiškio vls., Vyžuonos b. Ž.1948 09 12.
58. Liudvikas Bajoriūnas-Kilbukas, Troškūnų mstl., Gražinos b. Ž.1949 04 06.
59. Liudvikas Bajoriūnas-Kilbukas, Troškūnų mstl. Ž.1949 04 06.
60. Leonas Balaišis, Kamajų vls., Rudžių k. Ž.1947 prie Rudžių k.
61. Povilas Balaišis, Kupiškio vls., Butėnų k., Montės b. Ž.1945.
62. Adolfas Balčiūnas, Utenos vls., Vižuonų k.
63. Antanas Balčiūnas-Būrys, Subačiaus vls., Palankių k., Gegužio b. Ž.1945 01.
64. Antanas Balčiūnas-Kokas, Subačiaus vls., Veliuokių k.
65. Jonas Balčiūnas-Deleika, Debeikių vls., Kalnelių k., būrio vadas. Ž.194 04 (susišprogdino).
66. Vytautas Balna-Savanoris, Kupiškio vls., Bajoriškių k., Vytenio b. Ž.1952 10 03.
67. Jonas Baltakys-Vilkas, Viešintų vls., Vaitkūnų k. Ž.1949 11 01/Troškūnų vls., Zabielynės k., Jauniaus b. Ž.1949 04 27.
68. Juozas Baltakys, Kupiškio aps., Šimonių vls., Nočiūnų k. Ž.1948.
69. Ona Baltrūnaitė, Obelių vls., Kubiliškių k., Vyties b. Ž.1949 01 29.
70. Antanas Baltrūnas, Anykščių m., Dėdės b. Ž.1946.
71. Bronius Baltušis-Kriuška, Šarūno būrio vadas.
72. Bronius Baltušis-Kirneška.
73. Kazys Baltušis, Vižuonos b.
74. Jonas Baltušis, Obelių vls., Kubiliškių k., Vyties b. Ž.1949 01 29.
75. Jonas Baltušis-Trimitas, Pandėlio vls., Buivėnų k., Liudviko b. Ž.1948 05 16.
76. Kazys Baltušis, Utenos vls., Vižuonų k.
77. Baltušnikas, Troškūnų vls., Pajuostinio k. Ž.1944 12.
78. Alfonsas Banionis, Vabalninko vls., Tuitų k., Tindžiulio b. Ž?
79. Jonas Banionis-Šaulys, Taujėnų vls., Balelių k. Ž.1945 01 15.
90. Juozas Banys-Sūris, Anykščių vls., Vertimų k., Tigro b. Ž.1952.
91. Juozas Banys-Šūvis, Andrioniškio vls., Lašinių k. Ž.1949.
92. Jonas Banionis-Kurmis, Taujėnų vls., Balelių k., Žaibo b. Ž.1945 01 15.
93. Jonas Baranauskas, Kamajų vls., Kraupių k. Ž.1946 prie Kamajų.
94. Petras Baranka-Plechavičius, Pumpėnų vls., Krislelių k., Simo b. Ž.?
95. Juozas Barauskas, Subačiaus vls., Pajuodžiu k. Pabėgo iš Žviliūnų bunkerio.
96. Leonas Bareika, Anykščių vls., Šeiminiškėlių k. Ž.1945 02 18.
97. Romas Bareišis, Juodupės vls., Sargažinės k. Ž.194?
98. Povilas Baronas-Briedis, Svėdasų vls., Butėnų k., Žalgirio b. Ž.1948 08 31.
99. Antanas Bartulis, Petraičio b.
100. Bronius Bausys, Subačiaus vls., Bajoriškių k., Kirvio b. Ž.1945.
101. Vladas Bausys, Subačiaus vls., Bajoriškių k.
102. Jonas Bekeris, Juodupės vls., Sarmandų k. Ž.194?

103. Albertas Bekintis, Svėdasų vls., Narbutėlių k., Dobilo b. Ž.1947 08 29.
104. Bronius Bekintis, Svėdasų vls., Narbutėlių k. Dobilo b. Ž.1947 08 29.
105. Juozas Bendorius, Kamajų vls., Kalūžių k., Girėno b. Ž.1949 03 03.
106. Jonas Beregis, Kamajų vls., Vidžių k., eigulys. Ž.1945?
107. Juozas Bernadišius, Subačiaus vls., Ramonavos k., Barzdos b. Ž.1946 06.
108. Antanas Bernatavičius-Šeškas, Troškūnų vls., Laukagalio k., Traidenio b. Ž.1947 05 17.
109. Adolfas Bičiūnas, Medikių k., Vižuonos b.
110. Edvardas Bičiūnas, Medikių k. Ž. namuose.
111. Juozas Bičiūnas, Jusegrio k. Ž.Taručių miške.
112. Jonas Bičiūnas, Jusegrio k. Ž.Taručių miške.
113. Jonas Bičkauskas, Kupiškio m., Kaladės b. Ž.1946 06.
114. Pranas Bieliauskas, Obelių vls., Seičiškių k., Vyties b. Ž.?
115. Jonas Biliūnas, Anykščių vls., Žolinos k. Ž.1945 06.
116. Jonas Biliūnas-Žilinas, Troškūnų vls., Nakonių k. Ž.1945 06.
117. Jonas Binkys, Troškūnų vls., Židonių k., Šarūno b. Ž.1946 06 24.
118. Mečislovas Binkys-Tuzikas, Troškūnų mstl., Šarūno b. Ž.1946 01 17.
119. Antanas Birbilas-Baltušis, Viešintų vls., Virsnio k. 1945 06 29 suimtas, sušaudytas.
120. Bronius Birbilas-Sakalas, Viešintų vls., Virsnio k. Ž.1946 01 06.
121. Matas Birbilas, Viešintų vls., Virsnio k., Vytenio b. Ž.1945.
122. Bronius Birka-Klevas, Svėdasų vls., Vaitkūnų k., Žalgirio b. Ž.1949 11 01.
123. Albinas Birkus, Troškūnų vls., Pajuostinio k. Ž.1946 01 13.
124. Petras Bitinas, Panemunėlio vls., Joneliškių k., būrio (?) vadas. Ž.1945 08 25.
125. Balys Bislys, Antazavės vls., Pakriaunos k. Ž.1947 10 06.
126. Jonas Biškauskas, Kupiškio m., Kaladės b. Ž.1946 06.
127. Zigmas Bitinas, Rokiškio vls. Ž.1945 08 25.
128. Albinas Bizkus, Svėdasų vls., Vaitkūnų k., Montės b. Ž.1949 11 01.
129. Alfonsas Blažys, Troškūnų vls., Pelyšelių k. Ž.1944 12 24 Čiunkių k.
130. Felikas Blažys, Rokiškio vls., Sineikių k., Mikėno b. Ž.1946 12 12 Notigaloje.
131. Juozas Blažys, Rokiškio vls., Sineikių k., Mikėno b. Ž.1946 12 12 Notigaloje.
132. Napalis Blažiūnas, Jusegrio k.(?).
133. Antanas Blieka, Rokiškio vls., Pavyžonio k., būrio vadas. Ž.1946 11 Čedasuose.
134. Alfonsas Blieka, Ž.1946.
135. Julius Blieka, Kupiškio vls., Suvainių k., Vytenio b. Ž.1949 04 18.
136. Petras Blieka. Ž.1947.
137. Stasys Blieka, Kupiškio vls., Suvainių k., Vytenio b. Ž.1947 04 19.
138. Antanas Bliūdžius, Rokiškio vls., Snieginų k., Dobilo b. Ž.?
139. Petras Bočiulis-Viršila, Šimonių vls., Nociūnų k., Vytenio b. Ž.1948 11 10.
140. Aleksas Bočiulis-Medžiotojas, Šimonių vls., Nociūnų k., Vytenio b. Ž.1948 11 10.
141. Boleslovas Bogužas, Rokiškio aps., Sičiūnų k.

142. Stasys Bubėnas, Troškūnų vls., Laukagalio k. 1946 01 sušaudytas savų už plėšikavimą.
143. Alfonsas Bubinas-Šturmas, Troškūnų vls., Umėnų k., Traidenio b. Ž.? i
144. Stasys Bubinas, Troškūnų vls., Užulių k., Alaušo b. Ž.1945 06.
145. Jonas Budreika, Svėdasų vls., Gikių k. Ž.1945.
146. Juozas Budreika-Debesys, Svėdasų vls., Vikonių k., Montės b. Ž.1945 11 14.
147. Povilas Budreika-Debesis, Ramoškonių k., Perkūno b. Ž.1951 04 14
148. Vilius Bugališkis-Drąsutis, Šimonių vls., Starkonių k., Eskimo b. Ž.1952 0813.
149. Jonas Buika.
150. Vladas Bukinas-Montekristas, Rokiškio vls. Ž.1946 02 25.
151. Antanas Bulovas-Budrys, Rokiškio vls., Kalpokiškio k., Gedimino b. Ž.1949.
152. Ignotas Bulovas, Rokiškio vls., Giniotų k., 1944 sužeistas, mirė.
153. Jonas Bulovas, Rokiškio vls., Kalpokiškio k., Gedimino b. Ž.1948 11 21.
154. Jonas Bulovas-Gaubica-Vėjas, Rokiškio vls., Kalpokiškio k., Ž.1947 12 17.
155. Juozas Bulovas-Iksas, Rokiškio vls., Kalpokiškio k., Gedimino b. Ž.1949 11 14.
156. Stasys Bulovas, Panemunėlio vls. Ž. Kupiškio vis.
157. Steponas Bulovas, Panemunėlio vls., Naujasodės k., Vižuonos b. Ž.?
158. Julijonas Burneika-Tardytojas, Šimonių mstl., Montės b. Ž.1949 11 01.
159. Antanas Burokas-Mokytojas, Šimonių vls., Nočiūnų k., Vytenio b. Ž.1952 11 12.
160. Antanas Butiškis, Užpalių vls., Geležionių k., Ž.1945 06.
161. Butrimas, Troškūnų m.

Č

162. Algis Čalkis, Rokiškio vls., Kirkūnų k., Miškinio b. Ž.1945 08 06.
163. Antanas Čalkis-Špokas, Rokiškio vls., Kirkūnų k., Miškinio b. Ž.1945 08
164. Motiejus Čeičys, g.1892 m. Rokiškio k., Ž.1950 Panemunio mstl. (kankintas, bėgant nušautas).
165. Juozas Čeičys, Briedžio b. Ž.1948 05 30.
166. Vytautas Čeičys, Valduvos vls., Galvydžių k., Kalpoko b. Ž.?
167. Čekelis.
168. Petras Čepė, Subačiaus vls., Skudų k. Pabėgęs per sieną.
169. Vladas Čepė, Subačiaus vls., Skudų k., Vytenio b. Ž.1945.
170. Vincas Čepenis-Juozas, Debeikių vls., Pustunkos k., Blažiūno b. Legalizavosi.
171. Antanas Čeponis-Klajūnas, Subačiaus vls., Pavašakių k., Vilko b. Ž.1945.
172. Jonas Čepulis, Pandėlio vls., Stanikūnų k., Linderio b. Ž.1951 05 19.
173. Vaclovas Čepukonis-Tigras, Kamajų vls., Kęstučio b. Užverbuotas KGB.
174. Petras Čereška, Subačiaus vls., Terpeikių k.(desantininkas).
175. Jonas Čeriauka-Cirkas. Ž.1947 01 28 Subačiaus vls., Gelažių k.
176. Antanas Čerkauskas-Kardas, Troškūnų vls., Kamarokų k., Šarūno b. Ž.1945 02.
177. Valentina Čerkuvienė, Svėdasų vls., Šedeirių k., Tarzano b. Ž.1945 09 30.

178. Stasys Černa-Vaitekūnas, Rokiškio vls., Vienybės b. Ž.?
179. Povilas Černiauskas, Angliuskų k. Ž.1947 Slabodnikos k.
180. Edvardas Černelis-Guldokas, Panevėžio m., Ažuolo b. Z.?
181. Jonas Černius-Šarūnas, Kamajų vls., Namiejūnų k., Deniško b. Ž.1945
11 30.
182. Juozas Černius-Garbanius, Kupiškio vls., Pelyšių k., Vytenio b. Ž.1948 06.
183. Juozas Černius, Šimonių vls., Butėnų k., Montės b. Paimtas gyvas 1946 06.
184. Petras Černius-Laisvūnas, Kamajų vls., Nemeniūnų k., Tigro b. Ž.1949.
185. Petras Černius-Špokas, Šimonių vls., Kinderių k., Montės b. Paimtas gyvas
1951 01 13.
186. Vladas Černius-Kapitonas, Kamajų vls., Namejūnų k., Žalgirio b. Ž.1946 01.
187. Lionginas Čibinskas, Panemunėlio vls., Suvainiškiu k., Kaladės b. Ž.1945.
188. Petras Čibinskas, g.Šnikštų k., palaidotas Panemunio mstl.
189. Benediktas Činga, Vaškų vls., Naručių k., Tinterio b. Ž.1946.
190. Julius Čitinas-Garsas, g.1923, Margio rinkt. Ažuolo b. Ž.1951 12 22.
191. Stasys Čiukšys, Butageidžio b. Ž.1946 02.
192. Marijonas Čiukšys, Butegeidžio b. Ž.1946 02.
193. Jurgis Čižius-Tigras, Užpalių vls., Vaiskūnų k., Audrios b. Ž.1949 12 04.
194. Petras Čižiūnas, Skapiškio vls., Rukšių k. Ž.1947 01 09.

D

195. Česlovas Damoševičius, Subačiaus vls., Nibragalio k. Ž.išduotas.
196. Antanas Dikmanas, Utenos vls., Leliūnų k.
197. Kazys Dabravolskis-Gandras, Raguvos vls., Velykių k., Vilko b. Ž.1949 11 25.
198. Mykolas Dabravolskis-Čeponis, Raguvos vls., Taurinės k., desantininkas,
būrio vadas Ž.
199. Petras Dambrauskas, Rokiškio vls., Gedimino b. Ž.1947 07 23.
200. Pranas Danielius, Roviškių k., ž.Panemunis.
201. Henrikas Danilevičius-Vidmantas, Tigro b. Ž.1949 11 01.
202. Vytautas Daniūnas, Anykščių vls., Lauksargėlių k. Ž.?
203. Jonas Dapšys, Šimonių vls., Vederiškių k., Montės b. Ž.1948.
204. Jonas Dapšys-Tėvas, Šimonių vls., Vederiškių k. Montės b. Ž.1945.
205. Juozas Dapšys, Šimonių vls., Vederiškių k., Montės b. Ž.1947.
206. Jurgis Dapšys, Šimonių vls., Vederiškių k., Montės b. Ž.1946.
207. Kazys Dapšys, Šimonių vls., Vederiškių k., Montės b. Ž.1946.
208. Vladas Daraškevičius, Subačiaus vls. Ž.1941.
209. Jonas Daubaras, Rokiškio vls., Juckūnų k., Gedimino b. Ž.1946.
210. Jonas Daugėla, Vyžuonos b.
211. Julius Daugėla, Kupiškio vls., Šalnakundžių k., Vytenio b. Ž.1945.
212. Julius Daugėla, Šimonių vls., Nociūnų k., Montės b. Ž.1945.
213. Aleksas Daukas-Onutė, Šimonių vls., Nociūnų k., Montės b. Ž.1948 02.
214. Povilas Daukas, Šimonių vls., Montės b. Ž.?
215. Jonas Daukša-Šipulskis, Šeduvos vls., Puipių k., Kęstučio b. Sušaudytas
1953 11 03.
216. Ignas Daukšys-Lizdeika, Žaliosios Valo b.(?). Ž.1949 04.

217. Alfonsas Dapšys-Arbūzas, Rokiškio vls., Palukuojaus k., Vėtros b. Ž.?
218. Jonas Davainis-Mašinistas, Vadoklių vls., Žilių k., Šarūno b. Ž.1949.
219. Danutė Davidėnaitė, Subačiaus vls., Skaistkalnio k., Vytenio b. Ž.1950.
220. Antanas Davydėnas-Vanagas, Panemunės vls., Vyžuonos k., Vyžuonos b. Ž.1949 05 17.
221. Jonas Davidonis, Anykščių vls., Šlapėnų k. Ž.?
222. Bronius Degutis-Liepsna, Kavarsko vls., Tigro b. Ž.1950 04 30.
223. Kostas Deksnys-Erelis, Rokiškio vls., Juodupės k., Gončiaus b. Ž.1947 03 15.
224. Petras Deksnys, Juodupės vls., Šeikaniškių k., Gančio b. Ž.1947 03 15.
225. Vladas Deksnys-Štukelė, Juodupės vls., Deksnų k. Ž.?
226. Vincas Deksnys-Romūsis, Rokiškio vls., Libareikių k., Šarūno b. Ž.1948 06 03.
227. Antanas Didžpetris, Svėdasų vls., Panerinės k., Butageidžio b. Ž.1946 02.
228. Vytautas Dičius, Skapiškio vls., Trano b. Ž.1945 08 29.
229. Vytautas Dičius, Jūžintų vls., Viliuliškių k., Pipinio b. Ž.1945.
230. Albinas Dilys-Barsukas, Dusetų vls., Čivilių k., Žalgirio b. Ž.?
231. Antanas Dilys-Litas, Dusetų vls., Čivilių k., Audros b. Ž.1952 12 12.
232. Apolinaras Dilys-Vyturys, Dusetų vls., Čivilių k., Audros b. Ž.?
233. Jonas Dilys, Skapiškio vls., Rugelių k., Trano b. Ž.1945 08 29.
234. Petras Dilys-Taržanas, Dusetų vls., Čivilių k., Dobilo b. Ž.1949 11 02.
235. Steponas Dilys-Ažuolas, Anykščių m., Liūto b. Ž.?
236. Leonas, Dilka-Briedis, Paliepių vls., Latvelių k. Ž.1944.
237. Stasys Dirsė-Prabočius, Traupio vls., Jurgalių k., Petraičio b. Ž.1945 10 15.
238. Aldona Diržytė-Vilnelė, Rokiškio vls., Juodupės k., Gončiaus b. Ž.1947 03 15.
239. Jonas Diržys, Kamajų vls., Černiaus b. Ž. 1945 10 04.
240. Bronius Dobilas-Jasiūnas, Subačiaus vls., Gelažių k., Baltušio b. Ž.?
241. Vincas Dobilas-Bartulis, Subačiaus vls., Tautvilių k., desantininkas. Ž.1945 01 22.
242. Antanas Dovidėnas, Grikiškio k.
243. Kazys Dragūnas, Anykščių vls., Ilgavado k., Ramoldavos b. Ž.1945 02 18.
244. Alfonsas Drasiukas-Dobilas, Kupiškio vls., Šepetos k., Vytenio b. Ž.1947.
245. Jonas Drasiukas, Anykščių vls., Pagojos k., Šarūno b. Ž.1946.
246. Jonas Drasiukas-Petryla, Kupiškio vls., Šepetos k., Vytenio b. Ž.1949.
247. Kostas Dubauskas-Vilkas, Rokiškio vls., Juodupės k. Ž.1947 03 15.
248. Jonas Dugnas-Deržikas, Kaziliškio vls., Daurotiško k. Ž.1946 Latvelių k.
249. Povilas Dundulis-Šarūnas, Debeikių vls., Čekonių k. Tauro b. Ž.1948.
250. Alfonsas Dumblys-Beržas, Rokiškio vls., Butkūnų k., Vėtros b. Ž.1948 04 21.
251. Durasas-Briedžiukas, Kupiškio vls., Tuožo k., Vytenio b. Ž.1947.
252. Bonifacas Dūda-Pisorius, Kupiškio vls., Milaišių k., būrio vadas. Ž.1949 01 23.
253. Jonas Dūda, Šimonių vls., Milaišių k., Montės b. Ž.1947.
254. Juozas Dūda, Panemunėlio vls., būrio vadas, Ž. 1947.06 04.
255. Motiejus Dūda, Blindos b.
256. Petras Dūda, Kupiškio vls., Herkaus b. Ž.1949.

257. Ona Dūdienė (Jono Dūdos žmona), Rokiškio aps. Panemunėlio mstl. Ž.1947 06 04.
 258. Petras Dzvonka-Apžergavičius, Subačiaus vls., Ašgalių k., Vilko b. Ž.1949 11 25.
 259. Valentinas Džiugelis, Jūžintų vls., Pilkėnų k. Ž.1946.

G

260. Povilas Gabrėnas, Šimonių vls., Migonių k., Montės b. Ž.1947.
 261. Antanas Gabrys, Panevėžio vls., Paaistrio k. Sušaudė Kanapeckas.
 262. Ona Gabrėnaitė-Starkutė, Šimonių vls., Migonių k. Gyva.
 263. Edvardas Gaigalas, Užpalių vls., Trumponių k., Alaušo b. Ž.1945 06 15.
 264. Petras Gaigalas-Vilkas.
 265. Povilas Gaigalas-Žukovas. Ž.1947 04 07.
 266. Stasys Gaigalas, Anykščių vis.
 267. Gaidukas-Aras. Ž.1946 02.
 268. Leonas Galiauskas, Lampeo b. Ž.1946 12 24.
 269. Juozas Galiauskas-Petras Kurmelis, Panevėžio m. Ž.1953.
 270. Jonas Gaidelionis, Pumpėnų vls., Krinčino mstl., Šato b. Ž.1948 02 25.
 271. Anicetas Gailiūšis-Siurbėlys.
 272. Juozas Galiušis, Troškūnų vls., Beržaitės k., Šarūno b. Ž.1946 11 15.
 273. Vytautas Galiušis-Buožė, Troškūnų vls., Beržytės k.
 274. Jonas Galvanauskas, Kunigiškių k. Ž.1946/1947, Kemynės k. (prie Čedasų).
 275. Petras Galvanauskas. Ž.1945 01, Bulių k., Latvijos terit. (prie Čedasų).
 276. Pranas Galvydis-Valteris, Svėdasų vls., Montės b. Ž.1949 11 01.
 277. Elena Galvydaitė-Rugiagėlė, Dusetų vls., Antazavės k. Ž.1945 05 13.
 278. Petras Garbauskas, Kupiškio vls., Rudilių k., Vytenio b. Ž.1951.
 279. Petras Garbauskas, Vaškų vls., Tinterio b. Ž.?
 280. Kazimieras Garšva, Joniškėlio vls., Margio b. Ž.1946.
 281. Jonas Garuckas-Šaltis, Svėdasų vls. Ž.1946.
 282. Alfonsas Gasiūnas-Gončis, Rokiškio vls. Ž.1947 03 15.
 283. Baltrus Gasiūnas, Viešintų vls., Maldaikių k., LLA būrio vadas. Ž.1944 12.
 284. Baltramiejus Gasiūnas-Davainis, Troškūnų vls., Pelyšėlių k., Vytenio b. Ž.1949.
 285. Ignas Gasiūnas-Drasutis. Ž.1950.
 286. Viktoras Gasiūnas, Troškūnų vls., Pelyšėlių k., Šarūno b. Ž.1944 12 24.
 287. Antanas Gečėinis, Rokiškio vls., Jūžintų k., būrio vadas, LLA. Ž.?
 288. Janina Gečiūnaitė-Nindra, Svėdasų vls., Kušlių k., Tigro b. Ž.1952 08 13.
 289. Malvina Gečiūnaitė-Sesutė. Ž.1948.
 290. Marytė Gečiūnaitė-Dalia, Svėdasų vls., Kušlių k., Tigro b. Ž.1947.
 291. Adomas Germanavičius, Andišonių k. Ž. namuose.
 292. Kazys Gilys-Vilkas, Svėdasų vls., Vaitkūnų k. Ž.1947 12 13.
 293. Stasys Gimbutis-Tarzanas, Svėdasų vls., Abalučių k., Kęstučio rajono vadas. Sušaudytas 1953.
 294. Bronius Gimbutis, Šimonių vls., Nečionių k. Ž.1945.
 295. Alfonsas Gindrėnas, Troškūnų vls., Zbielynė k. Ž.1945 06 25.

296. Vacys Girdėnas-Lakūnas, Šiaulių m., lakūnas.
297. Jurgis Girkus-Balandis, Rokiškio vls., Perkūno b. Ž.1950 06.
298. Bronius Glazauskas. Ž.1947.
299. Diana Glemžaitė-Romualda, Kupiškio vls., Aukštupėnų k., Liudviko b. Ž.?
300. Vytautas Gobužas-Viesulas, Ž.1952.
301. Juozas Gogelis, Blindos b. Ž.1946.
302. Grablys-Baldonas, Kamajų vls., Krilių k.
303. Juozas Gradeckas, Anykščių vls. Ž.1945 02 18.
304. Jurgis Graužinis-Liepsna, Margio r. Ažuolo b. Ž.1951 12 22.
305. Gražinskas-Berželis, Joniškėlio vls., Žvirblių k., Briedžio b. Ž.1948.
306. Juozas Gražys-Viesulas, Viešintų vls. Ž.1947.
307. Vytautas Greičiūnas-Daktaras, Kupiškio vls., Drauželiškių k., Vaižganto b. Ž.1941 01 21.
308. Algirdas Greičiūnas-Konduktorius, Kupiškio vls., Grauželiškių k., Montės b. Ž.1945.
309. Antanas Greviškis, Pandėlio vls. Ž.1945.
310. Petras Grigas, Šimonių vls., Puzonų k., Blindos b. Ž.?
311. Alfonsas Grimža, Raguvos vls., Zerkiškio k., Vyčio a. Ž.1945 02 02.
312. Kazimieras Grimža, Raguvos vls., Zerkiškio k., Vyčio a., Ž.1945 02 02.
313. Albinas Griška, Anykščių vls., Ažuotių k.
314. Jonas Griška, Anykščių vls., Ažuotių k.
315. Julius Griška, Troškūnų vls., Šarūno b. Ž.1948.
316. Bronius Griškevičius, Juodupės vls., Statkūnų k., LLA. Ž.?
317. Felikas Grižas. Ž.1947 08 01.
318. Jonas Grižas, Šimonių vls., Puzonių k., Blindos b. Ž.1946.
319. Vytautas Grybas-Nevėža, desantininkas. Ž.1945.
320. Juozas Gryna, Anykščių vls., Elmininkų k., Dėdės b. Ž.1946.
321. Balys Gryžas, Panemunėlio vls., Sičiūnų k.
322. Kazys Grucė. Vytenio b.
323. Povilas Grumbinas-Ažuolas, Vadoklių vls., Užugirio k., 1949 09 24.
324. Kazys Gruzdis.
325. Teofilis Gudas-Eskimas, Šimonių vls., Nočiūnų k., būrio vadas. Ž.1952 08 13.
326. Juozas Gudas, Šimonių vls., Montės b. Ž. 1944.11.
327. Povilas Gumbinas-Ažuolas, Troškūnų vls., Ž.1946 06
328. Stasys Guokas-Dragūnas, Šeduvos mstl. Ž.1952 12..
329. Antanas Gura-Šarūnas, Skapiškio vls., Biliūnų k., Vytauto b. Ž.1948 04 07.
330. Adofas Gurlkys, Juodupės vls., Germaniško k., Judr.b(?). Ž.1945 10 15.
331. Pranas Gurlkys-Kazimieras, Vabalninko vls.
332. Petras Gurlkys, Subačiaus vls., Šarkiškių k., desantininkas. Ž.?
333. Stasys Gurlkys-Barzda, Anykščių vls., Astravų k. Ž.1953 03 29.
334. Stasys Gurskus-Barsukas, Vabalninko vls., Eimučio b. Ž.?
335. Juozas Gutauskas, Anykščių m. Ž.1946 06 13.
336. Juozas Gutauskas, Anykščių vls., Šaltarankių k., Dėdės b. Ž.1946.
337. Jurgis Guzas, Juodupės vls., Sodelių k., Nepriklausomos Lietuvos būrio vadas. Mirė 1953 05 23.

338. Balys Gužas, Rokiškio vls., Sičiūnų k., būrio vadas, LLA. Ž.1947 08 16.
Palaidotas Panemunio durpyne.
339. Balys Gužas.
340. Vytautas Gužas, Sičiūnų k. Ž.1949 Smaidrių k.(Žemaitija), palaidotas
Eržvilke.
341. Petras Gužiūnas, Skapiškio vls., Stubonių k., Pono b. Ž.1947 10 10.

I

342. Algimantas Ikamas, Troškūnų vls., Kvietkų k., Margio b. Ž.1954 06.
343. Bronius Indrašius, Užpalių vls., Renickėlių k. Nusišovė netyčia.
344. Juozas Indrašius-Sakalas, Užpalių vls., Puodžių k. Ž.1949 11 01.
345. Jurgis Indrelė, Vytenio b.
346. Kazys Indrelė-Strausas, Kamajų vls., Radžiu k., Dobilo b. Ž.1948 12 13.
347. Petras Indreliūnas, Biržų vls., Ustukių k. Ž.1946.
348. Kostas Indreliūnas, Biržų vls., Ustukių k. Ž.1945.
349. Bronius Indrašius, Dusetų vls., Remeilių k.
350. Juozas Indrašius-Sakalas, Utenos vls., Užpalių mstl., Žalgirio b. Ž.1949.
351. Mamertas Indreliūnas, Svėdasų v.ž., Pasvalio v. mokytojas. Ž.1946 12.
352. Indreliūnas, Kelmelio b. Ž.1946 02 16.
353. Jonas Indriūnas, Biržų vls., Ustukių k. Ž.1946 11 16.
354. Petras Indriukevičius, Iliustės vls. Ž.1944 10 14.
355. Antanas Indriūnas, Siveliskio mstl. Ž.1944.
356. Petras Indriūnas-Vebras, Šimonių vls., Pelysų k. Vytenio b. Ž.1946.(1947?)
357. Albinas Inčiūra, Šimonių vls., Zubiškių k., Blindos b.
358. Pranas Irdunis, Juodupės vls., Didsodės k., Kumpicko b. Ž.1945.
359. Vytautas Ivanauskas-Berniukas, Raguvos vls., Kirmėlių k., Kuprio b.
Ž.1948 04.
360. Kazys Ivaškevičius-Šnaika, Subačiaus vls., Surdegio mstl., Vytenio b. Ž.1947
04 12.
361. Vladas Ivaškevičius-Kaštonas, Subačiaus vls., Surdegio mstl., Vytenio b.
Ž.1947 12.
362. Kazys Ivaškevičius-Šnaiba, Subačiaus vls., Surdegio mstl., Gražinos k.
Ž.1948.
363. Vladas Ivaškevičius-Šaika, Subačiaus vls., Surdegio mstl., Šarūno b. Ž.1947
04 12.

J

364. Valerijonas Jackevičius-Valteris, Šimonių vls., Migonių k., Vytenio b. Ž.1948
11 10.
365. Jurgis Jakniūnas, Anykščių vls., Niūronių k., Biliūno b. Ž.1945 04 24.
366. Jonas Jakonis-Molis, Subačiaus vls., Zavadiškio k., Vytenio b. Ž.1945 10.
367. Povilas Jakonis-Meška, Subačiaus vls., Zavadiškio k., Vytenio b. Ž.1945 10.
368. Adolfas Jakštas, Panemunio vls., Paliepių k. Ž.1944/1945.
369. Jonas Jakštas, Rokiškio vls., Degėsių k. Ž.1946 Latvelių k.
370. Juozas Jakštas, Rokiškio aps., Latvelių k.

371. Alfonsas Jakštonis-Švyturys, Viešintų mstl., Šienraistis. Ž.1948 11 13.
372. Jonas Jakulis, Svėdasų mstl., fotografas, Liūto b. Ž.1945 04 14.
373. Titas Jakulis iš Steponių k., partizanavo Pažuselių k. Ž.Paliepio k.
374. Danielius Jakulys iš Taručių k. Ž.Svainišio k.
375. Viktoras Jakulys iš Taručių k. Ž.Rokslės k.
376. Vytautas Jakulys iš Taručių k. Ž.Rokslės k.
377. Juozas Jakutis, Svėdasų vls., Alatų k., Blindos b. Ž.?
378. Julius Jakutis-Slapukas, Margio rinkt. Ažuolo b. Ž.1951 12 22.
379. Bronius Jakupka, Biržų vls., Kvietkų k.
380. Anicetas Jančys, Šimonių vls., Naujikų k., Liūto b.
381. Antanas Jančys, Šimonių vls., Purių k. Ž.1949.
382. Vladas Jančys-Tėvukas, Svėdasų vls., Liepogirių k. Ž.1949.
383. Juozas Jančys-Vijūnas, Kamajų vls., Vadonių k., Montės b. Ž.?
384. Jonas Jančys, Viešintų vls., Plintiškių k., LLA.b. Ž.1949 12 13.
385. Juozas Jančys-Lakštingala, Svėdasų vls., Jutkonių k., Žalgirio b. Ž.1950 01 15.
386. Regina Jančytė, Svėdasų vls., Liepogirių k., Žaibo b. Ž.1949 11 02.
387. Antanas Janickas-Šeškas, Vidiškių vls., Jasiuliškio k., Liūto b.
388. Juozas Jankauskas-Vanagas, Kamajų vls., Rudžionių k., Aro b. Ž.1949 03 13.
389. Juozas Jankauskas-Pilsudskis, Skapiškio vls. Ž.1950.
390. Napalys Jankauskas-Jurginas, Kamajų vls., Rudžionių k., Šarūno b.
391. Povilas Jankauskas-Alksnis, Anykščių vls., Aro b. Legalizavosi 1951.
392. Vacys Jankauskas-Musolinis, Skapiškio vls. Ž.1950.
393. Jankšta-Baltrušaitis, Panevėžio m., LLA. Ž.1945 04.
394. Kazys Janis, Troškūnų vls., Milaikiškio k., Šarūno b. Ž.1946 01 30.
395. Alfonsas Janulis-Papartis, Šimonių vls., Puzonių k., Blindos b. Ž.1948 02 01.
396. Danielius Janulis, Surviliškio vls., Geručių k.
397. Edvardas Janulis, Peslių k., studentas. Ž.1945.
398. Jonas Janulis, Vytenio b.
399. Ričardas Janulis, Peslių k., studentas. Ž.1945.
400. Vladas Janulis, Surviliškio vls., Geručių k.
401. Jonas Januševičius-Rėksnys, Pušaloto vls., Joniškėlio k., Girpetrio b. Ž.1951 04 04.
402. Pranas Januška, Kupiškio vls., Vižančių k., Kindžiulio b. Ž.1949 01 13.
403. Vytautas Januškevičius, LLA desantininkas.
404. Adelė Jarašiūnaitė, Vilkiškių k. Ž.1948 12 24.
405. Alfonsas Jasinevičius, Rokiškio vls., Saulių k., Miškinio b. Ž.1945 09 13.
406. Povilas Jasinevičius, Rokiškio vls., Vaidlonių k., Vižuonos b. Ž.1948 11.
407. Vladas Jasinevičius, Rokiškio vls., Saulių k., Miškinio b. Ž.1945 09 13.
408. Juozas Jasiūnas, Joniškėlio vls., Laimiškių k., Žvirblio b.
409. Kazys Jasiūnas-Baltrus, Joniškėlio vls., Mainiškių k., Žvirblio b. Ž.1948 02 15.
410. Balys Jasiūnas-Bitė, Panemunėlio vis.
411. Bronius Jasiūnas, Skapiškio vls., Vadukų k., Juodo pono b. Ž.1947 01 10.
412. Stasys Jasiūnas-Karalius, Rokiškio m., Leiterio b. Ž.1954 06 07.

413. Adolfas Jasiūnas iš Kalniečių k. Žuvo namuose.
414. Stasys Jasiūnas iš Steponių k. Ž. Raščių k.
415. Jonas Jasnauskas, Sidabravo vls., Taupečiaus k., Žaliosios rinkt. Vaidoto b.
416. Kazys Jatkevičius-Parabelis, Ramygalos vls., Juodo Pono b.
417. Kazimieras Jatkus-Kaziukas, Petraičio b.
418. Antanas Jazukėnas-Liūtas, Anykščių vls., Liūto b. Ž. 1948 05 03.
419. Jonas Jazukėnas, Anykščių vls., Niūronių k., Biliūno Žolino b. Ž. 1945 06 24.
420. Anelė Semaškaitė-Jazukėnienė-Liūtė, Raguvos vls., Sudeikių k., Liūto b. Ž. 1949.
421. Kazys Jereckas-Kurkinas, Jauniaus b. Ž. 1948 (nusišovė).
422. Jėčius-Viršaitis, LLA Kelmelio b. Ž. 1946.
423. Vincas Jėčius, Kupiškio vls., Lizdalaikių k., Zulono b. Ž. 1948 05 13.
424. Antanas Jočys-Žaibas, Šimonių vls., Puzonų k. Ž. 1949 11 02.
425. Antanas Jočys, Sidabravo vls., Rečkų k., Žaliosios rinkt. Vaidoto b.
426. Jonas Jočys-Barzda, Subačiaus vls., Terpeikių k. Ž. 1946 06 13.
427. Juozas Jočys-Uosis, Troškūnų vls., Milaikiškių k. Ž. 1949 07 16.
428. Kazimieras Jočys, Troškūnų vls., Milaikiškių k., būrio vadas.
429. Steponas Jočys-Barzdyla, Troškūnų vls., Milaikiškių k.
430. Antanas Jogėla-Ažuolas, Kavarsko vls., Ropsėnų k., Butageidžio b. Ž. 1948 11 13.
431. Stasys Jogėla, Anykščių vls., Repšėnų k., Butageidžio b. Ž. 1949 10 23.
432. Genė Jogėlaitė-Žibutė, Kurklių mstl., Blindos b. Mirė grįžus iš lagerio.
433. Povilas Jonelis-Tūzas, Troškūnų vls., Umėnų k. Ž. ?
434. Vytautas Jonelis-Vilkas, Troškūnų vls., Umėnų k. Ž. 1950.
435. Juozas Jovaiša-Briedis, Andrioniškio mstl. Ž. 1949.
436. Juozas Jovaiša-Lokys, Andrioniškio mstl., Šarūno b. Ž. 1949 10 27 (susi-sprogdino).
437. Jonas Jozėnas, Obelių vls., Kriaunų k., Daiaus ir Girėno b. Ž. 1947 10 06.
438. Andrius Judviršis (Juodviršis), Vytenio b.
439. Napalys Juknevičius.
440. Stasys Juknevičius iš Čedasų k. Ž. 1948 Panemunio k.
441. Stasys Juknevičius, Svėdasų vls., Vižuonių k., Vižuonos b. Ž. 1945 10.
442. Stasys Juknevičius, Panemunėlio vls., Ažuolių k., Gedimino b. Ž. 1948 11 12.
443. Antanas Juodelė, Subačiaus vls., Žukauskų k., Napoleono b. Ž. 1946 04 10.
444. Ona Juodelienė, Subačiaus vls., Napoleono b. Ž. 1946 04 12.
445. Juozas Juodelis, Anykščių vls., Šaltalankių k., Dėdės b. Ž. 1948.
446. Mykolas Juodelis-Yla, Anykščių m., Perkūno b. ryšininkas. Ž. 1947 07 09.
447. Stasys Juodelis, Panemunės vls., Gelmaniškio k., Čedasų b. Ž. ?
448. Alfonsas Juodis-Rickus, Vaišviliškių k., Butageidžio b. Ž. 1948.
449. Petras Juodiškis, Kupiškio vls., Rudylių k. Provokatorius, buvo tremtyje, gyv. Prienų r.
450. Vaclovas Juospaitis-Gugu, Traupio vls., Liūto b. Ž. 1946 01 06.
451. Vincas Juozapavičius, Vaškų vls., Geneikių k., Tinterio b. Ž. 1946.
452. Vytautas Juozėnas, Troškūnų vls., Šikšnalankių k., Žaliosios rinkt. Vana-go b.

453. Kazimieras Jurevičius-Dobilas, Ragelių k., Žalgirio b. Ž.1949 09 20.
454. Balys Jurgelionis, Dūkšto vls., Juodonių k. Ž.1945.
455. Bronė Jurgelionienė-Kregždė, Panemunėlio vls., Ažuolių k. Ž.1948 12 10.
456. Jonas Jurevičius, Anykščių vls., Pailgės k., LLA b.
457. Kazys Jurkevičius, Raguvos vls., Juriškio k. Ž.1945 02 02.
458. Petras Jurkėnas iš Mislyvų k. Ž.Slabadinkos k.
459. Juozas Jurkštas-Papartis, Andrioniškio vls., Nendrinės k., Šarūno b. Ž.1950 10 01.
460. Stasys Jurkštas, Šarūno b.
461. Antanas Juška-Vilkas, Subačiaus vls., Ašgalių k. Ž.1949 11 25.
462. Povilas Juška, Miežiškių k. Ž.1949 01 netoli Velžio.
463. Povilas Juška-Varnas, Miežiškių vls., Pučekų k., Lanipeo b. Ž.1949 01 27.372.
464. Kazimieras Juškevičius-Parabelis, Subačiaus vls., Vytenio b.
465. Antanas Juzėnas-Vaikas, Troškūnų vls., Šikšnalankio k., Kuprio b. Ž.194

K

466. Linas Kabatavičius-Kanapė, Pandėlio vls., Varėniškio k. Siaubo būrio v.
467. Vaclovas Kabikas-Lazdynas, Anykščių vls., Pašvenčių k., Perkūno b. Ž.1948 02 07.
468. Jonas Kadžionis-Bėda, Butageidžio b. Ž.1953.
469. Kazys Kadžionis, Butageidžio b. Ž.1948.
470. Karolis Kadžionis, Kavarsko vls., Klajūno b. Ž.1945 02.
471. Bronius Kadžius, Raguvos vls., Levaniškių k., Liūto b. Ž.1948 07 07.
472. Kazys Kadžius-Karukas, Subačiaus vls., Pelyšių k. Suimtas 1947.
473. Mykolas Kairys, Šimonių vls., Migonių k. Ž.1946.
474. Vladas Kaladė-Viršila, Kupiškio vls., Griaudeliškių k., LLA būrio vadas. Ž.1946 01 13.
475. Juozas Kalendra-Naras, Anykščių m., legalizavosi 1945 10 30.
476. Tadas Kalenda-Griniukas nuo Pumpėnų, girin?. Šarkiškių k. Ž.1951 01.
477. Felicija Kalendienė-Tadienė, Kriklionai, Šarkių k. Ž.1951 01.
478. Feliksas Kalibutas-Narutis, Butageidžio b. Ž.1948 02.
479. Algirdas Kalpokas, Vilkelių k.
480. Alfonsas Kalpokas, Liongino, Čedasų k. Ž.1948 Janikūnų k.
481. Jonas Kalpokas, Panemunės vls., Kalpoko būrio vadas.
482. Jonas Kalpokas, Vanaginės k.
483. Petras Kalpokas, Vanaginės k. Palaidotas Remiškių k.
484. Juozas Kalumba, Andrioniškio mstl., Butageidžio b. Ž.1946.
485. Petras Kalumba, Pajuostinio k., Butageidžio b. Ž.1946 02.
486. Kazys Kalpokas-Kovas, Rokiškio vls., Jakubiškio k. Ž.1946.
487. Petras Kalpokas, Pandėlio vls., Vilgdžių k., Kalpoko b. Ž.1954 07 26.
488. Kazimieras Kalpokas, Jurgio, Čedasai. Nušautas NKVD.
489. Kostas Kaminskas, Papilės vls., Kupreliškių k., Kalpoko b. Ž.1945.
490. Povilas Kaminskas-Svyruoklis, Sudergio mstl. Ž.1947.
491. Liuda Kaminskaitė-Kuosa, Sudergio mstl. Buvo tremtyje. Gyvena Garlia-voje, Kauno r.

492. Juozas Kanapeckas-Dvaska, Miežiškio vls., Pakryžės k., vidaus agentas, užmuštas.
493. Stasys Kanapeckas-Erškėtis, Audros b. Ž.1952 04 11.
494. Andrius Kapšys, Liongino, Miežiškio vls., Nibragalio k. Ž.1949 10 13.
495. Bronius Kapšys, Liongino, Miežiškio vls., Nibragalio k. Ž.1949 10 13.
496. Lionginas Kapšys (tėvas). Ž.1946 (užmuštas Panevėžyje per tardymus).
497. Mykolas Kapšys, Liongino, Miežiškio vls., Nibragalio k.
498. Vladas Kapšys-Katinas, Miežiškio vls., Nibragalio k. Ž.1940 11 27.
499. Liuda Kapšytė, Liongino, Miežiškių vls., Nibragalio k. Ž.1945 (nušauta prie namų).
500. Donatas Karalius, Rokiškio vls., Čedasų k.
501. Danielius Karaliūnas, Sičiūnų k. Ž.1948.
502. Darius Karaliūnas-Papartis, Panemunio vls., Kliugių k., Vižuonos-Šarūno b. Ž.1948 03 13.
503. Antanas Karazija, Kupiškio vls., Paberžės k., Vilko b. Ž.1948 08 02.
504. Steponas Karosas, Viešintų vls., Sedeikių k. Ž.?
505. Vladas Karosas Atikas, Svėdasų vls., Drobčiūnų k. Ž.1949 11 01.
506. Antanas Karvelis-Vachmistra.s, Troškūnų vls., Survilų k., Gražinos k. Ž.1950 04 16.
507. Juozas Karvelis-Klajūnas, Viešintų vls., Žliobiškio k., Jauniaus b. Ž.1949 04 27.
508. Anelė Karvelytė-Burdienė, Viešintų vls., Šilagalio k., Jauniaus b. Ž.1952 10 18.
509. Bronė Karvelytė-Snaigė, Viešintų vls., Šilagalio k., Jauniaus b. Ž.1952 10 18.
510. Vladislava Karvelytė-Lelija, Viešintų vls., Šilagalio k., Jauniaus b. Ž.1952 10 18.
511. Antanas Kasmocius-Muzikantas, Vadoklių vls., Nemunėlio b.
512. Jonas Kastėnas, Rokiškio vls., Doliočių k. Ž.1946.
513. Kazys Katelis, Subačiaus vls., Putinų k., Vytenio b. Ž.1948 01 23.
514. Antanas Katinas, Troškūnų vls., Užukarčių k. Ž.1948 06 13.
515. Juozas Katinas-Šernas, Viešintų vls., Šilagalio k., Jauniaus b. Ž.1949 04 27.
516. Ona Katinienė Talantaitė-Jonukas, Andrioniškio mstl., mokytoja, Jauniaus b. Ž.1949 04 27.
517. Vincas Kaulenis-Vilkas, Kupiškio m., Algimanto apyg. būrio vadas. Ž.1948 06 26.
518. Adolfas Kaunietis, Pandėlio vls., Kobrėnų k. Ž.1944.
519. Rudolf Kauše-Stasys, Perkūno-Liūto b. Ž.1946.
520. Antanas Kaušpėda, Duokiškio vls., Nečiūnų k. Ž.1945 prie Duokiškio.
521. Stasys Kaušpėdas, Panevėžio m., Žalioji rinkt. Petraičio b. Ž.1946 03 13.
522. Viktoras Kavaiūnas-Graudinis, Šimonių vls., Pelyšių k., Vytenio b.
523. Petras Kavaliauskas, Anykščių vls., Šilagalio k., Biliūno b. Ž.1945.
524. Kazimieras Kavoliūnas-Dagilis, Piktagalio k. 1945 02 05 peršautas
525. Antanas Kazakevičius-Tigras, Audros b. Ž.1952.

526. Antanas Kazakevičius-Viesulas, Audros b. Ž.1953 02 27.
527. Jonas Kazilevičius, Pasvalio vls., Šiliovelišio k., Kelmelio b. Ž.1948 04 2
528. Balys Kazlauskas-Bijūnas, Dusetų vls., Užupio k., Audros b. Ž.1951 05 1
529. Julius Kazlauskas, Pandėlio vls., Eidžionių k. Ž.1944 12 26.
530. Jonas Kazlauskas-Rubinas, Pandėlio vls., Laidžiūnų k., Žukovo b.
531. Povilas Kazlauskas, Šienaraiščio k.
532. Vladas Kazokas, Pandėlio vls., Eidžionių k. Ž.1945.
533. Jonas Kemeklis-Tauras, Andrioniškio vls., Leliūnų k. Ž.1949 03 15.
534. Juozas Kemeklis-Rokas, Jūžintų vls., Šarkių k. Margio rinkt. Ažuolo b. Ž.1951 12 22.
535. Pranas Kemeklis-Tėvas, Jūžintų vls., Šarkių k., Ažuolo b. vadas. Ž.1949 06 16.
536. Petras Kemeklis-Ažuolas, Jūžintų vls., Šarkių k., Ažuolo b. Ž.1949.
537. Antanas Ketrauskas-Antanaitis, Pušaloto vls., Eimuliškio k., Borisos b. žvalgas. Ž.1950.
538. Birutė Kevlevičiūtė-Neužmirštuolė, Andrioniškio mstl., mokytoja, Jauniaus b. Ž.1949 04 27.
539. Kostas Kežemėkas, Juodupės vls., Jutkių k., LLA b.
540. Antanas Kiaulėnas-Šarūnas, Vabalininko vls., Lebešikių k. Ž.1951 01 Šark-iškių k.
541. Alfonsas Kilda, Raguvos vls., Laukagalio k. Ž.1945 0 2 02 Juodgirėje.
542. Stasys Kilda, Jūžintų vls., Lenkagalio k. Ž.1945 02 02
543. Vytautas Kirdeikis-Papartis, Šimonių vls., Erškių k. Ž.1949.
544. Vytautas Kirdeikis-Papartis, Svėdasų vls., Bričių k., Žaibo b. Ž.1948 11 02.
545. Stasys Kirdulis, Žalioji, desantininkas-radistas
546. Alfonsas Kirkus, Raguvos vls., Sudeikių k., Liūto b. Ž.1945.
547. Juozas Kirkus-Plienai, Raguvos vls., Sudeikių k., Liūto b. Ž.1948 10 08.
548. Jonas Kirkus-Plienai, Kovarsko vls., Jusiniškio k., Liūto b. Ž.1948 10 08.
549. Juozas Kirsny, Raguvos vls., Kirmėlių k., Kuprio b. Ž.1948 04.
550. Jonas Kirsny, Raguvos vls., Kirmėlių k., Liūto b. Ž.1948 09.
551. Klemensas Kirstukas, Rokiškio vls., Kirvelių k. Ž.1947.
552. Viktoras Kirstukas, Rokiškio vls., Kirvelių k. Ž.1945.
553. Antanas Kisielius-Sakalas, Troškūnų vls., Žempučių k., Šarūno b. Ž.1948 02 08 prie Šventosios upės.
554. Kazys Kiškis, Subačiaus vls., Gegužio b., desantininkas-radistas.
555. Romas Kliauga, Paliepių k.
556. Povilas Kliauga, Paliepių k. Ž.1945 01 13 Pažuselių k.
557. Povilas Klionga, Panemunėlio vls., Paliegės k. Ž.194?
558. Jonas Klusis, Panemunės vls., Vanaginės k., Kalpoko b.
559. Karolis Klusis, Panemunės vls., Vanaginės k., Kalpoko b.
560. Karolis Kolibotas-Lapė, Kavarsko vls., Butageidžio k., Lokio b. vadas. Ž.1940 12 22.
561. Antanas Koncys, Liepos b. Ž.1946 12 24.
562. Jonas Kondraška, Kamajų vls., Kuokių k. Ž.1946.
563. Kazys Konoverskas-Kanapeckas, Smilgių vls., Gelvonio k., Petraičio b.

564. Stasė Kontrimavičiūtė-Žibutė, Blindos b. ryšininkė. Užverbuota.
565. Bronius Kosmauskas-Starkus, Liepos b. Ž.1947 06 12.
566. Povilas Kosmauskas-Auksaburnis, Liepos b. Ž.1947 04.
567. Kazys Kregždė-Hitleris, Kupiškio vls. Provokatorius. Gyvas.
568. Juozas Kairiaučius, Roviškių k.
569. Antanas Klybas-Tempas, Užpalių vls., Audros b. Ž.1949 12 04.
570. Kazimieras Kriaučiūnas, Kupiškio vls., Kaladės b. Ž.1946 01 13.
571. Stasys Kriaučifinas-Liutauras, Anykščių vls., Andrioniškio mstl., Tarzano b. Ž.1949 12 24.
572. Juozas Kripaitis-Paukštis, Pasvalio vls., Daniliškio k., Klevo b. Ž.1952 05 03.
573. Juozas Krisiūnas, Čedasų k. Ž.1945 Rokiškyje. *
574. Antanas Krivickas-Vardauskas, Pakruojo vls., Žaliosios rinkt. Piliakalnio b.
575. Albinas Kubilius-Rūgštimas, Troškūnų vls., Pajuostinio k., apygardos vado pavad. ryšių reikalams, būrio vadas. Mirė 1992.
576. Antanas Kubilius, Troškūnų vls., Pajuostinio k. Gyvas.
577. Danielius Kubilius, Vilkolių k. Ž. Vilkolių k.
578. Juozas Kubilius, Troškūnų vls., Pajuostinio k. Ž.1944 (nušautas namuose).
579. Lionginas Kubilius, Kupiškio vls., Rudilių k. Nusišovė.
580. Jonas Kublickas-Šturmas, Gedimino b.
581. Juozas Kublickis, Rokiškio vls., Rimosonių k., LLA b. Ž.1946 01 29.
582. Edvardas Kudukis, Boraisių k.
583. Pranas Kučinskas, Rokiškio vls., Jakutiškio k.
584. Vytautas Kujalavičius-Nemunėlis, Troškūnų vls., Vytenio b. Ž.1946 12.
585. Florijonas Kulikauskas, Subačiaus vls., Platiškėlių k. Ž.1948.
586. Albinas Kulinskas-Daktaras, Šarūno b. Ž.1947 04 07.
587. Alfonsas Kuliukas-Daktaras, Pandėlio vls., Leidžiūnų k., Žukovo b.
588. Antanas Kulvaitis, Miežiškių vls., Nibrogalio k. Ž.1945.
589. Jurgis Kulvaitis. Ž.1945 (išdavė Kanapeckas).
590. Antanas Kundroška-Aras, Rokiškio vls., Kazliškio k., Vaidiiučio b. Ž.1950 04 17.
591. Povilas Kumpickas, Juodupės vls., Petraičio būrio vadas.
592. Vladas Kupčiūnas, Mikoliškių k. Nukankintas NKVD.
593. Vytautas Kupickas, Kauno m., Dėdės b. Ž.1945.
594. Steponas Ražėnas, Pasvalio vls., Sidriūnų k., Kelmelio b. Ž.?

L

595. Bronius Labakojis-Vilkas, Troškūnų vls., Umėnų k., Vytenio b. Ž.1947.
596. Jurgis Labakojis-Rūkas, Troškūnų vls., Umėnų k., Vytenio b. Ž.1948.
597. Povilas Labakojis-Žaibas, Troškūnų vls., Umėnų k., Vytenio b. Ž.1946.
598. Petras Labašinskas. Ž.1947 09 22 (nušovė išdavikas Ragelių k.).
599. Labeika-Markuška, Viešintų vls., Šilagalio k., Jauniaus b. Ž.1947 (per rinkimus).
600. Steponas Labeikis-Tamošius, Viešintų vls., Šilagalio k.
601. Stasys Lackus, Svėdasų vls., Lapkalnio k., Montės b. Ž.1945 11 14.

602. Alfonsas Lapienis, Šėmo b. Ž.1948 02 01.
603. Antanas Lapienis-Lapė, Kamajų vls., Žeinmių k., Liūto b.
604. Antanas Lapienis-Pimpis, Šimonių vls., Vardonių k., Montės b. Ž.1947.
605. Gasparas Lapienis-Dudutis, Svėdasų vls., Liepinių k., Montės b. Ž.1940 11 01.
606. Jonas Lapienis-Doružė, Svėdasų vls., Liepiu iškių k., Žalgirio b. Ž.1949 11 01.
607. Jonas Lapienis-Jokeris, Šimonių vls., Vardonių k., Montės b. Ž.1949 11 01.
608. Petras Lapienis-Jurginas, Svėdasų vls., Liepinių k., Montės b. Ž.1945.
609. Povilas Lapienis, Svėdasų vls., Liepų k.
610. Stasys Lapienis, Svėdasų vls., Liepų k. Ž.1945 10 28.
611. Vytautas Lapienis-Uosis, Svėdasų vls., Galvydžių k., Žalgirio b. Ž.1950 01 13.
612. Povilas Lasevičius, Subačiaus vls., Girėnų k., Vilko b. Ž.1950.
613. Romas Laskauskas-Šturmas, Parusisnio k. Ž.1946 02.
614. Kazys Laskauskas, Svėdasų vls., Saldoginės k. Ž.1945 10 28
615. Pranas Lašinis. Ž.1945 06 24.
616. Kazys Lašinskas-Artojas, Saldutiškio vls., Kemežio k., Vytenio b. Ž.1950 01 22.
617. Petras Laucius-Čiuckis, Pandėlio vls., Valiukiškių k. Ž.1952. (žr.631)
618. Petras Laučius-Pumputis, Pandėlio vls., Valiuliškio k. Ž.1951 10 12.
619. Romas Launizas-Šturmas, Raguvos vls., Sudeikių k., Liūto b. Ž.1947 07 06/08 06.
620. Bronius Laureckas, Subačiaus vls., Ilčiūnų k., Napoleono h. Ž.1946.
621. Romas Laurinavičius-Domantas, g.1919, Margio b. Ž.1951 12 22.
622. Vanda Laurinavičiūtė-Žvaigždutė, g.1929, Ažuolo b. Ž.1951 12 22.
623. Anicetas Laužikas-Švitrigaila, Subačiaus vls., Astravų k., Vytenio b. (desantininkas). Ž.1948 01 01.
624. Algirdas Laužikas-Tėvas, Subačiaus vls., Astravų k., Zubrio b.
625. Vytautas Laužikas, Subačiaus vls., Astravų k., Zubrio b. Ž.1948 07 25.
626. Janina Laužikaitė Vingrienė-Undinė, Vytenio b. Ž.1948 01 01.
627. Povilas Laužikas-Liudas, Subačiaus vls., Astravų k., Zubrio b. Ž.1951 02 24.
628. Pranas Lazdauskas, Pandėlio vls., Apaščios k. Ž.1947.
629. Pranas Leitonas, Jūžintų vls., Keručių k. Ž.1944 (susisprogdino ant minos).
630. Juozas Leksas-Meškinas, Kupiškio vls., Bartesiškių k., Vytenio b. Ž.1946.
631. Juozas Lesys-Algis, Jurbarko vls., Putrimų k. Ž.1949 11 01.
632. Pranas Levandavičius-Vyturys, Troškūnų vls., Pajuostinio k., Šarūno b. Ž.1949 05 30.
633. Pranas Levandavičius-Atsiskyrėlis, Troškūnų vls., Ažuožalių k., Drąsučio b. Ž.1949 05 30.
634. Stasys Liaudanskas-Virgutis, Rokiškio m. Ž.1951 10 12.
635. Vincas Liaudanskas, Obelių vls., Kirsūnų k., Bislio b. Ž.1945 12 29.
636. Petras Liauška, Panemunės vls., Užubalių k.

637. Petras Liauška, Pavižonių k. Ž.1947 Zablačiuje.
638. Povilas Liauška, Petkūnų k. Ž.1945, palaidotas Čedasuose.
639. Povilas Liauška, Panemunės vls., Užubalių k.
640. Povilas Liauška, Rokiškio vls., Pavižonių k. Ž.1946.
641. Balys Likas, Vytenio b. Ž.1948 05 13.
642. Bronius Likerauskas-Lapinas, Panevėžio vls., Žumbių k. Ž.1949 08 12.
643. Bronius Likerauskas, Panevėžio vls., Žumbio k., Žaliosios rinkt. ?b.
644. Antanas Liukpetris-Džiugas, Daugirų vls., Porų k. Ž.1953 01 28.
645. Antanas Liukpetris-Liudas, Daujėnų vls., Ponj k., Žalgirio b. Ž.1953 01 28. (žr.612).
646. Lucevičius-Žalgiris, Panemunėlio vls., Butėnų k. Ž.1945 01
647. Steponas Lubeikis, Viešintų vls., Šilagalio k., Vytenio b. (žr.670).
648. Emilija Lujėnienė, Joniškio vls., Lujėnų k., Kirvio b.
649. Balys Lukauskas-Varpas, Andrioniškio vls., Inkūnų k., Algirdo b. Ž.1946 08 02.
650. Jonas Lukoševičius, Juodupės vls., Alksnių k. Ž.1944.
651. Alfonsas Lukša-Vanagas, Miežiškių mstl., Vilko b. Ž.1949 08 12.
652. Alfonsas Lukšys, Miežiškių vls., Vilko b. Ž.1949 11 25.
653. Izidorius Lukšys, Miežiškių vls., Pučekų k. Lampeo b.
654. Jonas Lukšys, Miežiškių vls., Kulbių k., Lampeo b. Ž.1946 12 24.
655. Stasys Lukšys, Subačiaus vls., Vareikių k., Gegužio b. (desantininkas).
656. Kazys Lunskus.
657. Juozas Lupeikis-Hitleris, Panevėžio vls., Vėžių k. Ž.1949 08 13/ Subačiaus vls., Raguvėlės k., Vilko b. Ž.1949 11 25.
658. Lusevičius-Žalgiris, Panemunėlio vls., Butėnų k. Ž.1945.
659. Alfonsas Luščionskas. Ž.1944 12 24.
660. Alfonsas Luža, Juodupės vls., Lūžių k., Dobilo b.
661. Petras Luža, Juodupės vls., Vladislovo k., Vyžuonos b. Ž.1949 01 08.

M

662. Marija Maciulevičienė, Aleksandravėlės vls., Kinkiškių k. Ž.1948 10 21.
663. Jurgis Maciulevičius, Aleksandravėlės vls., Kinkiškių k. Ž.1948 10 21.
664. Vytautas Maciūnas-Jazminas, Vytenio b. Ž.1948 01 01.
665. Petras Mackevičius-Meška, Indinos k., Perkūno b. Ž.1949 05 09.
666. Petras Mackevičius-Jurgis, Šimonių vls., Juodpenų k., Vytenio b. Ž.1948 01 03.
667. Povilas Mackevičius-Jurginas, Indinos k., Perkūno b. Ž.1945 05 09.
668. Antanas Mačionis, Troškūnų vls., Juostininkų k., Kęstučio b. Paimtas gyvas 1951 11 20.
669. Antanas Mačiulis, Raguvos vls., Šiliuolankės k. Ž.1945 02 02 Juodupio mstl.
670. Jurgis Mačiulis-Dudutis, Troškūnų vls., Lauksargėlių k., Vanago b.
671. Romas Mačiulis-Pupulia, Svėdasų vls., Laukagalių k. Ž.1948 03 05.
672. Povilas Mačiulis.
673. Petras Magila. Ž.1946.
674. Vytautas Magila-Vairas, Tigro b. Ž.1950 06 15.

675. Vladas Magila-Bimba, Daktaro b.
676. Vladas Magilaitė-Našlaitė, Perkūno b. Ž.1949 03 08.
677. Vladas Magyla-Grafas, Kupiškio m., Kaladės b. Ž.1946 01 13.
678. Petras Mainelis, Rokiškio vls., Lileikių k., Dariaus ir Girėno b. Ž.1948 07 28.
679. Vladas Maksimavičius, Anykščių vls., Niūronių k., Žolyno b. Ž.1945 0624.
680. Bronė Maldaikytė-Ramunėlė, Troškūnų vls., Pakupės k., Šarūno rinkt, ryšininkė. Ž.1948 08.
681. Antanas Malinauskas-Margis, Ukmergės aps., Vidiškių vls., Šarūno b. Ž.1947 02 13.
682. Kazys Malinauskas-Liepa, Subačiaus vls. Ž.1946 01 05.
683. Algimantas Mališka.
684. Petras Mameniškis-Girėnas, Troškūnų vls., Tigro būrio vadas. Ž.1949 0213.
685. Dominykas Marcinkevičius, Vytenio b.
686. Dominykas Marcinkevičius, Subačiaus vls., Šarkiškių k., Kirvio b. Ž.1950.
687. Jonas Marcinkevičius-Jokeris, Troškūnų vls., Zabielynės k., Lengvenio b. Ž.1952 05 26.
688. Jonas Marcinkevičius-Matelionis, Subačiaus vls., Liudvinavo k., Šulo būrio vadas. Ž.1945 07.
689. Jonas Marcinkevičius-Pakšys
690. Juozas Marcinkevičius-Šernas, Šimonių vls., Čiunkių k.
691. Lionginas Marcinkevičius, Kupiškio vls., Daukučių k. Ž.1945 06 30.
692. Pranas Marcinkevičius-Vyturys, Troškūnų vls., Pajuostinės k., Drąsčio b. Ž.1949 05 30.
693. Juozas Marozas-Šernas, Klajūno b. Ž.1945 11 08.
694. Silvestras Maselis, Subačiaus vls., Nibragalio k. Ž. bunkeryje, išduotas Kanapecko.
695. Alfonsas Masilionis-Burna, Subačiaus vls., Akmenų k., Juodo Pono b. Ž.1947 08 02.
696. Juozas Masilionis-Sidabras, Subačiaus vls., Surdegio k., Beržo būrio vadas. Ž. 1946 08 26.
697. Jonas Masilionis, Daujėnų vls., Mažonių k., Klevo būrio vadas.
698. Petras Masilionis-Napoleonas, Subačiaus vis', Tilučių dvaras. Ž.1946 03 13 Žukauskų bunkeryje.
699. Domas Masiulis-Dagilis, Raguvos vls., Kuprio b. Ž.1949 06 12.
700. Jonas Masiulis-Varna, Užpalių vls., Seilučių k., Vaidilučio b.
701. Jonas Masiulis-Kiškis, Ažuolo b. 1953 07 27 paimtas gyvas.
702. Povilas Masys, Subačiaus vls., Trakininkų k., Napoleono b. 1945 legalizavosi.
703. Nikodemus Masys-Rimvydas, Žaliosios rinkt, būrys. Ž.1953 03 17.
704. Nikodemus Masys-Jonaitis, Smilgių vls., Beinoravos k. Ž.1953 03.
705. Vytautas Maslauskas, Debeikių vls., Ličionių k., Balčiūno b. Ž.1945.
706. Antanas Matelis-Baravykas. Ž.1946 06 12 (susišprogdino netyčia).

707. Aleksas Matelis-Audenis, Svėdasų vls., Vikonių k., Antano Starkaus-Montės adjutantas. Ž.1949 11 01.
708. Juozas Matelis-Barzda, Anykščių vls., Šaltalankių k., Vytenio b. Ž.1948.
709. Juozas Matiukas, Kupiškio vls., Astravų k., Kaladės b. Ž.1945 11 05.
710. Bronė Matuliauskaitė-Rožė.
711. Antanas Matuliauskas, Svėdasų vls., Daujočių k., Viesulo b. Ž.1947 08 01.
712. Jonas Matuliauskas-Briedis, Svėdasų vls., Daujočių k., Liūto b. Ž.1945 11.
713. Jonas Matuliauskas-Briedis, Kamajų vls., Radžionių k., Šarūno b. Ž.1950 05 10.
714. Jonas Matuliauskas-Adaska, Šimonių vls., Dapšių k. Ž.1953 (sušaudytas Kupiškyje).
715. Kazys Matuliauskas, Briedžio b. Ž.1948 05 30.
716. Vladas Matuliauskas-Riešutas, Ramaškonų k., Tigro b. Ž.1950.
717. Antanas Matulionis-Adabra, Šimonių vls., Butėnų k., Vytenio b. Ž.1952 10 18.
718. Domas Matulionis-Eimutis, Šimonių vls., Butėnų k., Blindos b. Ž.1949 01 07.
719. Juozas Matulionis-Eimutis, Kupiškio vls. Ž.1949.
720. Povilas Matulionis, Viešinti} vls., Sedeikių k., Lavenio b. Ž.1946.
721. Vlada Matulionytė, Šimonių vls., Butėnų k., Šerno b. Ž.1949 01 27.
722. Alfonsas Matulis-Beržas, Debeikių vls., Dombuvkos k., Aro b.
723. Alfonsas Matulis, Debeikių vls., Kalvelių k., Balčiūno b. Ž.1945.
724. Balys Matulis, Debeikių vls., Kalvelių k., Balčiūno b. Ž.1945.
725. Jonas Matulis, Svėdasų vls., Daujolių k., Montės b. Ž.1945 10 21.
726. Juozapas Matulis, Kavarsko vls., Vaivadiškių k., Liūto b. Ž.1947.
727. Pranas Matūza, Panemunės vls., LLA b.
728. Juozas Mazurnevičius-Siaubas, Troškūnų vls., Pajuostinės k., Gražinos kuopa. Ž.1949 05 30.
729. Juozas Mazurkevičius-Briedis, Šimonių vls., Naujikų k., Kęstučio b. Ž.1949 11 02.
730. Mažeikis, Kamajų vls., Mackūnų k., LLA būrio vadas.
731. Jonas Mažeikis, Juodupės vls., Stonišio k. Ž.1944.
732. Jonas Mažylis. Ž.1946.
733. Antanas Mažylis, Joniškėlio vls., Baraniškių k., Mažyčio b.
734. Kazys Mažylis-Kariūnas, Joniškėlio vls., Baraniškių k., Mažyčio b.
735. Bronius Mažulis, Tindžiulio b.
736. Antanas Mečys. Ž.1947.
737. Juozas Mekas-Meškinas, Vytenio b.
738. Antanas Merkys, Žalgirio b.
739. Bronius Meškauskas, Žaliosios rinkt, desantininkas, Tauro b. Ž.1945.
740. Jonas Meškauskas-Caras, Svėdasų vls., Kunigiškių k., Viesulo b. Ž.1949 11 02.
741. Vytautas Meškauskas-Sakalas, Svėdasų vls., Kunigiškių k., Algirdo b. Ž.1947 12 13.
742. Pranas Meškėnas, Subačiaus gel. st., Vyžuonos b. Ž.1947 02 25.

743. Kazys Mickevičius-Drugelis, Raguvos vls., Šilinalankio k., Verpeto b.
744. Antanas Mickis, Rokiškio vls., Kuosų k., Algirdo b. Ž.1945 12 26.
745. Povilas Mickūnas-Jaunutis, Užugirio vls., Pasūdonių k., Perkūno b. Ž.1949 03 08.
746. Emilija Mieliauskaitė, Anykščių vls., Niūronių k., Perkūno b. Ž.1951 04 14.
747. Ona Mieliauskaitė, Anykščių vls., Niūronių k., Perkūno b. Ž.1951 04 14.
748. Vladas Miežis, Debeikių vls., Čelonių k., Tauro b. Ž.1946.
749. Vaclovas Mikalkevičius-Dainius, Troškūnų mstl., Šarūno b. Ž.1946 09 30.
750. Algirdas Mikalkėnas, Rokiškio vls. policininkas, Miškinio b. Ž.1946 03 13.
751. Albinas Mikėnas, Svėdasų vls., Kunigiškių k., Montės b. Ž.1945 11 01.
752. Jonas Mikėnas, Vytenio b.
753. Juozas Mikėnas, Skapiškio vis.
754. Steponas Mikolajūnas, Debeikių vls., Meldučių k., Balčiūno b. Ž.1945 04.
755. Bronius Mikonis-Cvinglys, Vabalninko vls., Buožių k., Siaubo b. Ž.1951 10 12.
756. Vytautas Mikonis-Pabrinkis, Vabalininko vls., Buožių k., Kindžiulio b.
757. Liudas Mikšys, Stepas, g.1926 Čedasų k. Ž.1947.
758. Liudas Mikšys, Šimonių vls., Čedasų k. Ž.1944.
759. Vladas Mikšys, Stepas, g.1923 Čedasų k. Ž.1946 01 Latvijos terit.
760. Vladas Mikšys, Šimonių vls., Čedasų k. Ž.1944.
761. Stasys Mikulėnas-Galvydis, Utenos vls., Liūto b. Ž.1946 05 12.
762. Steponas Mikulėnas-Liūtas, Rokiškio vls., Ragelių k. Ž.1947 03 02.
763. Vilhelmas Milaknis, g.1916 Rokiškio vls., Mitragalio k. Ž.1945 Zablačiuje.
764. Jonas Milarnis, Rokiškio vls., Tartoliškių k. Ž.1944 Degnionių k.
765. Pranas Miliauskas-Kiškis, Joniškio r., Žalgirio b. Ž.1952 10 02.
766. Albinas Milčiukas-Tigras, Panevėžio m., Bulgarija, Vytenio b. žvalgybos sk. virš. Paimtas gyvas 1950.
767. Jurgis Minkevičius, Vytenio b. Mirė 1949.
768. Vytautas Minkevičius.
769. Jonas Misiūnas, Subačiaus vls., Pamirienio k., Butageidžio b. Ž.1946 02.
770. Juozas Misiūnas, Subačiaus vls., Tiltagalio k., Gailiūno b. Ž.1948 01 23.
771. Stasys Misiūnas-Kuoras, Smilgių vls., Žaliosios rinkt., R.Valo b.
772. Petras Misiūnas. Ž.1946.
773. Bronius Miškinis-Dobilas, Rokiškio vls., Vėžaičių k., LLA kuopos būrio vadas.
774. Bronius Miškinis-Judrutis, Biržų vls., Liekiškių k., Pilėnų tėvūnija, Vytenio b. Ž.1954 06.
775. Edvardas Miškinis, Pamirienio k., Butageidžio b. Ž.1946 02.
776. Julius Miškinis, Kavarsko vls., Mickūniškio k., būrio vadas, leitenantas. Ž.1945 07.
777. Kazys Miškinis, Panevėžio vls., Sodeliškio k., Lampeo b. Ž.1946.
778. Petras Miškinis-Šarūnas, Svėdasų vls., Kęstučio b. Ž.1949 11 02.
779. Viktoras Miškinis-Miškinis, Panevėžio m., Beržo b.
780. Jonas Mockus-Vėjas, Ragelių k., Ažuolo būrio vadas. Ž.1952 12 14.
781. Liudvikas Montrimas, Šimonių vls., Dapšių k., Montės b. Ž.1947 05 17.

782. Antanas Morkūnas, Vabalninko vls., Unčiškių k., Tindžiulio b.
783. Kazys Morkūnas, Vabalninko vls., Unčiškių k., G.Morkūno b.
784. Leonas Morkūnas, Vabalninko vls., Purliškių k., būrio vadas.
785. Stasys Morkūnas, Pamirienio k., Butageidžio b. Ž.1946 02.
786. Pranas Moškinis-Šarūnas, Svėdasų vls., Moškinėlių k., Viesulo b. Ž.1949 11 02.
787. Napalys Motiejūnas, Kamajų vls., Gurkiškių k. Ž.1950.
788. Osvaldas Motuzas, Juodupės vls., Mitrogalio k. Ž.1944 (mirė sužeistas).
789. Vladas Mozūra-Kunotas, Barkuškių k., Aro b. Ž.1952 05 26.
790. Antanas Musteika-Varlė, Vytenio b. Ž.1949 01 21.
791. Antanas Musteikis-Kiškis, Kupiškio vls., Lukožiškių k., Herkaus b.
792. Juozas Musteikis, Obelių vls., Spulių k., Miškinio b. Ž.1945 11 04.
793. Vytautas Musteikis, Svėdasų vls., Jutkonių k., Liūto b. Ž.1946 01 13.

N

794. Vladas Nakas-Tilvikas, Jūžintų mstl., Žalgirio b. Ž.1946.
795. Albertas Nakutis-Viesulas, Svėdasų vls., Malaišių k., Vaižganto b. Ž.1949 11 02.
796. Alfonsas Nakutis, Svėdasų vls., Malaišių k., Viesulo b. Ž.1946 01 13.
797. Zigmas Nakvosas, Vaškų vls., Nakvosų k.
798. Bronius Narbutas-Radvila, Jūžintų vls., Šilų k., Margio b. Ž.1950 04 17.
799. Stasys Narutis, Svėdasų vls., Lelaščiavo k., J.Guro b. Suimtas 1944 12 29, mirė Norilske.
800. Mykolas Nausiejūnas-Rimantas, Šimonių vls., Nociūnų k., Eimučio b. Ž.1952 10 17.
801. Julius Navakas-Tilvikas, Pasvalio vls., Mikėnų k., Klevo b. Ž.1953 06 23.
802. Vilius Navakas, Pasvalio vls., Mikėnų k., Klevo b.
803. Bronius Navarskas-Leninas, Kupiškio vls., Takarklių k., Malinausko-Liepos b. Ž.1946 04.
804. Antanas Navašinskas, Panusičių k., Butageidžio b. Ž.1946 02.
805. Valerija Navickaitė, Rokiškio vls., Akmenų k., Gončio b. Ž.1947 03 15.
806. Juozas Navickas, Rokiškio vls., Akmenų k., Gončio b. Ž.1947 03 15.
807. Kazys Navickas-Medininkas, Rokiškio vls., Algirdo b. Ž.1946 02 21.
808. Petras Navickas-Jokeris, Gelažių vls., Naktiškių k., Gailiaus b. Ž.1951 12 01.
809. Romualdas Navickas-Jaunutis, Dusetų vls., Avyžių k., Audros b. Ž.1953 03 09.
810. Vincas Navickas-Dobilas, Subačiaus vls., Tautailių k., Lampeo b. Ž.1946 02 17.
811. Ona Navickienė, Rokiškio vls., Akmenų k., Gončio b. Ž.1947 03 15.
812. Ignas Navikas, Rokiškio vls., Akmenų k., Gončio b. Ž.1947 03 15.
813. Izidorius Navikas, Rokiškio vls., Akmenų k. Ž.1946
814. Vilius Nemeikšis-Šeškus, Dusetų vls., Ažuolių k., Audros b. Ž.1952 12 02.
815. Jonas Nesteikis, Rokiškio vls., Saulių k., Gedimino b. Ž.1947 01 23.
816. Alfonsas Niaura-Tursa, Svėdasų vls., Bajorų k., Žalgirio b. Ž.1949 11 02.

817. Feliksas Niaura-Čepas, Svėdasų vls., Bajorų k., Viesulo b. Ž.(mirė) 1949 11 01.

P

818. Benediktas Pabarška, Troškūnų vls., Mažonių k., Drąsučio b. Ž.1947 07 (susisprogdino).
819. Antanas Pačinskas-Kadugys, Anykščių vls., Lašinių k., Perkūno b. Ž.1947.
820. Kazimieras Pačinskas. Ž.1946 06.
821. Petras Pačinskas-Uosis, Pandėlio vls., Lašinių k., Perkūno b. Ž.1947 12 06.
822. Vytautas Pačinskas-Audra, Gaidrioniškio k., Perkūno b. Ž.1951 04 14.
823. Kazimieras Padleckas, Subačiaus vls., Napoleono b. Ž.1949.
824. Gintautas Padkačimas, Subačiaus vls., Zabielynės k., Napoleono b. Sušaudė 1946 už grobstymą.
825. Antanas Pajarskas-Bebras, Svėdasų vls., Judkonių k., Montės b. Ž.1949 11 01
826. Jonas Pajarskas, Kupiškio m. Viesulo b.
827. Feliksas Pajeda, Svėdasų vls., Šedruilių k., Tarzano b. Ž.1945 09 30.
828. Elena Pajedaitė, Svėdasų vls., Šedruilių k., Tarzano b. Ž.1945 09 30.
829. Petras Pajuodis.
830. Vladas Pajuodis.
831. Povilas Pečkus-Žasinas, Viešintų vls., Neverių k., Jauniaus b. Ž.1949 04 27.
832. Jurgis Pajeda, Rokiškio vls., Girelės k., Pipinio b. Ž.1949 prie Jūžintų.
833. Petras Pajeda, Montės b. Ž.1946.
834. Jurgis Pajuoda-Mikas, Jūžintų vls., Girelės k., Žalgirio b. Ž.1949 (išprotėjo, nušovė partizanai).
835. Alfonsas Pajuodis-Radvila, Subačiaus vls., Pajuodžių k., Vytenio b. Ž.1951 02 02.
836. Pranas Pajuodis, Subačiaus vls., Pajuodžių k., Napoleono b. Ž.1948.
837. Pakalnis-Beržas, Troškūnų vls., Traidenio b. Ž.1950 02 16.
838. Bronius Pakalnis-Klajūnas, Raguvos vls., LLA būrio vadas. Ž.1945 11 08.
839. Vytautas Pakaušys-Gailius, Gelažių vls., Prūselių k., Žaliosios rinkt. Žalgirio b. Ž.1953 03 28.
840. Albertas Pakenis-Erškėtyš, Užugirio vls., Perkūno b. Ž.1951 04 14.
841. Povilas Pakenis-Snapas, Perkūno b. Ž.1948 06.
842. Pranas Pakšys-Mokytojas, Troškūnų vls., Bareišių k.
843. Julius Pakštas, Vainoriškių k. Ž.1946 Mikniūnų k.
844. Petras Pakštas-Gegutė, Rokiškio vls., Čiunkių k., Montės b. Ž.1949 11 02.
845. Petras Pakštas-Gegutė, Svėdasų vls., Butėnų k., Žalgirio b. Ž.1949 11 02.
846. Jonas Palavinskas, Šimonių vls., Obuonių k., Montės b.
847. Liudvikas Palavinskas-Kilbukas, Troškūnų vls., Traidenio b.
848. Vytautas Palavinskas, Šimonių vls., Obuonių k., Montės b.
849. Alfonsas Palavenis-Barzda, Kavarsko vls., Pelipų k., Šarūno b. Ž.1945 12.
850. Antanas Palevenis, Kavarsko vls., Pipinių k. Ž.1949 01 08, Algimanto apyg.
851. Palintis-Šaltis, Panemunio vls., Kalpoko b. Ž.1945 03.
852. Kazys Palskys-Ažuolas, Svėdasų vls., Tadokių k., Viesulo b. Ž.1949 11 02.

853. Benas Palskys-Skiltuvas, Svėdasų vls., Aulelių k., Dilimo b. Ž.1945 04 10.
854. Pantonis-Perkūnas, Laibagalio vls., Kapelių k., Žalgirio b.
855. Augustas Paplovas-Ąžuolas, Biržų aps., Šarūno rinkt. Ž.1947.
856. Aleksandras Papšys, Svėdasų vls., LLA būrio vadas.
857. Juozas Parnavas-Žvalgas, Audros b. 1952 02 17 legalizavosi.
858. Antanas Pasmakys, Troškūnų vls., Girelės k. Ž.1945 04 (susišprogdino).
859. Antanas Pasniokis, Rokiškio vls., Girelės k., Algimanto apyg. Šarūno b. Ž.1946.
860. Feliksas Pašilis, Alaušo b. Ž.1945.
861. Leonas Pašilis, Alaušo b. Ž.1946.
862. Pranas Pašilis-Žaibas, Girėno b. Ž.1952 03 27.
863. Alfonsas Paškevičius-Justas, Kamajų vls., Žebraičių k., būrio vadais. Ž.1946 03 05.
864. Bronius Paškevičius, Šimonių vls., Žeinorių k., Liūto b. Ž.1947 07 01.
865. Balys Paškonis-Balandis, Anykščių vls., Parasių k., Perkūno b. Ž.1946 12.
866. Jonas Paškonis, Anykščių vls., Parasių k., Žalyno b. Ž.1945 02 18.
867. Motiejus Paškonis-Don Kichotas, Dusetų vls., Davainių k., Ąžuolo b. 1953 04 08. '
868. Lionginas Patrinskas, Vyžuonos b.
869. Juozas Patkočius, Anykščių vls., Juodbalos k., Perkūno b. Ž.1946 (nušovė partizanai).
870. Juozas Patkočius, Juodbalos k. Ž.1949.
871. Stasys Patkočius, Anykščių vls., Juodbalos k., Perkūno b. Ž.1946 (nušovė partizanai).
872. Stasys Patkočius, Juodbalės k. Ž.1946 (nušovė už plėšikavimą).
873. Kazys Patrapas-Daunys, Smilgių vls., Jasonių k., Žaliosios rinkt. Valo b. Ž.1949 05 26.
874. Danielius Patūpa iš Grikiškio k.
875. Bronius Paulauskas-Varpas, Anykščių vls., Slavėnų k., Bėdos b. Ž.1952 11 05.
876. Juozas Paulauskas, Vytenio b.
877. Petras Paukštelis, Pandėlio mst. Ž.1944.
878. Paukštys, Svėdasų vls., Bajorų k., Viesulo b. Ž.1945 10 13.
879. Jonas Pavilonis-Šmėkla, Anykščių vls. Ž.1947.
880. Jonas Pavilonis-Tarzasas, Anykščių vls., Elmininkų k., Perkūno b. Ž.1948 01 23.
881. Lionginas Pavilonis, Panemunėlio vls., Kalpoko b.
882. Mataušas Pavilonis, Šimonių vls., Šilagaliu k. Ž.1945 (nušovė beginklį).
883. Alfonsas Pažemeckas, Biržų vls., Norių k.
884. Kazys Pažemeckas, Biržų vls., Norių k.
885. Petras Pažemeckas, Vaškų vls., Vaineronių k., Tinterio b.
886. Petras Pečinskas-Žebenkštis, Vabalninko vls., Lašinių k., Užugirio b. Ž.1947.
887. Antanas Perlavičius-Šapalas, Panevėžio vls., Taručių k., Lampeo būrio v., desantininkas. Ž.1949 01 27.
888. Romas Perlavičius-Šapalas, Šilo b. Ž.1945 01 22.

889. Antanas Pemionas iš Mikolyškių k.
890. Jonas Peslikas, Troškūnų vls., Zavalynės k., Gražinos k. Ž.1944 12 23.
891. Povilas Peslikas, Troškūnų vls., Zavalynės k., Gražinos k. Ž.1944 12 23.
892. Vincas Peslikas-Griausmas, Troškūnų vls., Rakutėnų k., Gražinos k. 1953
ra. nušovė Kregždė.
893. Pesliokas, Troškūnų vls., Pajuostinės k. Ž.1944 (susišprogdino).
894. Antanas Petrauskas, Pušaloto vls., Eimuliškių k., Valo b.
895. Petrašiūnas, Žukovo b. Ž.1947 04.
896. Alfonsas Petrauskas, Šimonių vls., Girėno b. Ž.1948 1 1.
897. Jonas Petrauskas-Cvirka, Troškūnų vls., Pašilių k., Šarūno rinkt. v., būrio v.
Ž.1949 04 18.
898. Juozas Petrauskas-Kiaunė, Pušaloto vls., Eimuliškio k., Žaliosios rinkt. Valo
b. Ž.1949 05 26.
899. Jonas Petryla-Dobilas, Kupiškio vls., Bartašiūnų k., Vytenio b. Ž.1946 02.
900. Alfonsas Petryla, Kupiškio vls., Bartašiūnų k., Vytenio b. Ž.1946 10.
901. Antanas Petronis-Perkūnsargis, Ažuolo b.
902. Pranas Petronis-Alksnis, Viešintų vls., Laičių k., Traidenio b. Ž.1949 01 24.
903. Romas Petronis-Siaubas, Sierakausko b. Ž.1951 10 12.
904. Vladas Petronis-Klevas, Viešintų vls., Medikonių k., Gražinos b. Ž.1948
02 02.
905. Juozas Pilkauskas-Martynas, Subačiaus vls., Pelyšelių k. Suimtas 1950. Mirė
Vorkutoje.
906. Juozas Pilkauskas, Svėdasų vls., Šilvų k., Viesulo b.
907. Ikonas Pikūnas, Montės b. Ž.1945.
908. Antanas Pipinys-Kulbis, Jūžintų vls., Margio rinkt. Žalgirio b. Ž.1948 03 04.
909. Augustas Pipinys-Robinzonas, Margio rinkt. Žalgirio b.
910. Antanas Piragis, Biržų vls., Baluškių k. Ž.1946.
911. Povilas Piragis, Biržų vls., Baluškių k. Ž.1946.
912. Bronius Pivoras, Pamūšio k., Butageidžio b. Ž.1946 02.
913. Linas Pivoravičius-Kanapė, Pandėlio vls., Einorių k. 1951 10 12.
914. Valerijonas Pivoriūnas, Pandėlio vls., Kirdonių k. Ž.1944.
915. Vytautas Pivoriūnas-Perkūnas, Svėdasų vls., Kurkliečių k., Jauniaus b. Ž.1949
06 26.
916. Vincas Pladys, Vaškų vls., Gineikių k., Tinterio b.
917. Domas Plėta, Subačiaus vls., Žvirblionių k., Napoleono b. Ž.1947 01 18.
918. Alfonsas Plėta-Finka, Lampeo b.
919. Antanas Plėta-Patinas, Lampeo b. Ž.1946 02 17.
920. Vytautas Plėta-Nemunas, Subačiaus vls., Žvirblionių k., Tūzo b. 1950 m.
netyčia susisprogdino.
921. Viktoras Plėta-Tranas, Šimonių vls., Migonių k., Traidenio b.
922. Edvardas Plitnikas, Svėdasų vls., Liūto b. Ž.1946 01 13.
923. Albinas Poška-Saturnas, Troškūnų vls., Gerkiškių k., Gražinos k. Ž.1949
05 31.
924. Lionginas Povilonis iš Roksalių k.
925. Pranas Povilonis iš Indrišonių k.

926. Juozas Preidis-Meselis, Pušaloto vls., Kvystos k., Petraičio b. Ž.1945 11 02.
927. Petras Preidis-Minkštys, Pušaloto vls., Kvystos k., Petraičio b.
928. Ona Pranskūnaitė, Svėdasų vls., Tarzano b. Ž.1945 09 30.
929. Jonas Pranskūnas, Šimonių vls., Naujikų k., Liūto b.
930. Matas Pročkys, Kamajų vls., Leliūnų k. Ž.1946 prie Petriškių.
931. Jonas Pugžlys, Panemunio vls., Gnindiškių k., Kalpoko b. Ž.1945 12.
932. Antanas Pukenis, Anykščių vls., Šeiminiškėlių k. Ž.1945 02 18 Romuldavoje.
933. Balys Pukenis, Anykščių vls., Šeiminiškėlių k. Ž.1945 02 18 Romuldavoje.
934. Bronius Puodžiūnas-Žalgiris, Plikiškių k., Perkūno b. Ž.195 2 09 14 (nuskendo Šventojoje).
935. Gintautas Puodžiūnas, Bėdos b.
936. Jonas Puodžiūnas, Dusetų vls., Pavirduonių k., Užugirio b. Ž.1946 03 25.
937. Justinas Puodžiūnas-Peleckis, Anykščių vls., Sindiros k., Jovaro b. Ž.1951 04 14.
938. Pupeikis-Budrys, Žukovo b.
939. Pupeikis-Iksas, Žukovo b.
940. Puriškis, Svėdasų vls., Tarzano b. Ž.1945 09 30.
941. Bronius Putkelis, Svėdasų vis.
942. Liudas Putrinskas iš Ajutiškio k.
943. Viktoras Putrinskas iš Ajutiškio k. Ž. Ajutiškio k.
944. Donatas Putrimas iš Rokiškio aps., Naujikų k.
945. Antanas Putrimskas, Rokiškio vls., Duliočių k. Ž.1945.
946. Danas Putriūnas iš Naujikų k. Ž. Naujikų k.
947. Augustas Puzelis, Montės b.
948. Juozas Puzelis, Svėdasų vls., Daujočių k. Ž.1945.
949. Albinas Puzinas-Blynovas, Pandėlio vls., Gudelių k., Jūžintų b. Ž.1950 12 09.
950. Petras Puziškis, Juodupės vls., Sodelių k. Ž.194?
951. Vilius Pūkas, Kavarsko vls., Justiškių k. Ž.1951 08 04.

R

952. Povilas Ragauskas-Napoleonas, Troškūnų vls., Didžiuliškio k., Šarūno b.
953. Zuzana Railaitė-Lakštingala, Ukmergės vls., Čerelių k., Jauniaus b. Ž.1949 04 27.
954. Jonas Raudonikis-Patašonas, Kavarsko vls., Žvirblių k., LLA būrio vadas. Ž.1945 10.
955. Balys Ramanauskas-Narsutis, Ažuožerio k., Dumčio b. Ž.1949 05 30.
956. Bronius Ramanauskas-Apžezgevičius, Traidenio b.
957. Juozas Ramanauskas-Šarūnas, Dusetų vls., Didžiadvario k., Audros b. Ž.1951 09 18.
958. Kazys Ramanauskas, Obelių vls., LLA būrio vadas.
959. Petras Ramovas, Subačiaus vls., Navasodų k., Napoleono b. Ž.1945.
960. Aldona Rapšytė-Senutė, Svėdasų vls., Dieninių k., Montės b. Ž.1950 02.
961. Pranas Rapšys (tėvas), Svėdasų vls., Dieninių k., Montės b. Ž.1946.
962. Stasys Rapšys, Svėdasų vls., Dieninių k., Montės b. Ž.1946.

963. Raugale, Svėdasų vls., Tarzano b. Ž.1945 09 30.
964. Aloyzas Raugalė, Svėdasų vls., Pajedos b. Ž.1945 09 13.
965. Steponas Redeckas, Subačiaus vls., Navikų k., Napoleono b. 1946 legalizavosi.
966. Vincas Remeikis, Rokiškio vls., Vizginių k. Ž.1952 04.
967. Juozas Repečka-Ūdras iš Andrioniškio, Perkūno b. Ž.1947.
968. Antanas Ridikas, Svėdasų vls., Drabčiūnų k., Viesulo b.
969. Jonas Rimba, Juodupės vls., LLA b. Ž.1945 01 05.
970. Ona Rimantienė-Žibutė, g.1911, Ažuolo b. Suimta 1951 12 22.
971. Ciprijonas Rimkus, Svėdasų vls., Lidebalnio k., Pajedos b. Ž.1945 06 25.
972. Jonas Rimkus-Lokys, Rokiškio vls., Šienaraiščio k., Perkūno b. Ž.1948 01 23.
973. Juozas Rimkus, Svėdasų mstl., Liepagirių k., J.Sūrio b., žvalgas. Ž.1949.
974. Juozas Rimkus-Žvalgas, Svėdasų vls., Čiunkių k., Viesulo b. Ž.1945 10 13.
975. Antanas Rimkūnas-Topolis, Šimonių vls., Migonių k., Kelmelio b. Ž.1949 01.
976. Jonas Rimša, Jūžintų vls., Bajoriškės k., Žalgirio b. Ž.1947.
977. Grigorijus Rybakovas, Rokiškio vls., Lašinių k., Perkūno b. Ž.1946 06 08.
978. Stasys Rinkevičius, Obelių vls., Kirbūnų k., Bislio b. Ž.1945 12 29.
979. Albinas Rožė-Žygūnas, Dusetų vls., Audros b. Legalizavosi 1952 02 17.
980. Lionginas Rudys-Klumpė, Miežiškių vls., Nibragalio k., Vilko b. Ž.1949 08 12.
981. Jonas Rudokas, Subačiaus vls., Skaistakalnio k., Napoleono b. Ž.1946.
982. Juozas Rudokas, Anykščių vls., Pagraučės k., Dėdės b. Ž.1945.
983. Jurgis Rudokas-Naras, Rokiškio vls., Šienaraiščio k., Perkūno b.
984. Vladas Rukuiža-Lampeo, Panevėžio m., LLA būrio vadas. Sušaudytas 1946 12 24.
985. Elena Rukuižienė-Bimba, Panevėžio m., Lampeo žmona, Lampeo b. Ž.1946.
986. Darius Ružela, Vyžuonos b.
987. Danielius Ruželė, g.1928, Šniukštų k. Ž.1951 Šniukštų k.
988. Juozas Ruželė.
989. Vytautas Ruželė, g.1920, Šniukštų k. Ž.1946 Patūpiškyje.
990. Jonas Ružėnas, Juodupės vls., Sodelių k., Dobilo b. Ž.194?

S

991. Viktoras Sabaliauskas, Šimonių vls., Jukliūnų k., Montės b. Ž.1945 07 18.
992. Albinas Sabalys, Dusetų vls., Baganj k., Liūto b. Ž.1945 04 14.
993. Jonas Sabulis-Juodis, Kupiškio vls., Biriečių k., Gintaro r. Š.v. Ž.1950 01 22.
994. Vytautas Sabulis-Vilkas, Kupiškio vls., Biriečių k., Vyties b. Ž.1949 (nusišovė).
995. Antanas Sadauskas, Troškūnų vls., Zabelinių k. Ž.1947 06 13.
996. Antanas Sadauskas-Skaistutis, Troškūnų vls., Užukarčių k., būrio vadas. Ž.1947 06 13.
997. Juozas Sadauskas-Svaistuvus, Andrioniškio mstl., Tigro b. Ž.1947 06 13.

998. Juozas Sakalas, Šimonių vls., Jukniūnų k., Montės b. Ž.1945 07 18.
999. Adolfas Sakalauskas, Panemunės vls., Pandėlio k.
1000. Saladžius, Svėdasų vls., Kušlių k., Montės b. Ž.1946.
1001. Albertas Samulėnas iš Nemunėlio mstl.
1002. Vytautas Samulėnas, g.1912 Nemunėlio mstl., Ž. Kazliškio apylinkėse.
1003. Juozas Samulėnas iš Nemunėlio mstl. Ž.Kurkliečių k., palaidotas Panemunio mstl.
1004. Albertas Samulinas, Panemunė. Ž.1945.
1005. Abertas Samulinas, Nemunėlio mstl. Ž.1945
1006. Juozas Samulinas, Nemunėlio mstl. Ž.1945.
1007. Povilas Samuolis-Juodas Ponas, Subačiaus vls., Bagdoviškių k., J.Pono b.vadas, desantininkas. Ž.1947 09 25.
1008. Juozas Sankauskas-Kastytis, Šventosios OS LLA r. vadas.
1009. Vladas Sankauskas, Subačiaus vls., Pelysų k., Vytenio b. Ž.1946.
1010. Rafaelis Sargautas-Daumantas, Raguvos vls., Rūkiškio k. Suimtas1946 12 24.
1011. Antanas Sargevičius-Kardas, Subačiaus vls., Bečernikų k., Traidenio b. Ž.1946 02.
1012. Juozas Savickas iš Suvainiškiu, Ž. Slabadnykų k.
1013. Vladas Savickas, Suvainiškiu vls., Geručių k. Ž.194?
1014. Alfonsas Semėnas, Juozo, Kavarsko vls., Papiškių k., Bėdos b. Suimtas 1948 07 18, sušaudytas 1951 m.
1015. Alfonsas Semėnas, Mykolo, Kavarsko vls., Pažuklių k., Bėdos b. Ž.1952 02 20.
1016. Jonas Semėnas, Užubalių k., Butageidžio b. Ž.1946 02.
1017. Juozas Semėnas, Užubalių k., Butageidžio b. Ž.1946 02.
1018. Juozas Semėnas-Stiklas, Kavarsko vls., Perlių k., Butageidžio b. Ž.1948 02 07.
1019. Feliksas Senvaitis, Kazliškių mstl., Salagirio k. Ž.1945.
1020. Jonas Serbikas, Pasvalio vls., Vidugirių k., Žaibo b.
1021. Simanonis, Parugienių k., Butageidžio b. Ž.1946 02.
1022. Simanonis, Parugienių k., Butageidžio b. Ž.1946 02.
1023. Anicetas Simanonis-Sigitas, Kavarsko vls., Maskeliškių k., Butageidžio b. 194908 25.
1024. Antanas Simanonis, Kavarsko vls., Maskeliškių k., Tigro b.
1025. Jurgis Simaška, Kavarsko vls., Vaivodiškių k., Lokio b. Ž.1947.
1026. Petras Šimėnas, Vaivadiškių k., būrio vadas.
1027. Stasys Simonaitis-Garnys, Smilgių vls., Žaliosios rinkt, vado adjut. Ž.1947 07 12.
1028. Boleslovas Simutis-Granitas, Dusetų vls., Šeiminiškių k., Audros b. Ž.1953 03 09.
1029. Jonas Sipavičius-Želigovskis, Kupiškio vls., Vytenio b. Ž.1948 03 27.
1030. Julius Sirutis-Eimutis, Dusetų vls., Lisunčių k., Audros b. Ž.1952 09 21.
1031. Juozas Sirvydis, Jūžintų vls., Kreimiškės k., Černiaus b. Legalizavosi 1945 m., sušaudytas 1947 m.

1032. Balys Skardžius-Jokeris, Vozgelių k., Perkūno b. Ž.1945 06 24.
1033. Edikas Skardžius-Anglas, Subačiaus vls., Žvirblonių k., Napoleono b. Ž.1947.
1034. Jonas Skardžius-Rakštis, Zubrio b. Astravu k. ž.
1035. Petras Skardžius, Viešintų vls., Jurgiškio k., Liūto b.
1036. Motiejus Skeirys, Rokiškio vls., Girelės k. Ž.1946 prie Jūžintų.
1037. Antanas Skeivolas, Obelių ir Pandėlio m., Pandėlio sukilimo vadas. Ž.1944.
1038. Jonas Skepetis, Svėdasų vls., Nepriklausomos Lietuvos būrys.
1039. Adolfas Skiauteris, Juodupės vls., Pauliunavos k., Vyžuonos b.
1040. Povilas Skiauteris, Panemunės vls., Reščiūnų k., Vyžuonos b. Ž.1948 12 30.
1041. Stasys Skodvikas-Vytenis, Kupiškio vls., Šepetos k., Vytenio b. Ž.1945.
1042. Alfonsas Skrebė-Klajūnas, Subačiaus vls., Umėnų k., Parabelio b. Mirė nuo žaizdų 1949 m.
1043. Petras Skruodis iš Boraisių k.
1044. Adolfas Skukauskas-Žukovas, Rokiškio vls., Pavižonių k., Vyžuonos b. Ž.1948 09 12.
1045. Antanas Skupas-Bartulis, Subačiaus vls., Daukšėnų k., Žaliosios rinkt. Šilo b., desantininkas. Ž.1945 01 22.
1046. Antanas Slučka-Šarūnas, Troškūnų mstl., Algimanto apyg. vadas. Ž.1949 10 27.
1047. Bronius Slučka-Vanagas, Subačiaus vls., Petkūnų k., Vytenio b. Ž.1946 10.
1048. Jonas Slučka, Troškūnų vls., Dabužių k., Šarūno rinkt. Ž.1945 06 24.
1049. Petras Slučka-Strazdas, Subačiaus vls., Petkūnų k., Vytenio b. Ž.1945 12.
1050. Povilas Slučka-Ūdra, Subačiaus vls., Petkūnų k., Vytenio b. Ž.1946 10.
1051. Stasys Slučka-Bistrūnas, Troškūnų mstl., Gražinos k. Paimtas gyvas 1945, gyvena Kaune.
1052. Joana Railaitė Slučkienė-Neringa, Ukmergės vls., Čerelių k., Apyg. štabo sekretorė. Ž.1949 10 27.
1053. Smailys-Kregždė, Panevėžio m., Lampeo b. Ž.1947 02 17.
1054. Juozas Smailys-Klajūnas, Panevėžio m., Lampeo b. Gyvas.
1055. Balys Spyra iš Naujasodės k., Ž. Pažuselių k.
1056. Vytautas Staigis, Vyžuonos b.
1057. Bronius Stalionis, Raguvos vls., Rezgių k. Ž.1945 02 02 Juodgirio miške.
1058. Stasys Stalionis, Raguvos vls., Rezgių k. Ž.1945 02 02 Juodgirio miške.
1059. Petras Stančikas-Lelys, Herkaus b.
1060. Vaclovas Stančikas, Kupiškio vls., Vidugirių k., Montės b. Ž.1949.
1061. Jonas Stanevičius-Vaitkus, Troškūnų vls., Nevežnikų k., Algimanto b. Ž.1948 11 23.
1062. Stasys Stanevičius-Aušra, Anykščių vls., Pavorių k. Ž.1945 02 18.
1063. Vladas Stankevičius-Raišelis, Subačiaus vls., desantininkas. Legalizavosi 1945 10, išdavė 3 bunkerius.
1064. Jonas Stakė-Dargis, Panevėžio vls., Taraškų k., Lampeo b.
1065. Julius Stakė-Žydas, Subačiaus vls., Aukštuolių k., Vilko b. Ž.1949 11 29.
1066. Antanas Starkus-Montė, Blinda, Šimonių vls., Zubiškių k., būrio, rink-

- tinės, apygardos vadas, desantininkas. Ž.1949 11 01.
1067. Feliksas Starkus, Šimonių vls., Zubiškių k., Blindos b. Ž.1947 09 29.
1068. Bronius Stasiškis-Sūkurys, Margio rinkt. Ž.1946 12 04.
1069. Bronius Stasiulis-Puškinas, Šarūno rinkt.
1070. Bronius Stasiukaitis-Ežys, Raguvos vls., Jūsiškių k., Liūto b. Ž.1946 01 05.
1071. Vincas Stasiukaitis, Raguvos vls., Juriškio k. Ž.1944 12 15 (nušovė namuose).
1072. Mataušas Stasiūnas-Misiūnas, Pušaloto vls., Stasiūnų k., Petraičio b.
1073. Feliksas Stašiškis-Smūgis, Margio rinkt. Ž.1949 12 04.
1074. Juozas Staškevičius-Ūdra, Anykščių vls., Ažuvenčio k., Perkūno b. Ž.1949 01 27 bunkeryje.
1075. Romas Styra-Rėksnys, Pandėlio vls., Šiekštininkų k., Pyvesos b. Legalizavosi 1954 08 11.
1076. Juozas Stepyla, Omilės (?) b.
1077. Juozas Steponavičius-Stipruolis, Sidabravo vls., Gustagalio k., Žaliosios rinkt. Vaidoto b.
1078. Saulius Stonikas, Subačiaus vls., Aukštaičių k. Ž.1945 02 Šarkiškio bunkeryje.
1079. Stasys Stravinskas, Povilo, Subačiaus vls., Petkūnų k., Vytenio b. Ž.1950 01.
1080. Bronius Strazdas, Anykščių vls., Milaikiškių k., Dėdės b. Ž.1950 09.
1081. Vytautas Strazdas-Uosis, Paelmio k., Balčiūno b. Legalizavosi 1946 08.
1082. Veronika Strelčiūnienė, Dusetų vls., Audros b. Legalizavosi 1952 02 17.
1083. Stasys Strinkus. 1945 10 28 legalizavosi. Ž. Dainotų k.
1084. Bronius Strolė-Naktis, Vėtra, Troškūnų vls., Piktagalio k., Lengvenio b. Ž.1950 09 30.
1085. Julius Strolė-Savanoris, Gražinos k. Ž.1950 09 30.
1086. Albina Stukaitė, Dusetų vls., Vaiskūnų k., Audros b. Ž.1950.
1087. Aldona Stukaitė, Šimonių vls., Nočiūnų k., Montės b.
1088. Ona Stukienė-Motina, Dusetų vls., Vaizbūrų k., Audros b. Ž.1951 09 28.
1089. Alfonsas Stukas, Vabalninko vls., Janaučių k., Kalpoko b. Ž.1945 11 13.
1090. Boleslovas Stukas, Svėdasų vls., Dienionių k., Guro b. Ž.1944 12 24.
1091. Bronius Stukas, Šimonių vls., Papilių k., Vytenio b. Ž.1947 11 30 (suisprogdino).
1092. Bronius Stukas-Saulius, Šimonių vls., Nočiūnų k., Montės b. Ž.1947.
1093. Jonas Stukas-Skirmutis, Svėdasų vls., Jutkonių k., Viesulo b. Ž.1950 01 10.
1094. Povilas Stukas-Tėvas, Dusetų vls., Vaiskūnų k., Audros b. Ž.1951 09 28.
1095. Vladas Stukas, Šimonių vls., Nočiūnų k., Montės b. Skrebų nukankintas.
1096. Alfonsas Stumbrys-Puruputis, Pandėlio vls., Šekitiniškių k., Kalpoko-Kovo b.sk.v.
1097. Bronius Sudeikis-Čigonas, Kavarsko vls., Ledeliškių k., Butageidžio b.
1098. Liudas Sudeikis-Klajūnas, Kavarsko vls., Leskeliškių k., Butageidžio b. Ž.1948 02 07.
1099. Bronius Sukauskas, Rokiškio vls., Paviržonių k. Ž.1945 lageryje.

- 1100. Povilas Sukauskas iš Pavyžonių k.
- 1101. Susnys iš Taručių k., Ž. Taručių miške.
- 1104. Jonas Susnys, būrio vadas.
- 1105. Mykolas Suveizdis-Budrys, Pandėlio vls., Mironų k. Ž.1947.
- 1106. Alfonsas Svilas-Streikus, Rokiškio vls., Audros b. Ž.1953 02 27.
- 1107. Bronius Svilas-Aidas, Dusetų vls., Daugėlišio k., Audros b. Ž.1951 09 28.
- 1108. Povilas Svirkis-Papartis, Subačiaus vls., Pelyšių k., Napoleono b. Ž.1947.

Š

- 1109. Alfonsas Šablevičius-Gintautas, Pandėlio vls., Gudelių k., Šarūno b. Ž.1948 03 23.
- 1110. Jonas Šablevičius, Kavarsko vls., Vaivadiškių k., Lokio b. Ž.1947.
- 1111. Pranas Šablevičius, Montės b. Ž.1945.
- 1112. Povilas Šaižys-Vanagas, Skapiškio vls., Žukovo b.
- 1113. Romas Šakalys, Pandėlio vls., Siniaikių k. Ž.1945.
- 1114. Petras Šakėnas-Šauksmas, Troškūnų vls., Girelės k., Gražinos k.
- 1115. Stasys Šakėnas, Troškūnų vls., Girelės k., A.Pamario b. Ž.1945 02 02.
- 1116. Antanas Šakys, Subačiaus vls., Gelažių k., Baltušio b.
- 1117. Vincas Šakys, Subačiaus vls., Gelažių k., Baltušio b.
- 1118. Romualdas Šalaka, Svėdasų vls., Pauniškių k., J.Guzo b. Ž.1944 12 24.
- 1119. Algimantas Šalčius, Skapiškio vls., LLA būrio vadas. Ž.1945 01 08.
- 1120. Šaltis-Zigmantas, Šarūno b. Ž.1947.
- 1121. Jonas Šaltis, Rokiškio aps., Beividžių k.
- 1122. Jonas Šaltis, Rokiškio vls., Beivydžių k.
- 1123. Pranas Šapalas-Balandis, Andrioniškio vls., Inkūnų k., Tigro b.
- 1124. Dainius Šapanauskas, Panemunės vls., Vyžuonos b. Ž.1948 08 29.
- 1125. Šapranauskas, Savainišio k.
- 1126. Bronius Šapranauskas, g.1918, Naujasodės k. Ž.1945 (1946?) Kurkliečių k.
- 1127. Silvestras Šapranauskas, Steponių k., Ž. Pažuselių k.
- 1128. Jonas Šarkinas, Subačiaus vls., Petrakių k., 3 LLA AP, Beržo b. Ž.1947.
- 1129. Adolfas Šarkiūnas, Naujasodės k.
- 1130. Vytautas Šeibokas-Briedis, Ramygalos vls., Beržo b.
- 1131. Stasys Šeibukas, Lampeo b. Ž.1944 12 24.
- 1132. Jonas Šeinauskas, Vytenio b. Ž.1948 01 01.
- 1133. Jonas Šeižauskas, Rokiškio vls., Stasiškių k. Ž.1945.
- 1134. Petras Šeižauskas, Rokiškio vls., Dalučių k.
- 1135. Gediminas Šemeta, Panemunėlio vls., Bajoriškių k. Mirė lageryje 1948 m.
- 1136. Šereika, Onušio k.
- 1137. Jonas Šereika, Juodupės vls., Vyžuonos b. Ž.1949 06 23.
- 1138. Antanas Šeškauskas, Juodupės vls., Vyžuonos b.
- 1139. Šiaučiulis, Tauro b. Ž.1947 02 12.
- 1140. Jonas Šiaučiulis, M.,-Avietis, Repšėnų k. 1949 01 27.
- 1141. Juozas Šiaučiulis, Repšėnų k., Butageidžio b. Ž.1948.
- 1142. Juozas Šiaučiulis, A, Repšėnų k., Butageidžio b. Ž.1948.

1143. Vytautas Šiaučiulis-Tadukas, Anykščių vls., Kirdišio k., Liūto b.
1144. Vytautas Šiaučiulis-Šermukšnis, Anykščių vls., Sintautų k., Liūto b. Ž.1946 09.
1145. Antanas Šiaučiūnas, Kavarsko vls., Miškonių k., Butageidžio b. Ž.1951 01.
1146. Jonas Šiaučiūnas-Kadugys, Pasvalio vls., Balčiškių k., Pilėnų tėvonija, Žai-bo b.
1147. Juozas Šiaučiūnas-Erelis, Kavarsko vls., Miškinių k., Butageidžio, Tig-ro b.
1148. Kazys Šiaučiūnas, Subačiaus vls., Žviliūnų k., būrio vadas. Ž.1944 12 24.
1149. Petras Šiaučiūnas-Žiogas, Pasvalio vls., Daujėnų k., Žalgirio b. Ž.195 0 02.
1150. Antanas Šiaudynis. Ž.1948 01 23.
1151. Vladas Šiaudynis. Ž.1945 08 04.
1152. Albinas Šidlauskas-Žalgiris, Vabalninko vls., Petrošiškių k., Šaulio b. Ž.1950 09 04.
1153. Jonas Šidlauskas, Vabalninko mstl.
1154. Juozas Šileika-Švedrys, Tigro b. Ž.1949 08 17.
1155. Antanas Šilas-Kovas, Subačiaus vls., Lukonių k., Žaliosios rinkt., Gegu-žio b., desantininkas.
1156. Antanas Šilinis, Svėdasų vls., Vaitkūnų k., Liūto b. Ž.1946 02 13.
1157. Stasys Šakėnas, Troškūnų vls., Girelės k., A.Pamario b. Ž.1945 02 02.
1158. Kazimieras Šalys, Obelių vls., LLA Kuveikio b.
1159. Jurgis Šimas, Biliūno b. Ž.1945 06.
1160. Petras Šimbelis, Vytautinės k. Ž.1945 11 21.
1161. Antanas Šimėnas, Svėdasų vls., Zubiškių k., Briedžio b. Ž.1948 05 30.
1162. Jonas Šimėnas-Berželis, Subačiaus vls., Papilių k., Vytenio b. Ž.1949 Jack-agalio k.
1163. Kazys Šimėnas, Subačiaus vls., Papilių k., Vytenio b. Ž.1945.
1164. Kazys Šimkus, Kavarsko vls., Sodeliškių k., Butageidžio, Tigro b.
1165. Petras Šimkus-Trenksmas, Kavarsko vls., Paprojaus k., Liūto b. Ž.1946.
1166. Povilas Šimkus, Subačiaus vls., Bagdoniškių k., Žaliosios rinkt., Gegu-žio b., desantininkas.
1167. Bronius Šimkūnas-Uošvis, Subačiaus vls., Bajoriškių k., Kirvio b. Ž.1952 12 23.
1168. Jurgis Šimkūnas-Jurgis, Svėdasų vls., Zoriškių k., Viesulo b. Ž.1949 06 26.
1169. Vytautas Šimkūnas-Kariūnas, Kupiškio vls., Bajoriškių k., Kirvio b. Ž.1952 10 03.
1170. Vladas Šimkūnas, Juodupės vis.
1171. Petras Šimoliūnas, Kontariškių k. Ž.1945 03 14.
1172. Aloyzas Šimonis-Šeškus, Smalynos k., Perkūno b. Ž.1947 06 24.
1173. Jonas Šimonis-Šposas, Užugirio vls., Beržoniškių k. Perkūno b. Ž.1949 03 08.
1174. Aloyzas Šimonis-Šposas (žr.1172)
1175. Emilija Šimonienė, Biržų vls., Lapakritų k. Ž.1948.
1176. Bronius Šinkevičius-Tvardauskas, Vabalninko vls., Tuitų k., Kindziulio b.

1177. Jonas Širvinskas, Pasvalio vls., Kelmelio b. Ž.1946 02 16.
1178. Lionginas Širvinskas, Viršilų k. Ž. Viršilų k.
1179. Alfonsas Šiškanas-Klikūnas, Panevėžio vls., Lukonių k. Šomkos b.
1180. Vincas Šlekys-Savanoris, Pandėlio vls., Satkūnų k., Pilėnų tėvonija, Vytenio b.
1181. Antanas Šlevas-Šležas, Pakruojo vls.
1182. Kazys Šmočiukas, Troškūnų vls., Gudelių k., Šarūno b. Ž.1944 10 04.
1183. Alfonsas Šnioka. Ž. Natiguldos k.
1184. Aloyzas Šnioka, Panemunio vls., Vengriškių k., Vyžuonos b. Ž.1948 10 19.
1185. Vytautas Šnioka, Panemunio vls., Vengriškių k., Miškinio b. Ž.1946 11 02.
1186. Birutė Šniolytė-Yda, Radviliškio vls., Mačiuolių k., Montės b. Ž.1949 11 01 Šimonių girioje.
1187. Vytautas Špokevičius, Burgėnų k. Ž.1947.
1188. Juozas Šomka-Čerčilis, Panevėžio m., Žaliosios rinkt, vadas. Ž.1953 11 03.
1189. Jonas Šukelis, Pandėlio vls. Ž.1947 01 09.
1190. Antanas Šukys, Kamajų vls., Žeimių k. Ž.1946.
1191. Feliksas Šukys-Alksnis, Kamajų vls., Juodonių k., Dapšio b. Ž.1946 03 10.
1192. Jonas Šukys-Liūtas, Anykščių vls., Margio k. ar b vadas. Ž.1950 04 17.
1193. Julius Šukys-Putinas, Rokiškio vls., Raišių k., Gedimino b. Ž.1949 05 16.
1194. Lionginas Šukys-Senis, Miežiškių vls., Ažuolo b. Ž.1953 07 1 2.
1195. Steponas Šukys-Gaidys, Svėdasų vls., Žalgirio b. Ž.1949 11 01.
1196. Petras Šukys, Pandėlio vls., Eičionių k. Ž.1946.
1197. Šulcius, Kalniečių k.
1198. Antanas Šulskis-Šulas, Subačiaus vls., Lindravėnų k. desantininkas. Ž.1946 08 03.
1199. Povilas Šulskis, Subačiaus vls., Liudvinavos k., 3 LLA AP, desantininkas.
1200. Jonas Šupinsys, Panemunėlio vls., Daugelių k., Juodo Pono b. Ž.1947 10 10.
1201. Pranas Švedas.
1202. Petras Švedas, Milanu k. Ž. Kvietkiečių k.
1203. Povilas Švelnys, Račiupėnų k. Sužeistas Šepetos pelkėse 1945 m. Gyvena Panevėžyje.
1204. Povilas Švilpa-Ginutis, Subačiaus vls., Važdailių k., Vytenio b. Ž.1947.
1205. Vladas Švilpa, Subačiaus vls., Nibragalio k.
1206. Jonas Švoba, Lygumų k. Ž.1941 06 23.

T

1207. Stasys Tabelskis, desantininkas-radistas. Ž.1945 netoli Juodupėnų k.
1208. Tabuliauskas, Kvietkų k. Nukankintas, palaidotas Panemunyje.
1209. Talačka, Subačiaus vls., Bilėnų k., Juodo Pono b.
1210. Antanas Talačka, Miežiškių vls., Aukštuolių k., Vilko b. Ž.1949 08 12.
1211. Kazimieras Talanta, Troškūnų vls., Kupiniškio k., Šarūno r. Ž.1944.
1212. Regina Talantaitė, Katinienė-Jonukas, Kaupiniškio k., Jauniaus b. Ž.1949 04 27.

1213. Nikodemas Talušis-Viesulas, Kavarsko vls., Sudeikių k., Liūto b. Ž.1948 05 05.
1214. Antanas Tamoliūnas-Žiemys, Pasvalio vls., Mikėnų k., Gedimino r. štabo vadas. Ž.1946?
1215. Jonas Tamošiūnas, Kriklionų k. Ž.1946 10 06.
1216. Jonas Tamoliūnas, Meldučiai, Rugeliai, LLA b., Ž.1946 02 16.
1217. Jonas Tamošiūnas-Bijūnas, Debeikių vls., Šileikių k., Dėdės b. Ž.1946 (suisprogdino).
1218. Jonas Tamošiūnas-Trockis, Kupiškio vls., Čiovydžių k., Vytenio b. 1947 12 25 nukankintas Kupiškio MGB.
1219. Kazys Tamulionis, Kriklionų k. Ž.1945.
1220. Tarasenska-Skirmantas, Panevėžio m. mokytojas, LLA. Suisprogdino.
1221. Antanas Taujanskas, Troškūnų vls., Laukagalių k., Šarūno r. Ž.1949 02 16.
1222. Algirdas Tauterys, Miliūnų k., Biržų gimnazijos mokytojas.
1223. Jonas Tauteris, Panemunės vls., Sinelių k., Vyžuonos b. Ž.1948 12 30.
1224. Norbertas Tauteris-Mindaugas.
1225. Norbertas Tauterys, Miliūnų k. Ž. Pariškių k.
1226. Povilas Tauteris, Panemunės vls., Sinelių k., Vyžuonos b. Ž.1948 12 30.
1227. Vytautas Tauterys, Miliūnų k. Ž. Papilio vis.
1228. Albinas Teižinickas, Šimonių vls., Gaigalių k., Montės b. Ž.1947 01 19.
1229. Albinas Tekaižis, Papilės vls., Rinorių k., Žukovo b. Ž.1947 04.
1230. Petras Tekutis-Drąsutis, Biržų vls., Varenguožių k., Pilėnų tėvūnija, Žai-bo b.
1231. Jonas Tijūšas, Panevėžio m., Žaliosios rinkt., Petraičio b.
1232. Antanas Tilūnėlis-Liepa, Dusetų vls., Mitkūnų k., Vaižganto rinkt. Ažuolo b. Ž.1952 10 20.
1233. Albinas Tilys, Šimonių vls., Mieliūnų k., Vytenio b. Ž.1947.
1234. Jonas Tilys, Šimonių vls., Mieliūnų k., Vytenio b. Ž.1947.
1235. Jonas Tyia-Vaišvilas, Tarzano b. Ž.1944 12.
1236. Julius Tyla, Tarzano b. Ž.1944 12.
1237. Kazys Tyia-Tarzanas, Tarzano b. Ž.1944 12.
1238. Kazys Tyla, Antano, Rulikių k., Tarzano b. Ž.1945.
1239. Juozas Tyla, Antano, Rulikių k., Tarzano b. Ž.1945.
1240. Petras Tyla, Antano, Rulikių k., Tarzano b. Ž.1945.
1241. Rapolas Tyla-Simonas, Kulikonų k., Liūto b. Ž.1947 01 22.
1242. Jonas Toliū-Baltrus, Juodupės vls., Alksnių k.
1243. Povilas Tomkus, Kupiškio vls., Mažionių k., Napoleono b. Ž.1944.
1244. Povilas Tolušis-Varnas, Subačiaus vls., Valakų k., LLA, desantininkas. Ž.1945 12 07.
1245. Edvardas Tranas, Jūžintų vls., Ažuolių k. Ž.1946.
1246. Edvardas Tranas, Jūžintų vls., būrio vadas. Ž.1945 08 09.
1247. Jurgis Trečiokas-Rytas, Anykščių vls., Debeikių mstl., 1951 m. paimtas gyvas.
1248. Rozalija Trečiokaitė-Rožė, Svėdasų vls., Jutkonų k., Tarzano b. 1949 11 02 paimta gyva.

1249. Juozas Trimbelis-Tarzanas, Jūžintų vls., Ažubalių k., Ažuolo b. Ž.1949 03.
 1250. Petras Trimbelis, Juodupės vls., Bajoriškės k. 1945 legalizavosi.
 1251. Viktoras Trinkūnas, Čedasų k. Ž. Slabados k.
 1252. Viktoras Trinkūnas-Ažuolas, Panemunės vls., Čedasų k., Vyžuonos b. Ž.1949 01 11.
 1253. Mykolas Tručinskas, Blindos b.
 1254. Povilas Tručinskas-Smilga, Kavarsko vls., Bugailiškių k., Liūto b. Ž.1947.
 1255. Viktoras Tubis-Kurmis, Anykščių vls., Paravių k., Perkūno b. Ž.1946.
 1256. Alfonsas Tubys, Šimonių vls., Sainiūnų k., Vytenio b. Legalizavosi 1947.
 1257. Leonas Tubelis-Ganeeris, Kupiškio vls., Pašepčio k., Vytenio b. Ž.1950 01 21.
 1258. Leonas Tubelis-Panerys, Kupiškio vls., Semeliškių k. Ž.1950.
 1259. Antanas Tunkevičius, Troškūnų vls., Stukonių k., Šarūno r. Ž.1946.
 1260. Povilas Tunkevičius-Kostas, Troškūnų vls., Stukonių k. Ž.1950 09.
 1261. Balys Tlirkevičius, Rokiškio vls., Steponų k. Ž.
 1262. Ksaveras Tlirkevičius, Antazavės vls. Ž.
 1263. Juozas Tličas-Ažuolas, Biržų vls., Ulužuolių k., Pilėnų tėvūnija, Vėtros b.
 1264. Robertas Tučas-Barzdyla, Biržų vls., Ulužuolių k., Pilėnų tėvūnija, Vėtros b.
 1265. Jonas Tutinas-Robinzonas, Panevėžio vls., Spirakių k., Margio r. Audros b. Ž.1945 03 27.
 1266. Petras Tvaskus-Špokas, Viešintų vls., Karklo b.
 1267. Petras Tvaskus-Liepa, Viešintų vls., Karklo b.

U

1268. Mataušas Udras-Mėnulis, Kurklių vls., Pikiškių k., Perkūno b. Ž.1947.
 1269. Motiejus Uogintas, Sindromų k. Ž.1945.
 1270. Janis Upytis, Ilustės vls. Ž.1944 10 14.
 1271. Antanas Urbonas, Šlamu k. Ž.1946.
 1272. Antanas Urbonas, Stakių k. Ž.1946 02 18 Ramuldavos k.
 1273. Bronius Urbonas, 3LLA (desantininkas). Ž.1946 01 09 Panevėžio m.
 1274. Edmundas Urbonas, Troškūnų vls., Pamiricos k., Butageidžio b. Ž.1946 02.
 1275. Jonas Urbonas, LLA. S.1944 12.
 1276. Jurgis Urbonas-Lakštutis, Anykščių vls., Niūronių k., Šarūno rinkt. Ž.1948 02 02.
 1277. Justinas Urbonas, Anykščių vls., Stakių k. Ž.1946 06 (legalizavosi, nušovė).
 1278. Petras Urbonas, Kupiškio vls., Štiekalnio k., Vytenio b. Ž.1945.
 1279. Vladas Urbonas, Kupiškio vls., Štiekalnio k., Vytenio b. Ž.1945.
 1280. Pranas Urbonavičius-Dėdė, Duokiškio k., Margio rinkt., Vaidilučio b. Ž.1950 02 18.
 1281. Antanas Užubalis, Vabalninko vls., Stuburų k. Ž.1946.
 1282. Algis Užusienis-Katinas, Subačiaus vls. Ž.1945 (Kanapeco išduotas susisprogdino).
 1283. Antanas Užusienis-Smauglys, Subačiaus vls., Važdailių k., Gražinos kuopa, Vytenio b. Ž.1946.

1284. Jonas Užsienis-Jokeris, Subačiaus vls., Važdailių k., Gražinos kuopa, Vytenio b. Ž.1946.
 1285. Povilas Užsienis, Subačiaus vls., Važdailių k., Gražinos kuopa, Vytenio b. Ž.1948.

V

1286. Juozas Vaicekauskas, Subačiaus vls., Terpeikių k., Juodo Pono b. Legalizavosi 1947 08.
 1287. Vaičekauskas, mokytojas iš Kamajų mstl.
 1288. Povilas Vaičekauskas, Pandėlio m. Gyvas, gyvena Čikagoje, JAV.
 1289. Kazys Vaičiūnas, Punkrelių k. Ž.1945 04 15.
 1290. Balys Vaičėnas-Liubartas, Lordas, Pavasaris, Obelių vls., Vaičėnų k., Vyties b. Ž.
 1291. Edvardas Vaičėnas-Edzka, Obelių vls., Vaičėnų k., Vyties b. Ž.1949 01 29.
 1292. Vincas Vaičėnas, Obelių vls., Vaičėnų k., Vyties b.
 1293. Povilas Vaičiulis, Vytenio b. Ž.1946.
 1294. Steponas Vaičiulis, Rokiškio vls., Šilinės k. Ž.1945 08 06.
 1295. Jonas Vaičius, Vytenio b.
 1296. Adomas Vaičiūnas-Kovas, Troškūnų mstl., Šarūno b. Ž.1947 07 23.
 1297. Vaidakavičius, Rokiškio aps., Kazliškio vis.
 1298. Petras Vaidakavičius, Rokiškio vls., Kozeiškių k. Ž.1952 (nuteistas 25 m.).
 1299. Juozas Vaira-Klevas, Dusetų vls., Dviriežių k., Margio rinkt. Ž.1949 10.
 1300. Pranas Vaira-Ešerys, Jūžintų vls., Dūriechios k.
 1301. Antanas Vairoda, Vabalninko vls., Žideikių k., Kaulo b.
 1302. Romas Vairoda, Vabalninko vls., Žideikių k., Kaulo b.
 1303. Stasys Vairutis-Pantera, Jūžintų vls., Vainikių k., Ažuolo b. Ž.1948 12 13.
 1304. Jonas Vaištonas, Rokiškio vls., Giniočių k. Ž.1944.
 1305. Anicetas Vaitekūnas-Vanagas, Šimonių vls., Stukų k. Ž.1949.
 1306. Bronius Vaitekūnas.
 1307. Jonas Vaitekūnas, Jurgeliškių k. Ž.1946.
 1308. Tautvydas Vaitekūnas-Zubris, Aukštupėnų vls., Libalaukių k., Eimučio b. vadas. Suimtas 1952 03 11.
 1309. Bronius Vaivada, Vabalninko vls., Mergų k., Sirulio b. Ž.1951 02 01.
 1310. Albinas Valaika, Troškūnų vls., Vaidlonių k. Šarūno b. Ž.1945 02 02.
 1311. Valančiūnas, Žalgirio b.
 1312. Alfonsas Valentėlis-Milžinas, Vabalninko vls., Kupreliškių k., Pilėnų tėvūnija. Ž.1953 07 19.
 1313. Jonas Valentėlis, Vabalninko vls., Kupreliškių k., Pilėnų tėvūnija, Siaubo b. Ž.1945.
 1314. Ernestas Valentėlis, Vabalninko vls., Kupreliškių k., Pilėnų tėvūnija, Siaubo b. Ž.1945.
 1315. Kazys Valentėlis-Pavasaris, Vabalninko vls., Kupreliškių k., Siaubo b. Ž.1951 10 11.
 1316. Vytautas Valentėlis-Laučiukas, Vabalninko vls., Kupreliškių k., Siaubo b. Ž.1951 10 13.

1317. Elena Valevičiūtė-Nida, Svėdasų vls., Galvydžių k., Eskimo b. Ž.1952 08 13.
1318. Janina Valevičiūtė-Astra, Svėdasų vls., Galvydžių k., Eskimo b. Ž.1952 08 13.
1319. Bronius Valiekas, Miežiškių vls., Kuziniškio k., Vilko b. Ž.1949 08 12.
1320. Anicetas Valikonis, Anykščių m., Dėdės b. Ž.1946 12.
1321. Vladas Valikonis-Šernas, Kupiškio vls., Kandrenėlių k., Tėvo b. Ž.1949 01 27 Puožo mstl.
1322. Juozas Valylius-Dainius, Viešintų vls., Bitėnų k., Vytenio b. Ž.1949 03 01.
1323. Jonas Valkūnas-Rūta, Pumpėnų vls., Paliūnų k., Simučio b.
1324. Povilas Valma-Grybas, Subačiaus vls., Bajoriškių k., Vytenio b. Ž.1950 01 21.
1325. Stasys Valma-Dobilas, Suabačiaus vls., Bajoriškių k., Vytenio b. Ž.1950 01 21.
1326. Aleksas Valonis-Tigras, Kavarsko vls., Rupšėnų k., Tigro b. Ž.1949 11 01.
1327. Juozas Valonis-Merkys, Subačiaus vls., Jovarų k., Vytenio b. Ž.1952 01 02.
1328. Antanas Vanagas-Antonas, Šarūno b. Ž.1947 02 07.
1329. Bronius Vanagas, Troškūnų vls., Nausėdėlės k., Šarūno rinkt., būrio vadas.
1330. Kostas Vanagas, Užpalių mstl., Liūto b.
1331. Petras Vanagas-Šalna, Zulnio b.vadas. Ž.1949 04 20.
1332. Stasė Varanavičiūtė-Pakštytė, Šimonių vls., Pelyšių k., Daktaro b.
1333. Jonas Varanavičius, Šimonių vls., Pelyšių k. Vytenio b.
1334. Juozas Varanavičius-Pakštas, Šimonių vls., Pelyšių k., Herkaus b.
1335. Antanas Varatinskas. 1945 10 28 tapo išdaviku.
1336. Juozas Vareika.
1337. Algirdas Varnas-Gaidelis, Aro b. Ž.1951.
1338. Antanas Varnas-Paukštis, Juodupės vls., Margio b. Ž.1948 11 17.
1339. Jonas Varnas-Plechavičius, Rokiškio vls., Gedimino b.vadas. Ž.1949 11 14.
1340. Vladas Varnas, Rokiškio vls., Udrupės k. Ž.1945 08 06.
1341. Juozas Vasiliauskas-Rugys, Butrimonių vls., Mažiūnų k., Petraičio radistas. Ž.1945 10 15.
1342. Juozas Vasinauskas.
1343. Vaškevičius-Kęstutis, Šarūno rinkt. Š.v. Ž.1948 01 27.
1344. Bronius Vaškevičius, g.1925 m. Paliepio k. Ž. Pažuselių k.
1345. Vladas Vaškonis, Viešintų vls., Jurgiškių k., Blindos b.
1346. Jonas Vaštaka, g.1915 m. Giniočių k. Ž. Einikiškių k.
1347. Petras Vazderavičius, Kurklių vls., Trakinių k. Ž.1950.
1348. Aleksas Velanis.
1349. Verebiejus, g.1915 m. Giniočių k. Ž. Einikiškių k.
1350. Vincas Vėbra, Butageidžio b. Ž.1946 02.
1351. Jonas Vėta, Subačiaus vls., Akmenių k. 3 LLA (desantininkas).
1352. Albinas Vičinas-Alksnis, Subačiaus vls., Marinavos k., Vytenio b. Ž.1947.
1353. Bronius Videika, Rokiškio vls. Ž.1948 02 20.

1354. Jonas Viduolis, Panemunėlio mstl., Libeno? b. Ž.1946 12 12.
1355. Jonas Vidžiūnas, Šarūno b.
1356. Uršulė Vidžiūnienė-Motinėlė, Šarūno b.
1357. Stasė Vigelytė-Živilė, Svėdasų vls., Šlepšiškių k., Montės b. Ž.1949 11 01.
1358. Vilaniškis-Demokratas, Kmajų vls., Vainikių k., Vaidilučio b. Ž.1946 06.
1359. Alfonsas Vildžiūnas-Vijoklis, Šimonių vls., Šileikių k., Eskimo b. Suimtas 1949 10 24.
1360. Petras Vildžiūnas, Kavarsko vls., Puželių k., Butageidžio b. Ž.1949 04 20.
1361. Jokūbas Vijujka.
1362. Vladas Vikintas-Montekristas, Rokiškio vls., Kuožių k., Algirdo b.
1363. Vladas Vikonis. Legalizavosi 1947 09 27. Išdavikas, Rokiškio vls. nušovė 2 partizanus.
1364. Jonas Viksva-Daktaras, Vabalninko vls., Buožių k., Šarūno b. Ž.1947 01 17.
1365. Petras Viksva-Laisvo oro direktorius, Vabalninko vls., Buožių k., Šarūno b. Ž.1947 02 07.
1366. Jonas Vilbaitis, Panevėžio m., 3 LLA AP Petraičio b. vadas. Ž.1946 02 03.
1367. Alfonsas Vildžiūnas-Erodas, Šimonių vls., Uldukių k., Vytenio b. Ž.1949 02 03.
1368. Jonas Vilčinskas-Doleris, Vytenio b. Ž.1950 01 21.
1369. Pranas Vilčinskas, Kavarsko vls., Paprudžio k.
1370. Antanas Vilutis, Kurklių vls., Žvirblonių k., Butageidžio b. Ž.1945 04 28.
1371. Antanas Vilnonis-Stiklas, Šimonių vls., Nociūnų k., Vytenio b. Ž.1949 10 13.
1372. Povilas Vilnonis-Ignas, Šimonių vls., Nociūnų k., Vytenio b. Ž.1948 Migonų k.
1373. Povilas Vincentas-Bijūnas, Viešintų vls., mokytojas, būrio vadas. Ž.1951 01 Šarkiškio k.
1374. Jonas Vincevičius-Narsutis, Kupiškio vls., Šilaniškio k., Mažyčio b. Ž.1953 11 03.
1375. Povilas Vincevičius-Pampuška, Viešintų mstl., Simo? b.
1376. Alfonsas Vinciūnas-Nasturka, Kavarsko vls., Lašinių k., Tigro b. Ž.1949.
1377. Jonas Vingelevičius, Pandėlio vls., Eidžionių k. Ž.1945.
1378. Vytautas Vingelis, Subačiaus vls., Strašnių k., 3 LLA D.Plėtos b.
1379. Alfonsas Virbickas-Dangis, Vabalninko vls., Padagių k., Klevo b. Ž.1953 06 29.
1380. Antanas Viščius-Karvelis, Panevėžio vls., 3.LLA , Petraičio b.
1381. Ona Vitkauskaitė, Šimonių vls., Pelyšių k., Herkaus b. Ž.1948 11 10.
1382. Povilas Vitkevičius, Šimonių vls., 'Ibniaronių k., Montės b. Ž.1947 01 14.
1383. Antanas Vitkūnas, Anykščių vls., Rubikių k., Liūto b. Ž.1946 05 12.
1384. Kazys Vitkūnas-Šermukšnis, Rokiškio vls., Kiškelių k., Liūto b. Ž.1946 10.
1385. Petras Vizbaras-Varuta, Kamajų vls., Užubalių k., Vaidilučio b.
1386. Vlada Vizbarienė-Gražina, Anykščių vls., Drulėnų k., Montės b. Ž.1949 11 01.

1387. Antanas Vizbaras, Šimonių vls., Miliūnų k., Liūto b. vadas. Ž.1949.
 1388. Kazys Vizbergas-Kazlėkas, Vabalninko vls., Ožkinių k., 3 LLA Juodo Po-
 no b. Ž.1947 07 22.
 1389. Vytautas Vogulis, Subačiaus vls., Raidžiūnų k., Kirvio b.
 1390. Algimantas Vogulis, Subačiaus vls., Raidžiūnų k., Kirvio b.

Z

1391. Bronius Zabulionis, Debeikių vls., Surdegio k., Aro b. Ž.1948.
 1392. Vytautas Zabulionis, Debeikių vls., Surdegio k., Aro b. Ž.1948.
 1393. Alfonsas Zabulis, Šimonių vls., Beregiu k., Liūto b. Ž.1945.
 1394. Bronius Zaleckis-Puškinas, Pakruojo vls., Žirnio b. Ž.1950 08 08.
 1395. Alfonsas Zakarauskas, Smaliečių k. Ž.1946 08 17.
 1396. Juozas Zaremba, Subačiaus vls., Ilčiūnų k., Vilko b. (desantininkas). Ž.
 1945.
 1397. Bronius Zaremba-Apžargevičius, Subačiaus vls., Ilčiūnų k., Vilko b. Ž.1949
 11 25. ,
 .1398. Lionginas Zaremba, Subačiaus vls., Ilčiūnų k., Vilko b. Ž.1950.
 1399. Mykolas Zaranka-Papartis, Šiltalaukio k., Tigro b. Ž.1951 08 14.
 1400. Juozas Zavadskas-Durklas, Audros b. Legalizavosi 1952 02 20.
 1401. Vladas Zavadskas, Svėdasų vls., Narbučių k., Viesulo b.
 1402. Petras Zdanavičius-Dragūnas, Pasvalio vls., Ragučių k., Klevo b.
 1403. Juozas Zelba, Panemunėlio vls., Naktigonės k. Ž.1946 12 12.
 1404. Stanislovas Zeliauskas, Petropkos k. Ž.1945 05 27.
 1405. Vladas Zeliauskas, Petropkos k. Ž.1945 05 09.
 1406. Vladas Zembickas, Panemunio vls., Navosados k., Kalpoko b.
 1407. Vladas Zemnickas, g.Naujasodės k. Ž.Zablačiaus k.
 1408. Stasys Zimnickas, Suabačiaus vls., Pasubatės k., Vilko b. Ž.1945.
 1409. Vladas Zinevičius, Rokiškio vls. Ž.1945 08 25.
 1410. Zizas, Tauro b. Suimtas 1947 02 19.
 1411. Vytautas Zizonis, g.Šorkūnų k., Svainišio k. Ž. namuose.
 1412. Antanas Zlatkus, Vytenio b.
 1413. Pranas Zlatkus-Zlotkininkas, Kupiškio vls., Grauželiškių k., Daktaro b.
 1414. Pranas Zlatkus, Kupiškio vls., Pašepečio k., Gražinos kuopa. Ž.1948.
 1415. Povilas Zubavičius-Džekas, Jakubavos k., Butageidžio kuopa. Ž.1949
 01 27.
 1416. Leonas Zulavičius, Daujėnų vls., Dublinėlių k., Klevo b. Ž.1944.
 1417. Bronius Zuoza-Šlaikaitis, Subačiaus vls., Žvirblonių k. Ž.1945 12 11.
 1418. Petras Zuoza, Šimonių vls., Šileikių k., Montės b. Suimtas 1946.
 1419. Zvankauskas-Čigonas, LLA Kelmelio b.
 1420. Petras Zvonka, Antano, Subačiaus vlls., Vilko b. Ž.1949 11 25.

Ž

1421. Juozas Žagrakalis, Šimonių vls. Ž.1945.
 1422. Vytautas Žalnieriūnas, Subačiaus vls., Trakininkų k., Vytenio b. 1950 m.
 pasitraukė į Lenkiją.

1423. Povilas Žarskus-Darius, apyg. vado adjutantas. Suimtas 1948 02 07.
1424. Jonas Žąsinas, Anykščių vls., Rubikių k., Tigro b. Ž.1949.
1425. Povilas Žeimys, Gelažių vls., Žiaunių k. Ž.1948 08 02.
1426. Bernardas Žekonis, Šimonių vls., Tumasonių k., Montės b., desantininkas.
1427. Bronislovas Žekonis.
1428. Jonas Žekonis-Molis, Panevėžio vls., Viktoriškių k., Mindaugo tėvūnija, būrio vadas. Ž.1953 08 06.
1429. Povilas Žekonis-Strazdas, Panevėžio vls., Trakiškio k. 3 LLA būrio v.
1430. Karolis Žemaitis, Kavarsko vls., Maželių k., Lokio b. Ž.1947 06 13.
1431. Povilas Žemaitis, Anykščių vls., Lašinių k. Ž.1946 06 08.
1432. Povilas Žemaitis, Svėdasų vls., Lašinių k., Beržo b. Ž.1945 m. rudenį.
1433. Povilas Žemaitis-Vėtra, Kavarsko vls., Varnelių k., Butageidžio b.
1434. Bronius Židkevičius-Pušelė, Pasvalio vls., Kelmelio b.
1435. Vladas Žibeika-Dagilis, Vilties tėvūnija. Ž.1952 12 23.
1436. Antanas Žibikas, Subačiaus vls., Nibragalio k., Vytenio b. Ž.1949 08 12.
1437. Bronius Žibikas, Vilko b. Ž.1949.
1438. Vladas Žibikas, Subačiaus vls., Nibragalio k. Vytenio b.
1439. Petras Žibinys, Raguvos vls., Gegužio b. (desantininkas).
1440. Povilas Žičkus, Anykščių vls. Ž.1945 02 18.
1441. Vytautas Žickus-Pavasaris, desantininkas. Ž.1945 10.
1442. Bronius Žilėnas, Vytenio b.
1443. Juozas Žilėnas, Vytenio b.
1444. Edvardas Žilinskas-Vanagas, Pandėlio vls., Vinkinio k., Pilėnų tėvūnija, T.Radvilos? b.
1445. Albertas Žilys-Kęstutis, Svėdasų vls., Činkių k., Žalgirio b. Ž.1949 11 01.
1446. Aloyzas Žilys-Žirnis, Svėdasų vls., Činkių k., Žalgirio b. Ž.1949 11 01.
1447. Bronius Žilys, Baukų k. Ž.1951 05 12.
1448. Jonas Žilys-Saulius, Pasvalio vls., Daujėnų k., Klevo būrio vadas.
1449. Povilas Žilys-Pilypas, Pasvalio vls., Daručių k., Viktorijos b. Ž.1953 02 11.
1450. Antanas Žygis-Aptiekorius, Panevėžio vls., Viktoriškių k., Mindaugo tėvūnija. Suimtas 1949 08 06.
1451. Antanas Žukas-Matininkas, Anykščių m., Biliūno b. Ž.1945 06 24.
1452. Jonas Žukas, Anykščių m., Žolino b. Ž.1945 06 24.
1453. Kazys Žukas-Rytis, Anykščių m., Džeko? b.
1454. Antanas Žukauskas, Anykščių vls., Pavarių k. Slėpėsi. Nušovė namuose.
1455. Balys Žukauskas, Petro. Suimtas 1952 11 22.
1456. Balys Žukauskas-Žaibas, Obelių vls., Navikų k., Margio b. Ž.1952 11 21 nuteistas mirties bausme.
1457. Jonas Žukauskas, Rokiškio vls., Samaščių k., Audros b. Ž.1944.
1458. Juozas Žukauskas-Genys, Rokiškio aps., Obelių mstl., būrio vadas. Ž.1948 12 06.
1459. Vacys Žukauskas-Princas, Algimanto apyg. vado adjutantas. Gyvas.
1460. Antanas Žvikas, Miežiškių vls., Nibragalio k.

- 1461. Eleonora Žvirblienė, Joniškėlio vls., Žvirblių k., Briedžio b. Ž.1948.
- 1462. Jonas Žvirblis-Briedis, Joniškėlio vls., Čepoškų k., Petraičio b.
- 1463. Jonas Žvirblis-Liepa, Joniškėlio vls., Žvirblių k., Briedžio b. Ž.1948.
- 1464. Žvirinas, Butageidžio b. Ž.1946 02.

RAUDONOJO TERORO PĒDSAKAIS



Bronius Juškevičius-Aušra, žuvęs 1948 07 07

1944-IEJI. ŠIURPIOS ŠV.KALĖDŲ IŠVAKARĖS

Tų metų gruodžio pradžioje į Subačiaus geležinkelio stotį ir miestelį privažiavo daug rusų kariuomenės kareivių. Jie apsistojo Anykščiuose, Troškūnuose ir kituose aplinkiniuose miesteliuose. Panevėžio ir Kupiškio apskričių miestelių skrebai buvo sukelti ant kojų. Gruodžio 18-ąją prasidėjusi akcija tęsėsi iki Šv.Kalėdų.

Gruodžio 18 d. Kupiškio aps. Subačiaus vls. Trakininkų k. buvo užpultas iš dviejų pusių. Apie 8 val. ryto baltai apsirengę kareiviai ir Subačiaus valsčiaus skrebai uždegė Jokūbo Šimėno tvartą ir klojimą, Juozo Grikienio klėtį, Broniaus Grikienio klėtį ir tvartą, darė kratas ir šaudė į bėgančius vyrus. Vladas Ladauskas iš Antalinos k. buvo nušautas einant per Viešintos upelio lankas, o tik prieš mėnesį žmogus atšoko vestuves...

Kareiviai, padarę juodą darbą, sėdo į mašinas ir nuvažiavo Surdegio miestelio link... Pakeliui nušovė bėgusius miško link du brolius Joną ir Vytautą Astravus ir jų svečių pusbrolių iš Kanapynės kaimo Kazį Astravą, nors tas ėjo pakėlęs rankas.

Tą pačią dieną buvo nušautas šešiolikmetis Vytautas Seibutis, Alfonsas Švilpa ir senukas Povilas Valkavičius, pjovęs vyteles krepšiams pinti. Kartu su kareiviais akcijoje dalyvavo Subačiaus valsčiaus skrebai, vadovaujami budelio Juozo Ramono. Man tada buvo 14 metų ir gerai prisimenu šiuos įvykius.

Po kelių dienų, 1944 m. gruodžio 24 d., per pačias šv.Kūčias, Anykščių ir Troškūnų garnizonų kareiviai bei Troškūnų skrebai Juostininkų miške užpuolė partizanų stovyklą, kurią išdavė N. iš Bečerninkų kaimo. Partizanų žvalgai pastebėjo, kad yra supami, todėl, tvarkingai atsišaudydami, pasitraukė link Raguvėlės ir Taruškų miškų. Per kautynes jis nušovė rusų majorą ir du kareivius, o partizanų nežuvo nė vienas. Įsiutę dėl nesėkmės, kareiviai atsigriebė prieš vietinius gyventojus - juos šaudė, žiauriai kankino, sudegino keletą sodybų.

Juostininkų kaime kareiviai ir skrebai sudegino buvusio eigulio Sargauto klojimą, Milaikiškio kaime visus Jėčiaus pastatus, neleisdami iš tvarių išvaryti gyvulių. Keršijo, nes du Jėčiaus sūnūs buvo partizanai. Okupantai nušovė to paties kaimo gyventoją Jurgį Baltušniką, kuris buvo vedęs Bronę Šiaučiūnaitę. Uošvis Šiaučiūnas gyveno gražioje ir pasiturinčioje sodyboje. Kareiviai sudegino visus pastatus, visus gyvulius. Nužudę Jurgį Baltušniką, jį išniekino - nuavė batus ir išrengtą įmetė į tvenkinį.

Suėmė Povilą Vareiką, pas miško žvalgą Juozą Pajuodįėjusį į darbą.

Kareiviai užsipovalė senuką Pajuodžio uošvį, semiantį iš šulinio vandenį ir visaip iš jo tyčiojosi. Žentas neiškentęs jį užstojo. Tada kareiviai, jį įsivedę į trobą, ėmė mušti, norėjo nušauti, bet karininkas sudraudė: girdi, prie žmonių nereikia šaudyti. Visus žmones išvarė į lauką. Skrebai pradėjo padeginėti namus, tvartus. Karininkas ėmė mėtyti į ugnį šovinius ir šaukti, kad tai sproginėja banditų šovinių sandėlis. J.Pajuodžio žmona bandė gelbėti gyvulius, bet kareiviai jai neleido. Abu suimtuosius J.Pajuodį ir P.Vareiką nusivarė į Petkūnų kaimą. Pakeliui dar suėmė Jurgį Krišiūną, sudegino Petkūniškio vienkiemio trobesius, priklausiusius miškų žinybai.

Atsivarę Povilą Vareiką, žiauriai sumuštą Juozą Pajuodį ir Jurgį Krišiūną į Petkūnų kaimo pakraštį, ėmė į juos šaudyti. Jurgį Krišiūną sužeidė. Jis bandė įbėgti į tvartą, bet kareiviai pasiviję jį nušovė. Juozas Pajuodis griuvo per gyvatvorės krūmus ir apsimetė negyvu. Kareivis jį paspyrė batu ir nuėjo su visais link Važadėlės kaimo. Juozas, kiek palaukęs, pašliaužė už krūmų, atsistojo ir pradėjo bėgti. Kareiviai, jį pamatę, ėmė šaudyti, bet nepataikė. Juozas įbėgo į mišką ir su Dievo pagalba išsigelbėjo. Jis mirė, sulaukęs 83 metų. Matyt tarnybos patirtis Lietuvos kariuomenėje pravertė - padėjo išlikti gyvam.

Kareiviai siautėjo toliau. Jie suėmė einantį per lauką Benediktą Peleką iš Važadėlės kaimo. Kurį laiką jį vedžiojosi po kaimą ir vis kankino - išsuko ir sulaužė rankas. Vakarėjant dar suėmė iš kūlimo talkos grįžtančius Limeikių k. gyvento jus Gasiūną ir jo 17 metų sūnų. Netoli Gasiūno sodybos visus sušaudė. Žmonės juos rado kitą dieną. B.Peleko kūnas buvo sukapotas kardu. Gasiūno sodybos visi pastatai buvo sudeginti, Jurgio Krišiūno sodybą taip pat padegė. Kareiviams nuėjus į Važadėlės k., petkūniečiams gaisrą dalinai pavyko užgesinti. Sudegė tik klėtis. Rusai sudegino Rukiškio k. Alfonso Kanapecko sodybą.

Gruodžio 20 d. ankstų rytą kareiviai ir Viešintų vls. skrebai, vadovaujami ruso Sidorio Papliovkino, iš visų pusių apsupo Maldaikių k. ir pradėjo raganų puotą. Sudegino Kazio Petniūno ir Mykolo Bagdono sodybas, visus gyvulius. Uždegė Povilo Maldeikio klojimą ir tvartą, Antano Uzdros visą sodybą ir gyvulius.

Mykolo Bagdono klojime nušovė pasislėpusį Viktorą (pavardės niekas neprisimena). Greta esančiame Čiukių k. sudegino Igno Arlausko klojimą ir nušovė nepilnametį sūnų. Apie šiuos įvykius papasakojo Kazys Petniūnas.

Neaplenkė okupantai Kupiškio ir Panevėžio apskričių. Degė sodybos prie Pandėlio, Kupiškio, Anykščių, o 1945 m. vasario 23 d. Raguvos vls.

Putiliškio k. kareiviai durtuvais subadė Rapolą ir Lauryną Kvederauskus, sušaudė buvusi viršaitė Gasiūną, ūkininką Zarembą, prie Ėriškių gyvus sudegino Antaną Bieliūną, jo svaini ir dar du žmones.

Šie nusikaltimai nė kiek nemažesni negu Klepočių ir kitų Lietuvos kaimų. Štai ką mūsų tautai atnešė bolševizmas...

LIETUVA PASKENDO KRAUJUJE IR GAISRUOSE...

Pradėsiu nuo tikrųjų įvykių, kurie vyko 1944 m. gruodžio 20 d. Troškūnų valsčiuje, Pelyšėlių k. ir gretimuose kaimuose. Pelyšėlių k. ribojosi su Viešintų vls. Maldaikių bei Čiunkių kaimais ir buvome kaimynai su M.Bagdonu, J.Arlausku, kiti kaimynai - K.Petniūnas ir A.Uzdra.

Šeštadienio vakare aš su seserimi grįžau iš Viešintų gimnazijos į namus, Pelyšėlių kaimą, kur buvo mūsų sodyba. Šį kartą mes ėjome į namus pro Vidugirius, bet ne pro Maldaikius. Ir koks siaubas! Buvo jau pavakarys. Aplinkui degė namai ir buvo nušviesta visa padangė. Mums įžengus į sodybą, pamatėme degantį klotimą su nekultais javais. Kiek ašarų ir skausmo sunku apsaityti!

Išeinant iš mokyklos buvo sukviesti mokiniai. Mūsų "generolas"- direktorius Nekrošius - perskaitė įsakymą. Jame buvo pasakyta, kad sodybos, kuriose pastebėti "banditai", bus sudegintos. Įsakymo vykdymas akivaizdus: klotimas degė.

Tą šiuurpią dieną Pelyšėlių kaimą užplūdo skrebai iš Troškūnų, nes kaimynų Pociūnų trys sūnūs buvo partizanuose. Skrebai atvyko aprašyti turto, kad vėliau galėtų išvežti tėvus. Tuo pat metu Maldaikių kaimą iš Viešintų pusės užplūdo rusų kariuomenė su skrebais.

Skrebams būnant Pociūnų sodyboje, atėjo į namus trys broliai partizanai, pagalvoję, kad jų kieme savi. Skrebai juos prisileido labai arti - tikėjosi paimti gyvus. Broliai, pastebėję, kad pateko skrebams į nagus, šoko bėgti. Čia pat buvo krūmai, Pelyšos raistas. Viktoras Gasiūnas bėgo per mūsų lanką link Maldaikių kaimo, Baltrus Gasiūnas per sodybą - link Mykolo Petkevičiaus miško. Ten jį rado negyvą tik pavasarį. Viktoras Gasiūnas įbėgo į kaimyno Gasiūno namą ir ten pasislėpė. Jis buvo ginkluotas ir turėjo granatą. Viktorui liepė pasiduoti, nes sodyba jau kariuomenės apsupta. Tuo metu jau degė Uzdros ir Petriūno sodybos. Trečiasis brolis, kurio vardo neprisimenu, pabėgo; bet sekančiais metais žuvo netoli Subačiaus. Vieną beatsivejantį skrebą Šeštoką, matyt, palaikę par-

tizanu, kareiviai nušovė. Tuo tarpu kiti skrebai atidengė ugnį į kareivius, pasiėmė savo nušautą draugą ir pasitraukė į Troškūnus. Įvyko nesusipratimas - vieni kitų nepažino!

Viktorui neįvykdžius kareivių įsakymo pasiduoti, buvo padegti visi Bagdono pastatai. Partizanas sėdėjo ant atidaryto lango palangės tol, kol liepsnos pradėjo deginti nugarą, tada šoko bėgti. Pasipylė šūviai ir Viktoras krito vietoje...

Po to kariuomenė užplūdo mūsų kaimą. Kareiviai terorizavo kaimynus, o mano motiną mušė šautuvo buože tol, kol parvirto priemenėje. (Po šios egzekucijos gimė mano nesveikas brolis.) Liepė pasakyti, kur pasislėpė į juos šaudę partizanai. Kareiviai nenujautė, kad šaudė Troškūnų skrebai. Grasino sudeginti visas trobas, o klojimas jau degė. Norėjo padegti kaimynės Širmontienės sodybą, bet narsi moteris nepabūgo ir užgesino jau degantį klojimą.

Pastatus degino ne kareiviai, bet Viešintų skrebai - vietiniai rusai. Kareiviai pasitraukė, o pasilikę skrebai plėšikavo ir padeginėjo trobesius. Drąsus ir pasiaukojantis Česlovas Žilinskas, nors gavęs mušti šautuvų buožėmis, išgelbėjo savo klojimą. Tuo pat metu degė Gasiūnų, M.Petravičiaus, J.Arlausko klojimai. Troškūnų skrebai nušovė pastarojo nepilnametį sūnų ir iš Čiunkių kaimo Alfonsą Blažį, kurį palaidojo savame kieme, nes į kapines neleido. Tą pačią dieną skrebai primušė Mickūną ir išsivare į Troškūnus atidavė į rusų kariuomenę, kur jis žuvo.

Po klojimo sudeginimo didžiulė mūsų šeima - 9 žmonės - likome be duonos, be pašaro gyvuliams. Prieš akis buvo žiema, o visos malkos, pakinktai, vežimai ir nekulti javai sudegė. Tris mėnesius kentėme badą...

Esu dėkingas kaimynams iš Gerkiškių, Vidugirių, Vašuokėnų, Surdegio, Ciunkių, Judžgalio, Pienagalio, Latavėnų, davusiems maisto ir pašaro gyvuliams.

Vladislovas Gutauskas

Apie šiuos įvykius laišką parašė ir G.Urbonas iš Biržų, gerai prisimenantis 1944 m. Kūčių dienos baisumus Panevėžio aps. Troškūnų vls. Miłaiškiškio, Juostininkų, Rukiškio, Važdėlės ir Petkūnų vienkiemiuose. Jam tada buvo 12 metų. Be to G.Urbonas kai ką papildė ir prisiminė keletą to krašto partizanų pavardžių.

TŲ METŲ INTRIGOS, ATSILIEPIANČIOS IR ŠIANDIEN

Panevėžio apskrityje, Vadoklių valsčiuje, netoli Šilų miestelio pamiškėje dunksojo Briežvalčio ir Kartanų kaimai (šiuo metu beveik išnykę). Dar buvo ir Keliūgalos.

Kadangi šie kaimai apsupti miškų, tai tuose kaimuose dažnai lankydavosi, o kartais apsidavė ir ilgesniam laikui miško broliai. Reikėdavo juos pamaitinti, išalkusius, priglauti, sužvarbusius, šlapius. Pora metų jie ten jautėsi ramiai ir būdavo laukiami. Ten prieglaudą rasdavo Antano Žilio-Žaibo, Danieliaus Vaitelio-Briedžio ir Alfonso Smetonos-Žygaudo vyrai.

Briežvalčio kaime buvo daug Tarulių gausios šeimos, net septyni, devyni ir keturi vaikai. Bet duonos užtekėdavo visiems ir dar pakeleivingus pamaitindavo. Briežvalčio kaime gimė ir augo Aleksandras Bitinas, kuris visą savo jaunystę atidavė kovai prie Lietuvos okupantų, liko invalidas.

Iš tų kraštų ir Tarutis, kurio visi vaikai įsijungė į nelygią kovą su okupantais, ir net paaukojo brangiausią turtą gyvybę. Tie Taruliai ir Tarulytės, Taručiai ir Tarutytės pasklidę po įvairiausius Lietuvos kampelius, kiti ilsisi anapus... Įvairūs jų likimai, bet šviesios sielos.

Kartanų ir kituose kaimuose buvo nemažai Kartanų šeimų. Vieni jų žuvo už Nepriklausomą Lietuvą, bet buvo ir toks kuris, padėjo okupantams, o dabar didžiuojasi savo "žygiais".

Daug tuose kaimuose buvo jaunimo, vieni slapstėsi, kiti juos gaudė... Nežiūrint okupacijos susirinkdavo jaunimas ir pasilinksminti, ir gegužinėse pamaldose pasimelsti, nueidavo į bažnyčią, žodžiu gyvenimas tekėjo savo įprasta vaga.

Okupantai nesnaudė, darė savo juodą darbą. Vienus kankino, stengėsi užverbuoti, kitus žudė, trečius sodino į kalėjimus, dar kitus trėmė. Tuo laiku Vadoklių valsčiuje siautėjo Loginas, Riabovas, o vėliau prisidėjo Ivan Sergejevič Didenko, kurio sąskaitoje 130 nužudytų "banditų" ir 24 bei 91 ryšininkas suimti. 1992 m. pastarasis pajutęs, kad svyla padai, išsinešdino į Dniepropetrovsko sritį, Pavlovsko rajoną.

Vienai moteriai buvo daug pažadėta, kad išduotų savo kaimynus: taip žuvo du partizanai Vladas Žemaitis-Lapelis ir Vincas Vanagas. 1947 m. balandžio 4 d. išduota Jono Tarulio šeima, kuriuos žiauriai kankino.

Vadokliuose dirbo tardytojas NKVD lt.n.Barkauskas, kuris pasigėręs aplinkiniams gyventojams sakydavo, kad yra žmogus viską pranešantis

apie įvykius tuose kaimuose. Bet po 1948 m. gegužės trėmimų pradėjo dejuoti, kad nebėra kas praneša.

KOMUNISTŲ ŽIAURUMAI

Ėjo 1944 metai. Valsčių miesteliuose okupantai kūrė iš visokiausių lietuvių tautos atplaišų taip vadinamus "liaudies gynėjų". Gyventojų vadinami skrebaus, jie buvo pasiūsti gaudyti vyrų į okupantų kariuomenę.

Niekas nenorėjo tarnauti okupantams. Vyrai kaip išmanydami slapstėsi, o rudenį pradėjo kurtis partizanų būriai.

Panevėžio aps. Krekenavos vls. Petriškių k., prie Pašilių miško nuošalioje sodyboje gyveno Antano Vepšto šeima: keturi sūnūs ir dvi dukros. Vienas sūnus jau buvo išėjęs užkuriom. Sūnus Jonas slapstėsi nuo kariuomenės, bet partizanų būriui dar nepriklausė. Dar du sūnūs - 16 metų Vytautas ir dar jaunesnis, bei dvi dukros gyveno namuose, kartu su tėvais. Visi ramiausiai triūsė savo sodyboje ir nenujautė, kokia bails nelaimė artėja.

1944 m. lapkričio mėn. Į sodybą sugužėjo Krekenavos vls. skrebai, vadovaujami tolimo Vepštų giminaičio Nikodemo Vepšto. Vepštai-skrebai prie vokiečių "partizanavo" pas raudonuosius, o rusams užėjus, tapo Krekenavos skrebaus.

Niekas nežino ar dėl to, kad slapstėsi sūnus Jonas, ar dėl keršto Krekenavos skrebai išplovė visą šeimą su jų pačių dalgiais. Vytautui Vepštui pavyko pabėgti. Liko gyvas ir Jonas, slapstęsis nuo rusų kariuomenės. Skrebai, išžudę šeimą, sudegino lavonus kartu su sodyba. Stasys Vepštas, kuris buvo vedęs, surinko visos šeimos kaulus ir slapčia palaidojo, o prasidėjus Sąjūdžiui perlaidojo j kapines.

Jonas ir Vytautas Vepštai tapo partizanais, keršijo už šeimą ir abu žuvo kovodami su okupantais.

Papasakojo Stasys Kaimikis, gyvenantis Panevėžyje, ir Bronius J.

NUKANKINTA DEVYNIOLIKMETĖ

1990 m. gruodžio mėn. 17 d. Krekenavos kapinėse buvo perlaidota Birutė-Ona Čepaitė, devyniolikos metų lietuvaitė, kilusi iš Krekenavos

vls. Palinkuvos k. 1950 m. liepos 26 d. ji Ramygalos saugumiečių buvo žiauriai nukankini a ir užkasta rūsyje, buvusioje moterų kameroje.

Ar trapi devyniolikmetė mergaitė toks baisus priešas, kad reikėjo ją sunaikinti ir neleisti net artimiesiems jos palaidoti, o pakasti savo įstai-
gos patalpose slapta, kad niekas nesužinotų?

KREKENAVOS SIAUBAS

Su kuriuo Krekenavos gyventoju bekalbėtum, visi prisimena Volkovą kaip kokį siaubą, visi bijo pasakoti apie jo juodus darbelius, kai jis dirbo Krekenavoje saugumo įgaliotiniu. Daug, oi daug žmonių nukentėjo nuo jo!

Pasakoja Marijona Jokaitienė

1945 m. mane suėmė Volkovo vadovaujami Krekenavos skrebai. Iki suėmimo gyvenau Panevėžio rajono Krekenavos apylinkėje, Valmonišk-
ių kaime. Krekenavoje mane tardė Tichomirovas ir Volkov. Vieną kartą tardydami pirštus kišo tarp durų ir juos durimis spaudė. Ir šiandien de-
formuoti pirštai. Suėmė už tai, kad broliai pasitraukė iš gyvenamosios
vietos. Po to nuvežė į Panevėžį ir ten už akių nuteisė 10 metų laisvės
atėmimo ir 5 metus tremties.

Kada mane suėmė, namuose liko 6 mažamečiai vaikai. Vyras Juozas
Jakaitis, norėdamas mane išlaisvinti, pasisiūlė atlikti bausmę vietoj manęs:
tai iš jo pasityčiojo ir taip pat suėmė, nuteisė 10 metų.

Visi, kuriuos Krekenavoje suėmė ir tardė, tvirtina, kad tardytojai
Tichomirov ir Volkov, naudojo viduramžių būdus, uždėdavo lanką ant
galvos ir su varžto pagalba verždavo. Tai tokiais siaubingais metodais jie
kankindavo žmones. Tichomirov dabar gyvena Utenoje, o Volkov
Panevėžyje ir dirbo rajkoopsąjungoje civilinės gynybos viršininku.

*Pasakoja kita nukentėjusi nuo tų pačių budelių moteris, Ramygalos apy-
linkės Barklainių k. gyventoja Kazimiera Smilgaitė-Kareivienė, nužudytojo
Jono Smilgos duktė.*

Joną Smilgą, s.Povilo, g. 1898 m., buvusį Krekenavos miško eigulį,
1945 m. liepos mėn. areštavo už tai, kad jo eiguvoje buvęs partizanų bun-

keris. Krekenavos skrebai vadovaujami Karaliaus ir Volkovo jį suėmė, iš namų išvarė basą ir visą kelią mušė. Joną Smilgą tardė Volkov ir Tichomirov, jiems mušti padėdavo skrebas Karalius.

Už poros dienų man leido vienai minutei pamatyti tėvuką. Jis sėdėjo vos gyvas, visas kruvinas. Už dviejų dienų gavome žinią, kad tėvuką užmušė negyvai. Nedavė net pažiūrėti, užkasė, kur visus partizanus užkasdavo. Kitą dieną pamačiau atvažiuojant skrebus. Iš išgąščio pradėjau bėgti, tai man peršovė krūtinę. Stovinčiai kieme mamai peršovė koją. Skrebai mane peršautą įkėlė į vežimą ir liepė vežti į Panevėžio ligoninę. Tris metus žaizda pūliavo, nuo to gavau pleuritą.

1948 m. areštavo ir mano mamą, kurią nuteisė ir išvežė į Vorkutą. Likau viena našlaitė, be savųjų, be namų ir be sveikatos. Taip irėjau per svetimus žmones, o šonas ilgai dar pūliavo ir skaudėjo. Po kiek laiko priglaudė tėtės brolis. Ten ir išbuvau, kol grįžo mama iš lagerio. Prieš dvejus metus mirė.

Panevėžio saugume Volkov dirbo įgaliotiniu rajonų reikalams. 1974 m, kada Volkov iš Panevėžio saugumo išėjo į pensiją, jis atėjo dirbti kadru viršininku ten, kur aš dirbau. Tai bjaurus ir įkyrus žmogus, tikras stalinistas. Jis labai mėgo, kad jam pataikautų. Visus vertė stoti į partiją, nes buvo ir partinės organizacijos sekretorius.

KĄ IŠDARINĖJO GENOCIDO VYKDYTOJAI

Panevėžio aps. Naujamiesčio vls. Biručių k. pas Petrą Juozaitį buvo giedamas rožančius. Susirinko svečiai ir kaimynai. Staiga į vidų įsivertė Naujamiesčio skrebai, vadovaujami Kazimiero Filipovičiaus Volkovo. Jie buvo labai girti ir dar reikalavo išgerti. Šeimininkas liepė palaukti, kol baigs giedoti rožančius. Skrebai pradėjo keiktis ir paleido seriją iš automato į užstalėje sėdėjusius žmones. Buvo nušautas Jonas Vaičaitis iš Biručių k., o Kazys Adomaitis iš Porių k., Stasys Čiura ir Jonas Kuncė iš Čiurų k. sunkiai sužeisti. Po to skrebai, dainuodami dainą "dra-ta-ta, dra-ta-ta, buliui karvių jau gana", keikdamiesi išėjo savo keliais.

Vietiniai gyventojai suteikė sužeistiesiems pirmąją pagalbą ir nuvežė į Naujamiesčio ambulatoriją, o vėliau - į Panevėžį. Kuncė, sužeistas į plaučius, mirė, o Čiuras liko gyvas ir šiuo metu gyvena Panevėžyje.

Tūla Navardauskaitė-Daraškevičienė pavaišino degtine skrebus vadą Volkovą ir paprašė, kad nušautų jos vyrą. Jis vakare pro langą nušovė.

1946 m. viena moteris buvo suimta ir uždaryta į Naujamiesčio daboklę. Naujamiesčio skrebai su Volkovu priešakyje, ją girti keliese išprievartavo. Jai pasiskundus Panevėžio NKVD viršininkui, Volkovas už tai tik laikinai buvo nušalintas nuo skrebų vado pareigų.

Papasakojo Marijona Vaičaitienė, gyvenanti Panevėžyje

KOLONIZATORIŲ GALAS

Karo metu vokiečiams traukiantis, daugelis Lietuvos gyventojų pasitraukė kartu. Daugiausiai traukėsi buvę dvarininkai, bet daugelis jų išvyko jau 1940 m.

1940 m. pasitraukė Panevėžio aps. Troškūnų vls. Vašakėnų dvarininkas Braždžius. 1941 m. jo dvaro žemėje buvo įkurtas valstybinis ūkis, nes neatsirado norinčių imti dvaro žemę. 1945 m. į Vašakėnų dvaro valstybinį ūkį buvo atvežti kolonistai iš Sovietų Sąjungos, o iki to laiko priverstinai žemę dirbo aplinkiniai gyventojai.

Kolonistų šeimų vyrus NKVD apginklavo, kad apsisaugotų nuo Lietuvos partizanų, kurių apylinkėje buvo labai daug. Kolonistai mažai uždirbdavo, nes, kaip buvo įpratę kolūkinėje sistemoje, tingėjo, o pasinaudodami išduotais ginklais pradėjo plėšikauti. Dangstydamiesi partizanų vardu (keletas jų mokėjo lietuviškai), atimdavo lašinius, dešras, skilandžius ir kumpius, paskersdavo kiaules, avis, atimdavo rūbus.

Partizanai, apie tai sužinoję, ėmė sekti, kas taip daro ir 1947 m. rugpjūčio 9 d. vakare apsupo Vašakėnų dvarą su jo gyventojais. Tai padarė Vytenio rinktinės trys būriai: Merkio, Tigro ir Kostanto. Dalis partizanų sekė dviem pastotėm į "naktinį žygį" išvykusius kolonistus ir, jiems grįžus su įkalčiais, tyliai nuginklavę, priverstė prisiplėštą turtą grąžinti savininkams, po to, parsivarę atgal, visus kolonistus kartu su šeimos nariais sušaudė.

Buvo sušaudyti:

1. Raciliavičius Anton Josipovič, 45 m.
2. Raciliavičienė Eudokija, 52 m.
3. Raciliavičienė Faina, 22 m.
4. Raciliavičius Juozas Josifovič 16 m.

5. Raciliavičiūtė Stanislava, Josifo, 18 m.
6. Ardripova Akulina, 35 m.
7. Ardripov Nikolaj, 16 m.
8. Ardripova Tatjana, 15 m.
9. Valčiuk Vasilij Gramovič, 16 m.
10. Valčiuk Michail Frosovič, 21 m.
11. Valčiuk Sofija, 47 m.
12. Valčiuk Pranovič, 74 m.
13. Generalova Nina Ignatjevna, 20 m.
14. Generalova Raiša Ignatjevna, 22 m.
15. Petroščenko Nikolaj, 44 m.
16. Petroščenko Praskovja, 43 m.
17. Petroščenko Niūra Nikolajevna, 16 m.
18. Petroščenko Zinaida Nikolajevna, 22 m.
19. Galagabijova Akulina Pavlovna, 67 m.
20. Archipov Vladimir, 6 m.
21. Archipov Anatolij, 10 m.

Vašakėnų dvaro parke stovi paminklas kolonistams-plėšikams su užrašu: "Žuvusiems nuo nacionalistinių banditų rankų".

VIEŠINTŲ STRIBAI

Nepasisėkė Viešintų miestelio gyventojams: dar caro laikais į vaizdingas dabartinio Kupiškio rajono vietas iš Rusijos atgabeno kelis tūkstančius rusų kolonistų. Jie apsigyveno į Sibirą ištremtų 1831 ir 1863 metų sukilėlių sodybose.

"Naujakuriai" Lietuvos žemėje jautėsi puikiai: juk čia netrūko nei dešrų, nei lašinių, nei kvapnios degtinės. Tik lietuvių panieka, priešiškus mažumėlę trikdydavo. Atvykėliai jautė, suprato, kad vietiniai jų nemėgsta ir niekada nepamils - mat jie, "starovierai", apsistojo ištremtų, nužudytų, nukankintų sukilėlių sodybose. "Starovierai" suvokė savo paskirtį - Maskva juos čia atsiuntė ne vien lašinius šlamšti ir degtinę maukti. Jie privalo rusinti ir į kitą tikėjimą versti vietinius žmones.

Prezidento Antano Smetonos laikais, svieto perėjūnai neturėjo progos plačiau pasireikšti. Viešintų rusai įsisiautėjo tik 1945 m. - Lietuvai tapus sovietine: beveik visi "starovierai" vyrai išėjo į stribus. Visi jie buvo žiaurūs ir negailestingi "liaudies gynėjai".

Viešintų miestelyje bei jo apylinkėse siautėjo apie 40 rusų tautybės sribų. Jų tarpe - Grigorijus, Jonas, Andriejus ir Vasilijus Gramakovai. Senųjų viešintiškių tvirtinimu, ypač baisus buvo senasis Gramakovas, mėgęs blynus, raustis lietuvių skryniose, dalyvauti trėmimuose ir stebėti moterų bei vaikų verksmus. Gadziejus Afanasjevas jausdavo didžiausią malonumą degindamas lietuviškas knygas. Jo brolis Sidaras Afanasjevas mėgdavo sugautą miško brolių ar kariuomenės vengiantį jaunuolį prisirišti prie arklio ir taip šuoliuoti per laukus.

Broliai Papliovkinai - Sidaras, Leonas ir Povilas, broliai Ipatovai - Griša, Michailas ir Vasilijus, Sidoras Šarakovas, nušovęs lietuvių vien už tai, kad šis nuslėpė butelį degtinės, broliai Gurka ir Jonas Prusakovai... Visi šie vyrai, viešintiškių tvirtinimu, nekenė visko, kas lietuviška, tautiška. Antanas, Vytautas ir Leonas Būgos vedė ruses ir ėmė nekęsti savų - lietuvių. Leono Būgos žmona rusė kiekviena proga šaukdavo net visos apylinkės skambėdavo: "Visi lietuviai bliadės..."

Viešintų sribų sąrašą galima tęsti ir tęsti: Dorondovas, Ivanilovas, Cibulkinas, Jarmalajus, broliai Volkovai... Ilgas ir jų nusikaltimų prieš lietuvių tautą nusikaltimų sąrašas. Tai, jog Viešintų sribai, suimdami, tardydami lietuvius, peržengė visas žmogiškumo ir padorumo ribas, įrodo iki šių dienų išlikęs komunistų partijos instruktoriaus Prano Simučio raportas, rašytas į Vilnių. 1945 m. gruodžio mėn. P.Simutis buvo atvykęs į Viešintų apylinkes daryti revizijos. Jo išlikusioje ataskaitoje smulkiai surašyti gyventojų nusiskundimai tais žmonėmis, kurie save laikė "liaudies gynėjais".

Komunistiniai dokumentai byloja: "naujakurį Kavaliauską nuvežė į milicijos skyrių, primušė, prikankino, sulaužė kairės rankos kaulus. Naktį naujakuris buvo nuvežtas už miestelio ir sušaudytas. Liaudies gynėjai paskelbė, kad Kavaliauskas - banditas, nors iš tiesų vienas liaudies gynėjų jo labai nekenė, todėl ir organizavo egzekuciją..."

"Liaudies gynėjai įsiveržė pas naujakurį Vladą Kazlauską. Prikėlė iš lovos, išsivedė į lauką ir nušovė. Lavoną atvežė į Viešintų miestelį ir paskelbė, kad tai banditas, nors Kazlauskas būta doras - jo brolis tarnavo Raudonojoje armijoje. Liko sena motina ir nėsčia žmona..."

"Liaudies gynėjai nušovė 63 metų Bronių Tomkevičių. Aiškina, kad nušovė gaudydami banditus, bet iš tiesų nužudė tyčia iššaudami tiesiai į burną. Nuo lavono numovė aulinius batus ir padovanojo NKVD viršininkui..."

"Liaudies gynėjai nušovė aštuoniolikmetį Didžiariekį. Viešintose

pranešė, kad tai banditas, nors jo dokumentai kuo tvarkingiausi..."

"Liaudies gynėjai įsiveržė pas valstietį Pečką. Taburete ir automatų buožėmis puolė mušti du Pečkaus sūnus, paskui išsivedė į kiemą ir abu nušovė. Nuo senosios Pečkienės rankos numovė šliūbini žiedą..."

Komunisto P.Simučio išvada: "Žmogžudystės ir plėšimus įvykdė Viešintų liaudies gynėjai ir vietos garnizono kareiviai. Už šiuos nusikaltimus atsakingas Viešintų valsčiaus NKVD viršininkas leitenantas Naprienka. Stebina tai, kad Naprienka ne tik nenubaustas, bet net iš partijos neišmestas".

Iki šiol gyvena kai kurie Viešintų žmogžudžiai Anykščiuose, Panevėžyje, Viešintose, Klaipėdoje...

Bendraautorius Gintaras Visockas

KAIP PAPLIOVKINAI LIETUVĮ MYLĖJO

*Dar vienas pasakojimas apie sribų apie sribų nusikaltimus,
padarytus Viešintų valsčiuje*

Panevėžio miesto apylinkės prokuratūra, be abejo, čia niekuo dėta. Visiems, skundus atsiuntusiems žmonėms, ji privalo pateikti atsakymą - bus ar nebus keliama baudžiamoji byla. Gavusi Pavelo Dalinkino-Papliovkino pareiškimą, prokuratūra taip pat negalėjo nereaguoti. Aiškintis, ar straipsnyje "Viešintų sribai" ("Valstiečių laikraštis", 1997 m. Nr. 1) Antanas Šimėnas su Gintaru Visocku "įžeidė" P.Dalinkiną-Papliovkiną, teko Panevėžio apylinkės prokuratūros darbuotojai Ritai Bilevičienei. Ji pareikalavo, kad mes, publikacijos autoriai, pateiktume įrodymus, kuriais remėmės rašiniu apie vadinamuosius "liaudies gynėjus" įtraukdami Pavelo Papliovkino pavardę (str."Viešintų sribai" pasakyta tik tai, jog P.Papliovkinas nekenė visko, kas lietuviška). Prokurorėi R.Bilevičienei labai smulkiai papasakojome, kodėl str."Viešintų sribai" buvo paminėti Papliovkinai.

Atrodo, kas čia baisaus. Na, pareikalavo kažkoks Lietuvos rusas už šmeižtą iškelti baudžiamąją bylą. Na, teko nuvykti į prokuratūrą ir duoti parodymus, bet juk tokie įstatymai, tokia tvarka. Ir vis dėlto mes, straipsnio "Viešintų sribai" autoriai, pasijutome įžeisti. Mums, matot, būtina pateikti įrodymus, o iš Pavelo Papliovkino (1975 m. Šiaulių mieste jis pakeitė pavardę ir tapo Pavelu Dalinkinu) ar buvo pareikalauta įrodymų? Ma-

nome, kad Panevėžio prokuratūra nesiteikė rimčiau pasišnekėti su P.Dalinkinu-Papliovkinu, nors Viešintų miestelyje šis vyras gyveno būtent tada, kai ten siautėjo sribai - daugiausia vietiniai rusai (1947 m. duomenimis 23 sribai buvo rusai ir tik 7 lietuviai).

P.Dalinkiną-Papliovkiną derėtų apklausti jau vien dėl to, kad jis turėtų žinoti, kas nušovė naujakurį Kavaliauską (liko Kavaliauskienė su mažais vaikais). P.Dalinkinas-Papliovkinas tikriausiai žino, kas nužudė kitą naujakurį - Kazlauską (liko nėsčia žmona su mažais vaikučiais ir sena motute) ir Bronių Tomkevičių, ir 63 metų senuką Basecką, ir aštuoniolikmetį Didžiariekį, ir du valstiečio Pečkaus sūnus... Taip pat jis galėtų žinoti, kas Tvaskienei ir Bronei Vareikienei nuo pirštų nuplėšė auksinius žiedus, kas nusiaubė Domicėlės Gurklienės sodybą (išsivedė arklius ir karves, papjovė kiaules, avis, paukščius, išsinešė drabužius). Gal P.Dalinkinas-Papliovkinas žino, kas iš Antano Ivaškos ir Povilo Tumo atėmė arklius?

Komunistų partijos "obkomo" instruktoriaus Prano Simučio teigimu, šiuos nusikaltimus "įvykdė Viešintų liaudies gynėjai..." P.Simutis jau miręs, bet jo ataskaita apie Viešintų valsčiaus "liaudies gynėjų" piktadarybes saugoma Lietuvos Ypatingajame archyve Vilniuje (P.Simučio ataskaita be sutrumpinimų išspausdinta knygoje "Aukštaitijos partizanų prisiminimai" V. 1996)

P.Dalinkiną derėjo apklausti dar ir dėl to, kad vienas jo brolis tikrai tarnavo vadinamiesiems "liaudies gynėjams". Viešintiškių tvirtinimu, sribams talkino iš 7 net 4 Papliovkinai.

Štai liudininkas A. teigia, kad "iš Papliovkinų šeimos liaudies gynėjais buvo Dmitrijus ir Pavelas, o Sidaras buvo sovietų kariuomenės karininkas arba sovietinis milicininkas. Jaška Papliovkinas irgi buvo sribu..."

Liudininkas B. rašo: "Papliovkinų šeimoje buvo 7 sūnūs, ir beveik visi - aktyvūs tarybų valdžios kūrėjai. Pavelas, žinau tikrai, baigęs Minsko NKVD aukštąją mokyklą, dirbo tardytoju Šiauliuose, vėliau gyveno Panevėžyje. Viešintų miestelyje vaikščiodavo kartu su sribais, tarsi ginkluotas jų agentas. Sidaras šiuo metu gyvena Panevėžyje. Apylinkių gyventojai nuolat skųsdavosi Papliovkinų bjauriais darbeliais, nes jie mėgo girtuokliauti ir plėšikauti".

Liudininkas C. pareiškė, kad "sribams priklausė trys Papliovkinai - Sidaras, Leonas ir Pavelas".

Liudininkas D. taip pat mano, kad vadinamiesiems "liaudies gynėjams" talkino trys Papliovkinai".

Liudininkas E. įrodinėjo, kad "keturi iš Papliovkinų padėjo sribams.

Antanui Šimėnui
 Panevėžys

S A U K I M A S

Tamsta šaukiamas atvykti pas Lietuvos Respublikos
Panevėžio m. apylinkės prokurorę
ad. R. Bilevičienę

tokiu adresu: *Republikos g.*

Nr. *23* kambario Nr. *5* tel. *164116*

Atvykimo laikas: 199*7* m. *nuovo* mėn. *20* d.
9 val.

Su savimi turėti *visus dokumentus*

.....

Neatvykus nustatytu laiku šaukiamasis Lietuvos Respublikos
 įstatymų nustatyta tvarka atvesdinamas.

443063-npi nu. 116 *prokurorė R. Bilevičienė*
 (pareigos, parašas)

Vilniaus 1 PM 95 228-20.000

Vyriausiąjį, Dmitrijų, 1944 ar 1945 m. nušovė partizanai. Žiaurumu pasižymėjo Sidaras. Leonas neilgai dirbo valsčiaus pasų stale, vėliau tapo karininku ir dirbo kariniame komisariate. Nuskendo Viešintų ežere būdamas girtas. Pavelas baigęs Minsko aukštąją MVD mokyklą. Buvo labai išdidus, negirtuokliavo..."

Lietuvos Ypatingojo archyvo, įsikūrusio buvusiuose Vilniaus KGB rūmuose, direktorius A.Bubnys parodė "liaudies gynėjo" (rusiškai - boec zaščity naroda) Sidaro Markovičiaus Papliovkino asmens kortelę. Tai - nenuginčijamas įrodymas, jog Sidaras tikrai priklausė Viešintų sribams. Liudininko įsitikinimu, Sidaras šiuo metu dar gyvas. Jam galėtų būti 69 metai. Vadinasi, verta jį apklausti. Sidaras turėtų prisiminti, kokiose "operacijose" jis dalyvavo, o kokiose jo sėbrai Dorondovai, Vorobjovai, Būgos, Šoročovai, Ipatovai, Prusakovai, Afanasjevai... Gal galėtų pasakyti, kurie iš jų gyvi ir kur gyvena? Ypatingojo archyvo saugyklose esančiuose dokumentuose pažymėta kokiais šautuvais šie sribai buvo ginkluoti: Antanas Būga turėjo šautuvą, 120 šovinių ir 1 granatą, Ivanas Prusakovas - šautuvą, 120 šovinių ir 2 granatas, A.Dorondovas - automata, 100 šovinių ir 1 granatą, Ivanas Afanasjevas - prancūzišką šautuvą Nr.67102, 100 šovinių ir 2 granatas.

Kaip sakė Panevėžio m. apylinkės prokurorė R.Bilevičienė, P.Dalinkinas-Papliovkinas teigia, esą niekada nebuvęs sribu ir visą laiką

mylėjęs Lietuvą, bet... įrodyti, kad pokario metais nepriklausė sribams jis negalėjo. Visa Lietuvoje veikusių sribų kartoteką ir visos sribų asmens bylos išvežtos į Rusiją, į Uljanovsko miestą. Lietuvoje liko tik trupiniai. Tiesa, apie Viešintų, Šimonių, Kupiškio, Svėdasų, Subačiaus sribų žinių esama pakankamai, kad labiausiai pasižymėjusieji "gynėjai" prokuratūrose būtų bent jau apklausti.

Taigi, patvirtinti, kad P.Dalinkino-Papliovkino pavardės MVD-MGB "istrebitelių" būrių sąrašuose nėra, gali tik tas, kas vartė į Uljanovską išvežtą sribų kartoteką bei jų asmens bylas, kuriose atspindi, kiek metų tarnavo "liaudies gynėju", kokiuose mūšiuose dalyvavo, kokiais medaliais apdovanotas, už ką baustas ir t.t. O gal P.Dalinkinas-Papliovkinas Rusijos valdžios žada prašyti: "Gražinkite Lietuvai Uljanovske paslėptus "liaudies gynėjų" sąrašus?" Gal po tokiu prašymu pasirašys ir jo brolis Sidaras? Ko bijoti, jeigu sąžinė švari, jeigu nėra ypatingų "nuopelnų" Sovietų valdžiai? Neįkainojama vertybė istoriniams tyrinėjimams būtų Lietuvai gražinta sribų kartoteka...

Bendraautorius Gintaras Visockas

KADA BUS PASKELBTA GENOCIDO VYKDYTOJŲ PAIEŠKA?

Išrašas iš asmeninės buvusio MVD-MGB darbuotojo Ivano Sergejevičiaus Didenkos bylos. Versta iš rusų kalbos.

Didenko Ivan Sergejevič, g.1921 01 17, Jasnopolanovko kaime, Džubalinlinsko rajone Džiambulo sri :yje, Kazachijos SSR. Tautybė ukrainietis, KPSS narys, išsilavinimas vidurinis, vedęs.

Dr[augas] Didenko baigęs SSRS NKVD mokyklą buvo pasiųstas į Lietuvą. 1945 m. gruodžio 4 d. buvo paskirtas Panevėžio aps. Pumpėnų vls. NKVD vyriausiuoju operatyviniu darbuotoju.

Nuo 1946 m. rugpjūčio 1 d. Panevėžio aps. Vadoklių valsčiaus MVD-MGB viršininku. Nuo 1950 m. balandžio 10 d. paskirtas Panevėžio apskrities MGB operatyvinį skyrių 2-11 ir Panevėžio miesto MGB-MVD 5-tą skyrių.

Nuo 1954 m. balandžio 7 d. dr[augas] Didenko dirbo vyresniuoju operatyviniu darbuotoju KGB prie Lietuvos SSR Ministrų tarybos Panevėžio mieste.

Dirbo Lietuvos SSR MVD-MGB organuose sąžiningai, pasiaukojan-

čiai savo specialybei. Aktyviai dalyvavo likviduojant ginkluotą nacionalinę pogrindį, už ką ne kartą apdovanotas ordinu ir medaliais, garbės raštais.

Nustatyta, kad dr[augas] Didenko dalyvavo šiose karinėse operacijose, likviduojant ginkluotus nacionalistinius banditus [partizanus], šiais metais, mėnesiais, dienomis:

Metai mėnuo diena			nušauta	suimta gyvų	suimta ryšininkų	pastabos
1	2	3	4	5	6	7
1946	sausio	04-09	11	3	.	
1946	sausio	13-14	-	2	-	
1946	sausio	24	-	1	-	
1946	vasario	10-15	26	6	10	
1946	vasario	15-20	12	1	7	
1946	kovo	01-05	1	1	-	
1946	kovo	10-15	2	2	15	
1946	kovo	20-25	4	2	9	
1946	kovo	25-31	-	1	3	
1946	balandžio	11-31	3		-	
1946	birželio	03	6		-	
1946	birželio	06	4		-	
1946	liepos	15	-		5	
1946	liepos	15	-		1	
1946	rugsėjo	24	8		-	
1946	lapkričio	17	-	1	-	
1947	vasario	17-18	9		-	
1947	kovo	03-02	2		■	
1947	kovo	29	1		-	
1947	balandžio	2	2		-	
1947	balandžio	17-18	2		-	
1947	gegužės	16	-		6	
1947	gegužės	28-30	-	1	10	
1947	birželio	09	5	1	-	
1947	liepos	16-19	4		-	
1947	rugsėjo	28	-	1	-	
1947	spalio	03	1		-	
1947	spalio	20	2		-	

1	2	3	4	5	6	7
1947	lapkričio	07	1	.		
1947	lapkričio	16-18	2	-		
1947	gruodžio	26	6	-		
1948	sausio	02	3	-		
1948	sausio	02-28	1	-		
1948	gegužės	01	2	-		
1948	birželio	06	1	-		
1949	sausio	29	-	-	1	
1949	rugpjūčio	01-05	5	1	5	
1950	gegužės	01	1	-	-	
1950	gegužės	16	-	-	1	
1950	birželio	11	-	-	1	
1950	birželio	2	-	1	-	
1950	liepos	02	-	-	2	
1950	gruodžio	07	-	-	1	
1951	sausio	23	1	-	4	
viso:			130	24	91	

1967 m. gegužės mėn. išeinant į pensiją karininkui Ivanui Sergejevičiui Didenkai (asmeninis Nr. E-022322) priskaičiuoti kovojant su nacionalistiniais ginkluotais banditais [partizanais] Lietuvoje: pagal 1959 m. 07 įsaką SM Sąjungos Nr.8727 ir pagal potvarkį KGB SSR įsakymo Nr.50 1961 m. gegužės 6 d. priskaičiuoti viso skaičiuojant trigubai 1186 dienos arba 3 metus 3 mėnesius ir 1 diena papildomai prie stažo.

1967 05

Nr.3027/6

Lietuvos SSR KGB 2 Valdybos viršininkas

Nuo 1967 m. Didenko dirbo Panevėžio "Ekranas" gamykloje 1 slapto poskyrio viršininku. Gyveno Basanavičiaus g. 3b-59. 1992 m. po pučo išvyko iš Lietuvos.

O kiek dar tokių genocido vykdytojų Lietuvoje vaikšto tarpe mūsų nebaudžiami, kvėpuoja su mumis vienu oru, gauna 4 kartus didesnes pensijas už buvusius kalinius, už tuos kuriuos kankino, žudė?

1. Okupantai ir kolaborantai dirbę Panevėžio mieste

1. Abelskis Leiba Naumovič, g.1903 m., NKVD įskaitoje.
2. Abdejev Trofini Ivanovič, g.1909 m., milicijos darbuotojas.
3. Afanasjev Timofej Dementjevič, g.1915 m., NKVD kalėjimo vyr.prižiūrėtojas, TSKP narys.
4. Andriūnas Antanas Kazimierovič, g.1906., NKVD vyr. inspektorius.
5. Baškevičius Aleksas Mikolovič, g.1918 m., kelių tarnybos vyr.inspektorius, karinio parengimo pirmūnas.
6. Borisas Karolis Antonovič, g.1908 m., milicininkas.
7. Bulbenkov Alistrak Gavrilovič, g.1911 m., milicininkas.
8. Česnelis Petras Dominikovič, g.1911 m., milicijos įgaliotinis.
9. Česonis Antanas Juozovič, g.1913 m., kalėjimo virš. pavaduotojas.
10. Daugėla Stasys Pranovič, g.1908 m., milicijos viršininkas.
11. Dausa Andrius Juozovič, g.1909., milicijos darbuotojas.
12. Dausa M.A., g.1911 m., NKVD vyresn.inspektorius.
13. Dembovskij Jonas Isakovič, g.1912 m., NKVD kalėjimo prižiūrėtojas.
14. Dembovskij Vladas Isakovič, g.1910 m., NKVD kalėjimo vyr.prižiūrėtojas.
15. Dirinis Jonas Kazisovič, g.1914 m., milicininkas.
16. Domantas Juozas Bronislovič, g.1916 m., milicininkas.
17. Gracijonas Antanas Jonovič, g.1913 m., milicijos įgaliotinis.
18. Gritėnas Jonas Pranovič, g.1912 m., NKVD kalėjimo prižiūrėtojas.
19. Jakučynas Domas Simonovič, g.1911 m., milicijos įgaliotinis.
20. Jankauskas Boleslovas Mečislovič, g.1905 m., LSSR NKGB opeatyvinis įgaliotinis.
21. Jurėnas Adolfas Konstantinovič, g. 1911 m., milicininkas.
22. Juknevičius Aleksandras, Aleksandro, g.1913 m., kalėjimo prižiūrėtojas.
23. Juknevičius Alfonsas Ivanovič, g.1901 m., NKVD operatyvinis darbuotojas.
24. Jusys Ivan Ivanovič, g.1916 m., milicijos įgaliotinis.
25. Kazakevičius Kazys Kazisovič, g.1913 m., NKVD įgaliotinis.
26. Kazlauskas Kostas Jonovič, g.1898 m., NKGB tardytojas.
27. Kerbedis Jonas Matvejevič, g.1919 m., komjaunimo įgaliotinis.
28. Kilda Aleksandras Silvestrovič, g.1913 m., kalėjimo vyr. gaisrininkas.
29. Kolesnikov Ferapont Jakovlevič, g.1898 m., milicijos politrukas.
30. Kudriašov Evlamij Petrovič, g.1910 m., NKVD kalėjimo'Viršininko pavaduotojas.
31. Legeika Vincas Domovič, g.1906 m., Lietuvos SSR NKVD skyriaus sekretorius.

32. Levetas Elešas Motelevič, g.1920 m., NKGB Panevėžio sk.viršininkas.
33. Mataitis Feliksas Petrovič, g.1907 m., milicijos įgaliotinis.
34. Murauskas Petras Stasevič, g.1913 m., NKGB įgaliotinis.
35. Pečekas Kazys Petrovič, g.1911 m., NKVD kalėjimo viršininkas.
36. Puidokas Ivan Vladimirovič, g.1916 m., NKVD įgaliotinis.
37. Sirmolotov Vakula Aleksejevič, g.1907 m., NKGB operatyvinis darbuotojas.
38. Smigias Josif Mendelevič, g.1922 m., NKVD statybos darbuotojas.
39. Šeliapenkov Vasilij Larionovič, g.1907 m., kalėjimo korpusinis.
40. Ševeliov Nikolaj Ivanovič, g.1905 m., milicininkas.
41. Tichonov Gurij Markovič, g.1913 m., NKVD kalėjimo prižiūrėtojas.
42. Vaitekūnas Vladas Jonovič, g.1914 m., milicininkas.
43. Vilčinskis Jonas Jonovič, g.1916 m., milicijos apyl.įgaliotinis.
44. Vlasov Pankratij Charitonovič, g.1905 m., karinės įskaitos viršininkas.
45. Žilinskis Vytautas Julijevič, g.1918 m., milicijos apyl.įgaliotinis.
46. Žukas Stasys Gasparovič, g.1919 m., milicijos darbuotojas.

2. Iš 16-os divizijos ypatingo skyriaus darbuotojų sąrašo. Pasirašęs šio skyriaus viršininkas NKVD pplk.J.Bartašiūnas

1. Abelskis Leiba Naumovič, 1908 m., Panevėžio NKGB vairuotojas, KP
2. Abramavičius Jochimas Leibovič, 1917 m., Kauno 5 skyr. milicijos apylinkės įgaliotinis, KP
3. Abrazas Stasys Jonovič, 1919 m., Šiaulių miesto NKVD operat. kriminal. sk.
4. Abromavičius Simonas Leibovič, 1916, Alytaus NKVD operatyvinis darbuotojas, KP
5. Adleris Girša Berelovič, 1904 m., Vilniaus NKVD kalėjimo prižiūrėtojas, KP
6. Ageev Erofei Elizarovič, 1901 m., Suvainišio NKVD pasienio tarnybos piketo Viršininkas
7. Aleksejevas Agriosovas Josipavič, 1910 m., Šiaulių NKVD kalėjimo prižiūrėtojas, KP
8. Antivhas Pavel Petrovič, 1913 m., Šiaulių miesto NKVD dežuruojančio kalėjimo viršininko pav.
9. Amelonas Faivel Maušovič, 1912 m., Tauragės milicijos įgaliotinis, KP
10. Aroliauskaitė Maša Rubinovič, 1919 m., Liet. TSR NKVD 6 skyriaus oper. darb., KP
11. Aronas Giršas Meerovič, 1914 m., Zarasų m. NKVD kriminal. posk. operatyv. darbuotojas, KP.
12. Bakas Dovid Moisevič, 1921 m., Kauno m. milicininkas, komj. narys.
13. Barchošas Leonas Trofimovič, 1920 m., Kėdainių m. UO NKGB opert. darb. nep.

14. Baniškin Elifan Fokejevič, 1919 m., LTSR NKGB operatyvinis darb. komj.
15. Basmanas Lev Isaevič, 1903 m., Šiaulių ra. NKVD, buchalterio pav., objek.158
16. Begakas Morduchas Samuilovič, 1904 m., Kauno m. NKGB garažo vairuot.
17. Bikovas Filat Nikolaevič, 1918 m., Biržų NKVD kalėjimo prižiūr., nep.
18. Binšteinas Isak C., 1895 m., Kauno m. NKVD, viršininko pav., GPO, nep.
19. Binteris Motelis Peršonovič, 1918 m., Vilniaus m., 3 skyriaus milicininkas
20. Birgelis Girša Moisejevič, 1903 m., Tauragės m. NKVD kalėjimo prižiūrėtojas.
21. Blochas Benjaminas Avdejevič, 1907 m., Utenos U.O. NKVD inspektorius, nep.
22. Bliumentalis Cemadr Gilelevič, 1923 m., Kretingos m. milicininkas, komj.
23. Breneris Chaimas Ruvinovič, 1911 m., Vilniaus m. NKVD spaustuvė, nep.
24. Brunas Boris Natanovič, 1910 m., LTSR NKGB vyr.buchalteris, nepart.
25. Bninovas Aleksandras Juozovič, 1913 m., Zarasų m. milicininkas, nep.
26. Būgai Zavelis Joselevič, 1909 m., Kėdainių m. NKVD kalėjimo prižiūr., nep.
27. Bulbenkovas Alistor Gaurilovič, 1911 m., Panevėžio m. milicininkas, nep.
28. Bukovskij Ivan Francevič, 1908 m., Utenos m. NKGB operatyvinis darb. nep.
29. Burakov Isai Vasiljevič, 1910 m., Vilniaus NKVD kalėjimo prižiūrėt., nep.
30. Celkovas Eremei Ageevič, 1920 m., LTSR NKGB operatyvininkas, partijos narys.
31. Cofnas Jaukelis Icikovič, 1913 m., Šiaulių NKGB vairuotojas, nepartinis.
32. Davidovičius Aris Zelmanovič, 1912 m., Raseinių m. NKVD fotodaktoskop.
33. Davidsonas Julis Nachmanovič, 1901 m., Zarasų NKVD gaisrinės darb. nep.
34. Deičas Abram Giršovič, 1918 m., Tauragės NKVD operatyvininko pav. nep.
35. Dembo Icikas Ovseevič, 1901 m., NKGB operatyvininkas SPO part. nar.
36. Dembovičius Hairas Monseevič, 1913 ra., Vilkaviškio m. milicijos darb. nep.
37. Dembovskij Jonas Isakovič, 1912 m., Panevėžio NKVD kai. prižiūr. nep.
38. Dembovskij Vladas Isakovič, 1913 m., Panevėžio kai. vyr. priž. NKVD p.n.
39. Dorfmanas Mauša Irikovič, 1917 m., Tauragės m. milicininkas nepart.
40. Druskinas Haimas Dovidovič, 1921 ra., Anykščių NKVD gaisrininkas nepart.
41. Elmonas Lev Abramovič, 1920 m., LTSR NKGB darbuotojas, nepartinis.
42. Evenas Leiba Moisevič, 1914 m., Kauno PKM skyr. įgaliotinis, nepartinis.
43. Ezerskis Izraelis Šleimovič, 1911 ra., Kauno m. pasų stalo virš. nepart.
44. Fainsodas Zelmonas Joselevič, 1919 ra., Lazdijų NKVD operatyvininkas, komjaunuolis.
45. Faktorauskas Volfas Josifovič, 1899 ra., LTSR NKVD finansų viršininkas, nepartinis.
46. Fleišeris Judel Šleimivič, 1908 m., Kauno NKVD archyvų sk. viršininkas,

- nepartinis.
47. Fominas Juda Kiprijanovič, 1913 m., Onušio sk. pasienietis, nepartinis.
 48. Fridmanas Girša Abromovič, 1914 m., Vilkaviškio milicijos vairuotojas, komjaunuolis.
 49. Frizinskis Izraelis Joselevič, 1912 m., Marijampolės pasų sk. viršininkas, nepartinis.
 50. Govrilenko Vasilij Alifonovič, 1916 m., Zarasų m. milicininkas, nep.
 51. Galminas Baltramiejus Egorovič, 1912 m., Mažeikių NKVD, pasienio aps., nep.
 52. Galperinas Leonas Isakovič, 1916 m., Trakų m. milicijos įgal., komjaun.
 53. Gamze Ehanon Borisovič, 1911 m., LTSR NKGB KRU oper. darbuot., nep.
 54. Ganelinas Mauša Nachimovič, 1918 m., Ukmergės m. milicininkas, nep.
 55. Gontavickas Peisach Joselevič, 1914 m., Vilniaus kalėjimo NKVD sanitarinės dalies viršininkas, KP.
 56. Gauzas Kizel Ošerovič, 1916 m., Semeliškių m. railic. apyl. įgaliot., nep.
 57. Geringas Salamuelis Chaimovičius, 1917 m., Kauno miesto raitoji milic., nep.
 58. Geseliavičius Joselis Polikovič, 1921 m., Biržų m. milicininkas, komj.
 59. Ginzburg Leiva Josifovič, 1928 m., Kėdainių NKGB oper. įgaliot. komj.
 60. Glušakov Ovsej Jakovlič, 1900 m., Vilniaus NKVD OKPKM viršininkas, komj.
 61. Golumbas Isak Giršovič, 1904 m., Kauno NKVD ekspeditorius, nep.
 62. Goldmanas Mauša N., Kauno m. NKGB vairuotojas, nep.
 63. Godrovas Josifas Maušovič, 1915 m., Trakų milicijos pasų poskyris, nep.
 64. Gorklanas Meris Leikovič, 1916 m., Kėdainių NKVD OBCHSS nep.
 65. Gradmanas Izrael Isakovič, 1922 m., Tauragės NKVD daktiloskopas, nep.
 66. Grinas Motelis Dovidovič, 1921 m., Vilniaus m. NKVD darbuot., nep.
 67. Grandnickas Giršas Elevič, 1918 m., NKGB opertyvinis darb., KP.
 68. Haimovičius Sender Maušovič, 1912 m., Anykščių gaisrinės vairuotojas, nepartinis.
 69. Hanes David Ioselevič, 1903 m., Vilniaus NKVD operatyvininkas, nepartinis.
 70. Hienas Leiba Maušovič, 1912 m., Vilniaus NKVD kalėjimo prižiūrėtojas, komjaunuolis.
 71. Holokas Rainelis Motelevič, 1918 m., Kauno NKVD operatyvininkas, partijos narys.
 72. Holenskis Judel Lakovlevič, 1916 m., Onušio milicijos operatyv., nepartinis.
 73. Hopetka Flemovič Andrejevič, 1906 m., Telšių milicijos politrukas, part. n.
 74. Iber Samnil Abramovič, 1912 m., Druskininkų NKVD PKM vyr. pav. nep.
 75. Izralevič Girša Senderovič, 1923 m., Utenos m. milicininkas, nep.
 76. Jakobsonaitė Brainė Mejerovna, 1921 m., Kėdainių NKVD kasininkė, komjaunuolė.

77. Jakrinas Šmuelis Leizorovič, 1922 m., Utenos NKVD darbuotojas, komjaunuolis.
78. Joelcas Gedalija Solomonavič, 1920 m., LTSR NKGB oper. darbuot. part. n.
79. Jofe Šolomas Leizorovič, 1910 m., Vilniaus m. milicininkas apyl. įgaliot. nep.
80. Jeiksonas Orelis Iljič, 1915 m., Kėdainių m. milicijos oper. darb. nep.
81. Jurbovskij Abram Leizerovič, 1918 m., Pilviškio NKVD pasienio aps., komjaunuolis.
82. Jurbovskij Haim Leizerovič, 1918 m., Pilviškio NKVD pasienio aps., komjaunuolis.
83. Jutkovskij Mozė Simonovič, 1908 m., Tauragės m. milicijos d-jas, nepartinis.
84. Kac Jakov Izraelevič, 1917 m., Švenčionėlių pasų stalo viršininkas, nep.
85. Kacas Haimas Gerelevič, 1905 m., NKGB spec. sk. komendantas, part. narys.
86. Kaganas Aizikas Giršovič, 1913 m., Marijampolės spec. gr. milicininkas, nep.
87. Kaganas Genadijus Juljevič, 1916 m., Vilniaus NKGB skyriaus viršin. p.
88. Kaganas Leonas Naumovič, 1912 m., Marijampolės NKVD operat. darb. nep.
89. Kaganas Šlema Nabubovič, 1919 m., Rokiškio NKGB vaimotojas, part. n.
90. Kalcas Iranas Adomovič, 1916 m., Šiaulių m. NKVD gel. oper. darb. nep.
91. Kanas Geršonas Leibovič, 1917 m., Kauno milicijos OBCHSS įgaliot., nep.
92. Kanašic Ivan Norbertovič, 1918 m., Vilniaus NKGB vaimotojas, komj.
93. Kanovičius Haimas Leibovič, 1902 m., Kelmės milicijos darb., nep.
94. Karpovas Michail Ivasevič, 1909 m., NKGB žvalgas įpat. skyr., nep.
95. Keselis Kalmanas Šmuilovič, 1911 m., Šiaulių m. NKVD ob. NR.158 darb., nep.
96. Kirijanov Emeljan Aukudinovič, 1910 m., Šiaulių NKVD kalėj. prižiūr., nep.
97. Klemas Xone Sedovič, 1914 m., Ukmergės NKVD pasų stalo viršin. nep.
98. Kevals Abram Maisevič, 1909 m., Kauno RKM, skyriaus vadas, nepart.
99. Kličev Dioniz Karpovič, 1906 m., Rokiškio m. milicijos op. įgaliot., part. n.
100. Kobelinskas Izraelis Ševelevič, 1915 m., Vilniaus m. milicininkas, nep.
101. Kocas Josif Josifovič, 1913 m., Mažeikių m. milicijos ap. įgaliot., part. n.
102. Kočerginskij Jankei Šleimovič, 1912 m., Zarasų NKGB oper. darbuot., part. n.
103. Kromas Motelis Apanovič, 1908 m., Raseinių NKVD krimin. mil. operat., nep.
104. Kupcovas Peisah Šmuilovič, 1922 m., Kauno NKVD gaisrininkas, nepartinis.
105. Kuznecov Abram Leibovič, 1919 m., Šiaulių m. ABXSO darbuotojas, nepart.
106. Lagmanas Motelis Giršovič, 1919 m., Kauno m. NKVD OBCHSS, nepart.
107. Lagunov Anisim Akimfovič, 1911 m., Panevėžio NKVD operat. darbuot., nepart.

108. Laferis Faivušas Ejevič, 1914 m., Kauno apug. milicijos būrys, part. n.
109. Langevičius Šijus Giršovič, 1919 m., žvalgas I-mo sk. NKGB LTSR, neparl.
110. Leberman Boris Bulfovič, 1906 m., Nauj. Vilnios apyl. milic. įgaliot., nepart.
111. Leptus Rubinas Mendelevič, 1914 m., Zarasų m. NKVD pasienietis, apsauga, komj.
112. Leizerauskas Maksas Abromovič, 1906 m., Vilniaus kalėjimo gydytojas, nep.
113. Leitas Izarel Jankelevič, 1922 m., Kauno 2 posk. milicininkas, nepart.
114. Lenskis Samuelis Molseevič, 1912 m., Marijampolės NKGB UO tarnautojas, nepart.
115. Leonovas Abrosimas Tarasovič, 1909 m., Zarasų NKVD OSO sargas, nepart.
116. Levinas Berelis Haimovič, 1917 ra., Ukmergės kai. vyr. prižiūrėtojas, komj.
117. Levitas Elašas Motelevič, 1920 m., Panevėžio NKGB punkto viršininkas, p.n.
118. Leviu Rubinas Mendelevič, 1918 m., Vilniaus m. milicijos darb., komj.
119. Libermanas Boris Aponovič, 1912 m., Vilniaus NKVD gaisr. komandos viršininkas.
120. Liniovas Stepan Arsinevič, 1908 m., Kauno kalėjimo NKVD viršila, nepart.
121. Lipčicas Jankelis Ziselovič, 1913 m., Mažeikių pasienio sarg. virš. NKVD, nepart.
122. Lisauskaitė Vera Radionova, 1913 m., KPO sekretorė NKGB, komj.
123. Lisauskas Ildarion Sergejevič, 1907 m., Kauno milic. PKM įgaliot., nepart.
124. Lisauskas Jonas Antifogovič, 1921 m., Kauno kalėjimo NKVD korpusinis, nepart.
125. Liubavičius Chaimas Samuilovič, 1910 m., Vilniaus NKGB sekretoriato virš., nepart.
126. Lurijan Ryvin Izraelevič, 1908 m., Nauj. Vilnios pasų stalo virš., nepart.
127. Lvinas Dovidas Samuelevič, 1920 m., Raseinių m. NKVD oper. darbuot., part.
128. Matisonas Abramus Leizorovič, 1914 m., Saločių r. NKVD pasieniet., nepart.
129. Mazinteris Gileris Lazorovič, 1919 m., Kauno m. milic., komj.
130. Mekleris Girša Zalmanovič, 1906 m., Vilniaus milic. 7 skyr., nepart.
131. Meras Berelis Ejlevič, 1908 m., Kauno NKVD felčeris, nepart.
132. Mikekson Salomon Moiseevič, 1903 m., Plungės NKVD priešg. sarg. virš., nepart.
133. Mincas Berelis Leisovič, 1908 m., Kauno NKVD felčeris, nepart.
134. Morduchovič Girša Izraelevič, 1914 m., Ukmergės NKVD kol. fotogr., komj.
135. Muikus Povilas Elzbietovič, 1915 m., Utenos kai. prižiūrėtojas NKVD, nepart.
136. Ošerytė Rašei Eljevna, 1915 m., LSSR NKVD sekretorė, partijos narė.
137. Ožinskas Albertas Moiseevič, 1909 m., Vilniaus NKVD fotograf-ekspert., nep.
138. Pakelčikaitė Rošė Zundelejeva, 1911 ra., LGS, OK NKGB sekretorė, nep.
139. Parozovas Paramon Nikiforovič, 1919 m., Vilniaus NKVD mot. kal. priž., nepart.

140. Partojus Chaimas Leizorovič, 1922 m., Biržų milicininkas, komjaunuolis.
141. Paterickis Baneel Abromovoč, 1912 m., Šiaulių m. milicijos įg., nepartinis.
142. Pekeris Šlioma Zaveljevič, 1922 m., Kauno m. Milicijos vairuotojas, nepartinis.
143. Peras Haimas Izrolevič, 1909 m., Kretingos milicijos įgaliotinis, nepartinis.
144. Perelis Peisach Mendelevič, 1914 m., Utenos m. milicijos op. įgaliot., nepartinis.
145. Perešakas Valerijan Eleonovič, 1917 m., Kėdainių NKGB oper. įgaliot., komj.
146. Pišmanas Moniniš Eljevič, 1912 m., NKVD pasienio prižiūrėtojas, nepartinis.
147. Pliapys Vilius Krisiūnovič, 1911 m., Šiaulių kalėj. NKVD prižiūrėtojas, nepartinis.
148. Pressas Orčikas Zelmonovič, 1912 m., Kauno NKVD kai. prižiūr., fotografas, nepart.
149. Rabinovičius Codnik Lipmanovič, 1916 m., Šiaulių m. milicininkas, nepartinis.
150. Reinikovas Vasilij Isajevič, 1914 m., Telšių NKVD kalėjimo viršininkas. Partijos narys.
151. Rimanas Samuelis Honolevič, 1920 m., LTSR NKVD sekretor. darbuot., komj.
152. Roščekovas Makei Dovodovič, 1908 m., Rokiškio NKGB oper. darb., partijos narys.
153. Rozenfeldas Davydas Nachymovič, 1911 m., Raseinių NKVD kai. prižiūr., nepartinis.
154. Savič Isaak Šalomovič, 1917 m., Vilniaus m. NKVD politrukas, nepartinis.
155. Saliavičius Mauša Iserovič, 1911 m., Ukmergės NKVD kalėjimo prižiūrėtojas, nepartinis.
156. Sakuta Aleksandr Varfolomejevič, 1922 m., Vilniaus NKGB spec. sk. darb., nepartinis.
157. Seveljev Aleksandr Evstafejevič, 1919 m., Šiaulių NKVD pasų posk. virš., nepartinis.
158. Sirmolotovas Vakula Aleksejevič, Panevėžio NKGB oper. darbuot., komjaunuolis.
159. Skelev Aristak Ivanovič, 1909 m., Kauno NKVD PVO viršininkas, nepartinis.
160. Skiknys Borukas Vulfovič, 1902 m., Joniškio NKVD gaisrininkas, nepartinis.
161. Skomov Minei Makarovič, 1901 m., Vilniaus PKM sandėlio vedėjas, nepartinis.
162. Smilgas Josifas Mendelevič, 1922 m., Panevėžio milcijos įgaliotinis, komjaunuolis.
163. Stanelskis Giršas Maušovič, 1914 m., Vilniaus m. pasų stalo punkto viršininkas, nepartinis.

164. Stoliar Eljaš Nohimovič, 1910 ra., Ukmergės NKVD kalėjimo prižiūrėtojas, nepartinis.
165. Stražas Abelis Šimelevič, 1914 m., Vilniau ra. OBCHSS operatyvininkas, nepartinis.
166. Šakinas Evdokim Ivolevič, 1907 m., Vilniaus NKVD kalėjimo prižiūrėtojas, nepartinis.
167. Šakinas Šarlapij Ivolevič, 1909 m., Vilniaus NKVD KPZ viršininkas, nepartinis.
168. Šapiro Alteris Motelevič, 1916 m., Kėdainių NKVD vairuotojas, nepartinis.
169. Šapiro Grigorij Abromovič, 1909 m., Vilniaus NKVD OBCHSS viršininkas, nepartinis.
170. Šapiro Eisel Izraelevič, 1919 m., Švenčionėlių m. milicininkas, nepartinis.
171. Šeras Irma Aizikovič, 1908 ra., Kretingos NKGB operatyvininkas, partijos narys.
172. Švarcas Eimilis Vulfovič, 1916 m., LTSR NKGB sk. grupės viršininkas, partijos narys.
173. Švorinas Jeik Izraelevič, 1915 m., Rokiškio NKVD prokuroro pad., partijos narys.
174. Šklerskij Ekel Moisevič, 1912 m., Marijampolės NKVD kalėjimo prižiūrėtojas, nepartinis.
175. Šmukler David Leibovič, 1912 m., Švenčionėlių milicijos apyl.įgal., nepartinis.
176. Šmulevič Jeik Ševeljevič, 1921 m., Švenčionėlių NKVD civil. metrikacijos d-ja, partijos narys.
177. Špicas Senderis Kalmenovič, 1914 ra., Vilniaus NKVD darbuotojas, partijos narys.
178. Šteimonas Leizer Leibovič, 1913 m., Kauno 3-čio sk. milicininkas, nepartinis.
179. Šubin Simka Giršovič, 1913 m., Trakų NKVD KPZ viršininkas, nepartinis.
180. Šuchavonis Levas Naumovič, 1920 ra., Kauno milicijos m-kas, nepartinis.
181. Taicos Šmuelis Mendelevič, 1916 m., Kauno NKVD konv. būrio vairuotojas, komjaunuolis.
182. Teibelis Leiba Giršovič, 1908 m., Kauno NKVD kalėjimo prižiūrėtojas, nepartinis.
183. Tebelbaum Josif Natanovič, 1908 ra., NKVD technikos 68 statybos, nepartinis.
184. Teilenbaum Abel Garcikovič, 1919 m., Rokiškio milicijos op. įgaliot., nepartinis.
185. Titevskis Leizer Samuolovič, 1904 m., Vilniaus NKVD tardytojas, nepartinis.
186. Trafimovas Timofej Lafanyjevič, 1922 ra., Rokiškio NKVD pasienietis, komjaunuolis.
187. Vaineris Mauša Icikovič, 1911 ra., Kauno NKVD OITK vyr.inspektorius, KP.

188. Veicmanas Kušelis Judėlėvič, 1911 m., Šiaulių NKVD prieš, gaisr. aps. virš., nep.
189. Velkas Rachielis Moisejevič, 1901 m., Kauno NKVD gaisrininkas, autoremont dirb.
190. Vetrenko Vasilij Zinoivič, 1922 ra., LTSR NKGB I-mo skyr. vyr. poeratyv. komj.
191. Volfsonas Josif Izraelevič, 1910 m., LRSD OBCHSS viršininkas, KP.
192. Vodorovnikas Josif Izralevič, 1921 m., Alytaus m. NKVD OČO darbuot., komj.
193. Vologinas Jonas Konovič, 1910 m., Kretingos m. milic. operigaliotinis, nep.
194. Zamšteigmanas Samulas Mohovič, 1923 m., Ukmergės NKVD kai. priž., part. n.
195. Zuevas Elifan Mironovič, 1912 m., Kauno NKVD apsaugos karys nep.
196. Žabinskas Mauša Berevič, 1919 m., Kretingos NKGB oper. darb. part n.

Panevėžio aps. 1944-1989 m.

1. Alistrovas Ivan Lionovič. Buvęs Panevėžio skrebas.
2. T.Balabovskin, buvęs Kupiškio skrebas, žuvęs nuo partizanų.
3. V. ir J. Drazdovskij, buvę Šimonių skrebai, labai žiaurūs.
4. Faiblumienė Marija, Stanislavo, Mofro sekretorė nuo 1930 m.
5. E.Freimanas, Panevėžio miesto milicijos darbuotojas.
6. Jonas Jausonas, Panevėžio skrebas, labai žiaurus, mirė 1995 m.
7. Elijus Jofė, KGB darbuotojas, Plungėje mušdavo žmones su lazdynų pagaliais. Dabar gyvena, Panevėžyje.
8. Kuznecova Dozisa Artemovna, raud. p-mų ryšininkė.
9. Juozas Lianzbergas, Papilio vls. skrebas.
10. Makarovičius Alionka, Subačiaus skrebas, partizanų nušautas.
11. Vadimas Mocikas, buvęs skrebas, nukautas.
12. Paskaras Igoris Bogdon.
13. Rašimas, Šimonių skrebas, partizanų sušaudytas.
14. Sarkisas Muašečkovas, Širvintų KGB darbuotojas.
15. Sosover Dovid Ivanovič, 1903 m., raudonasis partizanas.
16. Sosover David Jonovič, buvęs skrebas.
17. E.Šabašiova, tardymo poskyrio milicijos darbuotoja.
18. Zapolskis Bronius, Stasio. Buvo Panevėžio elektros tinklų direktorius.

Pagrindinis sąrašas gautas LY archyve. Iš viso yra 1366 pavardės tų, kurie 1941 m. pasitraukė iš Lietuvos. Tapo 16-tos Liet. d-jos ypatingo skyriaus NKGB darbuotojais. Pasirašė J.Bartašiūnas. Įdomu: lietuviai ir rusai beveik visi partijos ar komjaunimo nariai, o žydai retai kuris priklausė partijai. Iš 1366 - 198 žydų tautybės.

Литовская ССР
Министерство здравоохранения
Республиканское
Бюро судебно-медицинской экспертизы

Inaus, Stalino prospektas 27, Telefonas 2-00-42

Nr.

1953 m. IV mėn. 23 d.

Telsmo medicininio išorinio javono apžiūrėjimo ir skrodimo

AKTAS

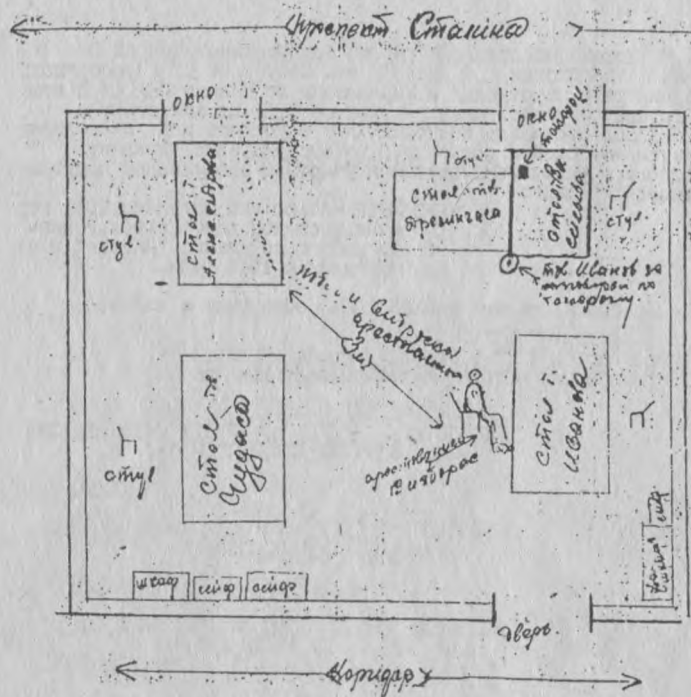
1953 metais VII mėn. 23 d. 14.30 val. prie natūralaus apšvietimo Vilniaus m.
 Valstybinio ligoninės patalpos s. patalpos (Vilniaus respublikos minister-
jos gydymo įstaigos) išoliusio praėjusio mėn. d.
 nusis in. teismo med. ekspertas Boasinas
 datė lavono Viz Goro Petro s. Orlando 19/10/1940 m. išorin] med.
 surėjimą ir skrodimą.

Prie skrodimo dalyvavo: *Mažoras Linien in gyd.*
Quisicifina.

Mirties aplinkybės: Tardymo metu išsakyta, iš
dėvės auksoto pro langą įfrėto ant
balgabrių.

Išorinis lavono apžiūrėjimas. Lavonas ugnifos lūšis, vėduelinio
išgo ir mitylos, laisvės lūšis giliai sudėjimo.
Rauumenų sustingimas galvose tūlčiai kreifis-
tas. Lavondėnis užpaalintose puos dalyse iš-
fiai išreikštos vėduelinės spalvos. Vidur-
galva padengti apokiuu tūlčiai frangis. Kai-
sios busios laidoje sudidius frangis.
Viršugalvio laisvės puosio nelygiai frangis,
išvaidros formos vėduelinės 323cm dydžio sifian-
tūlčiai. Per 1cm į priekį nuo sijos vėduelinės antra
laizra sifiantis laizra, neizai lygiai frangis
tūlčiai plyšio formos 1,5cm ilgio. Dėšies žanfos
uiešio žanfos sifiantis jame parvėsių po-
vėsių

Счет комиссии № 140



Coary, eastward. Plot 5m x 5m 50m long 40m
Small deep (mud)

Спальня под елиным насаждением берез
восточнее моста река
Лесной берег Там же отг-ный б-н виден
устьев. мост река
на с-вм берегу
Самарский

3/тс.

Акт

Мы нижеподписавшиеся старший оперуполномоченный 3 отдела 4 Управления МВД Лит. ССР ст. лейтенант Ю. Ю. Ю., оперуполномоченный того же отдела и Управления лейтенант И. А. Ю. и командир группы войсковой части № 3201 ВО МВД мл лейтенант И. С. Ю. составили настоящий акт в том, что при проведении чеккистско-войсковой операции в районе деревни Куркелю Рокитского района был захвачен участник вооруженной националистической банды:

ВИЗБОРАС Юятрас сын Антанаса, 1911 год рождения, уроженец дер. Нагосс, Рокитского района, по кличке "Вапена" в банде числится с 1944 года.

Во время обыска у ВИЗБОРАСА обнаружено и изъят:

1. Автомат "ПИС" № 128
 2. Патрон "ТТ" 30 штук (двойные и пять)
- На предмет чего и составлен настоящий акт.

СТ. ОПЕРУПОЛНОМОЧЕННЫЙ 3 ОТДЕЛА 4 УПРАВЛЕНИЯ
МВД ЛИТ. ССР СТ. ЛЕЙТЕНАНТ-

(ЮНЮС)

ОПЕРУПОЛНОМОЧЕННЫЙ 3 ОТДЕЛА 4 УПРАВЛЕНИЯ
МВД ЛИТ. ССР ЛЕЙТЕНАНТ-

(ИВАНОВ)

КОМАНДИР ГРУППЫ ВОЙСКОВОЙ ЧАСТИ № 3201
ВО МВД МЛ ЛЕЙТЕНАНТ-

(ИЗЕМЫНОВ)

Вещи изъятые у него записаны в акт правильно: Акт зачитан мне на литовском языке

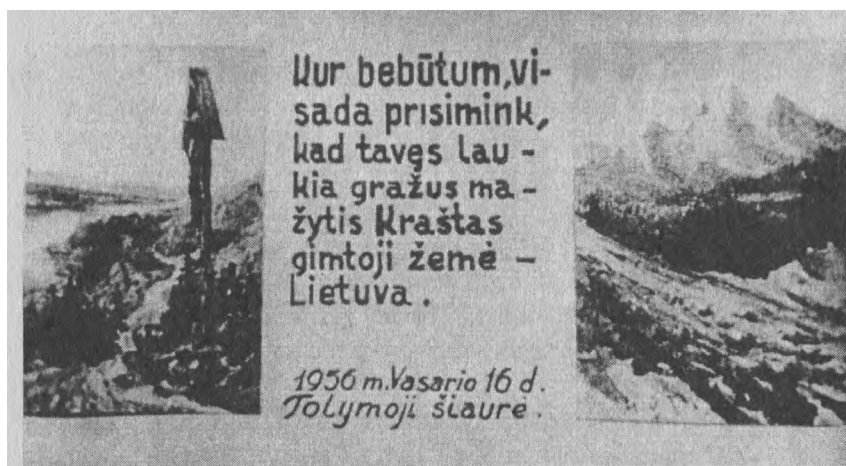
(ВИЗБОРАС)

Переводчик МВД ЛОУ № 3201 командир ПРЕМИТАС об ответственности за ложный перевод предупрежден по ст. 95 УК РСФСР (ПРЕМИТАС)

ВЕРНО: ОПЕРУПОЛНОМОЧЕННЫЙ 3 ОТДЕЛА 4 УПРАВЛЕНИЯ
МВД ЛОУ

(ИВАНОВ)

LIETUVA LAUKIA .



1956 m. vasario 16 d. Tolimoji šiaurė

1945-1952 m. į MVD-MGB nagus pateko net 577 rašomosios mašinėlės, 57 dauginimo aparatai ir kitokių leidybos priemonių.

SPAUDOS REIKŠMĖ KOVOJE SU OKUPANTAIS

Jau vokiečių okupacijos laikotarpiu buvo leidžiama pagrindžio spauda: "Į laisvę", "Nepriklausoma Lietuva", "Vardan tiesos" ir net satyrinis laikraštėlis "Kuntaplis", kuriame skaitome:

Dvi švilpynės

*Dvi švilpynės - vienas tonas
Čia Berlynas, ten Maskva.
Kas negroja kaip jo ponas
Tam nusirita galva.*

*Neria kilpą tau ant kaklo,
Lietuva, girdi, laisva,
O sukūrė tokią peklą
Ir Berlynas, ir Maskva.*

*Tegyvuoja sausos normos
Ir nesaldinta kava.
Neatskirsi nei iš formos
Kur Berlynas, kur Maskva.*

*Toks ten draugas, toks čia ponas,
Toks ir būdas, kaip spalva -
Viens raudonas, kaip šėtonas,
Kitas rudas, kaip šuva.*

"Įsteigtas vyriausias vagių ir spekuliantų komitetas. Teko patirti, kad šiomis dienomis išrinktas vagių ir spekuliantų komitetas. Į komitetą įeina: Šančių atamanas Šiaučius Vaska, Brazilkos gaileiteris Valodė, brigadiras Crameris, Vach.Ratnikas iš kalinių priežiūros ir buvęs liaudies seimo narys Melchijoras Putelė".

"Į laisvę" rašė apie kovą už lietuviškas ginkluotas pajėgas, apie gen.Plechavičiaus rinktinę, kuri reikalinga kovai su bolševikiniais banditais ir lenkų armija krajova, žudančiais Lietuvos niekuo nekaltus žmones. Aprašoma, kaip suimama Lietuvos inteligentija ir išvežama į Štuthofio koncentracijos stovyklą, kaip mirė inžinierius Daniūnas ir kt.

Bolševikams okupavus Lietuvą antrą kartą, 1944 m. rudenį prasidėjo partizaninis sąjūdis. Partizanai pradėjo spausdinti atsišaukimus, įvairius lapelius ir platinti gyventojų tarpe.

Partizaninė spauda okupacijos metais buvo leidžiama sunkiomis sąlygomis. Spaustuvės, įrengtos bunkeriuose, spausdindavo atsišaukimus ir laikraštėlius "Laisvės varpas", "Laisvės žvalgas", "Partizanas" 1000-1500 egzempliorių tiražu. Dainų ir eilėraščių rinkiniai, "Girios maldos", ne-

Atidavus Tarybai, ką priėmė



LIUKŠTALIS K O V A

DEIDIA RITU LISTUVA

1952 m. liepos mėn.

Nr. 11 /-/-

KREMLIAUS POLITIKŲ TRAGEDIJA

Pasibaigus antrojam pasauliniam karui, politinėje arenoje viena priešais kitą susistojo dvi savo prigimtiniai visiškai priešingos sistemos: Vakarų demokratija ir Raudonoji bolševizmas. Nors šios abi sistemos karus buvo laikiškai sujungus, tačiau jos abi gerai juto savo būtines priešpriešas. Ir Kinijoje, kur šios abi sistemos susilaukė vienas kitą paaugulyje. Todėl, vos pasibaigus karui, šios abi sistemos pradėjo tarpusavio varžybą, atstovaujančios kuo labiau sustiprinti savo pajėgumą.

Bolševikai praejacio karo metu laimėjo lygiai dalį Europos. Da to, kas ruo laimėjo, jiems stipriai pastatyti savo koją Tautamsienose Rytuose. Šio metu išaugo Raudonoji karinė jėga. Da to, bolševikų propaganda tarp šio Vakarų karo turėjo didesnę pasisekimą, negu kada nors. Bolševikai dogt koncentruoti pastangas toms pirmenyboms tikslams, kad karis kas su daru vieno prielaidas realizuoti jo pasaulinei revoliucijai.

Rusija perėjo į pačią politinę, žiniasklaidą, baistaisiu terorą ir įtvirtino bolševikinio režimo savo užgrobtose kraštuose. Laisvėnias Europos valstybes ji puolė, ardydama jas iš vienos per sau pakluzusias ir kai kurias Vakarų kraštus (Rumuniją, Bulgariją, Ispaniją, Alžirą, Maroką, Indoneziją). Šioje didžiojoje ofensivoje bolševikai pradėjo Bol. Rytuose, kur jiems prasidėjo paribėti milžiniška Kinijos valstybė.

Kai kas galvoja, kad Vakarai, norėdami kito kelio susitvarkyti su bolševikais, greitu laiku griebėsi ginklo jėgos. Bet Vakarai to daryti nesiryšo. Ant, labiau valstybės ten buvo dvigubai nepatogios, o kai kurias jų, Rumuniją, Ispaniją, buvo rėd perstos bolševizmo įtakos.

Patydami, kad šioje Europoje į pačią politinę, Vakarai perėjo į gyvintiną ir apskaidintai veikdami, pamačiau paaiškino išvėsti patį pagrindinį Raudonoji ginklo - jos propaganda ir tuo pačiu dvigubai paruošė iš karotėnias kraštus prieš bolševizmą.

Šešiu šimtu pokyminio tarpusavio rungtynėse išryškėjo du priešingi metodai, kuriomis abi susitvarkiusios atovyklės siekė savo galyboms padidinti. Tautamsienai savo ciklams rėmė tik ginklo jėga. Jų išplėtoji propaganda, kaip drąsus uos pragaro, aktyvūs nuo jų konkrečių veiksmų. Todėl nors ir puolė Europos teritorinius laimėjimus ir iš paviršiaus apibolševikinę užgrobtus kraštus, bolševikai suklebė baistaisiu nepavykusiems ir savo paviršiaus kraštuose ir laisvėjame pasaulyje. Raudonasis tik mogo ginklo jėga, vienas bolševikų galios pastatymo tapo panašus, nūnai pastatyti ant ošlio: iš pradinių jis atrodo didelis, bet iš pat pradų yra rėd ošlumas.

Demokratija gi žėdė rėdini priešingą metodą. Ji pirmiausia pasiryšo kraštuose laimėti žmonių ir tautų palankumą ir pamažu įrodyti pasauli-

dideli (25-30 psl.) žurnalai "Be savo pastogės", "Prie rymančio Rūpintojėlio", "Vyčių keliai", "Laisvės aukuras", "Lietuva brangi", "Malda girioje", "Žodžiai iš miško", "Prisikėlimo ugnis", "Kovojantis lietuvis", "Gedimino pilis". Paskutinis ginkluotos rezistencijos laikraštis "Partizanų šūviams aidinti" išėjo 1955m.

Pavėjui ėjo daug lietuvių... 1947 m. "Už tėvų žemę" apgailestaujama, kad aktyvių kovotojų gretose nėra intelektualų, menininkų.

Areštų nusiaubtai inteligentijai priekaištauja, kad "ji prieš savo norą yra bolševizmo sukaustyta ir tapusi gyva mumija Lietuvos išlaisvinimo kovoje" (A.Ramanauskas). 1948 m. Tauro apygardos leidinyje "Laisvės žvalgas" buvo ruošiamas memorandumas Jungtinėms tautoms ir popiežiui. Daug korespondentų nukentėjo ir pateko į Stalino gulagus: K.Bajerčius-Garibaldis, mokytojas iš Alytaus, poetė O.Lukauskaitė ir kritikas P.Juodelis buvo nuteisti 10-iai metų. K.Boruta, V.Adomėnas už straipsnius partizanų spaudai nuteisti 25 metams.

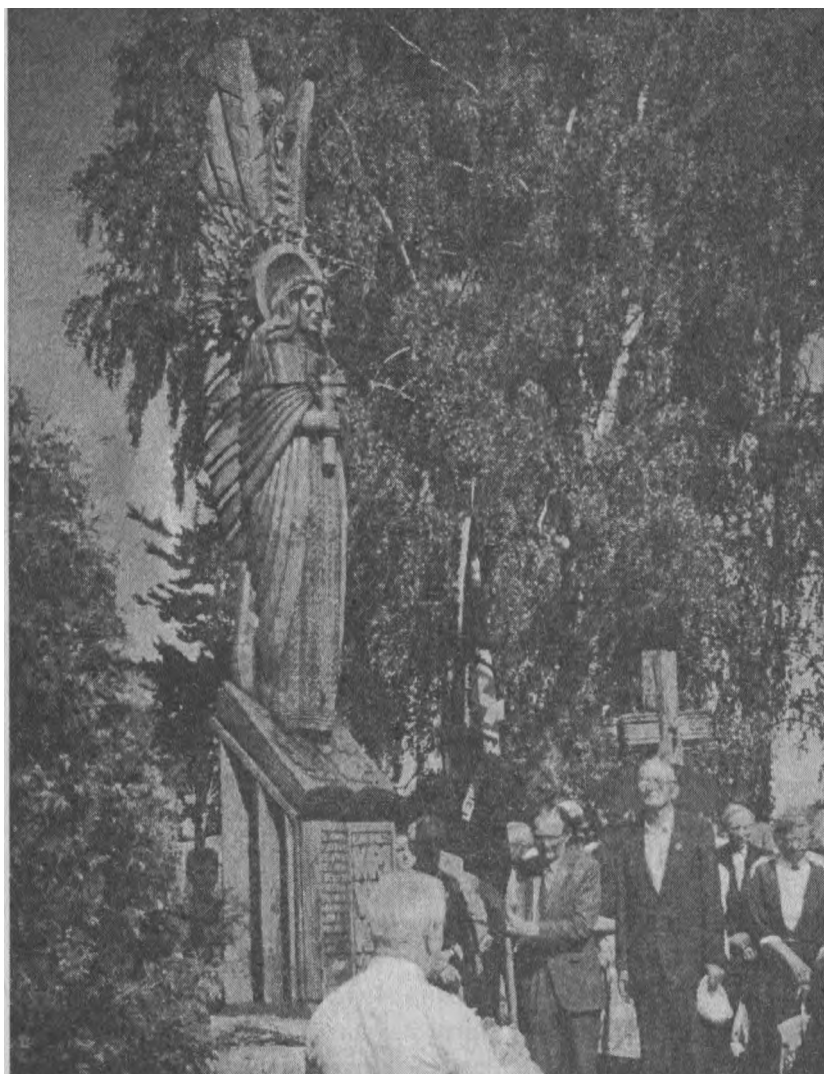
Daugrašė ir išspaudino eilėraščių-dainų Jurgis Urbonas-Lakštutis, Vyčio apygardos partizanas poetas Bronius Krivickas-Saulius, žuvęs 1952 m. Raguvo miške. Laikraštėliui "Gedimino pilis", kuri leido Algimanto apygardos Vytenio rinktinės partizanai, keletą straipsnių esu parašęs ir aš.

1944 m. rudenį LLA centrinis štabas leido laikraštį "Karinės-politinės žinios". Pogrindinė spaustuvė buvo šalia Veliuonos, Kalvių kaime. Gruodžio mėn. dar išleido laikraštį "Karžygys", vėliau pavadintą "Laisvės karžygiu". Aukštaitijoje išleistas "Laisvės kelias", kurį redagavo Kęstučio ir LLA organizacijų nariai. Laikraštėlis išeidavo du kartus per mėnesį. Jis buvo platinamas Utenos, Zarasų ir Švenčionių aps. 1945 m. Dzūkijoje leidžiamas "Laisvės varpas", spausdino įvairaus turinio atsišaukimus. Suvalkijoje buvo leidžiamas "Partizanas", kuriame straipsnius spausdindavo Juozas Lukša-Daumantas.

1952 m. rugsėjo mėn. žuvo Šiaurės Rytų srities visuomeninės dalies viršininkas Bronius Krivickas, buvo sunaikinta laikraščio "Aukštaičių kova" spaustuvė, veikusi Panevėžio aps. Raguvo vls. apylinkėse. Dar yra išlikę žymės dviejų bunkerų, kur B.Krivickas rašydavo eilėraščius ir leisdavo partizaninę spaudą.

Apie Radviliškį-Baisogalą Prisikėlimo apygardoje Juozas Šibaila-Merainis leido laikraštėlį "Pie Rymančio Rūpintojėlio", vėliau - "Tarybos biuletėnį".

Nuo 1949 m. partizanų vadovybė spaudai skyrė ypatingą dėmesį. Dainavos apygardoje ėjo laikraštis "Partizanas". Algimanto apygardoje "Aukš-



Paminklas Broniui Krivickui

taičių žodį" redagavo ir leido apygardos vado pavaduotojas, mokytojas-poetas Jurgis Urbonas-Lakštutis, žuvęs 1948 m. 1957 m. "Partizanų šūvių aidas" buvo paskutinis periodinis leidinys. Laikraštėlį išleido Prisikėlimo apygardos Juozapavičiaus grupės partizanai. Antanas Kraujelis iki žūties (1965 m.) taip pat išleisdavo atsišaukimų.

Antanas Šimėnas

PANEVĖŽIO KALĖJIMAS

*Šaltam Panevėžio kalėjime,
Prie geležinių stotų grotų.
Priglaudęs galvą bernužėlis,
Klausės laštingalų balsų.*

*Vai ir atskrisi lakštingalėle,
Prie geležinių stotų grotų.
Aš paprašysiu tavęs, paukšteli.
Kad tu parskrustum į namus.*

*Paguosk ten mano mergelę.
Kad ji taip gailiai neverktų.
Ir kad ji nieko nemylėtų
Manęs sugrįžtančio lauktų.*

*Ir suplasnojo sparnais lakštutė.
Pakilo į melsvas erdves.
Laimingo kelio tau. paukšteli,
Lauksiu sugrįžtančio tavęs.*

*Ir štai parskrido lakštingalėlė,
Ėmė giedoti vakarais.
Ir jam pasakė, kad jo mergelė
Meile dalinas su kitais.*

1949 m. Panevėžys

UŽ KĄ?

*Už ką mes kentėjom?
Kad žemę mes arėm ir sėjom...
Už ką mes kentėjom?
Kad savo Tėvynę mylėjom...*

*Už ką mes kentėjom?
Kad rūtas daržely rovejom...
Už ką mes kentėjom?
Kad drobes ant upės velėjom...*

*Už ką mes kentėjom?
Kad sodai pavasarį žydėjo...
Už ką mes kentėjom?
Kad bitės medaus neštu ėjo...*

*Už tai mes kentėjom!-
Kad žemę savo mylėjom.
Už tai mes kentėjom!-
Kad laisvę parnešti ėjom.*

*Už tai mes kentėjom!-
Kad širdį mes taurią turėjom.
Už tai mes kentėjom!-
Kad savo mergaitę mylėjom...*

1954 m. birželio mėn. Vorkuta

VORKUTOS PEIZAŽAS

*Pusnynuos paskendę barakai,
Spygliuotom vielom apraizgyti gulagai.
Ir dega naktimis terekonai,
Per žiemą amžina naktis...*

*Naktimis šiaurinės pašvaistės.
Banguoja, kaip jūros ledinės.
Ir pūgos užkaukia grėsmingos,
Išeisi, paskęsi, paklysi pusnynuos.*

*Nei paukščiai ten skraido,
Nei žvėrys ten laksto.
Vien viską ten šaltis kausto.
Nėra ten tėvynės garsų.*

*Į šiaurę prašniokščia, pradunda
Kalinių pilni ešalonai,
Į vakarus rieda sunkūs,
Pakrauti anglies traukiniai.*

*Praskrieja per tundrą ledinę,
Elnių greiti kinkiniai.
Elniai skuba į šiaurę,
Iš paskos voros kalinių.*

*Birželis štai tirpdo pusnynus,
Tundra paskęsta žieduos.
Nežaliuoja, nežydi ten medžiai,
Tik tundra žaliuos pataluos.*

*Rugsėjis sukausto ten tundrą.
Palengva pranyksta diena.
Vėl ilgesys mus slegia,
Pasiilgtos Tėvynės savos.*

*Neaišku, kiek čia mes kentėsime?
O gal savo gyvybę padėsime!
Užkas tundroj baisioj,
Ir daugiau Lietuvos neregėsime.*

1950 m. gruodžio mėn. Vorkuta

ANGLIŲ KASYKLOJE

*Tamsus juodas šachtos šiurpas,
Ryja, kaip slibinas aukas!
Leidžias kaliniai į juodą bedugnę
O ar sugrįš iš ten, tai nežinia?*

*Darbas ten sunkus begalinis,
Jėgos greit išsenka užmaršty,
Ir prabėga laikas nežinioj...
Gyvas palaidotas žemės gelmėse.*

*Visi nuo prakaito sušlapę,
Kasa ir kasa anglį be atvangos.
Žiūrėk! Jau nusilpo vos tik juda,
Bet penkmečio planas slegia ištisai.*

*Žiūrėk! Jau kirtavietė užgriuvo,
Palaidojo daugel aukų.
Negrįš jie į Tėviškėlę
Neparašys jie laiško savai mylimai.*

1958 m. Vorkuta

Kun.Kazimieras Vaičionis*

O KADA?

(Tremtinio ilgesys - Vorkuta. 1953.V.I)

*Kelias-kelias našlaitė daržely,
Miško samana kelia rankas,
Kelias beržo nusvirus šakelė,
Tik mane, tik mane kas, o kas?!*

*Kas pakels nuo šio kruvino kelio,
Kur prislėgus vergijos našta
Laužo sqnarius, širdį taip gelia,
Kas išves iš čionai ir kada?!*

*Kas supras dėl ko skruostai sutino,
Ko nerimsta, streikuoja širdis,
Ko taip slegia, nešildo vatinė,
Nors išbluko vergų numėtys?!*

*Kas atspės, kam tos naktys be miego,
Ko sustingo veide šypsena,*

* Buvusio Vorkutos kalinio eilėraščiai, sukurti lageriuose.

Šiuo metu K.Vaičionis

kunigauja Ciukinių bažnyčioje, Švenčionių r.

*Ko rasoja man akys prieš sniegą,
Kai apgaubia žvarbi vienuma?!*

*O ten ievos ir obelys žydi.
Žydi motinos kapas baltai,
Vakaruos-debesėlių rožynai...
Tik mane, tik mane į tenai*

*Kas pakvies? Kas nuves prie ugnelės,
Kur sušildyčiau savo rankas?
Ten močiutė ant mažo suoloelio
Man mazgoja kojas basas...*

*Ten jau gieda sraunus Nemunėlis,
Žiemai šermenis gieda laukai,
Gieda laisvę dangun pasikėlę
Ankstyvieji maži vyturiai...*

*Gieda miškas išretęs, skynimai,
Gieda-gaudžia bažnyčios varpai...
Jūs, šventi Lietuvos atminimai,
Ak, jūs silpno belaisvio sparnai,*

*Kelkit, neškit nuo suodino kelio,
Kur mirtis vien kalena dantis:
Jau kančios, Jau vergijos užteko,
Jau pavargo, išseko širdis.*

*Ak nuneškit, kur rožės pražydę
Tolių gelmėj melsvi ežerai,
Ten, prie Nemuno mano Tėvynė
Žiūri-žiūri, ar grįžta vaikai...*

*Žiūri-žiūri eglės prie kelio,
Žiūri samana kryžių kalne,
Žiūri bokštai gimtinio miestelio,
Ar sugrįšim, ar grįšim kada...
O kada, o kada, o kada???!?*

SUDIE!

(Mirusio tremtinio atsisveikinimas)

*Mane jau neša į kapus iš lėto,
Tėvyne mano, numylėta!
Sudie jaunystės sodų baltos vyšnios,-
Nubiro mano dienos, nebegrįš jos...*

*Sudie, džiaugsmų daržai, vargų palauke,-
Iš čia mane jau bočių vėlės šaukia...
Sudie gimti tėvų laukai,
Giliai išmindžioti takai,-
Palieku amžiams savo šalį jaukią...*

*Sudie, liūdni kalneliai susimąstę,
Kur kūdikystėj mano kojos lakstė,
Sudie svajų berželiai svyruonėliai,
Sudie vilčių bežadžiai akmenėliai,*

*Sudie, neužbaigtos kūrybos vagos,-
Jau aidi man Karaliaus Kristaus ragas...
O Viešpatie, einu-Klausau,
Nes tremtyje aš pailsau,
Mana širdis kovos ugnį sudegus...*

*Sudie, miškai-šileliai paslaptingi,
Kurie man želdėt karstą, lopšį, lingę...
Sudie upeliai, ežerai ir pievos,
Kur skraidė lyg plaštakė mano dienos.*

*Sudie jums, gėlės, jums - žiedai Tėvynės,
Kurių pirmoji mano meilė skyrės...
Sudie, jaunystės vyturėliai, Tebus jums gera taip tyrai
Toliau giedot iš mylinčios krūtinės...*

*Sudie, kleve kukuojanti gegute,
Ak, neraudok manęs brangi motute,*

*Neverkite, draugai, sesutės, broliai,-
Mane jau šaukia amžinieji toliai...
Sudie ir jums, kurie manęs nemylit,-*

*Skubu į Dangiško Karaliaus pilį,
Kur nebebus pagiežos ir mirties
Už Dievo Gyvojo peties,
Kurio gerumas nieko neapvylė.*

ARTĖKI-ARTĖKI TU, MANO TĖVYNE!

(Kalinio ilgesys išlaisvintojos-mirties)

*Svyruojant pasauliui audros uraganų,
Belaisvio keliu nesustodams skubu
Į amžių Tėvynę, džiaugsmų Kanaaną,
Kur mano dvasia atsikvėps po vargų...*

*Čia-akmenys aštrūs man sužeidė kojas,
Krūtinę apdraskė nelaisvės spygliai,
Drabužis paseno, jau galas kelionės,
Jau greitai užgeso ir širdies sopuliai...*

*Bedugnėm, tarpekliais, pašlaitėm kalnynų
Toks mažas takelis vingiuoja dangun.
Artėki-artėki tu, mano Tėvyne,
Artėkit pakalnės, pakvipę medum!*

*Pirmyn! Ten girdžiu jau pažįstamą aidą.
Regiu man mojuojančius savo draugus...
Tenai Atpirkėjas nušluostys nuo veido
Man riedančių ašarų džiaugsmo perlus.*

MANO SUSITIKIMAS SU MOTINA - TĖVYNE

*Mane kai varė iš namų
Mažuoju sodo takeliu,
Už pakeltųjų durtyvų
Ilgai mačiau tave iš tolo,
Kai drebančia ranka žegnojai,
Kažką man šaukdama graudingai,
Kol verkiančiu stulpu sustingai...*

*Man toltančiam žingsniu kiekvienu
Kritai iš verkiančių blakstienų
Ir vis tirpai taip pamažu
Iš mano degančių akių...*

*O ašėjau,ėjau,ėjau,
Tavęs visai nebemačiau.
Dingau kalvarių kely,
Ledinio sielvarto šaly,
Kur tikro šypsio nerasi,
Kur vergija dantis kalena,
Kur ryjanti ugnis rusena
Širdy vien kerštui, kur dejuoja
Visi - maži, seni, jaunuoliai,
Kur minių minios alpsta pančius
Be duonos, be namų, be laisvės...*

*Išreikšti žodžiais negali,
Kokia tenai tiesa baisi...
Aš tuo vargu bridau, klimpau,
Tavęs visai nebemačiau...*

*Kasyklų griūvančios urvuos,
Klampiuos poliariniuos miškuos,
Kanaluos, gelžkelių grioviuos,
Visur girdėjau vieną raudą...*

*Ir širdį begaliniai skauda,
Kad taip ilgai mes nesupratom*

*Išeiti iš užburto rato,
Kurį pikta ranka užsuko:
Tironai tuko, tuko, tuko,
O broliai žuvo, žuvo, žuvo...*

*Ir aš tarytum be liežuvio
Ėjau su vergiška minia
Su numeruota vatine,
Nešaukdamas: "Gana-gana!"*

*Kai jau naujus namus stačiau,
Tavęs visai nebemačiau-
Sunkiausių metų eisena
Lyg pasaka baisi - sena,
Lyg sąžinės slėpta rauda
Pradingo jau tamsos tolybėj.*

*Aplink gerų veidų daugybė
Jau drąsesniu žingsniu keliauja,
Tėvynei Laisvės reikalauja,
Vergijos bokštų šimtasienį
Atsargiai griaua...
Ir kiekvienas
Iš džiaugsmo dreba su šviesa
Teisingo pykčio ugnele...*

*Ir aš šitoj šviesos tamsoj,
Drąsuolių baimėj, jų maldoj
Šaukiu: "O Viešpatie, greičiau!"
Ir... Motiną vėl pamačiau...*

*Ne vyšnios žydinti šaka,
Ne saulėj žvilganti šerkšna,
Tai Tu, Mamyt, balta-balta
Skubi per debesų rožynus...
O už tavęs šimtams karžygių
Krūtinės putinais pražydo...
Jų skausmo džiaugsmas paskutinis
Be garso šnabžda: "Tau, Tėvyne!"*

*Užkrinta vėliava juoda,
Užsidega po krūtine...
Ak, Mama, Mama, Mama!!!
Vėl gimtas sodas Laisvę šlama,
Ir po mažuoju takeliu
Aš pas Tave skubiai einu,
O Tu su saulės nuometu
Dar lauki debesų rožyne...
O Laisvės Motina, Karžyge,
Už ką taip glostai mane menką?
Leisk pabučiuoti Tavo ranką!
Už Laisvės stebuklą dėkoju,
Kad nemiriau - stoviu ant kojų...*

1953 metų Motinos diena, Vorkuta

TREMTINIŲ MALDA

*Sveika Karaliene, Aušra Laisvės Vartų,
Sveika gailestinga Marijos Širdie,
Išgirsk mūsų sielvarto atodūsių kartų,
O mūsų Gyvybe, Saldybe, Viltie!*

*Ištiesę rankas iš šio ašarų klonio
Mes šaukiams Tavęs vargšai Baltų vaikai,
Pakalnėje ašarų, skundų, dejonių
Pasiilgom Tavęs vargani tremtiniai.*

*Tu - mūsų Globėja, Tu - mūsų Gynėja,
Atkreipki į mus gailestingas akis.
Parodyk mums Jėzų - Tautų Atpirkėją,
Kad baigtus skaudaus ištrėmimo naktis.*

*Sveika Karaliene, švenčiausia Mergele,
Tai Tu mus į brangią Tėvynę vedi -
Prieš Tavo gerumą, parpuolę ant kelių,
Kartojam: "Sveika, Maloninga, Saldi!*

1953 m. Vorkuta

LIETUVA PRIE VERKIANČIO SMŪTKELIO

*Po karų ir kryžiaus kelio,
Meilę raudančio Smūtkelio
Mūsų protėviai supratę,
Pagonybės atsikratė.*

*Šeši šimtmečiai prabėgo,
Bet ar jaučiam krikšto jėgą?!
Gal gyvenam kaip pagonyš?!
Verkia Šiluva, Skiemonyš,
Verkia ašarom Marijos,
Kurios krinta kaip žarijos
Į mūsų sąžinę neramią,
Regint Motiną benamę.*

*Jėzus stebi mus ir verkia,
Bet dar gaili, nepasmerkia.
Jis lyg Alyvų daržely
Kenčia Lietuvos žemelėj.
Jam ramybės nebeduoda
Mylimieji, kai išduoda...*

*Mes - pakrikštytieji žmonės,
Negyvenkim kaip pagonyš!
Atgailoj pulkim ant kelių
Prie pravirkdyto Smūtkelio,
Kuris Lietuvą taip myli,
Į ją žiūri, laukia, tyli...*

*Matant kaip Tu, Jėzau, raudi
Mums visiems širdį suspaudė...
Tavo meilę vėl suradom
Ir su ašarom Tau žadam
Tautos krikšto neišduoti,
Iš kančių išsivaduoti.*

1987 m. Turgeliai

Mykolas Krikščiūnas-Valstietis

PARTIZANŲ KAPAI

*Balti beržai į viršų stiepias
tyliai skundą šlama.
Saulėlydy dainuoja liepos -
Neverk parpuolus, mama.*

*Tolyn vingiuoja ilgas kelias,
Juo dulkes neša vėjas.
Prabilk balsu, laukų berželi,
Iš sielvarto tylėjęs.*

*Mediniai kryžiai prie beržyno...
Čia ilsis Vėjas, Uosis.
Jų tikro vardo nieks nežino,
Gal tu, motul, žinosi?*

*Kapai jau samanom sužėlė
Ir neatplėšt jų pirštais.
Laisvai jie šauks čia Tėviškėlei:
- Gyvenimas nemiršta!*

*Klaiku aplink. Tik beržas švaistos
Pageltusiais lapeliais.
Ne veltui kraują čia jie laistė, -
Jie matė laisvės kelią.*

*Praeidami dažnai sustosim
Čia, ties baltais berželiais.
Nulenkę galvas vis kartosim:
- Tebus lengva žemelė...*

1952 m.

UŽ TAVE, TĖVYNE MIELA

*Prisiminimui S.K. ir jo draugų, žuvusių ugnyje
Žvirblių kaime*

*Žalioji egle, dainą gauski,
Palinguoki viršūnėlė žalia,
Po savo stogu šakomis priglauski
Jaunų kovotojų būrelį...*

*Pamilo jie laukus gimtuosius,
Rymantį kryžių ant kalvos,
Padangę žydrą, debesis pilkuosius
Ir darbščius žmones Lietuvos.*

*Miškų ošimą pamylėjo -
Lietuviams meilė prigimta.
Prieš tautos budelius jie ėjo,
Grūmojančius mirtim, kalėjimais, klasta.*

*Jauni jie, nepatyrę. Matai -
Ant laisvės aukuro viską aukoja.
Raudonųjų budelių šimtai
Juos dieną naktį persekiojo.*

*Mažai ginkluoti prieš atėjūnų gaujas
Žengė ir žengs nebodami mirties.
Nors žuvusių draugų kerštu liepsnoja kraujas
Nudažys gatvių grindinių aikštes.*

*Nors žino žengiančius į priekį
Kankins sugavę, šaudys, kars.
Nors valgys sausą duonos riekę,
Bet bolševikams nepritars.*

1945 kovo 8 d.

DVARIŠKIUOSE ŽUVUSIEMS PARTIZANAMS

*1947 m. lapkričio 2 d. žuvo P.Pukštys-Cezaris,
Bronius Stankevičius, Vladas Drąsutis-Vytenis*

*Tyliąją naktį Visų Šventųjų
Žmoneliai meldė savo namuos.
Skrebai ir rusai ravuose gulėjo,
Laukė ateinant šventos aukos.*

*O partizanai su vadu savo
Drąsiai žygiavo plačiais laukais.
Tik - staigūs šūviai, šviesūs raketai.
Naktis vaitojo skausmo aidais.*

*Nustojo gausti baisūs trimitai,
Vėjelis draikė plaukus liūdnai.
Trys partizanai mirtim alsavo,
Draskė Jų kūnus žiaurūs skrebai.*

*Nekaltas aukas rusai sučiupę
Su daina grįžo jie į namus.
Iš ratų kraujas lašais tekėjo,
Lietutis plovė Jų veidelius.*

Ramygalos vls.

ŠVĘSKIME MOTINOS DIENĄ

Sovietinės okupacijos metais buvo švenčiama per prievartą Įbrukta kovo 8 - Moters diena ir tuo "išreiškiama pagarba moterims". Motinos diena, kurią šventė ir švenčia visas civilizuotas, katalikiškas pasaulis, buvo panaikinta, ir net tam tikru mastu saugumo draudžiama. Moteris dirbusi visus sunkiausius vyriškus darbus, gavusi gėlytę, turėjo iškelti vaišes, ir ta proga nugirdyti vyrus iki žemės graibymo... Tai tokia pagarba motinai, moteriai!..

Mes krikščionys privalome švęsti gegužės pirmą sekmadienį, Motinos dieną. Molina yra šventas žodis, Motina mus pagimdo, motinos mus išmoko žengti pirmą žingsnį, tarti pirmą žodį. Visą gyvenimą motinos žvilgsnis lydi mus, pergyvena dėl mūsų.

Prie Laptevų jūros, tremtyje buvo toks atsitikimas. Išsekusi nuo bado motina, nebelikus krūtyje pieno, persiplovė veną ir savo krauju pamaitino vaiką. O pati mirė nuo nukraujavimo ir iš bado.

Prisiminkime ir tas motinas, kurios paaukojo Tėvynei Lietuvai po kelis vaikus. Kupiškio aps. Šimonių vls., Vederiškių k. 1945 m. žuvo Petras Dapšys ir vėliau keturi sūnai: Kazys - 1946 m., Jurgis - 1946 m., Juozas - 1948 m., Jonas - 1947 m. bei suimta duktė ryšininkė, mirusi lageryje. Motinai iš gailėsčio plyšo širdis. Iš Troškūnų Slučkų trys žuvo, vienas išliko gyvas, iš Lapienių trijų sūnų du žuvo, ir t.t.

Prisiminkime motinas tylos minute ir melskimės už jas.

1953 m. laiškas rašytas Motinos dienos proga iš Karagandos sr. Džezgazano Kengiro lagerio Emilijos Miliūnaitės (Miežiškių vls., Kuzmiškio k., buvusi partizanų ryšininkė, paleista 1955 m. spalio mėn. Šiuo metu gyvena Latvijoje, nes neleido grįžti į Lietuvą) savo mamai.

1950 m. balandžio 15 d.

*O kaip norėčiau, motinėle,
Palinkėti metų Tau ilgų,
Bet šiandien nuo manęs toli
Prislėgta po našta vargų.*

Brangioji mamyte,

Kaip šiandieną nuo manęs Mamytė toli toli, kenti prislėgta po vargų našta. Žiaurus likimas atskyrė mane nuo Jūsų, kur supa vien aukšti akmeniniai kalnai, smėlis ir dulkės. Skausmas ir ilgesys tiesia savo šydą ant Azijos dykumų. Mano širdis pakyla ir nepajunta kaip iš krūtinės išsiveržia prislėgtas: "Mama".

Mamyte, jau pas Jus žengiantis pavasaris pradeda puošti mano mylimos tėviškės pašlaites. Pirmieji žiedai, lenkia savo galvutes, sveikina vargų išvagotus, ilgesio iškankintus veidus.

Brangi Mamyte, Jau artėja Pirmas gegužės sekmadienis, kurs yra skiriamas Jums, o Mama. Kaip šiandien menu, kiek džiaugsmo būdavo tada. O dabar negaliu, mamyte, nuskristi pas Jus, negaliu surinkti pirmųjų

pavasario žiedų ir sudėti Jums po kojų. Kaip norėčiau bučiuoti išvargusias Jūsų rankas ir glostyti, glamonėti, gal būt jau sidabru nudažytus plaukus. Mamyte, mano širdis verkia karčiomis ašaromis. Kur vaikystė? Kur tie takeliai? Kur gėlės ir margaspalvės plaštakės? Kur viskas pradingo, pranyko? O gal buvo tik gražus sapnas, gal tik dabar gyvenimo tikrovė!

Aš kiekvieną sekundę, mama su tavimi. Visi prisiminimai plaštakėmis skrieja pas Jus, kuri yra man brangesnė už viską ir šviesesnė už degančias žvaigždes. Aš visuomet matau Jūsų ašarotas, liūdnas akis, kurios neramiai žvelgia į kelią, kuriuo išėjo mylima dukra ir daugiau nebegrįžo. Matau Jūsų rankas, ištistas į priekį, kurios nori pasiekti mane, nori glausti prie savo krūtinės. Sidabro perlai rieda Jums, Mamyte, per skruostus.

Tu išvargus, nusiminus

Akys - perliniai lašai.

Neliūdėk brangi Mamyte

Gal sugrįšiu pas Tave.

Gal sugrįšiu aš papieviais

Tau parnešiu ir gėlių

Gal likimui nusikvatojus,

Liksiu viena tarp draugių.

Neverki ir neliūdėk, brangioji Mamyte, kad Motinos dienoje neištiesiu Jums savo rankos, nesuskinsiu puokštės gėlių. Negalėsiu prisiartinti prie Šv.Dievo stalo ir priimti Šv.Komunijos, kurią aukodavau, brangioji Mamyte, už Jus. Bet aš tą dieną karštai karštai melsiu Marijos, kad Ji neapleistų Jūsų, kad Ji suramintų Jūsų skausmų sutrintą širdį, sušvelnintų krūtinėje atvertą žaizdą. Mamyte, Tu tą dieną išeiki į pievas, pažvelk į prasiskleidžiančius žiedelius, kurie lenks savo galvutes Jums. Jie visi apipins Jus neužmirštuolių švelnučiais žiedais, o Tu, Mamyte, priimki viską, nes tai bus sveikinimas Jūsų nelaimingos dukros iš tolimosios Azijos dykumos:

Daug daug laimės, tyro džiaugsmo

Tau siunčiu aš iš toli.

Neliūdėk ir neverki -

Grįšiu aš. Ar tu tiki?

Taip, Mamyte, sugrįšiu aš ilgai klajojus ir lyg svečias neprašytas tyliai pabelsiu į duris. Gal tada bus diena, gal naktis, o gal už lango kvatos žiauri žiema. Gal tada susitikę ieškosime pirmo žodžio ir tik gaudi ašara risis per skruostus. Tada linksmutė padėsiu savo išvargusią galvą ant Jūsų, Mamyte, peties ir bučiuosiu ašarom išmirkusį Jūsų veidą.

Dabar prašau Jūsų, Mamyte, užmiršti ir atleisti visas skriaudas mano Jums padarytas. Prisiminus kaip tankiai išspausdavau iš Jūsų suvargusių akių ašaras, kaip tankiai atverdavau širdyje žaizdą savo žodžiais ar elgesiu. Šiandieną visa tai prisimenu ir lyg peilis perveria mano širdį. Noriu už viską atsiprašyti. Žinau, kad Jūsų motiniška širdis yra tokia gera, kad viską užmiršta ir atleidžia.

Gal tik Dievulis už tai mane nubaudė ir skyrė tokią sunkią dalią? O gal pavydėjo man Tėvynės meilės? Mamyte, aš šiandien viena, viena. Aplinkui vien klaiki dykuma.

*Grynos uolos, akmens kalnai -
Visur kirka, lopeta
Kas paklaus - gal tu pavargus?
Sėsk, ilsėkis, jau gana.*

Niekur nėra man Mamytės, kuri viena tegali suprasti ir atjausti. Nėra man laimės ir džiaugsmo. Pranyko kaip sapnas svajonių rytai, o tikrovė žiauri. Likimas kvatojasi, savo žiaurius dantis rodo: "Tik jėgų, jėgų".

Ne! Aš dar esu laiminga tarpe nelaimingųjų. Aš dar turiu Jus, Mamyte. Bet kiek yra tokių, kurios šiandien nebeturi tos laimės. Nebelaukia sugrįžtant jų Mamytės, nes jas slegia šaltoji Lietuvos žemelė, o gal Sibiro taigos prigludė išvargintą krūtinę.

Jos irgi norėtų šiandien suklupti prie savo motinų kapų, išlieti savo sielos skurdą, pasiguosti. Gal ta juodoji žemelė, kuri slegia Jos Mamytę, sugertų skausmo ašaras, nuslopintų tą ilgesį ir sielvartą.

Tada, brangioji Mamyte, dar kartą siunčiu Jums nuoširdžius sveikinius Motinos dienoje. Na, tai ir baigiu.

Tardama sudiev, karštai, karštai bučiuoju Jus, brangi Mamyte.

Jūsų dukra

Mamyte, skiriu Jums šį eilėraštuką:

<i>O kaip norėčiau, motinėle,</i>	<i>Ar atmeni kai atsiskyrei</i>
<i>Pabūti su tavim kartu,</i>	<i>Su savo mylima dukrele?</i>
<i>Bet storos grotos geležinės</i>	<i>Žiūri į tolį ir vis lauki -</i>
<i>Neleidžia man išeit iš čia.</i>	<i>Ar nesugrįšiu vakare.</i>

*Nelauki, Mamyte, nesugrįšiu,
Eiki ilsėkis - jau vėlu.
Pakelk kryželį ir nušluostyk
Ašarą graudžią nuo veidų.*

*Mamyte, niekad neužmiršiu
Rankelių Tavo tų švelnių
Kada mažytę glamonėjai
Ir nemiegojai daug naktų.*

*Pasauly niekas neatstoja,
Brangi Mamyte, man Tavęs.
Tamsi naktis visus sumigdė,
O Tu dar rymai vis lange.*

*Maldauju aš karštai Mariją,
Kad neapleistų Ji Tavęs,
O jei negrįšiu, motinėle.
Tai pasimelski už mane.*

ILGAI IEŠKOJĘ SURADOME IR PERLAIDOJOME

Prieš pusantrų metų su Viešintų gyventoju Algimantu Bekeniu, ėmėmės iniciatyvos surasti vietą, kur buvo išniekintas Zuzanos Railaitės-Lakštingalos ir jos bendražygių kūnai. Antaninos Garmutės knygoje "Motinėle auginai" buvo paminėta, kad Lakštingala galėjo būti išniekinta Šimonių miestelyje ir užkasta žvyrduobėse. Po ilgų paieškų buvo nustatyta, kad Sodeikių pradžios mokyklos mokytoja Zuzana Railaitė "Birutė Karsakovaitė" (jinai mokytojavo tokia pavarde) persekiojama saugumiečių buvo priversta iš pasyvios rezistencijos išeiti partizanauti. Ji partizanavo Algimanto apygardos Gražinos kuopos Jauniaus būryje. Būrio vadas buvo Juozas Karvelis-Šernas, Klajūnas, kilęs iš Viešintų vls. Šilgalio k. Tame būryje buvo net keturi mokytojai: partizanas Povilas Pečkus-Žąsinas, mokytojavęs Panevėžyje, Raguvos mokykloje, 1945 m. žiauriai nužudžius Viešintų skrebams jo du jaunesnius brolius, motinos ir tėvo akivaizdoje (kieme nušovė ir kūnus sumetė į sodželką), paėmė ginklą į rankas ir pasirinko partizaninės kovos kelią. Jų grupėje partizanavo ir Jonas Baltakis-Vilkas iš Zabelynės kaimo, ir buvę šaunios ryšininkės, mokytojos Zuzana Railaitė-Lakštingala, jos sesutė Joana Railaitė-Slučkienė-Neringa, Andrioniškio miestelio gyventojas mokytoja Birutė Kiaulevičiūtė-Neužmirštuolė ir mokytoja Ona Tabantaitė-Katinienė-Jonukas, kilusi iš Troškūnų vls., Kaupiniškio k.

Užklausus valstybinį Lietuvos gyventojų genocido tyrimo centrą, gavau atsakymą Nr. 1324, kuriame pranešama, kad minimi partizanai žuvo 1949 m. balandžio 27 d. Šimonių girioje, netoli Žliobiškio kaimo Kupiškio aps. Viešintų vis. Tame pranešime minimas žuvęs Jauniaus būrio vadas Juozas Karvelis-Šernas, g.1921 m. ir Birutė Railaitė (Karsakovaitė)

Sodeikių pradinės mokyklos mokytoja, g.1930 m.; kiti 4 neatpažinti. Pavyko gauti nuotrauką, kurioje užfiksuoti išniekinti jų kūnai prie Viešintų vls. Šaulių namų, vėliau skrebyno, pastato. Pagal nuotrauką visi buvo atpažinti ir nustatyta tapatybė. Pagal dviejų liudytojų parodymus, jie buvo išniekinti du kartus. Pradžioje buvo užkasti prie žydų kapų Viešintose, akmenų primestoje duobėje. Tą vietą kasinėdami atradome, bet palaikų neužtikome. Buvom praradę viltį juos rasti, bet bekasant atsirado dar viena liudininkė, kuri matė, kad po dviejų parų lavonai buvo iškasti. Užnėrę virvę už kojų po vieną vilko prie kūdros, visus nuplovę suguldė ir atvežė provokatorių Vytautą Kučą iš Troškūnų vls. atpažinimui. Po to juos vėl užkasė po tris, atskirose vietose, kas 3 m atstume. Tas mus ir klaidino, nes išnaujo jie buvo užkasti visai kitoje pusėje, už 40 metrų. Med.teisminės ekspertizės buvo nustatyta, kad jų kūnai labai žiauriai sumaitoti, vienos moters ir vieno vyriškio kaukolėse rasta smogimo kastuvu žymės.

Dar trijų partizanų palaikus pagal artimųjų pageidavimą perkėlėme iš Maldaikių k. Viešintų vls. slaptos palaidojimo vietos. Tai Broniaus Antanėlio, Antano Antanėlio ir Prano Masio. Jie visi iš Maldaikių kaimo, kur čekistai su skreba 1944 m. gruodžio 18 d. sudegino tris sodybas, jų tarpe ir Antanėlių sodybą, nušovė niekuo nekaltus tris kaimo gyventojus, ir privertė kaimo vyrus išeiti partizanauti. Antanas Antanėlis ir Pranas Masys žuvo 1944 m. gruodžio 22 d. Šimonių girioje 17-e kvartale okupantų garnizono siautimo metu. O Bronius Antanėlis žuvo per neatsargų elgesį su ginklu.

Nuoširdžiausiai dėkojame visiems, kurie mums suteikė žinių apie šiuos perlaidotus partizanus. Dėkojame Anykščių bataliono savanoriams, kurie iškasė ir padėjo palaidoti partizanų palaikus. Labai dėkojame Viešintų apyl. viršaičiui, kuris visas tris dienas iškasant teikė visokeriopą pagalbą ir pamaitino iškasimo dalyvius, suteikė techniką ir transportą. Dėkojame Viešintų klebonui, mokyklos mokiniams ir mokytojams. Ukmergės jauniems šauliams ir jų vadui buv.majorui Virbaliui, Anykščių ir Panevėžio šauliams ir visiems geros valios žmonėms, dalyvavusiems partizanų perlaidojimo iškilmėse 1994 m. rugsėjo 10 d. Viešintose. Už pasakytus šiltus žodžius, už Anykščių savanorių saliotą.

Buvo ir kuriozų. Vienas Viešintų miestelio pilietis mus įspėjo, kad čia nieko nėra, nebent teliokų kaulų! Buvo kreiptasi į buvusį skreba, kuris griežtai atsisakė suteikti mums žinių ir liepė nekvaršinti galvos. Viena buvusi tremtinė, kada prie duobės filmavo, dengėsi veidą rankinuku. Dar likęs baimės jausmas!

PARTIZANŲ KOVŲ KELIAIS

Liepos 13 d. Panevėžio politinių kalinių, tremtinių skyriaus istorinė grupė, mano vadovaujama, organizavome su jaunimu išvyką, Algimanto apygardos partizanų kovų keliais. Kartu važiavo tos apygardos išlikę gyvi partizanai: Juozas Černius ir Vytautas Pivoriūnas, kurie gyvu žodžiu papasakojo mūsų jaunajai kartai apie tų dienų kovas partizanų už Lietuvos laisvę.

Maršrutas buvo toks:

1. Subačius, kur supažindinau apie Subačiaus vls. skrebų būstinės pastatą, kur buvo laikomi įkalinti žmonės. Kaip iš šalia buvusios kalvės sekdavome kas areštuoti. Kur buvo niekinami partizanų kūnai ir po to išniekinimo užkasami. Padėjome gėles prie Subačiaus vls. žuvusių partizanų paminklo kapinėse. Visas tas vietas fotografavome.

Važiuojant per Karsakiškį, mus pasitiko buvęs mokytojas kraštotyrininkas Tamošiūnas, kuris įteikė didžiulį glėbį gėlių užaugintų savo sodyboje, kad nuvežtume į partizanų žuvimo vietas, padėtume prie paminklų ir kryžių.

Toliau Kupiškis. Čia mus pasitiko LPKT s-gos skyriaus pirmininkė Stasė Kazilionienė ir tarybos narys. Parodėme buvusias saugumo patalpas, buvusį KPZ pastatą. Kaip buvo organizuotas partizano Florijono Kulikausko-Liūto pabėgimas. Kur buvo išniekinami partizanų kūnai ir po išniekinimo užkasami, ar kišami ežeriuke po ledu. Ten stovi kuklus paminklas. Kupiškio kapinėse apžiūrėjome koplytstulpį partizanams ir padėjome gėlių. Bažnyčios šventoriuje padėjome gėles prie paminklo, pastatyto iš akmenų su užrašais tremtiniam ir žuvusiems Kupiškio rajono apylinkėse.

Toliau mūsų kelias į Salas, Rokiškio rajone. Apie Salų miestelio užėmimą papasakojo partizanas Perkūnas, gėrėjomės gražiu Salų ežeru.

Toliau į Kamajų rajoną, Kurkliečių k. Ten pasakojo partizanas Perkūnas. Čia buvo užpultas 15-os partizanų būrys ir prie Kurkliečių kaimo, nedideliame miškelyje, traukdamiesi žuvo 5 partizanai. Kurkliečių kaime buvo sudegintos keturios sodybos ir nušauti niekuo nekalti 7 civiliai žmonės: 60 metų senukas ir močiutė tokio pat amžiaus, o jų anūkai 3 ir 5 metų kūdikiai įdegantį pastatą. Verkė pasakotojai ir dvi mergaitės iš mūsų tarpo. Manęs paklausė: "Vadove, nejaugi buvo deginami kaimai, ne tik Pirčiupio?" Turėjau paaiškinti, kad sovietų okupacijos metu buvo daugiau tokių "pirčiupio".

Vėliau nuvykome į Šimonių miestelį, kur parodėme koplytstulpį, pastatytą tėvui ir keturiems sūnums Dapšiams, žuvusiems partizaninėje kovoje su sovietų okupantais. Parodėme, kur buvo niekinami partizanų kūnai ir užkasami. Kelionė tęsėsi į Šimonių girią, prie Priepodo ežero, prie Antano Starkaus-Montės rinktinės štabo žeminės, kur susikūrėme laužą ir papietavome, pailsėjome.

Toliau nuvykome į Andrioniškį, kur žuvo Antanas Slučka-Šarūnas, Joana Slučkienė ir partizanas Juozas Jovaiša. Čia neapsieita be ašarų!.. Vėliau parodėme ir papasakojome kur 1944 m. gruodžio 22 d. buvo degintos sodybos Maldaikių ir Pelyšių kaimuose ir nušauti niekuo nekalti žmonės.

Aplankėme Troškūnų partizanų kapines, padėjome gėles. Papasakojau apie Juostininkų, Važdailių, Milakiškio kaimų deginimą 1944 m. gruodžio 23 d. ir nekaltas aukas -9 žmones.

Vėliau nuvykome į Raguvos miestelį prie paminklo 126 partizanams. Prie paminklo nusifotografavome. Aplankėme atstatytą partizanų žemine Eigirdų girininkijos miške, Raguvos vls.

Prie Šimonių miestelio aplankėme Butėnų k., kur 1941 m. sukilimo dalyvis Juozas Černius su savo kovų draugais nukovė sovietų desantininką. Padėjome gėles prie koplytstulpio Butėnų kaimo žuvusiems vyrams.

Ši ekskursija labai patiko mūsų jaunimui. Po 12 valandų kelionės laimingai grįžome, pravažiavę 264 km partizanų kovų keliais.

IŠ CIKLO PARTIZANŲ KOVŲ KELIAIS



Paminklas ir kryžius Algimanto apygardos vado A.Slučkos, J.Railaitės-Neringos ir J.Jovaišos-Lokio žuvimo vietoje



Anykščių r. buvusio Maldeikių kaimo, kurį sudegino 1944 12 20 pasieniečiai ir Viešintų stribai, įamžinimas: kryžius, paminklas 3 partizanams, kryžius kaimui prisiminti



Per Šimonių girią partizanų kovų keliais (autorius centre)



Buvę partizanai ir ryšininkai prie Troškūnų partizanų kapų



Už Troškūnų pro Čiukių kaimo mišką ėjo partizanų takas, kuriuo jie žygiuodavo iš Šimonių girios į Žaliąją. Prie tos pirties buvo laikinas bunkeris poilsiui. Pirtyje partizanai nusimaudydavo ir tęsdavo žygį



Šimonių girioje buvo slapta palaidoti 5 partizanai, žuvę 1946 01 13 (vadas Vytautas Musteikis)

TURINYS

PRATARMĖ	5
KĄ PRIMINĖ BUDELIO RAMONO NUOTRAUKA	7
PRIEDAS	8
VILTIES IR GĖLOS ŪKANOSE	16
ĮŽANGA.....	18
LIETUVA OKUPUOTA	19
PASIPRIEŠINIMAS PRASIDEDA.....	21
KOVA.....	27
JŲ NEVALIA PAMIRŠTI	33
KOVOJAM NELYGIOJ KOVOJ	38
KAUTYNĖS PO KAUTYNIŲ	44
VYRAI IŠ VYČIO APYGARDOS	45
KUR NARSUOLIŲ KAPAI	49
PROVOKACIJOS PO PROVOKACIJŲ	53
RAUDONŲJŲ ŽIAURUMAS	56
PASAKOJA MĖLYNOS RUPŪŽĖS RINKTINĖS PARTIZANAI.....	62
LAISVĖS KOVOTOJŲ LIKIMAI	69
AUKŠTAITIJOS PARTIZANAI.....	71
KAIP KŪRĖSI ALGIMANTO APYGARDA IR JOS ŽŪTIS.....	79
ANTANO SLUČKOS-ŠARŪNO MIESTELIS TROŠKŪNAI	85
ŠIMONIŲ VALSČIUS IR GIRIA - PARTIZANŲ BAZĖ.....	88
ALGIMANTO APYGARDOS ŽALIOSIOS RINKTINĖ	97
PRIEDAS 2	100
KAD ŠVIESTŲ ATEITIES KARTOMS.....	120

JŲ KANČIA IR KRAUJAS PRIKĖLĖ LIETUVĄ	131
VLADO JUOZOKO-PETRAIČIO ŽŪTIS.....	138
KAIP KŪRĖSI TRIMITO BŪRYS	139
JIE LIETUVOS ŽEMĘ APLAISTĖ SAVO KRAUJU.....	171
MŪSŲ KOVOS.....	174
JŲ UŽDUOTIS BUVO LEISTI PARTIZANINĘ SPAUDĄ	180
JAUNAS IŠĖJAU KAUTIS SU PRIEŠU	182
APIE POVILĄ PELECKĄ-TARZANĄ	189
SULAUŽYTAS GYVENIMAS	191
MOTERYS IR MERGINOS, KOVOJUSIOS ALGIMANTO	
IR VYČIO APYGARDŲ PARTIZANŲ GRETOSE.....	208
ALGIMANTO APYGARDOS PARTIZANŲ SĄRAŠAI	214
 RAUDONOJO TERORO PĖDSAKAIS.....	 255
1944-IEJI. ŠIURPIOS ŠV.KALĖDŲ IŠVAKARĖS	257
LIETUVA PASKENDO KRAUJUJE IR GAISRUOSE.....	259
TŲ METŲ INTRIGOS, ATSILIEPIANČIOS IR ŠIANDIEN	261
KOMUNISTŲ ŽIAURUMAI	262
NUKANKINTA DEVYNIOLIKMETĖ	262
KREKENAVOS SIAUBAS.....	263
KĄ IŠDARINĖJO GENOCIDO VYKDYTOJAI	264
KOLONIZATORIŲ GALAS	265
VIEŠINTŲ STRIBAI	266
KAIP PAPLIOVKINAI LIETUVĮ MYLĖJO.....	268
KADA BUS PASKELBTA GENOCIDO VYKDYTOJŲ PAIEŠKA? . . .	271
PRIEDAS 3	274
 LIETUVA LAUKIA.....	 287
SPAUDOS REIKŠMĖ KOVOJE SU OKUPANTAIS.....	289
A.ŠIMĖNAS. EILĖRAŠČIAI	293

KUN.KAZIMIERAS VAIČIONIS. EILĖRAŠČIAI	296
MYKOLAS KRIKŠČIŪNAS-VALSTIETIS. EILĖRAŠČIAI	304
ŠVĖSKIME MOTINOS DIENĄ	306
ILGAI IEŠKOJĘ SURADOME IR PERLAIDOJOME	310
PARTIZANŲ KOVŲ KELIAIS.....	312

Laisvės Kovų Archyvo biblioteka

Antanas Šimėnas

KOVOJE DĖL LIETUVOS LAISVĖS

Redaktorius

Kęstutis Kasparas

Rinko *Modesta Baublytė ir Vilija Jakučiūnaitė*

Maketavo *Vitalija Vitkutė*

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga, 1998. SI. 290.
Spaudė: SPAB "Aušra", Vytauto pr. 23, 3000 Kaunas. Užsakymo Nr. 4167
Tiražas 2000 egz.